

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

A standard linear barcode consisting of vertical black lines of varying widths on a white background.

3 1761 01729048 7

HANDBOUND
AT THE

UNIVERSITY OF
TORONTO PRESS

1046
ΔΙΩΝΟΣ⁽²³⁾
ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΛΟΓΟΙ.)

DIONIS) CHRYSOSTOMI
ORATIONES.

RECOGNOVIT ET PRAEFATUS EST
LUDOVICUS DINDORFIUS.

— 35019
VOL. I. 1010194

LIPSIAE
SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLVII.

PA
3965
D2
1857
V. 1

P R A E F A T I O.

Codices Dionis quum omnes admodum sint vitiosi correctorumque et interpretum commentis et additamentis inutilibus reserti, nec raro lacunis deformati, mihi Orationes eius correctiores edenti librorumque maxime meliorum ope multis liberanti vitiis haud pauca tamen eo praesertim de genere intacta fuerunt relinquenda quod non in singulis est vocabulis, sed in omni oratione ita perturbata ut vix sententia, nedum verba ex librorum vestigiis possint restituiri. Nam etiam meliorum saepe tantus est inter se dissensus, ut appareat Dionis Orationes, proximis post eum seculis multum lectitatas et descriptas, deinde minus celebratas¹), multo ante codicum super-

1) Admodum rarae sunt apud recentiores Dionis commemo-
tiones, velut Eustathium aliquoties ad Homerum (ubi quod scribit Il.
p. 258, 14: Ἡγεμονικάτερον δὲ ταῦθας λέοντος, ὡς καὶ ὁ χον-
τοῦς Δίων μελετᾶ, τὴν μὲν τοῦ λέοντος ἀρχὴν τυραννικὴν εἶναι
κατασκευάζων, τὴν δὲ τοῦ ταύθου βασιλικὴν, respiciens Or. 2,
p. 35, 22, haud dubie referendum ad inscriptionem Orationum iu-
Aldina p. 4 et libris nonnullis positam Πητροποιοὶ μελέται. Simi-
liter idem alibi utitur verbo νοηματίζω de scriptoribus σχεδιῶν
νοημάτων.) et Dionysium v. 209, ubi deteriorem sequitur scripturam
ἀποδημεῖν pro ἐπιδημεῖν 2, p. 246, 11, schol. Hesiodi Op. 169,
ubi ad 1, p. 237, 16, respicit potius quam quo Gaisfordus retulit,
p. 9, 12, Thomam p. 421, 625, ubi ἔγρηγόρως dicentem vituperans
non vidit scripsisse quod aliis est in libris ἔγρηγορώς. Prorsus
neglexisse videntur Lexicographi, qui saepe citant Cassium Dio-
nem, etsi Chrysostomus non minus quam ille veteres et lectitaverat et
saepe modo locos eorum assert modo verba exprimit, ut in ἔριθος
ἡ τρυγήτων 1, p. 134, 16. Demosth. p. 1313, 6, et alibi Herodoti,
Thucydidis, Platonis, Xenophontis, velut Conv. 1, 5, αὐτονομοὺς
τῆς φιλοσοφίας, 1, p. 2, 28; Auab. 2, 5, 9, φοβερώτατον ἔρημία,

stitum aetatem male fuisse habitas, ut iam Photius, qui non obseure significat, quem aequales Chrysostomum²⁾ vocarint, minus se admirari, non modo Orationes non plures nossent quam hodie supersunt, cetera autem eius scripta, quae Philostratus, Synesius, Stobaeus legerunt, non vidisset, sed etiam easdem singularum ponat inscriptiones quae sunt in libris³⁾, grammatico saepe digniores quam Dione, ut Orationis 59 codicis auctoritate a me sublata ἔστι δὲ παράφρασις, alque etiam Orationes 77 et 78 recenseat tanquam duas. Propior autem Dionis aetati Synesius non solum ἀδιόρθωτα⁴⁾ eius memorat exemplaria Dione p. 59, B; 62, A (conf. Epist. 153, p. 291, D), sed etiam ib. p. 39, D, verba eius nonnulla afferens ex Orat. 4, p. 90, 10 ed. Lips.: Οἵς ποτε ἐκείνου τυχεῖν ἐπέκλωσαν ἀγαθὰὶ Μοῖραι παιδείας ὑγιοῦς καὶ λόγου μεταλεβοῦσιν, καὶ δὴ πεπρωμένον αὐτοῖς ἐκ θεῶν ἐγένετο, in his ipsis vitium arguit ita seribens: Παύεται δὲ τοῦ βιβλίου τὸν λοιπὸν ἐπαγγειλάμενος αὐτίκα ἀποδώσειν, ὅτῳ ποτὲ πεπρωμένος ἐκ θεῶν ἐγένετο. Quae quomodo eum scriptura codicum Dionis concilianda essent quum non appareret, ego demum in libro

1, p. 57, 21; 6, 1, 8, πυκνὰ μεταστρεφόμενος, 1, p. 218. 20. Qua de neglectione conqueritur Niebuhrius Schol. histor. vol. 3, p. 296, ubi de Dionis aliorumque recentiorum rhetorum virtutibus et vitiis disputat. Memorat vero Phrynicus p. 30 Lob.: Δίων δὲ ὁ φιλόσοφος σὺν τῷ ν λέγων (πιοῦμαι) ἀμαρτάνει, ex 1, p. 425, 4. Tum Julianus Orat. 7, p. 212, C: Διογένης δὲ καὶ πένης ὡν καὶ χρημάτων ἐνδεῆς εἰς Ὄλυμπίαν ἐβαδίζεν, Ἀλεξανδρον δὲ καὶ ἡκειν ἐκέλενε παρ' ἑαυτόν, εἰ οὖτο (corruptum) ὁ Δίων, quae Petavius vertit, Si ea in re fides Dioni Prusaeo habenda est, ad Orat. 4 referens.

2) Quod parum visum librario in cod. Escorialensi apud Millerum Catalogi p. 107: Εὐτυχοῖης Διόγενες (sic), οὐ μόνον χρηστομε, ἀλλὰ καὶ ὀλόχρυσε.

3) Βορυσθεντιῷ pro Βορυσθεντιῷ 2, p. 100, 10 ed. Lips. librarii esse duxi peccatum.

4) Conf. de codicium, antequam adolescentes iis uterentur, διορθώσει Diomedis schol. in Dionys. Villoisoni Anecd. vol. 2. p. 173: Πρὸ τοῦ ἀρξασθαι ἀναγινώσκειν ὁ διορθωτὴς λαυράνων τὸ βιβλίον διωρθοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἀναγνοῦς ὁ νέος ἐπταισμένον εἰς κακὴν ἔξιν ἔμπεσῃ π. τ. λ. Cuiusmodi ἀδιόρθωτα exemplaria memorant Steph. Byz. in Γεδρωσίᾳ et alii, etiam in subscriptionibus codicum, ut Xenophontis Hist. Gr. l. 1 extr. in cod. quem dixi F. p. 67 ed. Oxon.

Vindobonensi⁵⁾ simile quid deprehendi, qui οἰς ποτὲ ἐκείνου
^{σιν}
 τυχεῖν ἐπεκλώα ἀγαθαὶ μοῖραι· παιδείας ὑγιοῦς καὶ λόγου
 μετελαθοῦσι καὶ ὅτι πεπρωμένον αὐτοῖς ἐν θεῶν ἐγένετο.
 Quod quum intelligi certe possit, Dioni restitui. Proximus
 post Synesium Ioannes Stobaeus nonnulla ex perditis Dionis seri-
 ptis citavit, quae exhibui post Orationem Corinthiaeam, etsi non
 dixerim ulrum huius an alias sit Dionis *Oληρομικός*, ut Sui-
 das quae omissis Orationibus Dioni tribuit, huius an alias
 fuerint dubitavit Brequignius *Vies des anciens Orateurs Grecs*
 vol. 2, p. 73 seqq. Ipsam enim Corinthiaeam, etiam a Photio
 inter Orationes Dionis repertam, ceteris postposui tanquam
 anonymi: quam Dionis non esse postquam Niebuhrus Hist.
 Rom. vol. 1, p. 118 auimadverterat, peculiarique dissertatione
 demonstraverat Emperius (Brunsvigae 1832), non magis Fa-
 vorino tribui posse ostendit I. L. Marres Dissert. de Favorini
 Arelatensis vita, studiis, scriptis, Traiecti ad Rhen. 1853,
 p. 92—97. Cuius autem sit nemo dum potuit eruere.

Codices vero qui hodie supersunt Dionis si quis accuratius examinaverit, facile deprehendet etiam meliores, quamvis
 alias alii praestet, in multis convenire vitiis, quae nisi aliunde
 arguuntur, sentiri facilius possunt quam tolli, veluti quum 1,
 p. 79, 4, pro Euripideo Orest. 2, συμφορὰ Θεήλατος, omnes
 consentiunt in συμφορὰν vel συμφορὰὶ δαιμόνιον⁶⁾, similiterque
 in aliorum locis poetarum, omninoque admodum negligenter

5) Descripti infra post praefationem.

6) Non credibile enim Dionem, etsi non solum Hecub. v. 607
 tanquam Comici citat 1, p. 430, 2, sed etiam Herc. F. 673 nonnihil
 immutat 2, p. 434, 30, versum sic exhibuisse memoriter scriptum, ut
 fecit ex parte in Archilocheis 2, p. 6, 25, et aliis vol. 2, p. 285, 3.
 Apud Euripidem autem Θεήλατον pro Θεήλατος etiam alii qui ver-
 sus illos citarunt, quamvis servantes συμφορά. Neque in formis
 verborum antiquis reddendis ita indiligeutem putavi fuisse Dionem,
 ut 2, p. 163, 4, οὐχισμένον scriberet pro Aristophaneo οὐχισ-
 νον, cuius vestigium servare videtur οὐχισμένον in Crameri Aneed.
 Paris. vol. 1, p. 19, quum οὐχισμένον sit etiam in Vita Sophoclis
 p. 8, 2 ed. Oxon., ut fere semper σ inerunt librarii in hoc verbo et
 vocabulo χοῦμα, de quibus dixi ad Xenophonis Anabasin et Cyro-
 paediam. In versibus Homericis apud Dionem formae epicae saepius
 ex libris sunt restitutae.

scriptos, etiam ubi nihil in sententia vitiis esse videtur, in oratione et dialeto scriptoris reddenda plurimum fallere. Ita quicquid apud Dionem est nominum proprietatum minus tritorum plerumque magis minusve reperitur corruptum, ut amplum huiusmodi vitiorum catalogum possit componere qui omnia velit colligere, et nisi aliunde constaret, nemo esset suspicaturus latens vitium, ubi vel repetitur, ut 2, p. 274, 6, *Δημόδοκος* memoratur Crotontiates medieus, iterumque dativo *Δημοδόκῳ* 13. Quem quum *Δημοκῆδην* dicat Herodotus 3, 125—131, idem scripsisse Dionem tenui cognoscitur vestigio scripturae *Δημοδόκης*, quae priori loco est in melioribus. Wyttbachii enim ad Plutarchum p. 74, D, opinio Demodoei nomen Dioni tritus fuisse e Soeraleorum lectione quam Democedis, ipso librorum indicio non minus refellitur quam manifesta imitatione, qua Herodotum exprimens Dio vicissim illi aliquid opis ferre poterit. Nam apud Herodotum quod est: ‘Ελληνικοῖσι ίῆμασι χρεώμενος καὶ ἥπια μετὰ τὰ ισχυρὰ προσάγων ὅπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἔοντα ἀπέδεξε, ille sine ἔοντα, fortasse etiam sine altero μιν, scripsisse videtur, ut 134: ‘Ως δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ίῶμενος ὑγιέα ἀπέδεξε, et Dio p. 274, 7: “Ος καὶ παραχρῆμα μὲν καθυπνῶσαι αὐτὸν ἐποίησεν, εἴτα καταπλάττων καὶ καταιονῶν καὶ τἄλλα ἐπιμεληθεὶς ὀλίγων ἡμερῶν ὕγια ἀπέδειξε, ubi deleto μέν, quod omittunt meliores, et εἴτα, quod item omissum in alio Meermannianus pallido atramento ponit supra versum, interpungendum videtur καὶ παραχρῆμα καθυπνῶσαι ἐποίησε καταπλάττων καὶ καταιονῶν καὶ τἄλλα — ἀπέδειξε. — 2, p. 285, 26: *Toῖς Σύρων καὶ Βαβυλωνίων ὑφάσμασι*, quum iure Reiskius desiderarit *Σηρῶν*, idemque nomen, si hie positum, etiam infra p. 287, 10, ubi gentes antea memoratas repetit: *Ἄρας ἐνθυμεῖσθε ὅτι πάντες οὗτοι, λέγω δὲ τοὺς Κελτοὺς* (*σκαιοτάτους* eod. Meermannianus, qui etiam paullo ante περιείτων pro περὶ Κελτῶν) καὶ *Ινδοὺς καὶ Ἰβηρας καὶ Αραβας καὶ Βαβυλωνίους*, alienis ab hoc loco Iberis sit substituendum, mirum inter hos et Babylonios interponi Arabas, quum praeter has gentes p. 286, 19, memorentur non *Ἄραβες*, sed *Αἰθίοπες* οἱ ἄνω, quos certe distinguit ab Arabibus 1, p. 413, 22, 23, ut καὶ *Ἄραβας* non minus quam καὶ *Ἰβηρας* ex mar-

gine illatum videatur pro καὶ Σῆρας. — Viliose libri 1, p. 76, 6: *Tὴν τῶν Σακῶν ἑορτὴν* pro *Σακαῖων*, quam unam veram esse formam salis probare videntur quae dixi ad Thes. Stephani, ubi similiter in *Σάκα* depravatam notavi apud Strabonem 11, p. 512, quo minus etiam ferendum *Σακῶν* hoc accentu, tanquam ab *Σάκαι*. Leviora sunt *Μεταπόντιοι* 2, p. 9, 14, quod ex propinquo Θούριοι pro *Μεταπόντιον* illatum conieci ad Stephani Thes. Item *Ορβας* fluvius 2, p. 44, 5, quem per γ scribendum esse, ut volebat Casaubonus et est apud Strabonem et Plinium, varietatem Orbasi apud hunc persuadere dixi ibidem. — 2, p. 239, 10, quum Θαμύρα pro Θαμύριδος ex libris sit restitutum, eademque forma apud Diod. 3, 59, 67 alteri ex codicibus redita, probabilis coniectura erat etiam 1, p. 247, 1, Θάμυρις in Θαμύρας esse mutandum. Quam ipsam mihi confirmavit codex Meermannianus, qui τις habet in litura et accentum super α pallido atramento, ut videtur, a correctore positum. Alia huius generis vitia sunt *Παλιβόθροις* 1, p. 216, 5, in πάλιν βάθροις aut *Παλιμβάντροις* corruptum. Et p. 377, 25, in oraculo de Theagene: Θεαγένους δ' ἐλάθεσθε ἐνὶ ψαμάθοισι πεσόντος, quod Θειογένους ἐλάθεσθε δ' ἐνὶ scripsisse videtur Dio, ut Pausaniam in alio de eodem 6, 11, 8, Θεαγένην δ' ἄμνηστον ἀφήκατε scripsisse videri Θειογένην dictum ad Stephanum. Nam leviora illa vitia nominum in libris aut constanter fere corruptorum, ut *Ἀκαδημία* pro *Ἀκαδήμεια*, *Ὀλύμπιον* pro *Ὀλυμπιεῖον*, aut variis modis apud eosdem scriptorum, ut *Λεωνίδας* et *Λεωνίδης*, quod eximendum etiam Polybio et libris ex parte praeeruntibus Diodoro 11, 4 seqq., *Μενέλαος* et *Μενέλεως*, *Νόμας* et *Νομᾶς*, *Σαρδανάπαλος* et *Σαρδανάπαλος*, *Συρακόσιος* et *Συρακούσιος*, quorum nonnulla ex libris correxi, omittere licet. Monitum tamen velim neque *Κεάδας* scripsisse Dionem 2, p. 291, 15, iam a Morello in *Καιάδας* mutatum, neque *Πελοπία* 2, p. 221, 17, sed *Πελοπεία*, de quibus plura v. ad Thes. Stephani.

Eadem quae in his incuria fuit librariorum in omni cernitur dialecto Dionis, quem adeo fuisse inconstantem in rebus levioribus pariter atque gravioribus, ut fertur in libris, neque credibile est neque librorum tam negligenter scriptorum testimonio comprobatum. Sunt autem huius generis praeter leviora

illa modo rarius modo cerebrius illata ξὺν pro σύν, σσ pro ττ⁷), ρσ pro ρρ, ἐς pro εἰς, plurima in omni genere vocabulorum verbique flexione, ut γ pro ει secundae praesentis et futuri, augmentum plusquamperfecti⁸) verborumque ab εν incipientium modo additum modo neglectum eadem ineuria qua ἐλλήνιξεν pro ἡλλήνιξεν meliores 1, p. 263, 27, etiam Thucydidi aliisque illatum, sed non minus barbarum quam ἀττίκιξεν, idemque in compositis cum προ modo contractum cum sequenti ε modo non, optativi formae in οὗ pro οἶη, libris saepius inter ultrasque varianibus, ut 2, p. 231, 1, in ημεν pro μεν, in αιεν pro ειαν,

7) De forma ξὺν ab librariis saepe constanter illata scriptoribus ab ea alienis dixi praef. ad Xenoph. Anab. ed. Oxon. p. VIII; de σσ pro ττ ad Diodorum. Ubi quae dixeram eversurus Schaeferus ad Plutarchum vol. 4, p. 368, qui librariorum in talibus quod in calamum veniret ponentum temeritatem sequendam opinaretur, non solum mirabile quoddam significacionis discrimen inter formas γλῶσσα et γλῶττα fixit, sed etiam formam γλώττημα neminem non miraturum putavit, etsi huius miraculi exempla vel Sylburgii ad Dionysium index suppeditat. Apud Dionem adeo rarae sunt formae per σσ, ut exceptis locis quibusdam, ubi poetarum verbis utitur, ter quaterve tantum libris invitis sint tollenda.

8) Ἀκηρόεις pro ἡηηρόεις praecedente paullo ante ἀκήροας sustuli 1, p. 257, 24, et ἀκηρόειν 1, p. 330, 1, quod non solum Platoni Crat. p. 384, B, illatum in libris nonnullis, sed etiam Herodiano fragm. Lex. Gr. p. 351, XLI, bis iis ipsis in verbis quibus ἡηηρόειν dici, non ἀκηρόειν, tradit. Quorum prius Atticis tribuens Photius v. Ἡνέχετο et cum hoc et ἡηωχλει componens, rectius ὠλώλει comparasset et ἀμωμόκει, de quibus etiam apud Atticos saepissime modo recte modo secus scriptis dixi præfat. ad Xenoph. Anab. ed. Oxon. p. XI. Pariterque συνεστήκει correxi 1, p. 207, 17, ut 2, p. 53, 25, ἐφεστήμεσαν, 2, p. 253, 22, ἀπολώλει, et 1, p. 183, 3, πεπορθήκει, 1, p. 187, 28, τεθνήκεσαν, 1, p. 248, 27, γεγόνεσαν, 1, p. 388, 15, παρακεχωρήκεσαν, 2, p. 53, 12, συγκέλειντο, 2, p. 114, 23, πεποίητο, 2, p. 132, 1, συμβέβηκεν, 2, p. 224, 17, ὑπερβεβλήκει, 2, p. 298, 32, ἐπιλελούπει, alibi recte cum augmento scripta in libris. Nam qui vel apud veteres talia putant ferenda, poetarum Atticorum proferre debebunt exempla augmentum plusquamperfecti omittentium, ut factum in inscriptionibus quibusdam aetatis incertae, sed parum antiquae Corp. Inscr. vol. 2, p. 126, n. 2059, ubi πεποίητο; vol. 3, p. 83, n. 4034, 10, ubi μεταβεβήκει, quibus non probatur etiam recentiores, sed minime negligentes in oratione scriptores ita fluctuasse ut libri Synesii, de quibus Krabinger. ad Aegypt. p. 182, et aliorum, velut Philostrati, sed quorum non certior fides quam Atticorum.

ἀλώη, γνώη, δώη, pro ἀλοίη, γνοίη, δοίη, futuri in *ισω* pro *ιῶ*, perfecti ἔώρακα pro ἔόρακα, etiam in libris saepius servato, dè quo dixi praef. ad Xenoph. Anab. p. X ed. Oxon., accusativi adiectivorum in *ης* purum modo per *ᾳ* modo per *ῃ* scripti. ut ἀνεπιδεῆ, ὑγῆ, ὑπερφυῆ, nominum priorum in *ης* modo in *ην* modo in *η* terminali, in quibus ego *ᾳ* et *ην* eliani in libris saepe servata constanter restitui, et nominum Ἀπόλλων et Ποσειδῶν modo in *ω* modo in *ωνα*, singulorum denique vocabulorum, ut ἀρμόξειν et ἀρμόττειν, σήμερον et τήμερον, ἄστρος et ἄνοπλος, eliani veteribus saepe illatum, ut Herodoto et Xenophonti, οὐδεῖς et οὐθεῖς, ὑγίεια et ὑγεία, μόλιβδος et μόλυβδος, μόλις et μόγις, μέχρι et μέχρις, ἐμπιπλάναι, ἐμπιπράναι et ἐμπιπλάναι, ἐμπιπράναι, γίνεσθαι et γίγνεσθαι et aliorum formae duplices. Quarum de plerisque quum manifestum sit non Dionis, sed librariorum culpa modo has ponni modo illas, ego multa sustuli de hoc genere, neque credibile duxi qui ἔγημεν dixisset 1, p. 299, 11, γῆμας 1, p. 207, 12, γῆμαι 1, p. 213, 3, eundem 1, p. 118, 22, γαμήσας potius scripsisse quam γῆμας, librariis formam illam inferentibus eliani apud alios, ut Xenophontem Cyrop. 8, 4, 20, ubi plerique γαμήσεις pro γαμεῖς, Apollodorum 3, 14, 3, ubi ἔγάμησε nonnulli pro ἔγάμει: aut qui alibi semper dixisset *ῃν*, eundem *ἥμην* dixisse semel 2, p. 115, 8, de quo etiam Atticis illato dixi ad Xen. Cyrop. 6, 1, 9: aut qui βαδιοῦμαι 1, p. 345, 12; 425, 11, eundem 1, p. 159, 10, scripsisse: *Tί* δὲ ποιήσεις, ὅταν ἄλλα ὑποδήματα μὴ ἔχησ —: ἀρα οὐχ ὑπολυσάμενος ὅτι τάχιστα ἀνυπόδητος βαδίσεις, ut libri optimi pro ἀν ἀνυπόδητος βαδίσης, sed βαδιεῖ, etiam alibi sic depravatum. Dubitavi vero tollere non magis fortasse Dioneum θαυμάσεις 1, p. 301, 30, quamvis saepe illatum sic ab librariis, quum καταγελάσοντι 1, p. 249, 27, et ὑποσυγήσοντι 1, p. 292, 9, ut in Corinthiaca p. 305, 7, σιγήσειν, non magis Attica sint quam ὄμόσειν 2, p. 180, 5, et formae futurorum solutae ἐλάσω, καλέσω, διατελέσω, in quibus libri consentiunt, etsi ἀπολεῖσθαι dicunt Dio eique διολεῖν pro διολλύειν, διαλύειν, διολέσειν, restitui 1, p. 89. 12. Sed βοήσετε 2, p. 139, 20: Οὐκ εὐθὺς βοήσετε, λοιδορήσεσθε, εἰς χεῖρας τυχὸν ἐλεύσεσθε, quum 1, p. 136. 30, sit σχετλιάσειν καὶ βοήσεσθαι καὶ ἴκετεύσειν, ex βοηθήσετε corruptum videri dictum

ad Thes. Stephani. Neque ὡφεληθῆσεσθαι scripsisse Dionem potius quam ὡφελήσεσθαι affirmet qui apud hunc quoque, ut apud alios plerosque, libros inter utrumque variare viderit, ut solent in his formis, vel ἐπιμεληθησόμεθα inferentes 1, p. 110, 23. Sustuli vero formam futuri ἀποτλευσεῖσθαι 1, p. 130, 14, etiam apud Atticos saepissime illatam, ut dictum ad Thes. Stephani v. *Πλέω*, et apud Dionem 2, p. 239, 26, etiam codicium dissensu labefactatam. Nec πιεζοῦνται 2, p. 290, 20, scripsisse putavi eundem qui πιέζεσθε dixit 2, p. 290, 20, ne memorem activa πιέζει, ἐπιέξε, ἐπιέσε, librariis etiam apud veteres ad hoc vitium propendentibus et semel iterumque inferentibus. Forma οἴδας, ex codicibus in οἰσθα mutata 1, p. 66, 29, nihilo certiori nititur exemplo 1, p. 22, 7: Καὶ ὁ Φίλιππος γελάσας λέγει, Οἴδας, ὡς Ἀλέξανδρε, ὅτι δεῖ μὴ λιπεῖν τὸν ἄγαθον τοιητάς, ubi pro λέγει alii codices εἶπεν vel ἔφη, pro οἴδας iidem ἢ δ' ὅς, quod electo illo λέγει vel εἶπεν vel ἔφη ne dubitaret quidem quisquam restituere, si vel unum extaret exemplum illati post nomen dicentis ἢ δ' ὅς, ut plura sunt coniuncti cum eo, sed praecedente. Sed ipsum illud ἢ δ' ὅς pro οἴδας suppositum fidem formae non minus tollit quam οἰσθα altero loco repertum in libris et, quamvis etiam antiquiores Dione utantur forma οἴδας, eaque vel coniuncta cum altera, fortasse hic quoque restituendum. Contra quae pluralis apud Dionem sunt exempla, οἴδαμεν, οἴδατε, οἴδασι, προοίδασι, etsi legitimarum exemplis ita superantur ut suspiciosior quis fortasse libros Dionis fallere opinetur ut Herodoti et Xenophontis, de quibus dixi ad Anab. 2, 4, 6, codicium tamen nullo labefactantur dissensu, ut forma οἴδας. Formia ἔφησθα pro ἔφης quum ex codice sit restituta 2, p. 188, 30, suspecta foret altera 1, p. 254, 13: Οὐ γὰρ δῆπον τὸν Περσῶν βασιλέα Δαρεῖον οὐκ ἀν ἔφης ἐλεύθερον εἶναι, ἐπειδὴ καταπεσῶν ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐν κυνηγεσίοις ὑπήκοονε τοῖς ἱατροῖς, etiamsi non librorum meliorum scriptura ἔφη ipsaque sententia aliud tempus poscente everteretur. Neque enim ἔφησαν, quod Reiskius substituit, locum habet, sed aut φαίης scribendum aut φαῖεν. Nam salis constat ἔφη saepe cum aliis verbi modis confundi. Παλαιτάτους quum 1, p. 220, 14, praeberet Parisinus 3009, idem p. 266, 28, et παλαιτέρος p. 188, 9, pro παλαιότερος restitui sine libris, quos in his formis perpetuo ad

alteram formam aberrare satis constat ex Atticis, velut Thucydide, apud quem correxi in ed. Oxon., et Xénophonte. *Πλησιάτατα* pro *πλησιώτατα* ex libris restitutum 2, p. 201, 7 ostendit etiam invitis illis 2, p. 62. 22, expellendum fuisse *πλησιώτατος*. *Ούνεκα* 1, p. 349, 17, semel illatum scripsi *Ἔνεκα*, quo de vitio dixi ad Stephanum v. *Ἐνεκα* p. 1059, C. Item sustuli formas *πόμα* pro *πῶμα*, *εῦρεμα* pro *εὔρημα*, etiam libris ex parte praebentibus formam veriorem, ut in iisdem alia multa sunt servata, quae sine illis fortasse plerisque non visa forent inferenda, ut *διγῶντα* pro *διγοῦντα* 1, p. 97, 4, *ἔγχονσα* pro *ἄγχονσα* 1, p. 135, 7, *βασμοῖν* pro *βαθμοῖν* 2, p. 103, 29, ut appareat Dionis dialectum haud paullo meliorem magisque fuisse Atticam quam antea credebatur, satisque fiat probabile etiam alia multa huius generis fuisse sublata, neque, ut hoc ular, *φέγχονσιν* 2, p. 11, 23, ubi alii *φέκχονσιν*, sed quod ego reposui *φέγκονσιν* scripsisse Dionem, ut Synesium, perpetuo ab librariis sic depravatum. Interdum libri Dionis ipsorum veterum Atticorum libris in talibus emendatores et vitia illorum redargunt et patientiam apud Atticos ferentium quae ne apud recentiores quidem sunt toleranda, veluti quod Xenophontis H. Gr. 7, 2, 7, in libris est *χαμόθεν*, Dionis 2, p. 108, 17, meliores mutant in *χαμᾶθεν*, et quod Thucydidis et Platonis omnes ferunt *σύγκλυς*, apud Dionem 1, p. 313, 24, ex codice Meermanniano mutavi in *συνήλυδας*. Unde intelligitur quae sit fides librorum apud alios scriptores in his aliisque formis vitiosis, quae magno exemplorum numero defensae putantur. Formam *ἀχάριτος*, de qua in *ἀχάριστος* depravata dixi praef. ad Xenophontis Anab. ed. Oxon. p. XII, ex codice revocavi 1, p. 89, 3: *Οὐθεν ξητοῦσιν ἀχαρίτους καὶ ἀτερπεῖς ἡδονάς*, eandemque restitui 2, p. 109, 20: *Μάλιστα μὲν οὖν ὑμᾶς βούλομαι το ἥθος Ἑλληνικὸν ἔχειν καὶ μήτε ἀχαρίτους μήτε ἀσυνέτους εἶναι*. Vicissim recentiorum Dione scriptorum, velut Philostrati et Synesii, codices Dioneis in talibus interdum sunt emendatores, ut in forma *ἥσαν* pro *ἥεσαν*, de qua apud Atticos quoque inde ab Thucydide sere abolita, sed ubique restituenda etiam libris semel iterumque praebentibus, dixi ad Xenophonem, Philostrali V. Apoll. 4, 39, p. 82. 4 ed. Kayser.: *Προσῆσαν* (ser. *προσῆσαν*) μὲν οὖν ταῖς πύλαις, ubi schol. p. 187: *Ἄντι τοῦ προσῆσαν*. Cuiusmodi formas non tantum ubi in

libris easu sunt servatae, sed constanter esse restituendas scriptoribus meliorem sequentibus dialectum nemo dubitabit qui librariorum in corrumpenda dialecto licentiam ex antiquiorum inde ab Herodoto et Thueydide scriptorum codicibus cognoverit.

Nec minor iniuria Dioni alisque huius aetatis scriptoribus sit multis in syntaxi vitiis, quae librariorum sunt, non ipsorum, aetati eorum imputandis, minime ad tantam iam barbariem delapsae ut quae non minus linguae legibus repugnant quam ipsorum consuetudini, multis comprobatae exemplis, ipsis potius tribuere liceat quam librariis. Quo de genere est particula ἀν̄ omissa, ubi necessaria, aut addita, ubi supervacua est ex usu veterum Atticorum, a quo nihil diserepat usus Dionis, velut 1, p. 52, 2: *Tί γάρ ἀν̄ ἄλλο τις εἴποι τὸν ἥλιον ἔργαςεσθαι δι' αἰῶνος*; scripsi pro τί γάρ ἄλλο, et 2, p. 207, 24: *Τῆ μὲν δεξιᾷ χειρὶ πηδάλιον κατέχει, καὶ, ὡς ἀν̄ εἴποι τις, ναυτίλλεται*, pro ὡς εἴποι, ut est 1, p. 35, 10, μετ' εὐνοίας, ὡς ἀν̄ εἴποι τις, καὶ κηδεμονίας. 2, p. 4, 16. οὐδὲν ἔσθ' ὅτου μνησθεὶς χωρὶς ἐπαίνου τε καὶ τιμῆς, ὡς ἀν̄ εἴποι τις, παρηλθεν. Et 1, p. 131, 17: *Ον οὐδεὶς — φαίη ἀν̄ ποτε ἀντειρηκέναι vel potius φαίη ποτ' ἀν̄ pro φαίη ποτέ*. 2, p. 19, 11, πυθοίμην ἀν̄ ἡδέως pro πυθοίμην ἡδέως. 2, p. 302, 8: *Διαβολῆς μὲν γάρ ἔνεκα καὶ Σωκράτης εἶη τῶν νέων διαφθορεὺς*, pro καὶ Σωκράτης, ibidemque p. 231, 4, ἀναλαμβάνοι ἀν̄ αὐτὸν pro ἀναλαμβάνοι αὐτόν. Tum 1, p. 124, 15, ὁπηνίκ' ἀν̄ τι θηραθῆ pro ὁπηνίκα. Nec ferendum ἦν pro ἀν̄ ἦν 2, p. 133, 21. Contra delevi 1, p. 132, 15: *Τάχα γάρ ἀν̄ φανεῖται χαλεπόν*. 344, 7: *Ἐγώ δέ, ἀν̄ μὲν ὑμῖν ἀκούσασιν ή μηδὲν τῶν δεόντων ή περὶ τυνος τῶν μὴ πάνυ ἀναγκαίων φανῶ λέγων, δικαίως ἀν̄ ἀμφότερα φημι δοξειν, ἀμα εὐήθης καὶ περίεργος*, ut delenda est fortasse 1, p. 131, 32: *Σκεπτέον ἀν̄ εἴη πῶς ἀν̄ μάλιστα διάγοντες καὶ ποι' ἄττα μεταχειριζόμενοι δυνήσονται μὴ κακῶς ζῆν*, pariterque 272, 7: *Τὸ γάρ αὐτὸ ἔτερος λαβὼν ἀν̄ ισχυρότερος ὁρδίως οἴσει*. Eandem 2, p. 157, 4: *Ούκ ἀν̄ προθυμοῖτο ὅτι δύνατο ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν*, delevi post ὅτι. — 1, p. 244, 24: *Ἡξίουν, ἀν̄ ἄρα μὴ δύνωμαι ἀπομνημονεῦσαι —, συγγνώμην ἔχειν*, nisi ego in libro optimo reperissetem ἀν̄ pro εἰ, fortasse exsisteret, qui Dioni concedendum putaret εἰ cum coniunctivo,

saepe sic illatum ab librariis more Byzantinorum. Eundem soloecismum sustuli 1, p. 249, 23: Ἐνεθνυμούμην δέ, φέρε, εἰ μιμούμενος τοιούτους τινὰς διαλέγωμαι λόγους —, τυχὸν οὐ καταγελάσοντί μου, ubi idem a manu prima διαλέγομαι, ut alii plerique, scrisque διαλέξομαι. Ne idem ficerem 1, p. 233, 22: Ἀφ' οὗ γε εἰ μὴ Ομήρου πολὺ φανῶ πρείτων καὶ σωφρονέστερος ποιητῆς, et ἀν reponerem pro εἰ, ut est p. 244, 7, ἀν μὴ φανῶ, idem obstitit codex Meermannianus, qui omittit verba αφ' οὗ γε εἰ μή, non magis, ut videtur, Dionea, certe loquendi genus non minus alienum ab eo referentia quam omissa ab eodem libro p. 233, 16: Μάλα μὲν ύψηλῶς σύμπαντα κοσμῶν τοῖς ἔπεσιν (Homerus), ὅμως δὲ ἔχόμενα θνητῆς ὄμοιότητος. καὶ δή γε καὶ ὅπότε ἐτόλμησεν Ἀγαμέμνονα προσεικάσαι τοῦ Θεοῦ τοῖς κυριωτάτοις μέρεσιν, verba καὶ δή γε καί, nusquam sic usurpata a Dione, etiamsi comma ponatur ante καί.

Particulae loci confusae 1, p. 211, 23, in τοῖς ἄνωθεν ἔθνεσιν, diverso ab οὐ πολὺ ἄνωθεν 2, p. 48, 13. et aliis ad speciem similibus, de quibus v. ad Stephanum v. "Ανωθεν, sed quod, nisi ego ἄνω scriptum deprehendissem in codice Meermanniano, fortasse ipsum quoque defensorem inveniret qualem Θεοὶ ἄνωθεν ὄντες pro νόντες Xenophontis Conv. 6, 7 Schaeferum, qui iterum iterumque defendit quod non intelligeret quam esset absonum. Simile ἀλλαχόσε pro ἀλλαχόθι positum 1, p. 386, 13, et ἀλλαχοῦ pro ἀλλαχόσε vel ἀλλαχοῦ 2, p. 72, 32: Ἐπειδὴν γὰρ ἀρξανται διαστάντες ἀφέλκειν ἄλλος ἀλλαχοῦ. Et ὅποι pro ὅποι 1, p. 36, 22: Τῶν ὅποι ποτὲ ἀνθρώπων κρατεῖν· p. 58, 12: Διὰ μὲν τῶν ὥτων οὐκ ἀν τις ἀκούσαι η̄ τῶν σφόδρα ἐγγύθεν, διὰ δὲ τῶν εὐνοούντων οὐδενὸς τῶν ἀναγκαίων ὅποι δήποτε ἀνήκοος ἐστι. 433, 13: Πάντα γὰρ πρείτω καὶ πολυτελέστερα ἔχει τῶν ὅποι δήποτε. 2, p. 85, 9: Ἡ ὑμετέρα πόλις κατά τε ἴσχὺν καὶ μέγεθος οὐδεμιᾶς ἡττωμένη τῶν ὅποι ποτὲ ἐνδόξων, ubi ὅπου scrispi, nihil tribuens Photii glossae: Ὄποι ποτέ, ὅπου ποτέ, aut librorum in talibus etiam apud recentiores exiguae fidei, ut Plutarchi Periel. c. 17, ubi meliores ὅπη, ut loco tertio Dionis Meermannianus a prima manu, ut videtur, et Phalaridis Epist. 96, p. 270, ne veterum memorem Atticorum exempla, quibus ὅποι pro ὅποι illatum, ut Aristoph. Av. 9:

Ovδ' ὅπου γῆς ἐσμεν, in libris partim oύδε ποῖ scriptum, quod sustuli apud Dionem 1, p. 50, 2: Ἄλλὰ μηδὲ ὅποι γῆς εἰσι, ut meliores nonnulli 1, p. 144, 25, ὅποι πλεῖστοι κάμνουσι pro ὅπου. Nihilo certiora sunt ὅπου, πον, οῦ, pro ὅποι, ποι, οῖ, ut 1, p. 76, 6, οῦ νῦν ὥρμηκας στρατεύεσθαι· p. 290, 32, οῦ τις ἀν ἀπέλθη· et p. 289, 26, ὅπου ἀν ἀφίκηται, et ἥλθον ὅπου ἥθελον 2, p. 103, 24, et 1, p. 320, 32, ὅπότε ἀπίοι που, haud dubie librariis relinquendum, quum ποι scripsisset Dio, ut Xenoph. Cyrop. 1, 3, 28: Ὅταν ἀπίωσι ποι ἀπ' ἄλλήλων, et ποῖ ἄπεισιν scripsit 1, p. 157, 7, et ὅποι βούλεται ἀπίων 1, p. 257, 28, ut praecepit Phrynicus p. 43, et ίόντες ποι 2, p. 53, 17, et βαδίξω ὅποι βούλομαι 1, p. 108, 4.

Item tempora confusa, ut praesens pro futuro positum 1, p. 4, 16: Ὅστις δὲ κακὸς ὃν ἡγεῖται ποτε θεοὺς ἀρέσκειν, pro ἀρέσειν, ut 2, p. 289, 12. — 2, p. 134, 10: Ἰνα ὥσπερ ἐπὶ τῶν εὐγενῶν πώλων καὶ τῶν σκυλάκων τὸ ἐσόμενον μέγεθος εἰκάζουσιν οἱ ὁρῶντες, ἐὰν ἦ τὰ κῶλα ὑψηλὰ καὶ μεγάλα, ἐὰν δὲ ταπεινὰ καὶ ἀναυξῆ, φασὶν αἱ ποτε μένειν τοιαῦτα, pro μενεῖν, quod poscit praeecedens ἐσόμενον, etsi suo loco αἱ ποτε recte coniungitur cum praesenti. Et minus quidem alienus aoristus, sed librorum indicio in perfectum mutandus, 1, p. 349, 17: Τῶν ἐν πολέμῳ ποτὲ προθύμως ἡγωνισμένων ἢ τῶν τυράννους παθηημένων ἢ τῶν ἔαυτοὺς ἢ τέκνα προειμένων pro προειμένων, quo ducunt meliores, qui προειρημένων, ut est p. 365, 19: Μυρίοι δ' εἰσὶν οἱ τὰς ψυχὰς προειμένοι ἔαυτῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τοῦ ξῆν ἔωνημένοι τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιγραφὴν. Et 2, p. 305, 23: Ἄλλα τοῦτ' ἐκεῖνος εἶδεν ἀκριβῶς ὅτι μὴ δεῖ τὰς ἀνθρωπίνας τύχας ἐκτείνειν, quod scripsi ἥδει. Ib. p. 286, 11: Εἰ γὰρ ἦν ὄφελός τι χαλκοῦ καλῶς κεκραμένου —, ἢ Κορινθίων πόλις ἀν εὐδαίμων ἦν καὶ πολὺν ὠκεῖτο ἀν χρόνον, scribendum potius ὄκητο, ut p. 287, 1: Καὶ πολλαχοῦ φασιν ἐν τοῖς τοίχοις ἔνοικοδομεῖσθαι τὰ κρανία τῶν ἐλεφάντων αὐτοῖς ὁδοῦσι, aptius est ἐνωκοδομῆσθαι, ut p. 286, 10, ἔργιπται. Non minus suspecta sunt hoc de genere haec 1, p. 394, 27: Εἴτα Ρωμαῖοι μὲν καὶ Νέρων οὗτω τὰ παρ' ὑμῖν ἐτήρησαν καὶ σεμνὰ ἔκριναν· ὑμεῖς δὲ οὐ φυλάξετε; καὶ Νέρων μὲν — οὐδενὸς ἀφείλετο τὴν εἰκόνα τῶν παρὰ μόνοις Ροδίοις τιμηθέντων· αὐτοὶ δ' ὑμεῖς ἀφαιρεῖσθε; ubi scribendum videtur

ἀφελεῖσθε. Quae usitata est post εἶτα sic positum consecutio temporum, ut p. 139, 22: Εἶθ' ἂ λεγόντων ἐτέρων οὐκ ἀνέχεσθε ἀκούοντες, ταῦτα ἔρειτε αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν; — Pariter 2, p. 138, 23: Καὶ γὰρ δὴ νῦν μὲν ἄπεισι μετὰ τὴν τήμερον ἵσως ἡμέραν, ἀφικνεῖται δὲ ὀλίγον ὕστερον, scribendum videtur ἀφίξεται, ab librario, qui ἄπεισι haberet pro praesenti, in praesens mulatum, quum ἀπιέναι non solum praesens sit Dioni, ut p. 249, 10: Τὸ γὰρ αὐτῷ χοησθὲν ἔκαστος ἀκούσας ἄπεισι, sed etiam futurum p. 135, 2: Ἡ μόνον ἔξιόντα με: αἱ περιπατήσοντα. 31: Τὴν ἥσυχίαν ἔξω βοώντων ὑμῶν, μᾶλλον δὲ ἄπειμι. p. 248, 7: Ὄτι ἄπεισιν ἐπὶ τὰ πρόβατα καὶ περὶ ἐκεῖνα διατρίψει. Unde p. 185, 16: Οὐκ ἔφη παρ' αὐτῷ μενεῖν, ἀλλ' εἰς Φθίαν ἀπιέναι παρὰ τὸν πατέρα καὶ παρ' ἐκείνῳ παιδεύεσθαι, restitui παιδεύσεσθαι. Similiter p. 139, 25: Ἐάν ποτε γένηται διαφορά, κάκεῖνοι προφέρωσιν ὑμῖν τὸ πονηροὺς ἔχειν πολίτας, τὸ στασιάζειν οὐκ αἰσχύνεσθε; mirum accedit praesens pro αἰσχυνεῖσθε. sicut p. 202, 8: Εἰ μέλλει καθέξειν μὲν τοὺς ὑπηκόους, ἀμυνεῖσθαι δὲ τοὺς πολεμίους, in nonnullis in ἀμύνεσθαι, in omnibus autem sequens καταστρέψεσθαι in καταστρέφεσθαι corruptum. et 2, p. 271, 23, ζητοῦσι Reiskius bis seripsit ζητήσοντι propter praecedens ἀγαπήσοντι, ut ἐπιζητοῦσι apud Polybium 11, 1, 1, absurde scribitur pro ἐπιζητήσοντι. Et ex contrario futurum pro praesenti vel aoristo 2, p. 272 31: Πότερον ὅταν χειμῶν ἴσχυρὸς ή καὶ μὴ κατισχύη τοῖν πηδαλίοιν ἐκατέρον διὰ γῆρας ή διὰ βίᾳν τῆς θαλάττης, οὐδὲ τότε φιλεῖ κυβερνήτην, οὐδὲ εὔχεται φανεῖσθαι τὸν διαδεξόμενον, ubi φαίνεσθαι exspectatur vel φανήναι, ut p. 273, 23: Ἀρα καὶ τότε εὔχοιτ' ἀν μηδένα ἄλλον ιατρὸν εὑρεθῆναι, else singularis cum infinitivo futuri constructionis verbi εὔχεσθαι exemplum Soph. Oed. Tyr. 263 notavimus ad Stephani Thes. v. Εὔχομαι, p. 2522, B. Quae permulta 1, p. 269, 22: Διεγγωκότας ἔσεσθαι τινα ἀπαλλαγὴν τούτου καὶ μὴ πάντως ἀεὶ φανεῖσθαι τινα αἰτίαν τοῦ πάθους, ubi libri φαίνεσθαι, Wyttenbachius ad Plut. p. 764 φανήσεσθαι, probabilius positurus φανεῖσθαι. Levius est quod 2, p. 197, 8: Ἡδει γὰρ ὡς τὸ πολὺ τοὺς νικῶντας ὑπερηφάνους γιγνομένους dedi pro γενομένους (γινομένους cod. Meerm.) protus inepio.

Librariis autem in talibus apud veteres pariter alque re-

centiores saepissime peccantibus, multo minorem libri fidem merentur in exquisitioribus loquendi scribendique generibus saepius depravatis quam intactis per librariorum imperitiam relictis. Cuiusmodi est quod libri exhibent 2, p. 172, 18: *"Ηδει τούτῳ καὶ μάλισται ὄνήσειν τοὺς συνόντας*, sed Dio, ut opinor, scripseral ὄνήσων, ut 1, p. 159, 1: *Οὐκοῦν ὁρθῶς συνῆκεν ὑπὸ σοῦ διαφθειρόμενος*. 210, 8: *'Επιστάσθω ἀδύνατος ὃν ἀπαλλαγῆναι ἀπάτης*. Synesius vol. 1, p. 130, 7: *"Ηδει καὶ μὴ τυχῶν οὐκ ἀν ἥττον εὐδαιμών γενούμενος*. — Et quod 2, p. 241, 7: *Οὐδὲν γὰρ ἡ ἀστρονομία ἐμποδὼν ἔστι τῷ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν*, τῷ mutavi in τό, ut apud Synesium vol. 1, p. 366, 5: *Καθεύδοντι δὲ οὐδεὶς Ἀδραστείας νόμος ἐμποδὼν τὸ μὴ οὐκ ἀπάραι τῆς γῆς εὐτυχέστερον Ἰκάρου*, liber unus τῷ, alibi librariis genitivum pro τὸ inter ἐμποδὼν et μὴ inferentibus, ut Xen. Cyrop. 2, 4, 23: quo de vitio dixi in ed. Oxon. Et apud Dionem 2, p. 189, 3: *Οὐ δυνατόν, εἴπερ Ἐλλην ὃν τυγχάνεις, τὸ μὴ ἀπολωλέναι σε ἐν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ*, liber unus τοῦ. — Est etiam ubi interciderit articulus, quem linguae leges postulant librariis ignotae, ut 1, p. 4, 4: *Οὐδ' ἔσται ποτὲ ἐκεῖνος βασιλεύς, οὐδ' ἀν πάντες φῶσιν Ἐλληνες* —, καὶ μὴ μόνον ἀνθρωποι θαυμάζωσιν αὐτὸν καὶ ὑπακούωσιν, ἀλλ' οὐ τε ὄρνιθες πετόμενοι καὶ τὰ θηρία ἐν τοῖς ὅρεσι μηδὲν ἥττον τῶν ἀνθρώπων συγχωρῆ, ubi non solum οὐ τε ὄρνιθες οἱ πετόμενοι, ut est 2, p. 127, 2: *Τί λέγει περὶ ἡμῶν ὁ πολοιός ὁ πετόμενος*, sed etiam τὰ θηρία τὰ ἐν τοῖς ὅρεσι scribendum, quod alioqui τὰ ἐν τοῖς ὅρεσι θηρία dicendum foret, ut 1, p. 64, 20, *τιμᾶσθαι ὑπό τε τῶν ὄρνιθων καὶ τῶν ἐν τοῖς ὅρεσι θηρίων*.

In crasi et diaeresi quum libri non minus fallant et ludant quam in vocabulorum quorundam formis contractis et solutis, velut in χάλκεος, aliquoties illato pro χαλκοῦς, alibi recte sic scripto, ut ἀργυροῦς, πορφυροῦς et alia, pariterque in apostropho et hiatu, quo de genere nonnulla certe, ut ἡμέτερα ἄττα βοίδια pro ἡμέτεροι ἄττα, 1, p. 111, 21, de quo Baguetis ad Orat. 8, p. 92, prorsus sunt vitiosa, praeter eas quas ex libris restitui erases longumque sit enumerare, etiam alias plurimas esse obscuratas ab librariis apud Dionem non minus quam apud veteres Atticos ipsae librorum produnt varietates. Nam qui semper dixit τἀληθὲς et τἀληθῆ, et

τάληθον habet 1, p. 225, 12; 234, 12, vix scripsit τοῦ ἀληθοῦς 1, p. 210, 9; aut τοῦ ἀδελφοῦ, τοῦ ἀνδρός, τοῦ ἀνθρώπου, qui alibi τὰ —, neque qui τὰνδον 1, p. 342, 12; 2, p. 190, 12, idemque ex libris recepit 1, p. 15, 17, pro τὰ ἔνδον, et τὰκεῖ dixit non τὰ ἔκει, τὰ ἐπιτήδεια potius scripsit quam τὰπιτήδεια, etiam apud Atticos saepe illatum pro altero. Quare servavi τοῦδαφος, in τὸ ἔδαφος distractum in nonnullis 2, p. 252, 24, quum τοῦδαφος potius restituendum videatur 1, p. 219, 1, quod est apud Synesium p. 16, C, (vol. 1, p. 39, 4. Kráb.) et alios, pariterque τοῦνομα modo sic modo τὸ ὄνομα scriptum constanter scribendum puto τοῦνομα, quod ex libris receptum 1, p. 82, 13; 259, 18; 412, 17, ut τούνοματος pro τοῦ ὄνοματος apud Diphilum Siphnium Athenaei 8, p. 356, C. Interdum talia etiam gravius depravata, ut 2, p. 112, 2: Ἀδικεῖ, φησί, Σωκράτης τοὺς νέους διαφθείρων καὶ οὓς μὲν ἡ πόλις θεοὺς τιμᾷ μὴ τιμῶν, ἔτερα δὲ εἰσάγων καινὰ δαιμόνια σχεδὸν αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐναντία οἷς ἐποίει Σωκράτης, ubi αὐτὰ τὰναντία scripsi, ut τὰναντία restitui 1, p. 193, 27; 2, p. 161, 20; 232, 12, alibi saepe servatum in libris, sed etiam apud Atticos, ut Thucydidem et Xenophontem, modo coniunctum modo male distractum. Et quemadmodum semper scribitur τούναντίον, ita 1, p. 278, 19, τούλάχιστον scribendum puto, ut est 2, p. 223, 12, pro τὸ ἐλάχιστον, inter quae variant libri Xenophontis Anab. 5, 7, 8. Nec dubium quin 1, p. 243, 10: Ἔως ἂν ἐπὶ τὸ ὕστατον ἀπέλθῃς τῆς γῆς, scribendum sit τοῦσχατον, quae erasis ex libris duobus restituenda Synesio vol. 1, p. 356, 11 Krab., servata in omnibus p. 381, 12, sed alibi, ut opinor, librariorum incuria sublata, ut p. 271, 12, ubi τὸν, quod est in quibusdam, fortasse ex τοῦ natum, ut p. 319, 6, τὸν μὲν unus pro τούμον. Idem constanter restituendum Thucydidi, de quo Arnoidus ad 4, 31. Dion 2, p. 271, 26: Φέρε πορνοβοσκῷ δὲ οὐ κερδαλεώτερον τε καὶ ἅμεινον πρὸς τὴν ἐμπολὴν μόνην ἔχειν τοῦτο τὸ ὄνειδος καὶ μόνον αὐτὸν ἀκούειν κακῶς ἡ σὺν ἑτέροις, quum τὸ codices omittant omnes nec locus sit pronomini, restitui τοῦνειδος, idemque restituendum puto pro τὸ ὄνειδος 1, p. 378, 26, nec dubium 1, p. 134, 25: Ὡστε ἐπειδὴ οὐ φαμεν χειρον οὐδὲ δυστυχέστερον πλούτου πενίαν οὐδὲ πολλοῖς ἵσως ασυμφορώτερον, οὐδὲ τὸ ὄνειδος τοῦ ὄνειδους μᾶλλον τι βαρυντέον τοῦτ' ἔκείνου, quod libri boni

omittunt τοῦ ὀνείδους, monstrare cetera sic ab Dione scripta: οὐδὲ τοῦνειδος μᾶλλον τι βαρυτέον τοῦτ' ἔκεινον.

Sed multo magis contaminata est oratio Dionis, ubi correctorum aut interpretum sedulitas verba eius ita aggressa est ut plurimis ostendit locis codex Meermannianus, modo meliores modo deteriores codicis quoicum collatus est scripturas exhibens in margine aut supra versus positas, interdum etiam alii, in multis ita variantes ut nemo sine illorum indicio verba scriptoris potuisse restituere aut correctorum additamenta tam certo coarguere ut librorum ope licet e. gr. 1, p. 13, 1: Ὅσοι γάρ ποτε σοφοὶ καὶ ἀληθεῖς κατ' ἀνθρώπους λόγοι περὶ θεῶν τε καὶ τοῦ σύμπαντος, οὐκ ἄνευ θείας βουλήσεως καὶ τύχης ἐν ψυχῇ ποτε ἀνθρώπων ἐγένοντο, ὡς ἔστι μαθεῖν διὰ τῶν πρώτων μαντικῶν τε καὶ θείων ἀνθρώπων, ubi delevi verba in optimis omissa ὡς ἔστι μαθεῖν. Quibus accedunt scholia in medium orationem illata, modo nonnullis modo omnibus in libris, velut 1, p. 38, 15: Οὐ μάτην περὶ πολλοῦ ποιούμεθα τὸν Ἀριστοτέλην καὶ τὴν πατρίδα αὐτῷ συνεχωρήσαμεν ἀνακτίζειν, verba Στάγειρα τῆς Ὄλυνθίας οὖσαν post ἀνακτίζειν, quae ab Reiskio defensa hic non aequa locum habent ut similis de Stagiris annotatio 2, p. 132, 7. Et aliud 1, p. 153, 15: Τοῖς ἄγαν φιλοπόταις καὶ οἰνόφλυξι ταῦτὸ πεπονθώς πάθος, οὐ πολλάκις πρὸς τὴν πολλὴν ἀκρατοποσίαν καὶ συνεχῆ οὐκ ἐθέλοντες πιεῖν αὐχμὸν ἐξεπίτηδες μηχανῶνται διά τε ἴδρωτῶν καὶ σιτίων ἀλμυρῶν καὶ δομέων προσφορᾶς. Ubi etsi recepto ex melioribus πρὸς τὴν pro inepto correctoris commento μετὰ eoarguitur antiquioris additamentum interpolatoris οὐκ ἐθέλοντες πιεῖν, non praestem tamen non καὶ συνεχῆ αὐχμὸν scripsisse Dionem, nedum τὴν πολλὴν ἀκρατοποσίαν καὶ συνεχῆ, sequente αὐχμόν, sed expulisse illud οὐκ ἐθέλοντες πιεῖν suspicor vocabulum πραιτάλην, quod ponit in simili loco 1, p. 97, 27: Κραιπάλης καὶ λήθης τὰς ψυχὰς γέμοντες, ut ita scripserit Dio: Οὐ πολλάκις πρὸς τὴν πολλὴν ἀκρατοποσίαν καὶ συνεχῆ πραιτάλην αὐχμὸν ἐξεπίτηδες μηχανῶνται. — 1, p. 157, 24: Τι δὲ καὶ βουλόμενος, εἶπε, ξητεῖς τὸν παῖδα; η̄ οὐκ ἦν πονηρός; Πάντων γε, ἔφη, μάλιστα μηδὲν γάρ ὑπ’ ἔμοιο ἀδικούμενος, πρὸς δὲ καὶ γενόμενος, ἥγειτο πονηρόν. εἰ γάρ ἀγαθὸν ἥγειτο, οὐκ ἄν ποτε ἀπέλιπεν. ἵσως, ὡς Διόγενες, πακὸς αὐτὸς ὕν.

Ubi libri nonnulli εὗ γενόμενος, ego sic

correxi: Πάντων γε, ἔφη, μάλιστα· μηδὲν γὰρ ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος, πρὸς δὲ καὶ εὐεργετούμενος, ἵσως, ὡς Διόγενες, κακὸς αὐτὸς ὃν ἥγεῖτο πονηρὸν· εἰ γὰρ ἀγαθὸν ἥγεῖτο, οὐκ ἂν ποτε ἀπέλιπεν. Quomodo Diodorus dicit 13, 22: Οὐχ ὅπως ἥδικησεν, ἀλλὰ καὶ προσηνεργέτησε. Nimis enim ineptum est ἵσως κακὸν dici qui modo πάντων μάλιστα πονηρὸς dictus fuerat. Aptum vero ἵσως cum ἥγεῖτο πονηρὸν coniunctum. In sequentibus autem nisi libri meliores indicium facerent, paucis fortasse probarem Dionis manum a me restitutam. Sic enim Aldus: "Ἐπειτα ἐκεῖνος μέν, ἔφη, σε πονηρὸν ἥγούμενος ἔφυγεν, ἵνα μὴ βλάπτηται ὑπὸ σου· σὺ δὲ ἐκεῖνον πονηρὸν εἶναι λέγων ξητεῖς. οὐ γὰρ ἄδηλον ὅτι βλάπτη καὶ σὺ ὑπ' αὐτοῦ βουλόμενος. Ubi deletis quae meliores omittunt aut in margine addunt correctoris additamentis οὐ γὰρ et σὺ scripsi σὺ δὲ ἐκεῖνον πονηρὸν εἶναι λέγων ξητεῖς, δῆλον ὅτι βλάπτεσθαι ὑπ' αὐτοῦ βουλόμενος. Quibus apte adduntur sequentia: "Η οὐκ οἱ κακοὶ ἄνθρωποι βλαβεροί εἰσι τοῖς ἔχονσι καὶ τοῖς (nisi hoc delendum) χρωμένοις; — 1, p. 244, 13: Τὰ ἐμπεσόντα εἰς τὰς δίνας εἴλούμενα καὶ περιστρεφόμενα καὶ οὐκ οἴα τε δυνάμενα ἀπαλλαγῆναι τῆς δινήσεως, corrector Aldinus seripsit γινόμενα pro δυνάμενα, ut Meermannianus celerique codices, neque intellexit delendum esse vocabulum quod etiam praecesserat v. 11, ut acutior hic Morellus p. 68. — 1, p. 338, 12: Μέχοι μὲν οὖν ἔτυχε νεοκατάστατος ὃν ὁ βίος, τοὺς θεοὺς αὐτούς τε παραγίγνεσθαι καὶ πέμπειν ὥσπερ ἀρμοστὰς παρ' αὐτῶν ἀρχοντας τοὺς ἐπιμελησομένους, οἷον Ἡρακλέα τε καὶ Διόνυσον καὶ Περσέα καὶ τοὺς ἄλλους, interpretis videtur ἀρχοντας, ut Suidas dicit: Ἀρμοσταὶ οὖν οἱ ὑπὸ Λακεδαιμονίων εἰς τὰς ὑπηκόους πόλεις ἀρχοντες ἐκπεμπόμενοι. Quo deleto Dio loquitur, ut Hesychius: Ἀρμοστῆς ὁ πεμπόμενος ἐπιμελητὴς εἰς ὑπήκοον πόλιν. Simile, ut hoc ular, glossema vocabuli διφθέρα, 1, p. 76, 59, ἴματιον γεωργικὸν στερεὸν πρὸς ὅμβρων μάλιστα ἀποφυγὴν ἴκανόν, omittunt codices. — 2, p. 180, 13: Ἀντὶ δὲ τοῦ μόνον μεταγαγεῖν ἀπὸ σκηνῆς ἐπὶ σκηνῆν χρυσίον ἐπαγγέλλεται δώσειν πολὺ καὶ ἵππους καὶ τρίποδας καὶ λέβητας καὶ γυναικας καὶ πόλεις· τελευταῖον δέ, ὡς οὐκ ὃν ἴκανόν, τῶν θυγατέρων τριῶν οὐσῶν ἦν ἂν βούληται συνοικεῖν. ὅπερ οὐδεὶς πώποτε κατεκρίθη παθεῖν, ἀντὶ θεραπαίνης, καὶ ταύτης αἰχμαλώτου, μη-

δὲν παθούσης, ἀναγκάσαι συνοικῆσαι τὴν θυγατέρα ἐπὶ προικὶ μεγάλῃ ἀνεν ἔδνων, delevi ἀναγκάσαι εἰ συνοικίσαι recepi et libris. — 2, p. 210, 17: Όνκ ἀν τὴν Λυδῶν ἑλοιμην τρυφὴν οὔτ' εὐτέλειαν τὴν Ἀττικὴν οὔτε πενίαν (addendum τὴν) Λακωνικὴν οὔτε Κρότωνα, οὔτε Σύβαριν, ὅτι οὐ πονοῦσιν, οὔτε Σκύθας, ὅτι οὐ γεωργοῦσιν, verba πένονται γὰρ post Κρότωνα, ad πενίαν Λακωνικὴν ascripta, quum de Crotonis paupertate mirum sit loqui qui eam cum Sybari coniungat. Cuiusmodi minoribus scholiis accedunt amplae saepe lectorum otiosorum ad verba Dionis appendices, a me partim seclusae partim in marginem relegatae, interdum etiam sublatae, ut 1, p. 13, 16, a Kaysero notata Indic. Monac. 1845, p. 679: ὃς ἦν πάντων φιλοπονώτατος καὶ πολὺ κρείττων τῶν ἔκει.

Nec difficile est multas arguere lacunas quum in media sententia tum in fine Orationum, quarum nonnullas iam Wakefieldus ad Orat. 10 (*Select Essays of Dio Chr. Lond. 1800*) p. 243 animadvertit, nisi ab ipso Dione imperfectae sunt reliiae, mutilatas esse in fine: ut Orationis 65 membra ita sunt vinculis soluta ut scriptoris potius manum ultimam non expertam esse appareat quam ab librario sic depravata. Unam et alteram talem lacunam etiam explere licet satis probabiliter, ut in carmine Tyrtæi 1, p. 33, 13: Λαιῆ μὲν ἵτν προβάλεσθε, δόρυ δ' εὐτόλμως πάλλοντες μὴ φειδόμενοι τᾶς ζωᾶς· οὐ γὰρ πάτριον τῷ Σπάρτᾳ. Ubi post πάλλοντες versus eiusmodi deest ut Σπάρτας κρατερῶς προμάχεσθε. Quem desiderans Tzetzes Hist. 1, 169, pro φειδόμενοι posuit φείδεσθε. Eodem modo ego 2, p. 210, 25, quod iam Casaubonus p. 93 propter verba οὐκ ἀρκεῖ μοι φυτὰ τρέφειν με μὴ δυνάμενα necessarium duxerat, priori versui Homericō Od. Z, 162, alterum adieci φοίνικος — ἐνόησα, omissum in libris, ut ex nonnullis duos vulgo omissos 2, p. 181, 12, 13, κάρτιστοι μὲν ἔσαν — ἀπόλεσσαν. Quos in illis ab librario esse additos nihilo er edibilius quam a Dione 2, p. 12, 20, versum Homericū Od. Σ, 1: ἥλθε δ' ἐπὶ πτωχὸς πανδήμιος, ὃς κατὰ ἄστυ sine verbis sequentibus πτωχεύεσκε' Ἰθάκης fuisse positum, quae ego ex iisdem addidi codicibus. — 1, p. 9, 3: Ζεὺς γὰρ μόνος θεῶν πατὴρ καὶ βασιλεὺς ἐπονομάζεται καὶ Πολιεὺς καὶ Φίλιός τε καὶ Ἐταιρεῖος καὶ Ὄμόγνιος, πρὸς

δὲ τούτοις Ἰκέσιος τε καὶ Φύξιος καὶ Ξένιος καὶ μυρίας ἄλλας ἐπικλήσεις ἔχων, πάσας ἀγαθὰς καὶ ἀγαθῶν αἰτίας, ubi post Ξένιος addidi καὶ Κτήσιος καὶ Ἐπικάρπιος, quum ob alias rationes tum propter sequentia: Φύξιος δὲ διὰ τὴν τῶν κακῶν ἀπόφυξιν⁹⁾ , Ξένιος δὲ ὅτι καὶ τοῦτο ἀρχὴ φιλίας μηδὲ τῶν ξένων ἀμελεῖν μηδὲ ἀλλότριον ἡγεῖσθαι μηδένα ἀνθρώπων, Κτήσιος δὲ καὶ Ἐπικάρπιος, ἀτε τῶν καρπῶν αἴτιος καὶ δοτῆρ πλούτου καὶ κτήσεως, quae ab librario esse omissa, ut nonnullis in libris καὶ Φύξιος, forlasse ne Reiskium quidem fugisset, nisi totum hunc locum repeti Or. 12, p. 237, 7, ubi assunt ex parte quae hic desunt, tum demum animadvertisset quum illuc pervenisset, ubi recte ipse ex hoc loco supplevit καὶ Ὁμόγνυος et καὶ Φύξιος et ipsum illud καὶ Κτήσιος, primum illie item omissum, sed deinde ibi quoque comparens, ubi ratio redditur singulorum epithetorum, nisi quod πλούτου καὶ δύναμεως illic est in libris pro eo quod ego ex hoc loco restitui πλούτου καὶ κτήσεως, quum non intelligatur quid ad explicandum Κτήσιος faciat δύναμις, ex praecedenti paullo ante δύναμιν, ut videtur, repetitum. — 1, p. 26, 23: Ὡσπερ οἱ καλοὶ παῖδες ξηλοτυποῦσι τοὺς καλούς, ἐνίστε πρειτόνων ἐραστῶν τυγχάνοντας, excidisse videtur ἥπτον post τούς, nisi vitiosum καλούς. — 1, p. 42, 2: Πασῶν γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κακιῶν αἰσχίστην τις ἀν εὔροι τὴν κολακείαν· πρῶτον μὲν γάρ τὸ κάλλιστον καὶ δικαιότατον διαφθείρει, τὸν ἔπαινον, ὥστε μηκέτι δοκεῖν πιστὸν μηδὲ ἀληθῶς γιγνόμενον, καὶ τό γε πάντων δεινότατον, τὰ τῆς ἀρετῆς ἔπαθλα τῇ κακῇ δίδωσιν. ὥστε πολὺ χεῖρον δρῶσι τῶν διαφθειρόντων τὸ νόμισμα· οἱ μὲν γάρ ὑποπτον ποιοῦσι τὸ νόμισμα, οἱ δὲ τὴν ἀρετὴν ἄπιστον. Ubi tot aliis verbis interpositis dividuntur οἱ κόλακες p. 41, 22, ad quae referuntur δρῶσι et οἱ μὲν ποιοῦσι, ut seriptum malis δρῶσιν οἱ κολακεύοντες. — 1, p. 46, 22: Εἰ καὶ πολλὰς μὲν ἔχοι τιάρας, πολλὰ δὲ σκῆπτρα ὑπακούοιεν αὐτῷ, quod ante ὑπακούοιεν Reiskius addit πολλοὶ δέ, concinnitas suadet

9) ἀπόφυξιν priori loco restitui ex altero, idemque faciendum resi-
duo Arist. Nub. 874, ubi ἀπόφενξιν δίκης, ut Vesp. 645, ἀπό-
φυξιν pro ἀπόφενξιν repositum ex 558, et ubi inter utrumque
variatur, 562, quae formae etiam alibi, pariter atque aliae eiusdem
generis, ut φύξις, φύξιμος, δυσέκφυκτος, obliteratae videntur
tam apud Atticos quam apud recentiores.

ut augeatur vocabulo ἄνθρωποι, in ceteris Dionem non σκῆπτρα eum ὑπακούοιεν iunxisse ipse probat 1, p. 68, 18: Οὐδ' ἀν πάντες φῶσιν Ἐλληνες καὶ βάρβαροι καὶ πολλὰ διαδήματα καὶ σκῆπτρα καὶ τιάρας προσάψωσιν αὐτῷ, ut fortasse hic quoque post σκῆπτρα insuper exciderit καὶ διαδήματα. — 1, p. 49, 19: Ὡς ἥκιστα μὲν κυβερνήτης ἀν ἀγθεσθείη τοῖς ἐν θαλάττῃ πόνοις, ἥκιστα δὲ γεωργὸς τοῖς περὶ γεωργίαν ἔργοις, ἥκιστα δὲ κυνηγέτης οἷς δεῖ θηρῶντα κάμνειν· καίτοι σφόδρα μὲν ἐπίπονον γεωργία, σφόδρα δὲ κυνηγεσία, fieri potest ut scriptor omiserit, sed fieri eliam ut librarius σφόδρα δὲ νεώς κυβέρνησις. — 1, p. 58, 6: Εἰ δὲ ὄφθαλμοὶ καὶ γλῶτται καὶ χεῖρες ἀνθρώπῳ τοῦ παντὸς ἄξια, sequente mox inter membra διὰ μὲν τῶν ὄφθαλμῶν — τῇ μὲν γλῶττῃ καὶ ταῖς χερσὶν membro διὰ μὲν τῶν ὄτων, in prioribus intercidisse καὶ ὅτα post ὄφθαλμοὶ animadvertisit Ruhnkenius ad Xen. Comment. 2, 4, 7, non animadvertisit vero etiam γλῶττα scribendum esse pro γλῶτται, ut 2, p. 227, 7: Ὡστε τούς γε φιλόπαιδας καὶ σφόδρα οἷμαι μακαρίζειν αὐτοὺς τοῖς φιλοδόξοις παραβάλλοντας, ὅταν αὐτοὶ μὲν ὁρτυγας ξητῶσιν ἡ ἀλεκτρυόνα ἢ ἀηδόνιον, τοῖς δὲ δρῶσιν ἀνάγκην οὖσαν ἀμοιβαῖσιν πῶλον ξητεῖν, quum ἀλεκτρυόνα pro ἀλεκτρυόνας restitutum sit ex libris, ὁρτυγα pro ὁρτυγας coniicio, ut Aristoph. Av. 707: Ό μὲν ὁρτυγα δουύς, ό δὲ πορφυρίων', ό δὲ χῆν', ό δὲ Περσικὸν ὁρνιν. — 1, p. 161, 7: Πρὸς δὲ τούτοις, εἴν τις ἴματιον ἀποδῷ (ἀποδῶται Reiskius probabiliter, etsi alterum, quod videtur esse in libris omnibus, non falsum de reddente) κίβδηλον ἢ σκεῦος ἢ κτῆνος νοσοῦν τε καὶ ἀχορστον, ἀνάγκη αὐτὸ ἀπολαμβάνειν, quum desit, quod maxime hic dici debebat mancipium, non improbabile excidisse ἢ ἀνδράποδον, ut est p. 355, 20: Ἐὰν μὲν οἰκέτην τις ἀλλότριον ἢ σκεῦος ἀποδῶται ψευδάμενος ὡς εἰντοῦ, σφόδρα ἔκαστος αγανακτεῖ τῶν ἡπατημένων. Neque enim σκεῦος sic quisquam interpretabitur. — 2, p. 168, 20: Ἀλλὰ δὴ τῶν μὲν θαυμαζομένων ἐκείνων σοφιστῶν ἐκλεκτίτασιν οἱ λόγοι καὶ οὐδὲν ἢ τὰ ὄνόματα μόνον ἔστιν· οἱ δὲ τοῦ Σωκράτους οὐκ οἶδ' ὅπως διαμένουσι καὶ διαμενοῦσι τὸν ἄπαντα χρόνον, τούτου μὲν αὐτοῦ μηδὲν γράψαντος ἢ παταλιπόντος οὔτε σύγγραμμα οὔτε διαθήκας, in libris melioribus ita scripta: τὸν ἄπαντα χρόνον, τούτου δὲ αὐτοῦ γράψαντος ἢ παταλιπόντος κ. τ. λ., ut dubium

videatur utrum oūdēn αὐτοῦ scripserit Dio an exciderit tale quid ut ἐκείνων μὲν πολλὰ γραψάντων, τούτου δὲ αὐτοῦ γράψαντος κ. τ. λ. — 2, p. 187, 25: Πρὸς μὲν δὴ τοὺς βασιλέας οὐχ ὀμολόγησα τὴν πρᾶξιν, ἐπιστάμενος τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἔχθραν, ὡς γε αὐτὸς αἴτιος ἐγενόμην καταλειφθῆναι, ὅτε δηχθεὶς ἔτυχεν ὑπὸ χαλεπῆς καὶ ἀνιάτου ἔχίδνης. οὐκ ἀν οὖν φύσῃ οὐδὲ πειθῶ τοιαύτην ἔξενοεῖν, ὑφ' ἣς ἀν ποτε ἐκεῖνος ἐμοὶ πρόσως ἔσχεν. Ubi fieri potest ut exciderit post φύσην eiusmodi quid ut ἐκόντα ἀγαγεῖν. — 2, p. 223, 18: Οἱ μὲν οὖν χορημάτων ἡ γένους ἐπιτυχόντες ἢ τινος τῶν τοιούτων ἢ σώματος ἢ διανοίας, addendum videtur ἀγαθῶν.

Sed multo latior campus patet coniecturis in singulis vocabulis, vehementer saepe corruptis, ut, nisi libri opem ferrent, plurima frustra tentarentur. Quo de genere etsi ego permulta ex coniectura correxi, haud pauca tamen satius visum est intentata relinquere quam mendosis nihilo fortasse veriora substituere. De quibus omnibus singulatim dici quum multo longius sit quam huic loco conveniat, specimina tantum quaedam addere placet. Velut 1, p. 17, 13: Καταλαμβάνοντι τὴν Τυραννίδα καθημένην ὑψηλὴν ἔξεπίηδες, προσποιουμένην καὶ αφομοιοῦσαν αὐτὴν τῇ Βασιλείᾳ, πολὺ δέ, ὡς ἐνόμιζεν, ὑψηλοτέρῳ καὶ πρείτονι τῷ θρόνῳ, Dio scripsisse videtur ἐν ὑψηλοτέρῳ, ut 2, p. 147, 8: Ἐν θρόνοις χρυσοῖς καθημένοντις. Nam etsi non caret exemplis dativus sine praepositione cum verbis huiusmodi coniunctus et Photius initio Dionis dicit: Ἡκμασε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ — καὶ τῆς ὅτι μάλιστα τιμῆς καὶ δεξιώσεως ἔτυχεν, ὡς καὶ συγκαθέξεσθαι αὐτὸν τῷ βασιλείῳ ὄχήματι, hic tamen nimis proclivis fuit praepositionis praetermissio, etiamsi Photii illud non sit natum ex αὐτῷ ἐν, quum Suidas haec repetens ponat ὡς καὶ συγκαθέξεσθαι ἐν τῷ βασιλικῷ ὄχήματι. — In carmine Anacreontis 1, p. 34, 6 scripsi:

Σὺ δ' εὐμενῆς
ἔλθοις μοι, κεχαρισμένης
εὐχωλῆς ἐπακούων.
Κλευβούλῳ δ' ἀγαθὸς γενεῦ
σύμβουλος, τὸν ἐμὸν δ' ἔρωτ',
ὦ Δεύνυσε, δεχέσθω.

Ubi librarii non solum ἔλθ' ἡμῖν intulerant, sed eliam cetera ita perverterant: Κεχαρισμένης δ' εὐχωλῆς ἐπακούειν. Κλευβούλῳ δ' ἀγαθὸς γενοῦ σύμβουλος, τὸν ἐμὸν δ' ἔρωτ' ὥδ' οὐ νῦν σε δέχεσθαι, melioribus tamen et ἐπακούων servantibus et Δεύνυσε. Ibidem 12: Τὰς τῶν Ἀττικῶν σκολιῶν τε καὶ ἐποινίων εὐχὰς correxi pro ἐποίνων vel ἐποίρων, quam formam confirmavi ad Thes. Stephani. — 1, p. 76, 21: Ἐπειδὴν ἄρωσι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν δεσμῶν, scripsi ἀφῶσι. — 1, p. 95, 21: Εἶναι γὰρ τὴν χώραν ἀραιάν καὶ τὸν ἀέρα κοῦφον, ὃς μήτε ὑεσθαι πολλάκις μήτε ὑπομένειν τὸ γιγνόμενον ὕδωρ, uno in libro in ἀναμένειν corruptum, ἐπιμένειν scribendum videtur, ut Polyb. 2, 15, 10: Τὰ ἄκρα διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἐπιμενούσης ἀεὶ χιόνος ἀοίκητα τελέως ἐστί. — 1, p. 97, 26: "Οτι δὲ ἔξεστιν αὐτοῖς σκιᾶ μὲν ἀφθόνῳ χρῆσθαι τοῦ θέρους, πίνειν δὲ οἶνον ὅπόσον βούλονται, διὰ τοῦτο ἀπειροι μὲν ἡλίου διατελοῦσιν, ἀπειροι δὲ τοῦ διψῆν κατὰ φύσιν, οἰκότροφοι μὲν οὐχ ἡττον τῶν γυναικῶν, ἀπονοι δὲ καὶ ἀργοὶ τὰ σώματα, quum οἰκότροφος hoc uno sit loco repertum, quo alii non minus boni libri οἰκία vel οἰκεία vel οἰκεῖαν et τροφὴν vel τροφῆν vel καὶ τροφῆ, idem hic accidisse videtur quod paullo ante, ubi σκιᾶ in omnibus est in οἰκίᾳ corruptum, ut σκιατραφεῖς scripscerit Dio, qui 2, p. 238, 25 dixit: Ἐσκιατραφημένος καὶ μάλιστα ἐοικώς ταῖς γυναιξίν. — 1, p. 110, 23: Εἰς αὔριον δέ, ὅτι ἀν ἦ δυνατόν, ἐπιμελησόμεθα ὅπως σωθῆσ. Scribendum fuit ὅταν, nempe, quando tempestas sinet. — 1, p. 113, 18: Τεθνήκασι δὲ ἀμφότεροι πέρουσι σχεδόν, τὰ μὲν ἔτη πολλὰ λέγοντες, ἢ ἐβεβιώκεσαν, ισχυροὶ δὲ ἔτι καὶ νέοι καὶ γενναῖοι τὰ σώματα, mire dictum de grandaevis νέοι suspectum est tanquam ex καὶ γενναῖοι ortum, ut p. 119, 2 γενναῖα in γε νέαν et γενέα depravatum in libris, et apud Suidam v. Ἀπολλώνιος Τυανεὺς p. 493, C, ed. Gaisford. confusa νέους et γενναίους. — 26: Ἐξενίσαμεν δὲ αὐτὸν ὡς ἐδυνάμεθα κάλλιστα scripsi pro μάλιστα, saepe sic corrupto, hic autem non minus alieno quam alterum est necessarium. — 1, p. 134, 2: Πάντα τὰ τοιαῦτα πράττοντες προθύμως καὶ φιλοφρόνως οὕποτ' ἀν ἐνδεεῖς ἔργον καὶ βίου γίγνοντο, scripsi φιλοπόνως. — 1, p. 136, 6: Ἀναστάτων τῆς πόλεως αὐτοῖς (Thebanis) γενομένης καὶ ἔτι νῦν σχεδὸν οὖσης, πλὴν μικροῦ μέρους, τῆς Καδμείας οἰ-

κονιμένης. Legendum videtur καλονυμένης. — 1, p. 169, 25: Μάλιστα διὰ τὴν Ἀθηνᾶν, ὅπως μὴ δοκῇ ἀδίκως διαφθεῖραι τὴν αὐτῆς πόλιν μηδὲ ἐναντίᾳ βουλευσθαι τῷ αὐτῆς πατρὶ, sententia poscit βεβουλεῦσθαι. — 1, p. 178, 19: Τούτον δ' αἰτίαν ἔφη εἶναι ὅτι φιλήδονοί εἰσιν οἱ Ἐλληνες· ἀ δ' ἀν ἀκούσωσιν ἡδέως τινὸς λέγοντος, ταῦτα καὶ αληθῆ νομίζουσι, scripsi φιλήκοοι, ut est 2, p. 53, 13: Ἄλλ' ὅμως οὕτως ἥσαν φιλήκοοι καὶ τῷ τρόπῳ Ἐλληνες, ὥστε μικροῦ δεῖν ἄπαντες παρῆσαν ἐν τοῖς ὅπλοις, βουλόμενοι ἀκούειν, quum alterum in vitiō ponatur 1, p. 145, 14 (et p. 22, 1). — 1, p. 183, 31: Οὐ πρότερον αὐτὴν ἀφείλοντο Θησέως καὶ οὐ περιεῖδον ἀφαιρεθεῖσαν, verbum ex priori repelitum corrigendum videatur ἀρπασθεῖσαν, ut est p. 187, 29, ἀρπασθῆναι. — 1, p. 205, 18: Ἐν τοῖς .. ὁνείρασιν οἱ ἀνθρώποι τοιαύτας ὅψεις ὁρῶσι, νῦν μὲν δοκοῦντες ἀποθνήσκειν καὶ σκυλεύεσθαι, πάλιν δὲ ἀνίστασθαι καὶ μάχεσθαι γυμνοὶ ὄντες, ἐνίστε δὲ οἰόμενοι διώκειν καὶ τοῖς θεοῖς διαλέγεσθαι καὶ αὐτοὺς ἀποσφάττειν καὶ μηδενὸς δεινοῦ ὄντος, ubi mira coniunctio rerum diversissimarum διώκειν, quod aptius cum μάχεσθαι componeretur, et τοῖς θεοῖς διαλέγεσθαι iure Reiskium offendit et cuius emendationibus MSS. usus sum, Iacobsum, ἐν οὐρανῷ (οὐννῳ) οἰκεῖν coniicien tem, viliique aliquid latere etiam libri unius scriptura διώκοντος pro ὄντος arguere videtur. Sed certam ex his correctionem vix quisquam eruet. — 1, p. 212, 25: Ποίαμον τὸν βασιλέα τῆς Ἀσίας ἐν ἐσχάτῳ γῆρᾳ κατατρωθέντα παρὰ τὸν τοῦ Διὸς βωμόν, ἀφ' οὗ τὸ γένος ἦν, ἐπ' αὐτῷ σφαγῆναι. Scribendum videtur ἐσχατόγηρων, ut Diod. 20, 72 et alibi ἐσχάτῳ γῆρᾳ pro ἐσχατόγηρως illatum notavi ad Thes. Stephani, apud Stob. Fl. 10, 62, ἐσχάτον γῆρως Valckenarius. Cui ἐν addidit corrector. Deinde κατατρωθέντα pro κατατρωθέντα, quod cum σφαγῆναι non apte coniungitur. Sic Virg. Aen. 2, 550:

Hoc dicens altaria ad ipsa trementem
traxit et in multo lapsantem sanguine nati etc.

— 1, p. 211, 31: Πρὸς δὲ τούτοις, εἰ γέδειν ὅτι πείσω ταῦτα λέγων, ἵσως ἀν ἐβουλευσάμην εἰπεῖν, legendum videtur ἐψυλαξάμην. — 1, p. 261, 10: Ἐπίσταμαι τὰς δούλας τὰς μὲν πρὸ τοῦ τόκου διαφθειρούσας, τὰς δὲ ὕστερον,

έὰν δύνωνται λαθεῖν, τὸ γενόμενον, ἔτι καὶ τῶν ἀνδρῶν συνειδότων, scripsi ἐνίστε pro ἔτι, et vicissim p. 264, 10: Τὸν δὲ Καλλίου υἱόν — οὐδεὶς ἀν ἡξίου τῆς πολιτείας ἀπελαύνειν ἐνίστε, ὥστε καὶ ὁ νόμος οὗ φησι δούλους γεγονέναι τοὺς ἀδίκως δουλεύσαντας, correxi ἀπελαύνειν· ὅπότε καὶ ὁ νόμος, ut est p. 263, 19. — 1, p. 370, 30, mire dictum ἄλλ' εἰ μὴ hic et 2, p. 291, 1, ubi eliam 290, 32, ἀσθενεστέρους exspecies pro ἀσθενεστάτους, et 2, p. 138, 10, ἄλλὰ ἀν μὴ suspectum facit ἄλλως εἰ μὴ 1, p. 381, 23. — 1, p. 430, 8: Τῷ παντὶ γὰρ ορεῖτον ἐρημίαν καθορᾶν καὶ δεκαπέντε ἀνθρώπους ευπόρους ἡ πλῆθος ἀνήριθμον ἀνθρώπων ἀθλίων, numerus non minus mirus quam forma apud Dionem certe non alibi obvia nondum emendatus videtur reposilo δέκα ἡ πέντε, sed τέτταρας ἡ πέντε scribendum, ut p. 425, 10, τέτταρα ἡ πέντε βήματα νικᾶτε, confusis, ut alibi, numeris δ' et δέκα. — 2, p. 71, 3: Ἀπέδειξαν αὐτὴν μεγίστην οὖσαν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν, scripsi μέγιστον. — 2, p. 134, 32: Τὰς ἐν τῇ Ρώμῃ τὰς χρυσᾶς, ἐν ταῖς τῶν Ἀντιοχέων, τῶν Ταρσέων. Aptius videtur ἡ τὰς τῶν Ἀντιοχέων. — 2, p. 166, 5, τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ποιημάτων πορίζοντα ὅσον ἀποξῆν scripsi pro ὅπόσον ἀποξῆν, quomodo est apud Thucyd. 1, 2, 2: Νεμόμενοι τὰ αὐτῶν ἔκαστοι ὅσον ἀποξῆν, et alibi in talibus, non ὅπόσον. Et 7 correxi verba male transposita: "Ετι δὲ τὸ μηδαμοῦ γεγραφέναι (Homerum) τὸ αὐτοῦ ὄνομα, ἄλλὰ μηδὲ ἐν τῇ αὐτοῦ ποιήσει μηδεσθῆναι, pro ἄλλὰ μηδὲ μηδεσθῆναι αὐτοῦ ἐν τῇ ποιήσει, ut sequitur 18: ὥστε οὐδαμοῦ φανήσεται τῆς ποιήσεως αὐτοῦ μεμνημένος, ibidemque 12: Καίτοι τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὅπόσοι τινὰ ἔδοξαν ἔχειν δύναμιν ἡ περὶ ποίησιν ἡ καταλογάδην συγγράφοντες, καὶ πρῶτον καὶ τελευταῖον τὸ ἑαυτῶν ὄνομα συγγραφόντων, scripsi γραφόντων. — 2, p. 203, 25: Οἱ δὲ ἀπολειφθέντες ἐν πελάγει μέσω μάτην ὁδύρονται, alienum hic verbum mutavi in ἀποληφθέντες, de quo sic posito exempla ubique obvia memoravit H. Stephanus in Thesauro. — 2, p. 214, 20: Ταμιεύει δὲ αὐτῶν πρὸς τὸ ἐπιβάλλον ἡ τύχη καὶ δήτοι καὶ στρατηγῷ καὶ πένητι καὶ πλουσίῳ καὶ πρεσβύτῃ καὶ νέω. Κροίσω δίδωσι χρυσόν, Κανδαύλῃ γυναικα — Ἀριστείδη δικαιοσύνην, Λακεδαιμονίοις τὴν Ἀθηναίων θάλατταν. Scripsi Λακεδαιμονίοις γῆν, Ἀθηναίοις θάλατταν. — 2, p. 229, 8: Πολλάκις ἐν ἡσυχίᾳ τινὰ ὄντα καὶ μηδὲν ἔχοντα

κακὸν ἀρπάσασα καὶ τῇ μάστιγι ψοφῆσασα ἐξέβαλεν εἰς πανήγυρίν τινα ἡ Θέατρου, coniicias σοβῆσασα. — 2, p. 241, 23, πάντα ἐν πᾶσιν, ut alibi, ex παντάπασιν natum opinor. — 2, p. 245, 9: *Διὰ τί ποτε οἱ ἄνθρωποι, ὅταν μέν τινα ἴδωσιν αὐτὸ μόνον χιτῶνα ἔχοντα, οὕτε προσέχουσιν οὔτε διαγελῶσι, λογιζόμενοι τυχὸν ναύτης ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅτι οὐδὲν δεῖ καταγελᾶν τούτου ἔνεκα, exspectes ὅτι in priori membro positum.* — 2, p. 291, 24: "Οὐδεν οὐ νημάτων ἐστι λεπτῶν εὐπορησαντας ἐξελθεῖν βοηθείᾳ πόροις ἀφρονος, εἰ μή τις αὐτῆς οἷμαι τῆς Ἀθηνᾶς παρισταμένης καὶ σωζούσης ἀμα, scribendum videtur τι. — Sed quum longum sit ulterius produci quae de variis vitiorum apud Dionem generibus dixi multoque pluribus possint exemplis comprobari, satis habui pauca haec posuisse specimina, ceteris in aliud tempus dilatis. Nam quum plurima quae inde a Casaubono et Valesio ad emendandum intelligendumque Dionem sunt collata ita sint per editiones aliosque libros dispersa ut difficile sit omnia in promptu habere quae pertinent ad locos singulos, animus est singulari volumine comprehendere quum librorum scripturas locupletiores quam nunc feruntur tum cetera quae ad Dionem utilia sunt prolata, multisque de rebus dicere quas nunc paucis tantum attigimus.

P. V, 5) Inspexit mea caussa intercedente viro clarissimo H. Bonitzio vir doctissimus M. de Karajan, descriptsique et hunc (apud Nesselium IV, p. 10, XII) et alterum, de quo infra, his sere verbis. Primi in eo sunt 4 λόγοι περὶ βασιλείας. Post inscriptionem Orationis quintae: *Διογένης ἡ περὶ βασιλείας πρὸς ἀλέξανδρον τὸν μακεδόνα*, haec sequuntur: *Τάναντία δοκοῦντα — ἐκ θεῶν ἐγένετο*. Tum inscriptio: *Αιβυκὸς μῆδος. Τάχα γὰρ κ. τ. λ.* Post Orationem decimam *Διογένης η περὶ οἰκετῶν* sequitur *Δίων περὶ Ὄμηρου* ed. Ald. p. 372. Tum περὶ Σωκράτους, *Ἀγαμέμνων ἡ περὶ βασιλείας, Πότερον βούλει περὶ Ἀγαμέμνονος ἀκούειν φρονίμους λόγους κ. τ. λ.* Tum *Νέστωρ, Ἀχιλεύς*. Sequuntur 3 λόγοι περὶ τύχης, 3 περὶ δόξης, tum περὶ ἀρετῆς, περὶ φιλοσοφίας, περὶ φιλοσόφου, περὶ τοῦ σχῆματος, περὶ πίστεως, περὶ ἀπιστίας, περὶ νόμου, περὶ ἔθους. *Εὐβοικὸς ἡ κυνηγός, ἐν Ἀθήναις ἡ περὶ φυγῆς, Ὀλυμπιακὸς ἡ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας.* Post quae sol. 118, b:

ἐνταῦθα νῦν ἔσχηκε ἡ βίβλος τέλος
τῶν τοῦ σοφοῦ Δίωνος ἥδιστων λόγων: ~

Sequitur Γοργίου ἐλένης ἔγκωμιον sol. 119 — 122, et Λυσίας de caede Eratosthenis apologia sol. 122 — 126 a. Fol. 126 b. Δίων περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος, inc. Καὶ μὲν εἴ τις ἔνὸς ἀνδρὸς οὐχ οἶστε τε ἄρχειν ἐστί· καὶ τούτου κ. τ. λ. Τum Oratio 3 περὶ τύχης, inc. Οἱ σφόδραι τῇ τύχῃ. Sequitur περὶ αἰσχύλου καὶ σοφοκλέους καὶ εὐριπίδου, ἡ περὶ τῶν φιλοκτῆτον τόξων, tum περὶ ὅμηρου καὶ σωκράτους. Tum: Πλούταρχον περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, inc. Τὰ ἴματα δοκεῖ θερμαλεῖν τὸν ἀνθρώπον κ. τ. λ. Sequitur Δίωνος Τροικὸς ὑπὲρ τοῦ Ἱλιον μὴ ἀλῶναι, tum: περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας πρῶτος εἰ δεύτερος, περὶ λύπης, περὶ λόγου ἀσκήσεως, περὶ τῆς αὐτοῦ φιληκοίας, περὶ ἀναχωρήσεως, inc. Τὸ γάρ ποτε τὸ τῆς κ. τ. λ. Tum περὶ κάλλους, περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης, ὅτι ευδαιμων ὁ σοφός, περὶ εὐδαιμονίας, inc. Οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι κ. τ. λ. περὶ τοῦ δαιμονος, περὶ τοῦ βουλεύεσθαι, διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ, μελαγκόμας πρῶτος τῇ τάξει βο^s, μελαγκόμας δεύτερος τῇ τάξει α^τ. Tum χαρίσματος, inc. Ακηκόσιν (sic) μὲν καὶ πρότερον κ. τ. λ., ἔριδιακός, πρὸς ἀλέξανθρον (sic), inc. Αρά γε βούλοισθ' ἀν, ὡς κ. τ. λ. ταρσικὸς πρῶτος εἰ δεύτερος, ἐν κελαιναῖς τῆς φρυγίας, βορυσθεντητικὸς ὃν ἀνέγυνω ἐν τῇ πατρίδι, κορινθιακός, πρὸς νικομηδεῖς περὶ ὅμονοίας τῆς πρὸς νικαιεῖς, περὶ ὅμονοίας ἐν νικαίᾳ πεπαυμένης τῆς στάσεως, ἐν τῇ πατρίδι περὶ τῆς πρὸς ἀπαμεῖς ὅμονοίας, πρὸς ἀπαμεῖς περὶ ὅμονοίας, διάλεξις ἐν τῇ πατρίδι, πολιτικὸς ἐν τῇ πατρίδι, φιλοφρονητικὸς πρὸς τὴν πατρίδα εἰσηγουμένην αὐτῷ τιμᾶς, ἀπολογισμὸς ὅπως ἔσχηκε πρὸς τὴν πατρίδα, περὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐν τῇ πατρίδι, δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι, πολιτικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ, παραίτησις ἀρχῆς ἐν βουλῇ, περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ, πρὸς διόδωρον. Tum iterum Ἀχιλλεὺς sol. 325, qui iam sol. 60 b. Sequitur Φιλοκτήτης, inc. Φοβοῦμαι μήποτε μάτην κατ', ἐμοῦ φανῶσιν κ. τ. λ. Tum Νέσσος ἡ δηιάνειρα, Χρυσῆς, περὶ φθόνου πρῶτος εἰ δεύτερος, denique τῶν ἐν πιλικίᾳ περὶ ἐλευθερίας.

Antiquior et XIII, ut videtur, seculi est cod. CIX. Quae Dionem continet pars inserbitur Δίωνος τοῦ παρ' Ἑλλησι

χρυσοστόμου δητορικαὶ μελέται. Primus ponitur περὶ δόξης λόγος πρῶτος, τοῦ δεύτερος, deest tertius. Sequitur Ἀχιλλεύς, τοῦ Ὄλυμπικὸς ἡ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας, desinit λυγρὸν ἔχεις, αὐγμεῖς τε κακῶς καὶ ἀεὶ καὶ ἀεαῖ: ~ Sequitur Νέσσος ἡ δηιανειρα, περὶ βασιλείας λόγος πρῶτος (fol. 269, b), δεύτερος, τρίτος, desinit τὸν αἰχμαλώτους οἶκοι λαβόντες ἔκτεινον. Sequitur Oratio 4 περὶ βασιλείας. Tum: Δίωνος τοῦ παρ' Ἑλλησι χρυσοστόμου μῦθος λυβικός. Tum fol. 298b haec: τῷ μὲν ὅμηρῳ κατὰ τὸ βραχύτερον προσφέρεται τάναντια τοῖς κατὰ τὴν Ἰλιάδα πραγματεύμενος — ἄγε δὲ πολλῶν ὁ λόγος τῆς π... νοιάς ματος. καὶ μετὰ τοῦ περιεσπεμένου καὶ νεανικώτεροι προιών, καὶ ὑπὸ τῇ ἀληθείᾳ τὸ πεπονθός καταπούμενος. ὅθεν καὶ μακροτέρῳ ἔχοήσατο προοιμίῳ — ἀναγκαι.. φιλούντων τῶν ἢ ποτε τα μένων προοιμίων τοῖς προκαταλήμμοις δόξῃ τινι ἔξανύσασθαι ἔτι τοῖς ἄλλοις ἢ λεγοναι (sic) οὐ τοῦ παρέντος καιροῦ: ~ Sequitur Τρωικός, τοῦ περὶ Ὁμήρου, deinde sine inscriptione quae in Aldina inscribitur περὶ σωκράτους, post quam cum inscriptione περὶ σωκράτους, quae vulgo inscribitur περὶ ὅμηρου καὶ σωκράτους. Sequitur περὶ λύπης, περὶ πλεονεξίας, cui subscriptum Δίωνος τοῦ χρυσοστόμου δητορικαὶ μελέται. Tum eadem manu: ἐκλογὴ ἐκ τῶν λοιπῶν τοῦ δίωνος συγγραμμάτων, duo folia, denique Φιλοκτήτης integer.

DIONIS VITA

ENARRATA AB HENRICO VALESIO EMENDATIONUM
LIBRO SEC. CAP. I.

Dio Chrysostomus natus est in Bithyniae oppido Prusa. Sed cum duae sint huius nominis urbes in Bithynia, altera ad Olympum montem, altera ad Hyppium fluvium sita, utra harum fuerit Dionis patria obscurum. Ego vero non dubito quin Prusae ad Olympum natus sit. Idque ut credam plurimis argumentis inducor. Primum enim Dio in Oratione XL. et XLI. Prusam suam ait vicinam et conterminam fuisse Apamiae, civitati maritimae. Deinde in Oratione XLIV. ait urbem fuisse non admodum antiquam, quae tamen brevi celeberrima inter Graecas urbes evaserit. Postremo in Oratione XL. et XLIV. ait in ea conventum fuisse iurisdictionis causa. Haec autem non alteri convenienter quam Prusae ad Olympum, quae vicina fuit Apameae, teste Ptolemaeo; et recens condita ab Annibale, ut docet Plinius in Lib. V. sub finem: et conventus iurisdictionis causa solennis fuit Prusae ad Olympum, quod docet Plinius iunior in Lib. X. Epistolarum ad Traianum, in qua nominaliter de Dione nostro loquitur, ut postea ostendemus.

Natus autem fuit parentibus nobilissimis. Nam et pater eius Pasierates princeps fuit civitatis quoad vixit, et avus gralia et auctoritate plurimum potuit apud Imperatorem Romanum, a quo etiam civitate Romana donatus est, ut scribit Dio in Orat. XLI. ad Apamenos: qui si diutius vixisset, hoc etiam beneficium impetraturus erat, ut Prusa libera fieret ac sui iuris, ut ait in Orat. XLIV. Fuit autem vir singulari doctrina praeditus, quae amicitiam principum, opes quoque ipsi conciliavit.

Nam cum patrimonium omne in erogationes publicas patriae suae impendisset, postea tum ex doctrina, tum Imperatorum beneficiis, opes sibi comparavit, quod refert Dio in Oratione XLVI. Sed et maiores eius, clarissimi in Rep. viri, statuis et publica sepultura ornati fuerant, ut ibidem scribit. Ex his igitur natus Dio, civis fuit Romanus, quemadmodum ipsemet profitetur in Orat. Corinthiaca [quae non est Dionis]: idque ex equestri familia, *ἐκ τῶν ἵπποτρόφων*. Sed quamquam civis Romanus, et splendida equestri familia natus Dio, ad summos honores facile adspirare posset, cuncta tamen prae Sapientiae studio despexit. Abiecta igitur cura rei familiaris, philosophari instituit, ac, relicta patria, peregre profectus, universum prope orbem Rom. peragravit, eo consilio, ut et se variis laboribus ad patientiam ac fortitudinem exerceret, et cum summis quibusque viris colloquendo undique sapientiae praecepta colliceret. Neque vero philosophari ipse contentus, alios quoque partim exemplo suo, partim sermonibus ad sapientiae studium incitavit, ut in Corinthiaca [Dioni supposita] ipse gloriatur: inter quos Lasthenes fuit quidam, oriundus Apamiae Bithyniae, qui tamen aliquanto post, relicto pallio, ad militiam descivit. Sed cum idem postea mutato consilio, ad philosophiam regredi vellet, a Vespasiano Principe impetravit Dio, ut sacramento militiae solveretur: adiecit Vespasianus in Dionis gratiam, ut Lastheni philosophanti stipendia procederent, non secus ac si militaret, ut scribit Philostratus in Lib. V. de vita Apollonii. In hac peregrinatione congressus est Dio cum Apollonio Tyaneo et Euphrate Tyrio, celeberrimis eius aetatis philosophis; inter quos cum ex aemulatione dissidia extilissent, ipse in utriusque amicitia semper permansit.

Porro cum Vespasianus nondum adhuc firmato principatu ex Syria in Aegyptum venisset, Dionem et Euphratem sibi comites adiunxit, eorumque consilio in rebus gravissimis usus est. Quemadmodum refert Philostratus in eo, quem dixi, libro. Vespasiani imperio, at non amicitiae et benevolentiae in Dionem, successit Domilianus: qui cum tyrannos omnes saevitia et crudelitate superaret, optimum quemque, indicta causa, interficeret, atque adeo virum quendam optimum ac nobilissimum Dionisque amicissimum, nullam aliam ob causam, quam propter ipsius virtutem interemisset, haud qua-

quam territus Dio, eum graviter obiurgavit, spretis eius minis, ipsum ultro provocans ac lacessens. Erat alioqui Domitianus philosophis omnibus infensissimus: proin in exilium abire coactus est Dio; quod tamen exilium non sententia principis irrogatum, sed voluntarium fuisse Philostratus tradit. Dio tamen passim in Orationibus id exilium nominat, causamque exilii prodit amicitiam illius viri, quem dixi, in Orat. XIII. Domitianum igitur fugiens Dio, non pree metu, neque enim is erat Dio, qui tormenta ulla melueret, sed ne immanitatem atque atrocitatem illius belluae intueretur, in exilium abire statuit: ac primum profectus est Delphos, ut Apollinis oraculum consuleret, ut moris fuerat olim apud Graecos, qui nullam maioris momenti rem, nisi consulto prius oraculo, suscipiebant. Accipit autem hoc ab Apolline responsum, ut id quod institerat, forti animo agere pergeret, donec ad ultimas terras pervenisset, quemadmodum ipse testatur in Oratione XIII. ad Athenienses. Proinde fidentius itineri se accinxit, solus ac seminudus, iamque adfecta aetate: profectus est autem secundum ripam Danubii, quo traecto, adusque Borysthenem et Hypanim pervenit. Qua porro humanitate exceptus sit a Borysthenitis, ipsemel luculenter narrat in Oratione Borysthenica, ubi situm illius urbis et oram maritimam eius tractus accurate describit. Habebat in animo per Scythiam proficisci ad Getas, sicut ipse ibidem testatur: sed utrum Scythes adierit, incomptum est: erant certe Scythaie vicini Borysthenitis eosque adsiduis incursionibus infestabant. Hic vero hominis fiduciam mirari subit, qui gentes ferocissimas inermis petere ausus fuerit, non mercaturaie causa, neque ad foedus et amicitiam cum iis paciscendam; sed duntaxat ut eorum mores ac disciplinam et studia cognosceret. Exceptus est autem benigne a Getis, tametsi nudus ad armatos, imbellis ad bellicosos, pacatus ad inquietissimos pervenisset. Atque ultimam extarent illius Getica, quod opus summis laudibus effert Philostratus.

Mortuo Domitiano, rebusque meliorem in statum conversis, Dio in Graeciam reversus est: ac primo Olympiam adiit voti causa, quod multo antea Iovi Olympiaco voverat. Ibi orationem habuit ad Elienses, quae Olympia inscribitur, quam equidem inter elegantissimas Dionis orationes numerare soleo. Inde cum Romam proficisci instituisset, ut conveniret Nervam

optimum principem, quocum erat antiqua necessitudine coniunctus, in morbum incidit: quo factum est ut pulcherrima opportunitate iuvandae atque augendae patriae frustratus sit Dio: nihil enim erat, quod ille a Nerva impetrare non posset. Sed hanc iacturam Nervae successor Traianus brevi supplevit. Hic enim non minori benevolentia Dionem complexus est: adeo ut in consessum vehiculi saepe illum admitteret, et ad eum conversus haec dicere soleret, *quid loquaris, inquit, nescio: caeterum te amo non minus quam me ipsum;* quemadmodum a Philostrato relatum est. Ea porro amicitia principis non ad quaestum proprium abusus est Dio, licet maximo aere alieno oppressus, quod pater ei moriens reliquerat: nihil enim neque sibi, neque suis a Traiano umquam poposcit: sed de patria sua duntaxat sollicitus, quam et amplissimam et ornatissimam esse cupiebat, impetravit ei a Traiano ut centum Senatores supra legitimum numerum allegere ipsi liceret; ut scribit Dio in Orat. XLV. et XL. Impetravit etiam ut conventus Prusae ageretur a proconsulibus, quo vicinae civitates et oppida et vici iurisdictionis causa convenienter, ut indicare videtur in eadem Orat. XL. p. 495 et in Orat. XLV. p. 516. Maximo tunc omnium hominum favore celebratus est Dio: nam et Romae rogatus a clarissimis hominibus frequenter declamavit summo audientium plausu, ut ipse testatur in Orat. XIII. et omnes fere Graeciae atque Asiae civitates, missis ad eum legationibus et honorificis decretis publice ipsi gratulatae sunt ob redditum felicem, eumque civem et Senatorem apud se adsciverunt, quemadmodum ipse in Corinthiaca et in Orat. ad Nicomedienses et ad Apamenos. Prusenses decreto publico ei gratias egerunt, utque in patriam redire vellet rogarunt: tanto amore patriae, tantoque desiderio flagrabat Dio, ut Principis amicitiam et gratiam, ut familiaritatem nobilissimorum hominum, qui erant in urbe, ut opes atque auctoritatem, omnia denique ei uni postponeret. Itaque cum super hac re epistolam ad Traianum scripsisset, ab eoque responsum accepisset, quo facultas redeundi concedebatur, in patriam tandem reversus est.

Ibi cum rem familiarem magnopere imminutam reperisset; quippe ob diurnum eius exilium ac longinquum, plerique servorum aufugerant, ac libertatem usurpaverant; multi quo-

que fundos ac praedia per vim occupaverant, ipse tamen de nullo umquam conquestus est, neminem in iudicium vocavit, ut ait ipsem in Orat. XLV. ad cives suos. Sed famen talis tantusque vir, et de patria sua optime meritus, non parem a suis civibus gratiam retulit. Cum enim porticum quamdam in patria sua fieri suassisset, ut et peregrinis et proconsulibus, qui in urbem iurisdictionis causa veniebant, civitas ornatior adpareret, atque in id opus magnam pecuniae vim cum ipse, tum amici eius polliciti essent, in huius operis aedificationem coactus est tabernam quamdam aerariam demoliri. Hinc occasione arrepta calumniatores eius urbem ab illo destrui criminati sunt: cumque opus iam perfectum Reip. adsignaret Dio, Eumolpus et Archippus philosophus restiterunt et Plinio proconsuli libellos obtulerunt: quibus Dionem insimulabant, quod non recte neque ex utilitate Reip. id opus fecisset, et quod in eodem opere statuam Principis, et cadavera uxoris ac filii posuisset. Cum Plinius super hoc postremo accusationis capite Traianum consuluisset; reserpsit Traianus, quaestionem maiestatis in eiusmodi negotio admittendam non esse; id enim a temporum suorum modestia abhorrere. Extat etiamnum Epistola*) Plinii ad Traianum, cum rescripto Divi Traiani: quod certe mirum est non animadvertisse Casaubonum, praesertim cum et in Dionis orationes et in Plinii Epistolas notas conscripserit. De hac calumnia passim loquitur Dio in Orationibus XL. et sequentibus.

Sed et aliquanto post, cum penuria annonae urbs Prusensium laboraret, sparsusque sermo esset in vulgus Dionem horrea occludere, ut frumentum carius venderet, populares furore concitati in aedes eius irruerunt cum saxis et facibus,

*) Lib. X. Epist. 85, ubi Dio hic Chrysostomus vocatur Dio *Cocceianus*, a patrone suo *Cocceio Nerva*. Vide illic notam Catanaei, qui recte Dionem Prusensem intelligit; nam Plinii Epistolam ad hunc Dionem pertinere iam dudum ostenderat Valesius ad Excerpta Peiresc. p. 80, ubi pleraque eadem, quae hic de iniuria civium Prusensium erga Dionem tradit, notavit. Errat igitur Ionsius De Script. Hist. Philos. c. 14, p. 283, ubi Dionem hunc Prusaenum, cuius Orationes supersunt, diversum facit ab illo Dione Cocceiano apud Plinium memorato: merito etiam Fabrieius in diversa abiit a Tillemontio aliisque viris doctis, qui eos distinguendos esse censuerunt. BURMANN. V. infra p. xxxvii extr.

parumque absuit quin una cum coniuge et liberis incenderetur: de quo queritur graviter in Orat. XLVI.

In Republica autem ita se gessit, ut nihil laudis et gloriae causa ficeret: solum enim patriae commodum prae oculis habebat: aliorum autem gloriae favebat quam maxime. Itaque si quis in Senatu auctor fuisset alieuius sententiae, quam ipse e Rep. fore existimabat, primus hominem laudabat, utque ei negotium committeretur, suadebat. Cuncta enim per alias geri, quam per semetipsum, malebat, nisi forte cum eiusmodi res esset, quae non nisi per ipsum posset perfici, ut testatur in Orat. XL.

Quod ad philosophiam adtinet, Socraticum maxime philosophandi genus adamavit; ac cerebro dicere solebat, ut cibi absque salis condimento insulsi sunt, ita orationem quae Socratis sale ac lepore destituta sit, inconditam esse. Ex Socratis autem praecipue Xenophontem suspexit, cuius suavitatem et nativam quamidam simplicitatem in dicendo aemulatus est, eiusque libros numquam de manibus deponendos esse homini Remp. gerenti et ad eloquentiae gloriam adspiranti suadet in Orat. XVIII. Habuit autem discipulos et sectatores quam plurimos, quos partim exemplo suo, partim sermonibus ad philosophiam incitavit. Sed omnium longe celeberrimus fuit Favorinus Arelatensis, qui Dionem semper magistrum vocare solitus erat, ut auctor est Philostratus*). Hunc igitur intelligit Dio in Orat. Corinthiaca [quae non est Dionis] p. 462. cum ait se multos, non Graecos solum, sed etiam Barbaros eo adduxisse, ut secum una philosopharentur: et Graecis quidem ostendisse quantum posset institutio atque doctrina, ut quis Graecus esse videatur, qui tamen oriundus non esset ex Graecia: Romanis vero, eos qui dignitate excellunt, doctrinam dignitati postponere non oportere: Celtis vero, neminem Bar-

*) Qui tamen tradit eum Dionem quidem audivisse, verum ab eo tantum distare, quantum is qui nunquam audivisset. Vid. Lib. I. de Vitis Soph. n. 8, ubi vitam eius describit, et quae de hoc Favorino illic notavit Olearius. BURMANN. De Favorino v. I. L. Marres Dissert. de Favorini Arelatensis vita, studiis, scriptis, Traiecti ad Rhen. 1853.

barorum animum despondere debere, quasi ad doctrinam Graecorum adspirare non posset.

Kayserus ad Philostrati Vit. Soph. p. 172 seq.: Dio Prusae ad Olympum est natus (conf. Or. 40, 41), Pasicerate patre. Magistros non novimus. Vir iuvenis apud populares degit (Or. 40, p. 519, 522), turbulentu autem impetu plebis inde cedere coactus est (ib.) Inferioribus enim temporibus orationem laudatam a Dione scriptam esse, quod Valesius putat (Emendat. lib. 2, 1, p. 47) noli credere. In Aegypto diutius morabatur, eo ipso anno, quo Vespasianus ibi fundamenta imperii sui iecit; florebat eius gratia, quod non ex iis concluserim, quae Philostratus narrat de huius imperatoris deliberatione cum Apollonio, Dione et Euphrate super optima reipublicae forma (V. A. 5, 32, 214 seqq.); hanc enim plane fictam esse ad Herodoti fortasse exemplum 3, 80 seq., res ipsa docet, eamque merito explosit I. Casaubonus not. ad Sueton. Vespasian. c. 7, nec debebat Philostrato fidem habere Schoell. Hist. litt. s. v. Dio; sed ex eo, quod idem commemorat de Lasthene, Dionis discipulo et amico, V. A. 5, 38, 223. Consuetudine utebatur Apollonii Tyanensis, quem non addito nomine (Or. 31, 347.) extollit laudibus. Vituperabat tum Apollonius Dionem, quod nimium studeret orationis pigmentis, V. A. 5, 40, epist. Apoll. 9. Videtur sane rhetoricae eo tempore solam, repudiata philosophia, excoluisse, quin etiam contra philosophiam libellis Synesio cognitis disputavit. Haec enim ille, p. 37, b: ὁ τε κατὰ τῶν φιλοσόφων αὐτῷ λόγος ἐσπουδάσθη σφόδρα ἀπεικονισμένος (scr. ἀπηγκωνισμένος) καὶ οὐδὲν σχῆμα ὄνυήσας, καὶ ὁ πρὸς Μουσώνιον ἔτερος τοιοῦτος. Sophistici argumenti est dissertatio ὑπὲρ τοῦ Ἰλιον μὴ ἀλῶναι, periere Μέμνων, τὰ Τέμπη (Synes. Dio 39, c), ψιττακοῦ ἔπαινος a Philostr. citatus, ὁ τοῦ κώνωπος ἔπαινος (Synes. Dio 39, c.). Domitiani sub imperio Romae vivebat, etiam tunc a philosophia, si fides Synésio, alienus. Quando autem et quare ad illius studium, sophistica omissa, se contulerit, ex ipso Dione, nisi εἰρωνεύεται, liquere videtur. Conf. Or. 13, p. 222, quo respicit haud dubie Synesius p. 36, a, ὁ δὲ Δίων

ἔξ ἀγνώμονος σοφιστοῦ φιλόσοφος ἀπετελέσθη, τύχη δὲ μᾶλλον ἡ γνώμη χρησάμενος τὴν τύχην αὐτὸς διηγήσατο. alque aliquanto infra: διό μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν ἐπιγράφειν ἄπασι τοῖς Λίωνος λόγοις, ὅτι πρὸ τῆς φυγῆς ἡ μετὰ τὴν φυγὴν, οὐχ οἷς ἐμφαίνεται μόνοις ἡ φυγὴ, καθάπερ ἐπέγραψαν ἥδη τινὲς, ἀλλ' ἀπαξάπασιν, οὕτω γάρ εἴησεν ἀν τοὺς τε φιλοσόφους καὶ τοὺς αὐτὸς τοῦτο σοφιστικοὺς λόγους διειληφότες ἐκατέροις χωρὶς κ. τ. λ. Haec fuga, cuius saepissime facit mentionem, eam habuit causam quod viri eiusdem clarissimi, qui Domitiano suspectus erat, putabatur amicus. Non dicit quis ille fuerit, id tantum narrat, capit is ab imperatore damnatum esse, quod familiariter viveret cum principibus viris apud Domitianum in suspicionem adductis. Amicum ultus est acer- rimis orationibus in Domitianum scriptis (conf. Or. 45, p. 513). quarum in primis iactura dolenda. Antequam in exilium, h. e. ultra Romani imperii fines abiret, adiisse se fabulatur oraculum Apollinis Delphici, hunc suasisse ut ad ultimas gentes penetraret. Serio an iocans haec dicat, decernere nolim. Longam certe peregrinationem instituit, εὐθὺν τοῦ Ἰστρου καὶ τῆς Γετῶν χώρας. Valde hospitaliter exceptus est a Graecis Bory- shenis accolis (Or. 36.). Post complurium annorum exilium, quum Domilianus interemptus esset, rediit Romanum, ad patronum suum Nervam, a quo etiam agnomen traxit Cocceiani. sed diutius illie iacebat gravi morbo correptus, neque potuit amicissimi Nervae uti gralia ad commoda popularium. Nerva defuncto non minus benevolum expertus est Traianum, qui a Dione exoratus Prusanis concessit ut conventus apud eos agerentur, et vectigalia maioris Bithyniae ibi administrarentur, neconon ut centum senatores supra legitimū numerū eligere illis liceret (Or. 45, 513.). Mox ipse in patriam rediit, aegre permoto, ut se dimitteret, imperatore, sed ne tum quidem remisit obtrectatio (conf. Or. 40, 488. Plinii et Traiani epist. 10. 85, 86. de calumnia Eumolpi et Archippi nolo adhibere, quoniam liber 10 ab Heldio idoneis argumentis scriptori abiudicatus est). Ita Dio edocetus est suo quoque exemplo. ὅτι πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις χαλεπὸς ἐν τῇ πατρῷδι ὁ βίος (conf. E. Luc. 4. 24.) nec diu haesit apud urbanos illos μικροπολίτας. Tempus, quod domi peregit. ex Or. 48. p. 530. definiri potest, meminit h. l. Vareni praefecti, quem ab a. 99 — 102 Bithyniam rexisse

constat, in Or. 49. p. 540. brevitatem ἐπιδημίας excusat oblatum sibi magistratum repudians. Romam abiens Diodorum filium, qui olim bonarum artium magister fuerat, senatui Prusano adscriptum reliquit. Illic demum invenit theatrum suis dignum virtutibus. Quo studio eum coluerit Traianus narratur et a Philostrato, et ipse Dio tectius significat (45, 513). Plutarchi amicus fuit, qui etiam librum nomine eius inseripsit, nunc deperditum, Favorinum discipulum habuit, siquidem hunc speeat in Or. 47, p. 529. Apud Philostratum quoque p. 490. Favorinus Dionem magistrum suum appellat. Frequenter disputabat Romae publice, postulantibus amicis (conf. Or. 13, 227.), alibi quoque ἐπιδείξεις minus ostentationis causa quam admonitionis, idque tam scite instituit, ut plurimae civitates tantum aberat ut ingenua Dionis oratione laederentur, suum esse illum cuperent. Romam reversus quamdiu ibi fuerit, quando obierit, nescimus, nec ubi mortuus sit, constat. Praeter sophistica opuscula et octoginta μελέτας nonnulla philosopha scripsit, laudata Suidae s. v. Δίων.

Emperius de exilio Dionis (Brunsvigae 1840, p. 5—7): Atrox Domitiani imperium et multis viris doctrina et ingenio egregiis et Dioni noxium fuit. Nam eius decreto relegatus est. De quo easu gloriari consuevit, laudem quaerens e pessimi principis odio. Eodem autem exilio, ut ipse affirmat, vitae eius rationes prorsus mutatae sunt; ab oratoria enim arte ad philosophiam defecit, quam idem antea quadam oratione nunc deperdita vehementius insectatus erat¹⁾.

Quapropter antiquitus fuere, qui exilio scripta eius bifarium dividerent; quod nobis imitandum foret, si modo, quo quaeque tempore edita essent, satis constaret.

Iam primum quaerendum est quando relegatus sit; quo viam monstrabit ipsius quidam locus, quem integrum huic paginae subjeci; nam singula verbâ diligentius examinanda erant²⁾.

1) Vid. Synesii Vitam Dionis ante Reisk. Dionis edit. p. 15 et p. 17. et Kays. Phitostr. V. S. p. 173.

2) Dion. T. II. p. 418 Reisk. ὅτε φεύγειν συνέβη με φιλίας ἔνεκεν λεγομένης ἀνδρὸς οὐ πονηροῦ, τῶν δὲ τότε εὐδαιμόνων

Existimabatur familiariter uti viro quodam non pravo, cui cum beatis quibusdam hominibus et tunc dominantibus generis necessitudo intercedebat, sed qui eam ipsam caussam interitus habuit, propter quam multi fortunam eius praedicabant. Igitur explorandum est quinam istis verbis Dionis patronus significetur.

Ac primo quidem de Iunio Rustico cogitaverit quispiam, qui quod Paeti Thraseae et Helvidii Prisci laudes edidit a. 94. p. Ch. damnatus est. Nam huius criminis occasione Domitianus philosophos omnes urbe Italiaque submovit³⁾. Quem nolim intelligi. Neque enim Roma modo Italiaque submotus est Dio, ut mox demonstrabitur; neque erat quod tolies gloriaretur de exilio omnium philosophorum communi. — An Salvius Coceianus et Dionis patronus et caussa fuit exilii? Habet illud aliquid e nominis paritate praesidii. Nam quod existimat a Nerva Coceiani nomen accepisse Dionem, idoneo arguento doceri nequit. At Salvius Coceianus quo Othonis Imperatoris, patrui sui, diem natalem celebravit, ad mortem adactus est⁴⁾. Itaque *v. τότε εὐδαιμονες* adversantur, quae non possunt non referri ad gentis Flaviae Imperatores. Nec a suorum caede ita sibi temperavit Domitianus, ut quo revocaremus Dionis verba non haberemus, sed potius facta eligendi optione hesitationem nobis addulit. Nam e patruelibus suis duos necavit, T. Flavium Sabinum et Flavium Clementem⁵⁾. Horum alterum utrum intelligendum esse mihi persuadeo. Exploremus utrum Dio dixerit. Haud temere *οἰκειότητα* copulavit et *συγγένειαν*, quorum illud affinitatem, hoc cognationem significat⁶⁾. At hinc nihil colligi potest. Nam Flavius Clemens uxorem habebat Flaviam Domitillam, Domitiani sororis filiam⁷⁾; T. Flavium Sabinum occidit, collegam Consulatus, quo uxore eius Iulia.

τε καὶ ἀρχόντων ἔγγύτατα δῆτος, διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἀποθανόντος, δι’ ἂ πολλοῖς καὶ σχεδὸν πᾶσιν ἐδόκει μακάριος, διὰ τὴν ἐπείνων οἰκειότητα καὶ ἔνγγενειαν.

3) Vid. Sueton. Domit. c. 10. Ceterum Dio tunc ne adnumerari quidem philosophis poterat.

4) Sueton. Domit. c. 10.

5) Sueton. Dom. c. 10 et 15.

6) Vid. Dion. Orat. T. I. p. 136. 10. et 138. 5. et p. 169, 9.

7) Vid. Xiphil. Domit. Dion. Cass. Reim. p. 1112.

Imperatoris Titi filia, potiretur. Iam Sabinus si patronus fuit Dionis, v. ἀποθανόντος διὰ τὴν ἐκείνων οἰκειότητα καὶ ξυγγένειαν quam vere dicta sint non latet. Sed eadem ne a Clemente quidem aliena sunt. Aliud igitur, quo res conficiatur, indicium circumspiciamus.

Flavius Clemens occisus est a. 95, uno ante ipsum Domitianum anno; Flavius Sabinus a. 82. Aio igitur Sabinum intelligendum esse. Nam de diuturnitate exilii saepe conquestus est Dio⁸⁾.

Illa igitur caussa fuit exilii. Iras autem Imperatoris magna constantia tulit, qui suribundum hominem ultiro lacesseret et ore styloque eius nequitiam castigaret. Quae libertatis suae monumenta superesse ait et omnium manibus teri; ad nos vero non pervenerunt. Nam oratio Athenis de exilio habita (Orat. XII.) senioris haud dubie temporis est. An Orat. VI. de tyrannide significari existimabimus?

Sequitur ut in genus exilii inquiramus: de quo qui Dionis vitam scripsere diversissima quaeque narrarunt. Et Philostratus quidem non damnum tradit, sed voluntario exilio ex hominum oculis excessisse, atque nunc palando nunc latitando saluti suae consuluisse. Quae sunt falsissima, ut plerique quae de Dione tradidit Philostratus. Hunc tamen secutus est Photius.

Propius a vero abest auctor eorum, quae in Cod. Medic. Plut. 49, 22. et Parisino 2958 Dionis operibus praemissa leguntur; quamquam is quoque manifesto errore narrationem corrupit. Verba eius haec sunt⁹⁾: ταῦτη τοι καὶ τῇ τοῦ λόγου χρησάμενος δύμη καὶ πρὸς Νέρωνα ὑπὲρ τῶν ἔαντοῦ παρησιασάμενος φίλων ἀειφυγίας κατεδικάσθη καὶ ἦν τῷ ξημιώματι ἐπίτιμος τούτῳ, ἐς ὅτε Οὐεσπασιανὸν ἡ Ἀρμαῖων εὐτύχει πολιτείᾳ, ὃ συγγενόμενος κατὰ τὴν Νειλών τοις Ἀλεξανδρειαν καὶ πολλὰ τῶν βασιλεῖ ὑποθέμενος ἀνηκόντων τέλος καὶ τὸν παρόντας βασιλικὸν λόγον αὐτῷ ἐξεπόνησεν. Homo bonus Neronem confudit eum Domiliiano; idem recte opinor in perpetuum, non in tempus, Dionem relegatum tradidit.

8) T. II. p. 159, 25. ἐν τοσούτοις ἔτεσι φυγῆς. conf. II. 208, 15. et I. 59, 40.

9) Vid. Kays. Philostr. V. S. p. 171.

Exilio autem, postquam multos annos, ut de reditu eius iam desperaretur, duravit, Domitianus caedes finem aduluit¹⁰⁾.

Reliquum est, quoniam de tempore satis diximus, ut exploreremus quanam locorum praescriptione Dionis relegatio finita fuerit. Neque enim toto Romanorum imperio ei interdictum est, quod ipsius verbis facile demonstrabitur, sed ut videtur tantum e Bithynia et fortasse Italia relegatus est. Et Roma quidem eum submotum fuisse, ex his eius verbis colligi potest Orat. I. T. I, p. 59, 40. ὡς γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ φυγῇ ποτε ἀλώμενος — καὶ πολλὴν γε χάριν οἴδα τοῖς θεοῖς, ὅτι με οὐκ εἴσαν θεατὴν γενέσθαι πολλῶν καὶ ἀδίκων πραγμάτων —. Reliquas terras Romanorum imperio subjectas ei patuisse inde intelligitur, quod ipso relegationis tempore Cyzicum ei licuit adire. Ibi multi eum amici cognati convenerunt, propius autem ad patriae fines se accedere voluisse negat, ne exilium aegrius ferre videretur¹¹⁾). Eodem pertinet, quod quamvis exulem a multis se vocatum, ut rem publicam apud ipsos gereret¹²⁾, et in Peloponneso se versatum esse scribit¹³⁾.

Totum vero exilii tempus circumvagando exegit. Plurimas terras obiit et maximis intervallis inter se distantes. In quo gravissimis adversitatibus conflictatus est; saepe, quo deverleret, non habebat, ac ne unus quidem servus eum comitabatur¹⁴⁾). Rei familiaris quoque magnum detrimentum cepit. Nam multi ad fraudem abusi sunt eius absentia, e cuius per-

10) Exilii diuturnitatem demonstrant, quae supra adulimus. Hinc intelligitur quomodo locus quidam Orat. I. T. I, p. 61, 43. interpretandus sit: Καὶ μετὰ τοῦτο δὴ προέλεγεν, ὅτι οὐ πολὺς χρόνος ἔσοιτο μοι τῆς ἀλησης καὶ τῆς ταλαιπωρίας, οὗτε σοὶ, εἰπεν, οὗτε τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. Nimirum vergente iam ad exitum Domitiani imperio istud vaticinium ei datum esse singitur.

11) I, p. 485, 11. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἡθελον ἔγγὺς λέναι πρὸς αὐτοὺς τοὺς ὄρους (Bithyniae), ἀλλὰ ἐδόκει μοι τὸ τοιοῦτον παντελῶς ἀχθομένου τινὸς εἶναι τῇ φυγῇ καὶ ἐπιθυμοῦντος κατελθεῖν.

12) II, 197, 15.

13) I, 59, 40.

14) II, 159, 32. II, 201, 5. Suis haec exaggeravit commentis Philostrat. in Vita Dion. Ipse aliquanto modestius I, 59, 42. ἐπήσει γοῦν ὡς ἐδυνάμην πλείστην γῆν ἐν ἀγύρτον σχήματι καὶ στολῇ τοῦτο μὲν παρ' Ἑλληνας τοῦτο δὲ παρὰ βαρβάρους αἰτίζων ἀκόλους οὐκ ἀορας οὐδὲ λέβητας.

petuitate impunitatem sibi fore rebantur¹⁵⁾). Erronea autem ista vita tamenquam divina auctoritate comprobata est. Narrat enim deum Delphicum a se consultum responsum dedisse, pergeret, quae incepisset facere, et extremas orbis terrarum partes adiret¹⁶⁾). Profectus est vero aestate relegationi proxima Borysthenem, unde Scytharum Getarumque terras obiturus erat. Quod consilium utrum tunc exsecutus sit necne, ignoramus; posthac effecit; adhuc imperante Domitiano, Romanorum castra, bellum Dacis inferentium, secutus inermis. Novimus ea ex Orat. Borysthenitica et Olympiaca. Altera harum habita esse fingitur Borysthene, sed recitata est a Dione post redditum in patria urbe, Prusae ad Olympum. In Borysthenitica II. p 74. haec leguntur: ἐτύγχανον μὲν ἐπιδημῶν ἐν Βορυσθένει τὸ Θέρος, ὅπότε εἰσέπλευσα μετὰ τὴν φυγῆν, βουλόμενος ἐλθεῖν, ἐὰν δύνωμαι, διὰ Σκυνθῶν εἰς Γέτας, ὅπως θεάσωμαι τάκει πράγματα ὄποιά ἔστιν. V. ἐὰν δύνωμαι si non temere addita sunt, indicare videntur illo quidem tempore¹⁷⁾ Dionem ad Getas non esse proiectum. At recte tamen Philostr. in Vit. Dionis καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐς Γέτας ἤλθεν ὅπότε ἤλθε i. e. tempore exilii. Nam Olympiacam Orat. (T. I, p. 379.) habuit e terra Getarum modo reversus, ut ipse in eius initio profitetur. Constat autem istam orationem ante annum 86. non potuisse haberri, sed tamen eandem ad Domitiani tempora referendam esse.

Quid vero ad Getarum fines eum deduxit? Scilicet id agebat, ut res Geticas conserveret. Quod opus Dionem nobis aetas invidit; noverat Philostratus, noverat rerum Gothicorum scriptor Iornandes sive Jordanis, qui Getis, si Diis placet, cum Gothis confusis, e Dionis Gelicis quaedam excerptis.

15) II, 208, 14.

16) I, 422, 25.

17) I. e. a. 83. p. Ch. Nam ideo relegatum esse a. 82. supra ostendimus.

INDEX ORATIONUM.

		pag.			pag.
I.	De regno. Vol. I. . .	1	XXVI.	De consultatione .	314
II.	De regno	19	XXVII.	de compotatione .	316
III.	De regno	38	XXVIII.	Melancomas prior .	319
IV.	De regno	63	XXIX.	Melancomas alter .	323
V.	Libyca narratio . . .	90	XXX.	Charidemus . . .	330
VI.	Diogenes vel de tyran-		XXXI.	Rhodiaca	343
	nide	95	XXXII.	Ad Alexandrinos	400
VII.	Euboica vel de canum				
	venatu	108	XXXIII.	Tarsica Vol. II. .	1
VIII.	Diogenes vel de virtute	143	XXXIV.	Tarsica altera . .	22
IX.	Diogenes vel Isthmica	151	XXXV.	Celaenis Phrygiae	39
X.	Diogenes vel de servis	157	XXXVI.	Borysthenitica . .	48
XI.	Troica de illo non capto	166	XXXVIII.	Ad Nicomedenses	
XII.	Olympica vel de prima			de concordia cum	
	dei cognitione . . .	213		Nicaensibus . . .	67
XIII.	Athenis de fuga . . .	240	XXXIX.	De concordia . . .	85
XIV.	De servitute et liber-		XL.	De concordia . . .	88
	tate	252	XLI.	Ad Apamenses . .	102
XV.	De servitute et liber-		XLII.	Disputatio in pa-	
	tate	258		tria	107
XVI.	De aegritudine animi	269	XLIII.	Civilis in patria .	108
XVII.	De avaritia	272	XLIV.	Gratitudo	113
XVIII.	De exercitatione ora-		XLV.	Defensio	118
	toria	279	XLVI.	De tumultu . . .	124
XIX.	De sua auscultandi eu-		XLVII.	Concio in patria .	129
	piditate	286	XLVIII.	In concione . . .	138
XX.	De recessu	288	XLIX.	Recusatio magi-	
XXI.	De pulchritudine . .	297		stratus	144
XXII.	De pace et bello . .	303	L.	De administratione	150
XXIII.	Quod felix sit sapiens	305	LI.	Ad Diodorum . . .	154
XXIV.	De felicitate	309	LII.	De Aeschylo et So-	
XXV.	De genio	310		phocle et Euripide,	

	pag.		pag.	
LIII.	vel de arcu Philo-	LXVI.	De gloria . . . 219	
	ctetae . . . 157	LXVII.	De gloria .. . 229	
LIV.	De Homero . . . 163	LXVIII.	De gloria . . . 231	
LV.	De Socrate . . . 167	LXIX.	De virtute . . . 234	
LVI.	De Homero et So-	LXX.	De philosophia . 238	
	crate . . . 169	LXXI.	De philosopho . 241	
LVII.	Agamemno vel de	LXXII.	De habitu . . . 245	
	regno . . . 176	LXXIII.	De fide . . . 251	
LVIII.	Nestor . . . 181	LXXIV.	De incredulitate . 254	
LIX.	Achilles . . . 185	LXXV.	De lege . . . 265	
LX.	Philoctetes . . . 187	LXXVI.	De consuetudine . 268	
LXI.	Nessus vel Deianira	190	LXXVII.	De invidia . . . 270
LXII.	Chryseis . . . 194	LXXVIII.	De invidia . . . 275	
LXIII.	De regno et ty-	LXXIX.	De divitiis . . . 285	
	rannide . . . 200	LXXX.	De libertate eorum	
LXIV.	De fortuna . . . 203		qui in Cilicia sunt 288	
LXV.	De fortuna . . . 206	XXXVII.	Corinthiaca . . . 293	
	De fortuna . . . 214			

CORRIGENDA.

1, p. 19, 26 l. ποιητῶν; 39, 3 Σωκράτης 101, 29 ὥρᾳ
 170, 6 ἀσύμφορον 186, 28 καταδύσεται 225, 11 ἐπίνοιαν
 297, 7 del. δὲ 298, 18 ἐνόμιζον;
 2, p. 13, 8 ψῆφον 50, 30 ἀναπείθειν 174, 32 del.
 ἐπ' 320, 29 φαινεται;

ΑΙΩΝΟΣ ΑΟΓΟΙ.

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Α.

Φασί ποτε Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ τὸν αὐλητὴν Τιμόθεον τὸ πρῶτον ἐπιδεικνύμενον αὐλῆσαι κατὰ τὸν ἐκείνου τρόπον μάλα ἐμπείρως καὶ μουσικῶς, οὐ μαλακὸν αὐλῆμα οὐδὲ ἀναβεβλημένον οὐδὲ τῶν πρὸς ἄνεσιν καὶ ὁρθυμίαν ἀγόντων, ἀλλ' αὐτὸν οἶμαι τὸν 5 ὄρθιον τὸν τῆς Ἀθηνᾶς ἐπικαλούμενον νόμον. καὶ τὸν Ἀλεξανδρον εὐθὺς ἀναπηδῆσαι πρὸς τὰ ὅπλα τοῖς ἐνθέοις ὁμοίως· οὕτω σφόδρα ἐπαρθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ μέλους τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ὁνθμοῦ τῆς αὐλήσεως. τὸ δὲ τούτου αἴτιον οὐχ οὕτως ἢ τῆς μουσικῆς δύναμις 10 44 R ὡς ἢ τοῦ βασιλέως διάνοια σύντονος οὖσα καὶ θυμοειδής· ἐπεὶ Σαρδανάπαλλον οὐκ ἂν ποτε ἥγειρεν ἐκ τοῦ θαλάμου παρὰ τῶν γυναικῶν οὐχ ὅπως Τιμόθεος ἢ ἄλλος τις τῶν νεωτέρων, ἀλλ' οὐδὲ Μαρ- 2M σύνας αὐτὸς ἢ Ὁλυμπος· δοκεῖ δ' ἔμοιγε μηδὲ τῆς 15 Ἀθηνᾶς, εἰ δυνατὸν ἔρειν, διεξιούσης τὸν αὐτῆς νόμον ἄφασθαι ποτε ὅπλων ἐκεῖνος, πολὺ δ' ἂν πρότερον ὀρχήσασθαι ἀναστὰς ἢ φυγεῖν· οὕτως ἀθλίως εἶχεν ὑπ' ἔξουσίας καὶ τρυφῆς. οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς εἰκός ἐστι μὴ χείρους ἀνδρὸς αὐλητοῦ γενέσθαι περὶ 20 τὸ ἡμέτερον ἔργον, μηδὲ ἡττον ἀνδρείους καὶ μεγαλόφρονας εὑρεῖν λόγους τῶν ἐκείνου κρουμάτων, ἔτι

δὲ μὴ ἔνα τρόπον ἡρμοσμένους, ἀλλὰ τοὺς αὐτοὺς σφοδρούς τε καὶ πράγματα καὶ πολεμικοὺς ἄμα καὶ εἰρηνικοὺς καὶ νομίμους καὶ τῷ ὅντι βασιλικούς, ἃτε οἶμαι πρὸς ἀνδρεῖον βουλόμενον εἶναι καὶ νόμιμον ^{45R} ἥγεμόνα, πολλοῦ μὲν δεόμενον θάρρους, πολλῆς δὲ καὶ ἐπιεικείας. ὁ γοῦν Τιμόθεος, εἰ καθάπερ πολεμικόν τινα διελθεῖν ἦδει νόμον, οὗτως ἡπίστατο αὐλημα δικαίαν καὶ φρόνιμον καὶ σώφρονα τὴν ψυχὴν καὶ φιλάνθρωπον δυνάμενον παρασχεῖν, μὴ πρὸς ὅπλα ὀρμῶσαν μόνον, ἀλλὰ ἐπί τε εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν καὶ θεῶν τιμὰς καὶ ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν, τοῦ παντὸς ἂν ἦν ἄξιος Ἀλεξάνδρῳ παρεῖναι τε καὶ ἐπαυλεῖν, οὐ δύοντι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλως, ὅπότε ἢ πενθῶν ἀκρίτως τύχοι παρὰ τὴν ἄξιαν καὶ τὸ πρέπον ἢ κολάζων πικρότερον τοῦ νομίμου καὶ ἐπιεικοῦς ἢ χαλεπαίνων τοῖς αὐτοῦ φίλοις τε καὶ ἑταίροις ἢ ὑπεροφῶν τοὺς θυητούς τε καὶ ἀληθεῖς γονέας. ἀλλὰ γὰρ οὐ πᾶσαν ἵασιν οὐδὲ ὡφέλειαν δλόκληρον ἥθῶν ἴκανη παρασχεῖν ἡ μουσικῆς ἐπιστήμη τε καὶ ἔξις· οὐ γὰρ οὖν, ὡς φησιν ὁ ποιητής,

οὐδ' Ἀσκληπιάδαις τοῦτό γ' ἔδωκε θεός.

μόνος δὲ ὁ τῶν φρονίμων τε καὶ σοφῶν λόγος, οἷοι γεγόνασιν οἱ πολλοὶ τῶν πρότερον, ἀνενδεής καὶ τέλειος ἥγεμὼν καὶ βοηθὸς εὐπειθοῦς καὶ ἀγαθῆς ^{46R} φύσεως, πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν παραμυθούμενός τε καὶ ἄγων ἐμμελῶς. τίς ἂν οὖν πρέπουσα καὶ ἄξια φανείη διατριβὴ τῆς σῆς προθυμίας, καὶ πόθεν ἂν εὗροι μεν ἥμετες τέλειον οὗτω λόγον, ἀνδρες ἀλῆται καὶ αὐτούρο- ^{3M} γοὶ τῆς σοφίας, πόνοις τε καὶ ἔργοις ὅσον δυνάμεθα χαίροντες τὰ πολλά, τοὺς δ' αὐτοὺς παρακλήσεως ἔνεκεν φθεγγόμενοι πρὸς αὐτοὺς καὶ τῶν ἄλλων ἀεὶ ^{47T} τὸ γένος γαντοντα; ὥσπερ οἱ κινοῦντες καὶ μεταφέ-

ροντες οὐκ εὔφορον βάρος φθέγγονται τε καὶ ἄδου-
σιν ἡσυχῇ τὸ ἔργον παραμυθούμενοι, ἐργάται ὅντες,
οὐκ ὥδοι τινες οὐδὲ ποιηται μελῶν. πολλοὶ μὲν οὖν
κατὰ φιλοσοφίαν λόγοι καὶ πάντες ἀκοῆς ἄξιοι καὶ
θαυμαστὴν ὠφέλειαν ἔχοντες τοῖς μὴ παρέργως 5
ἀκροωμένοις· ἀλλὰ δεῖ τὸν ἐγγύς τε καὶ μάλιστα
ἄψομενον ἀνευδόντας καὶ παρακαλέσαντας Πειθώ τε
καὶ Μούσας καὶ Ἀπόλλωνα ὡς δυνατὸν προθύμως
διελθεῖν. φέρε εἶπωμεν τά τε ἥθη καὶ τὴν διάθεσιν
τοῦ χρηστοῦ βασιλέως, ἐν βραχεὶ περιλαμβάνοντες 10
ὡς ἔνεστιν,

ὦ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω

σκῆπτρόν τ' ἡδὲ θέμιστας, ἵνα σφίσι βουλεύῃσιν.
πάνυ γὰρ οὖν καλῶς σὺν ἄλλοις πλείοσιν Ὁμηρος,
ἔμοι δοκεῖν, καὶ τοῦτο ἔφη, ὡς οὐχ ἄπαντας παρὰ 15
τοῦ Διὸς ἔχοντας τὸ σκῆπτρον οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ταύ-
την, ἀλλὰ μόνους τοὺς ἀγαθοὺς, οὐδὲ ἐπ' ἄλλοις
48 R. τισὶ δικαίοις ἢ τῷ βουλεύεσθαι καὶ φροντίζειν ὑπὲρ
τῶν ἀρχομένων, οὐχ ὥστε ἀκολασταίνειν καὶ σπαθᾶν,
ἀνοίας καὶ ὕβρεως καὶ ὑπερηφανίας καὶ πάσης ἀνο- 20
μίας ἐμπιμπλάμενόν τε καὶ ἀποπιμπλάντα ἐξ ἄπαντος
αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τεταραγμένην ὁραῖς τε καὶ λύπαις
καὶ φόβοις καὶ ἡδοναῖς καὶ παντοίαις ἐπιθυμίαις,
ἀλλ' ὡς οἶόν τε προσέχοντα τὸν νοῦν αὐτῷ τε καὶ
τοῖς ὑπηκόοις, νομέα καὶ ποιμένα τῷ ὅντι τῶν λαῶν 25
γιγνόμενον, οὐχ ἐστιάτορα καὶ δαιτυμόνα, ὡς ἔφη τις,
ἀλλ' οἶον οὐδὲ καθεύδειν αὐτὸν ἄξιον δι' ὅλης τῆς
νυκτός, ὡς οὐκ οὖσαν αὐτῷ σχολὴν ὁρθυμεῖν. ταῦτα
4M γάρ φησι καὶ Ὁμηρος δόμοίως τοῖς ἄλλοις σοφοῖς τε
καὶ ἀληθέσιν ἀνδράσιν, ὡς οὐδείς ποτε πονηρὸς 30
καὶ ἀκόλαστος καὶ φιλοχρήματος οὗτε αὐτὸς ἐαυτοῦ
γένεσθαι δυνατὸς ἄρχων οὐδ' ἐγκρατῆς οὕτε τῶν

ἄλλων οὐδενός, οὐδ' ἔσται ποτὲ ἐκεῖνος βασιλεύς,
 οὐδ' ἂν πάντες φῶσιν Ἑλληνες καὶ βάρβαροι καὶ ἄν-
 δρες καὶ γυναῖκες, καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποι θαυμά-
 ξωσιν αὐτὸν καὶ ὑπακούσουσιν, ἀλλ' οἵ τε ὅρια θεοί πετό-^{49R}
 5 μενοι καὶ τὰ θηρία ἐν τοῖς ὅρεσι μηδὲν ἡπτον τῶν
 ἀνθρώπων συγχωρῆ τε καὶ ποιῆ τὸ προσταττόμενον.
 οὐκοῦν λέγωμεν ὑπὲρ τοῦ καθ' Ὁμηρόν τε καὶ τῇ
 ἀληθείᾳ βασιλέως· οὗτος γὰρ ὁ λόγος ἀπλῶς λεγό-
 μενος ἀνευ πάσης κολακείας ἢ λοιδορίας αὐτὸς ἀφ'
 10 αὐτοῦ τὸν μὲν ὄμοιον τῷ ἀγαθῷ γνωρίζει τε καὶ
 ἐπαινεῖ, καθ' ὅσον ἔστιν ἐκείνῳ ὄμοιος, τὸν δὲ ἀνό-
 μοιον ἐξελέγχει τε καὶ ὀνειδίζει. ἔστι δὴ πρῶτον μὲν
 θεῶν ἐπιμελής καὶ τὸ δαιμόνιον προτιμῶν· οὐ γὰρ
 δυνατὸν ἄλλῳ τινὶ πεποιθέναι μᾶλλον τὸν δίκαιον
 15 ἄνδρα καὶ ἀγαθὸν ἢ τοῖς δικαιοτάτοις τε καὶ ἀρίστοις
 θεοῖς. ὅστις δὲ κακὸς ὥν ἡγεῖται ποτε θεοὺς ἀρέ-
 σκειν, κατ' αὐτὸ τοῦτο πρῶτον οὐχ ὄσιός ἔστιν· ἢ
 γὰρ ἀνόητον ἢ πονηρὸν νενόμικε τὸ θεῖον. μετὰ δὲ
 τοὺς θεοὺς ἀνθρώπων ἐπιμελεῖται, τιμῶν μὲν καὶ
 20 ἀγαπῶν τοὺς ἀγαθούς, κηδόμενος δὲ πάντων. τίς
 μὲν γὰρ ἀγέλης βοῶν κήδεται μᾶλλον τοῦ νέμοντος;
 τίς δὲ ποιμνίοις ὠφελιμώτερός τε καὶ ἀμείνων ποι-
 μένος; τίς δὲ μᾶλλον φίλιππος τοῦ πλείστων μὲν ἀρ-
 χοντος ἵππων, πλεῖστα δὲ ἀφ' ἵππων ὠφελούμενον;^{50R}
 25 τίνα δὲ εἰκὸς οὕτως εἶναι φιλάνθρωπον ἢ ὅστις πλεί-
 στων μὲν ἀνθρώπων ἐγκρατής ἔστι, μάλιστα δὲ ὑπὸ^{50R}
 ἀνθρώπων θαυμάζεται; δεινὸν γάρ, εἰ οἱ ἀλλοφύ-
 λῶν καὶ ἀγρίων ἀρχοντες θηρίων εὔνοούστεροι εἰσι
 τοῖς ἀρχομένοις τοῦ βασιλεύοντος ἀνθρώπων ἡμέρων
 30 καὶ διοφύλων. καὶ μέντοι καὶ φιλοῦσι καὶ ἀνέχονται
 μάλιστα πάντων ἀγέλαι μὲν νομεῖς, ἵπποι δὲ ἡνι-
 όχους· κυνηγέται δὲ ὑπὸ κυνῶν φυλάττονται καὶ

5 Μ ἀγαπῶνται, καὶ τἄλλα οὕτως ἀγαπᾶ τὰ ἀρχόμενα
 τοὺς ἀρχοντας. πῶς οὖν εἰκὸς τὰ μὲν ἀφρονα καὶ
 ἀρνώμονα εἰδέναι καὶ φιλεῖν τοὺς ἐπιμελουμένους,
 τὸ δὲ πάντων συνετώτατον καὶ μάλιστα ἀποδοῦναι
 χάριν ἐπιστάμενον ἀγνοεῖν καὶ ἐπιβουλεύειν; ἀλλὰ 5
 γὰρ ἀνάγκη τὸν ἥμερον καὶ φιλάνθρωπον βασιλέα
 μὴ μόνον φιλεῖσθαι ὑπὸ ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐρᾶ-
 σθαι. ταῦτ' οὖν εἰδὼς καὶ φύσει τοιοῦτος ὁν, ἔλεων
 καὶ πρᾶον παρέχει τὴν ψυχὴν πᾶσιν, ἅτε πάντας
 ἡγούμενος εὗνους καὶ φίλους. καὶ μὲν δὴ οἱεται δεῖν 10
 πλεῖον ἔχειν διὰ τὴν ἀρχὴν οὐ τῶν χρημάτων οὐδὲ
 τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῶν φροντί-
 δων· ὅστε καὶ φιλόπονος μᾶλλον ἐστιν ἡ πολλοὶ τῶν
 ἄλλων φιλήδονοι καὶ φιλοχρήματοι. ἐπίσταται γὰρ
 ὅτι αἱ μὲν ἡδοναὶ τοὺς ἀεὶ συνόντας τά τε ἄλλα λυ- 15
 μαίνονται καὶ ταχὺ ποιοῦσιν ἀδυνάτους πρὸς αὐ-
 τάς, οἱ δὲ πόνοι τά τε ἄλλα ὠφελοῦσι καὶ ἀεὶ μᾶλλον
 51 R παρέχουσι δυναμένους πονεῖν. οὐκοῦν μόνῳ ἔξεστιν
 αὐτῷ τοὺς μὲν στρατιώτας συστρατιώτας προσειπεῖν,
 τοὺς δὲ συνήθεις φίλους, μὴ καταγελῶντα τοῦ δύο- 20
 ματος τῆς φιλίας· πατέρα δὲ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν
 ἀρχομένων οὐ λόγῳ κεκλησθαι μόνον, ἀλλὰ τοῖς ἔρ-
 γοις τοῦτο ἐπιδείκνυσθαι· δεσπότην δὲ οὐχ ὅπως τῶν
 ἐλευθέρων, ἀλλὰ μηδὲ τῶν δούλων χαιρεῖν καλού-
 μενον· βασιλεύειν γὰρ οὐχ αὐτοῦ χάριν οἱεται μᾶλ- 25
 λον ἐνὸς ὅντος ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων. καὶ τοί-
 νυν εὔεργετῶν ἥδεται πλείω τῶν εὐεργετουμένων,
 καὶ μόνης ταύτης ἐστὶ τῆς ἡδονῆς ἀκόρεστος. τὰ μὲν
 γὰρ ἄλλα τῆς βασιλείας ἀναγκαῖα νενόμικε, τὸ δὲ τῆς
 εὐεργεσίας μόνον ἐκούσιόν τε καὶ εὔδαιμον. καὶ 30
 τῶν μὲν ἀγαθῶν ἀφειδέστατός ἐστιν, ὡς οὐδέποτε
 ἐπιλειψόντων, κακοῦ δὲ ἥπτον αἴτιος γίγνεσθαι πέ-

φυκεν ἥπερ ὁ ἥλιος τοῦ σκότους. ὃν οἱ μὲν ἰδόντες
 καὶ συγγενόμενοι οὐκ ἐθέλουσιν ἀπολιπεῖν, οἱ δὲ ^{6M}
 ἀκούοντες ἐπιθυμοῦσιν ἰδεῖν μᾶλλον ἡ παῖδες ἀγνο-
 ουμένους πατέρας ἀνευρεῖν. τοῦτον οἱ μὲν πολέμιοι
 5 δεδοίκασι καὶ οὐδεὶς ὅμολογεῖ πολέμιος εἶναι, οἱ δὲ
 φίλοι θαρροῦσι, καὶ οἱ σφόδρα ἔγγὺς ἥγοῦνται πάν-
 των ἐν τῷ ἀσφαλεστάτῳ εἶναι. οὗ τάναντία ὑπάρχει
 τῷ ιακῷ, τὸν μὲν ἔχθροὺς θαρρούνειν, τὸν δὲ φί-
 λους καὶ τοὺς ἔγγὺς ἐκπλήττειν καὶ φοβεῖν. τῷ γε
 10 μὴν ἡμέρᾳ καὶ ἀβλαβεῖ τοὺς μὲν προσλιπαροῦντας
 μετὰ τοῦ πεποιθότος περιγέγνεται βιοῦν· τοὺς δὲ
 προσιόντας καὶ ὁρῶντας οὐκ ἐκπληξεῖς οὐδὲ φόβος,^{52R}
 ἀλλ' αἰδὼς ὑπεισι, πολὺ κρείττον καὶ ἴσχυρότερον
 φόβου. τοὺς μὲν γὰρ φοβουμένους ἀνάγκη μισεῖν καὶ
 15 ἀποδοᾶναι θέλειν, τοὺς δὲ αἰδουμένους παραμένειν
 καὶ θαυμάζειν. τὴν μὲν οὖν ἀπλότητα καὶ τὴν ἀλή-
 θειαν ἥγεῖται βασιλικὸν καὶ σωφρονικόν, τὴν δὲ
 πανουργίαν καὶ τὴν ἀπάτην ἀνόητον καὶ δουλοπρε-
 πές, ὁρῶν ὅτι καὶ τῶν θηρίων τὰ δειλότατα καὶ ἀγεν-
 20 νέστατα, ἐκεῖνα καὶ ψεύδεται πάντων μάλιστα καὶ
 ἔξαπατᾶ. φιλότιμος δὲ ὁν τὴν φύσιν καὶ εἰδὼς ὅτι
 τοὺς ἀγαθοὺς πεφύκασιν οἱ ἄνθρωποι τιμᾶν, ἥτον
 ἐλπίζει τιμᾶσθαι ἄν ὑπὸ ἀκόντων ἡ παρὰ μισούντων
 φιλίας τυγχάνειν. καὶ πολεμικὸς μὲν οὕτως ἐστὶν
 25 ὕστερός ἐπ' αὐτῷ εἶναι τὸ πολεμεῖν, εἰρηνικὸς δὲ οὕτως
 ὡς μηδὲν ἀξιόμαχον αὐτῷ λείπεσθαι. καὶ γὰρ δὴ καὶ ^{53R}
 τόδε οἶδεν, ὅτι τοῖς καλλιστα πολεμεῖν παρεσκευα-
 σμένοις, τούτοις μάλιστα ἔξεστιν εἰρήνην ἔγειν. φιλέ-
 ταιρος δὲ καὶ φιλοπολίτης καὶ φιλοστρατηγὸς ὅμοιως
 30 πέφυκεν· ὕστις μὲν γὰρ ὑπερόπτης τῶν στρατευο-
 μένων καὶ οὐδεπώποτε ἡ σπανίως ἔόρακε τοὺς ὑπὲρ
 τῆς ἀρχῆς κινδυνεύοντας καὶ πονοῦντας, τὸν δὲ ἀν-

όνητον καὶ ἄνοπλον διατελεῖ θωπεύων, ὅμοιόν γε πέπονθε παθάπερ εἰ ποιμὴν τοὺς συμφυλάττοντας αὐτῷ κύνας ἀγνοοίη καὶ μήτε τροφὴν αὐτοῖς ὁρέγοι μήτε συναγονπνήσειέ ποτε φυλάττουσιν· οὐτος γὰρ οὐ τὰ θηρία μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς κύνας ⁵ τὸν ἀναπείθει μὴ ἀπέχεσθαι τῆς ποίμνης. ὅστις δὲ τοὺς μὲν στρατιώτας διαθρόπτει, μήτε γυμνάζων μήτε πονεῖν παρακελευόμενος, τῶν δὲ ἄλλων ἀνθρώπων ἡμέλησεν, ὅμοιός ἐστι κυβερνήτη τοὺς μὲν ναύτας διαφθείροντι πλησμονῇ τε καὶ ὑπνῳ δι' ἡμέρας, τῶν ¹⁰ δ' ἐπιβατῶν καὶ τῆς νεώς ἀπολλυμένης οὐδὲν φρουτίζοντι. εἰ δέ τις πρὸς μὲν ταῦτα ἔχοι μετρίως, τοὺς δὲ πλησίουν αὐτῷ καὶ φίλους καλούμενους ἀτιμάζοι ^{54R} τε καὶ μὴ σκοποίη τοῦτο, ὅπως δόξουσι μακάριοι καὶ ἔηλωτοι πᾶσι, λανθάνει προδότης αὐτοῦ καὶ τῆς ἀρ- ¹⁵ γῆς γιγνόμενος, τοὺς μὲν ὅντας φίλους ἀθύμους ποιῶν, τῶν δὲ ἄλλων μηδένα ἐπιθυμεῖν τῆς αὐτοῦ φιλίας, ἀποστερῶν δ' ἐαντὸν τοῦ καλλίστου καὶ ὀφελιμωτάτου κτήματος φιλίας. τίς μὲν γὰρ ἀονότερος πονεῖν, δταν τούτου καιρὸς ή, φίλου; τίς δὲ ²⁰ συγχαίρειν ἐτοιμότερος ἐν ταῖς εὔτυχίαις; τίς δὲ δυσχεραίνειν ἐτοιμότερος ἐν ταῖς ἀτυχίαις; ὁ παρὰ τίνος δὲ ἐπαινος ἥδιων η τῶν φίλων; παρὰ τίνος δὲ τάληθὲς ἀλυπότερον; τίς δὲ φρονδά, ποῖα δὲ ἐρύματα, ποῖα δὲ ὅπλα βεβαιότερα καὶ κρείττω τῆς ἀπὸ ²⁵ τῶν εὔνοούντων φυλακῆς; δόποντος γὰρ ἂν τις η κεκτημένος ἐταίρους, τοσούτοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἢ βούλεται ὁρᾶ, τοσαύταις δὲ ἀκοαῖς ἢ δεῖ ἀκούει, τοσαύταις δὲ διανοίαις διανοεῖται περὶ τῶν συμφερόντων. διαφέρει γὰρ οὐδὲν η εἰ τῷ θεός ἐν σῶμα ἔχοντι πολ- ³⁰ λὰς ψυχὰς ἔδωκεν ἀπάσας ὑπὲρ ἐκείνου προνοουμένας. ἵνα δὲ τὰ πολλὰ ἀφεῖς εἴπω τὸ φαινερώτατον

σημεῖον, τοιοῦτός ἔστιν ὁ χρηστὸς βασιλεύς, ὃν οἱ
 ἀγαθοὶ ἄνδρες οὐκ αἰσχύνονται ἐπαινοῦντες οὕτε
 τὸν παρόντα χρόνον οὕτε τὸν ὕστερον. καὶ μέντοι καὶ^{55 R}
 αὐτὸς οὐ τὸν παρὰ τῶν βαναύσων καὶ ἀγοραίων
 ἀγαπᾷ ἐπαινον, ἀλλὰ τὸν παρὰ τῶν ἐλευθέρων καὶ
 γενναίων, οἷς οὐκ ἔξιον ξῆν ψευσαμένους. τίς οὖν
 οὐκ ἀν μακαρίσειε τὸν τοιοῦτον ἄνδρα τε καὶ βίον;
 πόθεν δὲ οὐκ ἀν ἔλθοιεν ἐπ' ἐκεῖνον ὁψόμενοί τε αὐ-
 τὸν καὶ ἀπολαύσοντες τῆς καλῆς διανοίας καὶ ἀγα-
 10 θῆς; τί μὲν γὰρ σεμνότερον θέαμα γενναίον καὶ
 φιλοπόνου βασιλέως; τί δὲ ἥδιον ἡμέρου καὶ προσ-^{8 M}
 φιλοῦς, πάντας μὲν εὗ ποιεῖν ἐπιθυμοῦντος, ἅπαν-
 τας δὲ δυναμένου; τί δὲ λυσιτελέστερον ἵσου καὶ
 δικαίου; τίνος μὲν γὰρ ὁ βίος ἀσφαλέστερος ἢ ὃν
 15 πάντες δομοίως φυλάττουσιν; ὁ τίνος δὲ ἥδιων ἢ τοῦ
 μηδένα ἔχθρὸν ἡγουμένου; ὁ τίνος δὲ ἀλυπότερος ἢ
 τοῦ μηδὲν ἔχοντος αὐτὸν αἰτιάσασθαι; τίς δὲ εὐτυ-
 χέστερος ἐκείνου τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἀγαθὸς ὡν οὐ-
 δένα λανθάνει; ἐγὼ μὲν οὖν ἀπλῶς εἶπον τὰ περὶ
 20 τὸν ἀγαθὸν βασιλέα. τούτων δὲ εἴ τι φαίνεται προσ-
 ἡκεινοι, μακάριος μὲν αὐτὸς τῆς εὐγνώμονος καὶ
 ἀγαθῆς φύσεως, μακάριοι δὲ ἡμεῖς οἱ συμμετέχον-
 τες. μετὰ δὲ τὸν νῦν εἰρημένον λόγον ἐγὼ μὲν ἐπε-^{56 R}
 θύμονν διελθεῖν περὶ τοῦ μεγίστου καὶ πρώτου βα-
 25 σιλέως καὶ ἄρχοντος, ὃν χρὴ μιμουμένους ἀεὶ τοὺς
 θυητοὺς καὶ τὰ τῶν θυητῶν διέποντας ἐπιμελεῖσθαι,
 πρὸς ἐκεῖνον ὡς δυνατόν ἔστιν εὐθύνοντας καὶ ἀφο-
 μοιοῦντας τὸν αὐτῶν τρόπον. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ
 Ὁμηρος διοτρεφέας εἶναι φησι τὸν ἀληθῶς βασιλέας
 30 καὶ Διὸς τὴν βουλὴν δομοίους, καὶ τὸν Μίνω, μεγίστην
 ἔχοντα δόξαν ἐπὶ δικαιοσύνῃ, τοῦ Διὸς δομιλητὴν
 ἔφη γενέσθαι. καὶ σχεδὸν ὅσοι πώποτε ἐν Ἑλλησιν

ἢ βαροβάροις γεγόνασι βασιλεῖς οὐκ ἀνάξιοι τυγχάνειν ταύτης τῆς προσηγορίας, τοῦ θεοῦ τούτου μαθητάς τε καὶ ξηλωτὰς ὁ λόγος αὐτοὺς ἀποφαίνεται. Ζεὺς γὰρ μόνος θεῶν πατὴρ καὶ βασιλεὺς ἐπονομάζεται καὶ Πολιεὺς καὶ Φίλιός τε καὶ Ἐταιρεῖος καὶ Ὄμογνιος, πρὸς δὲ τούτοις Ἰκέσιός τε καὶ Φύξιος καὶ Σένιος καὶ Κτήσιος καὶ Ἐπικάρπιος καὶ μυρίας ἄλλας ἐπικλήσεις ἔχων, πάσας ἀγαθὰς καὶ ἀγαθῶν αἰτίας· βασιλεὺς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δύναμιν ὀνομασμένος, πατὴρ δὲ οἷμαι διά τε τὴν ηδεμονίαν καὶ τὸ πρᾶον, Πολιεὺς δὲ κατὰ τὸν νόμον καὶ τὸ κοινὸν ⁵⁷ ὅφελος, Ὄμόγνιος δὲ διὰ τὴν τοῦ γένους κοινωνίαν θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις, Φίλιος δὲ καὶ Ἐταιρεῖος, ὅτι πάντας ἀνθρώπους συνάγει καὶ βούλεται εἶναι ἀλλήλοις φίλους, ἐκθρὸν δὲ ἢ πολέμιον μηδένα, Ἰκέ-¹⁵
^{9M} σιος δὲ ὡς ἀν ἐπήκοος τε καὶ ἔλεως τοῖς δεομένοις, Φύξιος δὲ διὰ τὴν τῶν κακῶν ἀπόφυξιν, Σένιος δέ, ὅτι καὶ τοῦτο ἀρχὴ φιλίας, μηδὲ τῶν ξένων ἀμελεῖν μηδὲ ἀλλότριον ἥγεισθαι μηδένα ἀνθρώπων, Κτήσιος δὲ καὶ Ἐπικάρπιος, ἅτε τῶν καρπῶν αἴτιος καὶ δοτὴρ πλούτου καὶ κτήσεως, οὐ πενίας οὐδὲ ἀπορίας, ὡς εὐθὺς ἀπάσας ταύτας δέοντας ἐγγενέσθαι τὰς δυνάμεις τῇ τοῦ βασιλέως δυνάμει τε καὶ κλήσει. καλὸν οὖν εἰπεῖν ὑπὲρ τῶν ὅλων τῆς διοικήσεως ὅποιόν γε τὸ σύμπαν αὐτό τε εὔδαιμον καὶ σοφὸν ἀεὶ δια-²⁵ πορεύεται τὸν ἀπειρον αἰῶνα συνεχῶς ἐν ἀπείροις περιόδοις μετὰ τύχης τε ἀγαθῆς καὶ δαιμονος ὄμοίου καὶ προνοίας καὶ ἀρχῆς τῆς δικαιοτάτης τε καὶ ἀρίστης, ἡμᾶς τε ὄμοίους παρέχεται κατὰ φύσιν κοινὴν τὴν αὐτοῦ καὶ τὴν ἡμετέραν, ὑφ' ἐνὶ θεσμῷ καὶ ^{38R} νόμῳ κεκοσμημένους καὶ τῆς αὐτῆς μετέχοντας πολιτείας. ἦν δὲ μὲν τιμῶν καὶ φυλάττων καὶ μηδὲν ἐναν-

τίον πράττων νόμιμος καὶ θεοφιλῆς καὶ κόσμιος, ὁ δὲ ταράττων ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ καὶ παραβαίνων καὶ ἀγνοῶν ἄνομος καὶ ἄκοσμος, διοίως μὲν ἰδιώτης, διοίως δὲ καὶ ἄρχων ὀνομαζόμενος· πολὺ δὲ μεῖζων
 5 καὶ φανερωτέρα πᾶσιν ἡ παρὰ τοῦ ἄρχοντος πλημμέλεια. ὥσπερ οὖν ὅσοι στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες στρατοπέδων καὶ πόλεων καὶ ἐθνῶν, ὅστις ἂν τὸν σὸν μάλιστα μιμῆται τρόπον καὶ τοῖς σοῖς ἥθεσιν ὅμοιον αὐτὸν ὡς δυνατὸν φαίνηται παρέχων, οὗτος ἂν εἴη
 10 σοὶ πάντων ἔταιρότατος καὶ προσφιλέστατος· εἰ δέ τις ἐναντίος καὶ ἀνόμοιος γίγνοιτο, δικαίως ἂν τυγχάνοι μέμψεώς τε καὶ ἀτιμίας καὶ αὐτῆς γε τῆς ἀρχῆς ταχὺ παυθεὶς παραχωρήσειεν ἐτέροις ἀμείνοσι τε καὶ ἄμεινον δυναμένοις διοικεῖν· οὕτω δὴ καὶ τῶν
 15 βασιλέων, ἃτε οἷμαι παρὰ τοῦ Διὸς ἔχοντων τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιτροπήν, ὃς μὲν ἂν πρὸς ἐκεῖνον βλέπων πρὸς τὸν τοῦ Διὸς νόμον τε καὶ θεμὸν κοσμῆται καὶ ἄρχῃ δικαίως τε καὶ καλῶς, ἀγαθῆς τυγ-^{10 M}
 χάνει μοίρας καὶ τέλους εὔτυχον· ὃς δ' ἂν παραβῇ
 20 καὶ ἀτιμάσῃ τὸν ἐπιτρέψαντα καὶ δόντα τὴν δωρεὰν ταύτην, οὐδὲν ἀπώνατο τῆς πολλῆς ἔξουσίας καὶ δυνάμεως ἢ τοσοῦτον μόνον ὅσον φανερὸς πᾶσι γενέσθαι τοῖς καθ' αὐτὸν καὶ τοῖς ὕστερον πονηρὸς καὶ ἀκόλαστος ὦν, τὸν μυθευόμενον Φαέθοντος ἀναπλη-
 25 ρώσας πότμον, ἃτε ἴσχυροῦ καὶ θείου παρὰ μοῖραν ^{59 R} ἐπιβὰς ὀχήματος, οὐχ ἵκανὸς ὥν ἥνιοχος. λέγει δὲ καὶ Ὁμηρος ὡδέ πως·

ὅς μὲν ἀπηνῆς αὐτὸς ἔη καὶ ἀπηνέα εἰδῆ,
 τῷ δὲ καταρῶνται πάντες βροτοὶ ἄλγε' ὀπίσσω
 30 ἔωσι, ἀτὰρ τεθνεῶτέ γ' ἐφεψιόωνται ἀπαντες·
 ὃς δ' ἂν ἀμύμων αὐτὸς ἔη καὶ ἀμύμονα εἰδῆ,

τοῦ μέν τε κλέος εὐρὺ διὰ ξεῖνοι φορέονσι
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, πολλοὶ δέ μιν ἐσθλὸν
ἔειπον.

τὸ μὲν οὖν ἐμόν, ὅπερ ἔφην, ἥδιστα καὶ προθυμότατα τοῦτον εἶποιμ' ἄν τὸν λόγον, τὸν ὑπὲρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως. ἐπεὶ δὲ πλείων ἐστὶ παντὸς τοῦ καιροῦ τοῦ παρόντος καὶ δεόμενος ἀποδεῖξεν ἀκοιβεστέρων, αὐτὸς ποτε ἵσως γένοιτ' ἄν σχολὴ διελθεῖν αὐτόν. εἰ δ' ἄρα μῆθον ἐθέλοις τινὰ ἀκοῦσαι, μᾶλλον δὲ ἴερὸν καὶ ὑγιᾶ λόγον σχήματι 10 μύθου λεγόμενον, τυχὸν οὐκ ἄτοπός σοι φανήσεται νῦν τε καὶ ὕστερον ἐνθυμουμένῳ κατὰ σαντὸν ὃν ἔγω ποτε ἦκονσα γυναικὸς Ἡλείας ἡ Ἀρκαδίας ὑπὲρ Ἡρακλέους διηγουμένης. ὡς γὰρ ἔτυχον ἐν τῇ φυγῇ ποτε ἀλώμενος· καὶ πολλὴν γε χάριν οἴδα τοῖς θεοῖς, 15 ὅτι με οὐκ εἰασαν θεατὴν γενέσθαι πολλῶν καὶ ἀδίκων πραγμάτων· ἐπῆειν δ' οὖν ὡς ἐδυνάμην πλείουστην γῆν ἐν ἀγύρτου σχήματι καὶ στολῇ, τοῦτο μὲν παρ' Ἐλληνας, τοῦτο δὲ παρὰ βαρβάρους,

αἰτίζων ἀκόλους, οὐκ ἄορας οὐδὲ λέβητας. 20

καὶ δὴ ποτε ἀφικόμενος εἰς Πελοπόννησον ταῖς μὲν πόλεσιν οὐ πάνυ προσῆειν, περὶ δὲ τὴν χώραν διέτριβον, ἀτε πολλὴν ἴστορίαν ἔχουσαν, νομεῦσι καὶ οὐνηγέταις, γενναιοῖσι τε καὶ ἀπλοῖς ἥθεσιν, ἐπιμηγνύμενος. καὶ δὴ βαδίζων ὡς ἀφ' Ἡραίας εἰς Πί- 25 σαν παρὰ τὸν Ἀλφειὸν μέχρι μέν τινος ἐπετύγχανον τῆς ὁδοῦ, μεταξὺ δὲ εἰς ὑλην τινὰ καὶ δυσχωρίαν ἐμπεσὼν καὶ πλείους ἀτραποὺς ἐπὶ βουκόλι ἄττα καὶ ποίμνιας φερούσας, οὐδενὶ συναντῶν οὐδὲ δυνάμενος ἐρέσθαι, διαμαρτάνω τε καὶ ἐπλανώμην μεσημ- 30 βρίᾳ σταθερῷ. Ιδὼν οὖν ἐπὶ ὑψηλῷ τινι δρυῶν συστροφὴν οἶον ἄλσος, φέρόμην ὡς ἀποψόμενος ἐντεῦ-

θεν ὁδόν τινα ἡ οἰκίαν. καταλαμβάνω οὖν λίθους
 τέ τινας εἰκῇ συγκειμένους καὶ δέοματα ἵερείων κρε-
 μάμενα καὶ ὅπαλα καὶ βακτηρίας, νομέων τινῶν
 ἀναθήματα, ὡς ἐφαίνετο, ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω καθη-
 5 μένην γυναικαὶ ἰσχυρὰν καὶ μεγάλην, τῇ δὲ ἡλικίᾳ
 πρεσβυτέραν, τὰ μὲν ἄλλα ἄγροικον στολὴν ἔχουσαν,
 πλοκάμους δέ τινας πολιοὺς καθεῖτο. ταύτην ἔκαστα
 ἀνηρώτων. ἡ δὲ πάνυ πράως καὶ φιλοφρόνως δω-
 ρίζουσα τῇ φωνῇ τόν τε τόπον ἔφραξεν ὡς Ἡρακλέ-
 10 ους ἱερὸς εἶη, καὶ περὶ αὐτῆς, ὅτι παῖδα ἔχοι ποι-
 μένα καὶ πολλάκις αὐτὴν νέμοι τὰ πρόβατα· ἔχειν δὲ
 μαντικὴν ἐκ μητρὸς θεῶν δεδομένην, χρῆσθαι δὲ
 αὐτῇ τούς τε νομέας πάντας τοὺς πλησίους καὶ τοὺς
 γεωργοὺς ὑπὲρ καρπῶν καὶ βοσκημάτων γενέσεως
 15 καὶ σωτηρίας. Καὶ σὺ δὲ ἐλίλυθας, ἔφη, οὐκ ἄνευ
 θείας τύχης εἰς τόνδε τὸν τόπον· οὐ γὰρ ἔάσω σε
 ὀπελθεῖν μάτην. μετὰ τοῦτο δὲ προέλεγεν ὅτι οὐ
 πολὺς χρόνος ἔσοιτό μοι τῆς ἄλης καὶ τῆς ταλαιπω-
 ρίας, οὕτε σοί, εἶπεν, οὕτε τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.
 20 ταῦτα δὲ ἔλεγεν, οὐχ ὕσπερο οἱ πολλοὶ τῶν λεγομέ-^{12 M}
 νων ἐνθέων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀσθμαίνουσα καὶ
 περιδινοῦσα τὴν κεφαλὴν καὶ πειρωμένη δεινὸν ἐμ-
 βλέπειν, ἀλλὰ πάνυ ἐγκρατῶς καὶ σωφρόνως. Συμ-
 βαλεῖς δέ, ἔφη, ποτὲ ἀνδρὶ καρτερῷ, πλείστης ἄρ-
 25 χοντι χώρας καὶ ἀνθρώπων· τούτῳ μήποτε ὀκνήσῃς
 εἰπεῖν τόνδε τὸν μῦθον, εἰ καὶ σου καταφρονεῖν τι-
 νεις μέλλοιεν ὡς ἀδολέσχου καὶ πλάνητος. οἱ γὰρ ἀν-
 θρώπων λόγοι καὶ τὰ πάντα σοφίσματα οὐδενὸς ἄξια
 πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν ἐπίπνοιαν καὶ φήμην. ὅσοι
 30 γάρ ποτε σοφοὶ καὶ ἀληθεῖς κατ' ἀνθρώπους λόγοι
 περὶ θεῶν τε καὶ τοῦ σύμπαντος, οὐκ ἄνευ θείας
 βουλήσεως καὶ τύχης ἐν ψυχῇ ποτε ἀνθρώπων ἐγέ-

νοντο διὰ τῶν πρώτων μαντικῶν τε καὶ θείων ἀνδρῶν· οἵον ἐν Θράκη τινὰ λέγουσιν Ὄρφέα γενέσθαι
 Μούσης νέόν, ἄλλον δὲ ποιμένα ἐν ὅρει τινὶ τῆς
 Βοιωτίας αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν Μουσῶν· ὅσοι δὲ ἄνευ
 διαιμονίου κατοχῆς καὶ ἐπιπνοίας λόγους τινὰς ὡς
 ἀληθεῖς παρ' αὐτῶν ἐκόμισαν εἰς τὸν βίον, ἀτόπους
 63R καὶ πονηρούς. ἄκουε δὴ τοῦδε τοῦ μύθου σφόδρα
 ἐγρηγορώς τε καὶ τὸν νοῦν προσέχων, ὅπως διαιμη-
 μονεύσας ἀπαγγείλῃς πρὸς ἑκεῖνον, φῆ φημί σε συμ-
 βαλεῖν. ἔστι δὲ περὶ τοῦδε τοῦ θεοῦ, παρ' ὧν
 ἐσμεν. ἦν μὲν γάρ, ὡς πάντες λέγουσι, Διὸς υἱὸς
 ἐξ Ἀλκμήνης, βασιλεὺς δὲ οὐ μόνον Ἀργούς, ἀλλὰ
 καὶ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης. τοῦτο δὲ οἱ πολλοὶ οὐκ
 ἴσασιν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἀπεδήμει στρατευόμενος καὶ
 φυλάττων τὴν ἀρχήν, οἱ δὲ Ἐνδρυσθέα φασὶ βασι-
 λεύειν τότε. ταῦτα μὲν οὖν λέγεται μάτην ὑπ' αὐτῶν.
 ἑκεῖνος δὲ οὐ μόνον τῆς Ἑλλάδος ἦν βασιλεύς, ἀλλ'
 ἀπ' ἀνίσχοντος ἥλιου μέχρι δυομένου πάσης ἥρχε γῆς
 καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων, παρ' οἷς ἵερά ἔστιν
 64R Ἡρακλέους. ἦν δὲ καὶ πεπαιδευμένος ἀπλῶς, οὐ
 πολυτρόπως οὐδὲ περιττῶς σοφίσμασι καὶ πανουρ-
 13M γήμασιν ἀνθρώπων κακοδαιμόνων. λέγουσι δὲ καὶ
 ταῦτα περὶ Ἡρακλέους, ὡς γυμνὸς ἦει μόνον ἔχων
 λεοντῆν καὶ ὁρπαλον. τοῦτο δὲ οὗτοι λέγουσιν, ὅτι
 ἑκεῖνος οὔτε χρυσίον οὔτε ἀργύριον οὔτε ἐσθῆτα
 περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐνόμιξε τοῦ
 μηδενὸς ἄξια, πλὴν ὅσον δοῦναι καὶ χαρίσασθαι.
 πολλοῖς γοῦν οὐ μόνον χρήματα ἀπειρα καὶ γῆν καὶ
 ἀγέλας ἵππων καὶ βοῶν, ἀλλὰ βασιλείας καὶ πόλεις
 ὅλας ἐδωρήσατο. ἐπίστευε γάρ αὐτοῦ πάντα εἶναι
 καὶ οὐδὲν ἀλλότριον, προσγενέσθαι δὲ τοῖς δοθεῖσι
 τὴν εὔνοιαν τῶν λαβόντων. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἑκεῖνο

ἀληθές φασιν ὅτι δὴ περιήει μόνος ἄνευ στρατιᾶς.
 οὐ γὰρ δυνατὸν πόλεις τε ἔξαιρεῖν καὶ τυράννους
 ἀνθρώπους καταλύειν καὶ πᾶσι πανταχοῦ προστάτ-
 τειν χωρὶς δυνάμεως. ὅτι δὲ αὐτονομὸς ἦν καὶ τῇ
 5 ψυχῇ πρόθυμος καὶ τὸ σῶμα ἕκανὸς καὶ πάντων μά-
 λιστα ἐπόνει, μόνον αὐτὸν ἔφασαν βαδίζειν καὶ πράτ-
 τειν ἄπαντα ὅσα βούλοιτο. καὶ μὴν ὁ γε πατὴρ αὐ-
 τοῦ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιεῖτο, ὁρμάς τε ἀγαθὰς
 ἐπιπέμπων καὶ εἰς ὁμιλίας ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἄγων.
 10 ἐσήμαινε δὲ καὶ δι' οἰωνῶν καὶ δι' ἐμπύρων καὶ διὰ
 πάσης μαντικῆς ἔκαστα. ἐπεὶ δὲ ἔώρα βουλόμενον
 ἄρχειν αὐτόν, οὐ τῶν ἡδονῶν οὐδὲ τῶν πλεονεξιῶν
 ἐπιθυμοῦντα, ὃν ἐνεκεν οἱ πολλοὶ τούτου ἐρῶσιν,
 ἀλλ' ὡς ἀν δύνηται πλεῖστα καὶ πλείστους εὖ ποιεῖν,
 15 ἐπιστάμενος αὐτοῦ γενναιάν οὖσαν τὴν φύσιν, ὅμως ^{65 R}
 δὲ ὑπονοῶν ὅσον ἦν ἐν αὐτῷ θυητόν, καὶ ὅτι πολλὰ
 παραδείγματα ἐν ἀνθρώποις πονηρὰ εἴη τρυφῆς καὶ
 ἀκολασίας καὶ πολλὰ παρατρέπουσιν ἄκοντα τὸν πε-
 φυκότα ὁρθῶς ἔξω τῆς αὐτοῦ φύσεώς τε καὶ γνώμης,
 20 ταῦτα λογιζόμενος Ἐρμῆν ἐπεμψε, κελεύσας ᾧ δεῖ
 ποιεῖν. ὁ δὲ ἀφικόμενος εἰς Θήβας, ἔνθα νέος ὃν
 ἐτρέφετο Ἡρακλῆς, ἔφραξε τε ὃς εἴη καὶ παρ' ὅτου
 πεμφθείσ, καὶ ἄγει λαβὼν αὐτὸν ἄφραστον καὶ ἄβα-
 τον ἀνθρώποις ὁδόν, ἔως ἥλθεν ἐπὶ τινα ὑπεροχὴν ^{14 M}
 25 ὄρους περιφανῆ καὶ σφόδρα ὑψηλήν, τὰ δὲ ἔξωθεν
 δεινῶς ἀπότομον κρημνοῖς ὁρθίοις καὶ βαθείᾳ φά-
 ραγγι, ποταμοῦ κύκλῳ περιρρέοντος πολὺν ψόφον
 τε καὶ ἥχον ἀναδιδόντος, ὃς τοῖς κάτωθεν ἀνα-
 βλέπουσι μίαν ὁρᾶσθαι τὴν ἄνω κορυφήν, τὸ δὲ ἀλη-
 30 θὲς ἦν δίδυμος ἐκ μιᾶς δίζης, καὶ πολύ γε ἀλλήλων
 διειστήκεσαν. ἐκαλεῖτο δὲ αὐτῶν ἡ μὲν βασίλειος
 ἄκρα, ἵερα Διὸς βασιλέως, ἡ δὲ ἐτέρα τυραννική,

Τυφῶνος ἐπώνυμος. δύο δὲ εἶχον ἔξωθεν ἐφόδους
 εἰς αὐτάς, μίαν ἑκατέρα, ἡ μὲν βασίλειος ἀσφαλῆ
 καὶ πλατεῖαν, ὡς ἀκινδύνως τε καὶ ἀπταίστως δι'
 αὐτῆς εἰσιέναι ἐφ' ἄρματος ἐλαύνοντα, εἰ τῷ δεδο-
 μένον εἶη παρὰ τοῦ μεγίστου θεῶν· ἡ δὲ ἐτέρα στε-
 νήν τε καὶ σκολιὰν καὶ βίαιον, ὡς τοὺς πλείστους
 πειραμένους αὐτῆς οἰχεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν καὶ
 τοῦ φεύγαντος, ἅτε οἷμαι παρὰ δίκην ίόντας. φαίνε-
 ται μὲν οὖν, ὅπερ ἐφην, τοῖς πολλοῖς, ἅτε ὁρῶσι
 μακρόθεν, ἅμφω μία τε καὶ ἐν ταύτῳ σχεδόν, ὑπερ-
 10 ἔχει δὲ ἡ βασίλειος κορυφὴ τοσοῦτον ὥστ' ἐκείνη μὲν
 ἐπάνω τῶν νεφῶν ἐστιν, ἐν αὐτῷ τῷ τε καθαρῷ καὶ
 αἰθρίῳ ἀέρι, ἡ δὲ ἐτέρα πολὺ κατωτέρω. περὶ αὐτὴν
 μάλιστα τὴν τῶν νεφῶν συστροφήν, σκοτεινὴ καὶ
 ἀχλυτόδης. ἄγαν οὖν ἐκεῖσε ὁ Ἐρυμῆς ἐπέδειξε τὴν
 φύσιν τοῦ χωρίου. τοῦ δὲ Ἡρακλέους, ἅτε νέου καὶ
 φιλοτίμου, προθυμούμενου θεάσασθαι τἄνδον, Οὐ-
 κοῦν ἔπου, φησίν, ἵνα καὶ σαφῶς ἰδῃς τὴν διαφορὰν
 15 τῶν ἄλλων, ἂ λανθάνει τοὺς ἀνοήτους. ἐπεδείκνυεν
 οὖν αὐτῷ πρῶτον ἐπὶ τῆς μείζονος κορυφῆς καθη-
 20 μένην ἐν θρόνῳ λαμπρῷ γυναικα εὐειδῆ καὶ με-
 γάλην, ἐσθῆτι λευκῇ κεκοσμημένην, σκῆπτρον ἔχου-
 σαν οὐ χρυσοῦν οὐδὲ ἀργυροῦν, ἀλλ' ἐτέρας φύσεως
 καθαρᾶς καὶ πολὺ λαμπροτέρας, ὃποιαν μάλιστα τὴν
 Ἡραν γράφουσι· τὸ δὲ πρόσωπον φαιδρὸν ὅμοιον καὶ
 σεμνόν, ὡς τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἀπαντας θαρρεῖν ὁρῶν-
 τας, κακὸν δὲ μηδένα δύνασθαι προσιδεῖν, μὴ μᾶλ-
 λον ἢ τὸν ἀσθενῆ τὴν ὄψιν ἀναβλέψαι πρὸς τὸν τοῦ
 25 μῆλίου κύκλον· καθεστηκὼς δὲ καὶ ὅμοιον αὐτῆς τὸ
 εἶδος ὁρᾶσθαι καὶ τὸ βλέμμα οὐ μετατρεπόμενον·
 πολλὴν δ' εὐφημίαν τε καὶ ἱσυχίαν ἀθόρυβον κατ-
 ἔχειν τὸν τόπον· εἶναι δὲ ἀπαντα μεστὰ καρπῶν τε

καὶ ξέων εὐθενούντων ἀπὸ παντὸς γένους· παρῆν
 δὲ καὶ χρυσὸς αὐτόθι ἄπλετος σεσωρευμένος καὶ ἄρ-
 γυρος καὶ χαλκὸς καὶ σίδηρος. οὐ μὴν ἐκείνη γε οὐ-
 δὲν τῷ χρυσῷ προσεῖχεν οὐδὲ ἐτέροπετο, ἀλλὰ μᾶλ-
 λον τοῖς καρποῖς τε καὶ ξέωις. Ιδὼν οὖν αὐτὴν ὁ
 Ἡρακλῆς ἥδεσθη τε καὶ ἡρυθρίασε, τιμῶν καὶ σε-
 βόμενος, ὃς ἂν ἀγαθὸς παῖς μητέρᾳ γενναίαν. καὶ
 ἤρετο τίς ἔστι θεῶν τὸν Ἐρυήν· ὁ δὲ εἶπεν, Αὕτη σοι
 μακαρία δαιμων Βασιλεία, Διὸς βασιλέως ἔκγονος.
 ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἔχάρη καὶ ἐθάρρησε πρὸς αὐτήν. καὶ
 αὖθις ἐπήρετο τὰς σὺν αὐτῇ γυναῖκας, Τίνες εἰσίν;
 ἔφη· ὡς εὐσχήμονες καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἀρρενώ-
 ποι. Ἡδε μέν, ἔφη, σοι ἡ προσορᾶσα γοργόν τε καὶ
 πρᾶον, ἐκ δεξιῶν καθημένη, Δίκη, πλείστῳ δὴ καὶ
 15 φανερωτάτῳ λάμπουσα κάλλει. παρὰ δὲ αὐτὴν Εύ-
 νομία, πάνυ δομία καὶ μικρὸν διαφέρονσα τὸ εἶδος.
 ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα μέρους γυνὴ σφόδρα ὥραιά καὶ
 ἀβρῶς ἐσταλμένη καὶ μειδιῶσα ἀλύπως. Εἰρήνην κα-
 λοῦσιν αὐτήν· ὁ δ' ἔγγυς οὗτος ἐστηκὼς τῆς Βασι-
 20 λείας παρ' αὐτὸ τὸ σκῆπτρον ἔμπροσθεν ἴσχυρὸς
 ἀνήρ, πολιὸς καὶ μεγαλόφρων, οὗτος δὲ καλεῖται
 Νόμος· ὁ δὲ αὐτὸς καὶ λόγος ὁρθὸς κέκληται, σύμ-
 βούλος καὶ πάρεδρος, οὗ χωρὶς οὐδὲν ἐκείναις πρᾶξαι
 θέμις οὐδὲ διανοηθῆναι. ταῦτα μὲν οὖν ἀκούων καὶ
 25 δρῶν ἐτέροπετο καὶ προσεῖχε τὸν νοῦν, ὡς οὐδέποτε
 αὐτῶν ἐπιλησόμενος. ἐντεῦθεν δὴ ἐπεὶ κατιόντες
 ἔγένοντο κατὰ τὴν τυραννικὴν εἰδοδον, Δεῦρο, ἔφη,
 θέασαι καὶ τὴν ἐτέραν, ἣς ἐρῶσιν οἱ πολλοὶ καὶ
 περὶ ἣς πολλὰ καὶ παντοδαπὰ πράγματα ἔχουσι,
 30 φονεύοντες οἱ ταλαιπωροι, παῖδες τέ γονεῦσι πολ-
 λάκις ἐπιβουλεύοντες καὶ γονεῖς παισὶ καὶ ἀδελφοὶ
 ἀδελφοῖς, τὸ μέγιστον κακὸν ἐπιποθοῦντες καὶ μα-

εμκαρπίζοντες, ἔξουσίαν μετ' ἀνοίας. καὶ δὴ πρῶτον
 μὲν αὐτῷ τὰ περὶ τὴν εἰσοδον ἐδείκνυεν, ὡς μία μὲν
 ἐφαίνετο πρόδηλος, καὶ αὐτὴ σχεδὸν ὅποιαν πρό-
 τεον εἶπον, ἐπισφαλῆς καὶ παρ' αὐτὸν φέρουσα τὸν
 κρημνόν, πολλαὶ δὲ ἄδηλοι καὶ ἀφανεῖς διαδύσεις,⁵
 καὶ κύκλῳ πᾶς ὑπόνομος ὁ τόπος καὶ διατετμημένος
 ὑπ' αὐτὸν οἷμαι τὸν θρόνον, αἱ δὲ πάροδοι καὶ ἀτρα-
 ποὶ πᾶσαι πεφυρμέναι αἴματι καὶ μεσταὶ νεκρῶν.
 διὰ δὲ τούτων οὐδεμιᾶς ἥγεν αὐτόν, ἀλλ' ἔξωθεν
 καθαρωτέραν, ἄτε οἷμαι θεατὴν ἐσόμενον. ἐπεὶ δὲ ¹⁰
 εἰσῆλθον, καταλαμβάνουσι τὴν Τυραννίδα καθημέ-
 νην ὑψηλὴν ἔξεπίηδες, προσποιουμένην καὶ ἀφο-
 μοιοῦσαν αὐτὴν τῇ Βασιλείᾳ, πολὺ δέ, ὡς ἐνόμιξεν,
 ὑψηλοτέρῳ καὶ κρείττονι τῷ θρόνῳ, μυρίας ἄλλας
 τινὰς ἔχοντι γλυφάς, καὶ διαθέσει χρυσοῦ καὶ ἐλέ- ¹⁵
 φαντος καὶ ἡλέκτρου καὶ ἐβένου καὶ παντοδαπῶν
 χρωμάτων πεποικιλμένῳ. τὴν δὲ βάσιν οὐκ ἦν ἀσφα-
 λῆς ὁ θρόνος οὐδὲ ἡδρασμένος, ἀλλὰ κινούμενός τέ
 καὶ ὀκλάξων. ἦν δὲ οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἐν κόσμῳ δια-
 κείμενον, ἀλλὰ πρὸς δόξαν ἀπαντα καὶ ὀλαζονείαν ²⁰
 καὶ τρυφήν, πολλὰ μὲν σκῆπτρα, πολλαὶ δὲ τιὰραι
 καὶ διαδήματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. καὶ δὴ μιμουμένη
 τὸ ἐκείνης ἥθος ἀντὶ μὲν τοῦ προσφιλοῦς μειδιάματος
 ταπεινὸν ἐσεσήρει καὶ ὑπουλον, ἀντὶ δὲ τοῦ σεμνοῦ
 βλέμματος σκυθρωπὸν ὑφεωρᾶτο καὶ ἄγριον. ἵνα δὲ ²⁵
 φαίνοιτο μεγαλόφρων, οὐ προσέβλεπε τοὺς προσιόν-
 τας, ἀλλ' ὑπερεώρα καὶ ἡτίμαξεν. ἐκ δὲ τούτου πᾶ-
 σιν ἀπηχθάνετο, πάντας δὲ ὑπενόει. καθημένη δὲ
 ἀτρεμίζειν οὐκ ἐδύνατο, θαμινὰ δὲ κύκλῳ περιέ-
 βλεπε καὶ ἀνεπήδα πολλάκις ἐκ τοῦ θρόνου. τὸ δὲ ³⁰
 χρυσίον αἰσχιστα ἐφύλαττεν ἐν τοῖς κόλποις, πάλιν
 δὲ ἐρρίπτει φοβηθεῖσα ἀθρόον, εἰτ' εὐθὺς ἥρπαξεν

ὅτι ἔχοι τις τῶν παριόντων καὶ τὸ βραχύτατον. ἡ δὲ
 ἐσθῆτος παντοδαπή, τοῦτο μὲν ἀλουργίδων, τοῦτο δὲ
 φοινικᾶν, τοῦτο δὲ κροκωτῶν· ἥσαν δὲ καὶ λευκολίτην
 τινες φαινόμενοι τῶν πέπλων· πολλὰ δὲ καὶ κατέρ-
 5 φηκτο τῆς στολῆς. χρώματα δὲ παντοδαπά ήφίει, φο-
 βουμένη καὶ ἀγώνισσα καὶ ἀπιστοῦσα καὶ ὀργιζο-
 μένη, καὶ ποτὲ μὲν ὑπὸ λύπης ταπεινή, ποτὲ δὲ
 ὑφ' ἥδονῆς μετέωρος ἐωρᾶτο, καὶ νῦν μὲν ἐγέλα τῷ
 προσώπῳ πάνυ ἀσελγῶς, πάλιν δὲ εὐθὺς ἐθρήνει.
 10 ἦν δὲ καὶ ὄμιλος περὶ αὐτὴν γυναικῶν οὐδὲν ἐκείναις
 δμοίων, ἃς ἔφην εἶναι περὶ τὴν Βασιλείαν, ἀλλ'
 Ὁμότης καὶ Ὄβρις καὶ Ἀνομία καὶ Στάσις, αἱ πᾶσαι
 διέφθειρον αὐτὴν καὶ κάκιστα ἀπώλλυν. ἀντὶ δὲ
 15 Φιλίας Κολακεία παρῆν, δουλοπρεπῆς καὶ ἀνελεύθε-
 ρος, οὐδεμιᾶς ἡττον ἐπιβουλεύοντα ἐκείνων, ἀλλὰ
 μάλιστα δὴ πάντων ἀπολέσαι ξητοῦσα. ὡς δὲ καὶ
 ταῦτα ἴκανῶς ἐτεθέατο, πυνθάνεται αὐτοῦ ὁ Ἐρμῆς
 ποτέρα αὐτὸν ἀρέσειε τῶν γυναικῶν. Ἀλλὰ τὴν μὲν
 ἐτέραν, ἔφη, θαυμάξω καὶ ἀγαπῶ, καὶ δοκεῖ μοι
 20 θεὸς ἀληθῶς εἶναι, ξήλου καὶ μακαρισμοῦ ἀξία, ταύ-
 την δὲ τὴν ὑστέραν ἐχθίστην ἔγωγε ἥγοῦμαι καὶ μια-
 ρωτάτην, ὥστε ἥδιστα ἀν αὐτὴν ὥσαιμι κατὰ τούτουν
 τοῦ σκοπέλου καὶ ἀφανίσαιμι. ταῦτ' οὖν ἐπήνεσεν ὁ
 25 Ἐρμῆς καὶ τῷ Διὶ ἔφρασε. κάκεῖνος ἐπέτρεψεν αὐ-
 τῷ βασιλεύειν τοῦ σύμπαντος ἀνθρώπων γένους, ὡς
 ὅντι ἴκανως. τοιγαροῦν ὅπου μὲν ἵδοι τυραννίδα καὶ
 τύραννον, ἐκόλαξε καὶ ἀνήρει, παρά τε Ἑλλησι καὶ
 βαρβάροις· ὅπου δὲ βασιλείαν καὶ βασιλέα, ἐτίμα
 καὶ ἐφύλαττε. καὶ διὰ τοῦτο τῆς γῆς καὶ τῶν ἀν-
 30 θρώπων σωτῆρα * εἶναι, οὐχ ὅτι τὰ θηρία αὐτοῖς
 ἀπήμυνε· πόσον γὰρ ἂν τι καὶ βλάψειε λέων ἢ σῦς
 ἄγριος; ἀλλ' ὅτι τοὺς ἀνημέρους καὶ πονηροὺς ἀν-

τοις θρώπους ἐκόλαξε καὶ τῶν ὑπερηφάνων τυράννων
κατέλυε καὶ ἀφηρεῖτο τὴν ἔξουσίαν. καὶ νῦν ἔτι τοῦτο
δῷ, καὶ βοηθός ἐστι καὶ φύλαξ σοι τῆς ἀρχῆς, ἕως
ἄν τυγχάνῃς βασιλεύων.

18 M

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Β.

Λέγεται ποτε Ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ Φιλίππῳ μειράκιον ὃντα διαλεχθῆναι περὶ Ὁμηρού μάλα ἀνδρείως καὶ μεγαλοφρόνως· οἱ δὲ αὐτοὶ λόγοι οὗτοι σχεδόν τι καὶ περὶ βασιλείας ἡσαν. ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος στρατευόμενος ἥδη μετὰ τοῦ πατρός, καίτοι τοῦ Φιλίππου κωλύοντος· ὁ δὲ οὐχ οἶός τ' ἦν κατέχειν αὐτόν, ὥσπερ οἱ γενναῖοι σκύλακες οὐχ ὑπομένουσιν ἀπολείπεσθαι τῶν ἐπὶ θήραν ἔξιόντων, ἄλλὰ συνέπονται πολλάκις ἀπορρήξαντες τὰ δεσμά. ἐνίστε μὲν οὖν ταραττουσιν ἐν τῷ ἔργῳ διὰ τὴν νεότητα καὶ τὴν ἐπιθυμίαν φθεγγόμενοι καὶ πρὸ τοῦ καρδοῦ τὸ θηρίον ἀνιστάντες· ἐνίστε γε μὴν εἴλον αὐτοὶ προπηδήσαντες. τοιαῦται ἐκεῖνος ἐπασχε τὸ πρῶτον, ὥστε καὶ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης τε καὶ νίκης φασὶν αὐτὸν αἴτιον γενέσθαι, τοῦ πατρός δικαιοῦντος τὸν κίνδυνον. τότε δ' οὖν ἀπὸ στρατείας ἤκουντες ἐν Δίῃ τῆς Πιερίας ἔθυον ταῦς Μούσας, καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων ἐτίθεσαν, ὃν φασιν ἀρχαῖον εἶναι παρ' αὐτοῖς. ἥρετο οὖν αὐτὸν ὁ Φίλιππος ἐν τῇ συνουσίᾳ, Διὰ τί ποτε, ὡς παῖ, σφόδρα οὕτως ἐκπέπληξαι τὸν Ὁμηρον ὥστε διατρίβεις περὶ μόνου τῶν ποιητῶν; ἔχοην μέντοι μηδὲ τῶν ἄλλων ἀμελῶς ἔχειν.

σοφοὶ γὰρ οἱ ἄνδρες. καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἔφη, "Οτι δοκεῖ μοι, ὃ πάτερ, οὐ πᾶσα ποίησις βασιλεῖ πρότειν, ὥσπερ οὐδὲ στολή. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ποιήματα ἔγω^{74M} γε ἡγοῦμαι τὰ μὲν συμποτικὰ αὐτῶν, τὰ δὲ ἐρωτικά, 5 τὰ δὲ ἐγκώμια τὸ ἀθλητῶν τε καὶ ἵππων νικώντων, τὰ δ' ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι θρήνους, τὰ δὲ γέλωτος ἐνεκεν ἦ λοιδορίας πεποιημένα, ὥσπερ τὰ τῶν κωμῳδοδιδα- σκάλων καὶ τὰ τοῦ Παρίου ποιητοῦ· ἵσως δέ τινα αὐτῶν καὶ δημοτικὰ λέγοιτ^{74M} ἄν, συμβουλεύοντα καὶ 10 παραινοῦντα τοῖς πολλοῖς καὶ ἴδιώταις, καθάπερ οἰ- μαι τὰ Φωκυνίδους καὶ Θεόγνιδος· ἀφ' ὧν τί ἄν ὀφε- ληθῆναι δύναιτο ἀνὴρ ἡμῖν ὅμοιος,
πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλων, πάντεσσι δ' ἀνάσ- σειν;

15 τὴν δέ γε Ὁμῆρου ποίησιν μόνην ὁρῶ τῷ ὅντι γεν- ναίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ καὶ βασιλικήν, ἢ πρότειν τὸν νοῦν προσέχειν ἄνδρα μάλιστα μὲν ἀρξεῖν μέλλοντα τῶν ὅπου ποτὲ ἀνθρώπων, εἰ δὲ μή, τῶν πλείστων καὶ φανερωτάτων, ἀτεχνῶς γε ἐσόμενον κατ' ἐκεῖνον 20 ποιείνα λαῶν. ἢ πῶς οὐκ ἄτοπον ἵππῳ μὲν μὴ ἐθέ- λειν ἢ τῷ ἀρίστῳ χρῆσθαι τὸν βασιλέα, τῶν δὲ ποιη- τῶν καὶ τοῖς ἥττοσιν ἐντυγχάνειν, ὥσπερ σχολὴν ἄγοντα; εὖ ἵσθι, ἔφη, ὃ πάτερ, ἔγὼ οὐ μόνον ποιη- τὴν ἔτερον, ἀλλ' οὐδὲ μέτρον ἄλλο ἢ τὸ Ὅμερου 25 ἥρῶν ἀκούων ἀνέχομαι. πάνυ οὖν ὁ Φίλιππος^{75R} αὐτὸν ἡγάσθη τῆς μεγαλοφροσύνης, ὅτι δῆλος ἦν οὐδὲν φαῦλον οὐδὲ ταπεινὸν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τοῖς τε ἥρωσι καὶ τοῖς ἡμιθέοις παραβαλλόμενος. ὅμως δὲ κινεῖν αὐτὸν βουλόμενος, Τὸν δὲ Ἡσίοδον, ὃ Ἀλέ- 30 ξανδρε, ὀλίγον ἄξιον κρίνεις, ἔφη, ποιητὴν; Οὐκ ἔγωγε, εἶπεν, ἀλλὰ τοῦ παντός, οὐ μέντοι βασιλεῦ- σιν οὐδὲ στρατηγοῖς ἵσως. Ἀλλὰ τίσι μήν; καὶ δ

Αλέξανδρος γελάσας, Τοῖς ποιμέσιν, ἔφη, καὶ τοῖς τέκτοσι καὶ τοῖς γεωργοῖς. τοὺς μὲν γὰρ ποιμένας φῆσὶ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν Μουσῶν, τοῖς δὲ τέκτοσι μάλα ἐμπείρως παραινεῖ πηλίκον χρὴ τὸν ἄξονα τεμεῖν, καὶ τοῖς γεωργοῖς, ὅπηνία ἀρξασθαι πίθουν. 5

Τί οὖν; οὐχὶ ταῦτα χοήσιμα, ἔφη, τοῖς ἀνθρώποις, ὁ Φίλιππος; Οὐχ ἡμῖν γε, εἶπεν, ὡς πάτερ, οὐδὲ Μακεδόνι τοῖς νῦν, ἀλλὰ τοῖς πρότερον, ἥντια νέμοντες καὶ γεωργοῦντες Ἰλλυριοῖς ἐδούλευον καὶ Τριβαλλοῖς.

Οὐδὲ τὰ περὶ τὸν σπόρον, ἔφη, καὶ τὸν ἀμητόν, ὁ Φίλιππος, ἀρέσκει σοι τοῦ Ἡσιόδου μεγαλοπρεπῶς οὕτως εἰρημένα;

Πληιάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
ἀρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ δυσομενάων.

Πολὺ γε μᾶλλον, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, τὰ παρόν Ὁμηροῦ γεωργικά. Καὶ ποῦ περὶ γεωργίας εἰρηκεν Ὁμηρος; ἥρετο ὁ Φίλιππος, ἢ τὰ ἐν τῇ ἀσπίδι μιμήματα λέγεις τῶν ἀρούντων καὶ θεοιξόντων καὶ τονγώντων; Ἡκιστά γε, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ ἐκεῖνα πολὺ μᾶλλον. 15

οἱ δ' ὥστ' ἀμητῆρες ἐναντίοι ἀλλήλοισιν ὅγμον ἐλαύνωσιν ἀνδρὸς μάκαρος κατ' ἄρουραν πυρῶν ἢ κριθῶν· τὰ δὲ δράγματα ταρφέα πίπτει· ὡς Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ ἐπ' ἀλλήλοισι θορόντες δῆμουν, οὐδ' ἔτεροι μνώοντ' ὀλοοῖο φόβοιο. 20

Ταῦτα μέντοι ποιῶν Ὁμηρος ἥττατο ὑπὸ Ἡσιόδου, ὁ Φίλιππος εἶπεν· ἢ οὐκ ἀκήκοας τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐν Ἐλικῶνι ἐπὶ τοῦ τρίποδος.

Ἡσιόδος Μούσαις Ἐλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὁμηρον;

Καὶ μάλα δικαίως, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος, ἥττατο· οὐ γὰρ ἐν βασιλεῦσιν ἥγανεζετο, ἀλλ' ἐν γεωργοῖς καὶ

ιδιωταῖς, μᾶλλον δὲ ἐν ἀνθρώποις φιληδόνοις καὶ μαλακοῖς. τοιγαροῦν ἡμύνατο τοὺς Εὐβοέας διὰ τῆς ποιήσεως Ὁμηρος. Πῶς; ἥρετο θαυμάσας ὁ Φίλιππος. Ὄτι μόνους αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων περιέκειρεν 5 αἰσχυστα, κομᾶν ὅπισθεν φήσας, ὥσπερ οἱ νῦν τοὺς πτεραῖδας τοὺς ἀπαλούς. καὶ ὁ Φίλιππος γελάσας λέγει, Οἶδας, ω̄ Ἀλέξανδρε, ὅτι δεῖ μὴ λυπεῖν τοὺς ἀγαθοὺς ποιητὰς μηδὲ τοὺς δεινοὺς συγγραφέας, ω̄²¹ κυρίους ὅντας ὅτι βούλονται περὶ ἡμῶν λέγειν. Οὐ 10 πάντως, εἶπε, κυρίους. τῷ γοῦν Στησιχόῳ φευσαμένῳ κατὰ τῆς Ἐλένης οὐ συνήνεγκεν. ὁ μέντοι Ἡσίοδος, ω̄ πάτερ, δοκεῖ μοι οὐδὲ αὐτὸς ἀγνοεῖν τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ὅσον ἔλειπετο Ὁμήρου. Πῶς λέγεις; Ὄτι ἐκείνου περὶ τῶν ἡρώων ποιήσαντος αὐτὸς ἐποίησε 15 Γυναικῶν κατάλογον, καὶ τῷ ὅντι τὴν γυναικωνῖτιν ὕμνησε, παραχωρήσας Ὁμήρῳ τοὺς ἄνδρας ἐπαινέσαι. ἐκ τούτου δὴ ἥρετο ὁ Φίλιππος, Ἀλλὰ σύ, ω̄ Ἀλέξανδρε, πότερον ἔλοιο ἀν Ἀγαμέμνων ἢ Ἀχιλλεὺς ἢ ἐκείνων τις γεγονέναι τῶν ἡρώων ἢ Ὁμηρος; Οὐ 20 μέντοι, ἢ δ' ὃς ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ ὑπερβάλλειν πολὺ τὸν Ἀχιλλέα καὶ τοὺς ἄλλους. οὔτε γὰρ σὲ χείρονα νομίζω τοῦ Πηλέως οὔτε τῆς Φθίας ἀσθενεστέραν τὴν Μακεδονίαν οὔτε τὸν Ὀλυμπον ἀδοξότερον ὅρος τοῦ Πηλίου φαίην ἀν· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 25 παιδείας φαυλοτέρας ἐπιτετύχητα ὑπ' Ἀριστοτέλους^{78R} ἢ ἐκείνος ὑπὸ Φοίνικος τοῦ Ἀμύντορος, φυγάδος ἀνδρὸς καὶ διαφόρου τῷ πατρί. πρὸς δὲ αὖ τούτοις ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς ὑπήκουεν ἐτέροις, καὶ πέμπεται μετὰ μικρᾶς δυνάμεως κυρίως ἄλλῳ συστρατευσόμενος· 30 ἐγὼ δὲ οὐκ ἀν ποτε ὑπὸ ἀνθρώπων οὐδενὸς βασιλευθείην. καὶ ὁ Φίλιππος μικροῦ παροξυσθείς, Ἀλλ' οὐχ ὑπ' ἐμοῦ γε βασιλεύει, ω̄ Ἀλέξανδρε; Οὐκ

ἔγωγε, εἶπεν· οὐ γὰρ ὡς βασιλέως, ἀλλ' ὡς πατρὸς
 ἀκούω σου. Σὺ δήπου καὶ θεᾶς φήσεις μητρὸς γεγο-
 νέναι σεαυτόν, ὥσπερ ὁ Ἀχιλλεύς; εἶπεν ὁ Φίλιππος,
 ἡ Ὀλυμπιάδα συμβαλεῖν ἀξιοῖς Θέτιδι; καὶ ὁ Ἀλέξαν-
 δρος ἡσυχῇ μειδιάσας, Ἐμοὶ μέν, εἶπεν, ὡς πάτερ, 5
 ἀνδρειοτέρα δοκεῖ πασῶν τῶν Νηοηίδων. ἐνταῦθα ὁ
 Φίλιππος γελάσας, Οὐκ ἀνδρειοτέρα μόνον, ἔφη, ὡς
 παῖ, ἀλλὰ καὶ πολεμικωτέρα. ἐμοὶ γοῦν οὐ παύεται
 πολεμοῦσα. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἄμα σπουδῆ
 ἐπαιξάτην. πάλιν δὲ ἥρετο αὐτὸν ὁ Φίλιππος, Ἀλλὰ 10
 22 Μὴ τὸν Ὁμηρον οὕτω σφόδρα, ὡς Ἀλέξανδρε, θαυμάζων,
 79 R πῶς ὑπερορᾶς αὐτοῦ τὴν σοφίαν; "Οτι, ἔφη, καὶ τοῦ
 Ὀλυμπίασι οήρουκος ἥδιστ' ἀν ἀκούοιμι φθεγγούμε-
 νου μέγα καὶ σαφές, οὐ μέντοι οηρύττειν ἐβούλομην
 αὐτὸς ἐτέρους νικῶντας, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον οηρύτ- 15
 τεσθαι. ταῦτα δὲ λέγων ἐποίει φανερὸν ὅτι τὸν μὲν
 Ὁμηρον ἐνόμιζε δαιμόνιον καὶ θεῖον τῷ ὅντι οήρουκα
 τῆς ἀρετῆς, αὐτὸν δὲ καὶ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους ἀθλη-
 τάς τε καὶ ἀγωνιστὰς τῶν καλῶν ἔργων ἥγειτο. Οὐ-
 δὲν μὲν οὖν ἄτοπον, εἶπεν, ὡς πάτερ, εἰ καὶ ποιητὴς 20
 ἀγαθὸς εἶην παρεχούσης τῆς φύσεως· ἐπεὶ τοι καὶ
 δητορικῆς δέοι ἄν τῷ βασιλεῖ. σὺ γοῦν ἀντιγράφειν
 πολλάκις ἀναγκάζει καὶ ἀντιλέγειν Δημοσθένει, μάλα
 δεινῷ δήτορι καὶ γόντι, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς Ἀθήνησι 25
 πολιτευομένοις. Καὶ ἐβούλομην γε, εἶπεν ὁ Φίλιπ-
 πος παῖςων, παραχωρῆσαι Ἀθηναίοις Ἀμφιπόλεως
 ἀντὶ τῆς Δημοσθένους δεινότητος. ἀλλὰ πῶς Ὁμη-
 ρον οἴει διανοεῖσθαι περὶ δητορικῆς; Δοκεῖ μοι, ἔφη,
 τὸ πρᾶγμα θαυμάζειν, ὡς πάτερ. οὐ γὰρ ἀν ποτε
 Ἀχιλλεῖ διδάσκαλον λόγων ἐπήγετο τὸν Φοίνικα. 30
 φησὶ γοῦν πεμφθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς
 80 R μύθων τε δήτηδ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων.

τῶν τε ἄλλων τοὺς ἀρίστους καὶ βασιλικωτάτους ἐποίησεν ἐσπουδακότας οὐχ ἡττον περὶ τὴν τοιαύτην δύναμιν, τὸν τε Διομήδην καὶ Ὀδυσσέα καὶ Νέστορα, τοῦτον μὲν ὑπερβάλλοντα τῇ συνέσει τε καὶ τῇ πει-
δοῖ. φησὶ γοῦν ἐν ἀρχῇ τῆς ποιήσεως,

τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων δέεν αὐδή· ὥστε καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα εὔχεσθαι δέκα γέροντας αὐτῷ τοιούτους εἶναι μᾶλλον συμβούλους ἢ νεα-
νίσκους οἷος ὁ τ' Αἴας καὶ Ἀχιλλεύς, ὡς θάττον ἄν
10 ἀλούσης τῆς Τροίας. καὶ μὴν τὸ μέγεθος τῆς περὶ τοὺς λόγους χρείας ἐδήλωσεν ἐν ἑτέρῳ. τῶν γὰρ Ἑλ-
λήνων διὰ τὸ μῆκος τοῦ πολέμου καὶ τὴν χαλεπότητα τῆς πολιορκίας, ἔτι δὲ οἵμαι διὰ τὴν ἐπιλαβοῦσαν νό-
σον καὶ τὴν στάσιν τῶν βασιλέων τοῦ τε Ἀγαμέμνο-
15 νος καὶ Ἀχιλλέως, ἀπειρηκότων ἥδη πρὸς τὴν στρα-
τείαν, πρὸς δὲ αὖ τούτοις δημαγωγοῦ τινος ἐπανα-
στάντος αὐτοῖς καὶ ταράξαντος τὴν ἐκκλησίαν, τὸ
πλῆθος ὥρμησεν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ παραχρῆμα ἐμ-
βάντες ἐβούλοντο φεύγειν, οὐδενὸς δυναμένου κα-
20 τασχεῖν, οὐδὲ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἔχοντος ὃ τι χρήσηται
τοῖς παροῦσι πράγμασιν. οὐκοῦν ἐνταῦθα μόνος αὐ-
τοὺς ἐδυνήθη μετακαλέσαι καὶ μεταβαλεῖν Ὀδυσ-
σεύς, καὶ τέλος ἐπεισε δημηγορῶν μετὰ τοῦ Νέστο-
ρος μένειν. ὥστε τοῦτο μὲν τὸ ἔργον φανερῶς τῶν
25 ὁγιόων ἐγένετο. πολλὰ δ' ἂν τις ἐπιδεῖξειε καὶ
ἔτερα. φαίνεται δ' οὐ μόνον Ὁμηρος, ἀλλὰ καὶ
Ἡσίοδος οὕτω φρονῶν, ὡς φιλοσοφίας τε ἄμα καὶ
ὅγιοικῆς τῆς ἀληθοῦς τῷ βασιλεῖ προσῆκον, ἐν οἷς
φησὶ περὶ Καλλιόπης,
30 ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ,
ὄντινα τιμήσωσι Διὸς κοῦροι μεγάλοιο
γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων.

ἐπη μὲν οὖν ποιεῖν, ὡς πάτερ, ἢ λόγους πεξοὺς συγγράφειν, δοπίας σὺ τὰς σὰς ἐπιστολάς, ἀφ' ὧν σφόδρα σέ φασιν εὐδοκιμεῖν, οὐ πάντως ἀναγκαῖον τοῖς βασιλεῦσιν, εἰ μή γε νέοις οὖσιν ἔτι καὶ σχολὴν ἄγουσιν, ὥσπερ καὶ σὲ λέγοντιν ἐν Θήβαις διαπονῆσαι 5 τὰ περὶ τοὺς λόγους· οὐδ' αὖ φιλοσοφίας ἅπτεσθαι πρὸς τὸ ἀκοιβέστατον, ἀπλάστως δὲ καὶ ἀπλῶς ἐνδέικνύμενον αὐτοῖς τοῖς ἔργοις φιλάνθρωπον ἥθος καὶ πρᾶγμα καὶ δίκαιον, ἔτι δὲ ὑψηλὸν καὶ ἀνδρεῖον, καὶ μάλιστα δὴ χαῖρον εὐεοργεσίαις, ὅπερ ἔστιν ἐγγυ- 10 τάτῳ τῆς τῶν θεῶν φύσεως· τῶν γε μὴν λόγων ἥδεως ἀκούοντα τῶν ἐκ φιλοσοφίας, δόποταν καιρός, ἅτε 24 Μούκ ἐναντίων φαινομένων, ἀλλὰ συμφώνων τοῖς αὐτοῦ τρόποις. τέρπεσθαι δὲ ποιήσει καὶ προσέχειν τὸν νοῦν οὐχ ἀπάση, τῇ δὲ καλλίστῃ καὶ μεγαλοπρεπεστά- 15 τῃ, συμβουλεύσαιμ' ἀν τῷ γενναιῷ καὶ βασιλικῷ τὴν ψυχὴν, οἷαν μόνην ἴσμεν τὴν Ὁμήρου καὶ τῶν Ἡσιόδου τὰ τοιαῦτα, καὶ εἴ τις ἄλλο τι λέγει χρηστόν. οὕτε γὰρ μουσικὴν, ἔφη, πᾶσαν μανθάνειν ἐθέλοιμ' ἄν, ἀλλὰ κιθάρα μόνον ἢ λύρα χρῆσθαι πρὸς θεῶν 20 ὕμνους καὶ θεοπατέρας, ἔτι δὲ οἷμαι τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τοὺς ἐπαίνους· οὐδέ γε ἄδειν τὰ Σαπφοῦς ἢ Ἄνακρέοντος ἐρωτικὰ μέλη πρέπον ἀν εἴη τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ', εἶπερ ἄρα, τῶν Στησιχόδου μελῶν ἢ Πινδάρου, ἐὰν ἢ τις ἀνάγκη. τυχὸν δὲ καὶ πρὸς 25 52R τοῦτο ἴκανὸς Ὁμηρος. Ἡ γάρ, εἶπεν ὁ Φίλιππος, πρὸς κιθάραν συμφωνῆσαι τινά σοι δοκεῖ ἀν τῶν Ὁμήρου; καὶ ὁ Ἀλέξανδρος γοργὸν ἐμβλέψας ὥσπερ λέων, Ἐγὼ μέν, εἶπεν, ὡς πάτερ, οἷμαι πρέπειν πολλὰ τῶν Ὁμήρου ἐπῶν πρὸς σάλπιγγα ἄδεσθαι, μὰ Διὸν 30 οὐ τὴν ἀνακαλοῦσαν, ἀλλὰ τὴν ἐποτρύνονταν καὶ παρακελευομένην, οὐχ ὑπὸ γυναικείου χροοῦ λεγό-

μενα ἡ παρθένων, ἀλλ' ὑπὸ φάλαγγος ἐνόπλου, πολὺ μᾶλλον ἡ τὰ Τυρταίου παρὰ τοῖς Λάκωσιν. ἐνταῦθα ἐπήνεσεν ὡς καλῶς αὐτὸν εἰπόντα ὁ Φίλιππος καὶ ἀξίως τοῦ ποιητοῦ. Οὐκοῦν, ἡ δ' ὅς, καὶ τοῦτο, 5 οὗπερ νῦν ἐμνήσθημεν, "Ομῆρος ἐπιδείκνυσι. τὸν γοῦν Ἀχιλλέα πεποίηκεν ὑστερίζοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀχαιῶν οὐκ ἔκλυτα οὐδὲ ἐρωτικὰ μέλη ἄδοντα· καίτοι φησί γε ἐρᾶν αὐτὸν τῆς Βρισηίδος· ἀλλὰ κιθάρᾳ μὲν χρῆσθαι, μὰ Διὸς οὐκ ὀνησάμενον 10 οὐδ' οἰκοθεν ἄγοντα παρὰ τοῦ πατρός, ἀλλὰ ἐκ τῶν λαφύρων ἐξελόμενον, ὅτε εἶλε τὰς Θήβας καὶ τὸν Ἡετίωνα ἀπέκτεινε τὸν τοῦ Ἔκτορος ηδεστήν.

τῇ ὅγε, φησί, θυμὸν ἔτεροπεν· ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν,

15 ὡς οὐδέποτε ἔκλαυθάνεσθαι δέον τῆς ἀρετῆς οὐδὲ τῶν εὔκλεῶν πράξεων, οὔτε πίνοντα οὔτε ἄδοντα, τὸν γενναῖον ἄνδρα καὶ βασιλικόν, ἀλλ' ἀεὶ διατε-25M λεῖν ἡ πράττοντα αὐτὸν μέγα τι καὶ θαυμαστὸν ἡ μεμυημένον τῶν ὁμοίων. ταῦτα δὲ ἔλεγε πρὸς τὸν πατέρα, ἐπιδεικνύμενος τὴν αὐτοῦ διάνοιαν. καὶ γὰρ δὴ ἐτύγχανε τὸν μὲν Ὁμηρον ἀγαπῶν, τὸν Ἀχιλλέα δὲ οὐ μόνον ἐθαύμαζεν, ἀλλὰ καὶ ἐξηλοτύπει τῆς 83R Ὁμήρου ποιήσεως, ὥσπερ οἱ καλοὶ παῖδες ξηλοτυποῦσι τοὺς καλούς, ἐνίστε πρειττόνων ἐραστῶν τυγχάνοντας. τὸν δὲ Ἀγαμέμνονα οὐκ ἐμακάριζεν· ἥλπιξε γὰρ πολὺ πλειόνων ἄρξειν αὐτὸς ἡ δόποσων ἐκεῖνος. τῶν δὲ ἄλλων ποιητῶν οὐ σφόδρα ἐφρόντιζε. Στησιχόρου δὲ καὶ Πινδάρου ἐπεμνήσθη, τοῦ μὲν ὅτι μιμητὴς Ὁμήρου γενέσθαι δοκεῖ καὶ τὴν ἄλωσιν οὐκ 30 ἀναξίως ἐποίησε τῆς Τροίας, τοῦ δὲ Πινδάρου διά τε τὴν λαμπρότητα τῆς φύσεως καὶ ὅτι τὸν πρόγονον

αὐτοῦ καὶ ὁμώνυμον ἐπήνεσεν Ἀλέξανδρον, τὸν φιλέλληνα ἐπικληθέντα, ποιήσας εἰς αὐτόν,
οὐλβίων ἐπώνυμε Δαρδανιδᾶν.

διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Θήβας ὕστερον πορθῶν μόνην
κατέλιπε τὴν οἰκίαν τὴν ἔκεινου, κελεύσας ἐπιγράψαι, 5

Πινδάρον τοῦ μουσοποιοῦ τὴν στέγην μὴ κάετε.
ἥπου πολλὴν ἡπίστατο χάριν τοῖς αὐτὸν ἐγκωμιάζουσι
μὴ φαύλως, οὕτως ἄγαν φιλοτιμος ὅν. Τί δέ; εἶπεν
ὁ Φίλιππος, ὃ παῖ, πάνυ γὰρ ἡδέως ἀκούω σου τὰ
τοιαῦτα λέγοντος, οὐδὲ οἴκησιν ἀξιοῖς πατεσκευάσθαι 10
τὸν βασιλέα πρὸς ἡδονὴν κεκοσμημένην χρυσῷ καὶ
ἡλέκτρῳ καὶ ἐλέφαντι τοῖς πολυτίμοις; Οὐδαμῶς, εἶ-
πεν, ὃ πάτερ, πολὺ δὲ μᾶλλον σκύλοις τε καὶ ὄπλοις πο-
λεμίσων ἀνδρῶν· καὶ τά γε ἵερα τοιούτοις κόσμοις ἴλά-
σις σκεσθαι· καθάπερ καὶ δῆτα Ἑκτωρ ἡξίου προκαλούμενος 15
τὸν ἄριστον τῶν Ἀχαιῶν· δῆτι προτίθεσας τὸ μὲν σῶμα
ἀποδώσει τοῖς συμμάχοις, τὰ δὲ ὄπλα, ἔφη, σκυλεύσω,
καὶ πρεμόω ποτὶ νηὸν Ἀπόλλωνος ἐκάτοιο.

τῷ παντὶ γὰρ κρείττων οὗτος κόσμος τῶν ἱερῶν ἡ
26 μεσμαράγδων καὶ σαρδίων καὶ ὀνύχων, οἷος ἦν ὁ Σαρ- 20
δαναπάλλου περὶ Νίνον. οὐ γὰρ βασιλέως τὰ τοι-
αῦτα φιλοτιμήματα οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀνοήτου μὲν
παίγνια κόρης, ἀκολάστου δὲ γυναικός. οὕτον τοῦτο
Ἀθηναίους οὕτως, ἔφη, ξηλῷ τῆς δαπάνης καὶ πολυτε-
λείας τῆς περὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ ὅσον τῶν ἔργων 25
ἄπεραξαν οἱ πρότερον· τὸν γὰρ ἀκινάκην τὸν Μαρ-
δονίου πολὺ σεμνότερον καὶ κρείττον ἀνάθημα ἔχουσι
καὶ τὰς Λακώνων ἀσπίδας τῶν ἐν Πύλῳ ποτὲ ἀλόν-
των ἥ τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τὸ Ὁλυμ-
πιεῖον ἀπὸ πλειόνων ἥ μυρίων ταλάντων. Οὐκοῦν, ἥ 30
δ' ὡς ὁ Φίλιππος, ἐνταῦθα τὸν Ὅμηρον οὐκ ἂν ἔχοις
ἐπαινεῖν. τὰ γὰρ τοῦ Ἀλκίνου βασίλεια, ἀνδρὸς Ἐλ-

ληνος καὶ νησιώτου, διεκόσμησεν οὐ μόνον κήποις καὶ φυτοῖς καὶ ὕδασιν, ὡς ἥδιστα ἐνοικεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀγάλμασι χρυσοῖς. ἔτι δὲ μᾶλλον τὴν τοῦ Μενελάου οἰκησιν, καὶ ταῦτα ἀπὸ στρατείας ἤκουντος, ἃρ' οὐ 5 Περσικήν τινα καὶ Μηδικὴν ἔξηγεῖται, σχεδόν τι οὐ πολὺ ἀποδέουσαν Σεμιράμιδος ἢ Δαρείου τε καὶ Ξέρξου τῶν βασιλείων; φησὶ γοῦν,

ῶστε γὰρ ἡ ελίου αἴγλη πέλεν ἡὲ σελήνης
δῶμα καθ' ὑψερεφὲς Μενελάου κυδαλίμοιο

10 χρυσοῦ τ' ἡλέκτρου τε καὶ ἀργύρου ἡδ' ἐλέφαντος.
τοῖς γὰρ Τρωικοῖς σκύλοις ἔχοην μᾶλλον λάμπειν
αὐτὸν ἢ τούτοις κατά γε τὴν σὴν διάνοιαν. καὶ ὁ Ἀλέ-
ξανδρος ἐπισχών, Οὐκ ἔγωγε, εἶπε, τὸν Ὄμηρον
ἔάσειν μοι δοκῶ ἀναπολόγητον· ἵσως γὰρ πρὸς τὸν
15 τοῦ Μενελάου τρόπον ἐποίησε τὰ βασίλεια, ὃν φησι
μόνον εἶναι τῶν Ἀχαιῶν μαλθακὸν αἰχμητήν. σχε-
δὸν γὰρ οὖν ἔοικεν οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν μάτην ὁ
ποιητὴς οὗτος λέγειν, ἀλλὰ καὶ στολὴν καὶ οἰκησιν
καὶ δίαιταν πρὸς τὸ τῶν ἀνθρώπων ἥθος πολλάκις
20 ἀπεικάζει. διὰ τοῦτο τὰ μὲν ἐν Φαιάξι βασίλεια ἐκό-
σμησεν ἄλσεσί τε καὶ ὄπωραις δι' ἔτους καὶ κρήνας
ἀενάοις. ἔτι δὲ μᾶλλον τὸ τῆς Καλυψοῦς, ἄτε ὥραίας^{27M}_{86R}
καὶ φιλανθρώπου θεᾶς, ἐν νήσῳ καθ' αὐτὴν ἀπω-
κισμένης· τοῦτο μὲν γὰρ εὐώδη διαφερόντως φησὶ²⁸
25 τὴν νῆσον τῶν ἥδιστων ἐν αὐτῇ θυμιαμάτων, τοῦτο
δὲ σύσκιον δένδροις εὐθαλέσι, κύκλῳ δὲ περὶ τὸ
σπήλαιον ἅμπελον περιήκουσαν ὥραίαν, βότρυσι
βριθομένην, ἔμπροσθεν δὲ λειμῶνας ἀπαλοὺς ἀναμίξ
σελίνων τε καὶ ἑτέρων, ἐν δὲ τῷ μέσῳ κρήνας τέτ-
30 ταρας λαμπροῦ καὶ διαφανοῦς ὕδατος πάντοσε ἀπορ-
ρέοντος, ἄτε οὐκ ὄντος ἐτεροκλινοῦς οὐδὲ ἀνίσου τοῦ
χωρίου. πάντα γὰρ ταῦτα ὑπερφυῶς ἐρωτικὰ καὶ

ἡδέα, πατὰ τὸν τρόπον οἶμαι τῆς θεᾶς. τὴν δέ γε τοῦ Μενελάου πολυχρήματον καὶ πολύχρονον αὐλήν, καθάπερ οἶμαι τῶν Ἀσιαγενῶν τινος βασιλέων. καὶ γὰρ οὗτος ἦν οὐ μακρὰν τοῦ τε Ταντάλου καὶ Πέλοπος, ὅτεν οἶμαι καὶ τὸν χρόνον Εὐριπίδης εἰς τοῦτο 5 αἰνιττόμενον πεποίηκεν ἐν τῇ προσόδῳ τοῦ βασιλέως,

[Μενέλαος δὲ]

πολλῇ ἀβροσύνῃ δῆλος ὁρᾶσθαι
τοῦ Τανταλιδῶν ἐξ αἴματος ὥν. 10

οὐ μὴν τὴν γε τοῦ Ὄδυσσεως οἰκησιν οὐδαμῶς τούτοις ὁμοίαν, ἀλλ' ὡς ἀν ἀσφαλοῦς ἀνδρὸς πεποίηκε πρὸς αὐτὸν τοῦτο παρεσκευασμένην. λέγει γὰρ οὕτως.

ετρ ἐξ ἑτέρων ἔτερον ἔστιν, ἐπήσκηται δέ οἱ αὐλῆ 15
τούχῳ καὶ θριγκοῖσι· θύραι δ' εὐεργέες εἰσὶν
δίκλιδες· οὐκ ἀν τίς μιν ἀνήρ ὑπεροπλίσσαιτο.

δεῖ δὲ τοῦ ποιητοῦ τὰ μὲν ὡς συμβουλεύοντος καὶ παραινοῦντος ἀποδέχεσθαι, τὰ δὲ ὡς ἐξηγουμένου μόνον, πολλὰ δὲ ὡς ὄνειδίζοντος καὶ καταγελῶντος. 20
ἔοικε γε μὴν καὶ τὰ περὶ κοίτην καὶ τὴν καθ' ἡμέραν δίαιταν ἴκανὸς εἶναι παιδεύειν Ὁμηρος ἡρωικὴν τινας καὶ βασιλικὴν τῷ ὅντι παίδευσιν, ὡς τὰς Λακωνικὰς ἐστιάσεις τῶν φιλιτίων δείπνων μαθόντα παρ' ἐκείνουν Λυκοῦργον νομοθετῆσαι τοῖς Σπαρτιάταις. ἐπεὶ 25
τοι καὶ φασιν αὐτὸν ἐπαινέτην Ὁμήρου γενέσθαι, καὶ 28 μπρῶτον ἀπὸ Κρήτης ἢ τῆς Ιωνίας κομίσαι τὴν ποίησιν εἰς τὴν Ἐλλάδα. τὸν γοῦν Διομήδην πάνυ στερεῶς κατέκλινεν ἐπὶ βύρσης ἀγραύλου βοός, κύνλῳ περιστήσας τὰ δόρατα ὁρθὰ ἐπὶ σαυρωτῆρος, οὐ κόσμου χάριν, 30 ἀλλ' ἔτοιμα λαβεῖν· εὐωχεῖ γε μὴν ἀπὸ κρεῶν τοὺς ἥρωας, καὶ τούτων βοείων, δῆλον, ὅτι ἵσχύος, οὐχ

ἡδονῆς ἔνεκεν. τὸν γοῦν Ἀγαμέμνονα τὸν συμπάντων βασιλέα καὶ πλουσιώτατον βοῦν ἀεί φησι θύειν, καὶ ἐπὶ τοῦτον καλεῖν τοὺς ἀρίστους. καὶ τὸν Ἀλαντα μετὰ τὴν νίκην φιλοφρονεῖται τοῖς νάτοις τοῦ βοός.

5 ἵχθυῶν δὲ οὐδέποτε γενομένους αὐτὸὺς ἐποίησε, καὶ ταῦτα ἐπὶ θαλάττης στρατοπεδεύοντας, καίτοι τὸν 88R Ἐλλήσποντον, ὥσπερ ἐστίν, ἵχθυόντα ἐκάστοτε καλῶν· πάνυ γὰρ ὁρθῶς αὐτὸ τοῦτο ἀπεμνημόνευσεν ὁ Πλάτων· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μηνιστῆρας ἵχθυσιν ἐστιἄ,

10 σφόδρα ἀσελγεῖς καὶ τρυφεροὺς ὄντας, ἐν Ἰδάκῃ καὶ ταῦτα ἐστιαιωμένους. ὅτι γε μὴν οὐκ ἄλλως διέξεισι ταῦτα, φανερῶς αὐτὸς ἀποφαίνεται πολὺν τινὰ δεῖ τὴν τροφὴν εἶναι καὶ πρὸς τί γιγνομένην. ἦν γὰρ ἐθέλει ἐπαινέσαι, μενοεικέα δαῖτά φησι, τὴν οὖαν τε 15 παρέχειν μένος, τουτέστιν ἴσχύν. ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τοὺς ἀγαθούς, ἐπεὶ τροφῆς γε παντοίας καὶ πολυτελείας οὐκ ἐτύγχανεν ἀπειρος ὥν, ὥστε τοὺς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένους Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν 20 Ἐλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἰωνας μηδὲ ἐγγὺς ἀφικνεῖσθαι 89R τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἀβρότητος. Τί δέ, εἰπεν ὁ Φίλιππος, οὐ δίδωσιν ἐσθῆτα ὡς οἷόν τε καλλίστην τοῖς ἥρωσι; Νὴ Δία γε, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀλέξανδρος, οὐ μέντοι γυναικείαν οὐδὲ ποικίλην, ἀλλὰ πορφύρᾳ μόνον 25 ἐκόσμησε τὸν Ἀγαμέμνονα, καὶ τὸν Ὀδυσσέα δὲ μιᾶς χλαίνη τῇ οἰκοδεν. οὐδὲ γὰρ οἴεται δεῖν Ὁμηρος τὸν ἥγεμόνα φαίνεσθαι ταπεινὸν οὐδὲ τοῖς πολλοῖς καὶ ἰδιώταις ὅμοιον, ἀλλὰ καὶ στολῇ καὶ διαφέρειν παρὰ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τῷ μεῖζον καὶ σεμνότερον, οὐ μὴν τρυφῶντά γε οὐδὲ σπουδάξοντα. τὸν 29M γοῦν Κᾶρα τὸν χρυσῷ καλλωπιζόμενον εἰς τὸν πόλεμον μάλα ὑβριστικῶς ἐλοιδόρησεν, εἰπών,

ὅς καὶ χρυσὸν ἔχων πόλεμονδ' ἵεν ἡύτε κούρη
νήπιος, οὐδ' ἄρα οἱ τό γ' ἐπήρκεσε λυγρὸν ὄλε-
θρον

ἀλλ' ἐδάμη ὑπὸ χερσὶ ποδώκεος Αἰακίδαο
ἐν ποταμῷ· χρυσὸν δ' Ἀχιλεὺς ἐκόμισσε δαι- 5
φρων·

καταγελῶν αὐτοῦ τῆς τρυφῆς ἄμα καὶ τῆς ἀφροσύ-
νης, ὅτι τοῖς πολεμίοις ἄθλα ἐκόμιξε τοῦ θανάτου
90R σχεδόν. οὕκουν φαίνεται χρυσοφορίας ἐπαινῶν ὁ
Ομηρος, καὶ ταῦτα εἰς πόλεμον, ψελίων τε καὶ 10
στρεπτῶν, ἔτι δὲ χρυσῶν φαλάρων καὶ χαλινῶν,
ὅποια τοὺς Πέρσας φασὶν ἐπιτηδεύειν· οὐ γὰρ ἔχου-
σιν ἐπιτιμητὴν Ομηρον τῶν πολεμικῶν. ἐκ δὲ τού-
των τῶν ἐπιτηδευμάτων τούς τε ἄρχοντας πεποίηκεν
ἄγαθοὺς καὶ τὸ πλῆθος εὔτακτον. προῖασι γοῦν αὐ- 15
τῷ σιγῇ, δειδιότες σημάντορας, οἱ δὲ βάροβαροι μετὰ
πολλοῦ θορύβου καὶ ἀταξίας, ταῖς γεράνοις ὅμοιώσ.
ώς τοῦτο μάλιστα σωτήριον ὃν καὶ νικηφόρον ἐν τοῖς
κινδύνοις, τὸ μὴ ἀδεεῖς εἶναι τῶν ἡγεμόνων τοὺς
στρατιώτας. ὅσοι δ' ἂν ὕσιν ἄφοβοι τῶν σφετέρων 20
ἀρχόντων, οὗτοι τάχιστα ἂν φοβοῦντο τοὺς πολε-
μίους. καὶ μέντοι καὶ νικῶντας τοὺς Ἀχαιοὺς καθ'
ἡσυχίαν φησὶ στρατοπεδεύειν· παρὰ δὲ τοῖς Τρωσὶν
ἐπειδή τι πλεονεκτεῖν ἔδοξαν, εὐθὺς εἶναι δι' ὄλης
τῆς νυκτὸς 25

αὐλῶν συρίγγων τ' ἐνοπὴν ὅμαδόν τ' ἀνθρώπων·
ώς καὶ τοῦτο ἴκανὸν ὃν σημεῖον ἀρετῆς ἡ ἴκανίας, οἴ-
τινες ἂν ἐγκρατῶς τὰς εὐτυχίας ἡ τούναντίον μεθ'
ὑβρεως φέρωσιν. ἐμοὶ μὲν οὖν, ὡς πάτερ, ἴκανώτα-
τος σωφρονιστὴς Ομηρος καὶ ὁ τούτῳ πειρώμενος 30
τὸν νοῦν προσέχειν εὐτυχέστατός τε καὶ ἄριστος βα-
σιλεύς. αὐτὸς γὰρ σαφῶς ὑποτίθεται δύο τὰς βα-

σιλικωτάτας ἀρετὰς τὴν τε ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην, ὅπου φησίν,

ἀμφότερον, βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχ-^{29 M}_{91 R} μητῆς,

5 ὡς τῶν ἄλλων ταύταις συνεπομένων. οὐ μέντοι μόνον αὐτὸν οἶμαι δεῖν διαφέρειν τὸν βασιλέα πρὸς τὸ ἀνδρεῖον καὶ σεμνόν, ἀλλὰ μηδὲ τῶν ἄλλων ἀκούειν μήτ' αὐλούντων μήτε κιθαριζόντων μήτε ἀδόντων ἀνειμένα μέλη καὶ τρυφερά, μηδὲ αὖ λόγων διεφθορότων κακοὺς ξήλους παραδέχεσθαι, πρὸς ἥδονὴν τῶν ἀμαθεστάτων γεγονότας, ἀλλὰ πάντα τὰ τοιαῦτα πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα ἐκβαλεῖν ὡς πορρωτάτω καὶ ἀποπέμψαι τῆς αὐτοῦ ψυχῆς, ἔπειτα τῆς βασιλευούσης πόλεως, γέλωτάς τε ἀκράτους καὶ τοιούτου γέλωτος ποιητὰς μετὰ σκωμμάτων, ἐμμέτρους τε καὶ ἀμέτρους, δοχήσεις τε πρὸς τούτοις καταλύειν ἀσελγεῖς καὶ σχῆματα ἑταιρικὰ γυναικῶν ἐν δοχήσεσιν ἀκολάστοις, αὐλημάτων τε δέξεῖς καὶ παραόμους φυθμοὺς καὶ κατεαγότα μέλη ἀμούσοις καμπαῖς 20 καὶ πολυφώνων ὁργάνων ποικιλίας. μόνην δὲ ὥδην μὲν ἄσεται καὶ παραδέξεται τὴν τῷ Ἐνυαλίῳ πρέπουσαν μάλα ἴσχυρὰν καὶ διάτοφον, οὐχ ἥδονὴν οὐδὲ δαθυμίαν φέρουσαν τοῖς ἀκούοντιν, ἀλλ' ἀμήχανον φόβον καὶ θόρυβον, οἵαν ὁ τε Ἀρης αὐτὸς 25 ἦγειρεν,

οὖς κατ' ἀκροτάτης πόλιος Τρώεσσι κελεύων.

ὅ τε Ἀχιλλεὺς φθεγξάμενος μόνον, ποὶν ὁφθῆναι,^{92 R} τροπὴν ἐποίησε τῶν Τρώων, καὶ δώδεκα ἀνδράσιν 30 αἴτιος ὑπῆρξεν ὀλέθρον περὶ τοῖς αὐτῶν ἄρμασι καὶ ὄπλοις. καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ ποιηθεῖσαν ὑπὸ τῶν Μουσῶν τὴν ἐπινίκιον, ἣ οἶον ἐκέλευεν Ἀχιλλεὺς τοῖς

Ἄχαιοῖς τὸν παιᾶνα λέγειν ἄμα τῇ τοῦ Ἐκτορος ἀγωγῆ
πρὸς τὰς ναῦς, αὐτὸς ἐξάρχων,

νῦν δ' ἄγ' ἀείδοντες παιήσουν κοῦροι Ἀχαιῶν
νηυσὶν ἐπὶ γλαφυρῷσι νεώμεθα, τόνδε δ' ἄγωμεν.
ἡράμεθα μέγα κῦδος, ἐπέφνομεν Ἐκτορα δῖον, 5

31 M φῶ Τρῶες κατὰ ἄστυ θεῷ ὡς εὐχετόωντο.

ἔτι δὲ οἷμαι τὴν παρακλητικήν, οἵα ἡ τῶν Λακωνι-
κῶν ἐμβατηρίων, μάλα πρέπουσα τῇ Λυκούργου πο-
λιτείᾳ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔκείνοις.

ἄγετ', ω̄ Σπάρτας εὐάνδρου
κοῦροι πατέρων πολιητῶν,
λαιᾷ μὲν ἵτνη προβάλεσθε,
δόρυ δ' εὐτόλμως πάλλοντες,
μὴ φειδόμενοι τὰς ξωῖς.
οὐ γὰρ πάτριον τᾶς Σπάρτας. 15

χορεύματα δὲ καὶ χοροὺς ἀνάλογον τούτοις οὐ σφαλ-
λομένους οὐδὲ ἀκρατεῖς, ἀλλὰ ὡς οἶόν τε ἰσχυροὺς
καὶ σώφρονας ἐπάγειν ἐν καθεστῶτι ὁνθμῷ, τὴν
γιγνομένην τοῖς θεοῖς ἀπαρχὴν ἄμα καὶ μελέτην τῶν
πολεμικῶν· ὅρχησίν γε μὴν τὴν ἐνόπλιον, ἥσ φησιν 20
ὅ ποιητὴς καὶ τὸν Μηριόνην ἔμπειρον εἶναι· τῶν γὰρ
Τρῶων τινὰ πεποίηκε λέγοντα,

Μηριόνη, τάχα κέν σε καὶ ὁρχηστήν περ ἐόντα
ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε διαμπερές, εἰσ' ἔβαλόν περ.

ἢ σὺ οἴει ἄλλην τινὰ λέγειν ἐπίστασθαι τὸν τοῦ Μό- 25
λου υἱόν, ἀριθμούμενον ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἀχαιῶν,
ἢ τὴν ἐνόπλιον, τὴν Κονορητικήν, ἥπερ ἦν ἐπιχώριος
τοῖς Κρησί, τὴν ὀξεῖαν καὶ ἐλαφρὰν κίνησιν πρὸς
τὸ διακλῖναι καὶ φυλάξασθαι ὁρδίως τὸ βέλος; τού-
τοις γε μὴν συνέπεται μήτε εὐχὰς εὔχεσθαι τὸν βα- 30
94 R σιλέα τοῖς ἄλλοις ὁμοίας μήτε αὖ τοὺς θεοὺς καλεῖν
οὕτως εὐχόμενον ὕσπερ ὁ Ἰώνων ποιητὴς Ἀνακρέων,

ῶναξ, ὁ δαμάλης Ἔρως
καὶ Νύμφαι κυανώπιδες
πορφυρέη τ' Ἀφροδίτη
συμπαῖζουσιν, ἐπιστρέφεαι δ'
ὑψηλῶν πορυφάς ὁρέων,
γοννοῦμαι σε, σὺ δ' εὔμενῆς
ἔλθοις μοι, κεχαρισμένης
εὐχωλῆς ἐπακούων.

32 M

¹⁰ σύμβουλος, τὸν ἐμὸν δ' ἔρωτ',
ὡς Λεύνυσε, δεχέσθω.

ἢ νὴ Δία τὰς τῶν Ἀττικῶν σκολιῶν τε καὶ ἐποιησών 95 R
εὐχάς, οὐ βασιλεῦσι πρεπούσας, ἀλλὰ δημόταις καὶ
φράτορσιν ἵλαροῖς καὶ σφόδρᾳ ἀνειμένοις,

¹⁵ εἶθε λύρα καλὴ γενοίμην ἐλεφαντίνη,
καὶ με καλοὶ παῖδες φέροιεν Διονύσιον ἐς χορόν.
εἶθ' ἄπυρον καλὸν γενοίμην μέγα χρυσίον,
καὶ με γυνὴ καλὴ φοροίη.

96 B

πολὺ δὲ μᾶλλον ὡς Ὁμηρος πεποίηκεν εὐχόμενον τὸν
βασιλέα τῶν πάντων Ἑλλήνων,

Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, κελαινεφές, αἰθέρι ναίων,
μὴ ποὺν ἐπ' ἡέλιον δῦναι καὶ ἐπὶ κνέφας ἐλθεῖν,
ποίν με καταποηνὲς βαλέειν Ποιάμιοι μέλαθρον
αἰθαλόεν, ποῆσαι δὲ πυρὸς δηίοιο θύοετρα·

25 Ἐκτόρεον δὲ χιτῶνα περὶ στήθεσσι δαῖξαι,
χαλκῷ φωγαλέον, πολέες δ' ἀμφ' αὐτὸν ἐταῖροι
ποηνέες ἐν κοινήσιν ὁδάξῃ λαζοίατο γαῖαν.

πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχοι τις ἀν εἰπεῖν παρ' Ὁμήρῳ
παιδεύματα καὶ διδάγματα ἀνδρεῖα καὶ βασιλικά,
30 ὑπὲρ ᾧν ἶσως μακρότερον τὰ νῦν ἐπεξιέναι. πλὴν
ὅτι γε τὴν αὐτοῦ γνώμην ἅπασαν ἀποδείκνυται σα-
φῶς, ὅτι πάντων ἄριστον οἴεται δεῖν τὸν βασιλέα

εῖναι, μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅτε τὸ πρῶτον παρατάττει τὴν στρατιὰν καὶ τοὺς ἡγεμόνας σύμπαντας καταλέγει καὶ τὸ πλῆθος τῶν νεῶν. ἐκεῖ γὰρ οὐδὲ ἄμιλλαν τῶν ἄλλων οὐδενὶ καταλέλοιπεν ἡρώων πρὸς αὐτόν, ἀλλ᾽ ὅσον ταῦρος ἀγέλης ὑπερφέρει 5 κατὰ δώμην καὶ μέγεθος, τοσοῦτον διαφέρειν φησὶ τὸν βασιλέα, οὗτωσὶ λέγων.

ἡύτε βους ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἐπλετο πάντων ταῦρος· ὁ γάρ τε βόεσσι μεταπρέπει ἀγρομέ-
νησι. 10

τοῖον ἄρ' Ἀτρείδην θῆκε Ζεὺς ἥματι κείνῳ,
ἐκπρεπέ' ἐν πολλοῖσι καὶ ἔξοχον ἡρώεσσιν.

97 R τοῦτο δὲ οὐχ ἀπλῶς εἰδοκεν, ἐμοὶ δοκεῖν, τὴν ἴσχυν
αὐτοῦ μόνον ἐπαινῶν καὶ ἐπιδεῖξαι βουλόμενος· οὕτω
μὲν γὰρ δὴ καὶ λέοντι παραβαλὼν καλῶς ἂν αὐτὸν 15
ἔδοκει ἀφομοιῶσαι· τὸ δὲ ἥμερον τῆς φύσεως ἐνδει-
κνύμενος καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἀρχομένων προμήθειαν.
ὁ γάρ ταῦρος οὐκ ἔστι τῶν γενναιῶν μόνον ξώων
οὐδὲ αὐτοῦ χάριν χρῆται τῇ ἀλκῇ, καθάπερ ὁ τε
λέων καὶ σῦς οἵ τε ἀετοί, διώκοντες τὰ λοιπὰ ξῆρα 20
καὶ κρείττους γιγνόμενοι τροφῆς ἔνεκα τῆς αὐτῶν·
διὸ δὴ καὶ μᾶλλον ἂν τις αὐτοὺς φαίη τυραννίδος πα-
ράδειγμα ἢ βασιλείας γεγονέναι. ὁ δὲ ταῦρος σαφῶς,
ἐμοὶ δοκεῖν, πρὸς βασιλείαν καὶ βασιλέως εἰκόνα πε-
ποίηται. τροφῇ τε γὰρ ἐτοίμῃ καὶ διαίτῃ ὁρδίᾳ χρῆται,
ἥσυχῇ νεμόμενος, ὥστε μηδένα δεῖν βιάζεσθαι μηδὲ
πλεονεκτεῖν ταύτης ἔνεκεν, ἀλλ᾽ ὥσπερ τοῖς ὅλβοις βα-
σιλεῦσιν ἀνελλιπῆ καὶ ἄφθονα ὑπάρχει τὰ τῆς ἀναγ-
καίου πτήσεως. βασιλεύει δὲ καὶ ἄρχει τῶν ὁμοφύ-
λων μετ' εὖνοίας, ὡς ἀν εἴποι τις, καὶ ηδεμονίας, 30
τοῦτο μὲν ἔξηγούμενος νομῆς, τοῦτο δὲ θηρίου φα-
νέντος οὐ φεύγων, ἀλλὰ πάσης τῆς ἀγέλης προμαχό-

μενος καὶ τοῖς ἀσθενέσι βοηθῶν καὶ προμηθούμενος σώζειν τὸ πλῆθος ἀπὸ τῶν χαλεπῶν καὶ ἀγρίων θηρίων· ὕσπερ καὶ τὸν ἄρχοντα χρὴ καὶ βασιλέα τῷ ὅντι καὶ τῆς μεγίστης ἐν ἀνθρώποις οὐκ ἀνάξιον τιμῆς.
 5 ἐνίοτέ γε μὴν ἄλλης ἀγέλης ἐπιφανείσης ἀγωνίζεται πρὸς τὸν ἐκείνης ἡγεμόνα νίκης ἔνεκα, ὡς κρείττω 95R μὲν αὐτὸν δόξαι, κρείττω δὲ τὴν αὐτοῦ ἀγέλην. καὶ³⁴ μὴν τό γε ἀνθρώποις μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τῶν ἀφρόνων ξένων ἡγεμονικώτατόν τε καὶ ἄριστον πεφυκότα
 10 ὅμως προσίεσθαι τὴν τοῦ κρείττονος ἡγεμονίαν, ἵσχυί μὲν καὶ θυμῷ καὶ βίᾳ μηδενὸς ἡττώμενον μηδὲ ὑπείκοντα, λογισμῷ δὲ καὶ φρονήσει ἔκοντα ὑποταττόμενον, πῶς οὐχὶ καὶ τοῦτο θείη τις ἀν παίδευμα καὶ δόγμα βασιλικὸν τῶν σωφρόνων βασιλέων,
 15 τὸ δεῖν ἀνθρώπων μὲν τῶν ὁμοίων κρείττονα φαινόμενον ἄρχειν, δικαίως καὶ κατὰ φύσιν ἔχοντα τὴν ἡγεμονίαν, καὶ τὸ μὲν πλῆθος σώζειν τῶν ὑπηκόων, προβούλεύοντα καὶ προπολεμοῦντα, ὅταν δέη, καὶ φυλάττοντα ἀπὸ τῶν ἀγρίων καὶ παρανόμων τυράννων, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους βασιλέας, εἰ τινες ἄρα εἶεν,
 20 ἀμιλλᾶσθαι περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ξητεῖν, εἰ δυνατὸν εἴη, ἐπωφελέα τῶν ὅπου ποτὲ ἀνθρώπων κρατεῖν· θεοῖς γε μὴν τοῖς ἀμείνοσιν ἐπεσθαι, καθάπερ οἷμαι νομεῦσιν ἀγαθοῖς, καὶ τὴν κρείττω καὶ μακαριωτέραν φύσιν προτιμᾶν, δεσπότας αὐτοῦ καὶ ἄρχοντας νομίζοντα ἐκείνους, καὶ τοῦ μεγίστου καὶ πρώτου βασιλέως θεοῦ κτῆμα ἀποφαίνοντα τιμιώτατον πρῶτον μὲν αὐτόν, ἐπειτα τοὺς ἄλλους τοὺς ὑπ' αὐτῷ τεταγμένους. καὶ γὰρ δὴ ὕσπερ οἱ σώφρονες νομεῖς,
 25 ἐπειδὴν χαλεπὸς καὶ ἄγριος ταῦρος γενόμενος ἄρχῃ ἀσελγῶς παρὰ φύσιν, τῆς μὲν αὐτοῦ καταφρονῶν ἀγέλης καὶ λυμανόμενος, τοῖς δὲ ἔξωθεν ἐπιβουλεύ-

99 Rουσιν ὑποχωρῶν καὶ προβαλλόμενος τὸ ἀδύνατον
 πλῆθος, μηδενὸς δὲ χαλεποῦ παρόντος ὑβρίζων καὶ
 θραυσνόμενος, τοῦτο μὲν ὅξὺ καὶ ἀπειλητικὸν μυκώ-
 μενος, τοῦτο δὲ ὁρθοῖς τοῖς κέρασι παίων τὸν οὐκ
 ἀνθιστάμενον, ἐπιδεικνύμενος δὲ τὴν ἴσχὺν ἐν τοῖς 5
 ἥττοσι καὶ τοῖς οὐ μαχομένοις, τὸ δὲ τῶν βοῶν πλῆ-
 θος οὐκ ἔων νέμεσθαι καθ' ἡσυχίαν δι' ἐκπληξιν καὶ
 35 Μφόβον· τὸν τοιοῦτον οἱ δεσπόται καὶ βουκόλοι μετέστη-
 σαν καὶ ἡφάνισαν, ὡς οὐκ ἐπιτήδειον οὐδὲ συμφέ-
 ροντα ἡγεῖσθαι τῆς ἀγέλης· τὸν δὲ πρῶτον μὲν ταῖς 10
 ἐπομέναις βουσίν, εὔψυχον δὲ καὶ ἄφοβον πρὸς τὰ
 θηρία, σεμνὸν δὲ καὶ μεγαλοπρεπή καὶ δυνατὸν φυ-
 λάττειν καὶ προηγεῖσθαι τῆς ἀγέλης, τοῖς δέ γε νο-
 μεῦσιν εἶκοντα καὶ πειθόμενον, ἔωσι μέχρι γήρως
 ὑστάτου, κανὸν ἥδη βαρύτερος τὸ σῶμα γένηται. 15
 ὅμοιώς δὲ καὶ οἱ θεοὶ καὶ ὁ δὴ μέγας βασιλεὺς βασι-
 λέων, ἄτε κηδευών καὶ πατήρ κοινὸς ἀνθρώπων καὶ
 θεῶν, Ζεύς, ὃς ἂν ἀνθρώπων γένηται βίαιος καὶ
 ἄδικος καὶ παράνομος ἄρχων, τὴν ἴσχὺν οὐ τοῖς πο-
 λευίοις ἐνδεικνύμενος, ἀλλὰ τοῖς ὑπηκόοις καὶ τοῖς 20
 φύλοις, ἄπληστος μὲν ἡδονῶν, ἄπληστος δὲ χρημά-
 των, ὑπονοῆσαι ταχύς, ἀμείλικτος ὀργισθείς, ὅξὺς
 πρὸς διαβολάς, ἀπειθῆς λόγοις, πανοῦργος, ἐπί-
 βουλος, ταπεινός, αὐθάδης, τοὺς κακοὺς αὔξων, τοῖς
 κρείττοσι φθονῶν, παιδείας ἀσύνετος, φύλον οὐδένα 25
 νομίζων οὐδὲν ἔχων, ὡς ἐλαττον ὅν αὐτοῦ τὸ κτῆμα,
 100 R ἐκεῖνον ἐκποδὼν ἐποιήσατο καὶ μετέστησεν, ὡς οὐκ
 ἄξιον ὅντα βασιλεύειν οὐδὲ κοινωνεῖν τῆς αὐτοῦ τι-
 μῆς καὶ ἐπωνυμίας, μετά τε αἰσχύνης καὶ προπηλα-
 κισμοῦ, καθάπερ οἷμαι Φάλαρίν τε καὶ Ἀπολλόδωρον 30
 101 R καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν ὅμοιων. τὸν δέ γε ἀνδρεῖον
 καὶ φιλάνθρωπον καὶ τοῖς ὑπηκόοις εὔνουν καὶ τι-

μῶντα μὲν τὴν ἀρετὴν καὶ συναγωνιῶντα μή τινος τῶν ἀγαθῶν δόξη φαυλότερος, τοὺς δὲ ἀδίκους μετανοεῖν ἀναγκάζοντα, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν ἀρήγοντα, τῆς ἀρετῆς ἀγάμενος, ως τὸ πολὺ μὲν ἄγει πρὸς γῆρας, καθάπερ ἀκούμεν *Κῦρον* τε καὶ *Δημόκην* τὸν *Μῆδον* καὶ *Ίδανθυρόσον* τὸν *Σκύθην* καὶ *Λεύκωνα* καὶ πολλοὺς τῶν *Λακωνικῶν* βασιλέων καὶ τῶν ἐν *Αἰγαίῳ* πρότερον τινας. ἐὰν δὲ τῆς εἰμαρμένης ἀναγκαῖον ἐπείγῃ πρὸ τοῦ γήρως, ἀλλ' οὖν μνήμης 10 γε ἀγαθῆς καὶ παρὰ πᾶσιν εὐφημίας εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον ἡξίωσε, καθάπερ, εἶπεν ὁ *Ἀλέξανδρος*, τὸν ἡμέτερον πρόγονον, τὸν νομισθέντα τοῦ *Διὸς* διὰ^{36M} τὴν ἀρετὴν *Ἡρακλέα*. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ *Φίλιππος*, ἡσθείς, *Οὐ μάτην, εἶπεν, Ἀλέξανδρε, περὶ πολλοῦ* 15 *ποιούμεθα τὸν Ἀριστοτέλην*, καὶ τὴν πατρίδα αὐτῷ συνεχωρήσαμεν ἀνακτίζειν. ὁ γὰρ ἀνὴρ ἔξιος πολλῶν καὶ μεγάλων δωρεῶν, εἰ τοιαῦτά σε διδάσκει^{102R} περὶ τε ἀρχῆς καὶ βασιλείας εἴτε *"Ομηρον ἔξηγούμενος εἴτε ἄλλον τρόπον.*

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Γ.

20 *Σωκράτης Ἀθήνησι, πρεσβύτης ἀνὴρ καὶ πένης,* ὃν καὶ σὺ γιγνώσκεις ἀκοῇ πρὸ πάνυ πολλῶν ἐτῶν γενόμενον, πυθομένου τινὸς εἰ εὐδαιμονα νομίζοι τὸν *Περσῶν* βασιλέα, *Τυχόν*, εἶπεν, εὐδαιμων· οὐκ ἔφη δὲ αὐτὸς εἰδέναι διὰ τὸ μὴ συγγενέσθαι αὐτῷ μηδὲ γιγνώσκειν ὅποιός ἐστι τὴν διάνοιαν, ως οὐκ ἀλλαχόθεν οἷμαι γιγνόμενον τὸ εὐδαιμονεῖν, ἀπὸ

χρυσωμάτων ἡ πόλεων ἡ χώρας ἡ πολλῶν ἀνθρώπων, ἐκάστῳ δὲ παρά τε αὐτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ διανοίας. ὁ μὲν οὖν Σεκδάτης, ὅτι ἐτύγχανεν ἄπειρος ὥν τοῦ Πέρσου τῆς ψυχῆς, ἄπειρος ἡγεῖτο εἶναι καὶ τῆς εὑδαιμονίας αὐτοῦ. ἐγὼ δέ, ὡς γενναῖε αὐτοκράτορ, παραγέγονά σοι, καὶ τυχὸν οὐδενὸς ἡττον
 103R ἔμπειρος εἰμι τῆς σῆς φύσεως, ὅτι τυγχάνεις χαίρων ἀληθείᾳ καὶ παροησίᾳ μᾶλλον ἡ θωπείᾳ καὶ ἀπάτῃ. αὐτίκα τὰς μὲν ἀλόγους ἡδονὰς ὑποπτεύεις, καθάπερ ἀνθρώπους κόλακας, τοὺς δὲ πόνους ὑπομένεις,¹⁹ ἐλέγχους ὑπολαμβάνων εἶναι τῆς ἀρετῆς. ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁρῶ σε, αὐτοκράτορ, ἐντυγχάνοντα τοῖς παλαιοῖς ἀνδράσι καὶ συνιέντα φρονήμαν καὶ ἀριθμῶν λόγων, φημὶ δὴ σαφῶς ἀνδρας εἶναι μακάριον, τὸν μεγίστην μὲν ἔχοντα δύναμιν μετὰ τοὺς θεούς, κάλλιστα δὲ τῷ δύνασθαι χρώμενον. ὃ γὰρ ἔξὸν ἀπάντητων μὲν ἀπολαύειν τῶν ἡδέων, μηδενὸς δὲ πειράσθαι τῶν ἐπιπόνων, ὁμοίωντα δὲ ως οἶόν τε βιοτεύειν, συνελόντι δὲ εἴπειν, πράττοντα ὅτι βούλεται, οὐ μόνον κωλύοντος οὐδενός, ἀλλὰ καὶ ἐπαινούντων ἀπάντων, οὗτος ὁ ἀνήρ, ὅταν ἡ νομιμότερος μὲν δικαστὴς τῶν κατὰ κληρον δικαζόντων, ἐπιεκέστερος δὲ βασιλεὺς τῶν ὑπευθύνων ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχόντων, δικαιότερος δὲ στρατηγὸς τῶν ἐπομένων στρατιωτῶν, φιλοπονώτερος δὲ ἐν ἄπασι τοῖς ἔργοις τῶν ὑπ' ἀνάγκης πονούντων, ἐλαττον δὲ βουλόμενος τρυφᾶν τῶν μηδεμιᾶς εὐπορούντων τρυφῆς,²⁰
 104R εὐνούστερος δὲ τοῖς ὑπηκόοις τῶν φιλοτέκνων πατέρων, φοβερώτερος δὲ τοῖς πολεμίοις τῶν ἀνικήτων καὶ ἀμάχων θεῶν, πῶς οὐκ ἐν εἴποι τις τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ἀγαθὸν εἶναι τὸν δαίμονα, οὐκ αὐτῷ μόνου, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασι; τῶν μὲν γὰρ πολλῶν

ἀνθρώπων καὶ ἴδιωτῶν ἡ μικράν τινα ἀρχὴν ἔχοντων ὀλίγος ὁ δαίμων καὶ μόνον τοῦ ἔχοντος· ὅτῳ δὲ παμπληθεῖς μὲν ὑπακούοντι πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη κυβερνᾶται διὰ τῆς ἐκείνου γνώμης, ἀναρρίθμητα δὲ φῦλα ἀνθρώπων καὶ ἄμικτα ἀλλήλοις ἀποβλέπει πρὸς μίαν φρόνησιν, πάντων οὗτος ἀνθρώπων γίγνεται σωτῆρ καὶ φύλαξ, ἀνπερ ἡ τοιοῦτος. τοῦ γὰρ πάντων ἀρχοντος καὶ κρατοῦντος ἡ μὲν φρόνησις ἵκανὴ καὶ τοὺς ἄφρονας ὀφελεῖν· βουλεύεται γὰρ ὁμοίως ὑπὲρ πάντων. ἡ δὲ σωφροσύνη καὶ τοὺς ἀκολαστοτέρους σωφρονεστέρους ποιεῖ· ἐφόρα γὰρ ὁμοίως ἀπαντας. ἡ δὲ δικαιοσύνη καὶ τοῖς ἀδίκοις αὐτῆς μεταδίδωσιν, ἡ δὲ ἀνδρεία καὶ τοὺς ἥττον εὐψύχους οὐ μόνον σώζειν, ἀλλὰ καὶ θαρραλεωτέρους ποιεῖν δύναται. οὕτε γὰρ δειλὸς οὗτος ἄγαν οὐδεὶς ὕστε μὴ θαρρεῖν ἐπόμενος μεθ' οὗ νικᾶν ἔτοιμον, οὕτε ἐπὶ τοσοῦτον ἀνειμένος ὕστε δραμυμεῖν πράττοντα δρῶν ὡς μόνῳ τῷ προστάττειν ἔνειμεν ὁ θεός, οὐδ' αὖ σφόδρα οὕτως ἀναίσχυντος ὕστε παρὼν ὡς τὸ πονεῖν οὐκ ἀναγκαῖον, τούτῳ μὴ συμπονεῖν ἐθέλειν. δοκεῖ δέ μοι καὶ Ὁμηρος αὐτὸς τοῦτο φράξειν· μηνησθεὶς γὰρ τοῦ χρηστοῦ βασιλέως ἐπὶ πᾶσιν εἴρηκεν,

ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ.

105 R

25 ὁ γὰρ τοιοῦτος βασιλεὺς τοῖς μὲν ἄλλοις καλὸν κτῆμα τὴν ἀρετὴν νενόμικεν, αὐτῷ δὲ καὶ ἀναγκαῖον. τίνι μὲν γὰρ δεῖ πλείονος φρονήσεως ἡ τῷ βουλευομένῳ περὶ τῶν μεγίστων; τίνι δὲ ἀκριβεστέρας δικαιοσύνης ἡ τῷ μείζονι τῶν νόμων; τίνι δὲ σωφροσύνης ἔγκρατεστέρας ἡ ὅτῳ πάντα ἔξεστι; τίνι δὲ ἀνδρείας ἰσχυροτέρας ἡ ὑφ' οὗ πάντα σώζεται; τίνα δὲ μᾶλλον εὐφραίνει τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς ἡ τὸν σύμπαντας

ἀνθρώπους θεατὰς καὶ μάρτυρας ἔχοντα τῆς αὐτοῦ ψυχῆς; ὥστε μήποτε πράξαντι μηδὲν οἶόν τε λαθεῖν, οὐ μᾶλλον ἢ τῷ ἡλίῳ πορεύεσθαι διὰ σκότους· πάντα γὰρ τἄλλα ἀναφαίνων πρῶτον ἐαυτὸν ἐπιδείκνυσι. λέγω δὲ ταῦτα οὐκ ἀγνοῶν ὅτι τὰ ὁηθέντα ⁵ νῦν ὑπ’ ἐμοῦ ἐν πλείονι χρόνῳ ἀνάγκη λέγεσθαι· ἀλλ’ οὐκ ἔστι δέος μήποτε ἐγὼ φανῶ τι κολακείᾳ λέγων. οὐ γὰρ ὀλίγην οὐδὲν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ δέδωκα βάσανον τῆς ἐλευθερίας. εἰ δὲ ἐγὼ πρότερον μέν, ὅτε πᾶσιν ἀναγκαῖον ἐδόκει ψεύδεσθαι διὰ φόβου, μόνος ἀλη- ¹⁰ θεύειν ἐτόλμων, καὶ ταῦτα κινδυνεύων ὑπὲρ τῆς ψυχῆς, νῦν δέ, ὅτε πᾶσιν ἔξεστι τάληθῆ λέγειν, ψεύδομαι, μηδενὸς κινδύνου παρεστῶτος, οὐκ ἄν εἰδείην οὕτε παρηγορίας οὕτε κολακείας καιρόν. καί τοι σύμπαντες οἱ πράττοντες ὅτιοῦν ἐκόντες ἢ χοη- ¹⁵ μάτων ἔνεκα πράττουσιν ἢ δόξης ἢ δι’ ἥδονήν τινα ἄλλην ἢ λοιπὸν οἷμαι δι’ ἀρετὴν καὶ τὸ καλὸν αὐτὸν τιμῶντες. ἐγὼ δὲ χοήματα μὲν λαβεῖν παρ’ οὐδενὸς πάποτε ἡξίωσα, πολλῶν δοῦναι βουλομένων, τῶν ἐμαυτοῦ δὲ ὀλίγων ὑπαρχόντων οὐ μόνον μεταδι- ²⁰ δοὺς ἐτέροις, ἀλλὰ καὶ ὁίπτων φανήσομαι πολλάκις. ²⁵ Μήδονήν δὲ ποίαν ἐθηρώμην, ὅπότε καὶ τῶν κολάκων οἱ φανερῶς πεποιημένοι τέχνην ταύτην ὁμολογοῦσιν ἀπάντων ἀηδέστατον τὸ κολακεύειν; πῶς γὰρ ἥδυ, ἵν’ ἄλλον ἀδίκως ἐπαινῇ τις, αὐτὸν δικαίως ψέγε- σθαι; καὶ μὴν οὐδὲ ἔνδοξον οὐδὲ καλὸν εἶναι δοκεῖ τὸ κολακεύειν, ἵνα τιμῆς ἔνεκεν ἢ δι’ ἀρετὴν τις τοῦτο ἐπιτηδεύῃ. πασῶν γάρ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν κακιῶν αἰσχίστην τις ἄν εὔροι τὴν κολακείαν. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ κάλλιστον καὶ δικαιότατον διαφθείρει, τὸν ἐπαινον, ὥστε μηκέτι δοκεῖν πιστὸν μηδὲ ἀληθῶς γιγνόμενον, καὶ τό γε πάντων δεινότα-

τον, τὰ τῆς ἀρετῆς ἐπαθλα τῇ κακίᾳ διδωσιν. ὥστε πολὺ χεῖρον δρῶσι τῶν διαφθειρόντων τὸ νόμισμα.^{107 R} οἱ μὲν γὰρ ὑποπτον ποιοῦσι τὸ νόμισμα, οἱ δὲ τὴν ἀρετὴν ἄπιστον. ἐπειτα δὲ οἶμαι ἀεὶ ποτε ὁ μὲν πονηρὸς ἀνόητος λέγεται καὶ ἔστιν ὄντως, τῷ δὲ ἄφρονι πάντας ὑπερβέβληκεν ὁ κόλαξ. μόνος γὰρ τῶν ἀφανιζόντων τὴν ἀλήθειαν πρὸς ἐκείνους θαρρεῖ τὰ ψευδῆ λέγειν τοὺς μάλιστα εἰδότας ὅτι ψεύδεται. τίς γὰρ ἄπειρός ἐστι τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων; ἢ τίς ἡλίθιος οὕτως ὄστις οὐκ οἶδε πότερον πόνοις ἢ φρυμίᾳ χαίρει καὶ πότερον ἥδεται πλέον ἔχων ἢ τὰ δίκαια πράττων καὶ πότερον ἥδονῶν ἥττων ἔστιν ἢ τῶν καλῶν πράξεων ἐραστῆς; καὶ τοίνυν ὁ μάλιστα οἴεται, χαρίζεσθαι τοῖς ἐπαινούμενοις, ἐμοὶ δοκεῖ τούτον καὶ μάλιστα ἀποτυγχάνειν· τούναντίον γὰρ ἀπεχθάνεσθαι μᾶλλον ἢ χαρίζεσθαι τοῖς μὴ τελέως κούφοις. αὐτίκα ὁ τὸν πένητα μακαρίζων ὡς πλούτον^{108 R} σιον αὐτὸς μὲν ψεύδεται, τῷ δὲ μακαριζομένῳ τὴν πενίαν ὀνειδίζει. πάλιν ὁ τὸν αἰσχιστον ὡς καλὸν ἐπαινῶν ἄλλο τι ἢ προφέρει τὸ αἰσχος αὐτῷ; ἢ ὁ τὸν ἀνάπτηρον δλόκληρον εἶναι λέγων πῶς ἀν χαρίζοιτο ὑπομιμήσκων τῆς ἀτυχίας; ὁ δὲ αὖ τὸν ἀνόητον ὡς φρόνιμον ὑμνῶν, οὗτος ἀν τυχὸν ἀπάντων εἴη πιθανώτερος διὰ τὴν ἄνοιαν τοῦ ἀκούοντος καὶ τοσούτῳ γε μείζονα ἐργάζεται βλάβην· ἀναπείθει γὰρ ^{40M} ὑπὲρ ἑαυτοῦ βουλεύεσθαι καὶ μὴ τοῖς φρονίμοις ἐπιτρέπειν. ὁ μὲν γὰρ τὸν δειλὸν ὡς ἀνδρεῖον θαυμάζων, οὗτος δικαιότατα χρῆται τῇ ἀνοίᾳ τοῦ κολακευομένου· τάχιστα γὰρ ἀν οἶμαι ἀπόλοιτο πειθόμενος αὐτῷ καὶ τῆς ἀνδρείας τὰ ἐργα ἐπιχειρῶν. καθόλου δὲ φωραθεὶς μὲν ὁ κόλαξ οὐ καταγιγνώσκεται μόνον, ἀλλὰ καὶ μισεῖται· δοκεῖ γὰρ καταγελῶν λέ-

γειν πείσας δὲ ὡς ἀληθῶς λέγει οὐ μεγάλης τινὸς τυγχάνει χάριτος. τί γὰρ καὶ δοκεῖ χαρίζεσθαι τἀληθῆ λέγων; πολύ γε μὴν πονηρότερός ἐστι τῶν ψευδομένων μαρτύρων. οἱ μὲν γὰρ οὐ διαφθείρουσι τὸν δικαστήν, ἀλλὰ μόνον ἔξαπατῶσιν· ὁ δὲ κολα- 5
109R κεύων ἄμα δεκάζει τῷ ἐπαίνῳ. ἵνα δὲ μήτε ἐγὼ κολακείας αἰτίαν ἔχω τοῖς θέλοις διαβάλλειν μήτε σὺ τὸν κατ' ὄφθαλμοὺς ἐθέλειν ἐπαινεῖσθαι, ποιήσομαι τοὺς λόγους ὑπὲρ τοῦ χοηστοῦ βασιλέως, ὃποῖον εἴναι δεῖ καὶ τίς ἡ διαφορὰ τοῦ προσποιουμένου μὲν 10 ἄρχοντος εἶναι, πλεῖστον δὲ ἀπέχοντος ἄρχῆς καὶ βασιλείας. εἰ δέ τις φήσει με τοὺς αὐτοὺς ποιεῖσθαι λόγους, τοῦτο ἂν εἴη κοινὸν ἐμοὶ τὸ ἔγκλημα καὶ Σωκράτει. φασὶ γάρ ποτε Ἰππίαν τὸν Ἡλεῖον, διὰ χρόνου πλείονος ἀκούοντα τοῦ Σωκράτους περὶ δι- 15 καιοσύνης καὶ ἀρετῆς λέγοντος, καὶ παραβάλλοντος, ὥσπερ εἰώθει, τοὺς κυβερνήτας καὶ ἰατροὺς καὶ σκυτοτόμους καὶ κεραμέας, εἰπεῖν, ἄτε σοφιστήν, Πάλιν σὺ ταῦτά, Σωκράτες; καὶ ὃς γελάσας ἔφη, Καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. σὺ μὲν γάρ, ὡς ἔοικεν, ὑπὸ σοφίας 20 οὐδέποτε ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν λέγεις, ἡμῖν δὲ ἐν τοῦτο δοκεῖ τῶν καλλίστων εἶναι. τοὺς μὲν γὰρ ψευδομένους οἴδαμεν πολλὰ καὶ ἀνόμοια λέγοντας· τοῖς δὲ ἀληθεύονσιν οὐχ οἶσιν τε ἔτερα εἰπεῖν τῶν 110R ἀληθῶν. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώρων ἄλλην ὑπόθεσιν 25 σπουδαιοτέραν ἢ σοὶ μᾶλλον προσήκουσαν, ἐκείνην ἂν ἐπεχείρουν ποιήσασθαι. νῦν δὲ οὕτε ἰατρὸν ἄλλους τινὰς ἀκούειν ἢ λέγειν λόγους φαίνην ἂν ὀρθῶς ἢ τοὺς περὶ ὑγιείας σώματος καὶ νόσου· οὗτοι γὰρ 41M ὑγιεινοὶ καλοῦνται ἰατροῖς· οὕτε κυβερνήτην ἢ τοὺς 30 περὶ ὀρῶν καὶ ἀνέμων καὶ ἄστρων· οὗτοι γὰρ κυβερνητικοὶ δικαίως λέγονται· οὕτε ἄρχοντα καὶ βα-

σιλέα ἥ τοὺς περὶ ἀρχῆς τε καὶ διοικήσεως ἀνθρώπων. ὡς δὲ καὶ περὶ τούτων ἐνόμιξε Σωκράτης πειράσμοις εἰπεῖν. μετὰ γὰρ τὴν ἀπόκρισιν τὴν περὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπύθετο τοῦ Σωκράτους ὁ ἐκεῖνο τὸ
 5 ἔρωτημα ἐρωτήσας, Ὡ Σωκρατεῖ, ἔφη, τοῦτο μὲν ἐπίστασαι παντὸς μᾶλλον, ὅτι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἀνθρώπων ἐκεῖνός ἐστιν ἴσχυρότατος· καὶ μηδὲ τῶν θεῶν αὐτῶν ἥττονα ἔχων δύναμιν ὡς γε ἔνεστι καὶ τὰ ἀδύνατα δοκοῦντα ποιῆσαι δυνατά, εἰ βούλοιτο πε-
 10 ἔξευσθαι μὲν τὴν θάλατταν, πλεῖσθαι δὲ τὰ ὄρη, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἐκλείπειν ὑπὸ ἀνθρώπων πινομένους. ἥ οὐκ ἀκήκοας ὅτι Ξέρξης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς τὴν μὲν γῆν ἐποίησε θάλατταν, διελὼν τὸ μέγιστον τῶν ὁρῶν καὶ διαστήσας ἀπὸ τῆς ἥπειρου
 15 τὸν Ἀθω, διὰ δὲ τῆς θαλάττης τὸν πεζὸν στρατὸν ἄγων ἥλαυνεν ἐφ' ἀρματος; ὥσπερ οἶμαι τὸν Ποσειδῶνά φησιν Ὁμηρος· καὶ τυχὸν δόμοιῶς οἵ τε δελφῖνες καὶ τὰ κήτη κάτωθεν ὑπέπλει τὴν σχεδίαν,^{111 R} ὅποτε ἐκεῖνος ἥλαυνε. καὶ ὁ Σωκράτης, Οὐδὲ τοῦτο
 20 σοι ἔχω εἰπεῖν, εἴτε μέγιστον ὁ ταῦτα ποιῶν δύναται, καθάπερ σὺ λέγεις, εἴτε ἐλάχιστον ἥ τὸ παράπτων οὐδέν. αὐτίκα εἰ μὲν ἦν σώφρων καὶ ἀνδρεῖος καὶ δίκαιος καὶ μετὰ γνώμης ἐπραττεν ὅσα ἐπραττεν, ἴσχυρὸν αὐτὸν ἥγοῦμαι καὶ μεγίστην ἔχειν τῷ ὅντι
 25 δύναμιν· εἰ δὲ αὖ δειλὸς καὶ ἀνόητος καὶ ἀσελγῆς καὶ παράνομος καὶ δι' ὑβριν ταῦτα ἐπιχειρῶν, τούτωντίον ἔμοιγε ἀσθενέστερος εἶναι δοκεῖ τῶν σφόδρα πενήτων καὶ μηδὲ ἔνα γῆς κεκτημένων βῶλον, ὥστε διαθρύψαι μακέλλῃ τροφῆς ἔνεκεν, οὐχ ὅπως τὰ μέ-
 30 γιστα διορύττειν ὅρη, καθάπερ σὺ φήσ. ὁ γὰρ ἀδύνατος μὲν ὁργὴν ἐπικατασχεῖν πολλάκις ὑπὲρ μικρῶν γιγνομένην, ἀδύνατος δὲ ἐπιθυμίαν παῦ-

σαι τῶν αἰσχίστων, ἀδύνατος δὲ ἀπώσασθαι λύπην,
 42 μένιστε μηδενὸς λυπηροῦ παρόντος, οὐδὲ δυνάμενος δὲ
 ὑπομεῖναι πόνους, οὐδὲ τοὺς ἡδονῆς ἔνεκεν γιγνο-
 μένους, ἀδύνατος δὲ τῆς ψυχῆς ἀπελάσαι φόβον,
 οὐδὲν ὠφελοῦντα ἐν τοῖς δεινοῖς, ἀλλὰ καὶ μέγιστα
 βλάπτοντα, πᾶς οὐκ ἄνανδρος σφόδρα, ἡττώμενος
 μὲν γυναικῶν, ἡττώμενος δὲ εὔνούχων; ἢ σὺ τοῦ-
 τον ἴσχυρὸν εἶναι λέγεις, τὸν καὶ τοῦ μαλακωτά-
 τον πάντων ἀσθενέστερον, ὕπνου; ὑφ' οὗ συμπο-
 δισθεὶς πολλάκις ἄνευ δεσμῶν οὐχ ὅπως ἄλλοις, 10
 112 R ἀλλ' οὐδ' ἔαυτῷ δύναται βοηθεῖν οὐδὲ ἐπίκουρον
 οὐδένα καλέσαι τῶν βούλομένων ἀμύνειν; ταῦτα δὲ
 ἀκούσας εἶπεν, Ἐκεῖνο μέντοι οἵσθα δήπου, ὁ Σώ-
 κρατεῖς, ὅτι τῆς ἀπάσης οἰκουμένης τοῦ πλείστου καὶ
 ἀρίστου βασιλεύει μέρον. ἔξω γὰρ τῆς Ἑλλάδος καὶ
 τῆς Ἰταλίας καὶ τινῶν ὀλίγων ἐθνῶν ἄλλων τῶν κατὰ
 τὴν Εὐρώπην σύμπαντα τἄλλα ὑφ' ἔαυτῷ πεποίη-
 ται, καὶ τῆς μὲν καλούμένης Ἀσίας ὅλης ἀρχεῖ μέχρι¹⁵
 Ἰνδῶν· πολλοὺς δὲ καὶ αὐτῶν φασιν ὑπακούειν· τῆς
 δὲ Λιβύης τοῦ πλείονος μέρον. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ 20
 Θράκης καὶ Μακεδονίας· ἀπάντων τούτων κρατεῖ·
 ὅθεν δὴ καὶ μέγις βασιλεὺς πέκληται μόνος ἐκεῖνος.
 καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν, Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο οἶδα ὅλως
 γε, εἰ βασιλεύς ἔστι τὴν ἀρχὴν οὐδεμιᾶς πόλεως ἢ
 κώμης. Σὺ ἄρα, εἶπε, μόνος ἀνήκοος εἶ τούτων ἂν
 πάντες ἵσασιν; Ἀκούω, ἐφη, πολλῶν λεγόντων ἂν
 σὺ λέγεις καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων· ὃ δὲ οὐκ ἔξι
 με γιγνώσκειν ὃ λέγω τοιοῦτόν ἔστιν· οὐκ οἶδα, ὁ
 ἀριστεῖ, εἰ νομίμως καὶ δικαίως τούτων ἀπάντων
 προέστηκε καὶ τοιοῦτος ὡν ὅποιον εἴδηκα πολλάκις.²⁵
 εἰ μὲν εὐγνώμων καὶ φιλάνθρωπος καὶ νόμιμος
 ὡν ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ τῷ συμφέροντι τῶν ἀρχομένων

ἐπιμελεῖται, αὐτὸς πρῶτος εὐδαίμων ὅν, καθάπερ
 εἶπον, καὶ τοῖς ἄλλοις μεταδιδοὺς τῆς αὐτοῦ εὐδαι-^{113R}
 μονίας, οὐδέχα ἔτεις τό τε αὐτοῦ καὶ τὸ τῶν ἀρχο-
 μένων συμφέρον, ἀλλὰ τότε χαίρων μάλιστα καὶ
 5 τότε νομίζων ἄριστα πράττειν, ὅταν δῷῃ καλῶς
 πράττοντας τοὺς ἀρχημένους, δυνάμει τε μέγιστός
 ἔστι καὶ βασιλεὺς ἀληθῶς· εἰ δὲ φιλήδονος καὶ φι-
 λοχρήματος καὶ ὑβριστὴς καὶ παράνομος, αὐτὸν ολό-
 μενος αὔξειν μόνον, ὡς ἂν πλεῖστα μὲν χρήματα κε-^{43M}
 10 πτημένος, μεγίστας δὲ καὶ πλεῖστας καρπούμενος
 ἥδονάς, δαμάνιμως δὲ διάγων καὶ ἀπόνως· τοὺς δὲ
 ὑπηκόους ἀπαντας ἥρούμενος δούλους καὶ ὑπηρέτας
 τῆς αὐτοῦ τρυφῆς, οὐδὲ ποιμένος ἐπιεικοῦς ἔχων
 ἥθος, σκέπης καὶ νομῆς προνοούμενος τοῖς αὐτοῦ
 15 πτήνεσιν, ἔτι δὲ θῆρας ἀπαμύνων καὶ φῶρας προ-
 φυλάττων, ἀλλ' αὐτὸς πρῶτος διαφέρειν τε καὶ
 φθείρων καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέπων, καθάπερ, οἷμαι,
 πολεμίων λείαν, οὐκ ἂν ποτε εἴποιμι τὸν τοιοῦτον
 ἀρχοντα ἢ αὐτοκράτορα ἢ βασιλέα, πολὺ δὲ μᾶλλον
 20 τύραννον καὶ λευστῆρα, ὡς ποτε προσεῖπεν ὁ Ἀπόλ-^{114R}
 λων τὸν Σικυώνιον τύραννον, εἰ καὶ πολλὰς μὲν
 ἔχοι τιάρας, πολλὰ δὲ σκῆπτρα ὑπακούοιεν αὐτῷ:
 τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰώθει λέγειν, προτρέπων
 πρὸς ἀρετὴν καὶ βελτίους ποιῶν καὶ ἀρχοντας καὶ
 25 ἴδιωτας. ὅμοια δὲ εἰρήκασι περὶ ἀρχῆς καὶ βα-
 σιλείας οἱ μετ' αὐτόν, ὡς οἶόν τε ἐπόμενοι τῇ σοφω-
 τάτῃ γνώμῃ. αὐτὰ δὲ πρῶτα δηλοῦ τὰ ὄνόματα τὴν
 διαφορὰν τῶν πραγμάτων. λέγεται γὰρ ἡ μὲν ἀρχὴ
 νόμιμος ἀνθρώπων διοίκησις καὶ πρόνοια ἀνθρώπων
 30 κατὰ νόμον, βασιλεία δὲ ἀνυπεύθυνος ἀρχή, ὁ δὲ
 νόμος βασιλέως δόγμα. ὅδὲ τύραννος καὶ ἡ τυραν-
 νὶς ἐναντίον τούτοις βίαιος καὶ παράνομος χρῆσις

ἀνθρώπων τοῦ δοκοῦντος ἵσχύειν πλέον. τρία γὰρ
 εἰδη τὰ φανερώτατα πολιτειῶν ὄνομάζεται γιγνομέ-
 νων κατὰ νόμον καὶ δίκην μετὰ δαιμονός τ' ἀγαθοῦ
 καὶ τύχης ὁμοίας· μία μὲν ἡ πρώτη καὶ μάλιστα συμ-
 βῆναι δυνατή, περὶ ἣς νῦν ὁ λόγος, εὖ διοικούμενης 5
 πόλεως ἡ πλειόνων ἐθνῶν ἡ συμπάντων ἀνθρώ-
 πων ἐνὸς ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γνώμη καὶ ἀρετὴ· δευ-
 τέρᾳ δὲ ἀριστοκρατίᾳ καλούμενη, οὕτε ἐνὸς οὕτε
 44 πολλῶν τινων, ἀλλὰ ὀλίγων τῶν ἀρίστων ἡγούμε-
 νων, πλεῖον ἀπέχουσα ἥδη τοῦ δυνατοῦ καὶ τοῦ 10
 συμφέροντος. τοῦτο ἔμοιγε δοκεῖ καὶ Ὁμηρος εἶπεν
 διανοηθεῖς,

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἴς κοίρανος ἔστω,

εἴς βασιλεύς, φῷ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.

τρίτη δὲ πασῶν ἀδυνατωτάτη σχεδὸν ἡ σωφροσύνη 15
 καὶ ἀρετὴ δήμου προσδοκῶσά ποτε εὐρήσειν κατά-
 στασιν ἐπιεικῆ καὶ νόμιμον, δημοκρατίᾳ προσαγο-
 ρευομένη, ἐπιεικὲς ὄνομα καὶ πρᾶγμα, εἰπερ ἦν δυνα-
 τόν. τρισὶ δὲ ταύταις, ὥσπερ εἰρηται, πολιτείαις

115 R τρεῖς ἐναντίαι παράνομοι διαφθοραί, ἡ μὲν πρώτη 20
 τε καὶ ἀρίστη καὶ μόνη δυνατή, τυραννίς, ἐνὸς ὑβρει
 καὶ βίᾳ τοῦ καπιστού τῶν ἄλλων ἀπολλυμένων· ἡ δὲ
 μετ' ἐκείνην ὀλιγαρχία, σκληρὰ καὶ ἄδικος πλεον-
 εξία, πλουσίων τινῶν καὶ πονηρῶν ὀλίγων ἐπὶ τὸν
 πολλοὺς καὶ ἀπόρους σύστασις· ἡ δ' ἐξῆς ποικίλη 25
 καὶ παντοδαπὴ φορὰ πλήθους, οὐδὲν εἰδότος ἀπλῶς,
 παραττομένου δὲ ἀεὶ καὶ ἀγοιαίνοντος, ὑπὸ ἀκολάστων
 δημαγωγῶν ὥσπερ κλύδωνος ἀγοίου καὶ χαλεποῦ
 ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν μεταβαλλομένου. τούτων μὲν

V. 1 post πλέον addebat: οὗτος δὲ καὶ ἡμεῖς διαιρού-
 μεθα καὶ φαμεν περὶ τοῦ θείου καὶ θεοφιλοὺς αὐτοκράτορος
 βασιλέως.

οῦν ὁ λόγος ἄλλως ἐπεμνήσθη, πολλὰ παθήματα καὶ συμφορὰς ἑκάστης αὐτῶν ἐκ τοῦ πρότερον χρόνου δεῖξαι δυνάμενος· περὶ δὲ τῆς εὐδαίμονός τε καὶ θείας καταστάσεως τῆς νῦν ἐπιχρατούσης χρὴ διελθεῖν ἐπιμελέστερον. πολλαὶ μὲν οὖν εἰκόνες ἐναργεῖς καὶ παραδείγματα οὐκ ἀμυδρὰ τῆσδε τῆς ἀρχῆς, ἐν τε ἀγέλαις καὶ συήνεσι διασημανούσης τῆς φύσεως τὴν κατὰ φύσιν τοῦ κρείττονος τῶν ἐλαττόνων ἀρχὴν καὶ πρόνοιαν· οὐ μὴν φανερώτερον οὐδὲ κάλλιον ἔτερον ἀν γένοιτο τῆς τοῦ παντὸς ἡγεμονίας, ἦν πò τῷ πρώτῳ τε καὶ ἀρίστῳ θεῷ τάττεται. τοιοῦ-^{45M} τος δὲ ὃν πρῶτον μέν ἐστι θεοφιλής, ἅτε τῆς μεγίστης τυγχάνων παρὰ θεῶν τιμῆς καὶ πίστεως. καὶ πρῶτον γε καὶ μάλιστα θεοπεύσει τὸ θεῖον, οὐχ ὁμολογῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ πεπεισμένος εἶναι θεούς, ἵνα^{117R} δὴ καὶ αὐτὸς ἔχῃ τοὺς κατ' ἀξίαν ἀρχοντας. ἡγεῖται δὲ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις συμφέρειν τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν οὕτως ὡς αὐτῷ τὴν ἐκείνων ἀρχήν. καὶ μὴν ἐκεῖνο ἔαυτῷ συνειδὼς ὡς οὕποτε δῶρον δέξεται παρὰ κακῶν ἀνδρῶν, οὐδὲ τοὺς θεοὺς ἀναθήμασιν οὐδὲ θυσίαις οἴεται χαιρεῖν τῶν ἀδίκων ἀνδρῶν, παρὰ μόνων δὲ τῶν ἀγαθῶν προσίεσθαι τὰ δεδομένα. τοιγαροῦν θεοπεύειν ἀφθόνως αὐτοὺς σπουδάσει καὶ τούτοις· ἐκείνοις γε μὴν οὐδέποτε παύσεται τιμῶν, τοῖς καλοῖς ἔργοις καὶ ταῖς δικαίαις πράξεσιν. ἐκαστόν γε μὴν τῶν θεῶν ίλλασκεται κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν. ἡγεῖται δὲ τὴν μὲν ἀρετὴν ὁσιότητα, τὴν δὲ κακίαν πᾶσαν ἀσέβειαν. εἶναι γὰρ ἐναργεῖς καὶ ἀλιτηρίους οὐ μόνον τοὺς τὰ ιερὰ συλλωντας ἢ λέγοντάς τι βλάσφημον περὶ τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τούς τε δειλοὺς καὶ ἀδίκους καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνοήτους καὶ καθόλου τοὺς ἐναντίους τι πράττοντας τῇ

τε δυνάμει καὶ βουλήσει τῶν θεῶν. οὐ μόνον δὲ
 118R ἡγεῖται θεούς, ἀλλὰ καὶ δαιμονας ἀγαθοὺς καὶ ἥρωας
 τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ψυχὰς μεταβαλούσας ἐκ
 τῆς θυητῆς φύσεως· τοῦτο δὲ βεβαιοῦ τὸ δόγμα οὐχ
 ἦκιστα χαριζόμενος αὐτῷ. τὴν τε τῶν ἀνθρώπων 5
 ἐπιμέλειαν οὐ πάρεργον οὐδὲ ἀσχολίαν ἄλλως νε-
 νόμικε, βαρυνόμενος οἶμαι τὰς φροντίδας, ἀλλὰ
 ἔργον αὐτοῦ καὶ τέχνην ταύτην. καὶ ὅταν μὲν ἄλλο
 τι ποιῇ, οὐδὲν ἡγεῖται σπουδαῖον οὐδὲ τῶν αὐτοῦ
 πράττειν· ὅταν δὲ ἀνθρώπους ὥφελῇ, τότε νομίζει 10
 τὸ προσῆκον ἀποτελεῖν, ἄτε ὑπὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ
 ταχθεὶς ἐπὶ τοῦτο τὸ ἔργον, φῶ ἀπειθεῖν οὐ θέμις
 οὐδὲν οὐδὲ ἀχθεσθαι. [οὐδεὶς γὰρ οὗτος μαλακὸς οὐδὲ
 46Mφιλήδονος ὃς οὐχ ἥδεται τῇ αὐτοῦ πράξει, καν τύχῃ
 ἐπίπονος· ὡς ἦκιστα μὲν κυβερνήτης ἀν ἀχθεσθείη 15
 τοῖς ἐν θαλάττῃ πόνοις, ἦκιστα δὲ γεωργὸς τοῖς
 περὶ γεωργίαν ἔργοις, ἷκιστα δὲ κυνηγέτης οἷς δεῖ
 θηρῶντα κάμνειν· καίτοι σφόδρα μὲν ἐπίπονον γε-
 119Rωργία, σφόδρα δὲ κυνηγεσία. οὐ μὴν ἀπαξιοῦ τὸ
 κάμνειν καὶ ἐνοχλεῖσθαι τῶν ἄλλων ἔνεκεν, οὐδὲ 20
 ταύτῃ χεῖρον πράττειν νενόμικεν, ἐὰν δέη πλείστους
 αὐτὸν ἀνέχεσθαι πόνους καὶ πλείστα πράγματα ἔχειν.]
 [ὅδαὶ γὰρ καὶ τὸν ἥλιον οὐδενὸς ἐλάττω τῶν θεῶν
 ὅντα οὐκ ἀχθόμενον, εἰ σωτηρίας ἔνεκεν ἀνθρώπων
 καὶ βίου τὸν αἰῶνα διαπράττεται πάντα ὅσα πράττει.] 25
 ὁρᾶ γὰρ ὅτι πανταχοῦ τὸ βέλτιον τοῦ ἥττονος ἔταξεν
 ὁ θεὸς προνοεῖν τε καὶ ἄρχειν, οἷον τέχνην μὲν
 ἀτεχνίας, ἀσθενείας δὲ δύναμιν, τοῦ δὲ ἀνοήτου τὸ
 φρόνιμον προνοεῖν καὶ προβούλεύειν ἐποίησεν. ἐν
 πάσαις δὲ ταύταις ταῖς ἐπιμελείαις τὸ ἄρχειν οὐδα- 30
 μῶς φάσθυμον, ἀλλ' ἐπίπονον, οὐδὲ πλεονεκτοῦν
 122R ἀνέσεως καὶ σχολῆς, ἀλλὰ φροντίδων καὶ πόνων. αὐ-

τίκα ἐν νηὶ ἐπιβάταις ἔξεστιν ἀμελεῖν καὶ μηδὲ ὁρᾶν
 τὴν θάλατταν, ἀλλὰ μηδὲ ὅπου γῆς εἰσι, τὸ τοῦ λό-
 γου τοῦτο, εἰδέναι· καὶ πολλοὶ τὸν τρόπον τοῦτον
 πλέοντες ταῖς εὐδίαις, οἵ μὲν πεττεύοντες, οἵ δὲ
 ὄδοντες, οἵ δὲ εὐωχούμενοι δι' ἡμέρας· ὅταν δὲ κα-
 ταλάβῃ χειμῶν, ἐγκαλυψάμενοι περιμένοντες τὸ συμ-
 βησόμενον· οἱ δέ τινες καθυπνώσαντες οὐδὲ ἀνέστη-
 σαν, ἕως ἐγένοντο ἐν τῷ λιμένι. τῷ κυβερνήτῃ δὲ
 ἀνάγκη μὲν ὁρᾶν πρὸς τὸ πέλαγος, ἀνάγκη δὲ ἀπο-
 10 βλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνάγκη δὲ προσκοπεῖν τὴν
 γῆν· οὐ μὴν οὐδὲ τὰ ἐν τῷ βυθῷ χρὴ λανθάνειν
 αὐτόν, ἢ λήσεται περιπεσὼν ὑφάλοις πέτραις ἢ
 ἀδήλοις ἔρημασι· μόνῳ δὲ ἐκείνῳ τῆς μὲν υγιείᾳς
 15 τον ἔξεστι καθυπνῶσαι ἢ τοῖς νηχομένοις· ἡμέρας
 δὲ εἰς πού τι βραχὺ κλέψειε τοῦ ὥπνου, καὶ τοῦτο ^{123R}
 μετέωρον καὶ ἀμφίβολον, ὡς ἀναβοῶν πολλάκις ἢ
 τὸ ίστιον στέλλειν ἢ παράγειν τὸ πηδάλιον ἢ ἄλλο τι
 τῶν ναυτικῶν· ὥστε καὶ κοιμάμενος ἐκεῖνος μᾶλ-
 λον ἐπιμελεῖται τῆς νεώς ἢ τῶν ἄλλων οἱ σφόδρα
 20 ἐγρηγορότες. ἐν γε μὴν τῷ στρατεύεσθαι τῶν μὲν
 στρατιωτῶν ἕκαστος αὐτῷ μόνῳ ἐπιμελεῖται καὶ
 ὅπλων καὶ τροφῆς, καὶ ταῦτα οὐ πορίζων, ἀλλ᾽
 ἔτοιμα ἀξιῶν ἔχειν· μόνης δὲ φροντίζει τῆς ὑγιείας
 τῆς ἑαυτοῦ, μόνης δὲ τῆς σωτηρίας. τῷ στρατηγῷ
 25 δὲ ἔργον ἔστιν ἄπαντας μὲν ὠπλίσθαι καλῶς, ἄπαν-
 τας δὲ εὐπορεῖν σκέπης, οὐ μόνον δὲ τὰς τῶν ἀν-^{48M}
 θρώπων γαστέρας πληροῦν, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ὥπ-
 πων· ἐὰν δὲ μὴ πάντες ἔχωσι τὰ ἐπιτήδεια, πολὺ
 μᾶλλον ἄχθεται ἢ αὐτὸς νοσῶν· σωτηρίαν γε μὴν
 30 τὴν ἐκείνων οὐ περὶ ἐλάττονος ποιεῖται τῆς αὐτοῦ.
 καὶ γὰρ δὴ νικᾶν μὲν ἀδύνατον ἄνευ σωτηρίας τῶν
 στρατιωτῶν· ὑπὲρ δὲ τῆς νίκης πολλοὶ τῶν ἀγαθῶν

καὶ ἀποδυήσκειν αἰροῦνται. πάλιν δὲ τοῖς καθ' ἔκαστον ἡμῶν τὸ μὲν σῶμα, ἄτε ἀνόητον, οὐδὲ αὐτῷ βοηθεῖν ἵκανόν ἐστιν οὐδὲ ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίζειν 124R πέφυκεν, ὅ γε τῆς ψυχῆς ἀπολιπούσης οὐδὲ ὀλίγον δύναται διαμένειν, ἀλλὰ παραχρῆμα λύεται καὶ ἀπόλυται· ἡ ψυχὴ δὲ ὑπὲρ ἐκείνου πάσας μὲν φροντίδας φροντίζει, πάσας δὲ ἐπινοίας σκύλλει καὶ πολλὰ μὲν ἀνιᾶται λυπονμένη. καὶ τὸ μὲν σῶμα παρούσης αὐτὸ μόνον αἰσθάνεται τῆς ἀλγηδόνος· ἡ ψυχὴ δὲ πρὸ γενέσθαι τὴν ἀλγηδόνα ἀνιᾶται, πολλάκις δὲ καὶ μὴ 10 μελλούσης γίγνεσθαι δι' ὁρωδίαν. Θανάτου δὲ σῶμα μὲν οὐδέποτε ἥσθετο· ψυχὴ δὲ καὶ τούτου συνίησι, καὶ πολλὰ πάσχει φυομένη μὲν ἐκ νόσων τὸ σῶμα, φυομένη δ' ἐκ πολέμων, φυομένη δ' ἐκ χειμῶνος, φυομένη δ' ἐκ θαλάττης. οὕτω πανταχῇ ἐπιπονώ- 125R τερον ψυχὴ καὶ ταλαιπωρότερον σώματος, ὅμως δὲ θειότερον καὶ βασιλικότερον. καὶ μὴν τῶν γε ἀνθρώπων πᾶς ἀν δύολογήσειν ὡς ἴσχυρότερον καὶ ἡγεμονικότερον ἀνήρ γυναικός. ἀλλ' ἐκείναις μὲν τὰ πολλὰ τῶν ἔογων κατ' οἰκίαν ἐστί, καὶ ἄπειροι 20 μὲν ὡς τὸ πολὺ χειμώνων διατελοῦσιν, ἄπειροι δὲ πολέμων, ἄπειροι δὲ κινδύνων. τοῖς δὲ ἀνδράσι προσήκει μὲν στρατεύεσθαι, προσήκει δὲ ναυτιλίας, ἀνάγκη δὲ ἐν ὑπαίθρῳ τὰ ἔογα διαπονεῖν. ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀν τις μακαρίσειε τῶν ἀνδρῶν τὰς γυναικας. ὅσοι δ' αὖ δι' ἀσθένειάν τε καὶ μαλακίαν ἔξηλωσαν τὸν ἐκείνων βίον, ὥσπερ Σαρδανάπαλλος, διαβόητοι μέχρι νῦν εἰσιν ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς. τὸ δὲ μέγιστον, δοῦς τὸν ἥλιον, πόσῳ μὲν 40M τῶν ἀνθρώπων ὑπερέχει μακαριότητι θεὸς ὅν· ὅτι δὲ οὐκ ἀναίνεται δι' αἰῶνος ἡμῖν ὑπουργῶν καὶ τῆς

ἥμετέρας ἔνεκα σωτηρίας πράττων ἀπαντα. τί γὰρ ἀν ἄλλο τις εἶποι τὸν ἥλιον ἐργάζεσθαι δι' αἰῶνος ἦ δόποσων ἀνθρώποι δέονται; ποιοῦντα μὲν καὶ δια-
 ποίνοντα τὰς ὥρας, αὐξοντα δὲ καὶ τρέφοντα πάντα
 5 μὲν τὰ ξῶα, πάντα δὲ τὰ φυτά, χορηγοῦντα δὲ τὸ
 κάλλιστον καὶ ἡδιστον ὁραμάτων, φῶς, οὗ χωρὶς
 οὐδὲ τῶν ἄλλων ὄφελος οὐδὲν τῶν καλῶν, οὕτε οὐ-^{126R}
 φανίων οὕτε ἐπιγείων, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ ξῆν· καὶ ταῦτα
 οὐδέποτε κάμνει χαριζόμενος. ἥπού γε δουλείαν δον-
 10 λεύειν φαίη τις ἀν πάνυ ισχυράν. εἰ γὰρ καὶ μικρὸν
 ἀμελήσειε καὶ παραβαίη τῆς αὐτοῦ τάξεως, οὐδὲν
 κωλύει πάντα μὲν οὐρανόν, πᾶσαν δὲ γῆν, πᾶσαν
 δὲ θάλατταν οἴχεσθαι, πάντα δὲ τοῦτον τὸν εὔειδῆ
 καὶ μακάριον κόσμον τὴν αἰσχύστην καὶ χαλεπωτάτην
 15 ἀκοσμίαν φανῆναι. νῦν δέ, ὥσπερ ἐν λύρᾳ φθόγ-
 γων ἀπόμενος ἐμμελῶς, οὐδέποτε ἔξισταται τῆς κα-
 θαρᾶς τε καὶ ἄκρας ἀρμονίας, μίαν ἀεὶ καὶ τὴν αὐ-
 τὴν ἀγαπῶν ὁδόν. ἐπεὶ δὲ δεῖται μὲν ἀλέας ἡ γῆ
 ὥστε γεννῆσαι τὰ φυόμενα καὶ ὥστε αὐξῆσαι καὶ
 20 ὥστε ἐπιτελέσαι, δεῖται δὲ τὰ ξῶα καὶ σωτηρίας ἔνεκα
 τῶν σωμάτων καὶ ἡδονῆς τῆς κατὰ φύσιν, δεόμεθα
 δὲ πάντων πάλιστα ἡμεῖς, ἅτε πλείστης χρήζοντες
 βοηθείας, θέρος ἐποίησεν, ἀεὶ καὶ μᾶλλον ἐγγυτέρω ^{127R}
 προσιὼν τῆς ἡμετέρας οἰκήσεως, ἵνα πάντα μὲν φύσῃ,
 25 πάντα δὲ θρέψῃ, πάντα δὲ τελειώσῃ, θείαν δὲ
 καὶ θαυμαστὴν παράσχῃ τοῖς ἀνθρώποις εὐφροσύ-
 νην τε καὶ ἑορτήν. ἐπεὶ δὲ αὖ πάλιν τἄλλα τε καὶ
 ἡμεῖς ἐν χρείᾳ γιγνόμεθα τῆς ἐναντίας κράσεως.
 δεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ψύχους τὰ σώματα συνίστα-
 30 σθαι, δεῖται δὲ πυκνώσεως τὰ φυτά, δεῖται δὲ ὅμ-
 βρων ἡ γῆ· πάλιν ἄπεισιν ἀφιστάμενος ἀφ' ἡμῶν τὸ
 μέτριον. οὕτω δὲ πάνυ ἀσφαλῶς καὶ ἀραιότερος τηρεῖ

50M τοὺς ὅρους πρὸς τὸ ἡμῖν συμφέρον, ὥστε εἴτε προσ-
ιὼν ὄλιγον ἐγγυτέρω γένοιτο, πάντα ἂν συμφλέ-
ξειεν, εἴτε ἀπιὼν μικρὸν ὑπερβάλοι, πάντα ἂν
ἀποψυγείη τῷ ιδούει. ἐπεὶ δὲ ἀσθενέστεροι φέρειν
ἔσμεν τὴν μεταβολὴν ἀθρόαν γιγνομένην, κατ' ὄλι- 5
γον ταῦτα μηχανᾶται, καὶ τρόπον τινὰ λανθάνει
συνεθίζων μὲν ἡμᾶς διὰ τοῦ ἥρος ὑπενεγκεῖν τὸ θέ-
ρος, προγυμνάζων δὲ διὰ τοῦ μετοπώρου χειμῶνα
ἀνέχεσθαι, ἐκ μὲν τοῦ χειμῶνος θάλπων κατ' ὄλι-
γον, ἐκ δὲ τοῦ θέρους ἀναψύχων, ὥστε ἀλύπως ἀφι- 10
κνεῖσθαι πρὸς ἐκατέραν τὴν ὑπερβολὴν. ἐπεὶ δὲ αὖ
τὸ φῶς ὁρᾶσθαι μὲν ἥδιστον, πράττειν δὲ ἀδύνατον
ὅτιοῦν χωρὶς αὐτοῦ, κοιμάμενοι δὲ πᾶσαν μὲν ἡσυ-
χίαν ἄγομεν, οὐδὲν δὲ χρώμεθα τῷ φωτί, ὅσον μὲν
ἴκανὸν ἐγρηγορέναι χρόνον, ἡμέραν ἐποίησεν, ὅσον 15
δὲ κοιμᾶσθαι ἀναγκαῖον, νύκτα ἀπέδειξε, περὶ πᾶ-
σαν ἵων γῆν, ἄλλοτε ἄλλους ἀναπαύων τε καὶ ἀνι-
στάς, ἀφιστάμενος μὲν ἀπὸ τῶν μηκέτι δεομένων
φωτός, τοῖς δὲ ἀεὶ δεομένοις ἐπιφανόμενος. καὶ
ταῦτα μηχανώμενος δι' αἰῶνος οὐδέποτε κάμνει. 20
ὅπου δὲ θεὸς ὁ πάντων κάλλιστος καὶ φανερώτατος
οὐχ ὑπερορᾶ τὸν ἀπαντα χρόνον ἀνθρώπων ἐπιμε-
λούμενος, ἥπού γε ἀνθρώπων θεοφιλῆ καὶ φρόνι-
μου χρὴ βαρύνεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ μὴ καθ' ὅσον
οἶός τέ ἔστι μιμεῖσθαι τὴν ἐκείνου δύναμιν καὶ φι- 25
λανθρώπιαν; ταῦτα δὲ λογιζόμενος οὐκ ἄχθεται καρ-
τερῶν. [κατανοεῖ δὲ τοὺς μὲν πόνους ὑγίειάν τε παρ-
129R ἔχοντας καὶ σωτηρίαν καὶ δόξαν ἀγαθήν, τὴν δὲ αὖ
τρυφὴν ἀπαντα τούτων τάναντία. ἔτι δὲ οἱ μὲν πόνοι
αὐτοὺς ἐλάττους ἀεὶ ποιοῦσι καὶ φέρειν ἐλαφροτέ- 30
ρους, τὰς δὲ ἥδονὰς μείζους καὶ ἀβλαβεστέρας, ὅταν
γίγνωνται μετὰ τοὺς πόνους. ἡ δέ γε τρυφὴ τοὺς

μὲν πόνους ἀεὶ χαλεπωτέρους ποιεῖ φαίνεσθαι, τὰς δὲ ἡδονὰς ἀπομαραίνει καὶ ἀσθενεῖς ἀποδείκνυσιν. ὁ γὰρ ἀεὶ τρυφῶν ἄνθρωπος, μηδέποτε δὲ ἀπτόμενος πόνου μηδενός, τελευτῶν πόνου μὲν οὐκ^{51M} ἀν οὐδένα ἀνάσχοιτο, ἡδονῆς δὲ οὐδεμιᾶς ἀν αἰσθοιτο, οὐδὲ τῆς σφοδροτάτης. ὅστε διαφορά τοις οὐ μόνον βασιλεύειν ἴκανώτερός εἶστιν, ἀλλὰ καὶ ἡδιον βιοτεύειν πολὺ τῶν ἐναντίων.] [ἐγρηγόρεως δὲ καὶ ὑπνους τοῖς μὲν στρατιώταις ἔξι ἵσου μέτεστι, τῶν μὲν φυλαττόντων ἐν μέρει, τῶν δὲ ἀναπαινομένων· ὁ δὲ στρατηγὸς ἀγρυπνότερός εἶστι τῶν ἀεὶ φυλαττόντων.] καὶ τοίνυν τὴν μὲν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν φρόνησιν ἀναγκαίας νομίζει καὶ τοῖς ἀμελοῦσι τοῦ δικαίου καὶ βουλομένοις τυραννεῖν, εἰ μὴ τάχιστα ἀπολοῦνται, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, εἰ^{120R} τινος τούτων ἐώρα δεομένους αὐτοῦ. ὅσῳ δὲ πλείους μὲν ἔχει τοὺς μισοῦντας, πλείους δὲ τοὺς ἐπιβουλεύοντας, οὐδένα δὲ πιστὸν οὐδὲ κηδόμενον, τοσούτῳ γε μᾶλλον, εἰ σωθήσεται τινα χρόνον, καὶ ἀγρυπνητέον εἶναι καὶ φροντιστέον, ὡς ἀμυνόμενόν τε μὴ ἡττᾶσθαι τῶν πολεμίων καὶ ἐπιβουλευόμενον μὴ ἀγνοεῖν τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ τῶν ἡδονῶν ἀφεκτέον καὶ γαστρὶ καὶ ὑπνῷ καὶ ἀφροδισίοις ἐλάχιστα προσεκτέον, ἢ τῷ φιλουμένῳ μὲν ὑπὸ πάντων, μηδένα δὲ ἔχοντι ἐπιβουλεύοντα. εἰ δὲ δεῖ τὰς αὐτὰς μὲν φροντίδας ἔχειν ἢ καὶ πλείους, πολὺ δὲ μείζους ἀσχολίας, ὅμοίως δὲ εὐλαβεῖσθαι τὰς ἡδονάς, ὅμοίως δὲ τοὺς κινδύνους ὑπομένειν, πόσῳ γε ορείττον μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς ἢ μετὰ πονηρίας καὶ ἀδικίας πάντα^{121R} ταῦτα ἐπιτηδεύειν, καὶ μετὰ ἐπαίνου φαίνεσθαι τοιοῦτον ἢ μετὰ ψόγου, ἀγαπώμενον μὲν ὑπὸ ἀνθρώπων, ἀγαπώμενον δὲ ὑπὸ θεῶν, ἢ τούναντίον μισού-

μενον; καὶ τοίνυν τὸ μὲν παρὸν βραχύ τι τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἀσυλλόγιστον, κατέχει δὲ τοῦ βίου τὸ
 47 ιπλεῖστον ἡ μνήμη τῶν προγεγονότων καὶ ἡ τῶν μελλόντων ἐλπίς. πότερον οὖν τοῖν ἀνδροῖν ἡγῷμενα
 εὑφραίνειν τὴν μνήμην καὶ πότερον ἀνιᾶν, καὶ πότε-
 ρον θαρρύνειν τὰς ἐλπίδας καὶ πότερον ἐκπλήττειν;
 οὐκοῦν καὶ ἡδίονα ἀνάγκη τὸν βίον εἶναι τοῦ ἀγαθοῦ βασιλέως. φιλίαν γε μὴν ἀπάντων νενόμικε τῶν
 αὐτοῦ κτημάτων κάλλιστον καὶ ἵεράτατον. οὐ γὰρ
 οὗτος αἰσχρὸν εἶναι τῷ βασιλεύοντι οὐδὲ ἐπικίνδυνον
 130 R χρημάτων ἀπορεῖν ὡς φίλων, οὐδέ τοιοῦτο τῇ χρονίᾳ καὶ τοῖς στρατοπέδοις καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει διαφυλάττειν τὴν εὐδαιμονίαν ὡς τῇ πίστει τῶν φίλων.
 μόνος μὲν γὰρ οὐδεὶς πρὸς οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἴδιων
 ἴκανός ἔστι· τοῖς δὲ βασιλεῦσιν ὅσῳ πλείω τε καὶ
 μείζῳ πράττειν ἀνάγκη, πλειόνων δεῖ καὶ τῶν συνεργούντων καὶ μετ' εὔνοίας πλείονος. ἀνάγκη γὰρ τὰ
 μέγιστα καὶ σπουδαιότατα τῶν πραγμάτων ἡ πιστεύειν ἑτέροις ἢ προϊεσθαι. καὶ τοίνυν τοῖς μὲν
 ἰδιώταις οἱ νόμοι παρέχουσι τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι ὅτι-
 δίως ὑπὸ τούτων οἵσι ἀν συμβάλλωσιν ἢ χρήματα
 πιστεύσαντες ἢ οἶκον ἐπιτρέψαντες ἢ ἔργου τινὸς
 κοινωνήσαντες, ζημιοῦντες τὸν ἀδικοῦντα· τοῖς δὲ
 βασιλεῦσιν τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι πιστεύσαντας οὐκ ἔστι
 παρὰ τῶν νόμων ζητεῖν, ἀλλὰ παρὰ τῆς εὔνοίας.
 25 καὶ γὰρ ἴσχυροτάτους μὲν εἰκὸς ἀπάντων εἶναι τοὺς
 ἔγγὺς τῶν βασιλέων καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιοικοῦντας.
 ἀπὸ δὲ τούτων οὐκ ἔστιν ἄλλη φυλακὴ πλὴν τὸ ἀγαπαπάσθαι· ὡς τοῖς μὲν τυχοῦσιν οὐκ ἀσφαλὲς εἴκῃ
 μεταδιδόναι δυνάμεως, ὅσῳ δ' ἂν τις τοὺς φίλους
 30 ἴσχυροτέρους ποιῇ, τοσούτῳ ἴσχυρότερος αὐτὸς γίγνεται. [Οὐδα δὲ ὅτι τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων τὰ

μὲν ἀναγκαῖα μόνον καὶ χρήσιμα δοκεῖ πᾶσι, τέο- 131 R
ψιν δὲ οὐδεμίαν παρέχεται· τὰ δὲ ἡδέα μόνον, συμ- 52 M
φέροντα δὲ οὕτη τούναντίον δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἡδέων
ἀσύμφορα εὑρίσκεται.] καὶ τοίνυν ὅσα μὲν ἀναγκαῖα
5 καὶ χρήσιμα τῶν κτημάτων, οὐ πάντας ἡδονὴν τινα
ἔχει τοῖς κεκτημένοις· ὅσα δὲ τερπνά, οὐκ εὐθὺς
διὰ τοῦτο καὶ συμφέροντα· τούναντίον γὰρ πολλὰ
τῶν ἡδέων ἀσύμφορα ἔξελέγχεται. αὐτίκα τείχη μὲν
καὶ ὄπλα καὶ μηχανήματα καὶ στρατόπεδα τῶν ἀναγ-
10 καίων ἐστὶ κτημάτων τοῖς ιρατοῦσιν· ἄνευ γὰρ τού-
των οὐχ οἶόν τε σώζεσθαι τὴν ἀρχήν· τέρψιν δὲ οὐχ
ὅρα ποίαν δίχα γε τῆς ὥφελείας ἔχει. καλὰ δὲ ἄλση
καὶ οἰκίαι πολυτελεῖς καὶ ἀνδριάντες καὶ γραφαὶ τῆς
παλαιᾶς τε καὶ ἄκρας τέχνης καὶ χρυσοῦ ιρατῆρες
15 καὶ ποικίλαι τράπεζαι καὶ πορφύρα καὶ ἐλέφας καὶ
ῆλεκτρος καὶ μύρων ὁσμαὶ καὶ θεαμάτων παντοίων
καὶ ἀκουσμάτων τέρψεις διά τε φωνῆς καὶ ὀργάνων,
πρὸς δὲ αὐτούς τούτοις γυναικες ὥραιαι καὶ παιδικὲ
ὥραιαι, σύμπαντα ταῦτα οὐδεμιᾶς ἔνεκα χρείας, ἀλλ’
20 ἡδονῆς εὑρημένα φαίνεται. μόνη δὲ τῇ φιλίᾳ συμ-
βέβηκεν ἀπάντων μὲν εἶναι συμφορώτατον, ἀπάν-
των δὲ ἥδιστον. εὐθὺς οὖμαι τῶν ἀναγκαίων τὰ μέ- 132 R
γιστα, ὄπλα καὶ τείχη καὶ στρατεύματα καὶ πόλεις,
ἄνευ τῶν διοικούντων φίλων οὗτε χρήσιμα οὔτε
25 συμφέροντα, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπισφαλῆ· οἱ δέ γε φίλοι
καὶ δίχα τούτων ὥφελιμοι. καὶ ταῦτα μὲν ἐν πολέ-
μῳ μόνον χρήσιμα, τοῖς δὲ ἀεὶ βιωσομένοις ἐν εἰρήνῃ,
ἄν τῇ δυνατόν, ἀχρεῖα καὶ βαρέα· ἄνευ δὲ φιλίας
οὐδὲν εἰρήνη ξῆν ἀσφαλές. καὶ μὴν ὃν εἴπον ἡδέων
30 τὸ μὲν κοινωνεῖν φίλοις τερπνότατον, μόνον δὲ ἀπο-
λαύειν ἐν ἐρημᾷ πάντων ἀηδέστατον, καὶ οὐδεὶς
ἄν υπομείνειν· ἔτι δὲ λυπηρότερον, εἰ δεήσειε

κοινωνεῖν τοῖς μὴ ἀγαπῶσι. ποία μὲν γὰρ εὐφρο-
σύνη προσφιλής, εἰ μὴ καὶ ταῦτα παρείη τὰ μέγιστα;
ποῖον δὲ συμπόσιον ἥδὺ χωρὶς εὔνοίας τῶν παρόν-
των; ποία δὲ θυσία κεχαρισμένη θεοῖς ἄνευ τῶν
συνευριχούμενων; οὐ γὰρ καὶ τὰ ἀφροδίσια ταῦτα 5
ἥδιστα καὶ ἀνυβριστότατα ὅσα γίγνεται μετὰ φιλίας
53 Μ τῶν συνόντων καὶ ὅσα μαστεύουσιν εὔνοιαν ἀν-
133 R θράσποις ἐπῆλθε παρὰ παιδικῶν ἢ παρὰ γυναικῶν;
πολλὰὶ μὲν γὰρ ἐπωνυμίαι τῆς φιλίας, ὥσπερ ἀμέλει
καὶ χρεῖαι· ἡ δὲ μετὰ κάλλους καὶ ὥρας γιγνομένη 10
φιλία δικαίως ἔρως ὠνόμασται, καὶ δοκεῖ κάλλιστος
τῶν θεῶν. καὶ μὴν τά γε ὠφέλιμα φάρμακα τοῖς μὲν
νοσοῦσιν ὠφέλιμα, τοῖς δὲ ὑγιαίνουσι περιττά. φι-
λίας δὲ δεῖ μὲν καὶ τοῖς ὑγιαίνουσι, σφόδρα δὲ δεῖ
καὶ τοῖς νοσοῦσιν. ἡ συμφυλάττει μὲν πλοῦτον, 15
ἐπαρκεῖ δὲ πενία, καὶ λαμπρύνει μὲν δόξαν, ἀμαυ-
ροῦ δὲ ἀδοξίαν. μόνον δὲ τοῦτο τὰ μὲν δυσχερῆ
πάντα μειοῦ, τὰ δὲ ἀγαθὰ πάντα αὔξει. ποία μὲν
γὰρ συμφορὰ δίχα φιλίας οὐκ ἀφόρητος, ποία δὲ εὐ-
τυχία χωρὶς φίλων οὐκ ἄχαρις; εἰ δὲ σκυθρωπὸν 20
ἔρημια καὶ πάντων φοβερώτατον, οὐ τὴν ἀνθρώπων
ἔρημιαν χοὴ τοιοῦτον νομίζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν φίλων.
ἐπεὶ τῶν γε μὴ εὔνοούντων πολλάκις ἡ ἔρημια κρείτ-
των. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ εὐτυχίαν ἐκείνην νενόμικα,
ἡ μηδένα ἔχει τὸν συνηδόμενον. ὅπον γὰρ ἂν τις 25
συμφορὰν τὴν χαλεπωτάτην φέροι μετὰ φίλων ἢ
μόνος εὐτυχίαν τὴν μεγίστην. ὡς ἐκεῖνον ἀθλιώ-
τατον ἐγὼ κρίνω δικαίως ὃς ἐν μὲν ταῖς συμφοραῖς
πλείστους ἔχει τοὺς ἐφηδομένους, ἐν δὲ ταῖς εὐτυ-
χίαις οὐδένα τὸν συνηδόμενον. ὃ δὲ πλεῖστοι μὲν 30
καὶ ἄριστοι φίλοι, δυσμενῆς δὲ φαυλότατος, εἴτις
ἄρα ἔστι, καὶ πολλοὶ μὲν οἱ ἀγαπῶντες, πλείους δὲ

οἱ ἐπαινοῦντες, ψέγειν δὲ οὐδεὶς δυνάμενος, πᾶς ὁ τοιοῦτος οὐ τελέως εὑδαίμων; [ό γὰρ τοιοῦτος ἀνὴρ πολλοὺς μὲν ἔχει τοὺς συνηδομένους, οὐδένα δὲ ἐφηδόμενον καὶ διὰ τὸ εὔτυχεῖν ἐν ἄπασι καὶ διὰ^{134R}

5 τὸ πολλοὺς μὲν ἔχειν φίλους, μηδένα δὲ ἐχθρόν.] εἰ δὲ ὁφθαλμοὶ καὶ ὅτα καὶ γλῶττα καὶ χεῖρες ἀνθρώπῳ τοῦ παντὸς ἄξια οὐ μόνον πρὸς τὸ ἥδεσθαι ξῶντα, ἀλλὰ δύνασθαι ξῆν, τούτων οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ μᾶλλον φίλοι χρήσιμοι. διὰ μὲν γὰρ τῶν ὁφθαλμῶν^{54M} 10 μόλις ὁρᾶν ἔστι τὰ ἐμποδών, διὰ δὲ τῶν φίλων καὶ τὰ ἐν τοῖς γῆς πέρασι θεᾶσθαι. καὶ διὰ μὲν τῶν^{135R} ὕτων οὐκ ἂν τις ἀκούσαι ἢ τῶν σφόδρα ἐγγύθεν, διὰ δὲ τῶν εὔνοούντων οὐδενὸς τῶν ἀναγκαίων ὅπου δήποτε ἀνήκοος ἔστι. καὶ τῇ μὲν γλώττῃ μόνοις τοῖς¹⁵ παροῦσι σημαίνει, καὶ ταῖς χερσίν, εἰ καὶ σφόδρα εἴη καρτερός, οὐκ ἂν ἐργάσαιτο πλεῖον ἐργον ἢ δύ' ἀνθρώπων· διὰ δὲ τῶν φίλων δύναται καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις διαλέγεσθαι καὶ πάντων ἐργων ἐφικνεῖσθαι. οἱ γὰρ εὔνοοῦντες πάντα ἐκείνῳ συμφέροντα²⁰ καὶ λέγοντες καὶ δοκῶσι. τὸ δὲ δὴ πάντων παραδοξότατον, ἵνα γὰρ ὅντα ἐγχωρεῖ, ὅστις πολύφιλος, πολλὰ μὲν ἐν ταύτῃ χρόνῳ πράττειν, περὶ πολλῶν δὲ ἄμα^{135R} βουλεύεσθαι, πολλὰ δὲ ὁρᾶν, πολλὰ δὲ ἀκούειν, ἐν πολλοῖς δὲ ἄμα εἶναι τόποις, δὲ καὶ τοῖς θεοῖς χαλεπόν, ὡς μηδαμοῦ μηδὲν ἐρημον ἀπολείπεσθαι τῆς ἐκείνου προνοίας. καὶ τοίνυν οὐχ ἦτον αἱ τῶν φίλων εὐπάθειαι τὸν ἀγαθὸν πεφύκασιν εὐφραίνειν τῆς αὐτοῦ τινος τέρψεως. πᾶς γὰρ οὐ μακαριστόν,²⁵ δῆτα πάρεστι πολλοῖς μὲν σώμασιν ἥδομενον εὐφραίνειν νεσθαι, πολλαῖς δὲ διανοίαις φροντίζοντα βουλεύεσθαι, πολλαῖς δὲ ψυχαῖς εὐτυχοῦντα χαίρειν; εἰ δὲ δόξα τοῖς φιλοτίμοις περισπούδαστον, πολλάκις ἄν-

εὐδοξεῖν εἰη τῶν φίλων ἐπαινούμενων. εἰ δὲ πλοῦτος πέφυκεν εὐφρόσινειν τοὺς κτωμένους, πολλάκις ἂν εἰη πλούσιος ὁ τοῖς φίλοις μεταδιδοὺς τῶν παρόντων. καὶ τοίνυν ἡδὺ μὲν χαρίζεσθαι τοῖς ἐλευθέροις, ἀφθόνων ὄντων, ἡδὺ δὲ λαμβάνειν δῶρα, δικαιώσεις λαμβάνοντα καὶ δι' ἀρετήν· ὁ τοίνυν τοῖς φίλοις χαριζόμενος ἥδεται ἅμα μὲν ὡς διδούς, ἅμα δὲ ὡς αὐτὸς κτώμενος. καὶ γὰρ δὴ παλαιός ἐστιν ὁ λόγος ὁ κοινὰ ἀποφαίνων τὰ τῶν φίλων. οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων τοῖς ἀγαθοῖς οὐχ ἥκιστα ἂν εἴη ταῦτα 10 κοινά. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις οὐ πάντας ὑπερβάλλειν τοὺς ἴδιωτας ὁ τοιοῦτος βασιλεὺς βούλεται, πολλαχοῦ δὲ καὶ ἔλαττον ἐκείνων ἔχειν, οἶον σχολῆς,
 136R
 55M δαχνυμίας, ἀνέσεως· ἐν μόνῃ δὲ φιλίᾳ βούλεται πλεονεκτεῖν. οὐχ οὕτω δ' ἥγεῖται μακάριον ὅτι ἔξεστι 15 κεκτῆσθαι καλλίστους μὲν ἵππους, κάλλιστα δὲ ὅπλα, καλλίστην δὲ ἐσθῆτα, καὶ τἄλλα ὄμοιώς, ἀλλ' ὅτι φίλους τοὺς καλλίστους, καὶ πολύ γε αἰσχιον φιλίας ἐνδεέστερον ἔχειν τῶν ἴδιωτῶν ἢ τούτων τινός. ὡς γὰρ ἐξ ἀπάντων ἀνθρώπων ἐκλέξασθαι τοὺς πιστο- 20 τάτους ὑπάρχει, καὶ σχεδὸν οὐδείς ἐστιν ὃς οὐκ ἂν 141R
 55M ἀσμενος ὑπακούσειεν αὐτῷ βουλομένῳ χρῆσθαι, πῶς οὐ καταγέλαστον τὸ μὴ χρῆσθαι τοῖς σπουδαιοτάτοις; οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν δυναστῶν τοὺς ὅπας δήποτε πλησίον γενομένους καὶ τοὺς κολακεύειν ἐθέλοντας, 25 τούτους μόνους ὁρᾶσι, τοὺς δὲ ἄλλους πάντας ἀπελαύνονται, καὶ τούς γε βελτίστους ἔτι μᾶλλον. ὁ δὲ ἔξ ἀπάντων ποιεῖται τὴν ἐκλογήν, ἄτοπον ἡγούμενος Νισαίους μὲν ἵππους μεταπέμπεσθαι, ὅτι βελτίους εἰσὶ τῶν Θετταλῶν, καὶ κύνας Ἰνδικάς, ἀνθρώποις 30 δὲ μόνοις χρῆσθαι τοῖς ἐγγύς. πάντα γὰρ ὑπάρχει τούτῳ, δι' ᾧν ἐστι φιλία κτητόν. προάγεται γὰρ

εἰς εὔνοιαν τοὺς μὲν φιλοτίμους ἔπαινος, τοὺς δὲ
 ἡγεμονικοὺς τὸ ἀρχῆς μεταλαμβάνειν, τοὺς δὲ αὐτὸν πολεμικοὺς τὸ πράττειν τι τῶν πολεμικῶν, τοὺς δὲ ἐπιμελεῖς τὸ πράγματα διοικεῖν· τούς γε μὴν φιλοστόργους ἢ συνήθεια. τίς οὖν δύναται μᾶλλον ἀρχοντας ἀποδεικνύειν; τίς δὲ πλειόνων δεῖται τῶν ἐπιμελουμένων; τίς δὲ κύριος μειζόνων μεταδοῦναι πραγμάτων; τίνι δὲ μᾶλλον ἔξεστιν ἐτέρῳ πιστεύειν τὰ πρὸς πόλεμον; αἱ παρὰ τίνος δὲ τιμαὶ φανερώτεραι; ἢ παρὰ τίνι δὲ εὐδοξοτέρα τράπεζα; εἰ δὲ ὥνη-^{58M} τὸν ὑπῆρχε φιλία, τίς εὐπορώτερος χρημάτων, ὥστε ^{142R} μηδένα ἔχειν τὸν ἀντιποιησόμενον; καὶ οὐ μόνον οὐδὲν ἡγεῖται ποιεῖν ἄτοπον, ἀλλὰ καὶ ἀγάλλεται μᾶλλον μὲν ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἀγαπώμενος ἢ οἱ γονεῖς, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἢ τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν συνόντων ἢ τοὺς ἔξισου συνόντας ἀγαπῶσι, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῶν ἀκοῇ μόνον ἀκούοντων ἢ οἱ σφόδρα ἐγγὺς ὅντες ἀγαπῶσι. φιλοσυγγενέστατος δὲ ὁν καὶ φιλοικειότατος ἐσθ' ὅπῃ καὶ μεῖζον ἀγαθὸν νενόμικε τὴν φιλίαν τῆς συγγενείας. ἄνευ μὲν γὰρ συγγενείας οἱ φίλοι χρή-^{137R} σιμοι, ἄνευ δὲ φιλίας οὐδὲ οἱ σφόδρα ἐγγὺς ὀφέλιμοι. τοσούτου δὲ ἀξίαν κρίνει τὴν φιλίαν, ὥστε οὐδένα ἡγεῖται τῶν πώποτε ἀδικῆσαι ὑπὸ φίλου, ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἐν τῶν λεγομένων ἀδυνάτων εἶναι. ἂμα γάρ τις ἀδικῶν πεφώραται καὶ δῆλον πεποίηκεν ὅτι οὐκ ἦν φίλος. ὅσοι δὲ πεπόνθασι δεινόν, ὑπ' ἐχθρῶν πεπόνθασι, λεγομένων μὲν φίλων, ἀγνοουμένων δὲ ὅτι ἤσαν ἐχθροί. δεῖ οὖν καταμέμφεσθαι τὴν αὐτῶν ἄγνοιαν, ἀλλὰ μὴ ψέγειν τὸ τῆς φιλίας ὄνομα. καίτοι πατέρα γε ὅντα οὐκ ἀδύνατον νῦν ἀδικῆσαι καὶ παῖδα περὶ τοὺς γονέας ἔξαμαρτεῖν· ὅμοιώς δὲ ἀδελ-

φους ἀλλήλων κακόν τι ἀπολαῦσαι. ὅῦτο δὲ πάνυ τὴν φιλίαν ἵερὸν νενόμικεν ὥστε καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῷ πειρᾶται ποιεῖν φίλους. ἐν ἄπασι μὲν οὖν τοῖς εἰρημένοις ἔστι συννοεῖν ὅτι πάντα τὰναντία τοῖς τυράννοις κακὰ πρόσεστιν ὡν ἐμνήσθημεν ἀγαθῶν, 5 οὐχ ἦκιστα δὲ ἐν τῷ υἱῷ λεγομένῳ. πάντων γὰρ ἀπορώτατός ἔστι φιλίας τύραννος· οὐδὲ γὰρ δύναται ποιεῖσθαι φίλους. τοὺς μὲν γὰρ δύοίως αὐτῷ πονηροὺς ὄντας ὑφορᾶται, ὑπὸ δὲ τῶν ἀνομοίων καὶ ἀγαθῶν μισεῖται. ὁ δὲ μισούμενος ἐχθρὸς καὶ τοῖς ἀδί- 10
 138 Ρκοις ἄδικος. οἱ μὲν γὰρ δικαίως μισοῦσιν αὐτόν, οἱ δὲ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμοῦντες ἐπιβουλεύοντιν. ὥστε 56Μόδιον Πέρσης ἔνα τινὰ ἔσχεν, ὁφθαλμὸν βασιλέως λεγόμενον, καὶ τοῦτον οὐ σπουδαῖον ἀνθρωπον, ἀλλὰ ἐκ τῶν ἐπιτυχόντων, ἀγνοῶν ὅτι τοῦ ἀγαθοῦ βασι- 15 λέως οἱ φίλοι πάντες εἰσὶν ὁφθαλμοί. φιλοίκειος δὲ καὶ φιλοσυγγενῆς πᾶς οὐκ ἀν εἴη διαφερόντως; ὃς γε τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς συγγενεῖς μέρος νενόμικε τῆς αὐτοῦ ψυχῆς; καὶ προνοεῖ γε οὐ μόνον ὅπως μετέχωσι τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας, πολὺ δὲ μᾶλι- 20 λον ὅπως ἄξιοι δοκῶσι κοινωνεῖν τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο ἐσπούδακεν ἐξ ἄπαντος ὅπως μὴ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτούς, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀρετὴν φαίνηται προτιμῶν. καὶ τοὺς μὲν ἐγγίζοντας μάλιστα πάντων ἀγαπᾷ καὶ φίλους ἀναγκαίους νενόμικε. τοὺς μὲν γὰρ φίλους ἔστι διαλύσασθαι δυσχέρειάν τινα ἐν αὐτοῖς ἐνιδόντα· πρὸς δὲ τοὺς συγγενεῖς οὐχ οἶόν τε διαλύσασθαι τὴν συγγένειαν, ἀλλ' ὅποιοι ποτ' ἄν ὕσιν, ἀνάγκη τοῦτο ἀκούειν τὸ ὄνομα. γυναῖκα δὲ οὐ κοίτης μόνον ἢ ἀφροδισίων κοινωνὸν νενόμικε, 30 βουλῆς δὲ καὶ ἔργων καὶ τοῦ σύμπαντος βίου συνεργόν. μόνος δὲ τὴν εὐδαιμονίαν οὐχ ἡδυπάθειαν

νενόμικε, πολὺ δὲ μᾶλλον καλοκάγαθίαν, τὴν δὲ^{139R} ἀρετὴν οὐκ ἀνάγκην, ἀλλὰ βούλησιν, τὴν δὲ καρτερίαν οὐ ταλαιπωρίαν, ἀλλ' ἀσφάλειαν, καὶ τὰς μὲν ἡδονὰς αὔξει τοῖς πόνοις καὶ μείζους διὰ τοῦτο⁵ καρποῦται, τοὺς δὲ πόνους ἐπελαφρύνει τῷ ἔθει. ταῦτὰ δὲ ἡγεῖται συμφέροντα καὶ ἡδεῖ· δοῦ γὰρ τοὺς μὲν ἰδιώτας, εἰ μέλλουσιν ὑγιαίνειν καὶ παραμένειν εἰς γῆρας, οὕποτε ἀργῷ καὶ ἀπόνῳ τῷ σῶματι τροφὴν προσφέροντας, ἀλλὰ τοὺς μὲν τέχνας ἐργαζο-¹⁰ μένους, ἐνίας αὐτῶν καὶ πολὺν ἔχούσας τὸν κάματον, τοὺς μὲν χαλκέας, τοὺς δὲ ναυπηγούς, τοὺς δὲ οἰκοδόμους· ὅσοι δὲ κέντηνται γῆν, διαπονοῦντας πρότερον τὰ περὶ γεωργίαν, ὅσοι δὲ ἐν ἄστει διάγουσι, τῶν κατὰ πόλιν τι πράττοντας· τῶν δὲ σχο-¹⁵ λὴν ἀγόντων τὰ γυμνάσια μεστὰ καὶ τὰς παλαιστρας, καὶ τοὺς μὲν τρέχοντας ἐν τοῖς δρόμοις, τοὺς δὲ αὐτοὺς παλαιόντας, τοὺς δὲ ἄλλο τι περὶ τὴν ἀγωνίαν οὐκ ὄντας ἀθλητάς. ἀπλῶς δὲ εἰπεῖν, ἐκάστων τῶν μὴ^{57M} σφόδρα ἀνοήτων καὶ σίτων καὶ λουτρῶν καὶ ὑγιει-^{140R}
νῶν καὶ πάντων ὁ ἀρχῶν ἀπάντων τούτων διαφέρει τῷ μὴ μάτην πονεῖν μηδὲ τὸ σῶμα μόνον αὔξειν, ἀλλ' ἔνεκα προάξεων· ἦ γὰρ ἥλθε πρός τι τῶν δεομένων προνοίας ἦ ἔφθασεν ὅπου δεῖ τάχους ἦ κατήνυσέ τι τῶν οὐ δραδίων ἀνυσθῆναι ἦ στρατιὰν ἔξέταξεν ἦ
25 χώραν ἡμέρωσεν ἦ πόλιν ὕκισεν ἦ ποταμοὺς ἔξενξεν ἦ γῆν ὁδευτὴν ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ δεῖ ἄνθρωπον ὄντα φύσει τῶν ἐν τῷ βίῳ διαφερόντων καὶ τοῦτον τῶν ἄλλων τι ὥσπερ παραμύθιον ἔχειν· ὅθεν δὴ πολλὰ πολλοῖς προσέπεσε νοσήματα ἀγεννῆ καὶ λυμαῖνό-
30 μενα τὰς ψυχάς, ἔτι δὲ καθαιροῦντα τὸ ἀξίωμα τῆς βασιλείας· ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ φρῆς ἀλοὺς μινυρί-
ξων διετέλει καὶ θρηνῶν ἐν τοῖς θεάτροις, ἀμε-

λήσας δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τοὺς παλαιοὺς ὑποκρινόμενος ἥγάπα βασιλέας· ὁ δὲ αὐλήσεως ἐραστὴς ἐγένετο· ὁ δὲ ἀγαθὸς βασιλεὺς τῶν μὲν τοιούτων οὐδέποτε ἀκροῖται συνεχῶς· κάλλιστον δὲ εὗρημα ἥγεῖται κυνηγεσίαν, καὶ τούτῳ μάλιστα χαίρει· δι' 5 οὗ τὸ μὲν σῶμα γίγνεται ὁμοιαλεώτερον, ἡ ψυχὴ δὲ ἀνδρειοτέρα, τὰ πολεμικὰ δὲ ἅπαντα ἀσκεῖται. καὶ γὰρ ἵππεῦσαι καὶ δραμεῖν ἀναγκαῖον καὶ ὑφίστασθαι πολλὰ τῶν ἀλκίμων θηρίων καὶ καῦμα ἀνέχεσθαι καὶ ψῦχος ὑπομένειν, πολλάκις δὲ καὶ λιμοῦ καὶ δι- 10 143R ψους πειραθῆναι, διὰ δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἐθίζονται παρτερεῖν μεθ' ἡδονῆς, οὐ μέντοι τὴν γε Περσικὴν θήραν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παραδείσοις περιλαβόντες, ὅπότε ἐπιθυμήσειαν, ὥσπερ ἐν εἰρητῇ τὰ θηρία ἔκτεινον, ὡς μήτε ξητοῦντες πονεῖν μήτε αὖ κιν- 15 δυνεύοντες, ἄτε ἀσθενῆ καὶ δεδουλωμένα· ὅμοιας δὲ ἀφηροῦντο τὴν ἐπὶ τῷ εὐρεῖν τε χαρὰν καὶ τὴν ἐπὶ τῷ φθάσαι σπουδὴν καὶ τὴν ἐπὶ τῷ πληγῆναι ἀγωνίαν. ὅμοιον γὰρ ἐποίουν ὥσπερ εἰς πολεμικοὶ 144R φάσκοντες εἶναι ἀφέντες τὸ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι 20 τοὺς αἰχμαλώτους οἷκοι λαβόντες ἔκτεινον.

ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ Δ.

Φασί ποτε Ἀλέξανδρον Διογένει συμβαλεῖν οὐ πάνυ τι σχολάζοντα πολλὴν ἄγοντι σχολὴν. ἦν γὰρ ὁ μὲν βασιλεὺς Μακεδόνων τε καὶ ἄλλων πολλῶν, ὁ δὲ φυγὰς ἐκ Σινώπης. ταῦτα δὲ λέγουσι καὶ γρά- 25

φουσι πολλοί, τὸν Ἀλέξανδρον οὐχ ἥττον θαυμάζοντες καὶ ἐπαινοῦντες, ὅτι τοσούτων ἄρχων καὶ τῶν τότε μέγιστον δυνάμενος οὐχ ὑπερεώρα πένητος ἀνθρώπου συνονσίαν νοῦν ἔχοντος καὶ δυναμένου καὶ τερεῖν. οἱ γὰρ ἀνθρώποι χαίρουσι φύσει πάντες τι-^{145R} μωμένην ὁρῶντες φρόνησιν ὑπὸ τῆς μεγίστης ἔξουσίας τε καὶ δυνάμεως, ὥστε οὐ μόνον τάληθῆ διηγοῦνται ὑπὲρ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πλάτουσιν ὑπερβάλλοντες, προσέτι καὶ τάλλα ἀφαιρούμενοι τῶν φρονίμων, οἷον χρήματα καὶ τιμᾶς καὶ τὴν τοῦ σώματος δύναμιν, ὥπερ διὰ μόνην δόξωσι τιμᾶσθαι τὴν σύνεσιν. ὡς δὲ εἰκὸς γενέσθαι τὴν συνονσίαν ἐκείνην, εἴποιμ' ἄν, ἐπειδὴ καὶ τυγχάνομεν σχολὴν ἄγοντες ἀπὸ τῶν ἄλλων πραγμάτων. ἦν μὲν γάρ, ὡς φασιν, ὁ Ἀλέξανδρος ἀνθρώπων φιλοτιμότατος καὶ μάλιστα δόξης ἐραστῆς καὶ τοῦ καταλιπεῖν ὡς μέγιστον αὐτοῦ ὄνομα ἐν πᾶσιν "Ἐλλησι καὶ βασιλέοις, καὶ ἐπεδύμει γε τιμᾶσθαι σχεδὸν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων μόνον τῶν πανταχοῦ, ἀλλ' εἴ πως δυνατὸν ἦν, ὑπὸ τε τῶν ὁριθμῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι θηρίων. τῶν μὲν οὖν ἄλλων πάντων κατεφρόνει καὶ οὐδένα ὥστε ἀξιόμαχον αὐτῷ περὶ τούτου τοῦ πράγματος, οὔτε τὸν Πέρσην οὔτε τὸν Σκύθην οὔτε τὸν Ἰνδὸν οὔτε ἐν τοῖς Ἐλλησιν οὐδένα οὔτε ἄνδρα οὔτε πόλιν. ἥσθανετο γὰρ ὅτι μικροῦ διεφθαρμένοι πάντες εἰσὶ τὰς ψυχὰς ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἀργίας καὶ τοῦ κερδαίνειν καὶ ἥδονῆς ἥττονες. περὶ Διογένους δὲ πυνθανόμενος τῶν τε λόγων οὓς ἔλεγε καὶ τῶν ἔργων ἢ ἐπραττε, καὶ ὥπερ διήνεγκε τὴν φυγήν, ἐνίστε μὲν κατεφρόνει τῆς τε ^{146R} πενίας τάνδρὸς καὶ τῆς εὐτελείας, ἢτε νέος ὡν καὶ τραφεὶς ἐν βασιλικῷ τύφῳ, πολλάκις δὲ ἐθαύμαζε

καὶ ἔξηλοτύπει τῆς τε ἀνδρείας τοῦτον καὶ τῆς καρτερίας, καὶ μάλιστα τῆς δόξης, ὅτι τοιοῦτος ὡν πᾶσι τοῖς Ἑλλησι γιγνώσκοιτο καὶ θαυμάζοιτο, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο τῶν ἄλλων οἵος ἐκεῖνος γενέσθαι τῇ φιλοτιμίᾳ· καὶ ὅτι αὐτῷ μὲν ἔδει τῆς Μακεδόνων φάλαγγος καὶ τοῦ Θετταλῶν ἵππικου καὶ Θρακῶν καὶ Παιονῶν καὶ ἄλλων πολλῶν, εἰ μέλλοι βαδίζειν ὅποι βούλοιτο καὶ τυγχάνειν ὃν ἐπιθυμοίη· ὁ δὲ μόνος ἀπήει πάνυ ἀσφαλῶς οὐ μόνον ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ νυκτός, ἐνθα αὐτῷ ἐδόκει· καὶ ὅτι αὐτὸς μὲν χρυσίου καὶ 10 ἀργυρίου παμπόλλου ἔδεῖτο, ὃστε ἐπιτελέσαι τι ὃν ἐβούλετο· ἔτι δὲ εἰ μέλλοι πειθομένους ἔξειν Μακεδόνας καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας, θεραπευτέον αὐτῷ τοὺς τε ἄρχοντας καὶ τὸν ἄλλον ὄχλον λόγοις τε καὶ δώροις πολλάκις· ὁ δὲ οὐδένα ἀνθρώπων ὑπῆρε θω- 15 πεύων, ἀλλὰ τάληθῆ πρὸς ἀπαντας λέγων καὶ οὐδεμίαν δραχμὴν πεκτημένος ὡς ἐβούλετο ἐπραττε καὶ τῶν προκειμένων οὐδενὸς ἀπετύγχανε καὶ τὸν βίον ἔξη μόνος, ὃν ἥγεῖτο ἄριστον καὶ εὐδαιμονέστατον, καὶ οὐκ ἂν ἡλλάξατο τὴν ἐκείνου βασιλείαν οὐδὲ τὸν 20 τῶν Περσῶν τε καὶ Μῆδων πλοῦτον ἀντὶ τῆς ἑαυτοῦ πενίας. διὰ ταῦτα δὴ δακνόμενος, εἰ τις αὐτοῦ διοίσει φραδίως οὕτω καὶ ἀπραγμόνως ξῶν, καὶ προσέτι 147R οὐχ ἥττον ὀνομαστὸς ἐσοιτο, τυχὸν δέ τι καὶ ὥφεληθήσεσθαι νομίζων ἀπὸ τῆς συνουσίας τάνδρος, πάλαι 25 μὲν ἐπεθύμει θεάσασθαι τὸν ἄνδρα καὶ συγγενέσθαι αὐτῷ· ἐπεὶ δὲ ἤκεν εἰς Κόρινθον, καὶ τάς τε πρεσβείας ἀπεδέξατο τὰς παρὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ τἄλλα τὰ τῶν συμμάχων διώκησεν, ἐφη τοῖς περὶ αὐτὸν ὅτι σχολάσαι τι βούλοιτο, καὶ ὥχετο, οὐκ ἐπὶ 30 θύρας τοῦ Διογένους· οὐ γὰρ ἦσαν αὐτῷ θύραι οὕτε μείζους οὕτε ἐλάττους, οὐδὲ οἶκος ἴδιος οὐδὲ ἔστια,

καθάπερ τοῖς μακαρίοις, ἀλλὰ οἶκοις μὲν ἐχρῆτο
 ταῖς πόλεσι, καὶ ἐνταῦθα διέτριβεν ἐν τοῖς κοινοῖς τε
 καὶ ἴεροῖς, ἅπερ ὑδρυται τοῖς θεοῖς, ἐστίαν δὲ ἐνό-^{61M}
 μιζε τὴν γῆν ἄπασαν, ἥπερ ἐστὶ κοινὴ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἐστία καὶ τροφός. καὶ τότε ἐτύγχανεν ἐν τῷ
 Κρανείῳ διατρίβων μόνος· οὐδὲ γὰρ μαθητάς τινας
 οὐδὲ τοιοῦτον ὄχλον περὶ αὐτὸν εἶχεν, ὥσπερ οἱ σο-
 φισταὶ καὶ αὐληταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι τῶν χορῶν.
 προσῆλθεν οὖν αὐτῷ καθημένῳ καὶ ἤσπάσατο. καὶ ὃς
 10 ἀνέβλεψε πρὸς αὐτὸν γοργόν, ὥσπερ οἱ λέοντες, καὶ
 ἐκέλευσεν ἀποστῆναι μικρόν· ἐτύγχανε γὰρ ἀλεαινό-
 μενος πρὸς τὸν ἥλιον. ὁ οὖν Ἀλέξανδρος εὐθὺς ἤγά-
 σθη τοῦ ἀνδρὸς τὸ θάρρος καὶ τὴν ἡσυχίαν, ὅτι οὐ
 κατεπλάγη ἐπιστάντος αὐτοῦ. καὶ γάρ πως πεφύ-
 15 κασιν οἱ μὲν θαρραλέοι τοὺς θαρραλέους φιλεῖν, οἱ
 δὲ δειλοὶ τοὺς μὲν ὑφορῶνται καὶ μισοῦσιν ὡς
 ἐχθρούς, τοὺς δὲ ἀγεννεῖς προσίενται καὶ ἀγαπῶσιν.
 ὅθεν τοῖς μὲν ἀλήθεια καὶ παροησία πάντων ἐστὶν
 ἥδιστον, τοῖς δὲ κολακείᾳ καὶ ψεῦδος, καὶ ἀκούουσιν
 20 ἥδεως οἱ μὲν τῶν πρὸς χάριν ὅμιλούντων, οἱ δὲ τῶν
 πρὸς ἀλήθειαν. ὁ οὖν Διογένης δλίγον ἐπισχὼν
 ἥρετο αὐτὸν ὅστις εἶη καὶ τί βουλόμενος ἦκοι πρὸς ^{148R}
 αὐτόν, ἦ, ἔφη, τῶν ἐμῶν τι ληψόμενος; Ἡ γάρ, ἔφη,
 χρήματα ἔστι σοι καὶ ἔχεις ὅτου ἂν μεταδοίης; Πολ-
 25 λά γε, εἶπε, καὶ πολλοῦ ἄξια, ὃν σὺ οὐκ οἶδα εἰ
 ποτε δυνήσει μεταλαβεῖν. οὐ μέντοι ἄρας οὐδὲ λέ-
 βητας οὐδὲ κρατῆρας οὐδὲ κλίνας καὶ τραπέζας
 τυγχάνω κεκτημένος, ὡς τινές φασι κεκτῆθαι Δα-
 οεῖον ἐν Πέρσαις. Τί δέ, ἔφη, οὐκ οἶσθα Ἀλέξα-
 30 δρον τὸν βασιλέα; Τό γε ὄνομα, εἶπεν, ἀκούω πολ-
 λῶν λεγόντων, ὡς κολοιῶν περιπετομένων, αὐτὸν
 δὲ οὐ γιγνώσκω· οὐ γάρ εἴμι ἔμπειρος αὐτοῦ τῆς

διανοίας. Ἀλλὰ νῦν, ἔφη, γνώσει καὶ τὴν διάνοιαν· ἥκει γὰρ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ἐμαυτόν τε παρέξων σοι καταμαθεῖν καὶ σὲ ὁψόμενος. Ἀλλὰ χαλεπῶς, ἔφη, με ἀντίδοις σύ, ὥσπερ τὸν ἥλιον οἱ τυφλώττοντες. τόδε δέ μοι εἰπέ, σὺ ἐκεῖνος εἰς Ἀλέξανδρος, ὃν λέγουσιν 5 ὑποβολιμαῖον; καὶ ὃς ἀκούσας ἡρουθρίασε μὲν καὶ εἰπώδησθη, κατέσχε δ' ἐκυρίου· μετενόει δέ, ὅτι εἰς λόγους ἡξίσεν ἐλθεῖν ἀνδρὶ σκαιῷ τε καὶ ἀλαζόνῃ, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζεν. ὁ οὖν Διογένης καταμαθὼν αὐτὸν τετραγμένον, ἐβούληθη μεταβαλεῖν αὐτοῦ τὴν 10 ψυχήν, ὥσπερ οἱ παῖδες τοὺς ἀστραγάλους. εἰπόντος δὲ αὐτοῦ, Πόθεν δέ σοι ἐπῆλθεν ἡμᾶς ὑποβολιμαίους εἰπεῖν; Όπόθεν, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα σου ἀκούω 149 Ρταῦτα περὶ σοῦ λέγειν. ἦ οὐκ Ὁλυμπιάς ἐστιν ἡ εἰποῦσα ὅτι οὐκ ἐκ Φιλίππου τυγχάνεις γεγονώς, 15 ἀλλ' ἐκ δράκοντος ἦ Ἀμμωνος ἦ οὐκ οἶδα ὅτου ποτὲ θεῶν ἦ ἀνθρώπων ἦ θηρίων; καίτοι οὕτως ἀν ὑποβολιμαῖος ἀν εἶης*). ἐνταῦθα δὲ Ἀλέξανδρος ἐμειδίασε, καὶ ἥσθη ὡς οὐδέποτε, καὶ ἐδοξεν αὐτῷ δὲ Διογένης οὐ μόνον οὐ σκαιός, ἀλλὰ καὶ δεξιώτατος 20 ἀπάντων καὶ μόνος εἰδὼς χαρίζεσθαι. Τί οὖν, ἔφη, πότερον ἀληθῆς ἦ ψευδῆς εἶναι δοκεῖ σοι ὁ λόγος; Ἀδηλον, ἔφη, ἐστίν· ἐὰν μὲν γὰρ ἦς σώφρων καὶ ἀνδρεῖος καὶ τὴν τοῦ Διὸς ἐπιστάμενος τέχνην τὴν βασιλικήν, οὐδέν σε κωλύει τοῦ Διὸς εἶναι υἱόν· ἐπεὶ τοῦτό γε 25 καὶ Ὁμηρόν φασι λέγειν, ὅτι πατήρ ἐστιν ὁ Ζεύς, ὥσπερ τῶν θεῶν, καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' οὐ τῶν ἀνδραπόδων οὐδὲ τῶν φαύλων τε καὶ ἀγεννῶν οὐδενός· ἐὰν δὲ δειλὸς ἦς καὶ τρυφερός καὶ ἀνελεύθερος, οὔτε σοι θεῶν οὔτε ἀνθρώπων τῶν ἀγαθῶν προσ-

30

*) V. ad p. 159 R.

ήκει. ἀνθρώποις μὲν γὰρ ἐν Θήβαις Σπαρτοῖς ποτε γενομένοις σημεῖον λέγεται εἶναι τοῦ γένους λόγχη τις οἵμαι ἐπὶ τοῦ σώματος· ὅστις δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον μὴ ἔχοι, οὐ δοκεῖν τῶν Σπαρτῶν εἶναι· τοῖς δὲ τοῦ 5 Διὸς ἐκγόνοις οὐκ οἶει σημεῖον ἐνεῖναι τῇ ψυχῇ, ἔξ οὖν φανεροὶ ἔσονται τοῖς δυναμένοις γνωρίζειν εἰτε ἔξ ἐκείνου γεγονότες εἰσὶν εἰτε μῆ; πάνυ οὖν ἥσθη 150 R τούτῳ τῷ λόγῳ ὁ Ἀλέξανδρος. μετὰ δὲ τοῦτο ἥρετο αὐτόν, Πᾶς ἄν, ἔφη, κάλλιστα βασιλεύοι τις; καὶ ὃς 10 δεινὸν ὑποβλέψας, Ἄλλ' οὐδὲ ἔστιν, ἔφη, βασιλεύειν κακῶς ἀγαθὸν ὄντα. ὁ γὰρ βασιλεὺς ἀνθρώπων ἄριστός ἔστιν, ἀνδρειότατος ὡν καὶ δικαιότατος καὶ φιλανθρωπότατος καὶ ἀνίκητος ὑπὸ παντὸς πόνου καὶ πάσης ἐπιθυμίας. ἢ σὺ οἶει τὸν ἀδύνατον ἥνιο-63M 15 χεῖν ἥνιοχον εἶναι τοῦτον; ἢ τὸν ἀπειρον τοῦ κυβερνᾶν κυβερνήτην, ἢ τὸν οὐκ ἐπιστάμενον λασθαι ἵατρόν; οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἄν πάντες φῶσιν Ἑλληνες καὶ βάρβαροι καὶ πολλὰ διαδήματα καὶ σηῆπτρα καὶ τιάρας προσάψωσιν αὐτῷ, καθάπερ τὰ περιδέραια 20 τοῖς ἐκτιθεμένοις παιδίοις, ἵνα μὴ ἀγνοῆται. [καθάπερ οὖν οὐκ ἔστι κυβερνᾶν μὴ κυβερνητικῶς, οὗτος οὐδὲ βασιλεύειν μὴ βασιλικῶς.] καὶ ὁ Ἀλέξανδρος φοβηθεὶς μὴ ἄρα ἀπειρος ἀναφανῆ τῆς βασιλικῆς ἐπιστήμης, Καὶ τίς, ἔφη, σοι δοκεῖ τὴν τέχνην ταύ- 25 την παραδιδόναι; ἢ ποτὲ δεῖ πορευθέντα μαθεῖν; ὁ 151 R οὖν Διογένης εἰπεν, Ἄλλ' ἐπίστασαι αὐτήν, εἰπερ ἀληθῆς ὁ τῆς Ὀλυμπιάδος λόγος καὶ γέγονας ἐκ τοῦ Διός· ἐκεῖνος γάρ ἔστιν ὁ τὴν ἐπιστήμην ταύτην ποῶτος καὶ μάλιστα ἔχων καὶ οἷς ἐθέλει μεταδιδούς· 30 οἷς δὲ ἄν μεταδῷ, πάντες οὗτοι Διὸς παῖδες εἰσὶ τε καὶ λέγονται. ἢ σὺ οἶει τὸν σοφιστὰς εἶναι τὸν διδάσκοντας βασιλεύειν; ἄλλ' ἐκείνων μὲν οἱ πολλοὶ

οὐχ ὅπως βασιλεύειν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἵσασιν. οὐκ
οἶσθα, ἔφη, ὅτι διττή ἐστιν ἡ παιδεία, ἡ μέν τις δαι-
μόνιος, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη; ἡ μὲν οὖν θεία μεγάλη καὶ
ἰσχυρὰ καὶ ὁρατία, ἡ δὲ ἀνθρωπίνη μικρὰ καὶ ἀσθε-
νῆς καὶ πολλοὺς ἔχουσα κινδύνους καὶ ἀπάτην οὐκ 5
ὅλιγην· ὅμως δὲ ἀναγκαῖα προσγενέσθαι ἐκείνη, εἰ
ὅρθως γίγνοιτο. καλοῦσι δὲ οἱ πολλοὶ ταύτην μὲν
παιδείαν, καθάπερ οἷμαι παιδιάν, καὶ νομίζουσι τὸν
πλεῖστα γράμματα εἰδότα, Περσικά τε καὶ Ἑλληνικὰ
καὶ τὰ Σύρων καὶ τὰ Φοινίκων, καὶ πλείστοις ἐντυγ- 10
χάνονται βιβλίοις, τοῦτον σοφώτατον καὶ μάλιστα
πεπαιδευμένον· πάλιν δὲ ὅταν ἐντύχωσι τῶν τοιού-
των τισὶ μοχθηροῖς καὶ δειλοῖς καὶ φιλαργύροις,
ὅλιγου ἄξιον φασι τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν ἀνθρωπὸν· τὴν
δὲ ἑτέραν ἐνίστε μὲν παιδείαν, ἐνίστε δὲ ἀνδρείαν 15
καὶ μεγαλοφροσύνην. καὶ οὕτω δὴ Διὸς παῖδας
ειπένταλον οἱ πρότερον τοὺς τῆς ἀγαθῆς παιδείας ἐπι-
τυγχάνοντας καὶ τὰς ψυχὰς ἀνδρείους, πεπαιδευμέ-
νους ὡς Ἡρακλέα ἐκεῖνον. οὐκοῦν ὅστις ἂν ἐκείνην
τὴν παιδείαν ἔχῃ καλῶς πεφυκώς, ὁρατίως καὶ ταύ- 20
της γίγνεται μέτοχος, ὅλιγα ἀκούσας καὶ ὅλιγάπις,
αὐτὰ τὰ μέγιστα καὶ κυριώτατα, καὶ μέμνηται καὶ
φυλάττει ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτὸν τι τού-
των ἀφέλοιτο οὕτε καιρὸς οὕτε ἀνθρωπος σοφιστής,
ἀλλ' οὐδὲ ἂν πυρὶ τις ἐκκαῦσαι βουλόμενος· ἀλλὰ 25
κανὸν ἐμπρῆσῃ τις τὸν ἀνθρωπὸν, ὥσπερ τὸν Ἡρα-
κλέα φασὶν αὐτὸν ἐμπρῆσαι, μένοι ἂν αὐτοῦ τὰ
δόγματα ἐν τῇ ψυχῇ, καθάπερ οἷμαι τῶν κατακαο-
μένων νεκρῶν τοὺς ὀδόντας φασὶ διαμένειν, τοῦ
ἄλλου σώματος δαπανηθέντος ὑπὸ τοῦ πυρός. οὐ 30
γὰρ μαθεῖν, ἀλλ' ὑπομνησθῆναι δεῖται μόνον· ἔπει-
τα εὔθυνος εἶδέ τε καὶ ἐγνώρισεν, ὡς ἂν ἐξ ἀρχῆς τὰ

δόγματα ἔχων ταῦτα ἐν τῇ αὐτοῦ διανοίᾳ· προσέτι
 δέ, ἐὰν μὲν ἀνδρὶ περιπέσῃ ὕσπερ ὁδὸν ἐπισταμένῳ,
 φάδίως ἐκεῖνος ἐπέδειξεν αὐτῷ, καὶ μαθὼν εὐθὺς
 ἄπεισιν· ἐὰν δὲ ἀγνοοῦντι καὶ ἀλαζόνῃ σοφιστῇ, κατα-
 5 τρίψει περιάγων αὐτόν, ὅτε μὲν πρὸς ἀνατολάς,
 ὅτε δὲ πρὸς δύσιν, ὅτε δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἔλκων,^{153R}
 οὐδὲν αὐτὸς εἰδώς, ἀλλὰ εἰκάζων, καὶ πολὺ πρότε-
 ρον αὐτὸς ὑπὸ τοιούτων ἀλαζόνων πεπλανημένος·
 ὕσπερ αἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀκόλαστοι κύνες ἐν τῇ θήρᾳ
 10 μηδὲν συνεῖσαι μηδὲ γνωρίσασαι τὸ ἔχνος ἔξαπατῶ-
 σιν ἄλλας τῇ φωνῇ καὶ τῷ σχήματι, ὡς εἰδυῖαι τε
 καὶ ὁρῶσαι, καὶ πολλαὶ συνέπονται ταύταις, αἱ
 ἀφρούνέσταται σχεδὸν ταῖς μάτην φθεγγομέναις. τού-
 των δ' αἱ μὲν ἄφθογγοι καὶ σιωπῶσαι μόναι αὐταὶ
 15 ἔξαπατῶνται· αἱ δὲ προπετέσταται καὶ ἀνοητόταται
 μιμούμεναι τὰς πρώτας θορυβοῦσι καὶ φιλοτιμοῦνται
 ἄλλας ἔξαπατᾶν. τοιοῦτον εὔροις ἀν καὶ περὶ τοὺς
 καλουμένους σοφιστάς, πολὺν ὅχλον ἐνίστε συνεπό-
 μενον ἀνθρώπων ἡλιθίων· καὶ γνώσει ὅτι οὐδὲν
 20 διαφέρει σοφιστὴς ἄνθρωπος εὐνούχον ἀκολάστου. καὶ^{153M}
 ὃς ἀκούσας ἐθαύμασε κατὰ τί τὸν σοφιστὴν εὐνούχῳ
 παρέβαλε, καὶ ἤρετο αὐτόν. "Οτι, εἶπε, τῶν εὐνού-
 χων φασὶν οἱ ἀσελγέστατοι ἄνδρες εἶναι καὶ ἐρᾶν τῶν
 γυναικῶν, καὶ συγκαθεύδουσιν αὐταῖς καὶ ἐνοχλοῦ-
 25 σι, γίγνεται δ' οὐδὲν πλέον, οὐδὲν ἀν τὰς τε νύκτας^{154R}
 καὶ τὰς ἡμέρας συνῶσιν αὐταῖς. καὶ παρὰ τοῖς σο-
 φισταῖς οὖν πολλοὺς εὑρήσεις γηράσκοντας ἀμαθεῖς,
 πλανωμένους ἐν τοῖς λόγοις πολὺ κάκιον ἢ τὸν Ὁδυσ-
 σέα φησὶν Ὅμηρος ἐν τῇ θαλάττῃ, καὶ πρότερον εἰς
 30 ἄδου ἀν ἀφίκοιτο, ὕσπερ ἐκεῖνος, ἢ γένοιτο ἀνήρ ἀγα-
 θὸς λέγων τε καὶ ἀκούων. καὶ σύ, εἶπερ οὕτω πέ-
 φυκας, ἐὰν τύχῃς ἐπισταμένου ἀνδρός, ἵκανή σοι

έστι μία ἡμέρα πρὸς τὸ συνιδεῖν τὸ πρᾶγμα καὶ τὴν
 τέχνην, καὶ οὐδὲν ἔτι δεήσει ποικίλων σοφισμάτων
 ἢ λόγων· ἐὰν δὲ μὴ τύχης διδασκάλου τοῦ Διὸς ἢ
 ἄλλου τοιούτου, ταχὺ καὶ σαφῶς φράξοντος ἢ δεῖ
 ποιεῖν, οὐδέν σοι πλέον, οὐδὲ ἂν ὅλον καταρρίψῃς 5
 τὸν βίον ἀγρυπνῶν τε καὶ ἀσιτῶν παρὰ τοῖς κακο-
 δαιμοσιὶ σοφισταῖς. τοῦτο δὲ οὐκ ἐγὼ λέγω νῦν,
 ἀλλ' Ὁμηρος ἔμοι πρότερος. ἢ οὐκ ἔμπειρος εἰ τῶν
 Ὁμήρου ἐπῶν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μέγιστον ἐφρόνει,
 ὅτι ἡπίστατο μὲν τὸ ἔτερον ποίημα ὅλον, τὴν Ἰλιάδα, 10
 πολλὰ δὲ καὶ τῆς Ὁδυσσείας. Θαυμάσας οὖν ἔφη,
 Καὶ ποῦ διελεκταὶ περὶ τούτων Ὁμηρος; Ἐκεῖ, ἔφη,
 ὅπου τὸν Μίνω λέγει τοῦ Διὸς ὀριστήν. ἢ οὐ τὸ
 155R ὀριζεῖν διαιτεῖν ἔστιν; οὐκοῦν διαιτήν τοῦ Διός
 φησιν αὐτὸν εἶναι, ὥσπερ ἂν εἰ ἔφη μαθητήν. ἀφ' 15
 οὗν ὑπὲρ ἄλλων αὐτὸν οἶει διαιτεῖν τῷ Διὶ πραγ-
 μάτων ἢ τῶν δικαίων καὶ βασιλικῶν; ἐπεὶ τοι
 καὶ λέγεται δικαιότατος ὁ Μίνως πάντων γενέσθαι.
 πάλιν δὲ ὅταν λέγῃ διοτρεφεῖς τοὺς βασιλέας καὶ
 διφίλους, ἄλλο τι οἶει λέγειν αὐτὸν ἢ τὴν τροφὴν 20
 πάντην, ἦν ἔφη εἶναι διδασκαλίαν καὶ μαθητείαν;
 ἢ σὺ οἶει λέγειν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Διὸς τοὺς βασι-
 λέας τρέφεσθαι ὥσπερ ὑπὸ τίτθης γάλακτι καὶ οἴνῳ
 156καὶ σιτίοις, ἄλλ' οὐκ ἐπιστήμη καὶ ἀληθεία; ὁ-
 μοίως δὲ καὶ φιλίαν οὐκ ἄλλην ἢ τὸ ταύτα βούλε- 25
 σθαι καὶ διανοεῖσθαι, διόνοιάν τινα οὖσαν. οὕτω
 γὰρ δήπον καὶ τοῖς ἀνθρώποις δοκοῦσιν οἱ φίλοι
 πάντων μάλιστα διονοεῖν καὶ μὴ διαφέρεσθαι περὶ
 μηδενός. ὃς ἂν οὖν τῷ Διὶ φίλος ἢ καὶ διονοῦ πρὸς
 ἔκεινον, ἔσθ' ὅπως ἀδίκου τινὸς ἐπιθυμήσει πράγ- 30
 ματος ἢ πονηρόν τι καὶ αἰσχρὸν διανοηθήσεται;
 αὐτὸ δὲ τοῦτο ἔοικε δηλοῦν καὶ ὅταν ἐγκωμιάζων

τινὰ λέγη τῶν βασιλέων ποιμένα λαῶν. τοῦ γὰρ ποιμένος οὐκ ἄλλο τι ἔργον ἢ πρόνοια καὶ σωτηρία καὶ φυλακὴ προβάτων, οὐχ ὥστε κατακόπτειν οὐ μὰ Δία καὶ σφάττειν καὶ δέρειν. καίτοι ἐνίστε πολλὰ πρόβατα ἐλαύνει μάγειρος εἰς ὡνησάμενος· ἀλλὰ πλεῖστον διαφέρει μαγειρική τε καὶ ποιμενική, ὅχεδὸν ὅσον βασιλεία τε καὶ τυραννίς. ὅτε γοῦν Ξέρξης καὶ Δαρεῖος ἀναθεν ἐκ Σουσῶν ἡλαυνον πολὺν ὥχλον Περσῶν τε καὶ Μῆδων καὶ Σακῶν καὶ Ἀράβων καὶ 10 Αἴγυπτίων δεῦρο εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπολούμενον, πότερον βασιλικὸν ἢ μαγειρικὸν ἐπραττον ἔργον λείαν ἐλαύνοντες κατακοπησομένην; καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, Σοί, ἔφη, ὡς ἔοικεν, οὐ δοκεῖ βασιλεὺς εἶναι οὐδὲ ὁ μέγας βασιλεύς; καὶ ὁ Διογένης μειδιάσας, Οὐ 15 μᾶλλον, εἶπεν, ὡς Ἀλέξανδρε, ἢ ὁ μικρὸς δάκτυλος. Οὐδ' ἄσα εἶγώ, ἔφη, καταλύσας ἐκεῖνον μέγας βασιλεὺς ἔσομαι; Οὐ τούτου γε ἔνεκα, εἶπεν ὁ Διογένης.^{157R} οὐδὲ γὰρ τῶν παιδῶν ὁ νικήσας, ὅταν παιζώσιν, ὡς αὐτοί φασι, βασιλέα, τῷ ὅντι βασιλεύς ἐστιν. οἱ 20 μέντοι παιδες ἵσασιν ὅτι ὁ νευκηκὼς καὶ λεγόμενος βασιλεὺς σκυτοτόμου υἱός ἐστιν ἢ τέκτονος, καὶ δεῖ μανθάνειν αὐτὸν τὴν τοῦ πατρὸς τέχνην· ἐνίστε δὲ καὶ δοῦλος καταλιπὼν τὸν δεσπότην· ὁ δὲ ἀποδοὰς παιζει μεθ' ἑτέρων, καὶ τότε μάλιστα οἴεται 25 σπουδάξειν. ἴσως οὖν καὶ ὑμεῖς τοιοῦτόν τι ποιεῖτε, ἐκάτερος ὑμῶν παιδας ἔχοντες τοὺς συμφιλονεικοῦντας, ὁ μὲν Πέρσας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν, σὺ δὲ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-^{67M} νας. καὶ ὥσπερ ἐκεῖνοι τῇ σφαιρᾳ στοχάζονται ἀλλήλων, ὁ δὲ πληγεὶς ἥττηται, καὶ σὺ νῦν Δαρείου στοχάζει καὶ σοῦ ἐκεῖνος, καὶ τυχὸν ἄν πλήξαις τε καὶ ἐκβάλοις αὐτόν· ἐπισκοπώτερος γὰρ εἶναι μοι δοκεῖς.

ἔπειτα οἱ μετ' ἐκείνου πρότερον ὅντες μετὰ σοῦ ἔσονται καὶ ὑποκύψουσι, καὶ σὺ ὁ νομασθήσει βασιλεὺς ἀπάντων. ὁ οὖν Ἀλέξανδρος πάλιν ἐλυπεῖτο καὶ ἥχθετο. οὐδὲ γὰρ ξῆν ἐβούλετο, εἰ μὴ βασιλεὺς εἴη τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας καὶ Λιβύης καὶ εἰ πού τίς ἐστι 5 νῆσος ἐν τῷ Ὡκεανῷ κειμένη. ἐπεπόνθει γὰρ τούναντίον ἥ φησιν Ὄμηρος τὸν Ἀχιλλέα νεκρὸν πεπονθένται. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐλεγεν ὅτι ζῶν βούλοιτο θητεύειν ἀνδρὶ παρ' ἀκλήρῳ, φῷ μὴ βίοτος πολὺς εἶη,

ἥ πᾶσιν νεκύεσσι καταφθιμένοισιν ἀνάσσειν.

ὁ δὲ Ἀλέξανδρος δοκεῖ μοι ἐλέσθαι ἀν καὶ τοῦ τρίτου μέρους τῶν νεκρῶν ἄρχειν ἀποθανὼν ἥ ξῆν τὸν ἄπαντα χρόνον θεός γενόμενος μόνον, εἰ μὴ βασιλεὺς γένοιτο τῶν ἄλλων θεῶν. μόνου δ' ἵσως οὐκ ἀν ὑπερεῖδε τοῦ Διός, ὅτι βασιλέα καλοῦσιν 15 αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι· ὅθεν καὶ ἐκόλαξεν αὐτὸν ὁ Διογένης πάντα τρόπον. ἔφη οὖν, Ὡ Διόγενες, σὺ μέν μοι πάζειν δοκεῖς· ἐγὼ δὲ ἀν Δαρεῖον ἐλώ καὶ ἔτι τὸν Ἰνδῶν βασιλέα, οὐδέν με κωλύει τῶν πώποτε βασιλέων μέγιστον εἶναι. τί γὰρ ἐμοὶ λοιπόν ἐστι 20 κρατήσαντι Βαβυλῶνος καὶ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων καὶ τῶν ἐν Ἰνδοῖς πραγμάτων; καὶ ὃς ὁδῶν αὐτὸν φλεγόμενον ὑπὸ τῆς φιλοτιμίας κάκει τῇ ψυχῇ ὅλον τεταμένον καὶ φερόμενον, ὥσπερ αἱ γέραινοι, ὅποι ἀν ὁρμήσωσιν, ἀποτείνασαι ἑαυτὰς πέτονται, Ἀλλ' 25 οὐδὲν ἔξεις, ἔφη, πλέον οὐδενὸς οὐδὲ τῷ ὅντι βασιλεύσεις ἀφ' ἦς ἔχεις ταύτης διανοίας, οὐδὲ ἀν 159R ὑπεραλλόμενος τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος οὕτως ἐλῆσ τὴν πόλιν, ἀλλὰ μὴ διορύττων ἔξωθεν καὶ ὑπορύττων, οὐδ' ἀν Κῦρου μιμησάμενος κατὰ τὸν 30 ποταμὸν εἰσρουῆς, ὥσπερ ὕδρος, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐν Σούσοις καὶ τὸ ἐν Βάκτροις, οὐδ' ἀν ἐτέρων

προσλάβης μείζω τῆς Ἀσίας ἡπειρον, τὸν Ὀκεανὸν
 διανηξάμενος. Καὶ τίς, εἶπεν, ἔτι μοι παταλείπε-^{68M}
 ται πολέμιος, ἐὰν ἔλω τούτους οὓς εἶπον; Ὁ πάντων,
 ἔφη, δυσμαχώτατος, οὐ περσίζων, οὐ λυδίζων τῇ
 5 φωνῇ, καθάπερ οἷμαι Δαρεῖος, ἀλλὰ μακεδονίζων τε
 καὶ ἔλληνίζων. καὶ ὃς ἐταράχθη τε καὶ ἥγωνίασε μή
 τινα ἐπίσταιτο ἐν Μακεδονίᾳ ἢ ἐν τῇ Ἑλλάδι παρα-
 σκευαζόμενον ὡς πολεμήσοντα. καὶ ἤρετο, Τίς οὗτός
 ἐστιν ἐμὸς πολέμιος ἐν τῇ Ἑλλάδι ἢ Μακεδονίᾳ;
 10 Σύ, ἔφη, ἀγνοεῖς, πάντων μάλιστα γιγνώσκειν ολό-
 μενος; Ἐπειτα, ἔφη, οὐκ ἐρεῖς αὐτόν, ἀλλὰ κρύ-
 ψεις; Πάλαι γάρ, εἶπε, λέγω, σὺ δὲ οὐκ ἀκούεις,^{160R}
 ὅτι σὺ σαυτῷ μάλιστα ἔχθιστος εἶ καὶ πολεμώτατος,
 μέχρι ἂν ἦς κακὸς καὶ ἀνόητος. καὶ οὗτος, ἔφη, ἐστὶν
 15 ἀνήρ, ὃν σὺ ἀγνοεῖς, ὡς οὐδένα ἄλλον. οὐδεὶς γάρ
 τῶν ἀφρόνων καὶ πονηρῶν ἐπίσταται ἑαυτόν. οὐ γάρ
 ἂν τοῦτο πρῶτον προσέτατεν ὁ Ἀπόλλων ὡς χαλε-
 πάτατον ἐκάστῳ, γνῶναι ἑαυτόν. ἢ οὐ τὴν ἀφρο-
 σύνην ἥγει μεγίστην καὶ τελεωτάτην πασῶν νόσον
 20 καὶ βλάβην τοῖς ἔχουσι καὶ τὸν ἀφρονα ἄνδρα αὐτὸν
 αὐτῷ βλαβερώτατον; ἢ οὐ τὸν βλαβερώτατον ἐκά-
 στῳ καὶ πλείστων κακῶν αἴτιον, τοῦτον ἔχθιστον καὶ
 πολεμώτατον ἐκείνῳ δύολογεῖς εἶναι; πρὸς ταῦτα
 χαλέπαινε καὶ πήδα, ἔφη, καὶ μιαρώτατον ἀνθρώ-
 25 πων ἐμὲ νόμιζε καὶ λοιδόρει πρὸς ἀπαντας, ἐὰν δέ
 σοι δόξῃ, τῷ δορατίῳ διαπερόνησον· ὡς ἀκούσει

2. Ante καὶ libri addunt: ἢ σὺ τοὺς ἀλεπτρούνας οὐ καλεῖς νόθους, οἱ ἂν ὧσιν ἐξ ἀνομοίων; ἢ οὐ μείζων σοι δοκεῖ διαφορὰ θεοῦ πρὸς γυναικα ὅντην ἢ γενναίους ἀλεπτρούνος; εἰ οὖν γέγονας οὕτως καθάπερ φασί, καὶ σὺ νόθος ἂν εἶης, ὡσπερ ἀλεπτρούν. τυχὸν δὲ καὶ μαχιμώτατος ἐσῃ τῶν ἄλλων διὰ ταῦτην τὴν νοθείαν. Quae p. 149 R. post ὑποβολιμαῖος ἂν εἶης ponenda forent.

παρὰ μόνου ἀνθρώπων ἐμοῦ τάληθῆ, καὶ παρ'
69 οὐδενὸς ἄλλου ἀν μάθοις. πάντες γάρ εἰσι χεί-
ρους ἐμοῦ καὶ ἀνελευθερώτεροι. ταῦτα δὲ ἔλεγεν
ὅ Διογένης, παρ' οὐδὲν μὲν ἡγούμενος, εἰ καὶ τι
πείσεται, πλὴν σαφῶς γε εἰδὼς ὅτι οὐδὲν ἔσοιτο. 5
ἡπίστατο γὰρ τὸν Ἀλέξανδρον δοῦλον ὅντα τῆς δό-
ξης καὶ οὐδέποτ' ἀν ἀμαρτόντα περὶ ἐκείνην. ἔφη
οὖν αὐτὸν μηδὲ τὸ σημεῖον τῷ βασιλικὸν ἔχειν. καὶ
ὅ Ἀλέξανδρος θαυμάσας, Οὐκ ἄρτι ἔλεγες, ἔφη,
ὅτι οὐδὲν δεῖ σημείων τῷ βασιλεῖ; Ναὶ μὰ Δι', 10
εἶπε, τῶν γε ἔξωθεν, οἷον τιάρας καὶ πορφύρας·
τούτων γὰρ οὐδέν ἔστιν ὄφελος· τὸ δὲ ἐκ τῆς φύσεως
αὐτῷ δεῖ προσεῖναι πάντων μάλιστα. Καὶ τί τοῦτό
161R ἔστιν, ἔφη ὁ Ἀλέξανδρος; Ὁ καὶ τῶν μελίτων, ἢ
δ' ὃς, τῷ βασιλεῖ πρόσεστιν. ἢ οὐκ ἀκήκοας ὅτι ἔστι 15
βασιλεὺς ἐν ταῖς μελίταις φύσει γιγνόμενος, οὐκ
ἐκ γένους τοῦτο ἔχων, ὥσπερ ὑμεῖς, ἀτε ἀφ' Ἡρα-
κλέους ὅντες; Τί οὖν τοῦτό ἔστιν, εἶπεν ὁ Ἀλέξαν-
δρος, τὸ σημεῖον; Οὐκ ἀκήκοας, εἶπε, τῶν γεωρ-
γῶν ὅτι μόνη ἐκείνη ἡ μελίται ἀνευ κέντρου ἔστιν, 20
ώς οὐδὲν αὐτῇ δέον δύπλου πρὸς οὐδένα; οὐδεμία
γὰρ αὐτῇ τῶν ἄλλων μελίτων ἀμφισβητήσει περὶ
τῆς βασιλείας οὐδὲ μαχήσεται τοῦτο ἔχούσῃ. σὺ δέ
μοι δοκεῖς οὐ μόνον περιπατεῖν, ἀλλὰ καὶ καθεύδειν
ἐν τοῖς δύπλοις. Οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι φοβουμένου 25
ἔστιν ἀνθρώπου δύπλα ἔχειν; φοβούμενος δὲ οὐδέ-
ποτ' ἀν οὐδεὶς γένοιτο βασιλεὺς, οὐ μᾶλλον ἢ δοῦλος.
ἀκούσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὀλίγου ἐκ τῆς χειρὸς ἀφῆκε
τὸ δοράτιον. ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Διογένης, προτρέ-
πων αὐτὸν εὐεργεσίᾳ πιστεύειν καὶ τῷ δίκαιον παρ- 30
ἔχειν αὐτόν, ἀλλὰ μὴ τοῖς δύπλοις. Σὺ δέ, ἔφη, καὶ
τὸν θυμὸν ἐν τῇ ψυχῇ φορεῖς ἡκουημένου, χαλεπὸν

οὗτω καὶ βίαιον κέντρον. οὐκ ἀπορίφας ταῦτα ᾧ
νῦν ἔχεις, ἔξωμίδα λαβὼν λατρεύσεις τοῖς αὐτοῦ
κρείττοσιν, ἀλλὰ περιελεύσει διάδημα ἔχων κατα-
γέλαστος; μικρῷ δὲ ὑστερον ἵσως λόφον φύσεις
5 καὶ τιάραν, ὥσπερ οἱ ἀλεκτρυόνες; οὐκ ἐννενόηκας
τὴν τῶν Σακαίων ἐօρτήν, ἷν Πέρσαι ἄγουσιν, οἵ
νῦν ὕδρυμηκας στρατεύεσθαι; καὶ ὃς εὐθὺς ἡρώτα,
Ποίαν τινά; ἐβούλετο γὰρ πάντα εἰδέναι τὰ τῶν ^{162R}
Περσῶν πράγματα. Λαβόντες, ἔφη, τῶν δεσμωτῶν
10 ἔνα τῶν ἐπὶ θανάτῳ καθίζουσιν εἰς τὸν θρόνον τὸν ^{70M}
βασιλέως, καὶ τὴν ἐσθῆτα διδόασιν αὐτῷ τὴν βα-
σιλικήν, καὶ προστάττειν ἐῶσι καὶ πίνειν καὶ τρυ-
φᾶν καὶ ταῖς παλλακαῖς χρῆσθαι τὰς ἡμέρας ἐκείνας
15 ταῖς βασιλέως, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν αὐτὸν κωλύει ποιεῖν
ῶν βιούλεται. μετὰ δὲ ταῦτα ἀποδύσαντες καὶ μαστι-
γώσαντες ἐκρέμασαν. τίνος οὖν ἡγεῖ τοῦτο εἶναι
σύμβολον καὶ διὰ τί γίγνεσθαι παρὰ τοῖς Πέρσαις;
οὐχ ὅτι πολλάκις ἀνόητοι ἀνθρωποι καὶ πονηροὶ τῆς
20 ἔξουσίας ταύτης καὶ τοῦ ὀνόματος τυγχάνουσιν, ἔπει-
τα χρόνον τινὰ ὑβρίσαντες αἴσχιστα καὶ τάχιστα
ἀπόλλυνται; οὐκοῦν τότε, ἐπειδὴν ἀφῶσι τὸν ἄν-
θρωπον ἐκ τῶν δεσμῶν, εἰκός ἐστι τὸν μὲν ἀνόητον
καὶ ἀπειρον τοῦ πράγματος χαίρειν καὶ μακαρίζειν
25 ἐαυτὸν ἐπὶ τοῖς μιγνομένοις, τὸν δὲ εἰδότα ὁδύρεσθαι
καὶ μὴ ἐθέλειν ἐκόντα συνακολουθεῖν, ἀλλὰ μᾶλλον,
ώσπερ εἶχε, μένειν ἐν ταῖς πέδαις. μὴ οὖν πρότε-
ρον, ὡς μάταιε, βασιλεύειν ἐπιχείρει πολὺν φρονῆσαι.
τέως δέ, ἔφη, κρείττον μηδὲν προστάττειν, ἀλλὰ
μόνον αὐτὸν ζῆν διφθέραν ἔχοντα. σὺ δέ, ἔφη, κε-
30 λεύεις ἐμὲ διφθέραν λαβεῖν τὸν ἀφ' Ἡρακλέους γε-
γονότα καὶ τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνα καὶ Μακεδόνων ^{163R}
βασιλέα; Πάνυ γε, εἶπεν, ὥσπερ ὁ πρόγονός σου.

Ποῖος, ἔφη, πρόγονος; Ἀρχέλαος. ἦν οὐκ αἰπόλος ἦν
 Ἀρχέλαος οὐδὲ ἥλθεν εἰς Μακεδονίαν εἰγας ἐλαύ-
 νων; πότερον οὖν αὐτὸν ἐν πορφύρᾳ μᾶλλον ἦν ἐν
 διφθέρᾳ οἵτι τοῦτο ποιεῖν; καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνείθη
 τε καὶ ἐγέλασε καὶ ἔφη, Τὰ περὶ τὸν χρησμόν, ὡς
 Διόγενες, λέγεις. ὁ δὲ στρυφνῷ τῷ προσώπῳ, Ποῖον,
 εἶπε, χρησμόν; οὐκ οἶδα ἔγωγε, πλὴν ὅτι αἰπόλος ἦν
 Ἀρχέλαος. ἀλλ' ἂν ἀπαλλαγῆς τοῦ τύφου καὶ τῶν
 νῦν πραγμάτων, ἔσει βασιλεύς, οὐ λόγῳ τυχόν, ἀλλ'
 ἔργῳ· καὶ κρατήσεις οὐ μόνον τῶν ἀνδρῶν ἀπάντων,
 ἀλλὰ καὶ τῶν γυναικῶν, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς, ὃν σου
 φῆς πρόγονον εἶναι. καὶ ὅς, Ποίων, ἔφη, γυναικῶν;
 ἦ δῆλον ἔφη ὅτι τῶν Ἀμαζόνων λέγεις; Ἀλλ' ἐκεί-
 πιμνων, ἦ δ' ὅς, οὐδὲν ἦν κρατῆσαι χαλεπόν· ἐτέρου
 δέ τινος γένους, δεινοῦ καὶ ἀγρίου παντελῶς. ἦν οὐκ
 ἀκήκοας τὸν Λιβυκὸν μῆδον; καὶ ὅς οὐκ ἔφη ἀκη-
 κοέναι. διηγεῖτο δὴ μετὰ ταῦτα προθύμως καὶ ἡδέως,
 βουλόμενος αὐτὸν παραμυθήσασθαι, καθάπερ αἱ τίτ-
 164R θαι τὰ παιδία, ἐπειδὴν αὐτοῖς πληγὰς ἐμβάλωσι,
 παραμυθούμεναι καὶ χαριζόμεναι μῆδον αὐτοῖς ὑστε-
 ρον διηγήσαντο. Εὗ δὲ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οὐ πρότερον
 ἔσει βασιλεύς, ποὺν ἂν ἵλασῃ τὸν σαυτοῦ δαιμονα
 καὶ θεραπεύσας ὡς δεῖ ἀποδεῖξῃς ἀρχικόν τε καὶ
 ἐλευθέριον καὶ βασιλικόν, ἀλλὰ μή, ὡς νῦν ἔχεις,
 δοῦλον καὶ ἀνελεύθερον καὶ πονηρόν. ἐνταῦθα δὴ ὁ
 Ἀλέξανδρος ἐκπεπληγμένος τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἀν-
 δρεῖον καὶ τὸ ἀδεές, νομίσας πλέον τι τῶν ἄλλων
 ἐπίστασθαι αὐτόν, παντοδαπὸς ἦν ἴκετεύων μὴ φθο-
 νῆσαι μηδένα τρόπον, ἀλλὰ φράσαι τίς ἔστιν ὁ δαι-
 μων αὐτοῦ καὶ πῶς χρὴ ἵλασασθαι αὐτόν. ἥλπιξε
 γὰρ ὄνομά τι ἀκούσεσθαι δαιμονος καὶ θυσίας τινὰς
 ἦ καθαριούς, οὓς δεῖ ἐπιτελέσαι. κατιδὼν οὖν αὐτὸν

ὁ Διογένης τεθρονβημένον καὶ σφόδρα τῇ ψυχῇ μετέωρον, προσέπαιξε καὶ περιεῖλκεν, εἰς πως δύνατο κινηθεὶς ἀπὸ τοῦ τύφου καὶ τῆς δόξης μικρόν τι ἀνανῆψαι. καὶ γὰρ δὴ ἡσθάνετο αὐτὸν νῦν μὲν 5 ἥδομενον, νῦν δὲ λυπούμενον ἐν τῷ αὐτῷ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἄκριτον οὖσαν, ὕσπερ τὸν ἀέρα ἐν ταῖς τροπαῖς, ὅταν ἐκ τοῦ αὐτοῦ νέφους ὥη τε καὶ λάμπῃ ὁ ἥλιος. συνίει δὲ ὅτι καὶ τοῦ τρόπου κατε- 165 R φρόνει, ἐν τῷ διελέγετο πρὸς αὐτόν, ἄτε οὐδέποτε 10 ἀκηκοὼς δεινοῦ λέγειν ἀνδρός, ἀλλὰ τῶν σοφιστῶν θαυμάξων λόγους, ὡς ὑψηλούς τε καὶ μεγαλοπρεπεῖς. βούλομενος οὖν χαρίσασθαι αὐτῷ, ἅμα τε ἐπιδεῖξαι ὅτι οὐκ ἀδύνατός ἐστιν ὕσπερ ἵππον εὔμα- 15 θῆ καὶ πειθόμενον, ὅταν αὐτῷ δοκῇ, τὸν λόγον ἐπᾶραι, λέγει πρὸς αὐτὸν οὕτω περὶ δαιμόνων, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἔξωθεν τῶν ἀνθρώπων οἱ πονηροὶ καὶ ἀγα- 20 θοὶ δαιμονες, οἱ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέ- ροντες αὐτοῖς, ὁ δὲ ἴδιος ἐκάστου νοῦς, οὗτός ἐστι δαιμὼν τοῦ ἔχοντος ἀνδρός, ἀγαθὸς μὲν ὁ τοῦ φρονί- 72 M 25 μου καὶ ἀγαθοῦ δαιμῶν, πονηρὸς δὲ ὁ τοῦ πονηροῦ, ὥσαύτως δὲ ἐλεύθερος μὲν ὁ τοῦ ἐλευθέρου, δοῦλος δὲ ὁ τοῦ δούλου, καὶ βασιλικὸς μὲν ὁ τοῦ βασιλικοῦ καὶ μεγαλόφρονος, ταπεινὸς δὲ ὁ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀγεννοῦς. ἵνα δέ, ἔφη, μὴ καθ' ἓν ἐκαστον ἐπιὼν πολύ τι πλῆθος ἐπάγωμαι λόγων, ἐρῶ τοὺς κοινοτά- 30 τους καὶ φανερωτάτους δαιμονας, ὑφ' ᾧν ἄπαντες, ὡς εἰπεῖν, ἐλαύνονται τύφαννοι καὶ ἴδιωται καὶ πλούσιοι καὶ πένητες καὶ ὅλα ἔθνη καὶ πόλεις. ἐν- ταῦθα δὴ πάντα ἀνεὶς κάλων μάλα ὑψηλῶς καὶ ἀδεῶς τὸν ἔξῆς διεπέραινε λόγον. πολλὰ μέν, ὡς παῖ Φιλίππου, περὶ πάντα κακίαι τε καὶ διαφθο- ραὶ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων, καὶ τοσαῦται σχεδὸν

ὅσας οὐδενατὸν διελθεῖν. τῷ ὅντι γὰρ κατὰ τὸν ποιητὴν

166 R οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν ὥδ' εἰπεῖν ἐπος
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ θεῆλατος,
ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

τριῶν δὲ ἐπικρατούντων, ὡς ἐπος εἰπεῖν, βίων, εἰς οὓς μάλιστα ἐμπίπτουσιν οἱ πολλοί, μὰ Διὸν μετὰ λόγισμοῦ σκεψάμενοι καὶ δοκιμάσαντες, ἀλόγῳ δὲ ὄρμῃ καὶ τύχῃ προσενεχθέντες, τοσούτους φατέον εἶναι καὶ δαιμονας, οἵς συνέπονται καὶ λατρεύουσιν 10 ὁ πολὺς καὶ ἀμαθῆς ὄμιλος, ἄλλος ἄλλω, καθάπερ ἡγεμόνι πονηρῷ καὶ μαινομένῳ, πονηρὸς καὶ ἀσελγῆς θίασος. ἔστι δὲ τούτων ὃν ἔφην βίων ὁ μὲν ἡδυπαθῆς καὶ τρυφερὸς περὶ τὰς τοῦ σώματος ἡδονάς, ὁ δὲ αὖ φιλοχρήματος καὶ φιλόπλουτος, ὁ δὲ 15 τρίτος ἀμφοτέρων ἐπιφανέστερός τε καὶ μᾶλλον τεταραγμένος, ὁ φιλότιμος καὶ φιλόδοξος, ἐκδηλοτέρων καὶ σφοδροτέρων ἐπιδεικνύμενος τὴν ταραχὴν καὶ τὴν μανίαν, ἔξαπατῶν αὐτόν, ὡς καλοῦ δή τινος ἐφαστήν. φέρε οὖν καθάπερ οἱ κομψοὶ τῶν δημιουρ- 20 γῶν ἐπὶ πάντα ἐμβραχυ φέρουσι τὴν αὐτῶν ἐπίνοιαν τζικαὶ τέχνην, οὐ μόνον τὰς τῶν θεῶν ἀπομιμούμενοι φύσεις ἀνθρωπίνοις εἰδεσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔκαστον, ποταμούς τε ἐνίοτε γράφοντες ἀνδράσιν 167 R ὁμοίους καὶ κρήνας ἐν τισι γυναικείοις εἰδεσι, νήσους 25. τε καὶ πόλεις καὶ τάλλα μικροῦ δεῖν σύμπαντα· ὅποιον καὶ Ὁμηρος ἐτόλμησεν ἐπιδεῖξαι Σκάμανδρον φθεγγόμενον ὑπὸ τῇ δίνη. κάκεῖνοι φωνὰς μὲν οὐκ ἔχουσι προσθεῖναι τοῖς εἰδώλοις, εἰδη δὲ οἰκεῖα καὶ σημεῖα ἀπὸ τῆς φύσεως, οἷον τοὺς ποταμοὺς κατακειμέ- 30 νους γυμνοὺς τὸ πλέον, γένειον πολὺ καθεικότας, μυρίκην ἥ κάλαμον ἐστεφανωμένους. οὐκοῦν καὶ

ἥμεῖς μὴ χείρους μηδὲ φαυλότεροι περὶ τὸν λόγον
 φανῶμεν ἥπερ ἐκεῖνοι περὶ τὰς αὐτῶν τέχνας, τῷ
 πλάττειν καὶ ἀφομοιοῦν τὸν τρόπον τοῦ τριπλοῦ
 δαιμονος τῶν τριῶν βίων, τὴν ἐναντίαν ἔχειν καὶ ἀν-
 5 τίστροφον ἐπιδεικνύμενοι τῆς τῶν λεγομένων φυ-
 σιογνωμόνων ἐμπειρίας καὶ μαντικῆς. οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ
 τῆς μορφῆς καὶ τοῦ εἰδούς τὸ ὅθις γιγνώσκουσι καὶ
 ἀπαγγέλλουσιν, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τῶν ὅθῶν καὶ τῶν ἔρ-
 γων χαρακτῆρα καὶ μορφὴν ἀξίαν ἐκείνων σπάσωμεν,
 10 εἰ ἄρα μᾶλλον ἄψασθαι δυνησόμεθα τῶν πολλῶν ^{168R}
 καὶ φαυλοτέρων, πρὸς τὸ ἀποδεῖξαι τὴν τῶν βίων
 ἀτοπίαν. οὐδὲν γὰρ ἄσχημον οὐδὲ νεμεσητὸν καὶ
 ποιηταῖς παραβαλλομένους καὶ χειροτέχναις καὶ κα-
 θαρταῖς ὁρᾶσθαι, εἰ δέοι σπεύδειν, πανταχόθεν εἰκό-
 15 νας καὶ παραδείγματα πορίζοντας, ἃν πως ἰσχύσωμεν
 ἀποτρέψαι κακίας καὶ ἀπάτης καὶ πονηρῶν ἐπιθυ-
 μιῶν, εἰς ἀρετῆς δὲ φιλίαν προαγαγεῖν καὶ ἔρωτα
 ἔωντος ἀμείνονος· ἡ ὡς εἰώθασιν ἔνιοι τῶν περὶ τὰς
 τελετὰς καὶ τὰ καθάρσια, μῆνιν Ἐκάτης ἵλαβομενοί
 20 τε καὶ ἔξαντη φάσκοντες ποιήσειν, ἐπειτα οἷμαι ^{169R}
 φάσματα πολλὰ καὶ ποικίλα πρὸ τῶν καθαριῶν ἔξη-
 γούμενοι καὶ ἐπιδεικνύντες, ἃ φασιν ἐπιπέμπειν χο-
 λούμενην τὴν θεόν. εἶεν· ὁ μὲν δὴ φιλοχοήματος
 δαιμῶν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ γῆς καὶ βιοσκημάτων
 25 καὶ συνοικιῶν καὶ πάσης κτήσεως ἐραστῆς. ἄρα οὐκ
 ἃν σκυθρωπός τε καὶ συννεφῆς ἴδεῖν ἐν σχήματι τα-
 πεινῷ καὶ ἀγεννεῖ πλάττοιτο ὑπὸ δημιουργοῦ μὴ ^{74M}
 φαύλου τὴν τέχνην; αὐχμηρὸς καὶ δυπῶν, οὔτε παῖ-
 δας ἡ γονέας οὔτε πατρίδα φιλῶν, ἡ συγγένειαν ἄλλο
 30 τι νομίζων ἡ τὰ χρήματα, τοὺς δὲ θεοὺς πλέον οὐδὲν
 εἶναι λογιζόμενος, διτι μὴ πολλοὺς αὐτῷ μηδὲ μεγά-
 λους θησαυροὺς παραδεικνύουσιν ἡ θανάτους οἰκείων

τινῶν καὶ συγγενῶν, ὅπως ἔχοι οὐληρονομεῖν, τὰς δὲ ἑορτὰς ζημίαν ἄλλως ἥγούμενος καὶ ματαιάν δαπάνην, ἀγέλαστος καὶ ἀμειδίατος, ὑφορώμενος ἅπαντας καὶ βλαβεροὺς ἥγούμενος καὶ ἀπιστῶν πᾶσιν, ἀρπακτικὸν βλέπων, ἀεὶ πινῶν τοὺς δακτύλους, ἦτοι 5 τὴν αὐτοῦ λογιζόμενος οὐσίαν ἢ τῶν ἄλλων τινός, τἄλλα δὲ ἀναισθῆτος καὶ ἀμαθής, παιδείας καὶ γραμμάτων καταγελῶν, πλὴν ὅσον περὶ λογισμοὺς καὶ συμβόλαια, τυφλοῦ δικαίως καὶ λεγομένους καὶ γραφομένου τοῦ πλούτου τυφλότερος ἐραστής, περὶ 10 πάντα λυττῶν κτήματα καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον ἥγούμενος; οὐχ ὕσπερ τὴν μαγνῆτιν λίθον ἔλκειν φασὶ πρὸς αὐτὴν τὸν σίδηρον, ἄλλὰ καὶ χαλκὸν καὶ μόλυβδον προσαγόμενος, κανὸν ψάμμου ἢ λίθον διδῷ τις, πανταχῇ καὶ περὶ πάντα σχεδόν τι τὸ ἔχειν τοῦ μὴ 15 ἔχειν λυσιτελέστερον τε καὶ ἀμεινον ἥγούμενος, μάλιστα δὲ περὶ τὴν τοῦ ἀργυρίου κτῆσιν ἔμφρων καὶ συντεταμένος, ὅτι δὴ τάχιστα καὶ ἀδαπτωτατα πρόεισι, σὺν ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ προβαίνων καὶ φθάνων οἷμαι τὰς τῆς σελήνης περιόδους, τὸ δὲ τῆς 20 ἀπεχθείας καὶ τὸ τοῦ μίσους καὶ βλασφημιῶν οὐδαμῆ λογιζόμενος, ἔτι δὲ τῇ μὲν ἄλλῃ κτήσει καλλωπισμόν τινα προσεῖναι καὶ διατοιβὴν ἥγούμενος, τὸ δὲ ἀργύριον ὡς ἐν βραχυτάτῳ συνειληφέναι τὴν τοῦ πλούτου δύναμιν. τοῦτο οὖν διώκει καὶ ξητεῖ παν- 25 ταχόθεν, οὐδέν τι μεταστρεφόμενος, οὕτ' εἰ μετ' αἰσχύνης οὕτ' εἰ μετ' ἀδικίας γίγνοιτο, πλὴν ὅσον τὰς κολάσεις ὑφορώμενος, ὁδοιδόκων ἀσφαλέστερος, δειλίᾳ κρατηθείς, κυνὸς ἀχρήστου ψυχὴν ἔχων, τὰ μὲν ἀρπάξοντος, ἐὰν ἐλπίσῃ λήσεσθαι. τοῖς δὲ ἐπ- 30 171R εμβλέποντος καὶ ἀκοντος ἀπεχομένου διὰ τοὺς ἐφετικοτάτας φύλακας. ἔστω δὴ ὅδε ὁ δαιμῶν αἰσχρὸς

καὶ ἀποεπής, βραχὺς ἵδεῖν, δουλοπρεπής, ἄγρυπνος,
 οὐδέποτε μειδιῶν, ἀεί τῷ λοιδορούμενος καὶ μαχό-
 μενος, πορνοβοσκῷ μάλιστα προσεοικῶς τό τε σχῆμα
 καὶ τὸν τρόπον ἀναιδεῖ καὶ γλίσχω, βαπτὸν ἀμπεχο-
 5 μένῳ τριβώνιον μᾶς τινος τῶν ἔταιρῶν ὃν ἴσμεν,
 τοὺς αὐτοῦ φίλους τε καὶ ἔταιρους, μᾶλλον δὲ δού-
 λους τε καὶ ὑπηρέτας λωβώμενος καὶ καταισχύνων
 πάντα τρόπον, ἐάν τε ἐν ἰδιώτου σχήματι λάβῃ τι-
 νὰς ἐάν τε ἐν βασιλέως. ἢ οὐ πολλοὺς τῶν καλου-
 10 μένων βασιλέων ἴδεῖν ἔστι καπήλους καὶ τελώνας
 καὶ πορνοβοσκούς; ἀλλὰ Δρόμωνα μὲν καὶ Σάραβον, 172R
 ὅτι ἐν Ἀθήναις καπηλεύουσι καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων
 τοῦτο ἀκούουσι τοῦνομα, δικαίως φαμὲν ἀκούειν,
 Δαρεῖον δὲ τὸν πρότερον, ὅτι ἐν Βαβυλῶνι καὶ
 15 Σούσοις ἐκαπήλευε, καὶ Πέρσαι αὐτὸν ἔτι καὶ νῦν
 καλοῦσι κάπηλον, οὐ δικαίως κεκλησθαι; Ἰδιόν γε
 μὴν τόύτῳ συμβέβηκε παρὰ τοὺς ἄλλους δαίμονας.
 ἐνίστε μὲν γὰρ κατέχει καὶ κρατεῖ τῆς ψυχῆς, ἐνίστε
 δὲ ἐκείνοις συνέπεται διὰ τὸ πάσης ἐπιθυμίας καὶ
 20 σπουδῆς ὑπηρέτην τε καὶ διάκονον ἀποφάσιστον
 εἶναι τὸν πλοῦτον. ἀλλ' ἐγὼ λέγω νῦν αὐτὸν ἥγού-
 μενον καὶ προεστηκότα τῆς τοῦ δυστυχοῦς ἀνθρώπου
 διανοίας, οὕτε ἐφ' ἡδονὴν τινα οὕτε εἰς δόξαν ἀνα-
 φέροντα τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν, οὐδὲ ὡς ἀναλώ-
 25 σοντα καὶ χρησόμενον συνάγοντα, ἀνέξοδον δὲ καὶ
 ἀχρεῖον φυλάττοντα τὸν πλοῦτον, τῷ ὅντι κατά-
 κλειστον ἐν τισι κρυπτοῖς καὶ ἀφεγγέσι θαλάμοις.
 εἴεν· ὁ δὲ δὴ δεύτερος ἀνήρ τε καὶ δαίμων ἐκείνου 173R
 τοῦ ἀνδρός, ὁ τὰ τῆς ἡδονῆς ἀναφαίνων ὅργια καὶ
 30 τὴν θεὸν ταύτην θαυμάζων καὶ προτιμῶν, ἀτεχνῶς
 γυναικείαν θεόν, ποικίλος καὶ πολυειδὴς καὶ περὶ
 τε ὄσμας καὶ γεύσεις ἀπλήρωτος, ἔτι δὲ οἷμαι περὶ

πάντα δράματα, πάντα δὲ ἀκούσματα τὰ πρὸς ἡδο-
νὴν τινα φέροντα, πάσας δὲ ἀφὰς προσηνεῖς τε καὶ
μαλακὰς λουτρῶν τε δσημέραι θερμῶν, μᾶλλον δὲ
δῆς τῆς ἡμέρας, καὶ χρόνεων οὐ κάματον λαμένων,
τελεπρὸς δὲ αὖ τούτοις ἐσθήτων τε μαλακῶν ἔλξεις 5
καὶ κατακλίσεις ἡσκημένας καὶ διακονίας ἀκοιβεῖς
καθ' ἐκάστην ἐπιθυμίαν τε καὶ χρείαν, περὶ ταῦτα
πάντα δεινῶς ἐπτοημένος, μάλιστα μέντοι καὶ ἀκρα-
τέστατα περὶ τὴν τῶν ἀφροδισίων δέξειαν καὶ διά-
πυρον μανίαν θηλυκῶν τε καὶ ἀρρενικῶν μῆτεων 10
174R καὶ ἔτι πλειόνων ἀρρήτων καὶ ἀνωνύμων αἰσχρονο-
γιῶν, ἐπὶ πάντα δόμοίως τὰ τοιαῦτα φερόμενος καὶ
ἄγων, οὐδὲν ἀπώμοτον οὐδὲ ἄπρακτον ποιούμενος.
νῦν γὰρ δὴ ἔνα τοῦτον τίθεμεν τὸν ἀπάσας τὰς τοι-
αύτας παρειληφότα νόσους καὶ ἀκρασίας τῆς ψυχῆς, 15
ἴνα μὴ πολὺν τινα ἀθροίσωμεν ἐσμὸν μοιχικῶν τι-
νων δαιμόνων καὶ φιλόψων καὶ φιλοίνων καὶ ἄλλων
δὴ μυρίων, ἀλλ' ἀπλῶς ἔνα δαιμονα τιθῶμεν τὸν
ἀκόλαστον καὶ δεδουλωμένον ὑφ' ἡδονῆς, ἐὰν μὲν
ἐπιρρέη ποθὲν ἀνελλιπτὲς τὸ τῆς χορηγίας, χορημάτων 20
βασιλικῶν ἢ τυνος μεγάλης ἰδιωτικῆς ὑπούσης οὐ-
σίας, ἐν πολλῇ καὶ ἀφθόνῃ καλινδούμενον ἀσελγείᾳ
μέχρι γήρως· εἰ δὲ μή, ταχὺ μάλα ἔξαναλώσαντα
τὰ παρόντα, πένητα ἀκρατῆ καὶ ἀκόλαστον ἐν σπά-
νει καὶ ἴμέρῳ δεινῷ, τῶν ἐπιθυμιῶν λειπόμενον. εἰ 25
δέ τινας οὗτος τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων εἰς γυ-
ναικεῖον μετέβαλε βίον τε καὶ σχῆμα, ὥσπερ οἱ μῆ-
δοι φασι τοὺς μεταβαλόντας ἐξ ἀνθρώπων εἰς ὄρνι-
175R θας ἢ θηρία, ἐὰν τύχωσι τοιαύτης ἡττηθέντες ἡδο-
νῆς, πάλιν κάντανθα ἐν τῇ χορηγίᾳ πέφηνεν. ὁ μὲν 30
γὰρ ἀσθενής τε καὶ ἀτολμός ἐκ τούτου τοῦ γένους
δαιμῶν ἐπί τε τὰς γυναικείας νόσους καὶ ἄλλας αἰσ-

χύνας, διόσαις πρόσεστι ζημία ὀνείδη, προάγει
ὅφελος· ὅπου δὲ ἡδονῶν τινων τιμωρίαι πρόσεισι,
θανάτους ἢ δεσμοῖς κολάζουσαι τοὺς ἔξαμαρτάνοντας
ἢ χρημάτων πολλῶν ἐκτίσεσιν, οὐ πάνυ τι πρὸς ταῦτα
ἔφίσιν. ὁ δὲ ἀτενέστερος τε καὶ θρασύτερος πάντα
ἀπλῶς ὑπερβαίνειν ἀναγκάζει τά τε ἀνθρώπινα καὶ ^{176 R}
τὰ θεῖα. καὶ ὁ μὲν ἀσθενής τε καὶ ἄτολμος [ἔνθα] ^{77 M}
προσθέμενος τὴν τοιαύτην αἰσχύνην ὄμολογεῖ οὐ-
δενὸς ἀνδρείου πράγματος ἀπτόμενος, ἀλλὰ παρα-
χωρῶν τῶν κοινῶν καὶ πολιτικῶν πράξεων τοῖς ἀμει-
νον βεβιωκόσιν· ὁ δὲ ἵταμὸς καὶ ἄτρεστος, πολλὰς
ὑβρεῖς τε καὶ αἰσχύνας ὑπομείνας, ὀστράκου, φασί,
μεταπεδόντος, στρατηγὸς ἢ δημαγωγὸς πέφηνεν ὅξε
καὶ διάτορον βοῶν, ὕσπερ οἱ τῶν δραμάτων ὑποκρι-
ταί, ἀπορρίψας μεταξὺ τὴν γυναικείαν στολὴν, ἔπειτα
στρατιώτου τινὸς ἢ διήτορος στολὴν ἀρπάσας περιέρ-
χεται συκοφάντης καὶ φοβερός, ἀντίον πᾶσι βλέπων.
ἄροτρον ἀρρενωπόν τε καὶ σεμνὸν εἶδος τῷ τοιού-
τῳ δαιμονι πρέπει ἢ μᾶλλον ὑγρόν τε καὶ μαλθα-
κόν; οὐκοῦν τὸ οἰκεῖον αὐτῷ σχῆμα προσθήσομεν,
οὐχ ὁ πλαττόμενος ἐνδύεται πολλάκις, ἀνδρεῖον καὶ
φοβερόν. προΐτω γε μὴν νὴ Δία τρυφῶν τε καὶ μύρου ^{177 R}
καὶ οἴνου ἀποπνέων ἐν κροκωτῷ μετὰ πολλοῦ καὶ
ἀτάκτου γέλωτος, μεθύοντι προσεοικώς, καμάξοντι
μεθ' ἡμέραν ἀσελγῆ κῶμον, στεφάνους τινὰς ἐστε-
φανωμένος ἐώλους τὴν τε κεφαλὴν καὶ περὶ τῷ τρα-
χῆλῳ, καὶ πλάγιος φερόμενος, ὀρχούμενός τε καὶ
ἄδων θῆλυ καὶ ἀμουσον μέλος. ἀγέσθω δὲ ὑπὸ γυ-
ναικῶν ἀναισχύντων καὶ ἀκολάστων, ἐπιθυμιῶν τι-
νων λεγομένων, ἄλλων ἐπ' ἄλλα ἐλκουσῶν, μηδε-
μίαν αὐτῶν ἀπωθούμενος μηδὲ ἀντιλέγων, ἀλλ' ἐτοί-
μως δὴ καὶ προσθύμως συνεπόμενος. αἰ δὲ μετὰ πολ-

λοῦ πατάγου κυμβάλων τε καὶ αὐλῶν φέρουσαι μαινόμενον αὐτὸν σπουδῇ προΐτωσαν. ὁ δὲ ἐκ μέσων ἀναβοάτω τῷ γυναικῶν ὁξύτερον καὶ ἀκριτέστερον, λευκὸς ἰδεῖν καὶ τρυφερός, αἰθρίας καὶ πόνων ἄπειρος, ἀποκλίνων τὸν τράχηλον, ὑγροῖς τοῖς ὅμιλοις μάσι μάχλον ὑποβλέπων, ἀεί ποτε τὸ σῶμα καταθεώμενος, τῇ ψυχῇ δὲ οὐδὲν προσέχων οὐδὲ τοῖς ὑπ' αὐτῆς προσταττομένοις. τοῦτον ἀγαλματοποιὸς ἡ γραφεὺς ἀναγκαζόμενος εἰκάζειν οὐκ ἀν δομοιότερον ἄλλῳ ἔργασαιτο ἡ τῷ Σύρων βασιλεῖ μετ' εὔνούχων καὶ παλλακῶν ἔνδον διαβιοῦντι, στρατοπέδον δὲ καὶ ποτίμιλέμον καὶ ἀγορᾶς ἀθεάτῳ τὸ παράπαν. προηγείσθω δὲ καὶ τούτου ἀπάτη, πάνυ ὥστα καὶ πιθανή, κεκοσμημένη κόσμοις πορνικοῖς, μειδιῶσα καὶ ὑπισχνουμένη πλῆθος ἀγαθῶν, ὡς ἐπ' αὐτὴν ἄγονσα τὴν εὐδαιμονίαν, ἔως ἀν εἰς τὸ βάρανθρον καταβάλῃ λαθοῦσα, εἰς πολύν τε καὶ φυπαρὸν βόρβορον, ἐπειτα ἔάσῃ καλινδεῖσθαι μετὰ τῶν στεφάνων καὶ τοῦ κροκωτοῦ. τοιούτῳ δεσπότῃ λατρεύονται καὶ τοιαῦται πάσχονται πλανῶνται κατὰ τὸν βίον ὅσαι ψυχαὶ πρὸς μὲν πόνους δειλαὶ καὶ ἀδύνατοι, δεδουλωμέναι δὲ ἡδοναῖς, φιλήδονοι καὶ φιλοσώματοι, βίον αἰσχρὸν καὶ ἐπονείδιστον οὐχ ἐλόμεναι ξῶσιν, ἀλλὰ ἐνεχθεῖσαι πρὸς αὐτόν. οὐκοῦν μετὰ τοῦτον ὁ λόγος ὥσπερ ἐν ἀγῶνι σφύττει τρίτον εἰσάγειν, ὡς ἐκεῖ χορόν, τὸν φιλότιμον, οὐ πάνυ προθύμως τὰ νῦν ἀγωνιούμενον, καίτοι φιλόνεικον ὅντα τῇ φύσει περὶ πάντα καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντα· πλὴν οὐ περὶ δόξης ἡ τιμῆς ἡ κρίσις αὐτῷ τὰ νῦν ἐνέστηκεν, ὑπὲρ δὲ πολλῆς καὶ δικαιίας ἀδοξίας. φέρε δὴ ποιόν τι πλάττωμεν τό τε σχῆμα καὶ εἶδος τοῦ φιλοτίμου δαιμονος; ἡ δῆλον ὅτι πτερωτόν τε καὶ ὑπηνέμιον κατὰ τὸ ἥθος αὐτοῦ

καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, ἅμα τοῖς πνεύμασι φερόμενον; ὃποίους τοὺς Βορεάδας ἐνεθυμήθησάν τε καὶ ἔγραψαν οἱ γραφεῖς, ἐλαφρούς τε καὶ μεταρσίους, ταῖς^{179R} τοῦ πατρὸς αὔραις συνθέοντας. ἀλλ' ἐκεῖνοι μέν, ὅπότε βουληθεῖεν, ἐπεδείκνυντο τὴν αὐτῶν δύναμιν, τέως δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἥρωών τον ἐν τῇ Ἀργοτ^{180M} συνέπλεον ναυτιλλόμενοι καὶ τάλλα πράττοντες οὐδενὸς ἦττον. ὁ δὲ τῶν φιλοδόξων ἀνδρῶν προστάτης ἀεὶ μετέωρος, οὐδέποτε γῆς ἐφαπτόμενος οὐδὲ ταπεινοῦ τινος, ἀλλὰ ὑψηλὸς καὶ μετάρσιος, ὅταν μὲν αἰθρίας τύχῃ καὶ γαλήνης ἢ ξεφύρου τινὸς ἐπιεικῶς πνέοντος, ἀεὶ μᾶλλον ἀγαλλόμενός τε καὶ ἵων εἰς αὐτὸν τὸν αἰθέρα, πολλάκις δ' ἐν σκοτεινῷ νέφει κρυπτόμενος, ἀδοξίας τινὸς συντρεχούσης καὶ ψόγου παρὰ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, οὓς ἐκεῖνος θεραπεύει καὶ τιμᾷ καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς αὐτοῦ κυρίους ἀπέ-^{179M} δειξεν. οὐδέν γε μὴν προσέοικεν ἀσφαλείας ἔνεκεν οὕτε ἀετοῖς οὕτε γεράνοις οὕτε ἄλλῳ τινὶ πτηνῷ γένει τὴν φύσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἄν τις αὐτὸν προσεικάσειε τῇ Ἰκάρου βιαίῳ καὶ παρὰ φύσιν φορᾷ, οὐ δυνατὸν τέχνημα ἐπιχειρήσαντος Δαιδάλου τεχνήσασθαι. τοι γαροῦν ὑπὸ νεότητος καὶ ἀλαζονείας ἐπιθυμῶν ὑψηλότερος τῶν ἄστρων φέρεσθαι χρόνον μέν τινα ἐσώξετο βραχύν, χαλωμένων δὲ τῶν δεσμῶν καὶ τοῦ κηροῦ ὁρέοντος, ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦδε τῷ πελάγει παρέσχεν, οὗπερ ἡφανίσθη πεσών. κάκεῖνος ἀσθε-^{180R} νέσι καὶ κούφοις τῷ ὅντι πιστεύσας πτεροῖς, λέγω δὲ τιμαῖς τε καὶ ἐπαίνοις ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῶν πολλῶν ὡς ἔτυχε γίγνομένοις, ἐπισφαλῶς καὶ ἀστεμήτως φέρεται καὶ φέρει τὸν ἄνδρα τὸν αὐτοῦ ξηλωτήν τε καὶ ὑπηρέτην, νῦν μὲν ὑψηλὸν καὶ μακάριον πολλοῖς φανόμενον, πάλιν δὲ αὖ ταπεινόν τε καὶ ἄθλιον

τοῖς τε ἄλλοις καὶ πρώτῳ καὶ μάλιστα αὐτῷ δοκοῦνται.
 εἰ δέ τῷ οὐ φίλον πτηνὸν αὐτὸν διανοεῖσθαι καὶ
 ποιεῖν, ὁ δὲ ἀφομοιούτω αὐτὸν τῇ τοῦ Ἰξίονος χαλε-
 πῇ καὶ βιαιόφ φορῷ τε καὶ ἀνάγκῃ, τροχοῦ τυνος δύμη
 κύκλῳ κινουμένου τε καὶ φερομένου. οὐ γὰρ ἀπεοι-
 κός οὐδὲ μακρὰν δὴ τῶν σοφῶν τε καὶ κομψῶν εἰκασ-
 μάτων εἴη ἂν ὁ τροχὸς δόξη παραβαλλόμενος, τῇ τε
 181R κινήσει καὶ μεταβολῇ πάνυ διαδίως περιθέων, ἐν δὲ
 τῇ περιφορᾷ παντοῖα σχήματα τὴν ψυχὴν ἀναγκάζων
 λαμβάνειν μᾶλλον ἢ ὁ τῶν κεραμέων τὰ ἐπ' αὐτῷ 10
 πλαττόμενα. ἄνδρα δὴ τοιοῦτον εἶλούμενον ἀεὶ καὶ
 περιφερόμενον, κόλακα δῆμων τε καὶ ὄχλων ἐν ἐκ-
 κλησίαις ἢ ἐπιδεῖξεσιν ἢ βασιλέων ἢ τυράννων λε-
 γομέναις δὴ φιλίαις καὶ θεοπείαις, τίς οὐκ ἂν ἐλεή-
 σειε τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου; λέγω δὲ οὐχ ὃς ἂν 15
 ἀπὸ τοῦ βελτίστου προεστηκὼς πολὺ τι πλῆθος ἀν-
 θρώπων πειθοῖ καὶ λόγῳ μετ' εὔνοίας καὶ δικαιοσύ-
 182R νης πειρᾶται διθυμίζειν τε καὶ ἄγειν ἐπὶ τὰ βελτίω.
 ἔχετω δὴ καὶ οὗτος ἡμῖν ὁ δαιμων τέλος, ἵνα μὴ νῦν
 στολάς τε καὶ μορφὰς προστιθέντες αὐτῷ καὶ τἄλλα 20
 80M τὰ προσήκοντα πολὺν καὶ ἅπειρον εἰσφερόμεθα λό-
 γων ὄχλον. εἴη δ' ἂν αὐτοῦ τὸ ἥθος, ὡς ἐν βραχεῖ
 περιλαβεῖν, φιλόνεικον, ἀνόητον, χαῦνον, ἀλαζο-
 νεία καὶ ξηλοτυπία καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἔγγιστα
 χαλεποῖς καὶ ἀγρίοις πάθεσιν. ἅπαντα γὰρ ταῦτα 25
 φιλοτίμῳ τρόπῳ ψυχῆς ἀκοινώνητα καὶ ἀγρια καὶ
 χαλεπὰ ἀνάγκη πᾶσα συνέπεσθαι, ἕτι δὲ αὐτὸν πολὺ²
 μεταλλάττειν καὶ ἀνώμαλον ἔχειν τὴν διάνοιαν, ἄτε
 ἀνωμαλῷ δουλεύοντα καὶ προσέχοντα πράγματι, πυ-
 κνότερόν τε καὶ συνεχέστερον ἢ τοὺς κυνηγέτας φασὶ 30
 χαίροντα καὶ λυπούμενον· ἔκείνοις γὰρ δὴ μάλιστα
 τοῦτο πλεῖστον καὶ συνεχέστατον συμβαίνειν λέγουσι,

φαινομένης τε καὶ ἀπολλυμένης τῆς ἄγρας· ὅταν μὲν εὐδοκιμήσεις τε καὶ ἔπαινοι συμβαίνωσιν αὐτοῖς, ἡ ψυχὴ τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς αὔξει καὶ βλαστάνει καὶ θαυμαστὸν ἵσχει μέγεθος, καθάπερ Ἀθήνησί φασι 5 τὸν ἴερὸν τῆς ἐλάας θαλλὸν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βλαστῆσαι καὶ πλείονα γενέσθαι· ταχὺ δὲ αὖ πάλιν συστέλλεται^{183R} καὶ ταπεινοῦται καὶ φθίνει, ψόγου τινὸς προσπεσόντος ἢ δυσφημίας. ἀπάτη δὲ καὶ τούτῳ παρέπεται τῷ δαιμονὶ ἀπασῶν πιθανωτάτη. οὐ γὰρ ὡς ἡ τοῦ φι-
 10 λαογύρου καὶ φιληδόνου λαμπρὸν μὲν οὐδὲν λόγῳ ἐδύναντο ὑποσχέσθαι, οὐδ' ὡς ἐπὶ σεμνὰ καὶ λαμπρὰ προήγαγον τοὺς ἀπατωμένους ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον τὸ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὄνομα ἐπεφήμιξον καὶ προσετίθεσαν, οὕτως ἡ τοῦδε ἀπάτη, ἀλλ' ἐπάδουσα
 15 καὶ γοητεύουσά φησι φιλόκαλον αὐτὸν εἶναι καὶ ὡς ἐπ' ἀρετὴν τινὰ ἢ εὐκλειαν ἄγειν τὴν δόξαν. πάλιν^{184R} οὗν ἐνθάδε κινδυνεύσω τὸ δεύτερον εἰς τὸν αὐτὸν πεσεῖν μῦθον τοῦ Ἱξίονος. καὶ γὰρ ἐκεῖνόν φασιν ἐπιθυμήσαντα τῶν Ἡρας μακαρίων γάμων νεφέλη τινὶ
 20 συγγενόμενον σκοτεινῇ καὶ ἀχλυώδει ἄχρηστα καὶ ἀλλόκοτα γεννῆσαι τέκνα, τὸ τῶν Κενταύρων γένος ποι-
 κίλον καὶ συμπεφιορημένον. ὁ γὰρ εὐκλείας ἔρωτος δια-
 μαρτών, ἐπειτα δόξης ἐπιθυμίᾳ συνών, τῷ ὅντι νε-
 φέλῃ λέληθεν ἀντὶ τῆς θείας καὶ σεμνῆς ὁμιλίας συν-^{185M}
 25 ὄν. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων συνονσιῶν ἢ γάμων ὠφέλιμον μὲν ἢ χρήσιμον οὐδὲν ἂν γένοιτο, θαυμαστὰ δὲ καὶ ἄλλογα, προσεοικότα τοῖς Κενταύροις, δημαγωγῶν τινῶν πολιτεύματα καὶ συγγράμματα σοφιστῶν. ξε-
 ναγοὶ γὰρ καὶ σοφισταὶ καὶ δημαγωγοί· λέγω δὲ δια-^{185R}
 30 ιρίνων στρατηγούς τε καὶ παιδευτὰς καὶ πολιτικοὺς ἄνδρας ἀπὸ τῶν νῦν εἰρημένων· οὗτοι πάντες ἐκείνῳ τῷ δαιμονὶ προσνέμεσθαι ἄξιοι καὶ τῆς ἐκείνου μερί-

δος τε καὶ ἔταιρείας ἀριθμεῖσθαι. καὶ δὴ νῦν μὲν
 ἐπεξῆλθον τοὺς ὑφ' ἐνὸς ἐκάστου τῶν εἰρημένων
 δαιμόνων ἐλαυνομένους· πολλάκις δὲ καὶ δύο τὸν
 αὐτὸν ἥ πάντες εἰλήχασι, τάνατία ἀλλήλοις προσ-
 τάττοντες καὶ ἀπειλοῦντες, εἰ μὴ πείθοιτο, μεγά- 5
 λαις τισὶ περιβαλεῖν ξημίαις, ὁ μὲν φιλήδονος ἀνα-
 λίσκειν εἰς τὰς ἡδονὰς κελεύων, καὶ μήτε χρυσοῦ
 μήτε ἀργύρου μήτε ἄλλου κτήματος φείδεσθαι μηδε-
 νός, ὁ δ' αὖ φιλοχρήματος καὶ μικρολόγος οὐκ ἐῶν,
 ἀλλὰ κατέχων τε καὶ ἀπειλῶν, εἰ πείσεται ἐκείνῳ, 10
 λιμῷ τε καὶ δίψῃ καὶ ἀπάσῃ πενίᾳ τε καὶ ἀπορίᾳ
 διολεῖν αὐτόν. πάλιν δὲ ὁ μὲν φιλόδοξος συμβου-
 λεύει καὶ παρακαλεῖ προΐεσθαι τὰ ὅντα τιμῆς ἐνεκεν-
 ὁ δὲ καὶ πρὸς τοῦτον ἀπομάχεται καὶ ἀντιβαίνει. καὶ
 μὴν ὅ γε τῆς ἡδονῆς φίλος καὶ ὁ τῆς δόξης οὕποτε 15
 δύνανται συνῆσαι οὐδὲ τὸ αὐτὸν εἰπεῖν. ὁ μὲν γὰρ
 καταφρονεῖ τῆς δόξης καὶ ληδον ἡγεῖται καὶ τὸ τοῦ
 Σαρδαναπάλλου προφέρεται πολλάκις ἐλεγεῖν,
 156R τόσσον ἔχω ὕσσον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ'
 ἔρωτος 20
 τέρπνον ἔπαθον· τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ὅλβια πάντα
 λέλειπται,
 καὶ μάλιστα τὸν θάνατον ἀεὶ πρὸ δρθαλιῶν δείκνυ-
 σιν, ὡς οὐδενὸς ἔτι τῶν ἡδέων δυνησομένῳ με-
 τασχεῖν· ὁ δὲ φιλόδοξος ἄγει τε καὶ ἀφέλκει τῶν 25
 ἡδονῶν, τά τε ὄνειδη καὶ τὰς λοιδορίας ἐπανατεινό-
 μενος. οὐκ ἔχων οὖν ὅ ποιήσῃ καὶ ὅποι τράπηται
 καὶ καταδύσηται, ἀποδιδράσκει πολλάκις εἰς τὸ σκό-
 τος, καὶ πειρᾶται λανθάνων τῷ ἐτέρῳ χαρίζεσθαι
 καὶ ὑπηρετεῖν· ὁ δὲ ἀποκαλύπτει καὶ εἰς τὸ μέσον 30
 αὐτὸν ἔλκει. οὗτος δὴ ψυχὴν διαφορούμενην τε καὶ
 διασπωμένην, ἀεὶ ποτε ἐν μάχῃ καὶ στάσει διηνεκεῖ

πρὸς αὐτὴν οὖσαν, ἀνάγκη πρὸς πᾶσαν ἀφικνεῖσθαι
δυστυχίαν. ὥσπερ γὰρ τὰ νοσήματα ἀλλήλοις ἐπι-
πλεκόμενα, τάναντία δοκοῦντα πολλάκις, χαλεπὴν
καὶ ἄπορον ποιεῖ τὴν Ἰασιν, τὸν αὐτὸν οἷμαι τρόπον
5 ἀνάγκη γίγνεσθαι καὶ τῶν τῆς ψυχῆς συμμιγνυμέ- 187 R
νων τε καὶ συμπλεκομένων εἰς τὸ αὐτὸν παθῶν. ἀλλὰ
δὴ μεταλαβόντες καθαράν τε καὶ κρείττω τῆς πρό-
τεον ἀρμονίας τὸν ἀγαθὸν καὶ σώφρονα ὑμνῶμεν
δαίμονα καὶ θεόν, οἷς ποτε ἐκείνου τυχεῖν ἐπέκλω-
10 σαν ἀγαθαὶ Μοῖραι παιδείας ὑγιοῦς καὶ λόγου με-
ταλαβοῦσι καὶ ὅτι πεπρωμένου αὐτοῖς ἐκ θεῶν
ἐγένετο.

ΛΙΒΤΚΟΣ ΜΤΘΟΣ.

188 R

Μῦθον Λιβυκὸν ἐκπονεῖν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα
κατατριβεῖν τὴν περὶ λόγους φιλοπονίαν οὐκ εὔτυ-
χες μέν, οὐ γὰρ οὖν τῶν πρὸς ξῆλον τοῖς ἐπιεικεστά-
τοις ἀνθρώπων ἀπονευόντων, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀφε-
κτέον δλιγωρίᾳ τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀδολεσχίας.
τάχα γὰρ ἂν ποτε καὶ ἡμῖν χρείαν οὐ φαύλην πα-
ράσχοι ἐλκόμενά πῃ πρὸς τὸ δέον καὶ παραβαλλόμενα
20 τοῖς οὖσι καὶ ἀληθέσιν. ἡ δὲ τοιαύτη δύναμις καὶ
ἐπιχείρησις ὅμοία μοι δοκεῖ τῇ τῶν γεωργῶν ἐμπειρίᾳ
περὶ τὰ φυτά, ἐάνπερ ἴκανῶς γίγνηται· ἐκεῖνοι γὰρ
ἐνίοτε τοῖς ἀκάρποις καὶ ἀγρόις ἐνθέντες καὶ ἐμφυ-
τεύσαντες τὰ ἥμερα καὶ καρποφόρα χρήσιμον ἀντ' 189 R.
25 ἀχρήστου καὶ ὀφέλιμον ἀντὶ ἀνωφελοῦς ἀπέδειξαν τὸ
φυτόν. οὗτοι δὴ καὶ τοῖς ἀνωφελέσι μυθεύμασι λό-

γος ἐμβληθεὶς χρήσιμος καὶ συμφέρων οὐδὲ ἐκεῖνα εἴασε εἶναι μάτην λεγόμενα. τυχὸν δὲ καὶ οἱ πρῶτοι συντιθέντες αὐτὰ πρός τι τοιοῦτον συνέθεσαν, αἰνιτ-
ζομένοι καὶ μεταφέροντες τοῖς δυναμένοις ὁρθῶς ὑ-
πολαμβάνειν. τόδε μὲν δὴ προοίμιον, ὡς ἔφη τις, τοῦ 5.
νόμου. τὸ λοιπὸν δ' ἂν ἐτ' αὐτὸν εἴη τὸν νόμον ἢ τὸν
μῆθον λέγειν τε καὶ ἄδειν, ὅποις μάλιστα ἀφομοι-
οῦμεν εἰκάσματι τὰς ἐπιθυμίας. λέγεται γὰρ πάλαι
ποτὲ θηρίων εἶναι τι γένος χαλεπὸν καὶ ἄγριον, πλεῖ-
στον καὶ μάλιστα γιγνόμενον ἐν τοῖς ἀοικήτοις τῆς 10
Λιβύης. ἥδε γὰρ ἡ χώρα καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ παντο-
δαπὰς φέρειν ξφών φύσεις, ἐρπετῶν τε καὶ ἄλλων
θηρίων. ἐν οἷς εἶναι καὶ τοῦτο τὸ γένος, ὑπὲρ οὗ
νῦν ὁ λόγος, σύνθετον τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν σχε-
δὸν ἐκ τῶν πλεῖστον διαφερόντων, παντελῶς ἄτοπον. 15
πλανᾶσθαι δὲ αὐτὸ μέχρι τῆσδε τῆς θαλάττης ἐπὶ^{190R}
τὴν Σύριν τροφῆς ἔνεκα. θηρᾶν μὲν γὰρ καὶ τἄλλα
θηρία, τούς τε λέοντας καὶ παρδάλεις, ὡς ἐκεῖνα
τὰς τε ἐλάφους καὶ τοὺς ἄγριους ὄνους καὶ τὰ πρό-
βατα, μάλιστα δὲ ἥδεσθαι τῇ τῶν ἀνθρώπων ἄγρᾳ. 20
ῶν δὴ καὶ ἔνεκεν ἐγγὺς ἀφικνεῖσθαι τῶν οἰκουμένων
μέχρι τῆς Σύρτεως. ἔστι δὲ ἡ Σύρτις κόλπος θαλάτ-
της εἰσέχων ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας καὶ τριῶν ἡμερῶν,
φασί, πλοῦς ἀκωλύτως πλέοντες. τοῖς δὲ κατενεχθεῖ-
σιν οὐκ εἶναι τὸν ἐκπλούν δυνατόν· βραχέα γὰρ καὶ 25
διθάλαττα καὶ ταυνίαι μακραὶ μέχρι πολλοῦ διήκουν-
σαι παντάπασιν ἄπορον καὶ δύσκολον παρέχουσι τὸ
πέλαγος. οὐ γάρ ἔστι κατ' ἐκεῖνα τὸ τῆς θαλάττης
ἀγγεῖον καθαρόν, κοῦλος δὲ καὶ ψαμμώδης ὁ τόπος
ῶν ἐκδέχεται τὸ πέλαγος, οὐδὲν ἔχων στερεόν. ὅθεν 30
οἵμαι θῖνές τε μεγάλαι καὶ χώματα ἐν αὐτῷ γίγνουν-
ται τῆς ψάμμου, καθάπερ ἐν τῇ χώρᾳ συμβαίνει τὸ

τοιοῦτον ἀπὸ πνευμάτων, ἐκεῖ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ κλύδωνος. ἔστι δὲ καὶ τὰ κύκλῳ τοιαῦτα σχεδόν, ἐρημία καὶ θῖνες. ἀλλὰ γὰρ δὴ τούς τε ναυαγοὺς ἀπὸ τῆς Θαλάττης ἐπανιόντας καὶ εἰ̄ τινας τῶν Λιβύων
 5 κατ' ἀνάγκην διεξιόντας ἢ πλανωμένους ἐπιφαινόμενα ἥρπαζε τὰ θηρία. ἡ δὲ φύσις αὐτῶν τοῦ σώματος καὶ ἡ ἴδεα τοιάδε. τὸ μὲν πρόσωπον γυναικεῖον εὔειδος γυναικός, μαστὸι δὲ καὶ στήθη πολύτι κάλλιστα, καὶ τράχηλος ὁποῖος οὕτε παρθένου^{84M}
 10 θυητῆς γένοιτ' ἄν οὕτε Νύμφης ἀκμαζούσης οὐδὲ πλάττων ἢ γράφων οὐδεὶς δυνήσεται ἀπεικάσαι· τό^{191R} τε χρῶμα λαμπρότατον, καὶ ἀπὸ τῶν ὅμμάτων φιλοφροσύνη καὶ ἵμερος ταῖς ψυχαῖς ἐνέπιπτεν, ὅπότε προσίδοι τις. τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα σκληρόν τε καὶ ἄρ-
 15 ῥηκτὸν φολίσι, καὶ τὸ κάτω πᾶν ὄφις· ὑστάτη δὲ κεφαλὴ τοῦ ὄφεως μάλα ἀναιδής. τὰ δὲ θηρία ταῦτα πτερωτὰ μὲν οὐ λέγεται γενέσθαι, καθάπερ αἱ σφίγγες, οὐδὲ διαλέγεσθαι, ὡς ἐκεῖναι, οὐδὲ ἄλλην ἔναι φωνήν, ἀλλὰ συρίττειν μόνον, ὥσπερ οἱ δράκοντες,
 20 ὁξύτατα· τῶν δὲ πεζῶν ἀπάντων τάχιστα, ὡς μηδὲν ἄν ποτε ἐκφυγεῖν αὐτά· καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀληῆ κρατεῖν, ἀνθρώπων δὲ ἀπάτη, παραφαίνοντα τὰ στήθη καὶ τοὺς μαστούς, καὶ ἄμα προσβλέποντα καταγοητεύειν τε καὶ ἔρωτα ἐμβάλλειν δεινὸν τῆς
 25 δύμιλίας· καὶ τοὺς μὲν προσιέναι καθάπερ γυναιξί, τὰ δὲ μένειν ἀτρεμοῦντα καὶ κάτω πολλάκις βλέποντα, μιμούμενα γυναικα κοσμίαν, γενόμενον δ' ἐγγὺς συναρπάζειν· ἔχειν γὰρ δὴ καὶ χεῖρας θηριώδεις, ἃς ὑποκρύπτειν τέως. ὁ μὲν οὖν ὄφις εὐθὺς δακὼν ἀπ-^{192R}
 30 ἔκτεινεν ἀπὸ τοῦ ἰοῦ· τὸν δὲ νεκρὸν κατεσθίουσιν ἄμα τε ὁ ὄφις καὶ τὸ ἄλλο θηρίον. ὅδε μὲν δὴ ὁ μῆδος, οὐ παιδίᾳ πλασθείς, ὡς ἀν ἦτον ἢ θρασὺν καὶ

ἀκόλαστον, ἀλλὰ τοῖς μεῖζοις καὶ τελεωτέραν ἀφρο-
σύνην ἔχουσιν, ὑφ' ἡμῶν δεῦρο μετενεγχθεὶς τάχ'
ἄν ἴκανῶς ἐπιδεῖξαι δύνατο διοῖόν ἐστι τὸ τῶν ἐπι-
θυμιῶν γένος, ὅτι ἄλογοι οὖσαι καὶ θηριώδεις, ἐπει-
τα ἥδονήν τινα παραδεικνύουσαι, προσαγόμεναι τοὺς 5
ἀνοήτους ἀπάτη καὶ γοητείᾳ, διαφθείρουσιν οἰκτιστα
καὶ ἐλεεινότατα. ἂν χρὴ δεδιέναι πρὸ διφθαλῶν
ἔχοντας, ὥσπερ ἐκεῖνα τοὺς παιδιάς διόπταν παρὰ
καιρὸν τροφῆς ἢ παιδιᾶς ἢ ἄλλου τινὸς ὀρέγωνται,
καὶ ἡμᾶς, διόπταν ἢ τροφῆς ἢ χρημάτων ἢ ἀφροδι- 10
55 Μσίων ἢ δόξης ἢ ἄλλης τινὸς ἥδονῆς ἐρῶμεν, μήποτε
193 R προσιόντες τὰς πανούργοις ταύταις συναρπασθῶμεν
νπ' αὐτῶν ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ διαφθορᾷ πασῶν αἰσχύ-
στη. καὶ γάρ τοι καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ μύθου ταύτη τρέ-
πειν οὐ χαλεπὸν ἀνδρὶ ἀδολέσκῃ καὶ πλείω σχεδὸν ἢ 15
ἔδει σχολὴν ἄγοντι. προστιθέασι γὰρ ὡς δὴ βασιλεύς
τις τῶν Λιβύων ἐπεχείρησεν ἀνελεῖν τόδε τὸ φῦλον
τῶν θηρίων, ἀγανακτῶν τῇ διαφθορᾷ τοῦ λαοῦ. καὶ
γὰρ τυγχάνειν αὐτῶν πολλὰς αὐτοῦ κατωκισμένας,
ὑπὲρ τὴν Σύρτιν δρυμὸν καταλαβούσας πυκνόν τε 20
καὶ ἄγριον. συναγαγόντα δὴ πλῆθος στρατοῦ πολύ·
194 R εἶναι γὰρ οὐκ ἀφανεῖς τοῖς τε σύρμασι τῶν ὄφεων
καὶ δσμῆς αὐτόθεν δεινῆς φερομένης· οὕτω περι-
σχόντα πανταχόθεν πῦρ ἐμβαλεῖν, καὶ τὰς μὲν ἀπολη-
φθείσας ἀπολέσθαι μετὰ τῶν σκύμνων, τοὺς δὲ Λί- 25
βιας φεύγειν κατὰ τάχος ἀπὸ τοῦ χωρίου, μήτε νύκτα
μήτε ἥμέραν ἀναπανομένους, μέχρι νομίζοντες πολὺ²
προειληφέναι κατέξευξαν παρὰ ποταμὸν τινα. τῶν δὲ
θηρίων διόσα ἀπῆν κατὰ θήραν, ἐπειδὴ τάχιστα
ἥσθοντο ἀπολωλότας τοὺς φωλεούς, καταδιώξαντα 30
τὴν στρατιὰν πρὸς τὸν ποταμὸν τοὺς μὲν ἐν ὕπνῳ
καταλαβόντα, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπειρηκότας ὑπὸ τοῦ

κόπου, διαφθεῖραι πανσυδί. τότε μὲν οὖν ἀτελὲς αὐτῷ γενέσθαι τὸ ἔργον τῆς διαφθορᾶς τοῦ γένους. ὕστερον δὲ Ἡρακλέα τὴν σύμπασαν γῆν καθαιρόντα ἀπό τε τῶν θηρίων καὶ τῶν τυράννων κάκεῖσε ἀφιέσθαι, καὶ τόν τε τόπον ἐμπρῆσαι καὶ τὰ φεύγοντα ἐκ τοῦ πυρὸς τὰ μὲν τῷ φοπάλῳ παίοντα κατα-^{195R} καίνειν, ὁπόσα ὅμοσε γῆι, τὰ δὲ ἀποδιδράσκοντα τοῖς βέλεσι. τυχὸν οὖν ὁ μῆδος αἰνίττεται λέγων τοὺς πολλοὺς μὲν εἴ πού τις ἐπεχείρησε καθῆσαι τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ὥσπερ ἄβατον καὶ μεστόν τινα θηρίων χαλεπῶν τόπον, ἔξελὼν δὴ καὶ ἀπολέσας τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν εἶδος, ἐλπίσας ἀπηλλάχθαι καὶ διαπεφευγέναι, οὐκ ἴσχυρώς αὐτὸ δράσας, ὀλίγον ὕστερον ὑπὸ τῶν λειπομένων ἐπιθυμιῶν ἀπολέσθαι καὶ διαφθαρῆναι. Ἡρακλέα δὲ τὸν Διὸς καὶ Ἀλκμήνης ἐπεξελθεῖν^{196M} καὶ ἀποφῆναι καθαρὰν καὶ ἡμερον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν. καὶ τοῦτο αὐτῷ δηλοῦν τῆς γῆς τὴν ἡμέρωσιν. βούλεσθε οὖν βραχύ τι καὶ τῶν νεωτέρων λόγων^{196R} ἐπιχαρισώμεθα τοῦ μυθολογήματος; οὗτω γὰρ πάνυ πείθονται αὐτῷ καὶ νομίζουσιν ἀληθὲς ὥστε ὕστερόν ποτέ φασιν ἐπιφανῆναι τοῦ γένους τούτου βαδίζουσιν εἰς Ἀμμωνος Ἐλλησι θεωροῖς μετὰ πολλῆς δυνάμεως παραπεμπούσης ἵπτέων καὶ τοξοτῶν. δόξαι γὰρ αὐτοῖς ἐπὶ θινός τινος κατακεῖσθαι γυναικα, διφθέραν ἐπιβεβλημένην ἄνωθεν, ὥσπερ αἱ Λίβυσσαι, ἐπιδεικνύουσαν δὲ τὰ στήθη καὶ τοὺς μαστοὺς καὶ τὸν τραχηλὸν ἀνακλῶσαν. καὶ τοὺς ὑπολαβεῖν ἐκ τινος κώμης τῶν ἐταιρουσῶν τινα γυναικῶν ἐνταῦθα λέναι πρὸς τὸν ὄχλον. δύο δέ τινας νεανίσκους ἐκπλαγέντας τὸ εἶδος λέναι πρὸς αὐτήν, θάτερον τὸν ἔτερον φθάνοντα. τὸ δὲ θηρίον, ὃς ἔλαβεν αὐτόν, κατασῦραν εἰς ποιλόν τι τῆς ψάμμου κατεσθίειν.

καὶ τὸν ἔτερον νεανίσκον ὑπερβαλόντα θεάσασθαι
καὶ ἀνακραγεῖν, καὶ οὕτως ἐπιβοηθῆσαι τὸ λοιπὸν
πλῆθος. τὸ δὲ θηρίον ἐφορμῆσαι τῷ νεανίσκῳ, προϊσ-
χόμενον τὸν ὄφιν, καὶ ἀποκτεῖναν οἰχεσθαι μετὰ
συριγμοῦ. τὸν δὲ νεκρὸν εὑρεθῆναι σαπούν τε καὶ ⁵
μυδῶντα· καὶ τοὺς Λίβυας τοὺς ἡγεμόνας τῆς ὁδοῦ
οὐκ ἐᾶν ἅπτεσθαι τοῦ σώματος, ὡς ἅπαντας ἀπολου-
μένους.

197 R ΔΙΟΓΕΝΗΣ Η ΠΕΡΙ ΤΥΡΑΝΝΙΔΟΣ.

Διογένης ὁ Σινωπεύς, ὅτε ἔφυγεν ἐκ Σινώπης,
ἀφικόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα διῆγε ποτὲ μὲν ἐν Κο-
ρίνθῳ, ποτὲ δὲ Ἀθήνησιν. ἔφη δὲ μιμεῖσθαι τοῦ ¹⁰
Περσῶν βασιλέως τὴν διάιταν· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοῦ
μὲν χειμῶνος ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σούσοις, ἐνίστε δ' ἐν
Βάκτροις διῆγεν, ἐν τοῖς εὐδιεινοτάτοις τῆς Ἀσίας,
εἼΜΤΟΥ δὲ θέρος ἐν Ἐξβατάνοις τῆς Μηδικῆς, ὅπου ψυ-
χότατος ὁ ἀηρ ἀεί ποτέ ἐστι καὶ τῷ περὶ Βαβυλῶνα ¹⁵
χειμῶνι τὸ θέρος ὅμοιον. οὗτος δὲ καὶ αὐτὸς μεταλ-
λάττειν τὴν οἰκησιν κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους. τὴν
μὲν γὰρ Ἀττικὴν μήτε ὅρη μεγάλα ἔχειν μήτε ποτα-
μοὺς διαρρέοντας, καθάπερ τὴν τε Πελοπόννησον
καὶ Θετταλίαν· εἶναι γὰρ τὴν χώραν ἀραιὰν καὶ τὸν ²⁰
ἀέρα κοῦφον, ὡς μήτε ὕεσθαι πολλάκις μήτε ὑπο-
198 R μένειν τὸ γιγνόμενον ὕδωρ, περιέχεσθαι τε ὀλίγου
πᾶσαν αὐτὴν ὑπὸ τῆς θαλάττης· ὅθεν δὴ καὶ τοῦνο-
μα λαβεῖν, οἷον ἀκτήν τινα οὖσαν· τὴν δὲ αὖ πόλιν
ἐν τῷ χθαμαλῷ κεῖσθαι καὶ πρὸς μεσημβρίαν. ση- ²⁵
μεῖον δέ τοὺς γὰρ ἀπὸ τοῦ Σουνίου καταίροντας εἰς

τὸν Πειραιᾶ μὴ δύνασθαι ἄλλως ἢ νότῳ κατάραι.
 εἰκότες οὖν τὸν χειμῶνα γίγνεσθαι πρῶτον, ἐν δὲ τῇ
 Κορίνθῳ τὸ θέρος εὗπνουν διὰ τοὺς εἰσέχοντας κόλ-
 πους, ἀεὶ ποτε τῶν πνευμάτων ἐκεῖσε συρρεόντων.
 ὅ τε Ἀκροκόρινθος ἐπισκιάζει καὶ αὐτὴ μᾶλλον ἐπὶ
 τὸ Λέχαιον καὶ πρὸς τὴν ἄρκτον ἀποκλίνει. πολὺ δὲ^{199 R}
 καλλίονας ὑπάρχειν τὰς πόλεις ταύτας Ἐπιβατάνων
 καὶ Βαβυλῶνος, καὶ πολὺ ἀμεινον κατεσκευάσθαι
 τῶν ἐκεῖ βασιλείων τό τε Κράνειον καὶ τὴν Ἀθήνη-
 σιν ἀκρόπολιν καὶ τὰ προπύλαια, μεγέθει δὲ λείπε-
 σθαι μόνον· καίτοι διακοσίων σταδίων εἶναι τὴν πε-
 ρίμετρον τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Πειραιῶς συντιθεμένου
 καὶ τῶν διὰ μέσου τειχῶν πρὸς τὸν περίβολον τοῦ
 ὑστεος· οἰκεῖσθαι γὰρ οὐ πάλαι καὶ ταῦτα σύμπαντα.
 ὥστε τὸ ἥμισυ ἔχειν Ἀθήνας Βαβυλῶνος, εἰ τυγχάνει
 ἀληθῆ λεγόμενα περὶ τῶν ἐκεῖ. καὶ μὴν τό γε τῶν
 λιμνῶν κάλλος, ἔτι δὲ ἀνδριάντας καὶ γραφὰς καὶ
 χρυσόν τε καὶ ἀργυρόν καὶ χαλκόν, τό τε νόμισμα
 καὶ τὰ ἔπιπλα καὶ τὴν τῶν οἰκιῶν κατασκευήν, ὑπερ-
 βάλλειν μὲν τὰ ἐνταῦθα· πλὴν αὐτῷ γε οὐ πολὺ μέ-
 λειν τῶν τοιούτων. τὸ δὲ τῆς ὁδοῦ μῆκος ἐκείνῳ μέν,^{200 R}
 ὥστε μεταβῆναι, πάμπολυ γίγνεσθαι· σχεδὸν γοῦν
 αὐτὸν ἐν ὁδῷ διάγειν τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ θέρους
 τὸ πλέον· αὐτὸν δὲ πλησίον καταλύσαντα Μεγάρων
 Ἀθήνησι γενέσθαι τῇ ὑστεροαἱρά πάνυ διδίως, εἰ μὲν^{SS M}
 βούλοιτο, ἐπ' Ἐλευσῖνος· εἰ δὲ μή, βραχυτέραν διὰ
 Σαλαμῖνος, μὴ δι' ἐρήμων σταθμῶν πορευόμενον·
 ὥστε πλεονεκτεῖν βασιλέως καὶ μᾶλλον τρυφᾶν· ἀμέ-
 νον γὰρ κατεσκευάσθαι τὴν οἰκησιν. ταῦτα δὲ εἰώ-
 θει μὲν παιᾶν λέγειν· ὅμως δὲ ἐνεδείκνυτο τοῖς
 θαυμάζονσι τὸν πλοῦτον τοῦ Πέρσου καὶ τὴν λεγο-
 μένην εὑδαιμονίαν ὅτι οὐδέν ἐστι τῶν ἐκείνου πραγ-

μάτων οῖον νομίζουσι. τῶν μὲν γὰρ οὐδὲν ὄφελος εἶναι, τὰ δὲ καὶ σφόδρα πένησιν ἔχειναι ποιεῖν. οὐδὲ γάρ, ὡς ἐνόμιζον ἔνιοι τῶν ἀφρόνων, ἀμελὲς ἦν αὐτῷ περὶ τοῦ σώματος, ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὁρῶντες φιγῶντα καὶ θυραυλοῦντα καὶ διψῶντα πολλάκις ἥγοῦντο 201R μᾶλλον μὲν ὑγιαίνειν καὶ τοῦ ξῆν ὁ δὲ ταῦτα πάσχων μᾶλλον μὲν ὑγίαινε τῶν ἀεὶ ἐμπιμπλαμένων, μᾶλλον δὲ τῶν ἔνδον μενόντων καὶ μηδέποτε μήτε ψύχους μήτε καύματος πειρωμένων, ἔτι δὲ ἥδιον μὲν ἀλειανόμενος ἡσθάνετο, ἥδιον δὲ σιτία προσεφέρετο, πολὺ δὲ 10 μᾶλλον ταῖς ὕδαις ἔχαιρε, καὶ τοῦτο μὲν εὐφραίνετο θέρους προσιόντος, ὅπότε ἥδη διαχέοι τὸν ἀέρα, τοῦτο δὲ οὐκ ἤχθετο πανομένου, ἀτε ἀπαλλαττόμενος τοῦ σφροδροῦ καύματος, ταῖς δὲ ὕδαις συνεπόμενος καὶ κατ' ὀλίγον αὐτῶν πειρώμενος ἀλύπως ἀφικνεῖτο 15 πρὸς Ἑκατέραν τὴν ὑπερβολήν. πυρὶ δὲ ἡ σκιᾶ ἡ σκέπη σπανίως ἔχοητο, οὐ προλαμβάνων τὸν καιρόν, οὐδὲ ὕσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ὅτι μὲν ἔξεστιν αὐτοῖς ἀεὶ πῦρ κάειν, εὐπροσοῦσι δὲ ἐσθῆτος, ἔχοντι δὲ οἰκίας, ἐὰν καὶ μικρὸν αἰσθῶνται ψύχους, εὐθὺς 20 ἀποδιδράσκουσι τὸν ἀέρα καὶ τὰ σώματα ἀχρεῖα ποιοῦσι καὶ ἀδύνατα ἀνέχεσθαι χειμῶνος, ὅτι δὲ ἔξεστιν αὐτοῖς σκιᾶ μὲν ἀφθόνῳ χρῆσθαι τοῦ θέρους, πίνειν δὲ οἶνον ὅπόσον βούλονται, διὰ τοῦτο ἀπειροι 202R μὲν ἡλίου διατελοῦσιν, ἀπειροι δὲ τοῦ διψῆν κατὰ 25 φύσιν, οἰκότροφοι μὲν οὐχ ἡττον τῶν γυναικῶν, ἀπονοι δὲ καὶ ἀργοὶ τὰ σώματα, κραιπάλης δὲ καὶ λίθης τὰς ψυχὰς γέμοντες. ὅθεν δὴ καὶ ἐπιμηχανῶνται αὐτοῖς καὶ σιτία πονηρὰ καὶ βαλανεῖα τούτου χάριν, τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας πολλάκις δέονται μὲν ἀνέμου, δέονται δὲ ἐσθῆτος, δέονται δὲ ὁμοῦ χιόνος καὶ πυρός, τὸ δὲ πάντων ἀτοπώτατον, ἐπιθυμοῦσι καὶ

λιμοῦ καὶ δίψους. ἀκόλαστοι δὲ ὅντες οὐχ ἥδονται ἀφροδισίοις διὰ τὸ μὴ περιμένειν ὁρέγεσθαι αὐτῶν· ὅθεν ξητοῦσιν ἀχαρίτους καὶ ἀτερπεῖς ἥδονάς. ὁ δὲ λιμῷ μὲν ἔχοντο καὶ δίψει πρὸ τῆς τροφῆς ἐκάστοτε,
 5 καὶ ἐνόμιζε τοῦτο ἴκανώτατον καὶ δοιμύτατον τῶν ὄψων. τοιγαροῦν ἥδιον μὲν προσεφέρετο μᾶξαν ἢ οἱ ἄλλοι τὰ πολυτελέστατα τῶν σιτίων, ἥδιον δὲ ἔπινε τοῦ φέοντος ὕδατος ἢ οἱ ἄλλοι τὸν Θάσιον οἶνον. κατεγέλα δὲ τῶν, ὅπότε διψῶσιν, τὰς μὲν κρήνας παρερ-
 10 χομένων, ξητούντων δὲ ὅπόθεν πάντως ὡνήσαιντο Χῖον ἢ Λέσβιον, καὶ πολὺ ἔφασκεν ἀφρονεστέρους εἶναι τῶν βοσκημάτων· ἐκεῖνα γὰρ οὐδέποτε διψῶντα κρήνην οὐδὲ φεῦμα καθαρὸν παρελθεῖν οὐδὲ πει-
 203R
 νῶντα ἀπέχεσθαι τῶν ἀπαλωτάτων φύλλων καὶ πόας
 15 τῆς ἴκανῆς τρέφειν. οἰκίας δὲ τὰς καλλίστας καὶ ὑγιεινοτάτας ἐν ἀπάσαις ταῖς πόλεσιν ἔχειν ἀναπεπταμένας τά τε ἵερά καὶ τὰ γυμνάσια. ἱμάτιον δὲ ἐν ἔξήροκει τοῦ θέρους αὐτῷ καὶ τοῦ χειμῶνος· τοῦ γὰρ ἀέρος ἡνείχετο φρεδίως, ἀτε δὴ συνήθης αὐτῷ γενό-
 20 μενος. τοὺς δὲ πόδας οὐδέποτε ἔσκεπεν· οὐ γὰρ ἔφη τρυφερωτέρους εἶναι τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ προσώπου. ταῦτα γάρ, ἀσθενέστατα πεφυκότα, μάλιστα ἀνέχεσθαι τὸ ψῦχος διὰ τὸ γερυμνῶσθαι ἀεί· μὴ γὰρ εἶναι τοῖς ἀνθρώποις δυνατὸν καταδησαμέ-
 25 νους τὰ ὄμματα βαδίζειν, ὥσπερ τοὺς πόδας. ἔφη δὲ τοὺς πλουσίους ὁμοίους εἶναι τοῖς νεογνοῖς βρέφεσι· δεῖσθαι γὰρ ἀεί ποτε σπαργάνων. ὑπὲρ οὖ δὲ πλεῖστα μὲν πράγματα ἔχουσιν ἄνθρωποι, πλεῖστα δὲ χρήματα ἀναλίσκουσι, πολλαὶ δὲ ἀνάστατοι πόλεις^{90M}
 30 διὰ ταῦτα γεγόνασι, πολλὰ δὲ ἔθνη τούτων ἔνεκεν οἰκτρῶς ἀπόλωλεν, ἀπάντων ἐκείνῳ χρημάτων ἀπονώτατον ἦν καὶ ἀδαπανώτατον. οὐ γὰρ ἔδει αὐτὸν

οὐδαμόσε ἐλθεῖν ἀφροδισίων ἔνεκεν, ἀλλὰ παῖςων
 ἐλεγεν ἀπανταχοῦ παρεῖναι αὐτῷ τὴν Ἀφροδίτην
 προῖκα· τοὺς δὲ ποιητὰς καταψεύδεσθαι τῆς θεοῦ
 διὰ τὴν αὐτῶν ἀκρασίαν, πολύχρονον καλοῦντας.
 ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τοῦτο ἡπίστονν, ἐν τῷ φανερῷ ἐχρῆτο
 καὶ πάντων δρώντων· καὶ ἐλεγεν ὡς εἶπερ οἱ ἀνθρω-
 ποιοι οὕτως εἶχον, οὐκ ἀν ἑάλω ποτὲ ἡ Τροία, οὐδ' ἀν
 ὁ Πρίαμος ὁ Φρυγῶν βασιλεύς, ἀπὸ Διὸς γεγονὼς,
 ἐπὶ τῷ βωμῷ τοῦ Διὸς ἐσφάγη. τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς οὕ-
 τως εἶναι ἀφρονας ὥστε καὶ τοὺς νεκροὺς νομίζειν 10
 προσδεῖσθαι γυναικῶν καὶ τὴν Πολυξένην σφάττειν
 ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Ἀχιλλέως. ἐφη δὲ τοὺς ἰχθύας
 σχεδόν τι φρονιμωτέρους φαίνεσθαι τῶν ἀνθρώπων·
 ὅταν γὰρ δέωνται τὸ σπέρμα ἀποβαλεῖν, λόντας ἔξω
 προσκυνᾶσθαι πρὸς τὸ τραχύ. Θαυμάζειν δὲ τῶν ἀν- 15
 θρώπων τὸ τὸν μὲν πόδα μὴ θέλειν ἀργυρίου κνᾶσθαι
 μηδὲ τὴν χεῖρα μηδὲ ἄλλο μηδὲν τοῦ σώματος, μηδὲ
 τοὺς πάνυ πλουσίους ἀναλῶσαι ἀν μηδεμίαν ὑπὲρ
 τούτου δραχμήν· ἐν δὲ ἐκεῖνο τὸ μέρος πολλάκις πολ-
 λῶν ταλάντων, τοὺς δέ τινας ἥδη καὶ τῇ ψυχῇ παρα- 20
 βαλλομένους. ἐλεγε δὲ παῖςων τὴν συνουσίαν ταύ-
 την εὑρημα εἶναι τοῦ Πανός, ὅτε τῆς Ἡρασθεὶς
 οὐκ ἐδύνατο λαβεῖν, ἀλλ' ἐπλανᾶτο ἐν τοῖς ὅρεσι
 νύκτα καὶ ἡμέραν. τότε οὖν τὸν Ἔρυθρην διδάξαι αὐ-
 τόν, οἰκτείφαντα τῆς ἀπορίας, ἀτε νίδον αὐτοῦ. καὶ 25
 τόν, ἐπεὶ ἔμαθε, παύσασθαι τῆς πολλῆς ταλαι-
 πωρίας· ἀπ' ἐκείνου δὲ τοὺς ποιμένας χρῆσθαι μα-
 θόντας. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐνίστε τῶν ἀνθρώπων
 καταγελῶν ἐλεγε τῶν τετυφωμένων καὶ ἀνοήτων· μά-
 λιστα δὲ ὑβριζε τοὺς σοφιστὰς τοὺς σεμνοὺς εἶναι 30
 θέλοντας καὶ πλέον τι τῶν ἄλλων εἰδέναι οἰομένους.
 ἐλεγε δὲ διὰ τὴν μαλακίαν τοὺς ἀνθρώπους ἀθλιώτε-

ρον ξῆν τῶν θηρίων. ἐκεῖνα γὰρ ὕδατι μὲν ποτῷ^{205 R} χρώμενα, τροφῇ δὲ βοτάνῃ, τὰ πολλὰ δὲ αὐτῶν γυμνὰ ὅντα δι' ἔτους, εἰς οἰκίαν δὲ οὐδέποτε εἰσιόντα, πυρὶ δὲ οὐδὲν χρώμενα, ξῆν μὲν ὄπόσον ἡ φύσις ἔκα-^{91 M}
 5 στοις ἔταξε χρόνον, ἐὰν μηδεὶς ἀναιρῇ· ἵσχυρὰ δὲ καὶ ὑγιαίνοντα διάγειν ὁμοίως ἀπαντα, δεῖσθαι δὲ μηδὲν λατρῶν μηδὲ φαρμάκων. τοὺς δὲ ἀνθρώπους οὕτω μὲν πάνυ φιλοξάους ὄντας, τοσαῦτα δὲ μηχανωμένους πρὸς ἀναβολὴν τοῦ θανάτου, τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτῶν μηδὲ εἰς γῆρας ἀφικνεῖσθαι, ξῆν δὲ νοσημάτων γέμοντας, ἃ μηδὲ ὀνομάσαι ὁάδιον, τὴν δὲ γῆν αὐτοῖς μὴ ἔξαρκεῖν παρέχουσαν φάρμακα, δεῖσθαι δὲ καὶ σιδήρου καὶ πυρός. καὶ μήτε Χείρωνος μήτε Ἀσκληπιοῦ μήτε τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἴωμένων μηδὲν
 15 αὐτοῖς ὄφελος εἶναι διὰ τὴν αὐτῶν ἀκολασίαν καὶ πονηρίαν, μηδὲ μάντεων μαντευομένων μηδὲ ιερέων καθαιρόντων. εἰς δὲ τὰς πόλεις συνελθόντας, ὅπως ὑπὸ τῶν ἔξωθεν μὴ ἀδικῶνται, τούναντίον αὐτοὺς ἀδικεῖν καὶ τὰ δεινότατα πάντα ἐργάζεσθαι, ὥσπερ^{206 R}
 20 ἐπὶ τούτῳ συνεληλυθότας. διὰ ταῦτα δὲ δοκεῖν αὐτῷ καὶ τὸν μῦθον λέγειν ὡς τὸν Προμηθέα κολάξοι ὁ Ζεὺς διὰ τὴν εὔρεσιν καὶ μετάδοσιν τοῦ πυρός, ὡς ἀρχὴν τοῦτ' ὃν καὶ ἀφορμὴν τοῖς ἀνθρώποις μαλακίας καὶ τρυφῆς. οὐ γὰρ δὴ τὸν Δία μισεῖν τοὺς ἀνθρώπους οὐδὲ φθονεῖν αὐτοῖς ἀγαθοῦ τινος. ἐπειδὲ ἔλεγόν τινες οὐ δυνατὸν εἶναι ξῆν τὸν ἀνθρώπουν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ξέροις διὰ τὴν ἀπαλότητα τῶν σαρκῶν καὶ διότι φιλός ἐστιν, οὗτε θριξὶ σκεπόμενος, ὥσπερ τὰ πολλὰ τῶν θηρίων, οὗτε πτεροῖς, οὐδὲ δέρμα ἵσχυρὸν ἐπαμπέχεται, πρὸς ταῦτα ἀντέλεγεν, οὕτω μὲν σφόδρα ἀπαλοὺς εἶναι διὰ τὴν δίαιταν· φεύγειν μὲν γὰρ ὡς τὸ πολὺ τὸν ἥλιον, φεύγειν δὲ τὸ ψῦχος, τὴν

δὲ ψιλότητα τοῦ σώματος μηδὲν ἐνοχλεῖν. ἐπεδεί-
κυνε δὲ τούς τε βατράχους καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα ξῶαι
πολὺ μὲν ἀπαλότερα ἀνθρώπου, πολὺ δὲ ψιλότερα,
καὶ ἔνια τούτων ἀνεχόμενα οὐ τὸν ἀέρα μόνον, ἀλ-
λὰ καὶ ἐν τῷ ψυχροτάτῳ ὕδατι ξῆν δυνάμενα τοῦ 5
χειμῶνος. ἐπεδείκνυε δὲ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν τούς
92ΜΤΕ. ὁφθαλμοὺς καὶ τὸ πρόσωπον οὐδὲν δεόμενον σκέ-
πης. καθόλου δὲ ἐν μηδενὶ τόπῳ γίγνεσθαι ξῶον,
ὅ μὴ δύναται ξῆν ἐν αὐτῷ· ἡ πᾶς ἂν ἐσώθησαν οἱ
πρῶτοι ἀνθρώποι γενόμενοι, μήτε πυρὸς ὅντος μήτε 10
οἰκιῶν μήτε ἐσθῆτος μήτε ἄλλης τροφῆς ἢ τῆς αὐτο-
μάτου; ἀλλὰ τὴν πανουργίαν τοῖς ὕστερον καὶ τὸ
207R πολλὰ εὑρίσκειν καὶ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸν βίον οὐ
πάνυ τι συνενεγκεῖν. οὐ γὰρ πρὸς ἀνδρείαν οὐδὲ δι-
καιοσύνην ζητῶσθαι τῇ σοφίᾳ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ 15
πρὸς ἥδονήν· διώκοντας οὖν τὸ ἡδὺ ἐξ ἀπαντος ἀεὶ
ξῆν ἀηδέστερον καὶ ἐπιπονάτερον, καὶ δοκοῦντας προ-
μηθεῖσθαι σφῶν αὐτῶν κάκιστα ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν
πολλὴν ἐπιμέλειάν τε καὶ προμήθειαν. καὶ οὕτω δὴ
τὸν Προμηθέα δικαίως λέγεσθαι δεδεμένον ἐν πέτρᾳ 20
κείρεσθαι τὸ ἥπαρ ὑπὸ τοῦ ἀετοῦ. ὅπόσα μὲν οὖν πο-
λυδάπανα καὶ δεόμενα πραγματείας καὶ ταλαιπωρίας,
ταῦτα μὲν ἀφήσει καὶ βλαβερὰ τοῖς ζωμένοις ἀπέ-
φαινεν· ὅσα δὲ ὁρδίως καὶ ἀπραγμόνως ἔστιν ἐπικου-
ρεῖν τῷ σώματι καὶ πρὸς χειμῶνα καὶ πρὸς λιμὸν καὶ 25
πρὸς τὸ παῦσαί τινα ὅρεξιν τοῦ σώματος, οὐ παρέ-
πεμπεν οὐδὲν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τόπους ἥρεῖτο τοὺς
208R ὑγιεινοὺς μᾶλλον ἢ τοὺς νοσώδεις καὶ τοὺς εὐφόρους
ἐκάστη ὥρᾳ. καὶ τροφῆς ὅπως εὐπορήσει τῆς ἴκανῆς
ἐπεμελεῖτο καὶ ἐσθῆτος τῆς μετρίας, πραγμάτων δὲ 30
καὶ δικῶν καὶ φιλονεικιῶν καὶ πολέμων καὶ στάσεων
ἐκτὸς ἦν. καὶ μάλιστα ἐμμεῖτο τῶν θεῶν τὸν βίον·

ἐκείνους γὰρ μόνους φησὶν Ὄμηρος δαδίως ξῆν, ὡς τῶν ἀνθρώπων ἐπιπόνως καὶ χαλεπῶς βιούντων. τὰ δὲ τοιαῦτα ἔφη καὶ τὰ θηρία διοφᾶν. τοὺς μὲν γὰρ πελαργοὺς τὰ θερμὰ τοῦ θέρους ἀπολείποντας εἰς τὸν 5 εὔκρατον ἀέρα ἀφικνεῖσθαι, καὶ διαγαγόντας ἐνταῦθα ὅπόσον ἥδιστον τοῦ χρόνου, μετὰ ταῦτα ἀθρόους ἀπιέναι, τὸν χειμῶνα ὑποχωροῦντας. τὰς δὲ γεράνους ἐπιφοιτᾶν τῷ σπόρῳ, χειμῶνα μετρίως φερούσας, καὶ τῆς τροφῆς ἔνεκα. τὰς δὲ ἐλάφους καὶ τοὺς λαγῶ^{209 R} 10 τοῦ μὲν ψύχους εἰς τὰ πεδία καὶ τὰ κοῖλα καταβαίνειν ἐκ τῶν ὁρῶν, κἀνταῦθα ὑποστέλλειν τοῖς ἀπηγέμοις καὶ προσηγένεσι, τοῦ δὲ καύματος εἰς τὴν ὕλην ἀπο-^{93 M} χωρεῖν καὶ τὰ βιορειότατα τῶν χωρίων. ὁρῶν δὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἀπαντα μὲν τὸν βίον ταρα- 15 τομένους, ἀπαντας δὲ ἀλλήλοις ἐπιβουλεύοντας, ἀεὶ δὲ ἐν κακοῖς ὅντας μυρίοις, μηδέποτε δὲ ἡσυχίαν δυναμένους ἄγειν, ἀλλὰ μηδὲ ἐν ταῖς ιερομηνίαις μηδὲ ἀν ἐκεχειρίαν ἐπαγγέλλωσι, καὶ ταῦτα σύμπαντα δι' οὐδὲν ἔτερον τὰ μὲν δρῶντας, τὰ δὲ πάσχον- 20 τας, ἢ ὅπως ξῆν δύνησονται, καὶ μάλιστα δὴ δεδιότας μήποτε αὐτοὺς ἐπιλίπη τάναγκαῖα δὴ λεγόμενα,^{210 R} ἔτι δὲ φροντίζοντας καὶ ξητοῦντας ὅπως παισὶ τοῖς αὐτῶν καταλίπωσι πολλὰ χρήματα, ἐθαύμαζεν ὅτι μηδὲν αὐτὸς πράττοι τοιοῦτον, ἀλλὰ μόνος δὴ τῶν 25 ἀπάντων ἐλεύθερός ἔστι καὶ ὡς οὐδεὶς ἄλλος συνίησι τῆς αὐτοῦ μάλιστα εὐδαιμονίας. ὥστε οὐκέθ' αὐτὸν ἡξίου τῷ Περσῶν βασιλεῖ παραβάλλειν· πολὺ γὰρ εἶναι τὸ μεταξύ· τὸν μὲν γὰρ ἀθλιώτατον ἀπάντων τυγχάνειν, φοβούμενον μὲν ἐν τοσούτῳ χρυσῷ πενίαν, 30 φοβούμενον δὲ νόσους, τῶν δὲ νοσερῶν ἀπέχεσθαι μὴ δυνάμενον, ἐκπεπληγμένον δὲ τὸν θάνατον, καὶ πάντας ἐπιβουλεύειν αὐτῷ νομίζοντα μέχρι τῶν παί-

δων τε καὶ ἀδελφῶν. διὰ δὲ ταῦτα μήτε ἐσθίοντα
 ἥδεσθαι, τῶν ἥδιστων αὐτῷ παρόντων, μήτε πίνοντα
 ἐπιλανθάνεσθαι τῶν ὄχληρῶν. μηδεμίαν δὲ ἡμέραν
 διάγειν ὅφελίας, ἐν ᾧ βλέπειν αὐτὸν εἶναι μὴ τὰ δεινό-
 τατα πάσχοντα. καὶ τοῦτο μὲν νήφοντα ἐπιθυμεῖν με-⁵
 θῆς, ὡς τότε ἀπαλλαγησόμενον τῶν συμφορῶν, τοῦτο
 δ' αὖ μεθύοντα ἀπολωλέναι νομίζειν, ὡς ἀδύνατον
 211R αὐτῷ βοηθεῖν. ἔτι δὲ ἐγρηγορότα μὲν εὔχεσθαι καθυ-
 πνῶσαι, ὅπως ἐπιλάθηται τῶν φόβων, κοιμώμενον
 δὲ ἀναστῆναι τὴν ταχίστην, ἄτε ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐνυ-¹⁰
 πιών ἀπολλύμενον· τῆς δὲ χρυσῆς αὐτῷ πλατάνου
 καὶ τῶν Σεμιράμιδος οἰκοδομημάτων καὶ τῶν ἐν Βα-
 βυλῶνι τειχῶν μηδὲν ὅφελος γιγνόμενον. τὸ δὲ δὴ
 πάντων παραλογώτατον, φοβεῖσθαι μὲν τοὺς ἀνό-
 πλους, πιστεύειν δ' ἔαυτὸν τοῖς ὠπλισμένοις, καὶ ¹⁵
 διερευνᾶσθαι μὲν τοὺς προσιόντας, μή τις ἔχοι σί-
 δηρον, ἐν μέσῳ δὲ ξῆν τῶν σιδηροφορούντων. φεύ-
 γειν δὲ ἀπὸ μὲν τῶν ἀνόπλων πρὸς τοὺς ὠπλισμέ-²⁰
 ημνους, ἀπὸ δὲ τῶν ὠπλισμένων πρὸς τοὺς ἀνόπλους.
 ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ πλήθους φυλάττεσθαι τοῖς δορυ-²⁰
 φόροις, ἀπὸ δὲ τῶν δορυφόρων εὔνούχοις. οὐκ ἔχειν
 δὲ οἷς ἀν πιστεύσας οὐδὲ ὅποι τραπόμενος δυνήσεται
 ξῆσαι μίαν ἡμέραν ἀφόβως. ὑφορᾶσθαι δὲ καὶ τὰ
 σιτία καὶ τὸ ποτόν, καὶ τοὺς προπειράσοντας ταῦτα
 ἔχειν, ὥσπερ ἐν ὁδῷ πολεμίων γεμούσῃ τοὺς προε-²⁵
 ρευνῶντας. ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ἀναγκαίοις θαρρεῖν,
 μήτε παισὶ μήτε γυναικὶ. οὕτω δὲ χαλεποῦ ὄντος τοῦ
 πράγματος καὶ δυστυχοῦς τῆς μοναρχίας, μηδὲ ἀπαλ-
 λαγῆναι ποτε αὐτοῦ μήτε βούλεσθαι μήτε δύνασθαι.
 καίτοι πάντα ὅσα δεινὰ τοῖς ἀνθρώποις παραμυ-³⁰
 212R θίαν ἔχει τὸ τυχὸν ἀναπαύσεσθαι αὐτῶν. καὶ γὰρ
 ὅστις ὑπὸ δεσμῶν ἔχεται, προσδοκᾷ ποτε λυθῆναι,

καὶ τῷ τὴν πατρίδα φεύγοντι οὐκ ἀδύνατον κατελθεῖν, καὶ τῷ γοσοῦντι μέχοι τῆς τελευτῆς ἔστιν ἐλπίζειν τὴν ὑγίειαν· τῷ δὲ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγῆναι τοῦ πράγματος, ἀλλ' οὐδ' εὔξασθαι γοῦν, εἰ μή γε 5 ἔτερον. ὅσοις δὲ ἀνιᾶσθαι συμβέβηκε τῶν φίλων τινὸς ἀποθανόντος, σαφῶς ἐπίστανται ὅτι παύσονταί ποτε λυπούμενοι τῷ χρόνῳ· τοῖς δὲ τούναντίον ἐπιτείνεται μᾶλλον τὰ χαλεπά. οὐ δάδιον μὲν γὰρ ἄνδρα γηρᾶσαι τύραννον, χαλεπὸν δὲ τυράννου γῆρας, οὐχ 10 οἶον ἵππου φασίν. οἵ τε γὰρ πεπονθότες καιῶς πλείους οἴ τε καταφρονοῦντες· αὐτὸς δὲ τῷ σώματι βοηθεῖν ἀδύνατος αὐτῷ. πάντα μὲν οὖν τὰ δεινὰ πέφυκε μᾶλλον ἐκπλήττειν τοὺς προσδεχομένους ἢ λυπεῖν τοὺς πειραθέντας, καὶ πενία καὶ φυγὴ καὶ δεσμοὶ 15 καὶ ἀτιμία. τοῦ θανάτου δὲ εἴ τις ἀφέλοι τὸ δέος, οὐδὲν ὑπολείπεται δυσχερές· οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς οὐκ ἐνοχλεῖ τοὺς παθόντας, ἀλλ' οὐδὲν ἔτι λυποῦνται. ὁ δὲ φόβος οὗτος χαλεπός ἔστιν ὥστε πολλοὶ ἥδη προέλαβον τὸ ἔργον· οἱ μὲν ἐν νηὶ χειμαζόμενοι^{213B} 20 οὐ περιέμειναν καταδῦναι τὴν ναῦν, ἀλλὰ πρότερον αὐτοὺς ἀπέσφαξαν, οἵ δὲ πολεμίων περιειληφότων, σαφῶς εἰδότες ὅτι οὐδὲν πείσονται δεινότερον. τοῦτο δὴ τὸ χαλεπὸν ἀεὶ πάρεστι τοῖς μονάρχοις, ὅμοιως^{213C} μὲν ἡμέρας, ὅμοιώς δὲ υγιτός. καὶ τοῖς μὲν καταδι- 25 κασθεῖσιν ἡμέρα φῆτὴ πρόκειται, ἐν ᾧ δεῖ ἀποθνήσκειν, τοῖς δὲ καὶ τοῦτο ἄδηλον, εἴτε μετ' ὄλγον εἴτε ἥδη, καὶ οὐδεὶς καιρός, οὐδὲ δὲ βραχύτατος, ἀπήλακται τούτου τοῦ δέους, ἀλλὰ καὶ ἐσθίοντα ἀνάγκη δεδιέναι καὶ θύοντα τοῖς θεοῖς καὶ συμπίνειν τού- 30 τῷ τῷ φόβῳ καὶ συγκαθεύδειν. εἰ δέ ποτε ἐπέλθοι παῖξειν τοῖς τοιούτοις, καὶ πρὸς ἀφροδισίοις οὗτος γιγνόμενος, ἐὰν καὶ πάνυ τύχῃ ἐρῶν, μέμνηται τοῦ

θανάτου, ὡς τυχὸν ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐρωμένων ἀπολούμενος, ὥστε μοι δοκεῖ τότε μόνον χαιρεῖν, ἐπειδὴν πληγῇ, ἀνὴρ τύραννος, ὡς τοῦ μεγίστου κακοῦ ἀπηλλαγμένος. τὸ δὲ πάντων ἀτοπώτατον, οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι ἵσασιν ἐν ταῖς ἀνιάτοις γιγνόμενοι συμφοραῖς, ὥστε οὐ πολὺν χρόνον κακοπαθοῦσιν, οἵσι ἂν μὴ ἀδύνατον ἢ τὸ ἀποθνήσκειν· οἱ δὲ τύραννοι τὰ μέγιστα κακὰ ἔχοντες ἐν τοῖς μεγίστοις νομίζοντιν ἀγαθοῖς εἶναι, οἷμαι τῇ δόξῃ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐξηπατημένοι τῶν ἀπείρων τοῦ πράγματος. καὶ ταύτην ὁ θεὸς αὐτοῖς τὴν ἄγνοιαν συνέξευξεν, ἵνα παραμένωσι κολαξόμενοι. δοκεῖ δὲ τοῖς μὲν εὖ πράττουσι τῶν ἀνθρώπων ὃ μὲν βίος ἀμείνων, ὃ δὲ θάνατος διὰ τοῦτο λυπηρότερος· οἱ δὲ αὖτε κακῶς ζῶντες τὸν βίον δοκοῦσι δυσχερέστερον φέρειν, τὸν δὲ θάνατον ἥδιον προσδέχεσθαι. τοῖς δέ γε τυράννοις ἀμφότερα ταῦτα χαλεπώτερα ἢ τοῖς ἄλλοις· ζῶσι μὲν γὰρ πολὺ ἀηδέστερον τῶν πάνυ ἐπιθυμούντων τεθνάναι, τὸν δὲ θάνατον οὕτω δεδοίκασιν ὡς ἥδιστα διάγοντες ἐν τῷ βίῳ. πεφυκότος δὲ τοῦ τὰ μὲν ἥδεα μᾶλλον εὐφραίνειν, ὅταν ἢ σπάνια, τοῖς δὲ συνεχῶς χρωμένοις εἰς ἀηδίαν περιίστασθαι, τὰ δὲ κακὰ χαλεπώτερα εἶναι, μηδέποτε ἀπαλλαττόμενα, σχεδὸν ἀμφότερα τοῖς τυράννοις καὶ τὰ ἥδεα καὶ τὰ λυπηρὰ ἀεὶ πάρεστιν, ὡς λυπούμενον μὲν μηδέποτε παύεσθαι σχεδόν, ἥδομενον δὲ μηδέποτε αἰσθάνεσθαι. δέδοικε δὲ ἀεὶ ποτε τῶν μὲν πλουσίων τὴν δύναμιν, τῶν δὲ ἀπόρων τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλούτου. μόνοις δὲ τοῖς μονάρχοις τῶν μὲν εὖ παθόντων οὐδεὶς οἶδε χάριν· οὐδέποτε γὰρ ἥγονται τῶν μείκανῶν τυγχάνειν, οἱ δὲ μὴ τυγχάνοντες ὡν βούλονται πάντων μάλιστα μισοῦσιν αὐτούς. καὶ μὴν ἐπι-

φθινώτατος ἀπάντων ὁ πλεῖστα, καὶ δικαιώς, ἔχων· ὅστε οὐδεὶς τυράννου ἐπιφθινώτερός ἐστι. πρὸς δὲ τούτοις ἀνάγκη μὲν αὐτῷ χαρίζεσθαι τοῖς περὶ αὐτόν· εἰ δὲ μή, τάχιστα ἀπολεῖται. χαρίζεσθαι δὲ πολλάκις πολλοῖς οὐδέποτε μὴ ἄλλων ἀφαιρούμενον.^{215 R} ἔχει δὴ καὶ τοὺς ἀφαιρεθέντας ἔχθροὺς καὶ τοὺς εἰληφότας ὑπόπτους καὶ ξητοῦντας ὅτι τάχιστα ἀπηλάχθαι. τὰ μὲν οὖν πόρρω διὰ τὸ πολὺ ἀφεστάναι φοβεῖται, τὰ δὲ ἐγγὺς, ὅτι πλησίουν ἐστὶν αὐτοῦ, καὶ παρὰ μὲν τῶν μακρόθεν ὑφορᾶται πόλεμον, παρὰ δὲ τῶν ἐγγὺς δόλον. καὶ τὴν μὲν εἰρήνην ἀσύμφορον νομίζει διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων σχολήν, τὸν δὲ πόλεμον, ὅτι ἀνάγκη τοὺς ὑπηκόους ἐνοχλεῖν καὶ χρήματα πορίζοντα καὶ στρατεύεσθαι προσαναγκάζοντα.²¹⁵

τοιγαροῦν πολέμον μὲν ὅντος εἰρήνης ἐρῶσιν, εἰρήνης δὲ γενομένης εὐθὺς μηχανῶνται πόλεμον. καὶ τοῦτο μὲν τῶν ἐπιτηδείων ἀφθόνων ὅντων δεδοίκασι τοῦ πλήθους τὴν ὕβριν, τοῦτο δὲ εἰ τις ἔνδεια καταλαμβάνοι, τὴν δογήν. ἥγονται δὲ μήτε ἀποδημεῖν ἀσφαλὲς μήτε μένειν μήτε προϊέναι μήτ' ἔνδον διαιτᾶσθαι παρ' αὐτοῖς, ἀλλὰ μηδὲ ἐπιβαίνειν οὐδὲν ἐπιβαίνωσιν [ἀσφαλῶς], ἀπαντα δὲ εἶναι μεστὰ ἐνέδρας καὶ δόλων. ἀναλογίζεται δὲ ἔκαστος αὐτῶν καὶ τοὺς θανάτους τῶν τυράννων καὶ τὰς ἐπιβουλάς, ὅσαι πάποτε γεγόνασι, καὶ σύμπαντα ταῦτα ἐφ' αὐτὸν εἶναι νομίζει, καὶ οὕτως ἔχει περιφόβως ὡς σύμπαντας ἐκείνους τοὺς θανάτους ἀποθανούμενος. καὶ περιβλέπειν μὲν ἀεὶ καὶ περιστρέφεσθαι βούλεται, πληγῆσθαι πανταχόθεν οἰόμενος, αὐτὸ δὲ τοῦτο οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ὑπὸ αἰσχύνης ἀμα καὶ φόβου. ὅσῳ γάρ ἀνένδηλότερος ἡ φοβούμενος ἀνήρ τύραννος, τοσούτῳ μᾶλλον ἐπιβουλεύοντες καταφρονοῦντες τῆς δειλίας.

97 Μέστιν οὖν ὁ βίος ὅμοιος ὥσπερ εἴ τις καθείρξειέ τινά
ἐν εἰρητῇ μικρᾷ, τῶν μὲν ἄνωθεν ξιφῶν κρεμαμέ-
νων, τῶν δὲ κυκλόθεν περιπεπηγότων, καὶ τούτων
ἀπτομένων τοῦ χρωτός· οὗτος οὐ τῷ σώματι μόνον,
ἀλλὰ τῇ ψυχῇ τοῦ τυράννου περιπέπηγε τὰ ξύφη, 5
ὥστε τὸν ἐν ἄδου Τάνταλον, ὃν φασι

πεφαλῆς ὑπερτέλλοντα δειμαίνειν πέτρον,
πολὺ φᾶσιν διάγειν. οὐ γὰρ δὴ ἔτι φοβεῖται ὁ Τάν-
ταλος μὴ ἀποθάνῃ· τῷ δὲ τυράννῳ ξῶντι τοῦτο συμ-
βέβηκεν, ὃ ἐκείνῳ νεκρῷ λέγουσιν. οἳσι μὲν οὖν 10
μιᾶς γεγόνασι τύραννοι πόλεως ἢ χώρας ὀλίγης, τού-
τοις δὲ οὐκ ἀδύνατον ἀποδράντας ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀλ-
λαχόσε ποι καταφυγόντας ξῆν· καίτοι οὐδεὶς ἄνδρα
ἀγαπᾷ τύραννον, ἀλλὰ μισοῦσί τε καὶ ὑποπτεύουσι
καὶ φαδίως ἐκδιδόασι τοὺς ἡδικημένους· οἳσι δὲ πολ- 15
λῶν πόλεων ἀρχουσι καὶ ἐθνῶν καὶ ἀπείρου γῆς,
217 οὕτως περ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς, τούτοις δὲ οὐδ' ἂν
ποτε παραστῇ συνεῖναι τῶν κακῶν καὶ θεῶν τις ἀφέ-
λη τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, οὐ δυνατὸν ἐκφυγεῖν. δοκεῖ
δὲ οὐδέποτε ἂν ἀσφαλῶς ξῆν, οὐδ' εἰ χαλκοῦς ἢ σι- 20
δηροῦς γένοιτο, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἂν κατακοπεὶς ἢ κα-
ταχωνευθεὶς ἀπολέσθαι. ἐὰν μὲν οὖν τις αὐτῷ δια-
λέγηται θαρρῶν, ὁ δὲ δογμέται καὶ δέδοικε τὴν
παροησίαν· ἐὰν δὲ θεραπεύων καὶ ὑποκατακλινό-
μενος, ὑποπτεύει τὴν θεραπείαν. καὶ ὑπὸ μὲν τῶν 25
ἔλευθερίως προσερχομένων οἱεται ὑβρίζεσθαι, ὑπὸ
δὲ τῶν ταπεινοτέρων ἐξαπατᾶσθαι. καὶ λοιδορού-
μενος πολλαπλασίας ἀνιάται ἢ ἄλλος, ὅτι δὴ τύραν-
νος ὃν ἀκούει κακῶς· ἐπαινούμενος δὲ οὐχ ἥδεται·
οὐ γὰρ φρονοῦντας οὗτος οἱεται λέγειν. τοῦ δὲ καλ- 30
λίστου καὶ λυσιτελεστάτου κτήματος ἀπάντων ἐστὶν
ἀπορώτατος, εὔνοίας καὶ φιλίας. ἐλπίσαι δὲ οὐδὲν

δύναται παρ' οὐδενός, ἀλλὰ πρότερον τοὺς ἄγρίους λέοντας οἱ τρέφοντες ἄγαπήσουσιν ἢ τοὺς τυράννους οἱ θεραπεύοντες καὶ προσιόντες. ἐγὼ δὲ βαδίζω μὲν ὅποι βούλομαι, φησί, υὔκτωρ, βαδίζω δὲ μεθ' ἡμέ-^{98 M}_{218 R}

5 ουν μόνος, θαρρῶ δέ, εἰ δέοι, καὶ διὰ στρατοπέδου πορευόμενος ἄνευ ηρονκείου καὶ διὰ ληστῶν· οὐδεὶς γὰρ ἐμοὶ πολέμιος οὐδ' ἐχθρός ἐστι βαδίζοντι. ἀν δὲ ἅπας μὲν ἐκλίπῃ ὁ χρυσός, ἅπας δὲ ὁ ἄργυρος, ἅπας δὲ ὁ χαλκός, οὐκ ἀν ἐγὼ βλαβείην οὐδὲ μικρόν.

10 ἔὰν δὲ ἅπασαι μὲν αἱ οἰκίαι πέσωσιν ὑπὸ σεισμοῦ, καθάπερ ἐν Σπάρτῃ ποτέ, καὶ πάντα διαφθαρῇ τὰ πρόβατα, ὡς μηδένα ἐσθῆτος εὔπορησαι, μὴ μόνον δὲ τὴν Ἀττικὴν, ἀλλὰ καὶ Βοιωτίαν καὶ Πελοπόννησον καὶ Θετταλίαν ἀπορία καταλάβῃ, ὥσπερ ἦδη

15 πρότερον φασιν, οὐδὲν ἐγὼ χεῖρον οὐδὲ ἀπορώτερον βιώσομαι. παρὰ πόσον μὲν γὰρ ἔσομαι γυμνότερος τοῦ νῦν, πόσῳ δὲ ἀοικότερος; ἵκανὰ δέ μοι τροφὴν παρασχεῖν καὶ μῆλα καὶ κέγχροι καὶ κριθαὶ καὶ ὄροφοι καὶ τὰ εὐτελέστατα τῶν ὀσπρίων καὶ φηγὸς

20 ὑπὸ τῆς τέφρας καὶ ὁ τῆς ιρανείας καρπός, ὡς φησιν "Ομηρος εὐωχεῖν τοὺς τοῦ Ὁδυσσέως ἐταίρους τὴν Κίρκην, ὑφ' ᾧ ἀντέχει τρεφόμενα καὶ τὰ μέγιστα θηρία.

ΕΤΒΟΙΚΟΣ Η ΚΤΝΗΓΟΣ.

219 R

Τόδε μὴν αὐτὸς ἵδων, οὐ παρ' ἐτέρων ἀκούσας,

25 διηγήσομαι. ἶσως γὰρ οὐ μόνον πρεσβυτικὸν πολυλογία καὶ τὸ μηδένα διωθεῖσθαι διαδίως τῶν ἐμπιπτόντων λόγων, πρὸς δὲ τῷ πρεσβυτικῷ τυχὸν ἄν εἴη καὶ ἀλητικόν. αἴτιον δέ, ὅτι πολλὰ τυχὸν ἀμφό-

τεροι πεπόνθασιν, ὡν οὐκ ἀηδῶς μέμνηνται. ἐρῶ
 δ' οῦν οἵοις ἀνδράσι καὶ ὄντινα βίον ξῶσι συνέβαλον
 εν μέσῃ σχεδόν τι τῇ Ἑλλάδι. ἐτύγχανον μὲν ἀπὸ
 Χίου περαιούμενος μετά τινων ἀλιέων ἔξω τῆς θερι-
 220 νῆς ὥρας ἐν μικρῷ παντελῶς ἀκατίῳ. χειμῶνος δὲ 5
 γενομένου χαλεπῶς καὶ μόλις διεσώθημεν πρὸς τὰ
 κοῖλα τῆς Εὐβοίας· τὸ μὲν δὴ ἀκάτιον εἰς τραχύν
 τινα αἴγιαλὸν ὑπὸ τοῖς κρημνοῖς ἐκβαλόντες διέφθει-
 ραν, αὐτοὶ δὲ ἀπεχώρησαν πρός τινας πορφυρεῖς
 ὑφορμοῦντας ἐπὶ τῇ πλησίον κηλῆ, κάκείνοις συνερ- 10
 225 γάζεσθαι διενοοῦντο αὐτοῦ μένοντες. καταλειφθεὶς
 δὴ μόνος, οὐκ ἔχων εἰς τίνα πόλιν σωθῆσυμαι, παρὰ
 τὴν θάλατταν ἄλλως ἐπλανώμην, εἰς πού τινας ἢ πα-
 ραπλέοντας ἢ ὁρμοῦντας ἴδοιμι. προεληλυθὼς δὲ
 συχνὸν ἀνθρώπων μὲν οὐδένα ἐώδων· ἐπιτυγχάνω 15
 δὲ ἐλάφῳ νεωστὶ κατὰ τοῦ κρημνοῦ πεπτωκότι παρ'
 αὐτὴν τὴν δαχίαν, ὑπὸ τῶν κυμάτων παιομένῳ, φυ-
 σῶντι ἔτι. καὶ μετ' ὀλίγον ἔδοξα ὑλακῆς ἀκοῦσαι
 κυνῶν ἄνωθεν μόλις πως διὰ τὸν ἥχον τὸν ἀπὸ τῆς
 θαλάττης. προελθὼν δὲ καὶ προβὰς πάνυ χαλεπῶς 20
 πρός τι ὑψηλὸν τούς τε κύνας ὁρῶ ἡπορημένους καὶ
 διαθέοντας, ὑφ' ὧν εἶκαξον ἀποβιασθὲν τὸ ξῶν
 221 ἄλεσθαι κατὰ τοῦ κρημνοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ἄνδρα
 κυνηγέτην ἀπὸ τῆς ὄψεως καὶ τῆς στολῆς, τὰ γένεια
 ὑγιᾶ, πομῶντα οὐ φαύλως οὐδὲ ἀγεννῶς ἔξόπισθεν, 25
 οἵους ἐπὶ "Ιλιον" Ομηρός φησιν ἐλθεῖν Εὐβοέας, σκά-
 πτων, ἐμοὶ δοκεῖν, καὶ καταγελῶν. ὅτι τῶν ἄλλων
 Ἀχαιῶν καλῶς ἔχοντων οἱ δὲ ἔξη ήμίσους ἐκόμων.
 καὶ ὃς ἀνηρώτα με, Ἀλλ' ἦ, ὡς ξένε, τῇδέ που φεύ-
 γοντα ἐλαφον κατενόησας; κάγῳ πρὸς αὐτόν, Ἐκεῖ- 30
 νος, ἔφην, ἐν τῷ κλύδωνι ἥδη· καὶ ἀγαγὼν ἔδειξα.
 ἐλκύσας οὖν αὐτὸν ἐκ τῆς θαλάττης τό τε δέομα ἔξε-

δειρε μαχαίρᾳ, κάμοῦ συλλαμβάνοντος ὅσον οἶός τε
 ἦν, καὶ τῶν σκελῶν ἀποτεμὼν τὰ ὄπίσθια ἐκόμιξεν
 ἄμα τῷ δέρματι. παρεκάλει δὲ κάμε συνακολουθεῖν
 καὶ συνεστιᾶσθαι τῶν ιρεῶν· εἶναι δὲ οὐ μακρὰν τὴν
 5 οἰκησιν. "Ἐπειτα ἔωθεν παρ' ἡμῖν, ἔφη, κοιμηθεὶς
 ἥξεις ἐπὶ τὴν θάλατταν, ὃς τά γε νῦν οὐκ ἔστι πλώι-
 μα. καὶ μὴ τοῦτο, εἶπε, φοβηθῆς. βουλούμην δ' ἀν
 ἔγωγε καὶ μετὰ πέντε ἡμέρας ληξαι τὸν ἄνεμον· ἀλλ' 222R
 οὐ φάδιον, εἶπεν, ὅταν οὕτω πιεσθῇ τὰ ἄκρα τῆς Εὐ-
 10 βοίας ὑπὸ τῶν νεφῶν ὡς γε νῦν κατειλημμένα δοράς.
 καὶ ἄμα ἡρώτα με ὁπόθεν δὴ καὶ ὅπως ἔκει κατη-
 νέχθην, καὶ εἰ μὴ διεφθάρη τὸ πλοῖον. Μικρὸν ἦν 100M
 παντελῶς, ἔφην, ἀλιέων τινῶν περαιουμένων, κάγὼ
 μόνος συνέπλεον ὑπὸ σπουδῆς τινος. διεφθάρη δ'
 15 ὅμως ἐπὶ τὴν γῆν ἐκπεσόν. Οὔκουν φάδιον, ἔφη, ἄλ-
 λως· ὅρα γὰρ ὡς ἄγρια καὶ σκληρὰ τῆς νήσου τὰ
 πρὸς τὸ πέλαγος. Ταῦτ', εἶπεν, ἔστι τὰ ποῖλα τῆς
 Εὐβοίας λεγόμενα, ὅπου κατενεχθεῖσα ναῦς οὐκ ἀν
 ἔτι σωθείη· σπανίως δὲ σώζονται καὶ τῶν ἀνθρώπων
 20 τινές, εἰ μὴ ἄρα, ὥσπερ ὑμεῖς, ἐλαφροὶ παντελῶς 223R
 πλέοντες. ἀλλ' ἵθι καὶ μηδὲν δείσῃς. νῦν μὲν ἐκ
 τῆς κακοπαθείας ἀνακτήσει σαντόν· εἰς αὖροιν δέ,
 ὅταν ἦ δυνατόν, ἐπιμελησόμεθα ὅπως σωθῆς, ἐπειδή
 σε ἔγνωμεν ἄπαξ. δοκεῖς δέ μοι τῶν ἀστικῶν εἶναι
 25 τις, οὐ ναύτης οὐδὲ ἐργάτης, ἀλλὰ ἄλλην τινὰ ἀσθέ-
 νειαν τοῦ σώματος ἀσθενεῖν ἔοικας ἀπὸ τῆς ἴσχνότη-
 τος. ἔγὼ δὲ ἄσμενος ἡκολούθουν· οὐ γὰρ ἐπιβού-
 λευθῆναι ποτε ἔδεισα, οὐδὲν ἔχων ἥ φαῦλον ἴμάτιον.
 καὶ πολλάκις μὲν δὴ καὶ ἄλλοτε ἐπειράθην ἐν τοῖς
 30 τοιούτοις καιροῖς, ἄτε ἐν ἄλῃ συνεχεῖ, ἀτὰρ οὖν δὴ
 καὶ τότε ὡς ἔστι πενία χρῆμα τῷ ὅντι λερὸν καὶ
 ἄσυλον, καὶ οὐδεὶς ἀδικεῖ, πολύ γε ἥττον ἥ τοὺς

τὰ κηρύκεια ἔχοντας· ὡς δὴ καὶ τότε θαρρῶν εἰπόμην.
 224R ἦν δὲ σχεδόν τι περὶ τὰ τετταράκοντα στάδια πρὸς τὸ
 χωρίον. ὡς οὖν ἐβαδίζομεν, διηγεῖτό μοι κατὰ τὴν
 ὁδὸν τὰ αὐτοῦ πράγματα καὶ τὸν βίον ὃν ἔξη μετὰ
 γυναικὸς αὐτοῦ καὶ παιδῶν. Ἡμεῖς γάρ, ἐφη, δύο 5
 ἐσμέν, ὡς ξένε, τὸν αὐτὸν οἰκουμῆτας τόπον. ἔχομεν
 δὲ γυναικας ἄλλήλων ἀδελφὰς καὶ παιδας ἐξ αὐτῶν
 νίοντες καὶ θυγατέρας. ξῶμεν δὲ ἀπὸ θῆρας ὡς τὸ
 πολύ, μικρόν τι τῆς γῆς ἐπεργαζόμενοι. τὸ γὰρ
 χωρίον οὐκ ἔστιν ἡμέτερον, οὔτε πατρῷον οὔτε ἡμεῖς 10
 ἐκτησάμεθα, ἀλλὰ ἡσαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐλεύθεροι
 μέν, πένητες δὲ οὐχ ἡττον ἡμῶν, μισθοῦ βουκόλοι,
 βοῦς νέμοντες ἀνδρὸς μακαρίου τῶν ἐνθένδε τινὸς
 201M ἐκ τῆς νήσου, πολλὰς μὲν ἀγέλας καὶ ἵππων καὶ βοῶν
 κεκτημένου, πολλὰς δὲ ποίμνας, πολλοὺς δὲ καὶ κα- 15
 λοὺς ἀγρούς, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα χοήματα, σύμπαντα
 δὲ ταῦτα τὰ ὅρη. οὗ δὴ ἀποθανόντος καὶ τῆς οὐσίας
 δημευθείσης· φασὶ δὲ καὶ αὐτὸν ἀπολέσθαι διὰ τὰ
 χοήματα ὑπὸ τοῦ βασιλέως· τὴν μὲν ἀγέλην εὐθὺς
 ἀπήλασαν, ὥστε κατακόψαι, πρὸς δὲ τῇ ἀγέλῃ καὶ τὰ
 20 ἡμέτερα ἄττα βοΐδια, καὶ τὸν μισθὸν οὐδεὶς ἀποδέ-
 δωκε. τότε μὲν δὴ ἐξ ἀνάγκης αὐτοῦ κατεμείναμεν,
 οὕπερ ἐτύχομεν τὰς βοῦς ἔχοντες καί τινας σκηνὰς
 πεποιημένοι καὶ αὐλὴν διὰ ξύλων οὐ μεγάλην οὐδὲ
 225R ἰσχυράν, μόσχων ἔνεκεν, ὡς ἂν οἷμαι πρὸς αὐτό 25
 που τὸ θέρος. τοῦ μὲν γὰρ χειμῶνος ἐν τοῖς πεδίοις
 ἐνέμομεν, νομὴν ἴκανὴν ἔχοντες καὶ πολὺν χιλὸν
 ἀποκείμενον· τοῦ δὲ θέρους ἀπηλαύνομεν εἰς τὰ
 ὅρη. μάλιστα δ' ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τὸν σταθμὸν
 ἐποιοῦντο· τό τε γὰρ χωρίον ἀπόρρητον, ἐκατέρωθεν 30
 δὲ φάραγξ βαθεῖα καὶ σύσκιος, καὶ διὰ μέσου πο-

ταμὸς οὐ τραχύς, ἀλλ' ὡς φᾶστος ἐμβῆναι καὶ βουσὶ⁵
 καὶ μόσχοις, τὸ δὲ ὕδωρ πολὺ καὶ καθαρόν, ἄτε
 τῆς πηγῆς ἔγγὺς ἀναδιδούσης, καὶ πνεῦμα τοῦ θέ-
 ρους ἀεὶ διαπνέον διὰ τῆς φάραγγος· οἴ τε περικεί-
 μενοι δρυμοὶ μαλακοὶ καὶ κατάρροντοι, ἥκιστα μὲν
 οἶστρον τρέφοντες, ἥκιστα δὲ ἄλλην τινὰ βλάβην
 βουσί. πολλοὶ δὲ καὶ πάγκαλοι λειμῶνες ὑπὸ ὑψη-
 λοῖς τε καὶ ἀραιοῖς δένδροεσιν ἀνειμένοι, καὶ πάντα
 μεστὰ βοτάνης εὐθαλοῦς δι' ὅλου τοῦ θέρους, ὥστε^{226R}
 10 μὴ πολὺν πλανᾶσθαι τόπον. ὃν δὴ ἔνεκα συνήθως
 ἔκει καθίστασαν τὴν ἀγέλην· καὶ τότε ἔμειναν ἐν
 ταῖς σκηναῖς, μέχρι ἂν εῦρωσι μισθόν τινα ἢ ἔογον,
 καὶ διετράφησαν ἀπὸ χωρίου μικροῦ παντελῶς, ὃ
 ἔτυχον εἰργασμένοι πλησίον τοῦ σταθμοῦ. τοῦτό γε
 15 ἐπήροκεσεν αὐτοῖς ἴκανῶς, ἄτε κόπρον πολλῆς ἐνούσης.
 καὶ σχολὴν ἄγοντες ἀπὸ τῶν βοῶν πρὸς θήραν ἐτρά-
 πησαν, τὸ μὲν αὐτοί, τὸ δὲ καὶ μετὰ κυνῶν. δύο γὰρ
 τῶν ἐπομένων ταῖς βουσίν, ὡς δὴ μακρὰν ἤδην οὐχ
 ὁρῶντες τοὺς νομεῖς, ὑπέστρεψαν ἐπὶ τὸν τόπον
 20 καταλιπόντες τὴν ἀγέλην. οὗτοι τὸ μὲν πρῶτον συν-^{102M}
 ηκολούθουν αὐτοῖς, ὥσπερ ἐπ' ἄλλο τι· καὶ τοὺς μὲν
 λύκους ὅπότε ἵδοιεν, ἐδίωκον μέχρι τινός, συῶν δὲ ἢ
 ἐλάφων οὐδὲν αὐτοῖς ἔμελεν. εἰ δέ ποτε ἵδοιεν τῶν
 αὐτῶν τινα ὄψε καὶ πρῷ, συνιστάμενοι ὑλάκτοντες
 25 καὶ ἥμυνον, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς ἄνθρωπον ἐμάχοντο.
 γενόμενοι δὲ τοῦ αἵματος καὶ συῶν καὶ ἐλάφων καὶ
 τῶν κρεῶν πολλάκις ἐσθίοντες, ὄψε μεταμανθάνον-
 τες κρέασιν ἀντὶ μάξης ἤδεσθαι, τῶν μὲν ἐμπιμπλά-^{227R}
 μενοι, εἴ ποτε ἀλοίη τι, ὅπότε δὲ μή, πεινῶντες, μᾶ-
 30 λον ἥδη τῷ τοιούτῳ προσεῖχον, καὶ τὸ φαινόμενον
 ἐδίωκον πᾶν ὄμοιώς, καὶ ὀσμῆς ἀμηγέπη καὶ ἵχνους
 ἡσθάνοντο, καὶ ἀπέβησαν ἀντὶ βουκόλων τοιοῦτοι

τινες ὄψιμαθεῖς καὶ βραδύτεροι θηρευταί. χειμῶνος
 δὲ ἐπελθόντος ἔργον μὲν οὐδὲν ἦν πεφηνὸς αὐτοῖς,
 οὕτε εἰς ἄστυ καταβᾶσιν οὕτε εἰς κώμην τινά· φρα-
 ξάμενοι δὲ τὰς σκηνὰς ἐπιμελέστερον καὶ τὴν αὐλὴν
 πυκνοτέραν ποιήσαντες, οὕτω διεγένοντο, καὶ τὸ χω- 5
 ρίον ἐκεῖνο πᾶν εἰργάσαντο, καὶ τῆς θῆρας ἡ χειμε-
 ρινὴ φάσιν ἐγίγνετο. τὰ γὰρ ἵχνη φανερώτερα, ὡς
 ἂν ἐν ὑγρῷ τῷ ἀδάφει σημιανόμενα· ἡ δὲ χιῶν καὶ
 πάνυ τηλαυγὴ παρέχει, ὥστε οὐδὲν δεῖ ζητοῦντα
 πράγματα ἔχειν, ὥσπερ ὅδον φερούσῃς ἐπ' αὐτά, καὶ 10
 τὰ θηρία μᾶλλον τι ὑπομένει ὀκνοῦντα· ἔστι δ' ἔτι
 καὶ λαγῶς καὶ δορκάδας ἐν ταῖς εὐναῖς καταλαμβά-
 νειν. οὕτω δὴ τὸ ἀπ' ἐκείνου διέμειναν, οὐδὲν ἔτι
 προσδεηθέντες ἄλλου βίου. καὶ ἡμῖν συνέξευξαν γυ-
 ναικας τοῖς ἀλλήλων υἱέσιν ἐκάτερος τὴν αὐτοῦ θυ- 15
 γατέρα. τεθνήκασι δὲ ἀμφότεροι πέρυσι σχεδόν, τὰ
 μὲν ἔτη πολλὰ λέγοντες ἢ ἐβεβιώνεσαν, ἴσχυροὶ δὲ
 ἔτι καὶ νέοι καὶ γενναῖοι τὰ σώματα. τῶν δὲ μητέ-
 ρων ἡ ἐμὴ περίεστιν. ὁ μὲν οὖν ἔτερος ἡμῶν οὐδεπώ-
 ποτε εἰς πόλιν κατέβη, πεντήκοντα ἔτη γεγονώς· ἐγὼ 20
 δὲ δις μόνον, ἀπαξ μὲν ἔτι παῖς μετὰ τοῦ πατρός,
 ὅπηνία τὴν ἀγέλην εἶχομεν. ὕστερον δὲ ἤκε τις ἀρ-
 03Μγύριον αἰτῶν, ὥσπερ ἔχοντάς τι, κελεύων ἀκολου-
 θεῖν εἰς τὴν πόλιν. ἡμῖν δὲ ἀργύριον μὲν οὐκ ἦν,
 ἀλλ' ἀπωμοσάμην μὴ ἔχειν· εἰ δὲ μή, δεδωκέναι ἄν. 25
 ἔξενίσαμεν δὲ αὐτὸν ὡς ἐδυνάμεθα κάλλιστα καὶ
 δύο ἐλάφεια δέοματα ἐδώκαμεν· κάγὼ ἡκολούθησα
 εἰς τὴν πόλιν. ἐφη γὰρ ἀνάγκην εἶναι τὸν ἔτερον ἐλ-
 θεῖν καὶ διδάξαι περὶ τούτων. εἶδον οὖν, οἷα καὶ
 πρότερον, οἰκίας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ τεῖχος ἔξω- 30
 θειν καρτερὸν καὶ οἰκήματά τινα ὑψηλὰ καὶ τετρά-
 γωνα ἐν τῷ τείχει, τοὺς πύργους, καὶ πλοῖα πολλὰς

όρμοῦντα ὥσπερ ἐν λίμνῃ τῷ λιμένι κατὰ πολλὴν
 ἡσυχίαν. τοῦτο δὲ ἐνθάδε οὐκ ἔστιν οὐδαμοῦ, ὅπου
 κατηνέχθης· καὶ διὰ τοῦτο αἱ νῆες ἀπόλλυνται. ταῦ-
 τα οὖν ἐώρων καὶ πολὺν ὄχλον ἐν ταύτῳ συνειρ-^{229R}
 5 γμένον καὶ θόρυβον ἀμήκανον καὶ κραυγὴν· ὥστε
 ἐμοὶ ἐδόκουν πάντες μάχεσθαι ἀλλήλοις. ἄγει οὖν με
 πρός τινας ἄρχοντας, καὶ εἰπε γελῶν, Οὗτός ἔστιν ἐφ'
 ὃν με ἐπέμψατε. ἔχει δὲ οὐδὲν εἰ μή γε τὴν κόμην καὶ
 σκηνὴν μάλα ἴσχυρῶν ξύλων. οἱ δὲ ἄρχοντες εἰς τὸ
 10 θέατρον ἐβάδιξον, κἀγὼ σὺν αὐτοῖς. τὸ δὲ θέατρον
 ἔστιν ὥσπερ φάραγξ κοῖλον, πλὴν οὐ μακρὸν ἐκατέρω-
 θεν, ἀλλὰ στρογγύλον ἐξ ἡμίσους οὐκ αὐτόματον, ἀλλ'
 φύκοδομημένον λίθοις. ἵσως δέ μου καταγελᾶς, ὅτι σοι
 διηγοῦμαι σαφῶς εἰδότι ταῦτα. πρῶτον μὲν οὖν πολὺν
 15 τινα χρόνον ἄλλα τινὰ ἐπραττεν ὁ ὄχλος, καὶ ἐβόων
 ποτὲ μὲν πράως καὶ ἵλαροὶ πάντες, ἐπαινοῦντές τινας,
 ποτὲ δὲ σφόδρα ὀργίλως. ἦν δὲ τοῦτο χαλεπὸν τὸ τῆς
 ὀργῆς αὐτῶν· καὶ τοὺς ἀνθρώπους εὐθὺς ἐξέπληττον
 οἵς ἐνέκραγον· ὥστε οἱ μὲν αὐτῶν περιτρέχοντες ἐδέ-
 20 ουτο, οἱ δὲ τὰ ἱμάτια ἐρρίπτοντιν ὑπὸ τοῦ φόβου. ἐγὼ
 δὲ καὶ αὐτὸς ἄπαξ ὀλίγου κατέπεσον ὑπὸ τῆς κραυ-
 γῆς, ὥσπερ κλύδωνος ἐξαίφνης ἢ βροντῆς ἐπιρρα-
 γείσης. ἄλλοι δέ τινες ἀνθρώποι παριόντες, οἱ δ'
 ἐκ μέσων ἀνιστάμενοι, διελέγοντο πρὸς τὸ πλήθος,^{104M}
 25 οἱ μὲν ὀλίγα δήματα, οἱ δὲ πολλοὺς λόγους. καὶ τῶν
 μὲν ἥκουνον πολύν τινα χρόνον, τοῖς δὲ ἐχαλέπαινον
 εὐθὺς φθεγξαμένοις καὶ οὐδὲ γρύζειν ἐπέτρεπον.
 ἐπεὶ δὲ καθέστασάν ποτε καὶ ἡσυχία ἐγένετο, παρή-
 γαγον κάμε. καὶ εἰπέ τις, Οὗτός ἔστιν, ὁ ἄνδρες,
 30 τῶν καρπούμενων τὴν δημοσίαν γῆν πολλὰ ἔτη οὐ
 μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ πρότερον, καὶ
 κατανέμουσι τὰ ἡμέτερα ὄρη καὶ γεωργοῦσι καὶ θη-

ρεύονται καὶ οἰκίας ἐνφυκοδομήκασι πολλὰς καὶ ἀμ-
πέλους ἐμπεφυτεύκασι καὶ ἄλλα πολλὰ ἔχονταιν ἀγα-
θά, οὕτε τιμὴν καταβαλόντες οὐδενὶ τῆς γῆς οὕτε
δωρεὰν παρὰ τοῦ δῆμου λαβόντες. ὑπὲρ τίνος γὰρ
ἄν καὶ ἔλαβον; ἔχοντες δὲ τὰ ἡμέτερα καὶ πλουτοῦν- 5
τες οὕτε λειτουργίαν πώποτε ἐλειτούργησαν οὐδε-
μίαν οὕτε μοῖράν τινα ὑποτελοῦσι τῶν γιγνομένων,
ἄλλ' ἀτελεῖς καὶ ἀλειτούργητοι διατελοῦσιν, ὥσπερ
εὐεργέται τῆς πόλεως. οἷμαι δέ, ἔφη, μηδὲ ἐληλυθέ-
ναι πώποτε αὐτοὺς ἐνθάδε. κἀγὼ ἀνένευσα. ὁ δὲ 10
ὄχλος ἐγέλασεν, ὡς εἶδε. καὶ ὁ λέγων ἐκεῖνος ὡργί-
σθη ἐπὶ τῷ γέλωτι καὶ μοι ἐλοιδορεῖτο. ἐπειτα ἐπι-
στρέψας, Εἰ οὖν, ἔφη, δοκεῖ ταῦτα οὗτως, οὐκ ἄν
31 R φθάνοιμεν ἄπαντες τὰ κοινὰ διαρράσαντες, οἱ μὲν τὰ
χρήματα τῆς πόλεως, ὥσπερ ἀμέλει καὶ νῦν ποιοῦσί 15
τινες, οἱ δὲ τὴν χώραν κατανειμάμενοι μὴ πείσαντες
ὑμᾶς, ἐὰν ἐπιτρέψητε τοῖς θηροίσι τούτοις προῖκα
ἔχειν πλέον ἢ χίλια πλέθρα γῆς τῆς ἀρίστης, ὅθεν
ὑμῖν ἔστι τρεῖς χοίνικας Ἀττικὰς σύτου λαμβάνειν
κατ' ἄνδρα. ἐγὼ δὲ ἀκούσας ἐγέλασα ὅσον ἐδυνά- 20
μην μέγιστον. τὸ δὲ πλῆθος οὐκ ἐγέλων, ὥσπερ πρό-
τεον, ἄλλ' ἐθορύβουν. ὁ δὲ ἄνθρωπος ὁ φήτωρ
ἐχαλέπαινε, καὶ δεινὸν ἐμβλέψας εἰς ἐμὲ εἶπεν, Όρατε
τὴν εἰρωνείαν καὶ τὴν ὕβριν τοῦ καθάρματος, ὡς κα-
ταγελᾷ πάνυ θρασέως; ὃν ἀπάγειν ὀλίγου δέω καὶ 25
τὸν κοινωνὸν αὐτοῦ. πυνθάνομαι γὰρ δύο εἶναι
τοὺς πορυφαίους τῶν κατειληφότων ἄπασαν σχεδὸν
05 M τὴν ἐν τοῖς ὅρεσι χώραν. οἷμαι γὰρ αὐτοὺς μηδὲ
τῶν ναυαγίων ἀπέχεσθαι τῶν ἐκάστοτε ἐκπιπτόντων,
ὑπὲρ αὐτὰς σχεδόν τι τὰς Καφηροίδας οἰκοῦντας. πό- 30
θεν γὰρ οὗτω πολυτελεῖς ἀγρούς, μᾶλλον δὲ ὅλας
κώμας κατεσκευάσαντο καὶ τοσοῦτον πλῆθος βοσκη-

μάτων καὶ ζεύγη καὶ ἀνδράποδα; καὶ ὑμεῖς δὲ ἵσως
 δρᾶτε αὐτοῦ τὴν ἔξωμίδα ώς φαύλη, καὶ τὸ δέρμα,
 ὃ ἐλήλυθε δεῦρο ἐναφάμενος τῆς ὑμετέρας ἔνεκεν
 ἀπάτης, ώς πτωχὸς δῆλον ὅτι καὶ οὐδὲν ἔχων. ἐγὼ
 5 μὲν γάρ, ἔφη, βλέπων αὐτὸν μικροῦ δέδοικα, ὥσπερ
 οἶμαι τὸν Ναύπλιον δρῶν ἀπὸ τοῦ Καφηρέως ἥ-
 κουντα. καὶ γὰρ οἶμαι πυρσεύειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν
 ἄκρων τοῖς πλέουσιν, ὅπως ἐκπίπτωσιν εἰς τὰς πέ-
 τρας. ταῦτα δὲ ἔκεινον λέγοντος καὶ πολλὰ πρὸς
 10 τούτοις, ὃ μὲν ὄχλος ἡγροιοῦτο· ἐγὼ δὲ ἡπόρουν καὶ
 ἐδεδοίκειν μὴ τι με ἐργάσωνται κακόν. παρελθὼν δ'
 ἄλλος τις, ώς ἐφαίνετο, ἐπιεικῆς ἄνθρωπος ἀπὸ τε 232R
 τῶν λόγων οὓς εἶπε καὶ ἀπὸ τοῦ σχῆματος πρῶ-
 του μὲν ἡξίου σιωπῆσαι τὸ πλῆθος· καὶ ἐσιώπησαν·
 15 ἐπειτα εἶπε τῇ φωνῇ πράως ὅτι οὐδὲν ἀδικοῦσιν οἱ
 τὴν ἀργὸν τῆς χώρας ἐργαζόμενοι καὶ κατασκευάζον-
 τες, ἄλλὰ τούναντίον ἐπαίνον δικαίως ἀν τυγχάνοιεν·
 καὶ δεῖ μὴ τοῖς οἰκοδομοῦσι καὶ φυτεύουσι τὴν δημο-
 σίαν γῆν χαλεπῶς ἔχειν, ἄλλὰ τοῖς καταφθείρουσιν.
 20 ἐπεὶ καὶ νῦν, ἔφη, ὡς ἄνδρες, σχεδόν τι τὰ δύο μέρη
 τῆς χώρας ἡμῶν ἔρημά ἔστι δι' ἀμέλειάν τε καὶ ὀλι-
 γανθρωπίαν. κἀγὼ πολλὰ κέντημαι πλέθρα, ὥσπερ
 οἶμαι καὶ ἄλλος τις, οὐ μόνον ἐν τοῖς δρεσιν, ἄλλὰ
 καὶ ἐν τοῖς πεδινοῖς, ἢ εἰ τις ἐθέλοι γεωργεῖν, οὐ
 25 μόνον ἀν προϊκα δοίην, ἄλλὰ καὶ ἀργύριον ἡδέως
 προστελέσαιμι. δῆλον γὰρ ώς ἐμοὶ πλέονος ἄξια
 γίγνεται, καὶ ἀμα ἡδὺ δραμα χώρα οἰκουμένη καὶ
 ἐνεργός· ἡ δ' ἔρημος οὐ μόνον ἀνωφελὲς κτῆμα τοῖς
 ἔχουσιν, ἄλλὰ καὶ σφόδρα ἐλεεινόν τε καὶ δυστυχίαν
 30 τινὰ κατηγοροῦν τῶν δεσποτῶν. ὥστε μοι δοκεῖ
 μᾶλλον ἐτέρους προτρέπειν, ὅσους ἀν δύνησθε τῶν
 πολιτῶν, ἐργάζεσθαι τῆς δημοσίας γῆς ἀπολαβόντας, 233 R

106 μτοὺς μὲν ἀφορμήν τινα ἔχοντας καὶ πλείω, τοὺς δὲ πένητας, ὅσην ἂν ἔκαστος ἢ δυνατός, ἵνα ὑμῖν ἡ τε χώρα ἐνεργὸς ἦ καὶ τῶν πολιτῶν οἱ θέλοντες δύο τῶν μεγίστων ἀπηλλαγμένοι πακῶν, ἀργίας καὶ πενίας. ἐπὶ δέκα μὲν οὖν ἐτη προῖκα ἔχόντων· μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ταξάπενοι μοῖραν ὀλίγην παρεχέτωσαν ἀπὸ τῶν καρπῶν, ἀπὸ δὲ τῶν βοσκημάτων μῆδεν. ἐὰν δέ τις ξένος γεωργῷ, πέντε ἐτη καὶ οὗτοι μηδὲν ὑποτελούντων, ὕστερον δὲ διπλάσιον ἢ οἱ πολῖται. ὃς δὲ ἂν ἐξεργάσηται τῶν ξένων διακόσια 10 πλέθρα, πολίτην αὐτὸν εἶναι, ἵνα ὡς πλεῖστοι ὥσιν οἱ προθυμούμενοι. ἐπεὶ νῦν γε καὶ τὰ πρὸ τῶν πυλῶν ἄγοια παντελῶς ἔστι καὶ αἰσχρὰ δεινῶς, ὥσπερ ἐν ἐρημίᾳ τῇ βαθυτάτῃ, οὐχ ὡς προάστειον πόλεως· τὰ δέ γε ἐντὸς τείχους σπείρεται τὰ πλεῖστα καὶ κα- 15 τανέμεται. οὐκοῦν ἄξιον, ἔφη, θαυμάσαι τῶν ὁητόρων, ὅτι τοὺς μὲν ἐπὶ τῷ Καφηρεῖ φιλεογοῦντας ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς Εὐβοίας συκοφαντοῦσι, τοὺς δὲ τὸ γυμνάσιον γεωργοῦντας καὶ τὴν ἀγορὰν κατανέμοντας οὐδὲν οἴονται ποιεῖν δεινόν. βλέπετε γὰρ αὐτοὶ 20 δῆπονθεν ὅτι τὸ γυμνάσιον ὑμῖν ἄρονδαν πεποιήκασιν, ὥστε τὸν Ἡρακλέα καὶ ἄλλους ἀνδριάντας συχνοὺς ὑπὸ τοῦ θέρος ἀποκεκρύφθαι, τοὺς μὲν ἡρώων, τοὺς δὲ θεῶν· καὶ ὅτι καθ' ἡμέραν τὰ τοῦ ὁητορος τούτου πρόβατα ἔωθεν εἰς τὴν ἀγορὰν ἔμ- 25

234R βάλλει καὶ κατανέμεται τὰ περὶ τὸ βουλευτήριον καὶ τὰ ἀρχεῖα· ὥστε τοὺς πρώτους ἐπιδημήσαντας ξένους τοὺς μὲν καταγελᾶν τῆς πόλεως, τοὺς δὲ οἰκτείρειν αὐτήν. πάλιν οὖν ταῦτα ἀκούσαντες ὠργίζοντο πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἐθορύβουν. καὶ τοιαῦται ποιῶν 30 τοὺς ταλαιπώρους ἰδιώτας οἴεται δεῖν ἀπαγαγεῖν, ἵνα δῆλον ὅτι μηδεὶς ἐργάζηται τὸ λοιπόν, ἀλλ' οἱ μὲν

ἔξω ληστεύωσιν, οἱ δ' ἐν τῇ πόλει λαποδυτῶσιν.
 ἔμοὶ δέ, ἔφη, δοκεῖ τούτους ἐᾶν ἐφ' οἷς αὐτοὶ πε-
 ποιήκασιν, ὑποτελοῦντας τὸ λοιπὸν ὅσον μέτριον,
 περὶ δὲ τῶν ἔμπροσθεν προσόδων συγγνῶναι αὐτοῖς,
 5 ὅτι ἔρημον καὶ ἀχρεῖον γεωργήσαντες τὴν γῆν κατε-^{107M}
 λάβοντο. ἐὰν δὲ τιμὴν θέλωσι καταβαλεῖν τοῦ χωρίου,
 ἀποδόσθαι αὐτοῖς ἐλάττονος η̄ ἄλλοις. εἰπόντος δὲ
 αὐτοῦ τοιαῦτα, πάλιν ὁ ἔξ ἀρχῆς ἐκεῖνος ἀντέλεγε,
 καὶ ἐλοιδοροῦντο ἐπὶ πολύ. τέλος δὲ καὶ ἐμὲ ἐκέλευον
 10 εἰπεῖν ὃ, τι βούλομαι. Καὶ τί με, ἔφην, δεῖ λέγειν;
 Πρὸς τὰ εἰρημένα, εἰπέ τις τῶν καθημένων. Οὐκοῦν
 λέγω, ἔφην, ὅτι οὐδὲν ἀληθές ἐστιν ὡν εἰρηκεν. ἐγὼ
 μέν, ὡ ἄνδρες, ἐνύπνια ὅμην, ἔφην, ὁρᾶν, ἀργοὺς
 καὶ κώμας καὶ τοιαῦτα φλυαροῦντος. ἡμεῖς δὲ οὕτε
 15 κώμην ἔχομεν οὕτε ἵππους οὕτε ὄνους οὕτε βοῦς.
 εἴθε γὰρ η̄ν ἔχειν ἡμᾶς ὅσα οὔτος ἐλεγεν ἀγαθά,
 ἵνα καὶ ὑμῖν ἐδώκαμεν καὶ αὐτοὶ τῶν μάκαρίων ^{235R}
 ἥμεν. καὶ τὰ νῦν δὲ ὄντα ἡμῖν ἴκανά ἐστιν, ἔξ ὡν
 εἰ τι βούλεσθε λάβετε· κἀν πάντα ἐθέλητε, ἡμεῖς
 20 ἔτερα κτησόμεθα. ἐπὶ τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ ἐπήνεσαν.
 εἶτα ἐπηρώτα με ὁ ἄρχων τί δυνησόμεθα δοῦναι τῷ
 δήμῳ; κἀγώ, Τέτταρα, ἔφην, ἐλάφεια δέοματα πάνυ
 καλά. οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν ἐγέλασαν. ὁ δὲ ἄρχων
 ἥγανάκτησε πρός με. Τὰ γὰρ ἄρκεια, ἔφην, σκληρά
 25 ἐστι καὶ τὰ τράγεια οὐκ ἄξια τούτων, τἄλλα δὲ πα-
 λαιά, τὰ δὲ μικρὰ αὐτῶν· εἰ δὲ βούλεσθε, κἀκεῖνα
 λάβετε. πάλιν οὖν ἥγανάκτει καὶ ἔφη με ἄγροικον
 εἶναι παντελῶς. κἀγώ, Πάλιν, εἰπον, αὐ καὶ σὺ
 ἀργοὺς λέγεις; οὐκ ἀκούεις ὅτι ἀγροὺς οὐκ ἔχομεν;
 30 ὁ δὲ ἡρώτα με εἰ τάλαντον ἐκάτερος Ἀττικὸν δοῦναι
 θέλοιμεν. ἐγὼ δὲ εἰπον, Οὐχ ἵσταμεν τὰ κρέα ἡμεῖς·
 ἂ δ' ἀν η̄, δίδομεν. ἐστι δὲ ὀλίγα ἐν ἀλσί, τἄλλα δ'^{236R}

ἐν τῷ καπνῷ ξηρά, οὐ πολὺ ἐκείνων χείρω, σκελίδες ὑῶν καὶ ἐλάφεια καὶ ἄλλα γενναῖα κρέα. ἐνταῦθα δὴ ἐνδορύβουν καὶ ψεύδεσθαι με ἔφασαν. ὁ δὲ ἥρωτα με εἰ σῖτον ἔχομεν καὶ πόσον τινά. εἶπον τὸν ὅντα ἀληθῶς· Δύο, ἔφην, μεδίμνους πυρῶν καὶ

108 Μτέτταρας κριθῶν καὶ τοσούτους κέγχρων, κυάμων δὲ ἡμίεκτον· οὐ γὰρ ἐγένοντο τῆτες. τοὺς μὲν οὖν πυρῶνς καὶ τὰς κριθάς, ἔφην, ὑμεῖς λάβετε, τὰς δὲ κέγχρους ἡμῖν ἄφετε. εἰ δὲ κέγχρων δεῖσθε, καὶ ταύτας λάβετε. Οὐδὲ οἶνον ποιεῖτε; ἄλλος τις ἥρω- 10 τησε; Ποιοῦμεν, εἶπον. ἂν οὖν τις ὑμῶν ἀφίκηται, δώσομεν· ὅπως δὲ ἥξει φέρων ἀσκόν τινα· ὑμεῖς γὰρ οὐκ ἔχομεν. Πόσαι γάρ τινές εἰσιν ὑμῖν ἄμπελοι; Δύο μέν, ἔφην, αἱ πρὸ τῶν θυρῶν, εἶσα δὲ τῆς αὐλῆς εἶκοσι· καὶ τοῦ ποταμοῦ πέραν ἃς ἔναγχος ἔφυ- 15 τεύσαμεν, ἔτεραι τοσαῦται· εἰσὶ δὲ γενναῖαι σφόδρα καὶ τοὺς βότρους φέρουσι μεγάλους, ὅταν οἱ παριόν-

237 Rτες ἐπαφῶσιν αὐτούς. ἵνα δὲ μὴ πράγματα ἔχητε καθ' ἔκαστον ἐρωτῶντες, ἐρῶ καὶ τὰλλα ἃ ἔστιν ἡμῖν· αἰγες ὀκτὼ θήλειαι, βοῦς κολοβή, μοσχάριον ἔξ 20 αὐτῆς πάνυ καλόν, δρέπανα τέτταρα, δίκελλαι τέτταρες, λόγχαι τρεῖς, μάχαιραν ἡμῶν ἐκάτερος κέντηται πρὸς τὰ θηρία. τὰ δὲ κεραμεᾶ σκεύη τί ἂν λέγοι τις; καὶ γυναικες ἡμῖν εἰσι καὶ τούτων τέκνα. οἰκοῦμεν δὲ ἐν δυσὶ σκηναῖς καλαῖς· καὶ τρίτην ἔχο- 25 μεν, οὐ κεῖται τὸ σιτάριον καὶ τὰ δέρματα. Νὴ Δία, εἶπεν ὁ ὁγήτωρ, ὅπου καὶ τὸ ἀργύριον ἵσως κατορύτετε. Οὐκοῦν, ἔφην, ἀνάσκαψον ἐλθῶν, ὃ μῶρε. τίς δὲ κατορύτεται ἀργύριον; οὐ γὰρ δὴ φύεται γε. ἐνταῦθα πάντες ἐγέλων, ἐκείνους, ἐμοὶ δοκεῖν, κατα- 30 γελάσαντες. ταῦτα ἔστιν ἡμῖν· εἰ οὖν καὶ πάντα δέλετε, ὑμεῖς ἔκόντες ὑμῖν χαριζόμεθα, καὶ οὐδὲν

νῦμᾶς ἀφαιρεῖσθαι δεῖ πρὸς βίαν ὕσπερ ἀλλοτρίων ἢ
πουνηῶν· ἐπεὶ τοι καὶ πολίται τῆς πόλεως ἐσμεν, ὡς
ἔγὼ τοῦ τατόδος ἥκουνον. καί ποτε ἐκεῖνος δεῦρο^{235 R}
ἀφικόμενος, ἐπιτυχὼν ἀργυρίῳ διδομένῳ, καὶ αὐτὸς
5 ἔλαβεν ἐν τοῖς πολίταις. οὐκοῦν καὶ τρέφομεν ὑμε-
τέρους πολίτας τοὺς παιδας. καῦν ποτε δέησθε, βοη-
θήσουσιν ὑμῖν πρὸς ληστὰς ἢ πρὸς πολεμίους. νῦν
μὲν οὖν εἰρήνη ἔστιν· ἐὰν δέ ποτε συμβῇ καιρὸς
τοιοῦτος, εὑξεσθε τοὺς πολλοὺς φανῆναι ὅμοίους
10 ἡμῖν. μὴ γὰρ δὴ τοῦτον γε τὸν δήτορα νομίζετε^{109 M}
μαχεῖσθαι τότε περὶ ὑμῶν, εἰ μή γε λοιδορούμενον
ὕσπερ τὰς γυναικας. τῶν μέντοι πρεσβύτων καὶ τῶν δεο-
μάτων, ὅταν γέ τι ποτε ἐλωμεν θηρίον, μοῖραν δώ-
σομεν· μόνον πέμπετε τὸν ληψόμενον. ἐὰν δὲ κελεύ-
15 σητε καθελεῖν τὰς σκηνάς, εἰ τι βλάπτουσι, καθε-
λοῦμεν. ἀλλ’ ὅπως δώσετε ἡμῖν ἐνθάδε οἰκίαν· ἢ
πῶς ὑπενεγκεῖν δυνησόμεθα τοῦ χειμῶνος; ἔστιν
ὑμῖν οἰκήματα πολλὰ ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐν οἷς οὐδεὶς
οἰκεῖ· τούτων ἡμῖν ἐν ἀρκέσει. εἰ δὲ οὐκ ἐνθάδε^{239 R}
20 ξῶμεν οὐδὲ πρὸς τὴν στενοχωρίᾳ τοσούτων ἀνθρώ-
πων ἐν ταύτῳ διαγόντων καὶ ἡμεῖς ἐνοχλοῦμεν, οὐ
δήπον διά γε τοῦτο μετοικίζεσθαι ἄξιοί ἐσμεν. ὃ δὲ
ἐτόλμησεν εἰπεῖν περὶ τῶν ναυαγίων, πρᾶγμα οὗτος
ἀνόσιον καὶ πουνηόν· τοῦτο γὰρ μικροῦ ἔξελαθόμην
25 εἰπεῖν ὃ πάντων πρῶτον ἔδει με εἰρηνέναι· τίς ἂν
πιστεύσειέ ποτε ὑμῶν; πρὸς γὰρ τὴν ἀσεβείᾳ καὶ ἀδύ-
νατόν ἔστιν ἐκεῖθεν καὶ διοῦν λαβεῖν, ὅπου καὶ τῶν
ξύλων οὐδὲν πλέον ἔστιν ἵδεῖν ἢ τὴν τέφραν· οὗτοι
πάνυ μικρὰ ἐκπίπτει, καὶ ἔστιν ἐκείνη μόνη ἡ ἀκτὴ
30 ἀπασῶν ἀπρόσιτος. καὶ τοὺς ταλάρους, οὓς ἄπαξ εὑρόν
ποτε ἐκβεβρασμένους, καὶ τούτους ἀνέπηξα εἰς τὴν
δρῦν τὴν ἴερὰν τὴν πλησίον τῆς θαλάττης. μὴ γὰρ

εῖη ποτέ, ὡς Ζεῦ, λαβεῖν μηδὲ κερδᾶναι κέρδος τοιούτον ἀπὸ ἀνθρώπων δυστυχίας. ἀλλὰ ὥφελήθη μὲν οὐδὲν πώποτε, ἡλέησα δὲ πολλάκις ναυαγοὺς ἀφικομένους, καὶ τῇ σκηνῇ ὑπεδεξάμην, καὶ φαγεῖν ἔδωκα καὶ πιεῖν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐδυνάμην, ἐπεβοή-⁵
 240R θῆσα καὶ συνηκολούθησα μέχρι τῶν οἰκουμένων. ἀλλὰ τίς ἂν ἔκείνων ἐμοὶ νῦν μαρτυρήσειεν; οὕκουν οὐδὲ τοῦτο ἐποίουν μαρτυρίας ἔνεκεν ἢ χάριτος, ὃς γε οὐδ' ὅθεν ἦσαν ἡπιστάμην. μὴ γὰρ ὑμῶν γε μηδεὶς περιπέσοι τοιούτῳ πράγματι. ταῦτα δὲ ἐμοῦ λέγοντος ¹⁰ ἀνίσταται τις ἐκ μέσων· κάγὼ πρὸς ἐμαυτὸν ἐνεθυμήθην ὅτι ἄλλος τις τοιοῦτος τυχὸν ἐμοῦ καταψευσόμενος. ὁ δὲ εἶπεν, "Ἄνδρες, ἐγὼ πάλαι τοῦτον ἀμ-¹¹⁰φιγυνοῶν ἡπίστουν ὅμως. ἐπεὶ δὲ σαφῶς αὐτὸν ἔγνω-
 κα, δεινόν μοι δοκεῖ, μᾶλλον δὲ ἀσεβές, μὴ εἰπεῖν ¹⁵ ἢ συνεπίσταμαι μηδ' ἀποδοῦναι λόγῳ χάριν, ἔογε τὰ μέγιστα εὑ̄ παθῶν. εἰμὶ δέ, ἔφη, πολίτης, ὡς ἵστε, καὶ ὅδε; δεξας τὸν παρακαθήμενον, καὶ ὃς ἐπανέ-
 στη· ἐτύχομεν δὲ πλέοντες ἐν τῇ Σωκλέους νηὶ τοί-
 τον ἔτος. καὶ διαφθαρείσης τῆς νεώς περὶ τὸν Κα-²⁰
 φηρέα παντελῶς ὀλίγοι τινὲς ἐσώθημεν ἀπὸ πολ-
 241R λῶν. τοὺς μὲν οὖν πορφυρεῖς ἀνέλαβον· εἶχον γὰρ αὐτῶν τινες ἀργύριον ἐν φασκωλίοις. ἡμεῖς δὲ γυμνοὶ παντελῶς ἐκπεσόντες δι' ἀτραποῦ τινος ἐβα-
 δίζομεν, ἐλπίζοντες εὐρήσειν σκέπην τινὰ ποιμένων ²⁵ ἢ βουνόλων, κινδυνεύοντες ὑπὸ λιμοῦ τε καὶ δίψους διαφθαρῆναι. καὶ μόλις ποτὲ ἤλθομεν ἐπὶ σκηνάς τινας, καὶ στάντες ἐβοῶμεν. προελθὼν δὲ οὗτος εἰσάγει τε ἡμᾶς ἔνδον καὶ ἀνέκαε πῦρ οὐκ ἀθρόον, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον· καὶ τὸν μὲν ἡμῶν αὐτὸς ἐνέτριβε, ³⁰ τὸν δὲ ἡ γυνὴ στέατι· οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἔλαιον· τέλος δὲ ὕδωρ κατέχεον θερμόν, ἔως ἀνέλαβον ἀπε-

ψυγμένους. ἔπειτα κατακλίναντες καὶ περιβαλόντες
οὓς εἶχον παρέθηκαν φαγεῖν ἡμῖν ἄρτους πυρίνους,
αὐτὸι δὲ κέγχοντες ἐφθῆν ἥσθιον· ἔδωκαν δὲ καὶ οἶνον
ἡμῖν πιεῖν, ὕδωρ αὐτοὶ πίνοντες, καὶ ιρέα ἐλάφεια
ἢ ὀπτῶντες ἄφθονα, τὰ δὲ ἔψουτες· τῇ δ' ὑστεραίᾳ^{242 R}
βουλομένους ἀπιέναι κατέσχον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας.
ἔπειτα προύπεμψαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἀπιοῦσι ιρέας
ἔδωκαν καὶ δέρμα ἑκατέρῳ πάνυ καλόν. ἐμὲ δὲ δρῶν
ἐκ τῆς κακοπαθείας ἔτι πονήρως ἔχοντα ἐνέδυσε χι-
10 τώνιον, τῆς θυγατρὸς ἀφελόμενος· ἐκείνη δὲ ἄλλο
τι φάκος περιεξώσατο. τοῦτο, ἔπειδὴ ἐν τῇ κώμῃ
ἐγενόμην, ἀπέδωκα. οὕτως ἡμεῖς γε ὑπὸ τούτου
μάλιστα ἐσώθημεν μετὰ τοὺς θεούς. ταῦτα δὲ ἐκεί-
νουν λέγοντος ὁ μὲν δῆμος ἥκουεν ἡδέως καὶ ἐπή-
15 νουν με, ἐγὼ δὲ ἀναμνησθείς, Χαῖρε, ἔφην, Σωτά-
δη· καὶ προσελθὼν ἐφίλουν αὐτὸν καὶ τὸν ἔτερον.^{111 M}
ὁ δὲ δῆμος ἐγέλα σφόδρα, ὅτι ἐφίλουν αὐτούς. τότε
ἔγνων ὅτι ἐν ταῖς πόλεσιν οὐ φιλοῦσιν ἀλλήλους.
παρελθὼν δὲ ἐκεῖνος ὁ ἐπιεικῆς ὁ τὴν ἀρχὴν ὑπὲρ
20 ἐμοῦ λέγων, Ἐμοί, ἔφη, ὃ ἄνδρες, δοκεῖ καλέσαι
τοῦτον εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐπὶ ξένια. οὐ γάρ, εἰ μὲν
ἐν πολέμῳ τινὰ ἔσωσε τῶν πολιτῶν ὑπερασπίσας,
πολλῶν ἀν καὶ μεγάλων δωρεῶν ἔτυχε· νυνὶ δὲ δύο
σώσας πολίτας, τυχὸν δὲ καὶ ἄλλους, οὐ οὐ πάρεισιν,
25 οὐκ ἔστιν ἄξιος οὐδεμιᾶς τιμῆς; ἀντὶ δὲ τοῦ χιτῶνος,
ὅν ἔδωκε τῷ πολίτῃ κινδυνεύοντι, τὴν θυγατέρα
ἀποδύσας, ἐπιδοῦναι αὐτῷ τὴν πόλιν χιτῶνα καὶ
ἱμάτιον, ἵνα καὶ τοῖς ἄλλοις προτροπὴ γένηται δι-
καίοις εἶναι καὶ ἐπαρκεῖν ἀλλήλοις, ψηφίσασθαι δὲ^{243 R}
30 αὐτοῖς καρποῦσθαι τὸ χωρίον καὶ αὐτοὺς καὶ τὰ τέ-
κνα, καὶ μηδένα αὐτοῖς ἐνοχλεῖν, δοῦναι δὲ αὐτῷ
καὶ ἔκατὸν δραχμὰς εἰς κατασκευήν· τὸ δὲ ἀργύριον

τοῦτο ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐγὼ παρ' ἐμαυτοῦ δίδωμι.
 ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐπηνέθη, καὶ τἄλλα ἐγένετο ὡς εἶπε.
 καὶ ἐκουμεσθη παραχρῆμα εἰς τὸ θέατρον τὰ ἴματα
 καὶ τὸ ἀργύριον. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐβουλόμην λαβεῖν,
 ἀλλ' εἶπον ὅτι οὐ δύνασαι δειπνεῖν ἐν τῷ δέοματι. 5
 Οὐκοῦν, εἶπον, τὸ τήμερον ἄδειπνος μενῶ. ὅμως δὲ
 ἐνέδυσάν με τὸν χιτῶνα καὶ περιέβαλον τὸ ἴματιον.
 ἐγὼ δὲ ἄνωθεν βαλεῖν ἐβουλόμην τὸ δέομα, οἱ δὲ οὐκ
 εἶσαν. τὸ δὲ ἀργύριον οὐκ ἐδεξάμην οὐδένα τρόπον,
 ἀλλ' ἀπωμοσάμην μὴ λήψεσθαι. εἰ δὲ ξητεῖτε τίς 10
 λάβῃ, Τῷ δότορι, ἔφην, δότε, ὅπως κατορύξῃ αὐτό·
 ἐπίσταται γὰρ δῆλον ὅτι. ἀπ' ἐκείνου δὲ ἡμᾶς οὐδεὶς
 ἦνώχλησε. σχεδὸν οὖν εἰρηκότος αὐτοῦ ταῦτα πρὸς
 ταῖς σκηναῖς ἥμεν. κάγὼ γελάσας εἶπον, Ἀλλ' ἐν τι
 ἀπεκρύψω τοὺς πολίτας, τὸ κάλλιστον τῶν κτημάτων. 15
 Τί τοῦτο; εἶπε. Τὸν κῆπον, ἔφην, τοῦτον, πάνυ
 καλὸν καὶ λάχανα πολλὰ καὶ δένδρα ἔχοντα. Οὐκ ἦν,
 ἔφη, τότε, ἀλλ' ὕστερον ἐποιήσαμεν. εἰσελθόντες
 112 Μοῦν εὐωχούμεθα τὸ λοιπὸν τῆς ἥμέρας, ἥμεις μὲν κα-
 τακλινέντες ἐπὶ φύλλων τε καὶ δεομάτων ἐπὶ στι- 20
 248 βάδος ὑψηλῆς, ἡ δὲ γυνὴ πλησίον παρὰ τὸν ἄνδρα
 καθημένη. Θυγάτηρ δὲ ὧδαία γάμου διηκονεῖτο, καὶ
 ἐνέχει πιεῖν μέλανα οἶνον ἥδün. οἱ δὲ παῖδες τὰ κρέα
 παρεσκεύαζον, καὶ αὐτὸι ἄμα ἐδείπνουν παρατιθέν-
 τες, ὥστε ἐμὲ εὐδαιμονίζειν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους 25
 καὶ οἵεσθαι μακαρίως ζῆν πάντων μάλιστα ὃν ἡ πι-
 στάμην. (καίτοι πλουσίων οἰκίας τε καὶ τραπέζας
 ἡ πιστάμην,) οὐ μόνον ἰδιωτῶν, ἀλλὰ καὶ σατραπῶν
 καὶ βασιλέων, οὓς μάλιστα ἐδόκουν μοι τότε ἄθλιοι,
 καὶ πρότερον δοκοῦντες, ἔτι μᾶλλον, δρῶντι τὴν ἐκεῖ 30
 πενίαν τε καὶ ἐλευθερίαν, καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπελείποντο
 οὐδὲ τῆς περὶ τὸ φαγεῖν τε καὶ πιεῖν ἥδονῆς, ἀλλὰ καὶ

τούτοις ἐπλεονέκτονν σχεδόν τι. ἥδη δ' ἵκανῶς ἡμῶν
 ἔχόντων ἥλθε κάκεῖνος ὁ ἔτερος. συνηκολούθει δὲ
 αὐτῷ υἱός, μειράκιον οὐκ ἀγεννέσ, λαγῶν φέρων.
 εἰσελθὼν δὲ οὗτος ἡρυθρίασεν· ἐν ὅσῳ δὲ ὁ πατὴρ
 5 αὐτοῦ ἡσπάξετο ἡμᾶς, αὐτὸς ἐφίλησε τὴν κόρην καὶ
 τὸν λαγῶν ἐκείνη ἔδωκεν. ἡ μὲν οὖν παῖς ἐπαύσατο
 διακονουμένη καὶ παρὰ τὴν μητέρα ἐκαθέζετο, τὸ
 δὲ μειράκιον ἀντ' ἐκείνης διηκονεῖτο. κάγὼ τὸν ξέ-
 νον ἡρώτησα, Αὕτη, ἐφην, ἐστίν, ἡς τὸν χιτῶνα
 10 ἀποδύσας τῷ ναυαγῷ ἔδωκας; καὶ ὃς γελάσας, Οὐκ,
 ἐφη, ἀλλ' ἐκείνη, εἶπε, πάλαι πρὸς ἄνδρα ἐδόθη,
 καὶ τέκνα ἔχει μεγάλα ἥδη, πρὸς ἄνδρα πλούσιον εἰς
 κώμην. Οὐκοῦν, ἐφην, ἐπαρκοῦσιν ὑμῖν ὅτι ἀν-
 δέησθε; Οὐδέν, εἶπεν ἡ γυνή, δεόμεθα ἡμεῖς. ἐπει-
 15 νοι δὲ λαμβάνοντες καὶ διπηνίκ' ἄν τι θηραθῆ καὶ ^{245B}
 διπάραν καὶ λάχανα· οὐ γὰρ ἔστι κῆπος παρ' αὐτοῖς.
 πέροντες πυροὺς ἐλάβομεν, σπέρμα ψιλόν, καὶ ἀπε-
 δώκαμεν αὐτοῖς εὐθὺς τῆς θερείας. Τί οὖν; ἐφην,
 καὶ ταύτην διανοεῖσθε διδόναι πλουσίῳ, ἵνα ὑμῖν
 20 καὶ αὐτὴ πυροὺς δανείσῃ; ἐνταῦθα μέντοι ἄμφω
 ἡρυθριασάτην, ἡ κόρη καὶ τὸ μειράκιον. ὁ δὲ πατὴρ
 αὐτῆς ἐφη, Πένητα ἄνδρα λήψεται, ὅμοιον ἡμῖν κυ-
 νηγέτην· καὶ μειδιάσας ἐβλεψεν εἰς τὸν νεανίσκον.
 κάγὼ, Τί οὖν οὐκ ἥδη δίδοτε; ἡ δεῖ ποθεν αὐτὸν ^{113M}
 25 κώμης ἀφικέσθαι; Δοκῶ μέν, εἶπεν, οὐ μακράν ἐστιν·
 ἀλλ' ἐνδον ἐνθάδε. καὶ ποιήσομέν γε τοὺς γάμους
 ἡμέραν ἀγαθὴν ἐπιλεξάμενοι. κάγὼ, Πῶς, ἐφην,
 οὐδίνετε τὴν ἀγαθὴν ἡμέραν; καὶ ὃς, "Οταν μὴ μικρὸν
 ἡ τὸ σελήνιον· δεῖ δὲ καὶ τὸν ἀέρα εἶναι καθαρόν,
 30 αἰθρίαν λαμπράν. κάγὼ, Τί δέ; τῷ ὅντι κυνηγέτης
 ἀγαθός ἐστιν; ἐφην. "Ἐγωγε, εἶπεν ὁ νεανίσκος, καὶ
 ἔλαφον καταπονῶ καὶ σῦν ὑφίσταμαι. ὄψει δὲ αὕ-

ριον, ἐν θέλησ, ὡς ξένε. καὶ τὸν λαγῶν τοῦτον σύ.
 246 R ἔφην, ἔλαβες; Ἐγώ, ἔφη γελάσας, τῷ λιναρίῳ τῆς
 νυκτός· ἦν γὰρ αἰθρία πάνυ καλὴ καὶ ἡ σελήνη τη-
 λικαύτη τὸ μέγεθος ἡλίου οὐδεπώποτε ἐγένετο. ἐν-
 ταῦθα μέντοι ἐγέλασαν ἀμφότεροι, οὐ μόνον ὁ τῆς 5
 κόρης πατήρ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἑκείνου. ὁ δὲ ἥσχύνθη καὶ
 ἐσιώπησε. λέγει οὖν ὁ τῆς κόρης πατήρ, Ἐγὼ μέν,
 ἔφη, ὡς παῖ, οὐδὲν ὑπερβάλλομαι. ὁ δὲ πατήρ σου
 περιμένει, ἔστ' ἀν ιερεῖον πρίνται πορευθείσ. δεῖ
 γὰρ θῦσαι τοῖς θεοῖς. εἶπεν οὖν ὁ νεώτερος ἀδελ- 10
 φὸς τῆς κόρης, Ἀλλ' ιερεῖόν γε πάλαι οὗτος παρε-
 σκεύακε, καὶ ἔστιν ἐνδον τρεφόμενον ὅπισθεν τῆς
 σκηνῆς γενναῖον. ἥρωτων οὖν αὐτόν, Ἀληθῶς;
 ὁ δὲ ἔφη. Καὶ πόθεν σοι; ἔφασαν. Ὄτε τὴν ὕν
 ἐλάβομεν τὴν τὰ τέκνα ἔχουσαν, τὰ μὲν ἄλλα διέδρα· 15
 καὶ ἦν, ἔφη, ταχύτερα τοῦ λαγῶ· ἐνὸς δὲ ἐγὼ λίθῳ
 ἔτυχον καὶ ἀλόντι τὸ δέρμα ἐπέβαλον· τοῦτο ἡλλα-
 ξάμην ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἔλαβον ἀντ' αὐτοῦ χοῖρον, καὶ
 ἔθρεψα ποιήσας ὅπισθεν συφεόν. Ταῦτα, εἶπεν, ἥρα
 ἡ μήτηρ σου ἐγέλα, δόποτε θαυμάζοιμι ἀκούων γρυ- 20
 λιξούσης τῆς συός, καὶ τὰς ποιθὰς οὕτως ἀνήλισκες.
 αἱ γὰρ εὐβοϊδες, εἶπεν, οὐχ ἴκαναι ἥσαν πιᾶναι, εἰ
 247 R μή γε βαλάνους ἥθελον ἐσθίειν. Ἀλλ' εἰ βούλεσθε
 ἰδεῖν αὐτήν, ἔξω πορευθείσ. οἱ δὲ ἐκέλευνον. ἀπῆσαν
 οὖν ἐκεῖνός τε καὶ οἱ παῖδες αὐτόθεν δρόμῳ χαιρούντες. 25
 ἐν δὲ τούτῳ ἡ παρθένος ἀναστᾶσα ἔξι ἐτέρας σκηνῆς
 ἐκόμισεν οὐαὶ τετυημένα καὶ μέσπιλα καὶ μῆλα χειμε-
 114 M ρινὰ καὶ τῆς γενναίας σταφυλῆς βότρους σφριγῶντας,
 248 R καὶ ἐθηκεν ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καταψήσασα φύλλοις
 ἀπὸ τῶν κρεῶν, ὑποβαλοῦσα καθαρὰν πτερίδα. ἥκουν 30
 δὲ καὶ οἱ παῖδες τὴν ὕν ἄγοντες μετὰ γέλωτος καὶ
 παιδιᾶς. συνηκολούθει δὲ ἡ μήτηρ τοῦ νεανίσκου καὶ

ἀδελφοὶ δύο παιδάρια· ἔφερον δὲ ἄρτους τε καθαροὺς καὶ ωὰ ἐφθὰ ἐν ξυλίνοις πίναξι καὶ ἐρεβίνθους φρυγίτους. ἀσπασμένη δὲ τὸν ἀδελφὸν ἡ γυνὴ καὶ τὴν [θυγατέρα καὶ τὴν] ἀδελφιδῆν ἐκαθέζετο παρὰ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ εἶπεν, Ἰδοῦ τὸ ιερεῖον, ὃ οὗτος πάλαι ἔτρεψεν εἰς τοὺς γάμους, καὶ τἄλλα τὰ παρ’ ἡμῶν ἔτοιμά ἔστι, καὶ ἄλφιτα καὶ ἄλενδρα πεποίηται· μόνον ἵσως οἰναρίου προσδεησόμεθα· καὶ τοῦτο οὐ χαλεπὸν ἐκ τῆς κώμης λαβεῖν. παρειστήκει δὲ αὐτῇ πλησίον ὁ 10 υἱὸς πρὸς τὸν κηδεστὴν ἀποβλέπων. καὶ ὃς μειδιάσας εἶπεν, Οὗτος, ἔφη, ἔστιν ὁ ἐπέχων· ἵσως γὰρ ἔτι βούλεται πιᾶναι τὴν ὕν. καὶ τὸ μειράκιον, Αὕτη μέν, εἶπεν, ὑπὸ τοῦ λίπους διαρραγήσεται. κάγὼ βουλόμενος αὐτῷ βοηθῆσαι, Ὅρα, ἔφην, μὴ ἔως πιαίνεται η ὑς οὗτος ὑμεῖν λεπτὸς γένηται. η δὲ μήτηρ, Ἀληθῶς, εἶπεν, ὁ ξένος λέγει, ἐπεὶ καὶ νῦν λεπτότερος αὐτοῦ γέγονε· καὶ πρώην ἥσθιμην τῆς υսκτὸς αὐτὸν ἐγρηγορότα καὶ προελθόντα ἔξω τῆς σκηνῆς. Οἱ κύνες, ἔφη, ὑλάκτουν, καὶ ἔξηλθον ὁψόμενος. Οὐ 20 σύγε, εἶπεν, ἀλλὰ περιεπάτεις ἀλύων. μὴ οὖν πλείω^{249 R} χρόνον ἐῶμεν ἀνιᾶσθαι αὐτόν. καὶ περιβαλοῦσα ἐφίλησε τὴν μητέρα τῆς κόρης. η δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν εαυτῆς, Ποιῶμεν, εἶπεν, ως θέλουσι. καὶ ἔδοξε ταῦτα, καὶ εἶπον, Εἰς τρίτην ποιῶμεν τοὺς γάμους. παρεκάλουν δὲ κάμε προσμεῖναι τὴν ἡμέραν. κάγὼ προσέμεινα οὐκ ἀηδῶς, ἐνθυμούμενος ἄμα τῶν πλουσίων ὅποιά ἔστι τά τε ἄλλα καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους, προμνηστριῶν τε πέρι καὶ ἔξετάσεων οὐσιῶν τε καὶ γένους, προικῶν τε καὶ ἔδνων καὶ ὑποσχέσεων καὶ 30 ἀπατῶν, ὅμολογιῶν τε καὶ συγγραφῶν, καὶ τελευταῖον πολλάκις ἐν αὐτοῖς τοῖς γάμοις λοιδοριῶν καὶ ἀπεχθειῶν. ἀπαντα δὲ τοῦτον τὸν λόγον διῆλθον οὐκ^{115 M}

ἄλλως οὐδέ τάχ' ἄν δόξαιμι τισιν, ἀδοκεσχεῖν
βουλόμενος, ἀλλ' οὕπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμην βίου καὶ
τῆς τῶν πενήτων διαγωγῆς παράδειγμα ἐκτιθεῖς, ὃ
αὐτὸς ἡπιστάμην, τῷ βουλομένῳ θεάσασθαι λόγων
τε καὶ ἔργων καὶ κοινωνιῶν τῶν πρὸς ἄλλήλους, εἰ τι 5
τῶν πλουσίων ἐλαττοῦνται διὰ τὴν πενίαν πρὸς τὸ ζῆν
εύσχημόνως καὶ κατὰ φύσιν ἢ τῷ παντὶ πλέον ἔχουσι.

καὶ δῆτα καὶ τὸ τοῦ Εὐριπίδου σκοπῶν, εἰ κατ'
ἄληθειαν ἀπόρως αὐτοῖς ἔχει τὰ πρὸς τοὺς ξένους, ὡς
μήτε ὑποδέξασθαι ποτε δύνασθαι μήτε ἐπαρκέσαι 10
δεομένῳ τινὶ, οὐδαμῇ τοιοῦτον εὔρισκω τὸ τῆς ξενίας,
ἀλλὰ καὶ πῦρ ἐναύοντας προθυμότερον τῶν πλουσίων
καὶ ὁδῶν ἀποφασίτους ἥγεμόνας· ἐπεὶ τοι τὰ τοι-
αῦτα καὶ αἰσχύνοντο ἄν· πολλάκις δὲ καὶ μεταδιδόν-
τας ὃν ἔχουσιν ἐτοιμότερον· οὐ γὰρ δὴ ναναγῷ τις 15
δώσει ἐκείνων οὕτε τὸ τῆς γυναικὸς ἀλονδρὸν ἢ τὸ
τῆς θυγατρὸς οὕτε πολὺ ἡττον τούτου φόρημα, τῷ
χλαινῶν τινα ἢ χιτώνων, μυρία ἔχοντες, ἀλλ' οὐδὲ
τῶν οἰκετῶν οὐδενὸς ἴμάτιον. δηλοῦ δὲ καὶ τοῦτο
Ὄμηρος· τὸν μὲν γὰρ Εῦμαιον πεποίηκε δοῦλον καὶ 20
πένητα ὅμως τὸν Ὀδυσσέα καλῶς ὑποδεχόμενον καὶ
τροφῆ καὶ κοίτη· τοὺς δὲ μηντηρὰς ὑπὸ πλούτουν
καὶ ὑβριεως οὐ πάνυ φρεδίως αὐτῷ μεταδιδόντας οὐδὲ
τῶν ἀλλοτρίων, ὡς που καὶ αὐτὸς πεποίηται λέγων
πρὸς τὸν Ἀντίνοον, ὁνειδίζων τὴν ἀνελευθερίαν, 25

οὐ σύγ' ἄν ἐξ οἴκου σῶ ἐπιστάτῃ οὐδέ ἄλα δοίης,
ὅς νῦν ἀλλοτρίοισι παρήμενος οὕτι μοι ἔτλης
σίτου ἀπάρξασθαι, πολλῶν κατὰ οἴκου ἔόντων.

καὶ τούτους μὲν ἔστω διὰ τὴν ἄλλην πονηρίαν εἶναι 30
τοιούτους· ἀλλ' οὐδὲ τὴν Πηνελόπην, καίτοι χοη-
116Μστὴν οὖσαν καὶ σφόδρα ἡδέως διαλεγομένην πρὸς

αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ ἀνδρὸς πεπυσμένην, οὐδὲ ταύτην φησὶν ἴμάτιον αὐτῷ δοῦναι γυμνῷ παρακαθημένῳ, ἀλλ' ἡ μόνον ἐπαγγέλλεσθαι, ἂν ἄρα φανῇ ἀληθεύων περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτι ἔκεινον τοῦ μηνὸς 5 ἥξοι, καὶ ὕστερον, ἐπειδὴ τὸ τόξον ἥτει, τῶν μηνηστήρων, οὐ δυναμένων ἐπιτεῖναι, χαλεπαινόντων ἐκείνων, ὅτι ἥξιον πρὸς αὐτοὺς ἀμιλλᾶσθαι περὶ ἀρετῆς, ἀξιοὶ δοθῆναι αὐτῷ· οὐ γὰρ δὴ περὶ τοῦ γάμου γε εἶναι κάκείνῳ τὸν λόγον, ἀλλ' ἐὰν τύχῃ ἐπιτείνας 10 καὶ διαβαλὼν διὰ τῶν πελέκεων, ἐπαγγέλλεται αὐτῷ δώσειν χιτῶνα καὶ ἴμάτιον καὶ ὑποδήματα· ὡς δέον αὐτὸν τὸ Εὔρυτον τόξον ἐντεῖναι καὶ τοσούτοις νεανίσκοις ἐχθρὸν γενέσθαι, τυχὸν δὲ καὶ ἀπολέσθαι παραχρῆμα ὑπ' αὐτῶν, εἰ μέλλει τυγχάνειν 15 ἔξωμίδος καὶ ὑποδημάτων, ἡ τὸν Ὀδυσσέα, εἴκοσιν ἐτῶν οὐδαμοῦ πεφηνότα, ἥκοντα ἀποδεῖξαι, καὶ ταῦτα ἐν ἡμέραις δηταῖς· εἰ δὲ μή, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἀπιέναι δάκεσι παρὰ τῆς σώφρονος καὶ ἀγαθῆς Ἰακώπου θυγατρὸς βασιλίδος. σχεδὸν δὲ καὶ ὁ Τηλέμα- 20 χος τοιαῦτα ἔτερα πρὸς τὸν συβάτην λέγει περὶ αὐτοῦ, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν πέμπειν τὴν ταχίστην πτωχεύσοντα ἐκεῖ, καὶ μὴ πλείους ἡμέρας τρέ- 252 R φειν ἐν τῷ σταθμῷ· καὶ γὰρ εἰ συνέκειτο αὐτοῖς ταῦτα, ἀλλ' ὅ γε συβάτης οὐ θαυμάζει τὸ πρᾶγμα καὶ 25 τὴν ἀπανθρωπίαν, ὡς ἔθους δὴ ὅντος οὕτως ἀκριβῶς καὶ ἀνελευθέρως πράττειν τὰ περὶ τοὺς ξένους τοὺς πένητας, μόνους δὲ τοὺς πλουσίους ὑποδέχεσθαι φιλοφρόνως ξενίοις καὶ δώροις, παρ' ὃν δῆλον ὅτι καὶ αὐτοὶ προσεδόκων τῶν ἵσων ἀν τυχεῖν, ὅποια σχεδὸν 30 καὶ τὰ τῶν νῦν ἔστι φιλανθρωπίας τε πέρι καὶ προαιρέσεως. αἱ γὰρ δὴ δοκοῦσαι φιλοφρονήσεις καὶ χάριτες, ἐὰν σκοπῇ τις ὁρθῶς, οὐδὲν διαφέρουσιν

ἔρανων καὶ δανείων, ἐπὶ τόκῳ συχνῷ καὶ ταῦτα ὡς
τὸ πολὺ γιγνόμενα, εἰ μὴ νὴ Δὲ ὑπερβάλλει τὰ νῦν
τὰ πρότερον, ὥσπερ ἐν τῇ ἄλλῃ συμπάσῃ κακίᾳ. ἔχω
17 Μηδέ μὴν εἰπεῖν καὶ περὶ τῶν Φαιάκων καὶ τῆς ἐκείνων
53 φιλανθρωπίας, εἰ τῷ δοκοῦσιν οὗτοι οὐκ ἀγεννῶς 5
οὐδὲ ἀναξίως τοῦ πλούτου προσενεχθῆναι αὐτῷ τῷ Ὁ-
δυσσεῖ, μεθ' οἵας μάλιστα διανοίας καὶ δι' ἣς αἰτίας
προύτραπησαν ἀφθόνως καὶ μεγαλοπρεπῶς χαρίζε-
σθαι. ἀλλὰ γὰρ πολὺ πλείω τῶν ἴκανῶν καὶ τὰ νῦν
ὑπὲρ τούτων εἰδημένα. δῆλόν γε μὴν ὡς ὁ πλοῦτος 10
οὕτε πρὸς ξένους οὕτε ἄλλως μέγα τι συμβάλλεται
τοῖς κεκτημένοις, ἀλλὰ τούναντίον γλίσχρους καὶ φει-
δωλοὺς ὡς τὸ πολὺ μᾶλλον τῆς πενίας ἀποτελεῖν πέ-
φυκεν. οὐδὲ γάρ, εἴ τις αὖτις πλουσίων, εἰς που
τάχα ἐν μυρίοις, δαψιλῆς καὶ μεγαλόφρον τὸν τρόπον 15
εὐρεθείη, τοῦτο ἴκανῶς δείκνυσι τὸ μὴ οὐχὶ τοὺς
πολλοὺς χείρους περὶ ταῦτα γίγνεσθαι τῶν ἀπορωτέ-
ρων. ἀνδρὶ δὲ πένητι μὴ φαύλῳ τὴν φύσιν ἀρκεῖ τὰ
παρόντα καὶ τὸ σῶμα μετρίως ἀσθενήσαντι, τοιούτου
ποτὲ νοσήματος συμβάντος οἱάπερ εἰσθε γίγνεσθαι 20
τοῖς οὐκ ἀργοῖς οὐδὲ ἐκάστοτε ἐμπιπλαμένοις, ἀνα-
κτήσασθαι, καὶ ξένους ἐλθοῦσι δοῦναι προσφιλῆ ξέ-
νια χωρὶς ὑποψίας, παρ' ἐκόντων διδόμενα ἀλύπως,
οὐκ ἵσως ἀργυροῦς πρατήρας ἢ ποικίλους πέπλους ἢ
τέθριππον, τὰ Ἐλένης καὶ Μενελάου Τηλεμάχῳ δῶ- 25
ρα. οὐδὲ γὰρ τοιούτους ὑποδέχοιντ' ἄν, ὡς εἰκός, ξέ-
νους, σατράπας ἢ βασιλέας, εἰ μὴ γε πάνυ σώφρονας
καὶ ἀγαθούς, οἷς οὐδὲν ἐνδεεῖς μετὰ φιλίας γιγνόμε-
νον. ἀκολάστους δὲ καὶ τυραννικοὺς οὐτ' ἄν οἷμαι δύ-
54 ηναιντο θεραπεύειν ἴκανῶς ξένους οὔτ' ἄν ἵσως προσ- 30
δέουντο τοιαύτης ξερίας. οὐδὲ γὰρ τῷ Μενελάῳ δῆ-
πουθεν ἀπέβη πρὸς τὸ λῶον, ὅτι ἐδύνατο δέξασθαι

τὸν πλουσιώτατον ἐκ τῆς Ἀσίας ξένον, ἄλλος δὲ οὐδεὶς ἵκανὸς ἦν ἐν τῇ Σπάρτῃ τὸν Πριάμον τοῦ βασιλέως υἱὸν ὑποδέξασθαι. τοιγάρτοι ἐρημώσας αὐτοῦ τὴν οἰκίαν καὶ πρὸς τοὺς χρήμασι τὴν γυναικα προσλαβών, τὴν δὲ θυγατέρα ὁρφανὴν τῆς μητρὸς ἑάσας, φύχετο ἀποπλέων. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Μενέλαος χρόνον μὲν πολὺν ἐφθείρετο πανταχόσε τῆς Ἐλλάδος, ὁδυρόμενος τὰς αὐτοῦ συμφοράς, δεόμενος ἐκάστου τῶν βασιλέων ἐπαμῦναι. ἡναγκάσθη δὲ ἴκετεῦσαι καὶ τὸν^{118M}

10 ἀδελφόν, ὅπως ἐπιδῷ τὴν θυγατέρα σφαγηδομένην ἐν Αὐλίδι. δέκα δὲ ἔτη καθῆστο πολεμῶν ἐν Τροίᾳ, πάλιν ἐκεῖ πολακεύων τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατοῦ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφός· εἰ δὲ μή, ὥργιζοντο καὶ ἡπείλουν ἐκάστοτε ἀποπλεύσεσθαι· καὶ πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους ἀμηχάνους ὑπομένων, ὕστερον δὲ ἡλατο καὶ οὐχ οἶστ' ἦν δίχα μυρίων πακῶν οἰκαδὸν ἀφικέσθαι. ἀρ' οὖν σφόδρα ἄξιον ἄγασθαι τοῦ πλούτου κατὰ τὸν ποιητὴν καὶ τῷ ὅντι ξηλωτὸν ὑπολαβεῖν; ὃς φησιν αὐτοῦ μέγιστον εἶναι ἀγαθὸν τὸ δοῦναι ξένοις, καὶ ἐάν ποτέ τινες ἔλθωσι τρυφῶντες ἐπὶ τὴν οἰκίαν, μὴ ἀδύνατον γενέσθαι παρασχεῖν πατάλυσιν καὶ προθεῖναι ξένια, οἷς ἂν ἐκεῖνοι μάλιστα ἔδοιντο; λέγομεν δὲ ταῦτα μεμνημένοι τῶν ποιητῶν, οὐκ ἄλλως ἀντιπαρεξάγοντες ἐκείνοις οὐδὲ τῆς δόξης

25 ξηλοτυποῦντες, ἦν ἀπὸ τῶν ποιημάτων ἐκτήσαντο ἐπὶ σοφίᾳ· οὐ τούτων ἔνεκα, φιλοτιμούμενοι ἐξελέγχειν αὐτούς, ἀλλὰ παρ' ἐκείνοις μάλιστα εὐρήσειν ἡγούμενοι τὴν τῶν πολλῶν διάνοιαν, ἢ δὴ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐδόκει περὶ τε πλούτου καὶ τῶν ἄλλων, ἢ θαυμάζοντες, καὶ τί μέγιστον οἴονται σφισι γενέσθαι ἀντίφερον τοιούτων. δῆλον γὰρ ὅτι μὴ συμφωνοῦντος αὐτοῖς τοῦ ποιήματος μηδὲ τὴν αὐτὴν

γνώμην ἔχοντος οὐκ ἀν οὕτω σφόδρα ἐφίλουν οὐδὲ
 ἐπήνουν ως σοφούς τε καὶ ἀγαθοὺς [γενέσθαι] καὶ τά-
 ληθῆ λέγοντας. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἔστιν ἔκαστον ἀπολαμ-
 βάνοντα ἐλέγχειν τοῦ πλήθους, οὐδ' ἀνερωτᾶν ἄπαν-
 τας ἐν μέρει, Τί γὰρ σύ, ὃ ἄνθρωπε, δέδοικας τὴν 5
 πενίαν οὕτω πάνυ, τὸν δὲ πλοῦτον ὑπερτιμᾷς, τί δ'
 αὗτὴ σὺ ἐλπίζεις κερδανεῖν μέριστον, ἀν τύχῃς πλουτή-
 σίας ή νὴ Δία ἔμπορος γενόμενος ή καὶ βασιλεύσας;
 ἀμήχανον γὰρ δὴ τὸ τοιοῦτον καὶ οὐδαμῶς ἀνυστόν.
 οὕτως οὖν ἐπὶ τοὺς προφήτας αὐτῶν καὶ συνηγόρους, 10
 τοὺς ποιητάς, ἐξ ἀνάγκης ἵωμεν, ως ἐκεῖ φανερὰς
 καὶ μέτροις κατακελειμένας εὑρίσκοντες τὰς τῶν πολ-
 λῶν δόξας. καὶ δῆτα οὐ πάνυ μοι δοκοῦμεν ἀποτυγ-
 χάνειν. τοῦτο δὲ σύνηθες δήποτν καὶ τοῖς σοφωτέροις,
 119 Μόνον οὖν ἡμεῖς ποιοῦμεν· ἐπεὶ καὶ αὐτοῖς τούτοις τοῖς 15
 256 R ἐπεσιν ἀντειρηκε τῶν πάνυ φιλοσόφων τις, ὃν οὐδείς,
 ἐμοὶ δοκεῖν, φαίη ἂν ποτε φιλονεικοῦντα τούτοις τε
 ἀντειρηκέναι καὶ τοῖς ὑπὸ Σοφοκλέους εἰς τὸν πλοῦ-
 τον εἰρημένοις, ἐκείνοις μὲν ἐπ' ὅλγον, τοῖς δὲ τοῦ
 Σοφοκλέους ἐπὶ πλέον, οὐ μήν, ὥσπερ οὖν ἡμεῖς, 20
 διὰ μακρῶν, ἀτε οὐ πρὸς τὸ χρῆμα κατὰ πολλὴν ἐξου-
 σίαν διεξιών, ἀλλ' ἐν βίβλοις χράφων. γεωργικοῦ
 μὲν δὴ πέρι καὶ κυνηγετικοῦ τε καὶ ποιμενικοῦ βίου
 τάδε πλείω διατριβὴν ἵσως παρασχόντα τοῦ μετρίου
 λελέχθω, προθυμούμενων ἡμῶν ἀμηγέπη δεῖξαι πε- 25
 νίαν ως οὐκ ἀπορον χρῆμα βίου καὶ ξωῆς πρεπούσης
 ἀνδράσιν ἐλευθέροις αὐτονομεῖν ἐθέλοντας, ἀλλ' ἐπὶ
 κρείττω πολὺ καὶ συμφιοράτερα ἔογε καὶ πράξεις
 ἄγον καὶ μᾶλλον κατὰ φύσιν η ἐφ' οἷα ὁ πλοῦτος
 εἰσιθε τοὺς πυλλοὺς προτρέπειν. εἶεν δή, περὶ τῶν 30
 ἐν ἄστει καὶ κατὰ πόλιν πενήτων σκεπτέον ἀν εἴη τοῦ
 βίου καὶ τῶν ἐργασιῶν, πῶς ἀν μάλιστα διάγοντες καὶ

ποῖ ἄττα μεταχειριζόμενοι δυνήσονται μὴ κακῶς ξῆν
 μηδὲ φαυλότερον τῶν δανειζόντων ἐπὶ τόκοις συχνοῖς,
 εῦ μάλ' ἐπισταμένων τὸν ἡμερῶν τε καὶ μηνῶν ἀριθ-
 μόν, καὶ τῶν συνοικίας τε μεγάλας καὶ ναῦς κεκτη-^{257R}
 5 μένων καὶ ἀνδράποδα πολλά· μήποτε σπάνια ἢ τὰ ἐν
 ταῖς πόλεσιν ἔργα τοῖς τοιούτοις, ἀφορμῆς τε ἔξωθεν
 προσδεόμενα, ὅταν οἰκεῖν τε μισθοῦ δέῃ καὶ τἄλλ'
 ἔχειν ὕνουμένους, οὐ μόνον ἴματια καὶ σκεύη καὶ
 σῖτον, ἀλλὰ καὶ ξύλα, τῆς γε καθ' ἡμέραν χρείας
 10 ἔνεκα τοῦ πυρός, καὶν φρυγάνων δέῃ ποτὲ ἢ φύλλων
 ἢ ἄλλου ὅτουοῦν τῶν πάνυ φαύλων, δίχα δὲ ὕδατος
 τἄλλα σύμπαντα ἀναγκάξωνται λαμβάνειν, τιμὴν κα-
 τατιθέντες, ἄτε πάντων κατακλειομένων καὶ μηδενὸς
 ἐν μέσῳ φαινομένου πλήν γε οἷμαι τῶν ἐπὶ πράσει
 15 πολλῶν καὶ τιμίων. τάχα γὰρ φανεῖται χαλεπὸν τοι-
 ούτῳ βίᾳ διαφεῖν μηδὲν ἄλλο κτῆμα ἔξω τοῦ σώμα-
 τος κεκτημένους, ἄλλως τε ὅταν μὴ τὸ τυχὸν ἔργον ^{120M}
 μηδὲ πάνθ' ὁμοίως συμβουλεύωμεν αὐτοῖς, ὅθεν ἔστι
 κερδᾶναι· ὥστε ἵσως ἀναγκασθησόμενα ἐκβαλεῖν ἐπ
 20 τῶν πόλεων τῷ λόγῳ τοὺς κομψοὺς πένητας, ἵνα παρ-
 ἔχωμεν τῷ ὄντι καθ' "Ομηρον τὰς πόλεις εὖ ναιεταώ-
 σας, ὑπὸ μόνων τῶν μακαρίων οἰκουμένας, ἐντὸς δὲ
 τείχους οὐδένα ἔάσομεν, ὡς ἔοικεν, ἐλεύθερον ἔργα-
 την. ἀλλὰ τοὺς τοιούτους ἄπαντας τί δράσομεν; ἢ
 25 διασπείραντες ἐν τῇ χώρᾳ κατοικιοῦμεν, καθάπερ
 Ἀθηναίους φασὶν νέμεσθαι καθ' ὅλην τὴν Ἀττικὴν τὸ ^{258R}
 παλαιόν, καὶ πάλιν ὕστερον τυραννήσαντος Πεισι-
 στράτου; οὕκουν οὐδὲ ἐκείνους ἀσύμφορος ἢ τοιαύτη
 δίαιτα ἔγένετο, οὐδὲ ἀγεννεῖς ἥνεγκε φύσεις πολι-
 30 τῶν, ἀλλὰ τῷ παντὶ βελτίους καὶ σωφρονεστέροις
 τῶν ἐν ἄστει τρεφομένων ὕστερον ἐκκλησιαστῶν καὶ
 δικαστῶν καὶ γραμματέων, ἀστῶν ἄμα καὶ βαναύ-

σων. οὕκουν δὲ κίνδυνος μέγας οὐδὲ χαλεπός, εἰ πάντες οὗτοι καὶ πάντα τρόπον ἄγροικοι ἔσονται· οἷμαι δὲ ὅμως αὐτοὺς οὐκ ἀπορήσειν οὐδὲ ἐν ἄστει τροφῆς. ἀλλὰ ἵδωμεν πόσα καὶ ἄττα προάττοντες ἐπιεικῶς ἡμῖν διάξουσιν, ἵνα μὴ πολλάκις ἀναγκασθῶσιν ἀργούς γοὶ καθήμενοι πρός τι τῶν φαύλων τραπῆναι. αἱ μὲν δὴ σύμπασαι κατὰ πόλιν ἐργασίαι καὶ τέχναι πολλαὶ καὶ παντοδαπαί, σφόδρα τε λυσιτελεῖς ἔνιαι τοῖς χρωμένοις, ἐάν τις τὸ λυσιτελές σκοπῇ πρός ἀργύριον. ὁνομάσαι δὲ αὐτὰς πάσας κατὰ μέρος οὐ δάδιον διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀτοπίαν οὐχ ἡττον. οὔκουν δέ εἰρησθω περὶ αὐτῶν ἐν βραχεῖ ψόγος τε καὶ ἐπαινος. ὅσαι μὲν σώματι βλαβεραὶ πρός ὑγίειαν η̄ πρός ἰσχὺν τὴν ἴκανὴν δι’ ἀργίαν τε καὶ ἀδραιότητα η̄ ψυχαῖς ἀσχημοσύνην τε καὶ ἀνελευθερίαν ἐντίκτουσιν η̄ ἄλλως ἀχρεῖοι καὶ πρός οὐδὲν ὕφελός εἰσιν εὐδοκμέναι δι’ ἀβελτερίαν τε καὶ τρυφὴν τῶν πόλεων, ἃς γε τὴν ἀρχὴν μήτε τέχνας μήτε ἐργασίας τό γε ὅρθὸν καλεῖν· οὐ γὰρ ἄν ποτε Ἡσίοδος σοφὸς ὥν ἐπήνεσεν δύοις πᾶν ἐργον, εἴ τι τῶν πονηρῶν η̄ τῶν αἰσχρῶν ἡξίου ταύτης μτῆς προσηγορίας· οἵς μὲν οὖν ἄν τις προσῆται τούτων τῶν βλαβῶν καὶ ἡτισοῦν, μηδέναι ἀπτεσθαι τῶν ἐλευθέρων τε καὶ ἐπιεικῶν μηδ’ ἐπίστασθαι μήτε αὐτὸν μήτε παιδας τοὺς αὐτοῦ διδάσκειν, ὡς οὗτε καθ’ Ἡσίοδον οὗτε καθ’ ἡμᾶς ἐργάτην ἐσόμενον, ἄν τι μεταχειρίζηται τοιούτον, ἀλλὰ ἀργίας τε ἄμα καὶ αἰσχροκερδείας ἀνελεύθερον ἔξοντα ὄνειδος, βάναυσον καὶ ἀχρεῖον καὶ πονηρὸν ἀπλῶς δύοιαζόμενον. ὅσαι δὲ αὖ μήτε ἀποεπῆ τοῖς μετιοῦσι μοχθηρίαν τε μηδεμίαν ἐμποιοῦντα τῇ ψυχῇ μήτε νοσώδη, τῶν τε ἄλλων νοσημάτων καὶ δῆτα ἀσθενείας τε καὶ ὄκνου καὶ μαλακίας διὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἐγγιγνομένης ἐν τῷ σώματι, καὶ μὴν χρείαν

γε ἵκανὴν παρέχοντα πρὸς τὸν βίον, πάντα τὰ τοιαῦτα πράττοντες προθύμως καὶ φιλοπόνως οὕποτ' ἀν ἐνδεῖς ἔργου καὶ βίου γίγνοιντο, οὐδέ τὸν ἀληθῆ τὴν ἐπίκλησιν παρέχοιεν τοῖς πλουσίοις καλεῖν αὐτούς,
 5 ἥπερ εἰώθασιν, ἀπόρους ὀνομάζοντες, τούναντίον μᾶλλον ἐκείνων ὅντες ποριστὰς καὶ μηδενὸς ἀποροῦντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν ἀναγκαίων καὶ χρησίμων.^{260 R} φέρει οὖν μυησθῶμεν ἀφ' ἐκατέρου τοῦ γένους, εἰ καὶ μὴ πάντα ἀκριβῶς ἐκαστα φράζοντες, ἀλλ' ὡς τύπῳ
 10 γε κατιδεῖν, τὰ τοιαῦτα καὶ ὃν ἔνεκα οὐ προσιέμεθα, καὶ ποῖα θαρροῦντας ἐπιχειρεῖν κελεύομεν, μηδὲν φροντίζοντας τῶν ἄλλως τὰ τοιαῦτα προφερόντων, οἷον εἰώθασι λοιδορούμενοι προφέρειν πολλάκις οὐ μόνον τὰς αὐτῶν ἔργασίας, αἷς οὐδὲν ἄτοπον πρόσε-
 15 στιν, ἀλλὰ καὶ τῶν γονέων, ἃν τινος ἔριθος ἡ μή-
 τηρ ἡ ἡ τρυγήτρια ἔξελθοῦσά ποτε ἡ μισθοῦ τιθεύσῃ παιδία τῶν ὁρφανῶν ἡ πλουσίων ἡ ὁ πατὴρ διδάξῃ γράμματα ἡ παιδαγωγήσῃ· μηδὲν οὖν τοιοῦτον αἰσ-
 χυνομένους ὁμόσε λέναι. οὐ γάρ ἄλλως αὐτὰ ἐροῦ-
 20 σιν, ἃν λέγωσιν, ἡ ὡς σημεῖα πενίας, πενίαν αὐτὴν λοιδοροῦντες δῆλον ὅτι καὶ προφέροντες, ὡς κακὸν δῆ τι καὶ δυστυχέσ, οὐ τῶν ἔργων οὐδέν. ὕστε ἐπειδὴ οὐ φαμεν χεῖρον οὐδὲ δυστυχέστερον πλούτου πενίαν οὐδὲ πολλοῖς ἵσως ἀσυμφορώτερον, οὐδὲ τὸ^{122 M}
 25 ὄνειδος τοῦ ὄνειδους μᾶλλον τι βαρυντέον τοῦτ'^{261 R} ἐκείνου. εἰ γάρ τοι δέοι μὴ ὀνομάζοντας τὸ πρᾶγμα, ὃ ψέγοντι, τὰ καθ' ἡμέραν συμβαίνοντα δι' αὐτὸν βλασ-
 φημεῖν προφέροντας, πολὺ πλείω ἃν ἔχοιεν καὶ τῷ ὄντι αἰσχοὰ διὰ πλούτου γιγνόμενα, οὐχ ἥκιστα δὲ τὸ
 30 παρὰ τῷ Ἡσιόδῳ κεκοιμένον ἐπονείδιστον προφέρειν, τὸ τῆς ἀργίας, λέγοντες, ὅτι σε, ὡς ἄνθρωπε,
 οὔτε σκαπτῆρα θεοὶ θέσαι οὕτ' ἀροτῆρα,

καὶ ὅτι ἄλλως τὰς χεῖρας ἔχεις κατὰ τοὺς μνηστῆρας
 ἀτρίπτους καὶ ἀπαλάς. οὐκοῦν τόδε μὲν οἷμαι παντὶ^{262R}
 τῷ δῆλον καὶ πολλάκις λεγόμενον ἵστως ὅτι βαφεῖς
 μὲν καὶ μυρεψούς σὺν κουρικῇ γυναικῶν τε καὶ ἀν-
 δρῶν, οὐ πολύ τι διαφερούσας τὰ νῦν, καὶ ποικιλ-³
 τικῇ πάσῃ σχεδὸν οὐκ ἐσθῆτος μόνον, ἀλλὰ καὶ τρι-
 χῶν καὶ χρωτός, ἀγχούσῃ καὶ ψιμυθίῳ καὶ πᾶσι φαρ-
 μάκοις μηκανωμένῃ ὥρας ψευδεῖς καὶ νόθα εἰδωλα,
 ἔτι δὲ ἐν οἰκιῶν ὁροφαῖς καὶ τοίχοις καὶ ἐδάφει τὰ μὲν
 χρώμασι, τὰ δὲ λίθοις, τὰ δὲ χρυσῷ, τὰ δ' ἐλέφαντι¹⁰
 ποικιλλόντων, τὰ δὲ αὐτῶν τοίχων γλυφαῖς, τὸ μὲν
 ἄριστον μὴ παραδέχεσθαι καθόλου τὰς πόλεις, τὸ δὲ
 * ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι λόγῳ διορίσαι μηδένα ἂν τοιοῦ-
 τον γίγνεσθαι τῶν ἡμετέρων πενήτων· ὡς πρὸς τοὺς
 πλουσίους ἡμεῖς ἀγωνιζόμεθα ὥσπερ χροῦ τὰ νῦν,¹⁵
 οὐχ ὑπὲρ εὐδαιμονίας προκειμένου τοῦ ἀγῶνος· οὐ
 γὰρ πενίᾳ τοῦτό γε πρόκειται τὸ ἄθλον οὐδὲ αὐ-
 263R πλούτῳ, μόνης δὲ ἀρετῆς ἔστιν ἔξαιρετον· ἄλλως δὲ
 ὑπὲρ ἀγωγῆς τυνος καὶ μετριότητος βίου. καὶ τοίνυν
 οὐδ' ὑποκριτὰς τραγικοὺς ἢ κωμικοὺς ἢ διά τινων²⁰
 μίμων ἀκράτου γέλωτος δημιουργοὺς οὐδὲ ὀρχηστὰς
 οὐδὲ χορευτὰς, πλὴν γε τῶν ἱερῶν χροῶν, ἀλλ' οὐκ
 ἐπὶ γε τοῖς Νιόβης ἢ Θυέστου πάθεσιν ἄδοντας ἢ
 ὀρχουμένους, οὐδὲ κιθαιρῳδοὺς οὐδὲ αὐλητὰς περὶ²⁵
 123M νίκης ἐν θεάτροις ἀμιλλωμένους, εἰ καὶ τινες τῶν
 ἐνδόξων πόλεων ἐπὶ τούτοις ἡμῖν δυσχερῶς ἔξουσι,
 Σμύρνα καὶ Χίος, καὶ δῆτα σὺν ταύταις καὶ τὸ Ἀρ-
 γος, ὡς τὴν Ομήρου τε καὶ Ἀγαμέμνονος δόξαν οὐκ
 ἐώντων αὐξεσθαι τὸ γοῦν ἐφ' ἡμῖν· τυχὸν δὲ καὶ
 Ἀθηναῖοι χαλεπανοῦσιν, ἀτιμάξεσθαι νομίζοντες τοὺς³⁰
 σφετέρους ποιητὰς τραγικοὺς καὶ κωμικούς, ὅταν
 τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν ἀφαιρώμεθα, μηδὲν ἀγαθὸν

φάσκοντες ἐπιτηδεύειν. εἰκὸς δὲ ἀγανακτεῖν καὶ Θηβαίους, ὡς τῆς νίκης αὐτῶν ὑβριζομένης, ἣν προεκρίθησαν ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος νικᾶν ἐπ' αὐλητικῇ. ταύτην δὲ τὴν νίκην ὅπτω σφόδρα ἥγάπησαν, ὥστε ἀναστάτου 5 τῆς πόλεως αὐτοῖς γενομένης καὶ ἔτι νῦν σχεδὸν οὕσης πλὴν μικροῦ μέρους, τῆς Καδμείας οἰκουμένης, τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὸς ἐφρόντισαν τῶν ἥφαισισμένων ἀπὸ πολλῶν μὲν ἵερῶν, πολλῶν δὲ στηλῶν καὶ ἐπιγραφῶν, τὸν δὲ Ἑρμῆν ἀναξητήσαντες πάλιν ἀνώρθωσαν, 10 ἐφ' ᾧ ἦν τὸ ἐπίγραμμα τὸ περὶ τῆς αὐλητικῆς,

Ἐλλὰς μὲν Θήβας νικᾶν προσκρινεν ἐν αὐλοῖς.^{264 R} καὶ νῦν ἐπὶ μέσης τῆς ἀρχαίας ἀγορᾶς ἐν τοῦτο ἄγαλλα ἔστηκεν ἐν τοῖς ἐρειπίοις· οὐδὴ φοβηθέντες οὐδένα τούτων οὐδὲ τοὺς ἐπιτιμήσοντας ἡμῖν, ὡς τὰ 15 σπουδαιότατα παρὰ τοῖς Ἑλλησι ψέγομεν, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα οὐκ αἰδημόνων οὐδὲ ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀποφαινόμενοι ἔογα, ὡς ἄλλα τε πολλὰ δυσχερῆ πρόσεστιν αὐτοῖς καὶ δὴ μέγιστον τὸ τῆς ἀναιδείας, τὸ μᾶλλον τοῦ δέοντος φρουρεῖν τὸν ὄχλον, ὅπερ θρα- 20 σύνεσθαι καλεῖν ὁρθότερον. οὕκουν οὐδὲ κήρυκας ὀνίσων οὐδὲ κλοπῶν ἢ δρασμῶν μήνυντα προτιθέντας ἐν ὅδοῖς καὶ ἐν ἀγορᾷ φθεγγομένους μετὰ πολλῆς ἐλευθερίας, οὐδὲ συμβολαίων καὶ προκλήσεων καὶ καθόλου τῶν περὶ δίκας καὶ ἐγκλήματα συγγρα- 25 φεῖς, προσποιουμένους νόμιμον ἐμπειρίαν, οὐδὲ αὖ τοὺς σοφούς τε καὶ δεινοὺς δικορράφους τε καὶ^{124 M} συνηγόρους, μισθοῦ πᾶσιν δομοίως ἐπαγγελλομένους βοηθήσειν, καὶ ἀδικοῦσί γε τὰ μέγιστα, καὶ ἀναισχυντήσειν ὑπὲρ τῶν ἀλλοτρίων ἀδικημάτων καὶ σχετλιά- 30 σειν καὶ βοήσεσθαι καὶ ἴκετεύσειν ὑπὲρ τῶν φίλων οὕτε συγγενῶν σφίσιν ὄντων, σφόδρα ἐντίμους καὶ λαμπροὺς ἐνίους εἶναι δοκοῦντας ἐν τῇ

πόλει, οὐδὲ τοιοῦτον οὐδένα ἀξιοῦμεν ἂν ἐκείνων γίγνεσθαι, παραχωρεῖν δὲ ἑτέροις. χειροτέχνας μὲν γὰρ εἴς αὐτῶν τινας ἀνάγκη γενέσθαι, γλωττοτέχνας δὲ καὶ δικοτέχνας οὐδεμία ἀνάγκη. τούτων δὲ τῶν εἰρημένων τε καὶ ὁηθησομένων εἰς τινα δοκεῖ χρήσιμα ταῖς πόλεσιν, ὥσπερ ταῖς νῦν, οἰκουμέναις, οἷον δὴ ἵσως τὸ περὶ τὴν τῶν δικῶν ἀναγραφὴν καὶ τῶν συμβολῶν, τάχα δὲ καὶ ηρογυμάτων ἐνίσιν, ὅπως ἂν ἡ ὑφ' ᾧ γιγνόμενα ἥκιστα ἂν εἴη βλαβερά, οὐ νῦν καιρός ἔστι διορίζειν. οὐ γὰρ πολιτείαν ἐν τῷ παρόντι διατάττομεν, δοπία τις ἂν ἡ ἀρίστη γένοιτο ἡ καὶ πολλῶν ἀμείνων, ἀλλὰ περὶ πενίας προυθέμεθα εἰπεῖν ὡς οὐκ ἄπορα αὐτῇ τὰ πράγματά ἔστιν, ἥπερ δοκεῖ τοῖς πολιτοῖς αὐτῇ τέ εἶναι φευκτὸν καὶ κακόν, ἀλλὰ μυρίας ἀφορμὰς πρὸς τὸ ξῆν παρέχει τοῖς αὐτονομεῖν βουλομένοις οὕτε ἀσχήμονας οὔτε βλαβεράς. ἀπὸ γὰρ αὐτῆς ἀρχῆς ταύτης τὰ περὶ γεωργίας καὶ θήρας προτράπημεν προδιελθεῖν ἐπὶ πλέον πρότερον, καὶ νῦν περὶ τῶν κατὰ ἄστυ ἐργασιῶν, τίνες αὐτῶν πρέπουσαι καὶ ἀβλαβεῖς τοῖς μὴ κάμιστα βιωσομένοις καὶ τίνες χείρους ἂν ἀποτελοῦεν τοὺς ἐπ' αὐτῶν. εἰ δὲ πολλὰ τῶν εἰρημένων καθόλου χρήσιμά ἔστι πρὸς πολιτείαν καὶ τὴν τοῦ προσήκοντος αἴρεσιν, ταύτη καὶ δικαιότερον συγγνώμην ἔχειν τοῦ μήκους τῶν λόγων, ὅτι οὐ μάτην ἄλλως οὐδὲ περὶ ἄχρηστα πλανωμένῳ πλείουνες γεγόνασιν. ἡ γὰρ περὶ ἐργασιῶν καὶ τεχνῶν σκέψις καὶ καθόλου περὶ βίου προσήκοντος ἡ μὴ τοῖς μετρίοις καὶ καθ' αὐτὴν ἀξία πέφηνε πολλῆς καὶ πάνυ ἀκριβοῦς θεωρίας. χρὴ οὖν τὰς 125 μέκτηροπάς τῶν λόγων, ἂν καὶ σφόδρα μακραὶ δοκῶσι. μὴ μέντοι περὶ γε φαύλων μηδὲ ἀναξίων λόγου μηδὲ οὐ προσηκόντων, μὴ δυσκόλως φέρειν, ὡς οὐκ αὐ-

τὴν λιπόντος τὴν τῶν ὅλων ὑπόθεσιν τοῦ λέγοντος,
 ἔως ἂν περὶ τῶν ἀναγκαίων καὶ προσηκόντων φιλο-
 σοφίᾳ διεξῆ. σχεδὸν γὰρ κατὰ τοῦτο μιμούμενοι
 τοὺς κυνηγέτας οὐκ ἂν ἀμαρτάνοιμεν· οὗτοί γε ἐπειδὴν
 5 τὸ πρῶτον ἔχοντες κάκείνῳ ἐπόμενοι μεταξὺ^R
 ἐπιτύχωσιν ἑτέρῳ φανερωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἔγγύς, οὐκ
 ὕκκυησαν τούτῳ συνακολουθήσαντες, καὶ ἐλόντες
 τὸ ἐμπεσὸν ὕστερον ἐπ’ ἐκεῖνο μετῆλθον. ἵσως οὖν
 οὐδὲ ἐκεῖνο μεμπτέον, ὅστις περὶ ἀνδρὸς δικαίου καὶ
 10 δικαιοσύνης λέγειν ἀρετάμενος, μνησθεὶς πόλεως πα-
 φαδείγματος ἔνεκεν πολλαπλάσιον λόγον ἀνάλωσε
 περὶ πολιτείας, καὶ οὐ πρότερον ἀπέκαμε ποὶν πάσας
 μεταβολὰς καὶ ἄπαντα γένη πολιτείῶν διεξῆλθε, πάνυ
 ἐναργῶς τε καὶ μεγαλοπρεπῶς τὰ συμβαίνοντα περὶ^R
 15 ἐκάστην ἐπιδεικνύς· εἰ καὶ παρά τισιν αἰτίαν ἔχει
 περὶ τοῦ μήκους τῶν λόγων καὶ τῆς διατοιβῆς τῆς
 περὶ τὸ παράδειγμα δήπουθεν· ἀλλ’ ὡς οὐδὲν ὅντα
 πρὸς τὸ προκείμενον τὰ εἰρημένα καὶ οὐδὲν ὅπωστιοῦν
 σαφεστέρον δι’ αὐτὰ τοῦ ξητουμένου γεγονότος, οὐ-
 20 περ ἔνεκεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸν λόγον παρελήφθη, διὰ
 ταῦτα, εἴπερ ἄρα, οὐ παντάπασιν ἀδίκως εὐθύνεται.
 ἐὰν οὖν καὶ ἡμεῖς μὴ προσήκοντα μηδὲ οἰκεῖα τῷ προ-
 κειμένῳ φαινώμεθα διεξιόντες, μακρολογεῖν εἰκό-
 τως ἂν φαινούμεθα. καθ’ αὐτὸ δὲ ἄλλως οὔτε μῆκος
 25 οὔτε βραχύτητα ἐν λόγοις ἐπαινεῖν· ἢ ψέγειν δίκαιον.
 περὶ δὲ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν ταῖς πόλεσι πράξεων χρὴ
 θαρροῦντας διαπεράναι, τῶν μὲν μιμησκομένους,
 τὰ δὲ καὶ ἐῶντας ἀρρητά τε καὶ ἀμνημόνευτα. οὐ γὰρ
 δὴ περὶ γε προνοβοσκῶν καὶ περὶ προνοβοσκίας ὡς
 30 ἀμφιβόλων ἀπαγορευτέον, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἴσχυριστέον
 καὶ ἀπορρητέον, λέγοντι μηδένα προσχρῆσθαι μήτ’^R
 οὖν πένητα μήτε πλούσιον ἐργασίᾳ τοιαύτῃ, μισθὸν

126 Μῦροεως καὶ ἀκολασίας δύμοίως παρὰ πᾶσιν ἐπονείδιστον ἐκλέγοντας, ἀναφροδίτου μῆτεως καὶ ἀνεράστων ἐρώτων κέρδους ἔνεκα γυγνομένους συναγωγούς, αἰχμάλωτα σώματα γυναικῶν ἢ παίδων ἢ ἄλλως ἀργυρώνητα ἐπ' αἰσχύνῃ προστάντας ἐπ' οἰκημάτων ὁνπαρῶν, πανταχοῦ τῆς πόλεως ἀποδεδειγμένων, ἐν τε παρόδοις ἀρχόντων καὶ ἀγοραῖς, πλησίον ἀρχείων τε καὶ ἱερῶν, μεταξὺ τῶν ὅσιωτάτων, μήτ' οὖν βαρβαρικὰ σώματα μήτε Ἑλλήνων πρότερον μὲν οὐ πάντα, τὰ νῦν δὲ ἀφθόνω τε καὶ πολλῇ δουλείᾳ κεχρημένων, ἐπὶ τὴν τοιαύτην λόβην καὶ ἀνάγκην ἄγοντας, ἵπποφορβῶν καὶ ὄνοφορβῶν πολὺ κάκιον καὶ ἀκαθαρτότερον ἔργον ἔργαξομένους, οὐ πτήνεσι πτήνη δίχα βίας ἐκόντα ἑκοῦσιν ἐπιβάλλοντας οὐδὲν

260 ¹⁵ Ραισχυννομένοις, ἀλλὰ ἀνθρώποις αἰσχυννομένοις καὶ ἄκουσιν οἰστρῶντας καὶ ἀκολάστους ἀνθρώπους ἐπ' ἀτελεῖ καὶ ἀκάρπῳ συμπλοκῇ σωμάτων φθορὰν μᾶλλον ἢ γένεσιν ἀποτελούσῃ, οὐκ αἰσχυννομένους οὐδένα ἀνθρώπων ἢ θεῶν, οὔτε Δία γενέθλιον οὔτε Ἡραν γαμήλιον οὔτε Μοίρας τελεσφόρους ἢ λοχίαν Ἀρτεμιν ²⁰ ἢ μητέρα Ρέαν, οὐδὲ τὰς προεστώσας ἀνθρωπίνης γενέσεως Ελλειθυίας οὐδὲ Ἀφροδίτην ἐπώνυμον τῆς πατὰ φύσιν πρὸς τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος συνόδου τε καὶ ὁμιλίας· μὴ δὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα κέρδη μηδὲ νομοθετεῖν μήτε ἀρχοντα μήτε νομοθέτην μήτ' ἐν ²⁵ ταῖς ἄκρως πρὸς ἀρετὴν οἰκησομέναις πόλεσιν μήτ' ἐν ταῖς δευτέραις ἢ τρίταις ἢ τετάρταις ἢ ὅποιαισδοῦν, ἐὰν ἐπ' αὐτῶν τινι ἢ τὰ τοιαῦτα κωλύειν. ἐὰν δ' ἄρα παλαιὰ ἔθη καὶ νοσήματα ἐσκιρρωμένα χρόνῳ παραλάβῃ, μήτοι γε παντελᾶς ἐᾶν ἀθεράπευτα καὶ ἀκόλαστα, ἀλλὰ σκοποῦντα τὸ δυνατὸν ἀμηγέπη στέλλειν καὶ κολάζειν. ὡς οὕποτε φιλεῖ τὰ μοχθηρὰ μένειν

ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς, ἀλλ' ἀεὶ κινεῖται καὶ πρόεισιν ἐπὶ τὸ ἀσελγέστερον, μηδενὸς ἀναγκαίου μέτρου τυγχάνοντα. δεῖ δὴ ποιεῖσθαι τινα ἐπιμέλειαν, μὴ πάνυ ^{270 R} τι πράως μηδὲ ὁφελύματος φέροντας τὴν εἰς τὰ ἄτιμα καὶ δοῦλα σώματα ὕβριν, οὐ ταύτῃ μόνον, ἢ κοινῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἅπαν ἔντιμον καὶ δικτύον ὑπὸ τοῦ φύσαντος θεοῦ ταύτα σημεῖα καὶ σύμβολα ἔχον τοῦ τιμᾶσθαι δικαίως καὶ λόγον καὶ ἐμπειρίαν καλῶν τε καὶ αἰσχρῶν, γέροντεν, ἀλλὰ κάκεῖνο ἐνθυμουμένοντος, ὅτι χαλεπὸν ὕβρει τρεφομένη δι' ἔξουσίαν ὅρον τινὰ εὑρεῖν, ὃν οὐκ ἂν ἔτι τολμήσαι διὰ φόβου ὑπερβαίνειν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἐλάττοσι δοκοῦσι καὶ ἐφειμένοις μελέτης καὶ συνηθείας ἀκάθεκτον τὴν ἴσχυν καὶ ὁφασην λαβοῦσα οὐδενὸς ἔτι φείδεται τῶν λοιπῶν. ἥδη οὖν χρὴ παντὸς μᾶλλον οἰεσθαι τὰς ἐν τῷ μέσῳ ταύτας φανερὰς καὶ ἀτίμους μοιχείας καὶ λίαν ἀναισχύντως καὶ ἀνέδην γιγνομένας, ὅτι τῶν ἀδήλων καὶ ἀφανῶν εἰς ἔντιμους γυναικάς τε καὶ παιδας ὕβρεων οὐχ ἡκιστα παρέχουσι τὴν αἰτίαν, ^{271 R} τοῦ πάνυ ὁφελίως τὰ τοιαῦτα τολμᾶσθαι, τῆς αἰσχύνης ἐν κοινῷ καταφρονούμενης, ἀλλ' οὐχ, ὥσπερ οἶονται τινες, ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ ἀποχῆς ἐκείνων εὐ-ρησθαι τῶν ἀμαρτημάτων. τάχ' οὖν λέγοι τις ἂν ἀγροκότερον οὕτω πως· Ὡς σοφοὶ νομοθέται καὶ ἀρχοντες οἱ παραδεξάμενοι τὰ τοιαῦτα ἀπ' ἀρχῆς, ὡς δή τι θαυμαστὸν εὐρηκότες ταῖς πόλεσιν ὑμεῖς σωφροσύνης φάρμακον, ὅπως ὑμὲν μὴ τὰ φανερὰ ταῦτα καὶ ἀκλειστα οἰκήματα τὰς κεκλειμένας οἰκίας καὶ τοὺς ἔνδοθεν θαλάμους ἀναπετάσῃ, καὶ τοὺς ἔξω καὶ φανερῶς ἀσελγαίνοντας ἀπὸ μικρᾶς δαπάνης ἐπὶ τὰς ἐλευθέρας καὶ σεμνὰς τρέψῃ γυναικας μετὰ πολλῶν χρημάτων τε καὶ δώρων, τὸ σφόδρα εὔωνον καὶ μετ' ἔξουσίας

οὐκέτι στέργοντας, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τὸ κεκωλυμένον ἐν
 125 μφόβῳ τε καὶ πολλοῖς ἀναλώμασι διώκοντας. ὅψεσθε
 δὲ αὐτό, ἐμοὶ δοκεῖν, ἀκριβέστερον, ἐὰν σκοπῆτε,
 παρ' οἷς γὰρ καὶ τὰ τῶν μοιχειῶν μεγαλοπρεπέστερον
 πως παραπέμπεται, πολλῆς καὶ σφόδρα φιλανθρωπον
 272 τῆς εὐγνωμοσύνης τυγχάνοντα, τὰ μὲν πολλὰ ὑπὸ⁵
 χρηστότητος οὐκ αἰσθανομένων τῶν ἀνδρῶν, τὰ δέ
 τίνα οὐχ ὁμολογούντων εἰδέναι, ξένους δὲ καὶ φίλους
 καὶ συγγενεῖς τοὺς μοιχοὺς καλούμενους ἀνεχομέ-
 νων, καὶ αὐτῶν ἐνίοτε φιλοφρονούμενων καὶ πα-¹⁰
 ρακαλούντων ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ θυσίαις ἐπὶ τὰς
 ἔστιάσεις, ὡς ἂν οἶμαι τοὺς οἰκειοτάτους, ἐπὶ δὲ
 τοῖς σφόδρα ἐκδήλους καὶ φανεροῖς μετρίας τὰς δργὰς
 ποιουμένων· παρ' οἷς, φημί, ταῦθ' οὕτως ἐπιεικῶς
 ἔξαγεται τὰ περὶ τὰς γυναικας, οὐδὲ περὶ τῶν παρ-¹⁵
 θέντων ἔκει θαρρηται ὁρδιον τῆς κορείας οὐδὲ τὸν
 ὑμέναιον ὡς ἀληθῶς καὶ δικαίως ἀδόμενον ἐν τοῖς
 παρθενικοῖς γάμοις πιστεῦσαι ποτε. ἢ οὐκ ἀνάγκη
 πολλὰ ἐοικότα συμβαίνειν αὐτόθι τοῖς παλαιοῖς μύ-
 θοῖς, δίχα γε τῆς τῶν πατέρων δργῆς καὶ πολυπραγ-²⁰
 μοσύνης, ἀλλὰ πολλῶν μιμουμένων τοὺς ἔρωτας τῶν
 θεῶν λεγομένους, χρυσοῦ τε πολλοῦ διαρρέοντος
 διὰ τῶν δρόφων καὶ πάνυ δαδίως, ἄτε οὐ χαλκῶν
 ὄντων οὐδὲ λιθίνων τῶν οἰκημάτων, καὶ νὴ Διὸς ἀρ-
 γύρον στάζοντος οὐ κατ' ὀλίγον οὐδὲ εἰς τοὺς τῶν
 παρθένων κόλπους μόνον, ἀλλ' εἰς τε μητέρων καὶ
 τροφῶν καὶ παιδαγωγῶν καὶ ἄλλων πολλῶν καὶ κα-
 λῶν δώρων, τῶν μὲν κρύφα εἰσιόντων διὰ τῶν στε-
 γῶν, ἔστι δ' ὃν φανερῶς κατ' αὐτάς που τὰς κλισίας;
 273 R τί δ'; ἐν ποταμοῖς καὶ ἐπὶ κορηνῶν οὐκ εἰκὸς ὅμοια³⁰
 πολλὰ γενέσθαι τοῖς πρότερον λεγομένοις ὑπὸ τῶν
 ποιητῶν; πλὴν ἵσως γε οὐ δημοσίᾳ γιγνόμενα οὐδ'

ἐν τῷ φανερῷ, κατ' οἰκίας δὲ οὕτως εὐδαιμονας κήπων τε καὶ προαστείων πολυτελεῖς ἐπαύλεις ἐν τισι υψηφῶσι κατεσκευασμένοις καὶ θαυμαστοῖς ἄλσεσιν, ἅτε οὐ περὶ πενιχρὰς οὐδὲ πενήτων βασιλέων οἵας 5 ὑδροφόρεῖν τε καὶ παίζειν παρὰ τοῖς ποταμοῖς, ψυχρὰ λουτρὰ λουμένας καὶ ἐν αἴγιαλοῖς ἀναπεπταμένοις, ἀλλὰ μακαρίας καὶ μακαρίων γονέων ἐν βασιλικαῖς καταγωγαῖς, ἵδια πάντα ταῦτα ἔχούσαις, πολὺ κρείττονα^{129M} καὶ μεγαλοπρεπέστερα τῶν κοινῶν. ἀλλ' ἵσως γε οὐ- 10 δὲν ἡττον ἔμελλον ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει παῖδας προσδοκᾶν ἐσομένους, οἷον Ὁμηρος εἴρηκεν Εὔδωρον, υἱὸν Ἐρμοῦ καὶ Πολυδώρας, ὑποκοριξόμενος αὐτὸν οἶμαι κατὰ τὴν γένεσιν,

παρθένιος, τὸν ἔτικτε χορῷ καλὴ Πολυδώρη.

15 σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ Λακεδαιμονίοις ἔτυχόν τινες ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τῶν οὕτω γενομένων, Παρθένιοι κληθέντες συχνοί· ὥστ', εἰ μὴ διεφθείροντο οἱ πλείους τῶν ἐν ταῖς οὕτω τρυφώσαις πόλεσι γυγνομένων, ἅτε οὐδαμῶς οἶμαι δαιμονίον τυγχάνοντες ἐπιμελεῖας, οὐ- 20 δὲν ἀν ἐκάλυνε πάντα μεστὰ ἡρώων εἶναι. νῦν δὲ οἱ μὲν ἀπόλλυνται παραχρῆμα· ὅσοι δ' ἀν καὶ φανῶσι, κρύψαι ἐν δούλου σχήματι μένουσιν ἄχρι γήρως, ἅτε οὐδὲν^{274R} αὐτοὺς δυναμένων τῶν σπειράντων προσωφελεῖν. εἰεν δή, παρ' οἷς ἀν καὶ τὰ περὶ τὰς κόρας οὕτως ἀπλῶς ἔχῃ, 25 τί χρὴ προσδοκᾶν τοὺς κόρους, ποίας τινὸς παιδείας καὶ ἀγωγῆς τυγχάνειν; ἔσθ' ὅπως ἀν ἀπόσχοιντο τῆς τῶν ἀρρένων λώβης καὶ φθορᾶς, τό γε ἀκόλαστον γένος, τοῦτον ἴκανὸν καὶ σαφῆ ποιησάμενον ὅσον τὸν τῆς φύσεως, ἀλλ' οὐκ ἀν ἐμπιμπλάμενον πάντα τρόπον 30 τῆς περὶ γυναικας ἀκρασίας καὶ διακορὲς γενόμενον τῆς ἡδονῆς ταύτης ξητοίη ἐτέραν μείζω καὶ παρανομωτέραν ὕβριν; ὡς τά γε γυναικῶν, αὐτῶν σχεδόν

τι τῶν ἐλευθέρων καὶ παρθένων, ἐφάνη δάδια καὶ οὐδεὶς πόνος θηρῶντι μετὰ πλούτου τὴν τοιάνδε θήραν· οὐδὲ ἐπὶ τὰς πάνυ σεμνὰς καὶ σεμνῶν τῷ ὅντι γυναικας καὶ θυγατέρας ὅστις ἀνὴρ σὺν τῇ τοῦ Διὸς μηχανῆ, χρυσὸν μετὰ χεῖρας φέρων, οὐ μήποτε ἀπο- 5 τυγχάνῃ, ἀλλ' αὐτά που τὰ λοιπὰ δηλοῦ τὰ παρὰ πολλοῖς γιγνόμενα ὡς ὁ γε ἄπληστος τῶν τοιούτων ἐπιθυμιῶν, ὅταν μηδὲν εὐρίσκῃ σπάνιον μηδὲ ἀντι-
129 ΜΤΕΙΝΟΝ ἐν ἐκείνῳ τῷ γένει, καταφρονήσας τοῦ δαδίου
καὶ ἀτιμάσας τὴν ἐν ταῖς γυναιξὶν Ἀφροδίτην ὡς 10
ἔτοιμον δή τινα καὶ τῷ ὅντι θῆλυν παντελῶς ἐπὶ τὴν
ἀνδρῶντιν μεταβήσεται, τὸν διοξοντας αὐτίκα μάλα
καὶ δικάσοντας καὶ στρατηγίσοντας ἐπιθυμῶν καταισ-
χύνειν, ὡς ἐνθάδε που τὸ χαλεπὸν καὶ δυσπόριστον
εὐρήσων τῶν ἡδονῶν εἶδος, τοῖς ἄγαν φιλοπόταις καὶ 15
275 ΡΟΙΝΟΦΛΥΞΙ ταῦτὸ πεπονθὼς πάθος· οὐ πολλάκις πρὸς
τὴν πολλὴν ἀκρατοποσίαν καὶ συνεχῇ οὐκ ἐθέλοντες
πιεῖν αὐχμὸν ἔξεπίτηδες μηχανῶνται διά τε ἰδρώ-
των καὶ σιτίων ἀλμυρῶν καὶ δριμέων προσφορᾶς.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ Η ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

Διογένης ὁ Σινωπεὺς ἐκπεσὼν ἐκ τῆς πατοίδος, 20
οὐδενὸς διαφέρων τῶν πάνυ φαύλων Ἀθήνας ἀφί-
κετο, καὶ καταλαμβάνει συχνοὺς ἔτι τῶν Σωκράτους
έταίρων· καὶ γὰρ Πλάτωνα καὶ Ἀρίστιππον καὶ Αἰσ-
χύνην καὶ Ἀντισθένην καὶ τὸν Μεγαρέα Εὔκλείδην·
Ξενοφῶν δὲ ἔφευγε διὰ τὴν μετὰ Κύρου στρατείαν. 25
τῶν μὲν οὖν ἄλλων ταχὺ κατεφρόνησεν, Ἀντισθένει
δὲ ἔχρητο, οὐκ αὐτὸν οὕτως ἐπαινῶν ὡς τοὺς λόγους
οὓς ἔλεγεν, ἥγούμενος μόνους εἶναι ἀληθεῖς καὶ μά-

λιστα δυναμένους ἄνθρωπον ὥφελῆσαι. ἐπεὶ αὐτὸν γε τὸν Ἀντισθένην παραβάλλων πρὸς τοὺς λόγους ἐνίστε ἥλεγχεν ὡς πολὺ μαλακώτερον, καὶ ἔφη ἄντὸν εἶναι σάλπιγγα λοιδορῶν· αὐτοῦ γὰρ οὐκ ἀκούειν φθεγγομένου μέγιστον. καὶ ὁ Ἀντισθένης ὑπέμενεν αὐτὸν ταῦτα ἀκούων· πάνυ γὰρ ἐθαύμαζε τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν. ἔλεγεν οὖν ἀμυνόμενος ἄντὶ τῆς σάλπιγγος τοῖς σφηξὶν αὐτὸν ὅμοιον εἶναι. καὶ γὰρ ^{276R} τῶν σφηκῶν εἶναι τὸν μὲν ψόφον τῶν πτερῶν μικρόν,
 10 τὸ δὲ κέντρον δριμύτατον. ἔχαιρεν οὖν τῇ παροησίᾳ τοῦ Διογένους, ὥσπερ οἱ ἵππικοι, ὅταν ἵππον θυμοειδῆ λάβωσιν, ἄλλως δὲ ἀνδρεῖον καὶ φιλόποιον, οὐδὲν ἦττον ἀποδέχονται τὸ χαλεπὸν τοῦ ἵππου· τοὺς δὲ νωθροὺς καὶ βραδεῖς μισοῦσι καὶ ἀποδοκιμάζοντιν.
 15 ^{131M} ἐνίστε μὲν οὖν ἐπέτεινεν αὐτόν, ἐνίστε δὲ ἐπειδῶτο ἀνιέναι, ὥσπερ οἱ χορδοστρόφοι τὰ νεῦρα τείνοντι, προσέχοντες μὴ δαγῆ. ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν ὁ Ἀντισθένης καὶ τῶν ἄλλων οὐδένα ἥγεῖτο συνουσίας ἕξιον, μετέβη εἰς Κόρινθον, κάκει διῆγεν οὕτε οἰκίαν μι-
 20 σθωσάμενος οὕτε παρὰ ξένῳ τινὶ καταγόμενος, ἀλλ’ ἐν τῷ Κορανείῳ θυραυλῶν. ἐώρα γὰρ ὅτι πλεῖστοι ἄνθρωποι ἔκει συνίασι διὰ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἑταίρας, καὶ ὅτι ἡ πόλις ὥσπερ ἐν τριόδῳ τῆς Ἑλλάδος ἔκειτο. δεῖν οὖν τὸν φρόνιμον ἄνδρα, ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν
 25 ἱατρόν, ὅπου πλεῖστοι κάμινοισιν, ἔκεισε λέναι βοηθήσοντα, οὗτοις ὅπου πλεῖστοί εἰσιν ἄφρονες, ἔκει μάλιστα ἐπιδημεῖν, ἔξελέγχοντα καὶ πολάξοντα τὴν ἄνοιαν αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ ἤκειν ὁ τῶν Ἰσθμίων χρόνος καὶ πάντες ἥσαν ἐν Ἰσθμῷ, κατέβη καὶ αὐτός. εἰώθει
 30 γὰρ ἐπισκοπεῖν ἐν ταῖς πανηγύρεσι τὰς σπουδὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ πρὸς ἄτινα ἀδημονοῦσι καὶ ἐπὶ τίσι μέγα φρονοῦσι. παρέσχε δὲ καὶ ^{277R}

αὐτὸν τῷ βουλομένῳ ἐντυγχάνειν, καὶ ἔλεγε θαυμάζειν ὅτι εἰ μὲν ἔφη ὁδόντας λᾶσθαι, πάντες ἂν αὐτῷ προσῆσαν οἱ δεόμενοι ὁδόντας ἔξελέσθαι, καὶ νὴ Δία εἰ ὑπέσχετο ὁφθαλμὸν δεραπεύειν, πάντες ἂν οἱ ὁφθαλμιῶντες αὐτοὺς ἐπεδείκνυντο· διοίως δέ, εἰ σπλήνὸς ἡ ποδάγρας ἡ κορύζης εἰδέναι φάρμακον· ἐπεὶ δὲ ἔφη παύσειν τοὺς πεισομένους αὐτῷ ἀγνοίας καὶ πονηρίας καὶ ἀκολασίας, οὐδεὶς αὐτῷ προσεῖχεν οὐδὲ ἐκέλευεν λᾶσθαι αὐτόν, οὐδὲ εἰ πολὺ προσλήψεσθαι ἀργύριον ἔμελλεν, ὡς ἦττον ὑπὸ τούτων ἡ ἐκεῖνοι ἐνοχλούμενος ἡ χαλεπώτερον ἀνθρώπῳ σπλήνὸς ἀνέχεσθαι οἰδοῦντος ἡ διεφθαρμένου ὁδόντος ἡ ψυχῆς ἄφρονος καὶ ἀμαθοῦς καὶ δειλῆς καὶ θρασείας καὶ φιληδόνου καὶ ἀνελευθέρου καὶ ὀργίλης καὶ λυπηρᾶς καὶ πανούργου καὶ πάντα τρόπον διεφθαρμένης· καὶ δὴ καὶ τότε ἦν περὶ τὸν νεὸν τοῦ 132^ΜΠοσειδῶνος ἀκούειν πολλῶν μὲν δοφιστῶν κακοδαιμόνων βοῶντων καὶ λοιδορούμενων ἄλλήλοις, καὶ 275^Στῶν λεγομένων μαθητῶν ἄλλου ἄλλῳ μαχομένων, πολλῶν δὲ συγγραφέων ἀναγιγνωσκόντων ἀναισθῆτα συγγράμματα, πολλῶν δὲ ποιητῶν ποιήματα ἀδόντων, καὶ τούτους ἐπαινούντων ἐτέρων, πολλῶν δὲ θαυματοποιῶν θαύματα ἐπιδεικνύντων, πολλῶν δὲ τερατοσκόπων τέρατα κρινόντων, μυρίων δὲ ὁητόρων δίκαιας στρεφόντων, οὐκ ὀλίγων δὲ καπήλων διακαπηλευόντων ὅτι τύχοιεν ἔκαστος. εὐθὺς οὖν καὶ αὐτῷ τινες προσῆλθον, τῶν μὲν Κορινθίων οὐδείς· οὐδὲ γὰρ ὕστορον οὐδὲν ὠφεληθήσεσθαι, ὅτι καθ' ἡμέραν ἐώρων αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ· τῶν δὲ ξένων ἥσαν οἱ προσιόντες, καὶ τούτων ἔκαστος βραχύ τι εἰπὼν ἡ ἀκούσας ἀπῆι, φοβούμενος τὸν ἔλεγχον. διὰ δὴ τοῦτο ἔφη ὁ Διογένης προσεοικέναι τοῖς κυσὶ τοῖς λάκωσι· καὶ

γὰρ τούτους, ὅταν στῶσιν εἰς τὰς πανηγύρεις, πολ- 279 R λοὺς μὲν εἶναι τοὺς καταψήχοντας καὶ προσπαίζοντας, μηδένα δὲ ὀνεῖσθαι φαδίως, διὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι χρῆσθαι. πυθομένου δέ τινος εἰ καὶ αὐτὸς ἥκοι τὸν 5 ἄγωνα θεασόμενος, οὐκ, ἔφη, ἀλλ' ἀγωνιούμενος. καὶ ὃς ἐγέλασέ τε καὶ ἥρετο αὐτὸν τίνας ἔχοι τοὺς ἀνταγωνιστάς. ὁ δὲ ὥσπερ εἰώθει ὑποβλέψας, Τοὺς χαλεπωτάτους, εἶπε, καὶ ἀμαχωτάτους, οἵς οὐδεὶς δύναται ἀντιβλέψαι τῶν Ἑλλήνων, οὐ μέντοι διατρέ- 10 χοντας ἡ παλαίοντας ἡ διαπηδῶντας οὐδὲ πυκτεύοντας καὶ ἀκοντίζοντας καὶ δισκεύοντας, ἀλλὰ τοὺς σωφρονίζοντας. Τίνας μήν; ἥρετο. Τοὺς πόνους, ἔφη, μάλα ἴσχυρούς τε καὶ ἀνικήτους ὑπὸ ἀνθρώπων ἐμπεπλησμένων καὶ τετυφωμένων καὶ τὰς μὲν ἡμέ- 15 133 M δρας ὄλας ἐσθιόντων, ἐν δὲ ταῖς νυξὶ φεγκόντων, ὑπὸ δὲ ἀνδρῶν ἡττωμένους λεπτῶν τε καὶ ἀσάρκων καὶ τῶν σφηκῶν τὰς γαστέρας μᾶλλον ἐντεμημένων. ἡ σὺ οἴει τούτων τι ὄφελος εἶναι τῶν τὰς μεγάλας κοιλίας ἔχοντων, οὓς ἔχρην περιαγαγόντας καὶ περικα- 20 280 R θήραντας ἐκβαλεῖν, μᾶλλον δὲ καταθύσαντας καὶ κα- τατεμόντας εὐωχεῖσθαι, καθάπερ οἷμαι τὰ τῶν κητῶν κρέα τοὺς νοῦν ἔχοντας, ἔψοντας ἀλσὶ καὶ θαλάττῃ, τὴν δὲ πιμελὴν τῆξαντας, ὥσπερ ἐν Πόντῳ παρ' ἡμῖν τὸ τῶν δελφίνων στέαρ, ἀλείφεσθαι τοὺς δεο- 25 μένουσ· οἷμαι γὰρ αὐτὸὺς τῶν ὑῶν ἡττονα ψυχὴν ἔχειν. ὁ δὲ ἀνὴρ ὁ γενναῖος ἡγεῖται τοὺς πόνους ἀνταγωνιστὰς μεγίστους, καὶ τούτοις ἀεὶ φιλεῖ μάχε- σθαι καὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν, οὐχ ὑπὲρ σελί- νού, ὥσπερ αἱ αἰγεῖς, οὐδὲ κοτίνου καὶ πίτυος, ἀλλὰ 30 ὑπὲρ εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς παρὰ πάντα τὸν βίον, οὐχ ὅταν Ἡλεῖοι προείπωσιν ἡ Κορίνθιοι ἡ τὸ κοινὸν Θετταλῶν, μηδένα αὐτῶν φοβούμενον μηδὲ εὐχόμε-

ΣΙΡνον ἄλλῳ λαχεῖν, ἀλλὰ προκαλούμενον ἐφεξῆς ἅπαντας, καὶ λιμῷ φιλονεικοῦντα καὶ ψύχει καὶ δίψος ὑπομένοντα, κανὸν δέη μαστιγούμενον καρτερεῖν καὶ τεμνόμενον καὶ καόμενον, μηδὲν μαλακὸν ἐνδιδόντα· πενίαν δὲ καὶ φυγὴν καὶ ἀδοξίαν καὶ τὰ τοιαῦτα μη- 5 δὲν ἡγεῖσθαι δεινὸν αὐτῷ, ἀλλὰ πάνυ κοῦφα, καὶ πολλάκις παιᾶν ἐν αὐτοῖς τὸν ἄνδρα τὸν τέλειον, ὥσπερ οἱ παιᾶντος τοῖς ἀστραγάλοις καὶ ταῖς σφαιραῖς ταῖς ποικίλαις. καὶ γὰρ δοκοῦσι μέν, ἔφη, δεινοὶ καὶ ἀνυπόστατοι πᾶσι τοῖς κακοῖς οἱ ἀνταγωνισταὶ οὗτοι· 10 ἐὰν δέ τις αὐτῶν καταφρονήσῃ καὶ προσίη θαρρῶν, οὐ χαλεπὸν δειλῶν καὶ ἀδυνάτων ἄνδρας ἵσχυροὺς κρατῆσαι, μάλιστα τοῖς κυσὶν ὁμοίων, οἱ τοὺς μὲν φεύγοντας ἐπιδιώκουσι καὶ δάκνουσι καὶ διέσπασαν ἔστιν οὓς καταλαβόντες, τοὺς δὲ ἐπιόντας καὶ μαχο- 15 μένους φοβοῦνται καὶ ἀναχωροῦσι, τελευτῶντες δὲ σαίνοντιν, ἐπειδὴν συνήθεις γένωνται. οἱ δὲ πολλοὶ ἄνθρωποι ἐκπεπληγμένοι αὐτοὺς καὶ ἀεί ποτε φεύγοντες ἐκκλίνοντιν, οὐδέποτε ἐναντίον βλέποντες. 19 καὶ γὰρ δῆ, ὥσπερ οἱ πυκτεύειν εἰδότες, ἐὰν μὲν προλάβωσι τὸν ἀνταγωνιστὴν, οὐ παίονται τὴν ἀρχήν, πολλάκις δὲ ἀπέβησαν αὐτοὶ καταβαλόντες· ἐὰν δὲ ὑποχωρῶσι φοβούμενοι, τότε ἵσχυροτάτας πληγὰς λαμβάνοντιν· οὕτως ἐὰν μέν τις τοὺς πόνους δέχηται καταφρονῶν καὶ πλησιάζῃ προθύμως, οὐ πάνυ 20 ἵσχύοντι πρὸς αὐτόν· ἐὰν δὲ ἀφιστῆται καὶ ἀναχωρῇ, τῷ παντὶ μείζους καὶ σφοδρότεροι δοκοῦσι. τοῦτο δ' ἀν ἰδοις καὶ ἐπὶ τοῦ πυρὸς γιγνόμενον· ἐὰν μὲν σφόδρα ἐπιβῆσῃ, ἔσβεσας τὸ πῦρ· ἐὰν δὲ ὑποπτεύων καὶ δεδοικώς, σφόδρα ἐκαύθησῃ· ὥσπερ ἐνίστε παιᾶντες 30 οἱ παιᾶντος τῇ γλώττῃ τὸ πῦρ σβέννυοντιν. οὗτοι μὲν οὖν οἱ ἀνταγωνισταὶ σχεδὸν ὅμοιοί εἰσι τοῖς πυγμάχοις,

παίοντές τε καὶ ἄγχοντες καὶ διασπῶντες καὶ ἀποκτιν-
νύντες ἐνίστε. ἐτέρα δὲ δεινοτέρα μάχη καὶ ἀγών
ἐστιν οὐ μικρός, ἀλλὰ πολὺ τούτον μείζων καὶ ἐπικιν-
δυνότερος ὁ πρὸς τὴν ἡδονήν, οὐχ οἵαν Ὀμηρός φησιν,
5 αὐθις δὲ δοιμεῖα μάχη παρὰ νησὶν ἐτύχθη.

283 R

οὐχ οὗτος τρόπος τῆς μάχης· οὐ γὰρ ἄντικους βιά-
ζεσθαι τὴν ἡδονήν, ἀλλ' ἔξαπατᾶν καὶ γοητεύειν δει-
10 νοῖς φαρμάκοις, ὥσπερ Ὀμηρός φησι τὴν Κίρκην τοὺς
τοῦ Ὀδυσσέως ἑταίρους καταφαρμάξαι, καπειτα τοὺς
μὲν σὺς αὐτῶν, τοὺς δὲ λύκους γενέσθαι, τοὺς δὲ
ἄλλ' ἄττα θηρία. τοιοῦτόν ἐστι τὸ χρῆμα τῆς ἡδονῆς,
οὐχ ἀπλῶς ἐπιβουλευούσης, ἀλλὰ πάντα τρόπον, διά
15 τε τῆς ὄψεως καὶ ἀκοῆς ἢ ὀσφρήσεως ἢ γεύσεως ἢ
ἀφῆς, ἕτι δὲ σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ ἀφροδισίοις δια-
φθεῖραι πειρωμένης, δόμοίως μὲν ἐγρηγορότας, δόμοίως
δὲ κοιμωμένους. οὐδὲ γὰρ ὥσπερ πρὸς τοὺς πολεμί-
ους ἐστι φυλακὰς καταστήσαντας καθεύδειν, ἀλλὰ μά-
20 λισταὶ δὴ πάντων τότε ἐπιτίθεται, τὰ μὲν αὐτῷ τῷ
ὕπνῳ μαραίνουσα καὶ δουλούμενη, τὰ δὲ ἐπιπέμπουσα
ὄνειρατα πανοῦργα καὶ ἐπιβουλα, ἀναμιμνήσκοντα
αὐτῆς. ὁ μὲν οὖν πόνος διὰ τῆς ἀφῆς ἐπιγίγνεται
ώς τὸ πολὺ καὶ ταύτη πρόσεισιν, ἡ δὲ ἡδονὴ κατὰ πᾶ-
25 σαν αἰσθησιν ὅπόσας ἄνθρωπος αἰσθήσεις ἔχει, καὶ
δεῖ τοῖς μὲν πόνοις ἀπαντᾶν καὶ συμπλέκεσθαι, τὴν
δὲ ἡδονὴν φεύγειν ώς πορρωτάτω καὶ μηδὲν ὄλως ἢ
τάναγκαῖα ὅμιλεῖν. καὶ ἐνταῦθα ὁ κράτιστος ἀνήρ · 284 E
κράτιστος δὲ σχεδόν, ὃς ἂν δύνηται πλεῖστον ἀπο-
30 φεύγειν τὰς ἡδονάς· οὐδὲ γὰρ ἐστιν ἡδονῇ συνόντα
ἢ καὶ πειρώμενον συνεχῶς μὴ οὐ πάντας ἀλῶναι.
ὅταν οὖν κρατήσῃ καὶ περιγένηται τῆς ψυχῆς τοῖς

φαρμάκοις, γίγνεται τὸ λοιπὸν ἥδη τὸ τῆς Κίρκης,
 πλήξασα ὁμοίως τῇ φάρβῳ εἰς συφεόν τινα ἐλαύνει
 καὶ παθείργυνυσι. καὶ τὸ λοιπὸν ἀπ' ἑκείνου ἥδη ὁ
 ἀνθρωπος διατελεῖ σὺς ὡν ἦ λύκος. γίγνονται δὲ καὶ
 ὄφεις ὑφ' ἥδονῆς ποικίλοι καὶ ὀλέθροι καὶ ἄλλ' ἄττα⁵
 ἐρπετά, καὶ θεραπεύουσιν ἑκείνην ἀεὶ περὶ τὰς θύρας
 ὅντες καὶ ἐπιθυμοῦντες μὲν τῆς ἥδονῆς καὶ λατρεύ-
 οντες ἑκείνη, μυρίους δὲ ἄλλως πόνους ἔχοντες. ἢ
 γὰρ ἥδονὴ κρατήσασα αὐτῶν καὶ παραλαβοῦσα τοῖς
 πόνοις παραδίδωσι τοῖς ἔχθιστοις καὶ χαλεπωτάτοις.¹⁰
 τοῦτον δὴ τὸν ἀγῶνα ἐμοὶ καρτεροῦντι καὶ παρα-
 βαλλομένῳ πρὸς ἥδονὴν καὶ πόνον οὐδεὶς προσέχει
 τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοῖς ἀνδραπόδοις τοῖς
 πηδῶσι καὶ τρέχουσι καὶ χροεύουσιν. οὐδὲ γὰρ ὅτε
 τὸν Ἡρακλέα ἐώρων ἀγωνιζόμενον καὶ πονοῦντα,¹⁵
 255R οὐδὲν ἔμελεν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τότε ἵσως ἀθλητάς τι-
 νας ἐθαύμαζον, Ζήτην καὶ Κάλαιν καὶ Πηλέα καὶ
 ἄλλους τοιούτους δρομέας τινὰς καὶ παλαιστάς· καὶ
 τοὺς μὲν ἐπὶ κάλλει, τοὺς δὲ ἐπὶ πλούτῳ ἐθαύμαζον,
 καθάπερ Ἰασίωνα καὶ Κινύραν. περὶ δὲ τοῦ Πέλοπος²⁰
 ἔλεγον ὅτι καὶ τὸν ὕμον ἐλεφάντινον ἔχοι, ὥσπερ τι
 ὄφελος ὃν ἀνθρώπου χρυσῆν χεῖρα ἢ ἐλεφαντίνην ἔχον-
 τος ἥδραταλμοὺς ἀδάμαντος ἢ σμαράγδου· τὴν δὲ ψυχὴν
 οὐκ ἐγίγνωσκον αὐτοῦ ὅποιαν τινὰ εἶχε. τὸν δὲ Ἡρα-²⁵
 136M κλέα πονοῦντα μὲν καὶ ἀγωνιζόμενον ἥλεον, καὶ
 ἔφασαν αὐτὸν ἀνθρώπων ἀθλιώτατον· καὶ διὰ τοῦτο
 ἀθλους ἐκάλουν τοὺς πόνους αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα, ὡς
 τὸν ἐπίπονον βίον ἀθλιον ὅντα· ἀποθανόντα δὲ πάν-
 των μάλιστα τιμῶσι καὶ θεὸν νομίζουσι καί φασιν
 Ἡβῃ συνοικεῖν, καὶ τούτῳ πάντες εὔχονται, ὅπως αὐ-³⁰
 τοι μὴ ἔσονται ἀθλιοι, τῷ πλεῖστα ἀθλήσαντι. τὸν δὲ
 Εὐρυσθέα οἴονται κρατεῖν τούτου καὶ ἐπιτάττειν, ὃν

οὐδενὸς ἄξιον νενομίκασιν, οὐδὲ εὗξατο οὐδὲ ἔθυσεν
οὐδέποτε οὐδεὶς Εὐρυσθεῖ. πλὴν ὅ γε Ἡρακλῆς πε-
ριήσει τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν ἄπασαν, οὐδὲν ὥν
τούτοις ὅμοιος τοῖς ἀθληταῖς· ποῦ γὰρ ἂν ἐδυνήθη
5 περιελθεῖν σάρκας τοσαύτας ἔχων ἢ τοσούτων κρεῶν
δεόμενος ἢ βαθὺν οὕτως ὑπνον καθεύδων; ἀλλ’
ἄγρουπνος καὶ λεπτός, ὥσπερ οἱ λέοντες, ὁξὺ βλέπων,
ὁξὺ ἀκούων, οὕτε χειμῶνος οὕτε καύματος φροντί-
ζων, οὐδὲν δεόμενος στρωμάτων ἢ χλανίδων ἢ ταπή-
10 των, ἀλλὰ δέρμα ἀμπεχόμενος δυπαρόν, λιμοῦ πνέων,
τοῖς ἀγαθοῖς βοηθῶν, τὸν κακοὺς κολάξων. καὶ Διο- 286 R
μήδην δὲ τὸν Θρᾷκα, ὅτι ποικίλην εἶχεν ἐσθῆτα καὶ
καθῆστο ἐπὶ θρόνου πίνων δι’ ἡμέρας καὶ τρυφῶν, καὶ
τοὺς ξένους ἡδίκει καὶ τοὺς ὑφ’ αὐτόν, πολλὴν ἵππον
15 τρέφων, τῷ διοπάλῳ παιῶν διήραξεν ὥσπερ πίθον
παλαιόν. καὶ τὸν Γηρυόνην, πλείστους βοῦς ἔχοντα
καὶ τῶν πρὸς ἐσπέρας ἀπάντων πλουσιώτατον ὄντα
καὶ ὑπερηφανώτατον, αὐτόν τε ἀπέκτεινε καὶ τοὺς
ἀδελφοὺς καὶ τὰς βοῦς ἀπήλασε. τὸν δὲ Βούσιριν
20 εὑρὼν πάννυ ἐπιμελῶς ἀθλοῦντα καὶ δι’ ὅλης ἡμέρας
ἐσθίοντα καὶ φρονοῦντα μέγιστον ἐπὶ πάλῃ, διέρρη-
ξεν ἐπὶ τὴν γῆν καταβαλὼν ὥσπερ τὸν θυλάκους
τοὺς σφόδρα γέμουντας. καὶ τῆς Ἀμαξόνος ἔλυσε τὴν
ξώνην, θρυπτομένης αὐτῷ καὶ νομίζουσῆς ὅτι τῷ κάλ-
25 λει κρατήσει, συγγενόμενός τε καὶ δεῖξας ὅτι οὐκ ἄν
ποτε ἡτηθείη κάλλους οὐδ’ ἂν μείνειε χάριν γυναι-
κὸς πόροι τῶν αὐτοῦ κτημάτων οὐδέποτε. τὸν δὲ
Προμηθέα, σοφιστήν τινα, ἐμοὶ δοκεῖν, καταλαβὼν 137 M
ὑπὸ δόξης ἀπολλύμενον, καὶ νῦν μὲν οἰδοῦντος αὐτῷ
30 καὶ αὖξοντος τοῦ ἥπατος, δόποτε ἐπαινοῖτο, πάλιν δὲ
φθίνοντος, δόποτε ψέγοιεν αὐτόν, ἐλεήσας καὶ φοβή-
σας ἐπαυσετοῦ τύφου καὶ τῆς φιλονεικίας· καὶ οὕτως

287 R ὥχετο ὑγιᾶ ποιήσας. ταῦτα μὲν οὖν ἐπραττεν οὐδὲν Εὔρυσθεῖ χαριζόμενος. τὰ δὲ μῆλα τὰ χρυσᾶ ἀ ἔκόμισε λαβὼν ἔδωκεν ἐκείνῳ, τὰ τῶν Ἐσπερίδων· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ἐδεῖτο, ἀλλ' ἐκέλευσε κλάειν ἔχοντα. μηδὲν γὰρ ὄφελος εἶναι ἀνθρώπῳ χρυσῶν μήλων· 5 μηδὲ γὰρ ταῖς Ἐσπερίσι γενέσθαι. πέρας δέ, ἐπεὶ βραδύτερος ἐγίγνετο καὶ ἀσθενέστερος αὐτοῦ, φοβούμενος μὴ οὐ δύνηται ξῆν ὅμοιώς, ἔπειτα οἷμαι νόσου τινὸς καταλαβούσης κάλλιστα ἀνθρώπων ἐθεραπευσεν αὐτόν, πυρὰν νήσας ἐν τῇ Οἰτῃ ξύλων ὡς ξηρο- 10 τάτων καὶ δεῖξας ὅτι οὐδὲν ἄξιον ἐφόροντις τοῦ πυρετοῦ. πρότερον δέ, ἵνα μὴ δοκῇ σεμνὰ μόνον καὶ μεγάλα ἔογα διαπράττεσθαι, τὴν κόπρον ἀπελθὼν τὴν κειμένην παρ' Αὔγεα, πολύ τι χρῆμα πολλῶν ἐτῶν, ἐκείνην ἔξεφόρει καὶ ἐκάθαιρεν. ἥγετο γὰρ οὐχ ἡττον 15 αὐτῷ διαμαχητέον εἶναι καὶ πολεμητέον πρὸς τὴν δόξαν ἢ τὰ θηρία καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς κακούργους. ταῦτα δὲ λέγοντος τοῦ Διογένους, περιίσταντο πολλοὶ καὶ πάνυ ἡδέως ἡκροῶντο τῶν λόγων. ἐννοήσας δὲ οἷμαι τὸ τοῦ Ἡρακλέους, τοὺς μὲν λόγους ἀφῆκε, 20 χαμαὶ δὲ καθεξόμενος ἐποίει τι τῶν ἀδόξων. εὐθὺς οὖν οἱ πολλοὶ κατεφρόνουν αὐτοῦ καὶ μαίνεσθαι ἐφασαν, καὶ πάλιν ἐθορύβουν οἱ σοφισταί, καθάπερ ἐν τέλματι βάτραχοι τὸν ὕδρον οὐχ ὁρῶντες.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ Η ΙΣΘΜΙΚΟΣ.

Ίσθμιῶν ὅντων κατέβη Διογένης εἰς τὸν Ἰσθμόν, 25 ὡς ἔοικεν, ἐν Κορίνθῳ διατρίβων. παρετύγχανε δὲ

ταῖς πανηγύρεσιν οὐχ ὥπερ οἱ πολλοὶ ἔνεκα, βουλόμενοι θεάσασθαι τοὺς ἀθλητὰς καὶ ἵνα ἐμπλησθῶσιν, ἀλλ᾽ ἐπισκοπῶν οἷμαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν. ἥδει γὰρ ὅτι φανερώτατοί εἰσιν ἐν 5 ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς πανηγύρεσιν· ἐν δὲ πολέμῳ καὶ στρατοπέδῳ λανθάνουσι μᾶλλον διὰ τὸ κινδυνεύειν καὶ φοβεῖσθαι. καὶ μέντοι ἐνόμιξε τούτους εὐιατοτέρους εἶναι· καὶ γὰρ τὰ νοσήματα τοῦ σώματος, ὅταν ἔκδηλα ἦ, φῶν θεραπεύεσθαι ὑπὸ τῶν λατρῶν ἥ μέχρι 10 ὑποστέλλεται· τοὺς μέντοι ἀμελουμένους τῶν ἀνθρώπων ἐν ταῖς τοιαύταις διατριβαῖς τάχιστα ἀπόλλυσθαι. διὰ ταῦτα παρέβαλλεν εἰς τὰς πανηγύρεις. ἔλεγε δὲ ἐπισκώπτων, ὅτε ἐπιπλήττοι τὸ τοῦ κυνός· διὰ γὰρ τὴν χαλεπότητα καὶ τὸ λοιδορεῖσθαι πούνα αὐτὸν 15 ἀπεκάλουν· τοὺς γὰρ κύνας ἐπεσθαι μὲν εἰς τὰς πανηγύρεις, μηδένα δὲ ἀδικεῖν τῶν ἐκεῖ γιγνομένων, ὑλακτεῖν δὲ καὶ μάχεσθαι τοῖς κακούργοις καὶ λησταῖς, καὶ ὅταν οἱ ἀνθρώποι μεθυσθέντες καθεύδωσιν, αὐτὸς ἐγρηγορότας φυλάττειν. ὡς δὲ ἐφάνη ἐν τῇ πανηγύρῃ, ^{289 R} Κορινθίων μὲν οὐδεὶς αὐτῷ προσεῖχε τὸν νοῦν, ὅτι πολλάκις αὐτὸν ἐώρων ἐν τῇ πόλει καὶ περὶ τὸ Κράνειον. οἱ γὰρ ἀνθρώποι οὓς ἂν ἀεὶ βλέπωσι καὶ οἵς νομίζουσιν εἶναι δόπτε βούλονται προσελθεῖν, τούτων οὐ πάνυ φροντίζουσιν· οὓς δ' ἂν διὰ χρόνου 20 ἤδωσιν ἥ μηδεπάποτε ἑορακότες, πρὸς ἐκείνους τρέπονται. ὅθεν ἡκιστα ὠφελοῦντο ὑπὸ τοῦ Διογένους Κορίνθιοι, καθάπερ οὖν νοσοῦντες ἐπιδημοῦντος λατροῦ, οἵ γε οὐδὲ προσῆσαν, ἀλλ᾽ ἐνόμιξον ἴκανὸν εἶναι καὶ τὸ δρᾶν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. τῶν δὲ ἄλλων οἱ μακρόθεν 25 μάλιστα προσῆσαν πρὸς αὐτόν, ἀπὸ τῆς Ἰωνίας τε καὶ Σικελίας καὶ Ἰταλίας ὅσοι παρῆσαν καὶ τῶν ἐκ Λιβύης τινὲς καὶ τῶν ἐκ Μασσαλίας καὶ ἀπὸ Βορ- ^{139 M}

σθένους, οὗτοι δὴ πάντες ἵδεῖν βουλόμενοι μᾶλλον
αὐτὸν καὶ βραχύ τι ἀκοῦσαι λέγοντος, ὡς ἔχοιεν
ἀπαγγέλλειν ἑτέροις, ἢ βελτίους γενέσθαι. ἐδόκει γὰρ
ἴκανὸς εἶναι λοιδορῆσαι καὶ τοῖς ἐρωτῶσιν ἀποκρί-
νασθαι πρὸς ἐπος. ὥσπερ οὖν τοῦ Ποντικοῦ μέλιτος 5
γενέσθαι ἐπίχειροῦσιν οἱ ἄπειροι, γενισάμενοι δὲ πα-
ραχρῆμα ἔξέπτυσαν δυσχεράναντες, ὅτι πικρόν ἐστι
καὶ ἀηδές, οὕτω καὶ τοῦ Διογένους ἀποπειρᾶσθαι μὲν
ἥθελον διὰ πολυπρομοσύνην, ἐλεγχόμενοι δὲ ἀπε-
στρέφοντο καὶ ἔφευγον. καὶ ἄλλων μὲν ἥδοντο λοι- 10
δορούμενων, αὐτὸλ δὲ ἐφοβοῦντο καὶ ἀνεγάρδουν. καὶ
εἰ μὲν ἔσκωπτε καὶ ἐπαιξεν, ὥσπερ εἰώθει ἐνίστε,
ὑπερφυῶς ἔχαιρον· ἀνατειναμένου δὲ καὶ σπουδάσαν-
τος οὐχ ὑπέμενον τὴν παροησίαν, καθάπερ οἷμαι τὰ 14
παιδία προσπαῖζοντα ἥδεται τοῖς γενναίοις κυσίν, 15
ἐπειδὴν δὲ χαλεπήνη καὶ ὑλάξη μεῖζον, ἔξεπλάγη καὶ
τῷ δέει τέθνηκε. καὶ τότε ἐκεῖνος ἐποίει ταύτα, οὐδὲν
μετατρεπόμενος οὐδὲ φροντίζων, εἴτε ἐπαινοίη τις
αὐτὸν εἴτε καὶ ψέγοι τῶν παρόντων, οὐδὲ εἰ τῶν
πλουσίων τε καὶ ἐνδόξων ἢ στρατηγὸς ἢ δυνάστης 20
διαλέγοιτο προσελθὼν ἢ τῶν πάνν φαύλων τε καὶ
πενήτων· ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ληρούντων ἐνίστε
κατεφρόνει, τοὺς δὲ σεμνοὺς εἶναι βουλομένους καὶ
μέγα φρονοῦντας ἐφ' αὐτοῖς διὰ πλοῦτον ἢ γένος καὶ
ἄλλην τινὰ δύναμιν, τούτους μάλιστα ἐπίειξε καὶ ἐκό- 25
λαξε πάντα τρόπον. τινὲς μὲν οὖν αὐτὸν ἐθαύμαζον
ὡς σοφώτατον πάντων, τισὶ δὲ μαίνεσθαι ἐδόκει, πολ-
λοὶ δὲ κατεφρόνουν ὡς πτωχόν τε καὶ οὐδενὸς ἀξίου
τινὲς δ' ἐλοιδόρουν, οἱ δὲ προπηλακίζειν ἐπεχειρόουν,
ὅστι ὁ πτοῦντες πρὸ τῶν ποδῶν, ὥσπερ τοῖς κυσίν, 30
οἱ δὲ καὶ τοῦ τρίβωνος ἥπτοντο προσιόντες, πολλοὶ δὲ
οὐκ εἶσαν, ἀλλ' ἡγανάκτουν, καθάπερ Ὁμηρός φησι τὸν

Ὁδυσσέα προσπαῖζειν τοὺς μηνηστῆρας, κάκεῖνον πρὸς 291 R
 δόλιγας ἡμέρας ἐνεγκεῖν τὴν ἀκολασίαν αὐτῶν καὶ τὴν 140 M
 ὑβριν· ὁ δὲ ὄμοιος ἦν ἐν ἄπαντι· τῷ ὅντι γὰρ ἐώκει
 βασιλεῖ καὶ δεσπότῃ, πτωχοῦ στολὴν ἔχοντι, κάπειται
 5 ἐν ἀνδραπόδοις τε καὶ δούλοις αὐτοῦ στρεφομένῳ
 τρυφᾶσι καὶ ἀγνοοῦσιν ὅστις ἔστι, καὶ φαδίως φέροντι
 μεθύοντας ἀνθρώπους καὶ μαινομένους ὑπὸ ἀγνοίας
 καὶ ἀμαθίας. ὅμως δὲ οὗ τε ἀθλοθέται τῶν Ἰσθμίων
 10 καὶ τῶν ἄλλων ὕστοι ἔντιμοι καὶ δυνατοὶ σφόδρα ἡπο-
 ροῦντο καὶ συνεστέλλοντο, κατ' ἐκεῖνον ὅπότε γέ-
 νοιντο, καὶ πάντες οὗτοι σιγῇ παρῆσαν ὑποβλέποντες
 αὐτόν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐστεφανώσατο τῆς πίτυος, πέμ-
 ψαντες οἱ Κορίνθιοι τῶν ὑπηρετῶν τινας ἐκέλευνον
 ἀποθέσθαι τὸν στέφανον καὶ μηδὲν παράνομον ποιεῖν.
 15 ὁ δὲ ἥρετο αὐτὸν διὰ τί παράνομόν ἐστιν αὐτὸν ἐστε-
 φανῶσθαι τῆς πίτυος, ἄλλους δὲ οὐ παράνομον. εἶπεν
 οὖν τις αὐτῶν, "Οτι οὐ νενίκηκας, ὡς Διόγενες. ὁ δέ,
 Πολλούς γε, εἶπεν, ἀνταγωνιστὰς καὶ μεγάλους, οὐχ
 οἵα ταῦτα ἔστι τὰ ἀνδράποδα τὰ νῦν ἐνταῦθα πα-
 20 λαίοντα καὶ δισκεύοντα καὶ τρέχοντα, τῷ παντὶ δὲ
 χαλεπωτέρους, πενίαν καὶ φυγὴν καὶ ἀδοξίαν, ἔτι δὲ
 ὁργὴν τε καὶ λύπην καὶ ἐπιθυμίαν καὶ φόβον καὶ τὸ
 πάντων ἀμαχώτατον θηρίον, ὑπουλον καὶ μαλακόν,
 ἥδονήν· ἢ οὐδεὶς οὔτε τῶν Ἑλλήνων οὔτε τῶν βαρ-
 25 βάρων ἄξιος μάχεσθαι καὶ περιεῖναι τῇ ψυχῇ ιρατή-
 σας, ἀλλὰ πάντες ἥττηνται καὶ ἀπειρήκασι πρὸς τὸν
 ἀγῶνα τοῦτον, Πέρσαι καὶ Μῆδοι καὶ Σύροι καὶ Μα-
 κεδόνες καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι, πλὴν ἐμοῦ. 292 R
 πότερον οὖν ὑμῖν ἄξιος δοκῶ τῆς πίτυος, ἢ λαβόντες
 30 αὐτὴν δώσετε τῷ πλείστων κρεῶν γέμοντι; ταῦτα
 οὖν ἀπαγγέλλετε τοῖς πέμψασι καὶ ὅτι αὐτοὶ παρανο-
 μοῦσιν· οὐ γὰρ νικήσαντες οὐδένα ἀγῶνα περιέρχον-

ται στεφάνους ἔχοντες· καὶ ὅτι ἐνδοξότερα πεποίηκα
 τὰ Ἰσθμια κατακρατήσας αὐτὸς τὸν στέφανον, καὶ ὅτι
 οὐ τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ ταῖς αἰξὶ δηλαδὴ περιμάχη-
 μιμτον αὐτὸν εἶναι δεῖ. μετὰ δὲ τοῦτο ἰδών τινα ἐκ τοῦ
 σταδίου βαδίζοντα μετὰ πολλοῦ πλήθους καὶ μηδὲ 5
 ἐπιβαίνοντα τῆς γῆς, ἀλλὰ ὑψηλὸν φερόμενον ὑπὸ τοῦ
 ὄχλου, τοὺς δέ τινας ἐπακολουθοῦντας καὶ βοῶντας,
 ἄλλους δὲ πηδῶντας ὑπὸ χαρᾶς καὶ τὰς χεῖρας αἰρού-
 τας πρὸς τὸν οὐρανόν, τοὺς δὲ ἐπιβάλλοντας αὐτῷ
 στεφάνους καὶ ταινίας, ὅτε ἐδυνήθη προσελθὼν ἥρε- 10
 το τίς ἐστιν ὁ θόρυβος ὁ περὶ αὐτὸν καὶ τί συνέβη.
 ὁ δὲ ἔφη, Νικῶμεν, Διόγενες βέλτιστε, ἀνδρῶν τὸ
 στάδιον. Τοῦτο δὲ τί ἐστιν; εἶπεν· οὐ γὰρ δὴ φρο-
 νιμώτερος γέγονας οὐδὲ μικρὸν, ὅτι ἔφθασας τοὺς
 συντρέχοντας, οὐδὲ σωφρονέστερος νῦν ἢ πρότερον 15
 οὐδὲ δειλὸς ἦτον, οὐδ' ἔλαττον ἀλγεῖς οὐδ' ἔλαττό-
 νων δεήσει τὸ λοιπὸν οὐδὲ ἀλυπότερον βιώσει. Μὰ
 Δία, εἶπεν, ἀλλὰ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων ταχύτατός εἴμι
 293R πάντων. ἀλλ' οὐ τῶν λαγῶν, ἔφη ὁ Διογένης, οὐδὲ
 τῶν ἐλάφων· καίτοι ταῦτα τὰ θηρία πάντων ἐστὶ τά- 20
 χιστα καὶ δειλότατα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς
 κύνας καὶ τοὺς ἀετοὺς φοβεῖται, καὶ ξῆ βίον ἄθλιον.
 οὐκ οἶσθα, ἔφη, ὅτι τὸ τάχος δειλίας σημεῖόν ἐστι;
 τοῖς γὰρ αὐτοῖς ξώσις συμβέβηκε ταχίστοις τε εἶναι
 καὶ ἀνανδροτάτοις. ὁ γοῦν Ἡρακλῆς διὰ τὸ βραδύτε- 25
 ρος εἶναι πολλῶν καὶ μὴ δύνασθαι κατὰ πόδας αἰρεῖν
 τοὺς κακούργους, διὰ τοῦτο ἐφόρει τόξα καὶ τούτοις
 ἔχοντο ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. καὶ ὅς, Ἀλλὰ τὸν Ἀχιλ-
 λέα, ἔφη, ταχὺν ὅντα, φησὶν ὁ ποιητὴς ἀνδρειότατον
 εἶναι. Καὶ πῶς, ἔφη, οἶσθα ὅτι ταχὺς ἦν ὁ Ἀχιλλεύς; 30
 τὸν μὲν γὰρ Ἐκτορα ἐλεῖν οὐκ ἐδύνατο κατὰ τὴν ἡμέ-
 ραν ὅλην διώκων. οὐκ αἰσχύνει, ἔφη, ἐπὶ πράγματι

σεμνυνόμενος, ἐν ᾧ τῶν φαυλοτάτων θηρίων χείρων πέφυκας; οἵμαι γάρ σε μηδὲ ἀλώπεκα δύνασθαι φθάσαι. πόσον δέ τι καὶ ἔφθασας; Παρ' ὀλίγον, εἶπεν, ὡς Διόγενες, τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ θαυμαστὸν ἐγένετο 5 τῆς νίκης. "Ωστε, ἔφη, παρ' ἐν βῆμα εὐδαιμων γέγονας. "Απαντες γάρ οἱ κράτιστοι ἥμεν οἱ τρέχοντες. Οἱ δὲ κόρυδοι πόσῳ τινὶ θᾶττον ὑμῶν διέρχονται τὸ^{142M} στάδιον; Πτηνοὶ γάρ εἰσιν, εἶπεν. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Διογένης, εἴπερ τὸ ταχύτατον εἶναι κράτιστόν ἐστι, 10 πολὺ βέλτιον κόρυδον εἶναι σχεδὸν ἢ ἀνθρωπον· ὅστε τὰς ἀηδόνας οὐδέν τι δεῖν οἰκτείρειν οὐδὲ τοὺς ἔποπας, ὅτι ὄφινθες ἐγένοντο ἐξ ἀνθρώπων, ὡς ὑπὸ^{294R} τοῦ μύθου λέλεκται. 'Ἄλλ' ἐγώ, ἔφη, ἀνθρωπος ὃν ἀνθρώπων ταχύτατός εἰμι. τί δέ; οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς μύριηξιν, εἶπεν, εἰκὸς ἄλλον ἄλλον ταχύτερον εἶναι; μὴ οὖν θαυμάζουσιν αὐτόν; ἢ οὐ δοκεῖ σοι γελοῖον εἶναι, εἰ τις ἐθαύμαξε μύριηκα ἐπὶ τάχει; τί δέ; εἰ χωλοὶ πάντες ἦσαν οἱ τρέχοντες, ἐχρῆν σε μέγα φρονεῖν, ὅτι χωλοὺς οὐ χωλὸς ἔφθης; τοιαῦτα δὲ πρὸς 15 τὸν ἀνθρωπον διαλεγόμενος πολλοὺς ἐποίησε τῶν παρόντων καταφρονῆσαι τοῦ πράγματος, κάκενον αὐτὸν λυπούμενον ἀπελθεῖν καὶ πολὺ ταπεινότερον. τοῦτο δὲ οὐ μικρὸν παρεῖχε τοῖς ἀνθρώποις, διπότε ἵδοι τινὰ μάτην ἐπαιρόμενον καὶ διὰ πράγμα οὐδενὸς 20 ἄξιον ἐξω τοῦ φρονεῖν, συστείλας ἐπὶ βραχὺ καὶ ἀφελὼν μικρόν τι τῆς ἀνοίας, ὕσπερ οἱ τὰ πεφυσημένα καὶ οἰδοῦντα νύξαντες ἢ σείσαντες. ἐν δὲ τούτῳ θεασάμενος ἵππους ἐν τῷ αὐτῷ δεδεμένους, ἐπειτα μαχομένους τε καὶ λακτίζοντας αὐτούς, καὶ πολὺν ὄχλον 25 περιεστῶτας καὶ θεωμένους, ἐως καμὼν ὁ ἔτερος ἔφυγεν ἀπορρήσας προσελθὼν ἐστεφάνωσε τὸν μένοντα καὶ ἀνεκήρυξεν ὡς Ἰσθμιονίκην, ὅτι λακτίζων

ἐνίκησεν. ἐπὶ τούτῳ γέλως καὶ θόρυβος ἦν ἀπάντων, καὶ τὸν Διογένην πολλοὶ ἐθαύμαζον καὶ τῶν ἀθλητῶν πάτεργέλων, καὶ τινας ἀπελθεῖν φασιν οὐκ ἰδόντας αὐτούς, ὅσοι κακῶς ἐσκήνουν ἢ καὶ τούτου ἡπόρουν.

143 M
295 R

ΔΙΟΓΕΝΗΣ Η ΠΕΡΙ ΟΙΚΕΤΩΝ.

Ἄπιών ποτε Διογένης ἐκ Κορίνθου Ἀθήναξε 5 συνέβαλε κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνὶ τῶν γνωρίμων, καὶ ἥρετο ποι ἄπεισιν, οὐχ ὕσπερος οἱ πολλοὶ τὰ τοιαῦτα ἐπερωτῶσιν, ἐπιδεικνύμενοι ὅτι οὐκ ἀμελὲς εἰδέναι αὐτοῖς τὰ περὶ τῶν φίλων, ἔπειτα ἀκούσαντες μόνον ἀπηλλάγησαν· ἀλλ' ὕσπερος οἱ λατρῷ ἀνακρίνουσι τοὺς 10 ἀσθενοῦντας ὅτι μέλλουσι ποιεῖν ἐνεκα τοῦ συμβουλεῦσαι, καὶ τὰ μὲν κελεύοντι, τὰ δὲ ἀπαγορεύοντιν, οὕτως ἀνέκρινεν ὁ Διογένης τὸν ἄνθρωπον ὃ τι πράττοι; καὶ ὃς ἔφη, Ὡ Διόγενες, πορεύομαι εἰς Δελφοὺς τῷ θεῷ χρησόμενος. μέλλων δὲ διὰ Βοιωτῶν ἀπιέναι, 15 ὁ γὰρ παῖς με ὁ μετ' ἐμοῦ πορευόμενος ἀπέδρα, νῦν ἐπὶ Κορίνθου ἄπειπι· ἵσως γὰρ ἂν εὑροιμι καὶ τὸν παῖδα. καὶ ὁ Διογένης εἶπεν, ὕσπερ εἰώθει, σπουδάσας, Ἐπειτα, καταγέλαστε, ἐπιχειρεῖς θεῷ χρῆσθαι, οὐ δυνάμενος ἀνδραπόδῃ χρήσασθαι; ἢ οὐ 20 δοκεῖ σοι τοῦτο ἐκείνου ἥττον χαλεπὸν καὶ ἐλάττονα ἔχειν κίνδυνον τοῖς οὐ δυναμένοις χρήσασθαι ὁρθῶς; τί δὲ καὶ βουλόμενος, εἶπε, ξητεῖς τὸν παῖδα; ἢ οὐκ ἦν πονηρός; Πάντων γε, ἔφη, μάλιστα· μηδὲν γὰρ 25 ὑπὸ ἐμοῦ ἀδικούμενος, πρὸς δὲ καὶ εὐεργετούμενος, ἵσως, ὡς Διόγενες, κακὸς αὐτὸς ὡν ἥγεῖτο πονηρόν· εἰ γὰρ ἀγαθὸν ἥγεῖτο, οὐκ ἂν ποτε ἀπέλιπεν. Ἐπειτα

ἐκεῖνος μέν, ἔφη, σὲ πονηρὸν ἥγούμενος ἔφυγεν, ἵνα
 μὴ βλάπτηται ὑπὸ σοῦ, σὺ δὲ ἐκεῖνον πονηρὸν εἶναι
 λέγων ξητεῖς, δῆλον ὅτι βλάπτεσθαι ὑπ' αὐτοῦ βου-
 λόμενος; ἢ οὐχ οἱ κακοὶ ἀνθρώποι βλαβεροί εἰσι τοῖς
 5 ἔχουσι καὶ τοῖς χρωμένοις, ἐάν τε Φρύγες ὕσιν ἐάν τε
 Ἀθηναῖοι, ἐάν τε ἐλεύθεροι ἐάν τε δοῦλοι; καίτοι
 κύνα μὲν οὐδεὶς κακὸν ἥγούμενος ξητεῖ ἀποδράντα, οἱ^{144M}
 δὲ καὶ ἐκβάλλουσιν, ἐὰν ἐπανέλθῃ ἀνθρώπου δὲ πο-
 νηροῦ ἀπαλλαγέντες οὐκ ἀγαπῶσιν, ἀλλὰ πολλὰ πράγ-
 10 ματα ἔχουσι καὶ τοῖς ξένοις ἐπιστέλλοντες καὶ αὐτοὶ
 ἀποδημοῦντες καὶ χρήματα ἀναλίσκοντες, ὅπως λάβω-
 σιν αὐτόν. καὶ πότερον οἵτινες πλείους ὑπὸ κυνῶν βλα-
 βῆναι πονηρῶν ἢ ὑπὸ ἀνθρώπων; ὑπὸ μέν γε κυνῶν
 φαύλων ἔνα τὸν Ἀκταίωνά φασιν ἀπολέσθαι, καὶ τού-
 15 των μανέντων· ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων φαύλων οὐδὲ εἰπεῖν
 ἔστιν ὅσοι ἀπολώλασι καὶ ἴδιῶται καὶ βασιλεῖς καὶ πό-
 λεις ὄλαι, οἱ μὲν ὑπὸ οἰκετῶν, οἱ δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν
 καὶ δορυφόρων, οἱ δὲ ὑπὸ φίλων τινῶν καλουμένων, οἱ
 δέ τινες καὶ ὑπὸ υἱέων καὶ ἀδελφῶν καὶ γυναικῶν. ἂρα
 20 οὖν οὐ μέγα κέρδος, ὅτῳ ἀν συμβῇ ἀπαλλαγῆναι κα-
 κοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ δεῖ τοῦτον ξητεῖν τε καὶ ἐπιδιώκειν;^{297R}
 ὥσπερ εἴ τις ἀπαλλαγὴν νόσημα ἔξήτει καὶ ἐβούλετο
 ἀναλαβεῖν εἰς τὸ σῶμα; καὶ ὁ ἀνθρώπος εἶπε, Ταῦτα
 μὲν ὁρθῶς· εἶπας, ὡς Διόγενες· ἀλλὰ χαλεπόν ἔστιν
 25 ἀδικηθέντα μὴ τιμωρήσασθαι. ἐκεῖνος γὰρ οὐδὲν ὑπ'
 ἔμοι παθών, ὡς ὁρᾶς, ἐτόλμησεν ἀπολιπεῖν με· ὃς
 ἔργον μὲν παρ' ἔμοι οὐδὲν ἔπειρατεν ὅσα δοῦλοι ἔργά-
 ζονται, ἀργὸς δὲ ὃν ἔνδον ἐτρέφετο, οὐδὲν ποιῶν ἢ
 30 ἔμοι ἀκολουθῶν. Ἔπειτα, ἔφη, οὐδὲν ἡδίκεις αὐτὸν
 ἀργὸν ὅντα καὶ ἀμαθῆ τρέφων καὶ ποιῶν ὅτι κάκιστον;
 ἢ γὰρ ἀργία καὶ τὸ σχολὴν ἄγειν ἀπόλλυσι πάντων
 μάλιστα τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπους. οὐκοῦν ὁρθῶς

συνῆκεν ὑπὸ σοῦ διαφθειρόμενος, καὶ ἀπέδρα δικαίως, ἵν' ἐργάζηται δῆλον ὅτι καὶ μὴ σχολάξων τε καὶ καθεύδων καὶ ἐσθίων χείρων ἀεὶ γίγνηται. σὺ δὲ ἶσως οἱεὶ μικρὸν ἀδίκημα εἶναι, ὃς ἀνθρωπον ποιεῖ πονηρότερον, ἀλλ' οὐχὶ τοῦτον δεῖν πάντων μάλιστα 5 φεύγειν ὡς ἔχθιστον καὶ ἐπιβουλότατον; καὶ ὅς, Τί οὖν, ἔφη, ποιήσω; οὐ γὰρ ἔστι μοι ἄλλος οἰκέτης. Τί δέ, ἔφη, ποιήσεις, ὅταν ἄλλα ὑποδήματα μὴ ἔχῃς, τὰ δὲ ὅντα ἐνοχλῆ καὶ διακόπτῃ τοὺς πόδας; ἄρα οὐχ 10 ὑπολυσάμενος ὅτι τάχιστα ἀνυπόδητος βαδιεῖ; ἀλλὰ

145 μᾶλλον αὐτόματον λυθῆ, πάλιν ἐπιδεῖς τε καὶ σφίγγεις τὸν πόδα; καὶ γὰρ δὴ ὥσπερ οἱ ἀνυπόδητοι ἐνίστε 298 R φῶν βαδίζουσι τῶν φαύλως ὑποδεδεμένων, οὕτω πολλοὶ χωρὶς οἰκετῶν φῶν ξῶσι καὶ ἀλυπότερον τῶν πολλοὺς οἰκέτας ἔχοντων. οὐχ ὁρᾶς τοὺς πλουσίους, 15 δόποσα πράγματα ἔχουσιν, οἱ μὲν θεραπεύοντες τοὺς νοσοῦντας τῶν οἰκετῶν καὶ δεόμενοι λατρῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν παραμενούντων; καὶ γὰρ ὡς τὸ πολὺ πέφυκεν ἀμελεῖν αὐτῶν τὰ ἀνδράποδα καὶ οὐ προσέχειν ἐν ταῖς νόσοις, τὸ μέν τι ὑπὸ ἀκρασίας, τὸ δὲ ἡγού- 20 μενα, εἰ τι πάθοι, τοὺς δεσπότας ξημιώσεσθαι, οὐχ αὐτούς· οἱ δὲ μαστιγοῦντες δσημέραι, ἔτεροι δὲ δεσμεύοντες, ἄλλοι διώκοντες φεύγοντας. καὶ γάρ τοι οὕτε ἀποδημῆσαι δύνανται φῶν, ὅπόταν δοκῇ αὐτοῖς, οὕτε μένοντες σχολὴν ἄγουσι. τὸ δὲ πάντων 25 γελοιότατον ἐνίστε ἀποροῦσι διακόνων μᾶλλον τῶν πενήτων τε καὶ οὐκ ἔχοντων οὐδένα οἰκέτην. καὶ ἔστι τὸ πρᾶγμα ὅμοιον τοῖς ιούλοις· οἵμαι γάρ σε εἰδέναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μυρίους πόδας ἔχοντες βραδύτατοί εἰσι τῶν ἐρπετῶν. οὐκ οἶσθα ὅτι τὸ σῶμα ἡ 30 φύσις ἐκάστῳ ἐποίησεν ἴκανὸν εἶναι πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θεραπείαν; πόδας μέν, ὥστε ἀπιέναι, χείρας δέ,

ῶστε ἐργάζεσθαι καὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἐπιμελεῖ-
σθαι, ὁφθαλμοὺς δέ, ὕστε δρᾶν, ὅτα δέ, ὕστε
ἀκούειν. πρὸς δὲ τούτοις σύμμετρον ἐποίησε τὴν
γαστέρα, καὶ οὐ δεῖται πλείονος τροφῆς ὁ ἀνθρωπός
5 ἢ δυνατός ἐστιν αὐτῷ πορίζειν, ἀλλὰ τοῦτο μέτρον
ἐκάστῳ ἴκανώτατον καὶ ἄριστον καὶ ὑγιέστατον.
ὕσπερ οὖν ἡ χεὶρ ἀσθενεστέρα ἐστὶν ἡ πλείονας δακ-
τύλους ἔχουσα τῶν φύσει γιγνομένων, καὶ ὁ τοιοῦ-
τος ἀνθρωπός ἀνάπτηρος καλεῖται τρόπον τινὰ ὃ ἂν²⁹⁹
10 ἔξωθεν προσφυῇ δάκτυλος περιττὸς καὶ μηδὲ τοῖς
ἄλλοις χρῆσθαι δύνηται κατὰ τρόπον, οὗτος ὅταν
πολλοὶ πόδες καὶ πολλαὶ χεῖρες καὶ πολλαὶ γαστέρες
ἀνθρώπῳ τινὶ προσγένενται, μὰ Δί’ οὐκ ἰσχυρό-
τερος οὗτος γίγνεται πρὸς οὐδὲν οὐδὲ μᾶλλον τυγχά-
15 νει ὃν δεῖ τυγχάνειν αὐτόν, ἀλλὰ πολὺ ἔλαττον καὶ
δυσχερέστερον. σὺ δέ, ἔφη, νῦν μὲν ἐνὶ ἀνθρώπῳ
ξητεῖς τροφήν, τότε δὲ δυσί· καὶ νῦν μὲν σαντὸν^{146M}
νοσηλεύσεις, ἐὰν ἄρα συμβῇ τις ἀσθένεια, τότε δὲ
ἀνάγκη θεραπεύειν κάκεῖνον νοσοῦντα· καὶ νῦν μὲν
20 ὅταν αὐτὸς ἦς ἐν τῇ οἰκίᾳ, οὐ φροντίζεις μὴ τι αὐτὸς
ὑφέλῃ, οὐδὲ ὅταν καθεύδῃς, μὴ ἐγρηγορῶς ὁ παῖς
κακόν τι ἐργάσηται. πάντα δὴ ταῦτα δεῖ σε σκοπεῖν.
γνναῖκα τοίνυν εἰ ἔχεις, τότε μὲν οὐκ ἀν ἡξίου σε
θεραπεύειν, δρῶσα οἰκέτην ἔνδον τρεφόμενον, καὶ
25 τὰ μὲν ἐκείνῳ μαχομένη, τὰ δὲ αὐτὴ τρυφῶσα, ἐνο-
χλεῖν σε ἐμελλεν· νῦν δὲ ἥττον μὲν αὐτὴ ἀλγήσει,
μᾶλλον δὲ σοῦ ἐπιμελήσεται. καὶ μὴν ὅπου οἰκέτης
ἐστίν, εὐθὺς διαφθείρονται οἱ γιγνόμενοι παιδεῖς καὶ
ἀργότεροί τε γίγνονται καὶ ὑπεροηφανώτεροι, ὅντος μὲν
30 τοῦ διακονοῦντος, ἔχοντες δὲ οὐ καταφρονῶσιν. ὅπου
δ’ ἀν αὐτοὶ ὢσι, πολὺ ἀνδρειότεροι καὶ ἰσχυρότεροι
καὶ τῶν πατέρων εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς κήδεσθαι μανθά-

300 R νοντες. Ἐλλ', ὁ Διόγενες, πένης τέ εἰμι καὶ εἰ μὴ συμφέροι κεκτῆσθαι τὸν οἰκέτην, ἀποδώσομαι αὐτόν.
 Ἔπειτα, ἔφη, οὐκ αἰσχύνει, πρῶτον μὲν ἔξαπατῶν τὸν ἄνθρωπον, πονηρὸν αὐτῷ ἀποδιδόμενος; η̄ γὰρ οὐκ ἐρεῖς τάληθὲς η̄ οὐδὲ δυνήσει ἀποδόσθαι αὐτόν. 5 πρὸς δὲ τούτοις, ἐάν τις ίμάτιον ἀποδῷ κίβδηλον η̄ σκεῦος η̄ κτῆνος νοσοῦν τε καὶ ἄχρηστον, ἀνάγκη αὐτὸν ἀπολαμβάνειν, ὥστε οὐδὲν ἔσται σοι πλέον. εἰ δὲ καὶ δυνήσει ἔξαπατῆσαι τινα κάκεῖνος οὐκ αἰσθήσεται τοῦ ἄνθρωπου τῆς πονηρίας, τὸ ἀργύριον οὐ 10 δέδοικας; Ισως μὲν γὰρ ἄλλον ὠνήσει φαυλότερον, ἐὰν δριμυτέρου τύχης η̄ κατὰ σὲ τοῦ ἀποδιδομένου· τυχὸν δὲ εἰς ἄλλο τι χρήσει λαβὼν ἀφ' οὗ βλαβήσει. οὐ γὰρ δὴ ἀεὶ ποτε τὸ ἀργύριον ὡφελεῖ τοὺς κτησα-
 μένους, ἀλλὰ πολλῷ πλείονας βλάβας καὶ πλείω κακὰ 15 πεπόνθασιν ἄνθρωποι ὑπὸ ἀργυρίου η̄ ὑπὸ πενίας, ἄλλως τε καὶ ἀνόητοι δύντες. οὐκ ἐκεῖνο πρότερον κτήσασθαι σπουδάσεις φῶ δυνήσει ὑπὸ παντὸς ὡφε-
 λεῖσθαι καὶ πᾶσι τοῖς σαυτοῦ πράγμασι χρῆσθαι κα-
 λῶς, ἀλλὰ πρὸ τοῦ φρονῆσαι ξητήσεις ἀργύριον η̄ 20 γῆν η̄ ἀνδράποδα η̄ ζεῦγος η̄ πλοῖον η̄ οἰκίαν, οἷς σὺ δουλεύσεις καὶ λυπήσει δι' αὐτὰ καὶ πολλὰ πονήσεις μάτην καὶ διατελέσεις ἅπαντα τὸν βίον φροντίζων ἐκείνων, δύνησει δὲ οὐδ' ὅτιοῦν ἀπ' αὐτῶν. οὐχ ὁρᾶς τὰ θηρία ταῦτα καὶ τὰ δρυεα, ὅσῳ ξῆ τῶν ἄνθρωπων 25 ἀλυπότερον, πρὸς δὲ καὶ ἥδιον, καὶ μᾶλλον ὑγιαίνει καὶ πλέον λεχύνει καὶ ξῆ χρόνον ἔκαστον αὐτῶν ὅσον πλεῖστον δύναται; καίτοι οὔτε χεῖρας ἔχοντα οὔτε 301R ἄνθρωπου διάνοιαν, ἀλλ' ὅμως ἀντὶ πάντων αὐτοῖς τῶν ἄλλων κακῶν ὑπάρχει μέγιστον ἀγαθόν, ὅτι 30 ἀκτήμονά ἔστιν. Ἀλλὰ δοκῶ μοι ἐάσειν, ὁ Διόγενες, τὸν οἰκέτην, ἐάνπερ μὴ ἀπὸ τύχης ἐμπέσῃ μοι. Ναὶ

μὰ Δία, εἰπεν δὲ Διογένης, ὥσπερ εἰ λέγοις ὅτι δάκ-
νοντα ἡ λακτίζοντα ἵππον οὐκ ἀν ξητήσαιμι· ἐὰν
μέντοι περιτύχω, προσέλθοιμ' ἂν, ὥστε δηχθῆναι
ἡ λακτισθῆναι. Ταῦτα μὲν ἔασον· ἀλλὰ τῷ θεῷ διὰ
5 τί με χρῆσθαι οὐκ ἔάς; Ἐγὼ γάρ ἀπαγορεύω σοι θεῷ
χρῆσθαι, εἰ δύνασαι; οὐ τοῦτο ἔφην, ἀλλ' ὅτι χα-
λεπόν ἐστι, μᾶλλον δὲ ἀδύνατον, χρῆσθαι ἡ θεῷ ἡ
ἀνθρώπῳ ἡ αὐτὸν αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενον· τὸ δὲ ἐπι-
χειρεῖν ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι πάντων βλαβερώτατον·
10 ἡ ὅστις οὐκ ἔστιν ἔμπειρος ἵππων χρήσεως, δοκεῖ σοι
οὗτος χρῆσθαι ἀν ἵπποις; Οὐκ ἔμοιγε. Εἰ δ' αὖ βιά-
ζοιτο, κακὸν ἄν τι ἀπολαῦσαι πρότερον ἡ ἀγαθόν;
Ἀληθῆ. Τί δέ; ὅστις ἀγνοεῖ χρῆσιν κυνῶν, δυνατὸς
ἄν εἶη χρῆσθαι; ἡ οὐ τό τινι χρῆσθαι ὠφελεῖσθαι
15 ἔστιν ἀπ' ἐκείνου; Δοκεῖ μοι. Οὐδεὶς ἄρα τῶν βλα-
πτομένων ἀπό τινος χρῆται ἐκείνῳ ὑφ' οὐ βλάπτε-
ται; Οὐ γάρ. Οὕκουν καὶ ὁ κυνὸς πειρώμενος χρῆσθαι
ἄνευ τοῦ ἐπίστασθαι ξημιώσεται ἀπ' αὐτῶν; Εἰκός
γε. Οὐκ ἄρα οὐδὲ χρήσεται αὐτοῖς, ἐπεὶ οὐκ ἔστι
20 χρῆσις ὅπου ξημία πρόσεστι. καὶ οὐ μόνον περὶ κυνῶν
καὶ ἵππων ἔχει οὕτως, ἀλλὰ καὶ βιῶν καὶ ὁρέων,
καὶ ὁ μᾶλλον θαυμάσαι τις ἄν, οὐδὲ ὅνῳ ἡ προβάτῳ^{148 M}_{302 R}
χρῆσθαι πάρεστι τοῖς ἀπείροις. ἡ οὐκ οἰσθα τοὺς μέν
τινας ὠφελημένους, τοὺς δὲ καὶ βεβλαμμένους ἀπό
25 τε προβατείας καὶ ὀνηλασίας; Ἐγωγε. Πότερον δι'
ἄλλο τι ἡ δῆλον ὅτι ἀνάγκη τοὺς μὲν ἀπείρους ξη-
μιοῦσθαι, τοὺς δὲ εἰδότας ὀνίνασθαι καὶ ἀπὸ ὅνων
καὶ ἀπὸ συῶν καὶ ἀπὸ χηνῶν καὶ ἀπὸ ἄλλους ξώουν
παντός; Ἔοικε. Τί δέ; οὐκ ἐπὶ τοῖς σκεύεσιν ὁ αὐτὸς
30 λόγος; ἀλλὰ κιθάρᾳ χρήσαιτο ἄν ὁ ἄμουσος, ἡ ἐπιχει-
ρῶν οὐκ ἄν εἶη καταγέλαστος, πρὸς τῷ μηδὲν ἐργά-
ζεσθαι καὶ τὴν κιθάραν διαφθείρων καὶ ἀπορρηγνὺς

τοὺς φθόγγους; τί δέ; εἴ τις αὐλοῖς οὐκ ὥν αὐλητικὸς ἐθέλοι χρῆσθαι καὶ παριὼν εἰς τὰ θέατρα αὐλεῖν, οὐκ αὐτός τε δώσει δίκην βαλλόμενος καὶ τοὺς αὐλοὺς ἀν προσέτι συντριψειεν; ὃς δ' ἂν ἐπιχειρῇ πηδαλίῳ χρῆσθαι οὐκ ἐπιστάμενος κυβερνᾶν, ἔστιν 5 ὅπως οὐκ ἀν τάχιστα ἀνατρέψας τὴν ναῦν αὐτόν τε ἀπολέσειε καὶ τοὺς ἐμπλέοντας; τί δέ; ἡ δόρατος χρῆσις ἢ ἀσπίδος συμφέρει τοῖς δειλοῖς καὶ ἀνεπιστήμοσιν, ἀλλ' οὐκ ἀν ἀποβάλοιεν τῇ τοιαύτῃ πείρᾳ τῆς χρήσεως οὐ τὰ ὄπλα μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτούς; Συγ- 10 χωρῶ, ἔφη, ὁ Διόγενες· ἀλλὰ καταδύεις τὸν ἥλιον περὶ πάντων ἐπερωτῶν. Καὶ πότερον ἄμεινον, εἶπεν, ἀκούοντα ὥν χρὴ καταδῦσαι τὸν ἥλιον ἢ βαδίζοντα μάτην; οὗτοι δ' ἐπὶ πάντων σχεδὸν ὅσων ἄπεστιν ἐμπειρία τοῦ χρῆσθαι χαλεπὸν τὸ προθυμεῖσθαι, 15 μείζω δὲ τὴν βλάβην γενέσθαι εἰκὸς ἀπὸ τῶν μειζόνων. ἡ οὖν δοκεῖ δοι οὗτοι ἄγνοια εἶναι ἢ ὅνος χρῆσις τῇ ἵππου; Πόθεν; Τί δέ; ἡ ἀνθρώπου τῇ θεοῦ; Ἀλλ' οὐδὲ λέγειν ἄξιον, ἔφη, ὁ Διόγενες· ἔστιν οὖν ὅτῳ χρῆσθαι δύναται τις, οὐ γιγνώσκων αὐτό; Καὶ πῶς; 20 εἶπεν. Ὁ γὰρ ἀνθρώπου ἀγνοῶν ἀδύνατος ἀνθρώπῳ χρῆσθαι. Ἀδύνατος γάρ. Ὁ δὴ αὐτὸν ἀγνοῶν οὐκ ἀνέχοι αὐτῷ χρῆσθαι; Δοκεῖ μοι. Ἡδη οὖν ἀκήκοας τὸ ἐν Δελφοῖς γράμμα τὸ Γνῶθι σαυτόν; Ἔγωγε. Οὕκων δῆλον ὅτι ὁ θεὸς κελεύει πᾶσιν ὡς οὐκ εἰδόσιν 25 αὐτούς; Ἔοικεν. Εἰς ἄρα τῶν πάντων καὶ σὺ εἶης ἄν; Πῶς γὰρ οὐ; Οὐκ ἄρα οὐδὲ σὺ γιγνώσκεις σαυτόν; Οὐ μοι δοκῶ. Σεαυτὸν δὲ ἀγνοῶν ἀνθρώπου ἀγνοεῖς, ἀνθρώπου δὲ οὐκ εἰδὼς χρῆσθαι ἀνθρώπῳ οὐ δυνατὸς εἶ, ἀνθρώπῳ δὲ χρῆσθαι ἀδύνατος ὥν θεῷ ἐπι- 30 χειρεῖς, ὃ τῷ παντὶ μεῖζον καὶ χαλεπώτερον ἔκείνου διμολογοῦμεν εἶναι. τί δέ; νομίζεις τὸν Ἀπόλλωνα ἀτ-

τικίζειν ἢ δωρίζειν; ἢ τὴν αὐτὴν εἶναι διάλεκτον ἀνθρώπων καὶ θεῶν; ἀλλὰ τοσοῦτον διαφέρει ὥστε τὸν ποταμὸν τὸν ἐν Τροίᾳ Σκάμανδρον παρ' ἐκείνοις Ξάνθον καλεῖσθαι, καὶ τὴν κύμινδιν τὸ ὄρνεον χαλ-
 5 οίδα, καὶ τόπον τινὰ πρὸ τῆς πόλεως, ὃν οἱ Τρῷες ἐκάλουν Βατίειαν, τὸν δεοὺς σῆμα Μυρίνης ὀνομά-
 ζειν. ὅθεν δὴ καὶ ἀσαφῆ τὰ τῶν χρησμῶν ἔστι καὶ πολλοὺς ἥδη ἔξηπάτηκεν. Όμήρῳ μὲν οὖν ἀσφαλὲς
 10 ἦν ἵσως πορεύεσθαι παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα εἰς Δελφούς,
 ἕτε διγλώττῳ ἐπισταμένῳ τὰς φωνὰς, εἴπερ ἀπάσας 304R
 ἡπίστατο, ἀλλὰ μὴ ὀλίγ' ἕττα· ὥσπερ οἱ δύο ἢ τρία
 Περσικὰ εἰδότες ὁγματα τῇ Μηδικῇ ἢ Ἀσσύρια τοὺς
 ἀγνοοῦντας ἔξαπατῶσι. σὺ δὲ οὐ δέδοικας μὴ ἄλλα
 15 τοῦ θεοῦ λέγοντος ἄλλα διανοηθῆς; ὥσπερ οὖν φασι
 Λάϊον ἐκεῖνον, τὸν γενόμενον Χρυσίππου ἐραστήν,
 ὃς ἀφικόμενος εἰς Δελφούς ἐπηρώτα τὸν θεὸν ὅπως
 αὐτῷ ἔσοιντο παῖδες. ἔχρησεν οὖν μὴ γεννᾶν, ἢ ἐκτι-
 θέναι γεννήσαντα. οὗτος δὲ ἀνόητος ἦν ὁ Λάϊος ὥστε
 20 ἀμφότερα παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ· καὶ γὰρ ἐγένυνησε
 καὶ ἔθρεψεν. ἔπειτα καὶ αὐτὸς ἀπώλετο καὶ πᾶς ὁ
 οἶκος αὐτοῦ, διότι ἀδύνατος ἦν ἐπεχείρησε τῷ Ἀπόλ-
 λωνι χρῆσθαι. μὴ γὰρ ταῦτα ἀκούσας τὸν Οἰδίποδα
 οὐκ ἂν ἔξεθηκεν. ὁ δὲ οἶκοι τραφεὶς οὐκ ἂν ἀπέ-
 κτεινε τὸν Λάϊον, ἐπιστάμενος ὅτι αὐτοῦ παῖς εἴη. καὶ
 25 τοίνυν τὰ περὶ Κροῖσον ἀκήκοας τὸν Λυδόν, ὃς ἥγονύ-
 μενος πείθεσθαι τῷ θεῷ παντὸς μᾶλλον καὶ διαβάς
 τὸν ποταμὸν τὸν Ἀλυνν, τὴν ἀρχὴν ἀπέβαλε, καὶ αὐ-
 τὸς ἐν πέδαις ἐδέθη καὶ ὀλίγου κατεκαύθη ξῶν. ἢ
 σὺ οἴει φρονιμώτερος εἶναι Κροῖσον, ἀνδρὸς οὕτω 150M
 πλουσίου καὶ τοσούτων ἀνθρώπων ἄρχοντος καὶ Σό-
 λωνι συγγενομένου καὶ ἄλλοις παμπόλλοις σοφισταῖς;
 τὸν δὲ Ὁρέστην καὶ αὐτὸν δήπου δρᾶς ἐν ταῖς τραγῳ-

δίαις ἐγκαλοῦντα τῷ θεῷ καὶ μεμφόμενον, ὅπότε
 μαίνοιτο, ὡς συμβουλεύσαντος ἐκείνου τὴν μητέρα
 ἀποκτεῖναι. καί τοι μὴ γόμιξε τὸν Ἀπόλλωνα χαλεπόν τι
 ἢ αἰσχρὸν προστάξαι τοῖς ἐρωτῶσιν αὐτόν. ἀλλ' ὅπερ
 εἶπον, χρῆσθαι τῷ θεῷ ἀδύνατοι ὄντες, ἔπειτα ἐπι- 5
 305 R χειροῦντες, οὐχ αὐτούς, ἀλλ' ἐκείνον αἰτιῶνται. σὺ
 οὖν, ἐάν μοι πεισθῆς, φυλάξει, καὶ πρότερον προ-
 θυμήσει γνῶναι σεαυτόν, ἔπειτα φρονήσας, ἐὰν δοκῇ
 σοι, τότε ἥδη μαντεύσει. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι σε μηδὲν
 δεήσεσθαι μαντείας νοῦν ἔχοντα. καὶ γὰρ δὴ ὅρα, 10
 ἐάν σε κελεύσῃ γράφειν καὶ ἀναγιγνώσκειν ὁρθῶς μὴ
 γραμματικὸν ὄντα, οὐ δυνήσει. γράμματα δὲ εἰδώς,
 καὶ μὴ τοῦ θεοῦ κελεύοντος κατὰ τρόπον γράψεις
 καὶ ἀναγνώσει. ὅμοίως δὲ ἄλλο δτιοῦν πράττειν, ἐὰν
 συμβουλεύσῃ σοι μὴ ἐπισταμένῳ, οὐχ οἶστε ἔσει. 15
 καὶ ξῆν ὁρθῶς οὐ δυνήσει μὴ ἐπιστάμενος, οὐδὲ ἄν
 κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην τὸν Ἀπόλλωνα ἐνοχλῆσι καὶ
 σοὶ μόνῳ σχολάξῃ. νοῦν δὲ ἔχων γνώσει ἀπὸ σε-
 αυτοῦ ὅτι σοι πρακτέον ἔστι καὶ ὅπως. ὃ δὲ ἔλαυθέ
 με περὶ τοῦ Οἰδίποδος εἰπεῖν, ὅτι εἰς Δελφοὺς μὲν 20
 οὐκ ἦλθε μαντευόμενος, τῷ δὲ Τειρεσίᾳ συμβαλὼν
 μεγάλα κακὰ ἀπέλαυσε τῆς ἐκείνου μαντικῆς διὰ τὴν
 αὐτοῦ ἄγνοιαν. ἔγνω γὰρ ὅτι τῇ μητρὶ συνεγένετο
 καὶ παῖδες εἰσιν αὐτῷ ἐξ ἐκείνης· καὶ μετὰ ταῦτα,
 δέον ἵσως κρύπτειν τοῦτο ἢ ποιῆσαι νόμιμον τοῖς Θη- 25
 βαίοις, πρῶτον μὲν πᾶσιν ἐποίησε φανερόν, ἔπειτα
 ἡγανάκτει καὶ ἐβόα μεγάλα, ὅτι τῶν αὐτῶν πατήρ
 ἔστι καὶ ἀδελφὸς καὶ τῆς αὐτῆς γυναικὸς ἀνὴρ καὶ
 νίος. οἱ δὲ ἀλεκτρυόνες οὐκ ἀγανακτοῦσιν ἐπὶ τού-
 τοις οὐδὲ οἱ κύνες οὐδὲ τῶν ὄνων οὐδείς, οὐδὲ οἱ 30
 Πέρσαι· καίτοι δοκοῦσι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἄριστοι.
 151 M πρὸς δὲ τούτοις ἐτύφλωσεν αὐτόν· ἔπειτα ἥλατο

τετυφλωμένος, ὥσπερ οὐ δυνάμενος βλέπων πλανᾶ- 306R
σθαι. καὶ ὃς ἀκούσας ἔφη, Σὺ μέν, ὃ Διόγενες,
ἀναισθητότατον ἀπάντων ἀνθρώπων ἀποφαίνεις τὸν
Οἰδίπονν· οἱ δὲ Ἐλληνες οἶονται οὐκ εὔτυχη μὲν
5 γενέσθαι ἄνθρωπον, συνετὸν δὲ πάντων μάλιστα·
μόνον γοῦν αὐτὸν λῆσαι τὸ αἰνιγμα τῆς Σφιγγός. καὶ
ὁ Διογένης γελάσας, Μὴ γάρ, ἔφη, ἐκεῖνος ἔλυσε τὸ αἴ-
νιγμα; οὐκ ἀκήκοας ὅτι ἄνθρωπον αὐτὸν ἐκέλευε
γνῶναι ἡ Σφίγξ; ὁ δὲ ἄνθρωπον μὲν ὃ ἐστιν οὕτε
10 εἶπεν οὕτε ἔγνω· τὸ δὲ ὄνομα τὸ τοῦ ἀνθρώπου λέ-
γων ὃ ετο λέγειν τὸ ἐρωτώμενον· ὥσπερ εἴ τις ἐρω-
τηθεὶς τί ἐστι Σωκράτης, ὁ δὲ μηδὲν εἶποι πλέον τοῦ
δινόματος, ὅτι Σωκράτης. ἔγὼ δὲ ἤκουσα τοῦ λέγον-
τος ὅτι ἡ Σφίγξ ἡ ἀμαθία ἐστί. ταύτην οὖν καὶ πρό-
15 τερον διαφθεῖραι τοὺς Βοιωτοὺς καὶ νῦν, οὐδὲν αὐ-
τοὺς ἐῶσαν εἰδέναι, ἀτε ἀνθρώπων ἀμαθεστάτους.
τοὺς μὲν οὖν ἄλλους μᾶλλόν τι αἰσθάνεσθαι τῆς
αὐτῶν ἀνοίας, τὸν δὲ Οἰδίποδα, σοφώτατον ἡγη-
σάμενον αὐτὸν εἶναι καὶ διαπεφευγέναι τὴν Σφίγγα
20 καὶ πείσαντα τοὺς ἄλλους Θηβαίους τοῦτο, κάπιστα
ἀπολέσθαι. ὅσοι γὰρ ἀν ἀμαθεῖς ὄντες πεισθῶσι σο- 307R
φοὶ εἶναι, οὗτοι πολύ εἰσιν ἀθλιώτεροι τῶν ἄλλων
ἀπάντων· καὶ ἐστι τοιοῦτον τὸ τῶν σοφιστῶν γένος.

ΤΡΩΙΚΟΣ ΤΠΕΡ ΤΟΥ ΙΑΙΟΝ ΜΗ ΑΛΩΝΑΙ.

Οἶδα μὲν ἔγωγε σχεδὸν ὅτι διδάσκειν μὲν ἀν-
θρώπους ἀπαντας χαλεπόν ἐστιν, ἔξαπατᾶν δὲ ὁά-
25 διον. καὶ μανθάνοντι μὲν μόλις, ἐάν τι καὶ μάθωσι,

παρ' ὀλίγων τῶν εἰδότων, ἐξαπατῶνται δὲ τάχιστα ὑπὸ πολλῶν τῶν οὐκ εἰδότων, καὶ οὐ μόνον γε ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ὑφ' αὐτῶν. τὸ μὲν γάρ ἀληθὲς πικρόν ἔστι καὶ ἀηδὲς τοῖς ἀνοήτοις, τὸ δὲ φεῦδος γλυκὺ καὶ προσηνέσ. ὕσπερ γε οἷμαι καὶ τοῖς 5

152 μνοσοῦσι τὰ ὅμματα τὸ μὲν φῶς ἀνιαρὸν ὁρᾶν, τὸ δὲ σκότος ἄλυπον καὶ φίλον, οὐκ ἔτιν βλέπειν. ἢ πῶς ἂν ἴσχυε τὰ ψεύδη πολλάκις πλέον τῶν ἀληθῶν, εἰ μὴ δι' ἡδονὴν ἐνίκα; χαλεποῦ δέ, ὡς ἔφην, ὅντος τοῦ διδάσκειν, τῷ παντὶ χαλεπώτερον τὸ μεταδιδάσκειν, 10 ἄλλως τε ὅταν πολὺν τινες χρόνον ὥσι τὰ ψευδῆ ἀκηκοότες καὶ μὴ μόνον αὐτοὶ ἐξηπατημένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν καὶ οἱ πάπποι καὶ σχεδὸν πάντες οἱ πρότεροι. οὐ γάρ ἔστι φάδιον τούτων ἀφελέσθαι τὴν δόξαν, οὐδὲ ἄν πάνυ τις ἐξελέγχῃ. παθάπερ οἶμαι 15 τῶν τὰ ὑποβολιμαῖα παιδάρια θρεψάντων χαλεπὸν 305 R ὕστερον ἀφελέσθαι τάληθῆ λέγοντα· ἣ γε ἐν ἀρχῇ εἴ τις αὐτοῖς ἔφρασεν, οὐκ ἄν ποτε ἀνείλοντο. οὗτο δὲ τοῦτο ἴσχυρόν ἔστιν ὕστε πολλοὶ τὰ κακὰ μᾶλλον προσποιοῦνται καὶ ὁμολογοῦσι καθ' αὐτῶν, ἄν ὥσι 20 πεπεισμένοι πρότεροι, ἢ τάγαθὰ μετὰ χρόνου ἀκούοντες. οὐκ ἄν οὖν θαυμάσαιμι καὶ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἰλιεῖς, εἰ πιστότερον ἡγήσαισθε Ὁμηρον τὰ χαλεπώτατα ψευδάμενον καθ' ὑμῶν ἢ ἐμὲ τάληθῆ λέγοντα, κακεῖνον μὲν ὑπολαβεῖν θεῖον ἄνδρα καὶ σοφόν, καὶ 25 τοὺς παιδας εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἔπη διδάσκειν οὐδὲν ἄλλο ἢ κατάρας ἔχοντα κατὰ τῆς πόλεως, καὶ ταύτας οὐκ ἀληθεῖς, ἐμοῦ δὲ μὴ ἀνέχοισθε τὰ ὅντα καὶ γενόμενα λέγοντος, ὅτι πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον Ὁμήρου γέγονα. καίτοι φασὶ μὲν οἱ πολλοὶ τὸν χρόνον τῶν 30 πραγμάτων κοιτὴν ἄριστον εἶναι, ὅτι δ' ἄν ἀκούωσι μετὰ πολὺν χρόνον, διὰ τοῦτο ἄπιστον νομίζουσιν. εἰ

μὲν οὖν παρ' Ἀργείοις ἐτόλμων ἀντιλέγειν Ὁμήρω,
καὶ τὴν ποίησιν αὐτοῦ δεικνύναι φευδῆ περὶ τὰ μέ-
γιστα, τυχὸν ἂν εἰκότες ἥχθοντό μοι καὶ τῆς πόλεως
ἔξεβαλον, εἰ τὴν ὑπὲρ ἐκείνων δόξαν ἐφαινόμην ἀφα-
5 νίζων καὶ καθαιρῶν· ὑμᾶς δὲ δίκαιον ἐστί μοι χάριν
εἰδέναι καὶ ἀκροᾶσθαι προθύμως· ὑπὲρ γὰρ τῶν ὑμε-
τέρων προγόνων ἐσπούδαια. προλέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοὺς
λόγους τούτους ἀνάγκη καὶ παρ' ἐτέροις φήμηναι καὶ
πολλοὺς πυθέσθαι· τούτων δὲ οἱ μέν τινες οὐ συν-
10 153M
ἡσουσιν, οἱ δὲ προσποιήσονται καταφρονεῖν, οὐ κατα-
309R
φρονοῦντες αὐτῶν¹, οἱ δὲ τινες ἐπιχειρήσοντιν ἔξε-
λέγχειν, μάλιστα δὲ οἷμαι τοὺς κακοδαίμονας σοφι-
στάς. ἐγὼ δὲ ἐπίσταμαι σαφῶς ὅτι οὐδὲ ὑμῖν πρὸς
ἡδονὴν ἔσονται. οἱ γὰρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων
15 οὗτοις ἄγαν εἰσὶν ὑπὸ δόξης διεφθαρμένοι τὰς ψυχὰς
ῶστε μᾶλλον ἐπιθυμοῦσι περιβόητοι εἶναι ἐπὶ τοῖς
μεγίστοις ἀτυχήμασιν ἢ μηδὲν κακὸν ἔχοντες ἀγνοεῖ-
σθαι. αὐτοὺς γὰρ οἶμαι τοὺς Ἀργείους μὴ ἂν ἐθέ-
λειν ἄλλως γεγονέναι τὰ περὶ τὸν Θυέστην καὶ τὸν
20 Ἀτρέα καὶ τοὺς Πελοπίδας, ἀλλ' ἄχθεσθαι σφόδρα,
ἐάν τις ἔξελέγῃ τοὺς μύθους τῶν τραγωδῶν, λέγων
ὅτι οὕτε Θυέστης ἐμοίχευσε τὴν τοῦ Ἀτρέως οὕτε
ἐκεῖνος ἀπέκτεινε τοὺς τοῦ ἀδελφοῦ παῖδας οὐδὲ κα-
τακόψας εἶστίασε τὸν Θυέστην οὕτε Ὁρέστης αὐτόχειρ
25 ἐγένετο τῆς μητρός. ἄπαντα ταῦτα εἰ λέγοι τις, χα-
λεπῶς ἂν φέροιεν ὡς λοιδορούμενοι. τὸ δὲ αὐτὸ-
τοῦτο καὶ Θηβαίους οἶμαι παθεῖν, εἴ τις τὰ παρ' αὐ-
τοῖς ἀτυχήματα φευδῆ ἀποφαίνοι, ὡς οὕτε τὸν πα-
τέρα Οἰδίπονυ ἀποκτείναντα οὕτε τῇ μητρὶ συγγενό-
30 μενον οὕτε αὐτὸν τυφλώσαντα οὕτε τοὺς παῖδας
αὐτοῦ πρὸ τοῦ τείχους ἀποθανόντας ὑπ' ἄλλήλων,
οὕθ' ὡς ἡ Σφίγξ ἀφικομένη κατεσθίοι τὰ τέκνα αὐ-

τῶν, ἀλλὰ τούναντίον ἥδονται ἀκούοντες καὶ τὴν Σφίγγα ἐπιπεμφθεῖσαν αὐτοῖς διὰ χόλον Ἡρας καὶ τὸν Λάϊον ὑπὸ τοῦ νίέος ἀναιρεθέντα καὶ τὸν Οἰδίπουν ταῦτα ποιήσαντα καὶ παθόντα τυφλὸν ἀλασθαι, καὶ πρότερον ἄλλου βασιλέως αὐτῶν καὶ τῆς 5 πόλεως οἰκιστοῦ, Ἀμφίονος, τοὺς παῖδας, ἀνθρώπων 310R καλλίστους γενομένους, κατατοξευθῆναι ὑπὸ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος· καὶ ταῦτα καὶ αὐλούντων καὶ ἀδόντων ἀνέχονται παρ' αὐτοῖς ἐν τῷ θεάτρῳ, καὶ τιθέασιν ἄθλα περὶ τούτων, ὃς ἂν οἰκτρότατα εἶπῃ 10 περὶ αὐτῶν ἢ αὐλήσῃ· τὸν δὲ εἰπόντα ὡς οὐ γέγονεν οὐδὲν αὐτῶν ἐκβάλλουσιν. εἰς τοῦτο μανίας οἱ πολλοὶ ἐληλύθασι καὶ οὕτω πάνυ διτύφος αὐτῶν κεκρά- 154M τηκεν. ἐπιθυμοῦσι γὰρ ὡς πλεῖστον ὑπὲρ αὐτῶν γλγνεσθαι λόγον· ὅποιον δέ τινα, οὐδὲν μέλει αὐτοῖς. 15 ὅμως δὲ πάσχειν μὲν οὐ θέλουσι τὰ δεινὰ διὰ δειλίαν, φοβούμενοι τούς τε θανάτους καὶ τὰς ἀλγηδόνας· ὡς δὲ παθόντες μνημονεύεσθαι περὶ πολλοῦ ποιοῦνται. ἐγὼ δὲ οὖθ' ὑμῖν χαριζόμενος οὖθ' Ὁμηρῷ διαφερόμενος οὐδὲ τῆς δόξης φθονῶν ἐκείνῳ, πειράσομαι 20 δεικνύειν ὅσα μοι δοκεῖ ψευδῆ εἰρηκέναι περὶ τῶν ἐνθάδε πραγμάτων, οὐκ ἄλλοθέν ποθεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ποιήσεως ἐλέγχων, τῷ τε ἀληθεῖ βοηθῶν καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀθηνᾶν, ὅπως μὴ δοκῇ ἀδίκως διαφθεῖραι τὴν αὐτῆς πόλιν μηδὲ ἐναντία βούλεσθαι 25 τῷ αὐτῆς πατρὶ, οὐχ ἡττον δὲ διὰ τὴν Ἡραν καὶ τὴν Ἀφροδίτην. δεινὸν γὰρ τὴν μὲν τῷ Διὶ συνοῦσαν μὴ 311R νομίσαι κριτὴν ἴκανὸν τοῦ αὐτῆς εἶδους, εἰ μὴ ἀρέσαι καὶ τῶν ἐν Ἱδῃ βουκόλων ἐνί, τὴν δὲ ἀρχὴν ὑπὲρ κάλλους ἐρίζειν τῇ Ἀφροδίτῃ, πρεσβυτάτην φάσκου- 30 σαν εἶναι τῶν Κρόνου παίδων, ὡς αὐτὸς Ὁμηρος ἀπήγγειλε ποιήσας,

καί με πρεσβυτάτην τέκετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,
 ἔτι δὲ οὗτω χαλεπῶς διατεθῆναι πρὸς τὸν Πάριν,
 αὐτὴν ἐπιτρέψασαν τὴν κρίσιν· καίτοι οὐδὲ τῶν ἀν-
 θρώπων ὃς ἂν ἐπιτρέψῃ δίαιταν, ἐχθρὸν ἡγεῖται τὸν
 5 διαιτητὴν, ἐὰν μὴ δικάσῃ καθ' ἑαυτόν· τὴν δέ γε
 Ἀφροδίτην οὕτως αἰσχρὰν καὶ ἄδικον καὶ σύμφορον
 δοῦναι δωρεάν, καὶ μηδένα ποιήσασθαι λόγον μήτε
 τῆς Ἐλένης ἀδελφῆς οὕσης μήτε τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ
 προκρίναντος αὐτὴν, ἀλλὰ χαρίζεσθαι τοιοῦτον γά-
 10 μον δι' ὃν αὐτός τε ἔμελλεν ἀπόλλυσθαι καὶ οἱ
 γονεῖς αὐτοῦ καὶ ἡ πόλις. ἔτι δὲ οὐκ ἄξιον οἶμαι
 παριδεῖν οὐδὲ τὸ τῆς Ἐλένης, ἢ τοῦ Διὸς λεγομένη
 θυγάτηρ διὰ μὲν τὴν ἄδικον φήμην περιβόητος ἐπ'
 αἰσχύνη γέγονε, διὰ δὲ τὴν αὐτῆς ἴσχὺν θεὸς ἐνομί-
 15 σθη παρὰ τοῖς Ἑλλησιν. ἀλλ' ὅμως ὑπὲρ τηλικούτων
 ὅντος τοῦ λόγου τινὲς τῶν σοφιστῶν ἀσεβεῖν με φή-
 σουσιν Ὁμηρῷ ἀντιλέγοντα καὶ ἐπιχειρήσουσι δια-
 βάλλειν πρὸς τὰ δύστηνα μειδάκια, ὃν ἐμοὶ ἐλάττων^{155M}
 λόγος ἔστιν ἢ πιθήκων. πρῶτον μὲν οὖν φασι τὸν
 20 Ὁμηρον ὑπὸ πενίας τε καὶ ἀπορίας προσαιτεῖν ἐν τῇ
 Ἑλλάδι· τὸν δὲ τοιοῦτον ἀδύνατον ἥγονται ψεύδα-
 σθαι πρὸς χάριν τῶν διδόντων, οὐδ' ἂν τὰ τοιαῦτα
 λέγειν ὅποια ἔμελλεν ἐκείνοις καθ' ἥδονὴν ἔσεσθαι·
 τοὺς δὲ νῦν πτωχοὺς οὐδέν φασιν ὑγιὲς λέγειν, οὐδὲ
 25 μάρτυρα οὐδεὶς ἂν ἐκείνων οὐδένα ποιήσαιτο ὑπὲρ
 οὐδενός, οὐδὲ τοὺς ἐπαίνους τοὺς παρ' αὐτῶν ἀπο-^{312R}
 δέχονται ὡς ἀληθεῖς. Ἱσασι γὰρ ὅτι πάντα θωπεύον-
 τες ὑπ' ἀνάγκης λέγουσιν. ἐπειτα δὲ εἰρήκασι τοὺς
 μὲν ὡς πτωχῷ, τοὺς δὲ ὡς μαινομένῳ ἀπάρχεσθαι,
 30 καὶ μᾶλλον οἴονται τοὺς τότε καταγνῶναι αὐτοῦ μα-
 νίαν τάληθῆ λέγοντος ἢ ψευδομένου. οὐ μὴν ὅσον γε
 ἐπὶ τούτοις ψέγω Ὁμηρον· κωλύει γὰρ οὐδὲν ἄνδρα

σοφὸν πτωχεύειν οὐδὲ μαίνεσθαι δοκεῖν· ἀλλ' ὅτι
 κατὰ τὴν ἐκείνων δόξαν, ἣν ἔχουσι περὶ Ὁμήρου καὶ
 περὶ τῶν τοιούτων, εἰκός ἐστι μηδὲν ὑγιὲς εἶναι τῶν
 εἰρημένων ὑπ' αὐτοῦ. οὐ τοίνυν οὐδὲ τόδε νομίζου-
 σιν, οὐκ εἶναι ἐν τῇ Ὁμήρου φύσει τὸ ψεῦδος οὐδὲ 5
 ἀποδέχεσθαι αὐτὸν τὸ τοιοῦτον· πλεῖστα γοῦν τὸν
 Ὅδυσσεα πεποίηκε ψευδόμενον, ὃν μάλιστα ἐπαινεῖ,
 τὸν δὲ Αὐτόλυκον καὶ ἐπιορκεῖν φησι, καὶ τοῦτο
 αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἐρμοῦ δεδόσθαι. περὶ δὲ θεῶν πάν-
 τες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὁμολογοῦσι μηδὲν ἀληθὲς λέ- 10
 γειν Ὁμηρον καὶ οἱ πάνυ ἐπαινοῦντες αὐτόν, καὶ
 τοιαύτας ἀπολογίας πειρῶνται πορίζειν, ὅτι οὐ φρο-
 νῶν ταῦτα ἔλεγεν, ἀλλ' αἰνιττόμενος καὶ μεταφέρων.
 τί οὖν κωλύει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸν οὕτως
 εἰρηκέναι; ὅστις γὰρ περὶ θεῶν οὐ φανερῶς τάληθῆ 15
 φησιν, ἀλλὰ τούναντίον οὕτως ὥστε τὰ ψευδῆ μᾶλ-
 λον ὑπολαμβάνειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, καὶ ταῦτα μη-
 δὲν ὠφελούμενος, πῶς ἂν περὶ γε ἀνθρώπων δκνή-
 σειεν ὅτιοῦν ψεῦδος εἰπεῖν; καὶ ὅτι μὲν πεποίηκεν
 ἀλγοῦντας τοὺς θεοὺς καὶ στένοντας καὶ τιτρωσκομέ- 20
 νους καὶ ἀποθνήσκοντας σχεδόν, ἔτι δὲ μοιχείας καὶ
 156 Μδεσμὰ καὶ διεγγυήσεις θεῶν, οὐ λέγω, πρότερον
 εἰρημένα πολλοῖς. οὐδὲ γὰρ βούλομαι κατηγορεῖν
 Ὁμήρου, μόνον δ' ἐπιδεῖξαι τάληθὲς ὡς γέγονεν·
 ἐπεί τοι καὶ ἀπολογήσομαι ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ ἐμοὶ δο- 25
 κοῦντα. ὅτι δὲ τὸ ψεῦδος οὐκ ὥκνει πάντων μάλιστα
 οὐδὲ αἰσχρὸν ἐνόμιζε, τοῦτο λέγω· πότερον δὲ ὁρ-
 θῶς ἢ μὴ παρίημι νῦν σκοπεῖν. ἀφεὶς οὖν ὅσα δοκεῖ
 δεινὰ πεποιηκέναι περὶ θεῶν καὶ οὐ πρέποντα ἐκεί-
 νοις, τοσοῦτόν φημι μόνον, ὅτι λόγους οὐκ ὥκνει τῶν 30
 θεῶν ἀπαγγέλλειν, οὓς φησιν αὐτοὺς διαλέγεσθαι
 πρὸς αὐτούς, καὶ οὐ μόνον γε τοὺς ἐν κοινῷ γενομέ-

νους καὶ παρατυγχανόντων ἀπάντων τῶν θεῶν, ἀλλὰ
καὶ οὓς ἰδίᾳ τινὲς διαλέγονται ἀλλήλοις· οὗν ὁ Ζεὺς
τεθυμωμένος τῇ Ἡρᾳ διὰ τὴν ἀπάτην καὶ τὴν ἡτταν
τῶν Τρώων, καὶ πρότερον Ἡρα πρὸς τὴν Ἀφροδίτην,
5 παρακαλοῦσα φαρμάξαι τὸν πατέρα καὶ δοῦναι τὸ
φίλτρον αὐτῇ, τὸν κεστὸν ἴμάντα, ὃς εἰκός, ἐν ἀπορ-
οήτῳ τοῦτο ἀξιοῦσα. οὐδὲ γὰρ τῶν ἀνθρώπων εἰκός
ἄλλον τινὰ εἰδέναι τὰ τοιαῦτα, ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς^{314R}
διαφερομένων καὶ λοιδορούντων ἐνίστε ἀλλήλους.
10 καὶ τὸν μὲν Ὁδυσσέα πεποίηκεν ἐπανορθούμενον τὸ
τοιοῦτον, μὴ δόξῃ ἀλαζὼν διηγούμενος τοὺς παρὰ τοῖς
θεοῖς γενομένους ὑπὲρ αὐτοῦ λόγους. ἔφη γὰρ ἀκοῦ-
σαι τῆς Καλυψοῦς, ἐκείνην δὲ παρὰ του πυθέ-
σθαι· περὶ αὐτοῦ δὲ οὐδὲν τοιοῦτον εἴρηκεν ὅτι
15 πύθοιτό παρὰ θεοῦ τινος. οὕτω πάνυ κατεφρόνει
τῶν ἀνθρώπων, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἔμελεν, εἰ δόξει
μηδὲν λέγειν ἀληθές. οὐ γὰρ δὴ πείσειν γε ἐνόμιζε
τινα ὃς ἐπίσταπτο τοὺς παρὰ τοῖς θεοῖς γενομένους
ὑπὲρ αὐτοῦ λόγους. [ἔφη γὰρ ἀκοῦσαι ἄπαντα καὶ
20 τοὺς πολλοὺς ἔπεισε.] διηγεῖται δὲ καὶ τὴν συνου-
σίαν τὴν τοῦ Διὸς πρὸς τὴν Ἡραν ἐν τῇ Ἡδῃ γενομέ-
νην καὶ τοὺς λόγους οὓς εἶπε πρὸ τῆς συνονσίας,
ὃς αὐτὸς εορακώς τε καὶ ἀκηκώς, καὶ οὐδὲν αὐτὸν
ἐκώλυσεν, ὃς ἔοικε, τὸ νέφος, ὃ περιεκάλυψεν ὁ
25 Ζεὺς τοῦ μὴ φανερὸς γενέσθαι. τούτοις δὲ ἐπέθηκε
τὸν κολοφῶνα [σχεδόν]. ἵνα γὰρ μὴ ἀπορῶμεν ὅπως
συνίει τῶν θεῶν, οὕτω διαλέγεται ἡμῖν σχεδὸν ὃς^{157M}
ἔμπειρος τῆς τῶν θεῶν γλώττης, καὶ ὅτι οὐχ ἡ αὐτή
ἐστι τῇ ἡμετέρᾳ οὐδὲ τὰ αὐτὰ ὄνόματα ἐφ' ἐκάστῳ^{315R}
30 λέγονται ἄπερ καὶ ἡμεῖς. ἐνδείκνυται δὲ ταῦτα ἐπὶ
ὅρνέον τινός, ὃ φησι τοὺς μὲν θεοὺς χαλκίδα καλεῖν,
τοὺς δὲ ἀνθρώπους κύμινδιν, καὶ ἐπὶ τόπου τινός.

πρὸ τῆς πόλεως, ὃν τοὺς μὲν ἀνθρώπους Βατίειαν
ὄνομάζειν, τοὺς δὲ θεοὺς Σῆμα Μυρίνης. περὶ δὲ
τοῦ ποταμοῦ φράσας ἡμῖν ὅτι οὐΣκάμανδρος ἀλλὰ
Ξάνθος λέγοιτο παρὰ τοῖς θεοῖς, αὐτὸς οὗτος ἥδη ἐν
τοῖς ἔπεσιν ὄνομάζει, ὡς οὐ μόνον ἔξὸν αὐτῷ τὰς 5
ἄλλας γλώττας μιγνύειν τὰς τῶν Ἑλλήνων, καὶ ποτὲ
μὲν αἰολίζειν, ποτὲ δὲ δωρίζειν, ποτὲ δὲ λάζειν, ἀλλὰ
καὶ διαστὶ διαλέγεσθαι. ταῦτα δέ μοι εἴρηται, ὥσπερ
δὴ ἔφην, οὐ κατηγορίας ἔνεκεν, ἀλλ' ὅτι ἀνδρειότατος
ἀνθρώπων ἦν πρὸς τὸ ψεῦδος Ὄμηρος καὶ οὐδὲν 10
ἥττον ἐθάρρει καὶ ἐσεμνύνετο ἐπὶ τῷ ψεύδεσθαι ἢ
τῷ τάληθῇ λέγειν. οὗτο γὰρ σκοποῦσιν οὐδὲν ἔτι
316R φαίνεται παράδοξον οὐδὲ ἄπιστον τῶν ὑπ' ἔμοι
δεικνυμένων, ἀλλὰ μικρὰ καὶ ἀνθρώπινα ψεύσματα
πρὸς θεῖα καὶ μεγάλα. ἐπιχειρήσας γὰρ τὸν πόλεμον 15.
εἶπεν τὸν γενόμενον τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τοὺς Τρῶας,
οὐκ εὔθυς ἥρξατο ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ὅθεν ἔτυ-
χεν· ὃ ποιοῦσι πάντες οἱ ψευδόμενοι σχεδόν, ἐμ-
πλέκοντες καὶ περιπλέκοντες καὶ οὐδὲν βουλόμενοι
λέγειν ἐφεξῆς· ἥττον γὰρ κατάδηλοι εἰσιν· εἰ δὲ μή, 20
ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἔξελέγχονται. τοῦτο δὲ
ἰδεῖν ἔστι καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ ἄλλως γιγνό-
μενον, οὗ μετὰ τέχνης ψεύδονται. οἱ δὲ βουλόμενοι
τὰ γενόμενα ἐπιδεῖξαι, ὡς συνέβη ἐκαστον, οὗτοις
ἀπαγγέλλουσι, τὸ πρῶτον πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον 25
δεύτερον καὶ τἄλλα ἐφεξῆς ὁμοίως. ἐν μὲν οὖν
τοῦτο αἴτιον τοῦ μὴ κατὰ φύσιν ἥρξασθαι τῆς ποιή-
σεως· ἔτερον δέ, ὅτι τὴν ἀρχὴν αὐτῆς καὶ τὸ τέλος
μάλιστα ἐπεβούλευσεν ἀφανίσαι καὶ ποιῆσαι τὴν
158M ἐναντίαν δόξαν ὑπὲρ αὐτῶν. ὅθεν οὕτε τὴν ἀρχὴν 30
317R οὕτε τὸ τέλος ἐτόλμησεν εἶπεν ἐκ τοῦ εὐθέος, οὐδὲ
ὑπέσχετο ὑπὲρ τούτων οὐδὲν ἔρειν, ἀλλ' εἰ που καὶ

μέμνηται, παρέογως καὶ βραχέως, καὶ δῆλός ἐστιν ἐπιταράττων· οὐ γὰρ ἐθάρρει πρὸς αὐτὰ οὐδὲ ἐδύνατο ἐρεῖν ἑτοίμως. συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ψευδομένοις ὡς τὸ πολύ γε, ἄλλα μέν τινα λέγειν τοῦ πράγματος καὶ διατριβεῖν ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι δ' ἀν μάλιστα κρύψαι θέλωσιν, οὐ προτιθέμενοι λέγουσιν οὐδὲ προσέχοντι τῷ ἀκροατῇ, οὐδ' ἐν τῇ αὐτοῦ χώρᾳ τιθέντες, ἄλλ' ὡς ἀν λάθοιεν μάλιστα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὅτι αἰσχύνεσθαι ποιεῖ τὸ ψεῦδος καὶ ἀποκνεῖν 10 προσιέναι πρὸς αὐτό, ἄλλως τε ὅταν ἦ περὶ τῶν μεγίστων. ὅθεν οὐδὲ τῇ φωνῇ μέγα λέγουσιν οἱ ψευδόμενοι, ὅταν ἐπὶ τοῦτο ἔλθωσιν· οἱ δέ τινες αὐτῶν βατταρίζουσι καὶ ἀσαφῶς λέγουσιν· οἱ δὲ οὐχ ὡς αὐτοί τι εἰδότες, ἄλλ' ὡς ἐτέρων ἀκούσαντες. ὃς δ' ἀν ἀληθὲς λέγῃ τι, θαρρῶν καὶ οὐδὲν ὑποστελλόμενος λέγει. οὕτε οὖν τὰ περὶ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἐλένης "Ομηρος εἴρηκεν ἐκ τοῦ εὐθέος οὐδὲ παρρησίαν ἄγων ἐπ' αὐτοῖς οὕτε περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως. καίτοι γάρ, ὡς ἔφην, ἀνδρειότατος ὢν ὑποκατεκλίνετο 20 καὶ ἤτατο, ὅτι ἥδει τάνατία λέγων τοῖς οὖσι καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τοῦ πράγματος ψευδόμενος. ἦ πόθεν μᾶλλον ἀρξασθαι ἐποεπεν ἦ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀδικήματος καὶ τῆς ὕβρεως τοῦ Ἀλεξάνδρου, δι' ἦν συνέστη ὁ πόλεμος, ἐπειδὴ συνωργίζοντο ἀν πάντες οἱ τῇ ποιήσει ἐντυγχάνοντες καὶ συνεφιλούεικουν ὑπὲρ τοῦ τέλους καὶ μηδεὶς ἥλεει τοὺς Τρῶας ἐφ' οἷς ἐπασχον· οὗτοι γὰρ εὔνούστεροι καὶ προθυμότεροι ἔξειν ἐμελλε τὸν ἀκροατήν. εἰ δ' αὖ ἐβούλετο τὰ μέγιστα καὶ φοβεράτατα εἰπεῖν καὶ πάθη παντοδαπὰ καὶ συμφοράς, 30 ἔτι δὲ ὁ πάντων μάλιστα ἔκαστος ἐπόθει ἀκοῦσαι, τι μεῖζον ἦ δεινότερον εἶχεν εἰπεῖν τῆς ἀλώσεως; οὕτε 159M ἀνθρώπους πλείους ἀποθνήσκοντας οὐδ' οἰκτρότερον

τοὺς μὲν ἐπὶ τοὺς βαθμοὺς τῶν θεῶν καταφεύγοντας,
 τοὺς δὲ ἀμυνομένους ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τῶν
 γυναικῶν, οὗτε γυναικας ἢ παρθένους ἄλλοσε ἀγο-
 μένας βασιλίδας ἐπὶ δουλείᾳ τε καὶ αἰσχύνῃ, τὰς μὲν
 ἀνδρῶν, τὰς δὲ πατέρων, τὰς δὲ ἀδελφῶν ἀποσπω- 5
 μένας, τὰς δέ τινας αὐτῶν τῶν ἀγαλμάτων, ὁρώσας
 μὲν τοὺς φιλτάτους ἀνδρας ἐν φόνῳ κειμένους καὶ μὴ
 δυναμένας ἀσπάσασθαι μηδὲ καθελεῖν τοὺς ὄφθαλ-
 μούς, ὁρώσας δὲ τὰ νήπια βρέφη πρὸς τῇ γῇ παιό-
 μονα ὡμῶς, οὕτε ἵερα πορθούμενα θεῶν οὕτε χρη- 10
 μάτων πλῆθος ἀρπαξόμενον οὕτε κατ' ἄκρας ὅλην
 ἐμπιμπραμένην τὴν πόλιν οὕτε μείζονα βοὴν ἢ κτύπον
 γαλκοῦ τε καὶ πυρὸς τῶν μὲν φθειρομένων, τῶν δὲ
 φυπτονυμένων· ἂ τὸν Πρίαμον πεποίηκε λέγοντα ἐπ'
 ὀλίγον ὡς ἐσόμενα, ἂ τυχὸν αὐτῷ ὡς γιγνόμενα δι- 15
 ελθεῖν, ὅπως ἐβούλετο καὶ μεθ' ὅσου τἄλλα εἰώθει
 δείματος, ἐκπλήττων τε καὶ αὔξων τὰ μικρότατα.
 εἰ δέ γε ἥθελεν ἀνδρῶν ἐπισήμων εἰπεῖν θανάτους,
 πῶς ἀπέλιπε τὸν τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὸν τοῦ Μέμνο-
 νος καὶ Ἀντιλόχου καὶ Αἴαντος καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀλε- 20
 ξάνδρου; πῶς δὲ τὴν Ἀμαζόνων στρατείαν καὶ τὴν
 μάχην ἐκείνην τὴν λεγομένην τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τῆς
 Ἀμαζόνος γενέσθαι καλὴν οὕτω καὶ παράδοξον,
 δόποτε τὸν ποταμὸν αὐτῷ πεποίηκε μαχόμενον ὑπὲρ
 τοῦ λέγειν τι θαυμαστόν, ἔτι δὲ τοῦ Ἡφαίστου καὶ 25
 τοῦ Σκαμάνδρου μάχην καὶ τῶν ἄλλων θεῶν πρὸς ἀλ-
 λήλους, τροπάς τε καὶ ἥττας καὶ τραύματα [ἐπιθυμῶν
 ὅτι εἶποι μέγις καὶ θαυμαστόν, ὑπὸ ἀπορίας πραγ-
 μάτων τοσούτων ἔτι καὶ τηλικούτων ἀπολειπομένων*]);

*) Post ἀπολειπομένων addebat: ἔτι δὲ τοιαῦτα τὰ
 λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Πριάμον.

οὐ δια πατὴρ Κρονίδης ἐπὶ γῆρας οὖδω
 αἰση ἐν ἀργαλέῃ φθίσει κακά πόλιν ἐπιδόντα,

ἀνάγκη οὖν ἐκ τούτων διολογεῖν ἢ ἀγνώμονα "Ομηρον καὶ φαῦλον κριτὴν τῶν πραγμάτων, ὥστε τὰ ἔλαττα καὶ ταπεινότερα αἰρεῖσθαι, καταλιπόντα ἄλλους τὰ μέγιστα τε καὶ σπουδαιότατα, ἢ μὴ δύνασθαι 5 αὐτόν, ὅπερ εἶπον, ἵσχυρίζεσθαι τὰ ψευδῆ, ἐν δὲ τούτοις ἐπιδεικνύναι τὴν ποίησιν ἢ ἐβούλετο κρύψαι ὅπως γέγονεν. οὕτω γὰρ καὶ ἐν Ὁδυσσείᾳ τὰ μὲν περὶ τὴν Ἰθάκην καὶ τὸν Θάνατον τῶν μνηστήρων αὐτὸς λέγει, τὰ δὲ μέγιστα τῶν ψευδαιμάτων οὐχ ὑπέ-
10 μεινεν εἰπεῖν, τὰ περὶ τὴν Σκύλλαν καὶ τὸν Κύ-^{321 R}
κλωπα καὶ τὰ φάρμακα τῆς Κίρκης, ἕτι δὲ τὴν εἰς
ἄδου κατάβασιν τοῦ Ὁδυσσέως, ἀλλὰ τὸν Ὁδυσσέα
ἐποίησε διηγούμενον τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνουν· ἐκεῖ
δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν ἵππον καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας
15 διεξίοντα τὸν Δημόδοκον ἐν φόδῃ δι' ὀλίγων ἐπῶν.
δοκεῖ δέ μοι μηδὲ προθέσθαι ταῦτα τὴν ἀρχήν, ἀτε
οὐ γενόμενα, προϊούσης δὲ τῆς ποιήσεως, ἐπεὶ ἐώρα
τοὺς ἀνθρώπους δραδίως πάντα πειθομένους, κατα-
φρονήσας αὐτῶν καὶ ἄμα χαριζόμενος τοῖς Ἑλλησι
20 καὶ τοῖς Ἀτρεΐδαις πάντα συγχέαι καὶ μεταστῆσαι
τὰ πράγματα εἰς τούναντίον. λέγει δὲ ἀρχόμενος,
μῆνιν ἄειδε, θεά, Πηληιάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἢ μυροῦ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἵφθιμους ψυχὰς ἄιδι προϊαψεν
25 ἥρώων· αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσί τε πᾶσι· Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή.

161 M

νῖάς τ' ὀλλυμένους ἐλκυσθείσας τε θύγατρας
160 M καὶ θαλάμους κεραῖζομένους καὶ νήπια τέκνα
βαλλόμενα προτὶ γαῖῃ ἐν αἰνῇ δηιοτῆτι,
ἔλκουμένας τε ννούς ὄλογῆς ὑπὸ χερσὸν Ἀχαιῶν·
αὐτὸν δ' ἀν πύματόν με κύνες πρώτησι θύρησιν
ῳησταὶ ἐρύουσιν, ἐπεὶ κέ τις ὁξεῖ χαλιῷ
τύψας ἡὲ βαλὼν ἡεθέων ἐν θυμὸν ἐληται.

ἐνταῦθά φησι περὶ μόνης ἐρεῖν τῆς τοῦ Ἀχιλλέως
μήνιδος καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὸν ὄλεθρον τῶν
Ἀχαιῶν, ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ ἔπαθον καὶ πολλοὶ
ἀπώλοντο καὶ ἄταφοι ἔμειναν, ὡς ταῦτα μέγιστα
τῶν γενομένων καὶ ἄξια τῆς ποιήσεως, καὶ τὴν τοῦ 5
Διὸς βουλὴν ἐν τούτοις φησὶ τελεσθῆναι, ὥσπερ οὖν
καὶ συνέβη· τὴν δὲ ὕστερον μεταβολὴν τῶν πραγ-
μάτων καὶ τὸν τοῦ Ἐκτορος θάνατον, ἢ ἔμελλε χα-

322 R οιεῖσθαι, οὐχ ὑποσχόμενος, οὐδὲ ὅτι ὕστερον ἕάλω τὸ
"Ιλιον". ἴσως γὰρ οὐκ ἦν πω βεβουλευμένος ἀναστροφέ- 10
φειν ἄπαντα. ἔπειτα βουλόμενος τὴν αἰτίαν εἰπεῖν τῶν
κακῶν, ἀφεὶς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὴν Ἐλένην περὶ
Χρύσου φλυαρεῖ καὶ τῆς ἐκείνου θυγατρός. ἐγὼ οὖν
ώς ἐπυθόμην παρὰ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ιερέων ἐνὸς
εὗ μάλα λέγοντος ἐν τῇ Ὄνοφρι, ἄλλα τε πολλὰ τῶν 15
Ἐλλήνων καταγελῶντος ως οὐδὲν εἰδότων ἀληθὲς
περὶ τῶν πλείστων, καὶ μάλιστα δὴ τεκμηρίω τού-
τῳ χρωμένου ὅτι Τροίαν τέ εἰσι πεπεισμένοι ως ἀλοῦ-
σαν ὑπὸ Ἀγαμέμνονος καὶ ὅτι Ἐλένη συνοικοῦσα
Μενελάῳ ἡράσθη Ἀλέξανδρον· καὶ ταῦτα οὕτως 20
ἄγαν πεπεισμένοι εἰσὶν ὑφ' ἐνὸς ἀνδρὸς ἔξαπατη-
θέντες ὥστε καὶ ὁμόσαι ἔκαστος. ἐφη δὲ πᾶσαν τὴν
πρότερον ἴστορίαν γεγράφθαι παρ' αὐτοῖς, τὴν μὲν
ἐν τοῖς ιεροῖς, τὴν δ' ἐν στήλαις τισί, τὰ δὲ μνημο-
νεύεσθαι μόνον ὑπ' ὀλίγων, τῶν στηλῶν διαφθαρει- 25

323 R σῶν, πολλὰ δὲ καὶ ἡιστῶσθαι τῶν ἐν ταῖς στήλαις
γεγραμμένων διὰ τὴν ἀμαθίαν τε καὶ ἀμέλειαν τῶν
ἐπιγραφούμενων· εἶναι δὲ καὶ ταῦτα ἐν τοῖς νεωτάτοις
τὰ περὶ τὴν Τροίαν· τὸν γὰρ Μενέλαον ἀφικέσθαι
παρ' αὐτοὺς καὶ διηγήσασθαι ἄπαντα ως ἐγένετο. 30
δεομένου δέ μου διηγήσασθαι, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ
ἔβούλετο, λέγων ὅτι ἀλαζόνες εἰσὶν οἱ Ἐλληνες καὶ

ἀμαθέστατοι ὅντες πολυμαθεστάτους ἔαυτοὺς νομί-^{162M}
 ξουσι· τούτου δὲ μηδὲν εἶναι νόσημα χαλεπώτερον
 μήτε ἐνὶ μήτε πολλοῖς ἢ ὅταν τις ἀμαθὴς ὃν σοφώ-
 τατον ἔαυτὸν νομίζῃ. τοὺς γὰρ τοιούτους τῶν ἀν-
 δρῶπων μηδέποτε δύνασθαι τῆς ἀγνοίας ἀπολυθῆ-
 ναι. οὗτο δέ, ἔφη, γελοίως ἀπὸ τούτων διάκεισθε
 ὑμεῖς ὡστε ποιητὴν ἔτερον Ὁμήρῳ πεισθέντα καὶ
 ταῦτὰ πάντα ποιήσαντα περὶ Ἐλένης, Στησίχορον,
 ὡς οἶμαι, τυφλωθῆναι φατε ὑπὸ τῆς Ἐλένης, ὡς ψευ-
 10 σάμενον, αὐτὸς δὲ ἀναβλέψαι τάναντία ποιήσαντα.
 καὶ ταῦτα λέγοντες οὐδὲν ἡττον ἀληθῆ φασιν εἶναι
 τὴν Ὁμήρου ποίησιν. καὶ τὸν μὲν Στησίχορον ἐν τῇ
 ὕστερον φίδῃ λέγειν ὅτι τὸ παράπαν οὐδὲ πλεύσειεν
 ἡ Ἐλένη οὐδαμόσε· ἄλλοι δέ τινες ὡς ἀρπασθείη μὲν
 15 Ἐλένη ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, δεῦρο δὲ παρ’ ἡμᾶς εἰς
 Αἴγυπτον ἀφίκοιτο. καὶ τοῦ πράγματος οὕτως ἀμ-
 φισβητούμενον καὶ πολλὴν ἄγνοιαν ἔχοντος, οὐδὲ
 οὕτως ὑποπτεῦσαι δύνανται τὴν ἀπάτην. τούτου δὲ
 αἰτιον ἔφη εἶναι ὅτι φιλήκοοι εἰσιν οἱ Ἑλληνες· ἂ-
 20 δ’ ἂν ἀκούσωσιν ἥδεως τινὸς λέγοντος, ταῦτα καὶ^{324R}
 ἀληθῆ νομίζουσι, καὶ τοῖς μὲν ποιηταῖς ἐπιτρέπουσιν
 ὅτι ἂν θέλωσι ψεύδεσθαι καὶ φασιν ἔξεῖναι αὐτοῖς,
 ὅμως δὲ πιστεύοντιν οἷς ἂν ἔκεινοι λέγωσι, καὶ μάρ-
 τυρας αὐτοὺς ἐπάγονται ἐνίστε περὶ ὃν ἀμφισβητοῦ-
 σι· παρὰ δὲ Αἴγυπτοις μὴ ἔξεῖναι μηδὲν ἔμμετρως
 λέγεσθαι μηδὲ εἶναι ποίησιν τὸ παράπαν· ἐπίστα-
 σθαι γὰρ ὅτι φάρμακον τοῦτο ἥδοντῆς ἐστι πρὸς τὴν
 ἀκοήν. ὥσπερ οὖν οἱ διψῶντες οὐδὲν δέονται οἶνον,
 ἀλλ’ ἀπόχρη αὐτοῖς ὑδατος πιεῖν, οὕτως οἱ τάληθῆ
 25 εἰδέναι θέλοντες οὐδὲν δέονται μέτρων, ἀλλ’ ἔξαρκεῖ
 αὐτοῖς ἀπλῶς ἀκοῦσαι. ἡ δὲ ποίησις ἀναπείθει τὰ
 ψευδῆ ἀκούειν ὥσπερ ὁ οἶνος πίνειν μάτην. ὡς οὖν

ἥκουσα παρ' ἐκείνου, πειράσομαι εἰπεῖν, προστιθεὶς
 ἔξι ὡν ἐδόκει μοι ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. ἔφη γὰρ ἐν
 Σπάρτη γενέσθαι Τυνδάρεων σοφὸν ἄνδρα καὶ βα-
 σιλέα μέγιστον, τούτου δὲ καὶ Λήδας δύο θυγατέρας
 163 Μικατὰ ταῦτὸ αἴσπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν, Κλυταιμνή- 5
 στραν καὶ Ἐλένην, καὶ δύο ἄρρενας παῖδες διδύμους
 καλοὺς καὶ μεγάλους καὶ πολὺ τῶν Ἐλλήνων ἀρίστους.
 εἶναι δὲ τὴν Ἐλένην ἐπὶ κάλλει περιβόητον καὶ πολ-
 λοὺς μνηστῆρας αὐτῆς ἔτι μικρᾶς παιδὸς οὕσης γε-
 νέσθαι καὶ ἀρπαγὴν ὑπὸ Θησέως βασιλέως ὅντος 10
 Ἀθηνῶν. τοὺς οὖν ἀδελφοὺς τῆς Ἐλένης εὐθέως
 ἐλθεῖν εἰς τὴν τοῦ Θησέως χώραν καὶ πορθῆσαι τὴν
 πόλιν καὶ κομίσασθαι τὴν ἀδελφήν. τὰς μὲν οὖν ἄλ-
 λας γυναικας ἀφιέναι λαβόντας τὴν δὲ τοῦ Θησέως
 325 R μητέρα αἰχμάλωτον ἄγειν, τιμωρούμενούς αὐτήν. 15
 εἶναι γὰρ αὐτοὺς ἀξιομάχους πρὸς ἀπασαν τὴν Ἐλ-
 λάδα, καὶ καταστρέψασθαι δραδίως ἄν, εἰ ἐβούλοντο.
 εἶπον οὖν ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν ταῦτα λέγεται, καὶ προσέτι
 ώς αὐτὸς ἐορταστὸς εἶην ἐν Ὁλυμπίᾳ ἐν τῷ ὀπισθοδό-
 μῷ τοῦ νεὼ τῆς Ἡρας ὑπόμνημα τῆς ἀρπαγῆς ἐκείνης 20
 ἐν τῇ ξυλίνῃ κιβωτῷ τῇ ἀνατεθείσῃ ὑπὸ Κυψέλου,
 τοὺς Διοσκόρους ἔχοντας τὴν Ἐλένην ἐπιβεβηκυῖαν
 τῇ κεφαλῇ τῆς Αἴθρας καὶ τῆς κόμης ἐλκουσαν, καὶ
 ἐπίγραμμα ἐπιγεγραμμένον ἀρχαίοις γράμμασι. Μετὰ
 δὲ ταῦτα, ἔφη, φοβούμενος τοὺς Τυνδαρίδας ὁ Ἀγα- 25
 μέμνων ἥπιστατο γὰρ ὅτι ξένος ὡν καὶ ἐπηλυς ἀρχοι
 τῶν Ἀργείων ἐβούλετο προσλαβεῖν αὐτοὺς ηδεύσας,
 καὶ διὰ τοῦτο ἔγημε Κλυταιμνήστραν· τὴν δὲ Ἐλένην
 ἐμνήστευε μὲν τῷ ἀδελφῷ, οὐδεὶς δὲ ἔφασκε τῶν Ἐλ-
 λήνων ἐπιτρέψειν, καὶ προσήκειν ἔκαστος αὐτῷ τοῦ 30
 γένους μᾶλλον ἡ Μενελάῳ, Πελοπίδῃ ὅντι. ἦπον δὲ
 καὶ ἔξωθεν πολλοὶ μνηστῆρες διά τε τὴν δόξαν τὴν

περὶ τοῦ κάλλους καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἀδελφῶν καὶ τοῦ πατρός. ἐδόκει οὖν μοι καὶ τοῦτο ἀληθὲς λέγειν, ὅπου τὴν Κλεισθένους θυγατέρα τοῦ Σικυωνίων τυράννου καὶ τῶν ἀπὸ Ἰταλίας τινὰς μνηστεῦσαι φασιν·

5 ἔτι δὲ Ἰπποδάμειαν τὴν Οἰνομάου Πέλοψ ἔγημεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἀφικόμενος, Θησεὺς δὲ ἀπὸ τοῦ Θεομώδοντος ποταμοῦ μίαν τῶν Ἀμαζόνων· ὡς δὲ ἐκεῖνος ἔφη, καὶ τὴν Ἰώ ἀφικέσθαι ἐκδοθεῖσαν εἰς Αἴγυπτον, ἀλλὰ μὴ βοῦν γενομένην οὕτως οἰστρήσασαν ἐλ-

10 θεῖν. οὕτω δὲ ἔθους ὄντος ἐκδιδόναι καὶ λαμβάνειν γυναικας παρ' ἀλλήλων καὶ τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας^{164M} τοῖς ἐνδοξοτάτοις, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἀφικέσθαι κατὰ μνηστείαν ἔφη, πιστεύοντα τῇ δυνάμει τοῦ πατρός, σχεδόν τι βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας ἀπάσης, καὶ

15 οὐδὲ πολὺ τῆς Τροίας ἀπεχούσης, ἄλλως τε καὶ τῶν Πελοπιδῶν ἥδη δυναστευόντων ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ πολλῆς ἐπιμιξίας γενομένης. ἐλθόντα δὲ μετὰ πολλοῦ πλούτου καὶ παρασκευῆς ὡς ἐπὶ μνηστείαν, καὶ διαφέροντα κάλλει, εἰς λόγους αὐτὸν καταστῆναι

20 Τυνδάρεώ τε καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τῆς Ἐλένης, λέγοντα περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Πριάμου καὶ τῶν χρημάτων τοῦ πλήθους καὶ τῆς ἄλλης δυνάμεως, καὶ ὅτι αὐτοῦ γίγνοιτο ἡ βασιλεία· τὸν δὲ Μενέλαον ἰδιώτην ἔφη εἶναι· τοῖς γὰρ Ἀγαμέμνονος παισίν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ τὴν ἀρχὴν προσήκειν· καὶ ὡς θεοφιλῆς εἴη καὶ ὡς ἡ Ἀφροδίτη αὐτῷ ὑπόσχοιτο τὸν ἄριστον γάμον τῶν ἐν ἀνθρώποις· αὐτὸς οὖν προκρίναι τὴν ἐκείνου θυγατέρα, ἔξὸν αὐτῷ λαβεῖν ἐκ τῆς Ἀσίας τινά, εἰ βούλοιτο, εἴτε τοῦ Αἴγυπτίων βασιλέως εἴτε

25 τοῦ Ἰνδῶν. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἀπάντων ἔλεγεν αὐτὸς ἀρχειν ἀρξάμενος ἀπὸ Τροίας μέχρι Αἴθιοπίας· καὶ γὰρ Αἴθιοπων βασιλεύειν τὸν αὐτοῦ ἀνεψιὸν Μέ-

μνονα, ἐκ Τιθωνοῦ ὅντα τοῦ Πριάμου ἀδελφοῦ. καὶ
 ἄλλα πολλὰ ἔλεγεν ἐπαγωγά, καὶ δῶρα ἐδίδουν τῇ τε
 Λήδᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς προσήκουσιν, ὅσα οὐδὲ
 σύμπαντες οἱ Ἕλληνες ἐδύναντο. ἔφη δὲ καὶ συ-
 γενῆς εἶναι τῆς Ἐλένης καὶ αὐτός· ἀπὸ γὰρ Διὸς 5
 εἶναι τὸν Πρίαμον· πυνθάνεσθαι δὲ κάκείνους καὶ
 327 Ρτὴν ἀδελφὴν αὐτῶν Διὸς ὅντας. τῷ δὲ Ἀγαμέμνονι
 καὶ τῷ Μενελάῳ μὴ προσήκειν ὀνειδίζειν αὐτῷ τὴν
 πατρίδα· καὶ γὰρ αὐτοὺς εἶναι Φούγας ἀπὸ Σιπύλου.
 πολὺ δὴ κρείττον τοῖς βασιλεῦσι κηδεύειν τῆς Ἀσίας 10
 ἢ τοῖς ἐκεῖθεν μετανάσταις. καὶ γὰρ Αιομέδοντας
 Τελαμῶνι δοῦναι τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Ἡσιόνην· ἐλ-
 θεῖν γὰρ αὐτὸν εἰς Τροίαν μνηστῆρα μετὰ Ἡρακλέ-
 ους, ἄγειν δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα φίλον ὅντα καὶ ξένον
 Αιομέδοντι. πρὸς οὖν ταῦτα ὁ Τυνδάρεως ἐβου- 15
 165 μλεύετο μετὰ τῶν παίδων. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς σκοποῦ-
 σιν οὐ χεῖρον εἶναι προσλαβεῖν τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας
 βασιλέας. τὴν μὲν γὰρ Πελοπιδῶν οἰκίαν ἔχειν Κλυ-
 ταιμνήστραν συνοικοῦσαν Ἀγαμέμνονι· λοιπὸν δέ,
 εἰς Πριάμῳ κηδεύσειαν, καὶ τῶν ἐκεῖ πραγμάτων 20
 κρατεῖν καὶ μηδένα αὐτοὺς κωλύειν τῆς Ἀσίας καὶ
 τῆς Εὐρώπης ἀρχειν ἀπάσης. πρὸς δὲ ταῦτα ἡγωνί-
 ξετο μὲν ὁ Ἀγαμέμνων, ἡττᾶτο δὲ τοῖς δικαίοις. ἔφη
 γὰρ ὁ Τυνδάρεως ἵκανὸν εἶναι αὐτῷ κηδεύσαντι· καὶ
 ἂμα ἐδίδασκεν ὅτι οὐδὲ συμφέρει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ 25
 τυγχάνειν τῶν ἶσων· οὕτω γὰρ μᾶλλον ἐπιβουλεύ-
 σειν· οὐδὲ γὰρ Ἀτρεῖ Θυέστην εῦνουν γενέσθαι.
 μάλιστα δ' ἔπειθε λέγων ὅτι οὐκ ἀνέξονται οἱ ἄλ-
 λοι μνηστῆρες τῶν Ἑλλήνων ἀποτυχόντες, οὕτε 30
 λεμήσουσι· καὶ ὅτι κινδυνεύσει τοὺς δυνατωτάτους
 ποιῆσαι τῶν Ἑλλήνων πολεμίους. κρείττον οὖν εἶναι

μὴ καταλιπεῖν ἀρχὴν πολέμου καὶ στάσεως ἐν τοῖς 328R
 Ἐλλησι. τὸν δὲ ἄχθεσθαι μέν, οὐκ ἔχειν δὲ ὅπως
 κωλύσῃ τὸν Τυνδάρεων· κύριον γὰρ εἶναι τῆς αὐτοῦ
 θυγατρός, καὶ ἡμαρτία φοβεῖσθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ.
 5 καὶ οὗτοι δὴ λαβεῖν Ἀλέξανδρον τὴν Ἐλένην ἐκ τοῦ
 δικαίου, πείσαντα τοὺς γονεῖς αὐτῆς καὶ τοὺς ἀδελ-
 φούς, καὶ ἀφικέσθαι ἄγοντα μετὰ πολλοῦ ξήλου καὶ
 χαρᾶς· καὶ τόν τε Πρίαμον καὶ τὸν Ἐκτορα καὶ τοὺς
 ἄλλους ἀπαντας ἥδεσθαι τῷ γάμῳ, καὶ τὴν Ἐλένην
 10 ὑποδέχεσθαι μετὰ θυσιῶν καὶ εὐχῶν. Σκόπει δέ,
 ἔφη, τὴν εὐήθειαν τοῦ ἐναντίου λόγου, εἰς σοι δοκεῖ
 δυνατὸν εἶναι πρῶτον μὲν ἐρασθῆναι τινα γυναι-
 κός, ἦν οὐπώποτε εἶδεν· ἔπειτα καὶ ἐλπίσαι κατα-
 λιποῦσαν τὸν ἀνδρα καὶ τὴν πατρίδα καὶ πάντας τοὺς
 15 ἀναγκαίους, ἔτι δὲ οἷμαι θυγατρίου γεγονυῖαν μη-
 τέρα, συνακολουθῆσαι ἀνδρὶ ἀλλοφύλῳ. διὰ ταύτην
 γὰρ τὴν ἀλογίαν συνέπλασαν τὸν περὶ τῆς Ἀφροδίτης
 μῦθον πολὺ τούτων ἀποπλητότερον. εἰ δὲ ὁ Ἀλέ-
 ξανδρος ἐνεθυμήθη, πῶς ὅ τε πατήρ ἐπέτρεψεν οὐκ
 20 ὃν ἀνόητος, ἀλλὰ καὶ σφόδρα δοκῶν νοῦν ἔχειν, ἢ τε
 μήτηρ; πῶς γὰρ εἴκος τὸν Ἐκτορα ὕστερον μὲν ὀνει- 166M
 δίζειν καὶ λοιδορεῖσθαι αὐτῷ περὶ τῆς ἀρπαγῆς, ὃς
 φησιν Ὁμηρος· λέγει γὰρ οὕτως·

Δύσπαι, εἶδος ἄριστε, γυναιμανές, ἡπεροπευτά,
 25 αἰθ' ὄφελες ἄγονός τ' ἔμεναι ἄγαμός τ' ἀπολέσθαι.
 οὐ γάρ τοι χραίσμη κίθαιρις τά τε δῶρος Ἀφροδίτης
 ἢ τε κόμη τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίησι μιγείης.
 ἐξ ἀρχῆς δὲ πράττοντι συγχωρῆσαι ταῦτα; ὅ τε Ἐλε- 329R
 νος πῶς οὐ προέλεγε μάντις ὅν, ἢ τε Κασσάνδρα
 30 θεοφορουμένη, πρὸς δὲ τούτοις ὁ Ἀντήνωρ δοκῶν
 φρονεῖν, ἀλλ' ὕστερον ἡγανάκτουν καὶ ἐπέπληττον
 ἐπὶ πεπραγμένοις, ἐξὸν ἀφ' ἐστίας κωλύειν; ἵνα δὲ

εἰδῆς τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἡλιθιότητος καὶ ὡς τὰ ψευδῆ ἀλλήλοις μάχεται· λέγουσι γὰρ ὡς πρὸ δὲ γίγνων ἐτῶν Ἡρακλῆς ἐπεπορθήκει τὴν πόλιν διὰ μικρὰν πρόφασιν, δργισθεὶς ὑπὲρ ἵππων, ὅτι ὑποσχόμενος αὐτῷ δώσειν ὁ Λαομέδων ψεύσατο. καὶ ἐγὼ 5 ἀνεμνήσθην τῶν ἐπῶν, ἐν οἷς ταῦτά φησιν·

ὅς ποτε δεῦρος ἐλθὼν ἔνεγκεν ἵππων Λαομέδοντος

ἔξι οἷς σὺν νησὶ καὶ ἀνδράσι πανδοτέροισιν

Ίλίου ἐξαλάπαξε πόλιν, χήρωσε δὲ ἀγνιάς.

Οὕκουν, εἶπεν, οὐδὲ τοῦτο ἀληθὲς λέγουσι. πῶς 10 γὰρ ἐν δὲ γίγνωσκόντω πόλις ἀλοῦσα καὶ ἐρημωθεῖσα τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔσχεν ὡς μεγίστην γενέτορας τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν; πῶς δὲ ὁ μὲν Ἡρακλῆς σὺν ἔξι ναυσὶν εἴλεν ἐκ πολλοῦ ἀπόρθητον οὖσαν, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ μετὰ νεῶν χιλίων καὶ διακοσίων ἐλθόντες 15

167 μόνην ἐδύναντο ἐλεῖν; ἢ πῶς τὸν Πρίαμον εἴασε βασιλεύειν ὁ Ἡρακλῆς, ἀποκτείνας αὐτοῦ τὸν πατέρα, ὡς πάντων ἐχθρότατον, ἀλλ’ οὐκ ἄλλον τινὰ ἀπέδειξεν

330R ἀρχοντα τῆς χώρας; εἰ δὲ ἦν οὗτος ὡς φασι, πῶς οὐκ ἐφριττον οἱ Τρῶες καὶ ὁ Πρίαμος τὴν πρὸς 20 τοὺς Ἐλληνας ἐχθρούς, εἰδότες ὅτι καὶ πρότερον οὐδὲν τηλικοῦτον ἐξαμαρτόντες ἀπώλοντο καὶ ἀνάστατοι ἐγένοντο, καὶ πολλοὶ μνημονεύοντες τὴν ἄλωσιν * μηδὲν τούτων ἐννοῦσαι μηδὲ κωλῦσαι τὸν Ἀλέξανδρον μηδένα αὐτῶν; τίνα δὲ τρόπον ἀφικόμενός εἰς τὴν

25 Ἐλλάδα συνῆν τῇ Ἐλένῃ καὶ διελέγετο καὶ τελευτῶν ἀνέπεισεν αὐτήν, μήτε γονέων μήτε πατρίδος μήτε

ἀνδρὸς ἢ θυγατρὸς μήτε τῆς παρὰ τοῖς Ἐλλησι φήμης φροντίσασαν, ἀλλὰ μηδὲ τοὺς ἀδελφοὺς φοβηθεῖσαν περιόντας, οἵ πρότερον αὐτὴν ἀφείλοντο Θησέως

331R καὶ οὐ περιεῖδον ἀφαιρεθεῖσαν; τοῦτο μὲν γὰρ παρόντα τὸν Μενέλαον πῶς ταῦτα ἔλαθε γιγνόμενα;

τοῦτο δὲ ἀπόντος ἀνδρὸς γυναικα εἰς ὄμιλαν ἀφίκενεὶσθαι ξένῳ ἀνδρὶ πῶς εἰκός; τοῦτο δὲ μηδὲ τῶν ἄλλων μηδένα αἰσθέσθαι τὴν ἐπιβουλὴν ἡ αἰσθομένους κρύψαι; προσέτι δὲ τὴν Αἴθραν τὴν τοῦ Θησέως μητέρα συναπᾶραι αὐτῇ αἰχμάλωτον οὖσαν; οὐ γὰρ ἵκανὸν ἦν Πιτθέως θυγατέρα οὖσαν ἐν Σπάρτῃ δουλεύειν, ἀλλ' ἡρεῖτο ἀκολουθεῖν εἰς Τροίαν; ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀδεῶς καὶ μετὰ τοσαύτης ἔξουσίας ἐπραττε τὸ πρᾶγμα, ὥστε οὐκ ἦν ἵκανὸν αὐτῷ τὴν 10 γυναικα ἀπαγαγεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ χρήματα προσεπέθετο· καὶ μηδὲ ἐπαναχθῆναι μηδένα αὐτῷ, μήτε τῶν τοῦ Μενελάου μήτε τῶν τοῦ Τυνδάρεω μήτε τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἐλένης, καὶ ταῦτα νεῶν οὔσῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ, ἕτι δὲ πρότερον πεξῇ ἀπὸ Σπάρτης ἐπὶ 15 θάλατταν κατιόντων, παραχρῆμα, ὡς εἰκός, περιβοήτου γενομένης τῆς ἀρπαγῆς; καὶ οὕτω μὲν οὐ δυνατὸν ἐλθεῖν Ἐλένην μετὰ Ἀλεξάνδρου· γάμῳ δὲ 168M παρ' ἑκόντων δοθεῖσαν τῶν οἰκείων. οὕτω γὰρ εὗλογον ἦν τὴν τε Αἴθραν ἀφικέσθαι μετ' αὐτῆς καὶ 20 τὰ χρήματα κομισθῆναι. οὐδὲν γὰρ τούτων ἀρπαγῆς, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον γάμου σημεῖόν ἐστιν. ἐπεὶ δέ, ὡς ἔφην, γήμας ὁ Ἀλέξανδρος ἀπηλλάγη μετ' αὐτῆς, ὃ τε Μενέλαος ἦνιάτο τῆς μνηστείας ἀποτυχὼν καὶ τὸν ἀδελφὸν ἦτιάτο, καὶ ἔφη προδοθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. 25 ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἐκείνου μὲν ἦττον ἐφρόντιξε, τὸν Ἀλέξανδρον δὲ ἐφοβεῖτο καὶ ὑπώπτευε μήποτε ἀντιποιήσηται τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι πραγμάτων, προση- 332R πόντων αὐτῷ διὰ τὸν γάμον. οὕτω δὴ καὶ τοὺς ἄλλους συγκαλεῖ μνηστῆρας τῆς Ἐλένης, καὶ ἔφη ὑβρισθῆναι, 30 αὐτοὺς ἄπαντας, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταφρονηθῆναι, καὶ τὴν ἀρίστην γυναικα οἶχεσθαι εἰς τὸν βαρβάρους ἐκδοθεῖσαν, ὡς οὐδενὸς ὄντος ἀξίου παρ' αὐτοῖς.

ταῦτα λέγων τὸν μὲν Τυνδάρεων παρητεῖτο καὶ συγ-
γνώμην ἔχειν ἐκέλευε· παραλογισθῆναι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ⁵
δώρων· τὸν δὲ Ἀλέξανδρον αἰτιουν ἀπάντων ἀπέφαινε
καὶ τὸν Πρίαμον· καὶ παρεκάλει συστρατεύειν ἐπὶ τὴν
Τροίαν· πολλὰς γὰρ ἐλπίδας ἔχειν αἱρήσειν αὐτὴν
συναραμένων ἀπάντων. γενομένου δὲ τούτου πολλὰ
χρήματα διαρπάσειν αὐτοὺς καὶ χώρας κρατήσειν τῆς
ἀρίστης. εἶναι γὰρ τὴν μὲν πόλιν πλουσιωτάτην ἀπα-
σῶν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ὑπὸ τρυφῆς διεφθαρμένους.
ἔχειν δὲ καὶ συγγενεῖς πολλοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοὺς ἀπὸ 10
Πέλοπος, οὓς συμπράξουσιν αὐτῷ, μισοῦντες τὸν Πρία-
μον. ταῦτα δὴ ἀκούοντες, οἱ μέν τινες ὡργίζοντο καὶ
ἀτιμίαν τῷ ὅντι ἐνόμιζον τῆς Ἑλλάδος τὸ γεγονός, οἱ δέ
τινες ἥλπιζον ὡφεληθῆσεσθαι ἀπὸ τῆς στρατείας· δόξα
γὰρ ἦν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πραγμάτων ὡς μεγάλων καὶ 15
πλούτουν ὑπερβάλλοντος. εἰ μὲν οὖν ἡττήθησαν ὑπὸ τοῦ
Μενελάου μνηστεύοντος τὴν Ἐλένην, οὐκ ἂν ἐφρόντι-
σαν, ἀλλὰ τούναντίον ἐφήδεσθαι ἔμελλον αὐτῷ· νῦν
δὲ τὸν Ἀλέξανδρον ἐμίσουν ἀπαντες, αὐτὸς ἔκαστος

^{333 R} ^{169 M} ἥγοντας ἄφηρησθαι τοῦ γάμου. οὗτοι δὲ τῆς στρα-²⁰
τείας γενομένης, πέμψας δὲ Ἀγαμέμνων ἀπῆτει τὴν
Ἐλένην· προσήκειν γὰρ αὐτὴν Ἑλληνίδα οὕσαν γα-
μηθῆναι τινι τῶν Ἑλλήνων. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ
Τρῶες ἥγανάκτουν καὶ δὲ Πρίαμος καὶ πάντων μά-
λιστα δὲ Ἐπτωρ, ὅτι νόμῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου λαβόντος 25
παρὰ τοῦ πατρός, καὶ τῆς Ἐλένης βουλομένης ἐκείνῳ
συνοικεῖν, οἱ δὲ οὗτοις ἀναισχυντον ἐτόλμων λέγειν
λόγον· καὶ ἔφασαν γιγνώσκειν ὅτι ζητοῦν πολέμου
πρόφασιν· αὐτοὶ δὲ μὴ ἄρχειν πολέμου, κρείττονς
ὅντες, ἀμύνεσθαι δὲ ἐπιχειροῦντας. καὶ διὰ ταῦτα 30
ὑπέμενον οἱ Τρῶες πολὺν χρόνον πολεμούμενοι καὶ
πολλὰ πάσχοντες, οὐχ ὅσα Ὁμηρός φησιν, ὅμως δὲ

καὶ τῆς γῆς αὐτῶν φθειρομένης καὶ πολλῶν ἀποθνη-
σκόντων ἀνθρώπων, ὅτι ἡπίσταντο ἀδικοῦντας τοὺς
Ἀχαιοὺς καὶ τὸν Ἀλεξανδρον οὐδὲν ἄτοπον πράξαντα.
εἰ δὲ μή, τίς ἂν ἦνέσχετο αὐτῶν, ἢ τῶν ἀδελφῶν ἢ ὁ
πατὴρ ἢ τῶν ἄλλων πολιτῶν, ἀπολλυμένων καὶ πά-
σης κινδυνευούσης ἀναστάτου γενέσθαι τῆς πόλεως
διὰ τὴν ἐκείνου παρανομίαν, ἔξὸν ἀποδόντας τὴν
Ἐλένην σῶσαι αὐτούς; οἱ δὲ καὶ ὕστερον, ὡς φασιν,
Ἀλεξάνδρον ἀποθανόντος, κατεῖχον αὐτὴν καὶ Δηι-
φόβῳ συνῳκίζον, ὡς μέγιστον ἀγαθὸν ἔχοντες ἐν τῇ
πόλει καὶ φοβούμενοι μὴ καταλίποι αὐτούς. καίτοι εἰ
πρότερον ἐρῶσα τοῦ Ἀλεξάνδρου ἔμενεν, πῶς ἔτι
ἔβούλετο μένειν, εἰ μὴ καὶ Δηιφόβου αὐτὴν ἐρασθῆ-
ναι λέγουσιν; εἰκὸς γὰρ ἦν πεῖσαι τοὺς Τρῷας ἀπο-
δοῦναι αὐτὴν ἑτοίμους ὅντας. εἰ δὲ ἐφοβεῖτο τοὺς ^{334R}
Ἀχαιούς, διαλύσεις πρότερον εὔρεσθαι χρῆν· καὶ
γὰρ ἐκεῖνοι ἀγαπητῶς ἀν ἀπηλλάγησαν τοῦ πολέμου,
πλείστων καὶ ἀρίστων τεθνηκότων. ἀλλ' οὐ γὰρ ἦν
ἀληθὲς τὸ τῆς ἀρπαγῆς οὐδὲ παρέσχον αἰτίαν τοῦ πο-
λέμου οἱ Τρῷες, ὅτεν εὐέλπιδες ἦσαν περιγενέσθαι.
οἱ γὰρ ἄνθρωποι, ἐν οἷς ἀν ἀδικῶνται, μέχρι ἐσχά-
του ὑπομένοντιν ἀμυνόμενοι. ταῦτα μὲν οὖν μὴ
ἄλλως νόμιξε πραχθῆναι ἢ ὡς ἐγὼ λέγω. πολὺ γὰρ πι-^{170M}
στότερον ἑκόντα Τυνδάρεων κηδεῦσαι τοῖς βασιλεῦσι
τῆς Ἀσίας, καὶ Μενέλαον τῆς μνηστείας ἀπελπίσαντα
βαρέως ἐνεγκεῖν, καὶ Ἀγαμέμνονα φοβηθῆναι τοὺς
Πριαμίδας μὴ κατάσχωσι τὴν Ἑλλάδα, ἀκούοντα καὶ
Πέλουπα τὸν αὐτοῦ πρόγονον, ἐκ τῆς αὐτῆς ὅντα χώ-
ρας, διὰ τὸ κῆδος τὸ Οἰνομάου τὴν Πελοπόννησον
κατασχεῖν, καὶ τοὺς ἄλλους ἥγεμόνας συνάρασθαι
τοῦ πολέμου, μνησικακοῦντας, ὅτι αὐτὸς ἔκαστος
οὐκ ἔγημεν, ἢ ἐρασθῆναι μὲν Ἀλεξανδρον ἦς ἥγνοιε

γυναικός, ἐπιτρέψαι δὲ αὐτῷ τὸν πατέρα πλεῦσαι τοιαύτης ἔνεκα πράξεως, καὶ ταῦτα, ὡς φασιν, οὐ πάλαι τῆς Τροίας ἀλούσης ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λαομέδοντος ἀποθανόντος· ὕστερον δὲ πολεμουμένους καὶ τοσαῦτα κακὰ πάσχοντας μὴ θέ-⁵ λειν ἐκδοῦναι μήτε ξῶντος Ἀλεξάνδρου μήτε ἀποθανόντος, οὐδεμίαν ἐλπίδα ἔχοντας τῆς σωτηρίας· τὴν δὲ Ἐλένην ἐρασθῆναι μὲν ξένου ἀνδρός, φῆτὴν ἀρχὴν οὐκ εἰκὸς αὐτὴν ἐν διαιλίᾳ γενέσθαι, καταλιποῦσαν

^{335 R} δὲ τὴν πατρίδα καὶ τὸν οἰκεῖον καὶ τὸν ἄνδρα μετ' ¹⁰

αἰσχύνης ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μισοῦντας· πάντα ταῦτα δὲ γιγνόμενα μηδένα κωλῦσαι, καὶ μήτε ἔξιοῦσαν αὐτήν, καὶ ταῦτα πεξῇ, ἔως θαλάττης μήτε ἀποπλεύσασαν διωξαι, συνάρασθαι δὲ τοῦ στόλου τὴν Θησέως μητέρα πρεσβυτέραν καὶ δῆλον ὅτι μισοῦσαν ¹⁵ τὴν Ἐλένην· ὕστερον δὲ Ἀλεξάνδρου τελευτήσαντος, οὗ λέγεται ἐρᾶν, Αηιφόβῳ συνεῖναι, καθάπερ οἷμαι πάκεινω τῆς Ἀφροδίτης ὑποσχομένης, καὶ μήτε αὐτὴν ἐθέλειν ἀπιέναι παρὰ τὸν αὐτῆς ἄνδρα μήτε τὸν Τρῶας ἀποδοῦναι τὴν Ἐλένην βίᾳ, μέχρι ἀλῶναι ²⁰ τὴν πόλιν. τούτων οὐδὲν εἰκὸς οὐδὲ δυνατόν. ἔτι δὲ καὶ τόδε πρὸς τοῖς εἰρημένοις. τὸν μὲν ἄλλον τοπαντας Ἀχαιούς φησιν Ὅμηρος κοινωνῆσαι, οἷς ἥττον ἔμελε, τῆς δυνάμεως· Κάστορα δὲ καὶ Πολυδεύ-
κην μόνους μὴ ἀφικέσθαι, τὸν μάλιστα ὑβρισμένυν. ²⁵

^{171 M} ταύτην δὲ τὴν ἄγνοιαν κρύπτων Ὅμηρος πεποίησε θαυμάζουσαν τὴν Ἐλένην· ἐπειτα αὐτὸς ἀπελογήσατο, εἰπὼν ὅτι ἐτεθνήκεσαν πρότερον. οὐκοῦν τό γε ξώντων αὐτὴν ἀρπασθῆναι δῆλόν ἐστιν. ἐπειτα Ἀγαμέμνονα περιέμενον δέκα ἔτη διατρίβοντα καὶ συνά-³⁰ γοντα στρατιάν, ἀλλ' οὐκ εὐθὺς ἔγνωσαν σῶσαι τὴν ἀδελφήν, μάλιστα μὲν εἰ κατὰ πλοῦν ἔλοιεν· εἰ δ'

οῦν, ὡς πολεμήσοντες μετὰ τῆς αὐτῶν δυνάμεως; οὐ γὰρ ἐπὶ Θησέα μὲν ἥλθον εὐθύς, ἀνδραὶ Ἑλληναὶ καὶ ³³⁶ τῶν ἄλλων ἄριστον, ἔτι δὲ αὐτόν τε πολλῶν ἀρχονταὶ καὶ Ἡρακλέους ἑταῖρον καὶ Πειρίθους καὶ Θετταλοὺς ⁵ καὶ Βοιωτοὺς ἔχοντα συμμάχους· ἐπὶ δὲ Ἀλέξανδρον οὐκ ἀν ἥλθον, ἀλλὰ τοὺς Ἀτρείδας περιέμενον δέκα ἔτη συλλέγοντας τὴν δύναμιν; ἵσως γὰρ εἰκὸς ἦν καὶ αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν Τυνδάρεων καὶ μηδὲν αὐτὸν κωλύσαι τὴν ἥλικιαν. οὐ γὰρ δὴ Νέστορος παλαίτερος ἦν οὐδὲ ¹⁰ Φοίνικος, οὐδὲ μᾶλλον ἐκείνους προσῆκουν ἦν ἀγανακτεῖν ἢ τὸν πατέρα αὐτόν. ἀλλ’ οὔτε αὐτὸς οὔτε οἱ πατέρες ἦκον οὐδὲ ἦν αὐτοῖς βουλομένοις τὰ τῆς στρατείας. ἐκόντες γὰρ αὐτὸλ τὴν Ἐλένην ἔξεδωκαν, προκρίναντες τῶν ἄλλων μνηστήρων τὸν Ἀλέξανδρον διὰ μέγεθος ¹⁵ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀνδρείαν· οὐδενὸς γὰρ ἦν χείρων τὴν ψυχήν. οὔτε οὖν ἐκεῖνοι ἀφίκοντο πολεμήσοντες οὔτε Λακεδαιμονίων οὐδείς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ψεῦδός ἐστιν ὅτι Μενέλαος ἦγε Λακεδαιμονίους καὶ τῆς Σπάρτης ἐβασίλευε Τυνδάρεω ζῶντος ἔτι. καὶ γὰρ ἦν δεινόν, εἰ ²⁰ Νέστωρ μὲν μήτε πρότερον μήτε ὕστερον ἐλθὼν ἀπὸ Ἰλίου παρεχώρησε τοῖς υἱοῖς τῆς βασιλείας καὶ τῆς ἀρχῆς διὰ γῆρας, Τυνδάρεως δὲ Μενελάῳ ἔξεστη. φαίνεται γὰρ καὶ ταῦτα πολλὴν ἀπορίαν ἔχοντα. ἐπεὶ δὲ οὗν ἥλθον οἱ Ἀχαιοί, τὸ μὲν πρῶτον εἶργοντο τῆς ²⁵ γῆς, καὶ Πρωτεείλαός τε ἀποθνήσκει βιαζόμενος ἀπὸ ³³⁷ βῆναι καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων, ὥστε διέπλευσαν εἰς τὴν Χερρόνησον, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀνελόμενοι, ^{172m} κἀκεῖ θάπτουσι τὸν Πρωτεείλαον. ἔπειτα περιπλέοντες ἀπέβαινον εἰς τὴν χώραν καὶ τῶν πολισμάτων ³⁰ τινὰ ἐπόρθουν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μετὰ τοῦ Ἐκτορος τὸν μὲν ὄχλον συνῆγεν ἀπαντα τὸν ἐκ τῆς χώρας εἰς τὸ ἄστυ, τὰς δὲ μικρὰς πόλεις εἴων τὰς πρὸς τῇ θα-

λάττη διὰ τὸ μὴ δύνασθαι πανταχοὶ βοηθεῖν. πάλιν δὲ καταπλεύσαντες εἰς τὸν Ἀχαιῶν λιμένα υπκτὸς ἔλαθον ἀποβάντες, καὶ ναύσταθμον περιεβάλοντο καὶ τάφρου ὥρυξαν φοβούμενοι τὸν Ἔκτορα καὶ τὸν Τρῶας, καὶ μᾶλλον ὡς αὐτοὶ πολιορκησόμενοι παρε-⁵ σκευάζοντο. οἱ δὲ τὰ μὲν ἄλλα συγχωροῦσιν Ὁμήρῳ, τὸ δὲ τεῖχος οὐ φασιν αὐτὸν γενόμενον λέγειν, ὅτι πεποίηκεν ὕστερον Ἀπόλλωνα καὶ Ποσειδῶνα τοὺς ποταμοὺς ἐφιέντας ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀφανίσαντας· ὁ πάντων πιθανώτατόν ἐστι, κατακλυσθῆναι τὰ θεμέλια ¹⁰ τοῦ τείχους. ἔτι γὰρ καὶ νῦν οἱ ποταμοὶ λιμνάζουσι τὸν τόπον καὶ πολὺ τῆς θαλάττης προσκεχώνασι. τὸν

^{338R} δὲ λοιπὸν χρόνον τὰ μὲν ἐποίουν κακῶς, τὰ δὲ ἐπα-
σχον, καὶ μάχαι μὲν οὐ πολλαὶ ἐγίγνουντο ἐκ παρατά-
ξεως· οὐ γὰρ ἐθάρρουν προσιέναι πρὸς τὴν πόλιν ¹⁵
διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἔνδοθεν· ἀκο-
βολισμοὶ δὲ καὶ κλωπεῖαι τῶν Ἐλλήνων· καὶ Τρωί-
λος τε οὗτος ἀποθνήσκει παῖς ὃν ἔτι καὶ Μήστωρ
καὶ ἄλλοι πλείους. ἦν γὰρ ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνεδρεῦσαι
δεινότατος καὶ υπκτὸς ἐπιθέσθαι. ὅθεν Αἴνείαν τε ²⁰
οὗτος ἐπελθὼν ὄλιγον ἀπέκτεινεν ἐν τῇ Ἔιδῃ καὶ πολ-
λοὺς ἄλλους κατὰ τὴν χώραν, καὶ τῶν φρουρίων ἥρει
τὰ κακῶς φυλαττόμενα· οὐδὲ γὰρ τῆς γῆς ἐπεκράτουν
οἱ Ἀχαιοὶ ἀλλ᾽ ἡ μόνον τοῦ στρατοπέδου. τεκμήριον
δέ· οὐ γὰρ ἂν ποτε Τρωίλος ἔξω τοῦ τείχους ἐγυμνά-²⁵
ζετο, καὶ ταῦτα μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως, οὐδὲ ἂν
ἐγεώργουν τὴν Χερρόνησον, ὡς ὁμολογοῦσι πάντες,
^{173M} εἶπερ ἐκράτουν τῆς Τρωάδος, οὐδὲ ἂν ἐκ Λήμνου
οἶνος ἐκομίζετο αὐτοῖς. κακῶς δὲ φερομένων τῶν
Ἀχαιῶν ἐν τῷ πολέμῳ καὶ μηδενὸς ἀποβαίνοντος ὃν ³⁰
ἥλπισαν, ἀλλὰ συμμάχων ἐπιφρεόντων ἀεὶ τοῖς Τρωαῖς
πλειόνων, λοιμός τε καὶ λιμὸς αὐτοὺς ἐπίειξε καὶ

στάσις ἐγένετο τῶν ἡγεμόνων, ὅπερ εἴωθεν ὡς τὸ πολὺ γίγνεσθαι τοῖς κακῷς πράττουσιν, οὐ τοῖς κρατοῦσιν. διμολογεῖ δὲ ταῦτα καὶ Ὁμηρος· οὐδὲ γὰρ ἐδύνατο πάντα τάληθῆ ἀποκρύψασθαι· ἐν οἷς φησι 5 τὸν Ἀγαμέμνονα ἐκκλησίαν συναγαγεῖν τῶν Ἑλλήνων, ὡς ἀπάξιοντα τὸ στράτευμα, δῆλον ὅτι τοῦ πλήθους χαλεπῶς φέροντος καὶ ἀπιέναι βουλομένου, καὶ τὸν ὄχλον δρμῆσαι πρὸς τὰς ναῦς· τὸν δὲ Νέστορα καὶ τὸν Ὄδυσσεα κατασχεῖν μόλις μαντείαν τινὰ προ-10 βαλλομένους καὶ ὀλίγον εἶναι χρόνον φάσκοντας, ὃν ἐδέοντο αὐτῶν ὑπομεῖναι. τὸν δὲ μάντιν τούτων Ἀγαμέμνονα ἐν τοῖς ἄνω ἔπεσί φησι μηδὲν πώποτε 339 R ἀληθὲς μαντεύεσθαι. μέχρι μὲν οὖν τούτων ἐφεξῆς οὐ πάνυ φαίνεται τῶν ἀνθρώπων καταφρονῶν Ὁμηρος, ἀλλὰ τρόπον τινὰ ἔχεσθαι τάληθοῦς, εἰ μή γε τὰ περὶ τὴν ἀρπαγὴν οὐκ αὐτὸς ὡς γενόμενα διηγούμενος, ἀλλ’ Ἐκτορα ποιήσας ὀνειδίζοντα Ἀλεξάνδρῳ καὶ Ἐλένην ὁδυρομένην πρὸς Πρίαμον, καὶ αὐτὸν Ἀλέξανδρον μεμνημένον ἐν τῇ συνονσίᾳ τῇ πρὸς τὴν 20 Ἐλένην, ὃ πάντων σαφέστατα ἔδει δηθῆναι καὶ μετὰ πλείστης σπουδῆς· ἔτι δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν μονομαχίαν. οὐ γὰρ δυνάμενος εἰπεῖν ὡς ἀπέκτεινε τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Μενέλαος, κενὰς αὐτῷ χαρίζεται χάριτας καὶ νίκην γελοίαν, ὡς τοῦ ξίφους καταχθέντος. 25 οὐ γὰρ ἦν τῷ τοῦ Ἀλεξάνδρου χρήσασθαι, τοσοῦτόν γε κρείττονα ὄντα, ὡς ἐλκειν αὐτὸν εἰς τὸν Ἀχαιοὺς ξῶντα μετὰ τῶν ὅπλων, ἀλλ’ ἀπάγχειν ἔδει τῷ ἴμάντι; ψευδῆς δὲ καὶ ἡ τοῦ Αἴαντος καὶ τοῦ Ἐκτορος μονομαχία καὶ πάνυ εὐήθης ἡ διάλυσις, πάλιν ἐκεῖ τοῦ Αἴαν-340 R 30 τος νικῶντος, πέρας δὲ οὐδέν, καὶ δῶρα δόντων ἀλλήλοις ὕσπερ φίλων. μετὰ δὲ ταῦτα ἥδη τάληθῆ λέγειν,^{174 M} τὴν τῶν Ἀχαιῶν ἥτταν καὶ τροπὴν καὶ τὰς τοῦ Ἐκ-

τορος ἀριστείας καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων,
 ὥσπερ ὑπέσχετο ἐρεῖν, τρόπον τινὰ ἄκων καὶ ἀναφέ-
 ών εἰς τιμὴν τοῦ Ἀχιλλέως. καίτοι θεοφιλῆ γ' εἶναι
 τὴν πόλιν φησὶ καὶ Δία ἄντικρυς πεποίηκε λέγοντα
 πασῶν τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον πόλεων τὸ Ἰλιον μάλιστα
 ἀγαπῆσαι καὶ τὸν Πρίαμον καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.
 ἔπειτα διστράκου μεταπεδόντος, φασί, τοσοῦτον μετέ-
 βαλεν ὥστε οἰκτιστα ἀνελεῖν τὴν ἀπασῶν προσφι-
 λεστάτην δι' ἐνὸς ἀνδρὸς ἀμαρτίαν, εἶπερ ἡμαρτεν.
 ὅμως δὲ οὐχ οἴστι τέ ἐστιν ἀποκρύψαι τὰ τοῦ Ἐκτορος 10
 ἐργα νικῶντος καὶ διώκοντος μέχρι τῶν νεῶν, ὅτε
 μὲν Ἀρει παραβάλλων αὐτόν, ὅτε δὲ φλογὶ λέγων
 τὴν ἀλκὴν ὅμοιον εἶναι, καὶ πάντων αὐτὸν ἐκπε-
 πληγμένων τῶν ἀρίστων, μηδενὸς δὲ ἀπλῶς ὑπο-
 μένοντος αὐτόν, τοῦ τε Ἀπόλλωνος αὐτῷ παρισταμέ- 15
 νου καὶ τοῦ Διὸς ἀνωθεν ἐπισημαίνοντος ἀνέμῳ καὶ
 βροντῇ. ταῦτα γὰρ οὐ βούλομενος εἰπεῖν οὕτως
 ἐναργῶς, ὅμως ἐπεὶ ἀληθῆ ἦν, ἀρξάμενος αὐτῶν οὐ
 δύναται ἀποστῆναι, τὴν τε νύκτα ἐκείνην τὴν χαλε-
 πὴν καὶ τὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατήφειαν καὶ τὴν τοῦ 20
 Ἀγαμέμνονος ἐκπληξιν καὶ τὰς οἰλιωγάς, ἐτι δὲ τὴν
 νυκτερινὴν ἐκκλησίαν βούλευομένων ὅπως φύγοιεν,
 καὶ τὰς δεήσεις τὰς τοῦ Ἀχιλλέως, εἰ τι δύνατο
 341 R ἐκεῖνος ἄρα ὠφελῆσαι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τῷ μὲν Ἀγα-
 μέμνονι χαρίζεται τινα ἀριστείαν ἀνόνητον καὶ τῷ 25
 Διομήδει καὶ τῷ Ὁδυσσεῖ καὶ Εὔρυπνῷ, καὶ
 τὸν Αἴαντά φησι μάχεσθαι προθύμως, εὐθὺς δὲ
 τοὺς Τρῶας ἐπικρατῆσαι καὶ τὸν Ἐκτορα ἐλαύ-
 νειν ἐπὶ τὸ τεῖχος τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὰς ναῦς. καὶ
 ταῦτα μὲν λέγων δῆλός ἐστιν ὅτι ἀληθῆ λέγει καὶ τὰ 30
 γενόμενα ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων προαγόμενος.
 ὅταν δὲ αὖξῃ τοὺς Ἀχαιούς, πολλῆς ἀπορίας μεστός

ἔστι καὶ πᾶσι φανερὸς ὅτι ψεύδεται· τὸν μὲν Αἴαντα
 δὶς κρατῆσαι τοῦ Ἐκτορος μάτην, ὅτε μὲν τῇ μονομα-
 κίᾳ, πάλιν δὲ τῷ λίθῳ, τὸν δὲ Διομήδην τοῦ Αἰ-^{175M}
 νείου, μηδὲ τούτου μηδὲν πράξαντος, ἀλλὰ τοὺς
⁵ ἵππους μόνον λαβόντος, ὅπερ ἦν ἀνεξέλεγκτον. οὐκ
 ἔχων δὲ ὅ, τι αὐτοῖς χαρίσηται τὸν Ἀρην καὶ τὴν
 Ἀφροδίτην φησὶ τρωθῆναι ὑπὸ τοῦ Διομήδους. ἐν
 οἷς ἄπασι δῆλος ἔστιν εὔνους μὲν ὡν ἐκείνοις καὶ
 βουλόμενος αὐτοὺς θαυμάζειν, οὐκ ἔχων δὲ ὅ, τι εἶπη
¹⁰ ἀληθές, διὰ τὴν ἀποφίαν εἰς ἀδύνατα ἐμπίπτων καὶ
 ἀσεβῆ πράγματα, ὁ πάσχουσιν ὡς τὸ πολὺ πάντες
 ὅσοι τῇ ἀληθείᾳ μάχονται. ἀλλ' οὐ περὶ τοῦ Ἐκτορος
 διοιώσας ἀπορεῖ ὅ, τι εἶπη μέγα καὶ θαυμαστόν, ὡς γε
 οἵμαι τὰ γενόμενα διηγούμενος. ἀλλὰ φεύγοντας μὲν
¹⁵ προτροπάδην ἄπαντας καὶ κατ' ὄνομα τοὺς ἀρίστους,
 ὅταν φῆ μήτε Ἰδομενέα μένειν μήτε Ἀγαμέμνονα
 μήτε τοὺς δύο Αἴαντας, ἀλλὰ Νέστορα μόνον ὑπ'
 ἀνάγκης, καὶ τοῦτον ἀλῶνται παρ' ὀλίγον· ἐπιβοη-
 θήσαντα δὲ τὸν Διομήδην καὶ πρὸς ὀλίγον θρασυ-
²⁰ νόμενον, ἔπειτα εὐθὺς ἀποστραφέντα φεύγειν, ὡς
 περαννῶν δῆθεν εἰργόντων αὐτόν· τέλος δὲ τὴν τά-^{342R}
 φρον διαβαινομένην καὶ τὸ ναύσταθμον πολιορκού-
 μενον καὶ δηγγυμένας ὑπὸ τοῦ Ἐκτορος τὰς πύλας
 καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὰς ναῦς κατειλημένους καὶ
²⁵ περὶ τὰς σκηνὰς πάντα τὸν πόλεμον καὶ τὸν Αἴαντα
 ἄνωθεν μαχόμενον ἀπὸ τῶν νεῶν καὶ τέλος ἐκβλη-
 θέντα ὑπὸ τοῦ Ἐκτορος καὶ ἀναχωρήσαντα καὶ τῶν
 νεῶν τινας ἐμπρησθείσας. ἐνταῦθα γὰρ οὐκ ἔστιν
 Αἴνειας ὑπὸ Ἀφροδίτης ἀρπαξόμενος οὐδὲ Ἀρης ὑπὸ
³⁰ ἀνδρὸς τιτρωσκόμενος οὐδὲ ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν ἀπί-
 θανον, ἀλλὰ πράγματα ἀληθῆ καὶ ὅμοια γεγονόσι.
 μεθ' ἦν ἥπταν οὐκέτι ἦν ἀναμάχεσθαι δυνατὸν οὐδὲ

Θαρρησαί ποτε τοὺς οὗτως ἀπειρηκότας ὡς μήτε ὑπὸ τῆς τάφρου μήτε ὑπὸ τοῦ ἐρύματος ὥφεληθῆναι μηδὲν μήτε αὐτὰς διαφυλάξαι τὰς ναῦς. ποία γὰρ ἔτι τηλικαύτη δύναμις ἢ τίς οὗτως ἀνὴρ ἄμαχος καὶ θεοῦ φῶμην ἔχων, ὃς ἐπιφανεῖς ἐδύνατο σῶσαι τοὺς 5 ἀπολωλότας ἥδη; τὸ γὰρ τῶν Μυρμιδόνων πλῆθος πόσον τι πρὸς τὴν σύμπασαν ἦν στρατιάν; ἢ τὸ τοῦ 176^ΜΑχιλλέως, οὐδὲν δήπου τότε πρῶτον μέλλοντος μάχεσθαι, πολλάκις δὲ ἐν πολλοῖς τοῖς ἔμπροσθεν ἔτεσιν εἰς χεῖρας ἐλθόντος, καὶ μήτε τὸν Ἐκτορα ἀποκτεί- 10 ναντος μήτε ἄλλο μηδὲν εἰργασμένον μέγα, εἰ μή γε Τρωίλον παῖδα ἔτι ὅντα τὴν ἡλικίαν ἐλόντος; ἐνταῦθα δὲ γενόμενος Ὁμηρος οὐδὲν ἔτι τάληθοῦς ἐφρόντισεν, ἀλλ' εἰς ἅπαν ἦκεν ἀναισχυντίας καὶ πάντα τὰ πράγματα ἀπλῶς ἀνέτρεψε καὶ μετέστησεν 15 εἰς τούναντίον, καταπεφρονηκὼς μὲν τῶν ἀνθρώπων, 43^Β ὅτι καὶ τάλλα ἔώρα πάνυ φαδίως πειθομένους αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὐκ ὅντων δὲ ἐτέρων ποιητῶν οὐδὲ συγγραφέων, παρ' οἷς ἐλέγετο τάληθές, ἀλλ' αὐτὸς πρῶτος ἐπιθέμενος ὑπὲρ τούτων γράφειν, γε- 20 νεαῖς δὲ ὕστερον συνθεὶς πολλαῖς, τῶν εἰδότων αὐτὰ ἡφανισμένων καὶ τῶν ἐξ ἐκείνων, ἀμαυρᾶς δὲ καὶ ἀσθενοῦς ἔτι φήμης ἀπολειπομένης, ὡς εἰκὸς περὶ τῶν σφόδρα παλαιῶν, ἔτι δὲ πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἰδιώτας μέλλων διηγεῖσθαι τὰ ἔπη, καὶ ταῦτα βελτίω 25 ποιῶν τὰ τῶν Ἑλλήνων, ὡς μηδὲ τοὺς γιγνώσκοντας ἐξελέγχειν. οὗτο δὴ ἐτόλμησε τάναντία τοῖς γενομένοις ποιῆσαι· τοῦ γὰρ Ἀχιλλέως ἐπιβοηθήσαντος ἐν τῇ παταλήψει τῶν νεῶν ὑπ' ἀνάγκης τὸ πλέον καὶ τῆς αὐτοῦ σωτηρίας ἐνεκεν, τροπὴν μέν τινα γενέ- 30 σθαι τῶν Τρωών καὶ ἀναχωρῆσαι παραχρῆμα ἀπὸ τῶν νεῶν αὐτοὺς καὶ σβεσθῆναι τὸ πῦρ, ἀτε ἐξαπίνης

ἐπιπεδόντος τοῦ Ἀχιλλέως, καὶ τούς τε ἄλλους ἀποχωρεῖν καὶ τὸν Ἐκτορα ὑπάγειν αὐτὸν ἔξω τῆς τάφρου καὶ τῆς περὶ τὸ στρατόπεδον στενοχωρίας, σχέδην δὲ καὶ ἐφιστάμενον, ὥσπερ αὐτός φησιν Ὁμηρος. συμ-
 5 πεσόντων δὲ καὶ μαχομένων πάλιν, τὸν Ἀχιλλέα κάλλιστα ἀγωνίσασθαι μετὰ τῶν αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς ^{341R} ἀποκτεῖναι τῶν Τρώων καὶ τῶν ἐπικούρων, ἄλλους τε καὶ τὸν Σαρπηδόνα τὸν τοῦ Διὸς νίὸν λεγόμενον εἶναι, βασιλέα Λυκίων· καὶ περὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ
 10 διάβασιν ἀποχωρούντων γενέσθαι φόνον πολύν, οὐ μέντοι προτροπάδην φεύγειν αὐτούς, ἀλλὰ πολλὰς ἐκάστοτε ὑποστροφὰς γίγνεσθαι. τὸν δὲ Ἐκτορα ἐν τούτῳ παραφυλάττειν, ἐμπειρότατον δύντα καιρὸν μάχης συνεῖναι, καὶ μέχρι μὲν ἥκμαξεν δὲ Ἀχιλλεὺς ^{177M}
 15 καὶ νεαλής ὃν ἐμάχετο, μὴ συμφέρεσθαι αὐτῷ, μόνον δὲ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν· ἐπεὶ δὲ ἡ σθάνετο κάμνοντα ἥδη καὶ πολὺ τῆς πρότερον ὑφεικότα δρυμῆς, ἅτε οὐ ταμιευσάμενον ἐν τῷ ἀγῶνι, καὶ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ κοπωθέντα μείζονος ἐρρυηκότος καὶ
 20 ἀπείρως διαβαίνοντα, καὶ ὑπό τε Ἀστεροπαίου τοῦ Παιόνος ἐώρα τετρωμένον, Αἰνείαν τε συστάντα αὐτῷ καὶ μαχεσάμενον ἐπὶ πλέον, ὅπότε δὲ ἐβουλήθη ἀσφαλῶς ἀποχωρήσαντα, Ἀντήνῳδα δὲ οὐ καταλαβόντα δρυμήσαντα διώκειν· καίτοι τούτῳ μάλιστα
 25 προεῖχεν δὲ Ἀχιλλεὺς δῆτι ἐδόκει τάχιστος εἶναι· καταφανῆς οὖν ἐγεγόνει αὐτῷ διὰ τούτων ἀπάντων εὐάλωτος ὃν, ἅτε δεινῷ τὴν πολεμικὴν τέχνην· ὥστε θαρρῶν ἀπήντησεν αὐτῷ κατὰ μέσον τὸ πεδίον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐνέκλινεν ὡς φεύγων, ἀποπειρώμε-
 30 νος αὐτοῦ, ἅμα δὲ κοπᾶσαι βουλόμενος, ὅτε μὲν περιμένων, δὲ δὲ ἀποφεύγων· ἐπεὶ δὲ ἐώρα βραδύ- ³⁴⁵ νοντα καὶ ἀπολειπόμενον, οὕτως ὑποστρέψας αὐτὸς

ηκεν ἐπ' αὐτὸν οὐδὲ τὰ ὅπλα φέρειν ἔτι δυνάμενον, καὶ συμβαλὼν ἀπέκτεινε καὶ τῶν ὅπλων ἐκράτησεν, ὡς καὶ τοῦτο Ὅμηρος εἰρηκε. τοὺς δὲ ἵππους διώξαι μέν φησι τὸν Ἔκτορα, οὐ λαβεῖν δέ, κάκείνων ἀλόντων. τὸ μὲν οὖν σῶμα μόλις διέσωσαν ἐπὶ τὰς ναῦς⁵ οἱ Αἴαντες. οἱ γὰρ Τρῶες ἥδη θαρροῦντες καὶ νικᾶν νομίζοντες, μαλακώτερον ἐφείποντο· ὁ δὲ Ἔκτωρ ἐνδυσάμενος τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὅπλα ἐπίσημα ὅντα εκπεινέ τε καὶ ἐδίωκε μέχρι τῆς θαλάττης, ὡς ὁμολογεῖ ταῦτα Ὅμηρος. νὺξ δὲ ἐπιγενομένη ἀφείλετο μὴ¹⁰ πάσας ἐμπρῆσαι τὰς ναῦς. τούτων δὲ οὗτω γενομένων, οὐκ ἔχων ὅπως κρύψῃ τάληθές, Πάτροκλον εἶναι φησι τὸν ἐπεξειλθόντα μετὰ τῶν Μυρμιδόνων, ἀναλαβόντα τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ὅπλα, καὶ τούτον ὑπὸ τοῦ Ἔκτορος ἀποθανεῖν, καὶ τὸν Ἔκτορα τῶν ὅπλων¹⁵ οὗτω κρατῆσαι. καίτοι πῶς ἂν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ τοῦ στρατοπέδου ὅντος καὶ τῶν νεῶν τοιμῆδη καομένων καὶ ὅσον οὕπω ἐπ' αὐτὸν ἤκουντος τοῦ δεινοῦ, καὶ τὸν Ἔκτορα ἀκούων ὅτι φησὶ μηδένα αὐτῷ ἀξιόμαχον. εἶναι καὶ τὸν Δία βοηθεῖν αὐτῷ²⁰ καὶ δεξιὰ σημεῖα φαίνειν, εἰ γε ἐβούλετο σῶσαι τοὺς Ἀχαιούς, αὐτὸς μὲν ἐν τῇ σκηνῇ ἔμενεν ἄριστος ὡν μάχεσθαι, τὸν δὲ πολὺ χείρονα αὐτοῦ ἐπεμπεῖ; καὶ ἄμα μὲν παρήγγελλεν ἐμπεσεῖν ἰσχυρῶς καὶ ἀμύνεσθαι τοὺς Τρῶας, ἄμα δὲ τῷ Ἔκτορι μὴ μάχεσθαι;²⁵ οὐδὲ γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ ἦν οἷμαι προελθόντι γε ἀπαξιῶτῷ ἐβούλετο μάχεσθαι. οὗτοι δὲ ὑποκαταφρονῶν τοῦ Πατροκλού καὶ ἀπιστῶν αὐτῷ, τὴν δύναμιν ἐπιτρέπει ἐκείνῳ καὶ τὰ ὅπλα τὰ αὐτοῦ καὶ τοὺς ἵππους, ὡς ἂν κάκιστά τις βουλεύσαιτο περὶ τῶν αὐτοῦ, πάντα ἀπολέσαι βουλόμενος. ἐπειτα ηὔχετο τῷ Διὶ ὑποστρέψαι τὸν Πάτροκλον μετὰ τῶν ὅπλων ἀπάν-

των καὶ τῶν ἑταίρων, οὗτος ἀνοήτως πέμπων αὐτὸν πρὸς ἄνδρα ορείττονα, ὃ προκαλούμενῷ τοὺς ἀρίστους οὐδεὶς ὑπακοῦσαι ἥθελεν. ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἄντικρυς ἔφη καὶ τὸν Ἀχιλλέα φοβεῖσθαι καὶ μὴ βούλεσθαι συμβαλεῖν ἐκείνῳ. τοιγαροῦν οὗτοι βουλευσάμενοι αὐτὸν λέγει τοῦ τε ἑταίρου στερηθῆναι καὶ πολλῶν ἑτέρων, ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἵππων καὶ ἀσπλον γενέσθαι, ἢ οὐδέποτ' ἂν ἐποίησεν Ἀχιλλεὺς μὴ ἀπόπληκτος ἦν· εἰ δὲ μή, πάντως ἂν αὐτὸν ἐκώλυσε 10 Φοῖνιξ. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐβούλετο, φησί, ταχέως ἀπαλλάξαι τοῦ κινδύνου τοὺς Ἀχαιούς, ἕως ἂν λάβῃ τὰ δῶρα, καὶ ἅμα οὐδέπω τῆς ὁργῆς ἐπέπαυτο. καὶ τί ἦν ἐμποδὼν αὐτὸν προειλθόντα ἐφ' ὅσον ἐβούλετο πάλιν μηνίειν; συνεὶς δὲ τῆς τοιαύτης ἀλογίας αἰνίττεται διὰ πρόδρομον τινα μένειν αὐτόν, ὡς, εἰ ἔξηει, πάντως ἀποθανούμενον, ἄντικρυς αὐτοῦ κατηγορῶν δειλίαν, καίτοι ἔξὸν αὐτῷ διὰ ταύτην τὴν πρόδρομον ἀποπλεῦσαι διενεχθέντα πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα. οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ Πατρόκλου ἐτύγχανεν ἀκη- 20 κοῶς τῆς μητρός, ὃν φησιν ἐν Ἰσφ. τῇ ἑαυτοῦ κεφα- 179 μ λῇ τιμᾶν καὶ μηδὲ αὐτὸς ἔτι βούλεσθαι ξῆν ἐκείνουν 347 R ἀποθανόντος. ὅμως δὲ ὁρῶν αὐτὸν οὐ δυνάμενον βαστάσαι τὸ δόρυ τἄλλα ἐδίδον δῆλον ὅτι προσεοικότα τῷ δόρατι, καὶ οὐκ ἐφοβεῖτο μὴ οὐ δύνηται φέρειν αὐτά· ὥσπερ οὖν καὶ φησι συμβῆναι περὶ τὰς μάχας. ἀλλὰ γὰρ εἰ τις ἄπαντα ἐλέγχοι, πολὺ ἂν ἔργον εἴη. τὸ γὰρ ψεῦδος ἔξ αὐτοῦ φανερόν ἔστι τοῖς προσέχουσιν· ὥστε οὐδεὶν ἄδηλον καὶ τῶν ὀλίγον νοῦν ἔχοντων ὅτι σχεδὸν ὑπόβλητός ἔστιν ὁ Πάτροκλος καὶ 30 τοῦτον ἀντήλλαξεν Ὁμηρος τοῦ Ἀχιλλέως, βουλόμενος τὸ κατ' ἐκεῖνον κρύψαι. ὑφορώμενος δὲ μή τις ἄρα καὶ τοῦ Πατρόκλου ξητῇ τάφου· ὥσπερ οἶμαι

καὶ τῶν ἄλλων ἀριστέων τῶν ἀποθανόντων ἐν Τροίᾳ φανεροί εἰσιν οἱ τάφοι· διὰ τοῦτο προκαταλαμβάνων οὐκ ἔφη τάφον αὐτοῦ γενέσθαι καθ' αὐτόν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ἀχιλλέως τεθῆναι. καὶ Νέστωρ μὲν οὐκ ἡξίωσε μετ' Ἀντιλόχου ταφῆναι δι' αὐτὸν ἀποθανόντος, οἶκαδε τὰ δυταῖα κομίσας· τὰ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως δυταῖα ἀνεμίχθη τοῖς τοῦ Πατρόκλου; μάλιστα μὲν οὖν ἐβούλετο Ὅμηρος ἀφανίσαι τὴν τοῦ Ἀχιλλέως τελευτὴν ὡς οὐκ ἀποθανόντος ἐν Ἰλίῳ. τοῦτο δὲ ἐπεὶ ἀδύνατον ἑώρα, τῆς φήμης ἐπικρατούσης καὶ τοῦ τάφου δεικνυμένου, τό γε ὑφ "Ἐκτορος αὐτὸν ἀποθανεῖν ἀφείλετο καὶ τούναντίον ἐκεῖνον ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως ἀναιρεθῆναι φησιν, ὃς τοσοῦτον ὑπερεῖχε τῶν ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ προσέτι αἰκισθῆναι τὸν νεκρὸν αὐτοῦ καὶ συρρῆναι μέχρι τῶν τειχῶν. πάλιν δὲ εἰδὼς τάφον ὅντα τοῦ "Ἐκτορος καὶ τιμώμενον αὐτὸν ὑπὸ τῶν πολιτῶν, ἀποδοθῆναι αὐτὸν λέγει κελεύσαντος τοῦ Διὸς καὶ λύτρων δοθέντων, τέως δὲ τὴν Ἀφροδίτην ἐπιμεληθῆναι καὶ τὸν Ἀπόλλω τοῦ διαμεῖναι τὸν νεκρόν. οὐκ ἔχων δὲ ὅ,τι ποιήσῃ τὸν Ἀχιλλέα, ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν ὑπὸ τῶν Τρώων τινὸς ἀνηρησθαι· οὐ γὰρ δὴ καὶ τοῦτον ἔμελλεν, ὥσπερ καὶ τὸν Αἴαντα, ὑφ' ἐαυτοῦ ἀποθανόντα ποιεῖν, φθονῶν τῆς δόξης τῷ ἀνελόντι· τὸν Ἀλέξανδρόν φησιν ἀποκτεῖναι αὐτόν, ὃν πεποίηκε τῶν Τρώων καὶ πάκιστον καὶ δειλότατον καὶ ὑπὸ τοῦ Μενελάου μικροῦ δεῖν ξωγοηθέντα, ὃν λοιδορούμενον ἀεὶ πεποίηκεν, ὡς μαλθακὸν αἰχμητὴν καὶ ἐπονείδιστον ἐν τοῖς "Ελλησι. καὶ ἵνα δὴ τοῦ "Ἐκτορος τὴν δόξαν ἀφέλοιτο, καὶ τὸν Ἀχιλλέα φαίνεται καθηρηκώς, πολὺ χείρω καὶ ἀδοξότερον αὐτοῦ ποιήσας τὸν θάνατον. τέλος δὲ προάγει ἥδη τεθνηκότα τὸν Ἀχιλλέα καὶ ποιεῖ μαχό-

μενον· οὐκ ὅντων δὲ ὅπλων, ἀλλὰ τοῦ "Εκτορος ἔχοντος· ἐν τούτῳ γάρ ἔλαθεν αὐτὸν ἐν τι τῶν ἀληθῶν δῆθέν· ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φησι κομίσαι τὴν Θέτιν ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου γενόμενα ὅπλα· καὶ οὕτω δὴ γελοίως 5 τὸν Ἀχιλλέα μόνον τρεπόμενον τοὺς Τρῶας, τῶν δὲ ἄλλων Ἀχαιῶν, ὥσπερ οὐδενὸς παρόντος, ἀπάντων ἐπελάθετο· ἀπαξ δὲ τολμήσας τοῦτο ψεύσασθαι πάντα συνέχεε. καὶ τοὺς θεοὺς ἐνταῦθα ποιεῖ μαχομένους ἄλλήλους, σχεδὸν ὁμολογῶν ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλει 10 ἀληθείας. πάννυ δὲ ἀσθενῶς καὶ ἀπιθάνως τὴν ἀρι-
στείαν διελθών, ὅτὲ μὲν ποταμῷ μαχόμενον αὐτόν, ὅτὲ δὲ ἀπειλοῦντα Ἀπόλλωνι καὶ διώκοντα αὐτόν·
ἔξ ᾧν ἀπάντων ἰδεῖν ἔστι τὴν ἀπορίαν αὐτοῦ σχεδόν·
οὐ γάρ ἔστιν ἐν τοῖς ἀληθέσιν οὕτως ἀπίθανος οὐδὲ
15 ἀηδῆς· μόλις ποτὲ τῶν Τρῶων εἰς τὴν πόλιν φευ-
γόντων, τὸν "Εκτορα πεποίηκε πρὸ τοῦ τείχους ἀν-
δρειότατα ὑπομένοντα αὐτὸν καὶ μήτε τῷ πατρὶ^{349R}
δεομένῳ μήτε τῇ μητρὶ πειθόμενον, ἐπειτα φεύγοντα
κύκλῳ τῆς πόλεως, ἔξὸν εἰσελθεῖν, καὶ τὸν Ἀχιλλέα,
20 τάχιστον ἀνθρώπων ἀεὶ ποτε ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον,
οὐ δυνάμενον καταλαβεῖν. τοὺς δὲ Ἀχαιοὺς ὁρᾶν
ἄπαντας ὥσπερ ἐπὶ θέαν παρόντας καὶ μηδένα βοη-
θεῖν τῷ Ἀχιλλεῖ, τοιαῦτα πεπονθότας ὑπὸ τοῦ "Εκτο-
ρος καὶ μισοῦντας αὐτόν, ὥστε καὶ νεκρὸν τιτρώ-
25 σκειν. ἐπειτα Δηϊφορον ἔξελθόντα τοῦ τείχους, μᾶλ-
λον δὲ Ἀθηνᾶν παραλογίσασθαι αὐτόν, εἰκασθεῖσαν
Δηϊφόρῳ, καὶ τὸ δόρυ κλέψαι τὸ τοῦ "Εκτορος ἐν τῇ
μάχῃ, οὐδὲ ὅπως ἀποκτείνῃ τὸν "Εκτορα εὑρίσκων,
τρόπον τινὰ λιγγιῶν περὶ τὸ ψεῦδος καὶ τῷ ὅντι ὡς
30 ἐν ὀνείροις μάχην διηγούμενος. μάλιστα γοῦν προσ-
έσκει τοῖς ἀτόποις ἐνυπνίοις τὰ περὶ τὴν μάχην ἐκεί-
νην. εἰς τοῦτο δὲ προελθὼν ἀπεῖπε λοιπόν, οὐκ

ἔχων ὅτι χρήσηται τῇ ποιήσει καὶ τοῖς φεύγμασι
 δυσχεραίνων, ἀγῶνά τινα προσθεὶς ἐπιτάφιον, καὶ
 350 R τοῦτο πάνυ γελοίως, καὶ τὴν Πριάμου βασιλέως εἰς
 τὸ στρατόπεδον ἄφιξιν παρὰ τὸν Ἀχιλλέα, μηδενὸς
 αἰσθομένου τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τὰ λύτρα τοῦ Ἐκτορος. 5
 καὶ οὕτε τὴν τοῦ Μέμνονος βοήθειαν οὕτε τὴν τῶν
 Ἀμαζόνων, οὕτω θαυμαστὰ καὶ μεγάλα, ἐτόλμησεν
 εἰπεῖν, οὕτε τὸν τοῦ Ἀχιλλέως θάνατον οὕτε τὴν
 ἄλλωσιν τῆς Τροίας. οὐδὲ γὰρ ὑπέμεινεν οἷμαι πάλαι
 τεθνηκότα τὸν Ἀχιλλέα ποιεῖν πάλιν ἀναιρούμενον, 10
 οὐδὲ νικῶντας τοὺς ἡττηθέντας καὶ φεύγοντας, οὐδὲ
 τὴν κρατήσασαν πόλιν, ταύτην πορθουμένην. οἱ δὲ
 ὕστερον ἄτε ἔξηπατημένοι καὶ τοῦ φεύδοντος ἴσχύ-
 οντος ἥδη θαρροῦντες ἔγραφον. τὰ δὲ πράγματα
 οὗτως ἔσχεν. Ἀχιλλέως τελευτήσαντος ὑπὸ Ἐκτορος 15
 ἐν τῇ βοηθείᾳ τῶν νεῶν, οἱ μὲν Τρώες, ὥσπερ καὶ
 πρότερον, ἐπηυλίσθησαν ἐγγὺς τῶν νεῶν, ὡς φυ-
 λάξοντες τοὺς Ἀχαιούς· ὑπώπτευον γὰρ αὐτοὺς ἀπο-
 δάσεσθαι τῆς νυκτός· ὁ δὲ Ἐκτωρ ἀνεχώρησεν εἰς
 τὴν πόλιν παρά τε τοὺς γονέας καὶ τὴν γυναικα, καί- 20
 ρων τοῖς πεπραγμένοις, ἐπὶ τοῦ στρατεύματος κατα-
 λιπὼν Πάριν. ὁ δ' αὐτός τε καὶ τῶν Τρώων τὸ πλῆ-
 θος ἐκάθευδεν, ὡς εἰκὸς ἦν νεκοπωμένους καὶ μηδὲν
 προσδεχομένους κακόν, ἔτι δὲ παντελοῦς εὐπραγίας
 οὖσης. ἐν τούτῳ δὴ Ἀγαμέμνων μετὰ Νέστορος καὶ
 351 R Οδυσσέως καὶ Διομήδους βουλευσάμενος σιωπῇ κα-
 θείλκυσαν τῶν νεῶν τὰς πολλάς, δρῶντες ὅτι καὶ τῇ
 προτεραιά μικροῦ διεφθάρησαν, ὡς μηδὲ φυγὴν ἔτι
 εἶναι, καὶ μέρος οὐκ ὀλίγον ἦν ἐμπεποησμένον αὐ-
 τῶν, ἀλλ' οὐ μία ναῦς ἡ Πρωτεειλάου· ταῦτα δὲ 30
 ποιήσαντες ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Χερρόνησον, τῶν
 αἰχμαλώτων πολλὰ καταλιπόντες καὶ τῶν ἄλλων οὐκ

όλιγα κτημάτων. ἂμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ φανεροῦ γενομένου τοῦ πράγματος, ὁ μὲν Ἔκτωρ ἥγανάκτει καὶ βαρέως ἔφερε καὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐλοιδόρει· τοὺς γὰρ πολεμίους αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ἀφεῖναι· τὰς δὲ^{182M} 5 σκηνὰς ἐνέπρησαν οἱ Τρῷες καὶ διήρπαξον τὰ καταλειφθέντα. τοῖς δὲ Ἀχαιοῖς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ βουλευμένοις· οὐ γὰρ εἶχον οἱ περὶ τὸν Ἔκτορα ναυτικὸν ἔτοιμον, ὥστε διαβαίνειν ἐπ' αὐτούς· ἐδόκει μὲν ἀπιέναι πᾶσι, πολλοῦ πλήθους ἀπολωλότος καὶ τῶν 10 ἀρίστων ἀνδρῶν· κίνδυνος δὲ ἦν μὴ ναῦς ποιησάμενοι παραχρῆμα ἐπιπλεύσωσιν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. διὰ τοῦτο οὖν ἀναγκαῖον ἦν μένειν ὕσπερ κατ' ἀρχὰς ληστεύοντας, εἰς πως τῷ Πάριδι κάμνοντι διαλλάξειαν αὐτοὺς καὶ πρὸς φιλίαν πράξαντες ἀπελθεῖν. ὡς δὲ 15 ἔκριναν ταῦτα, καὶ ἐποίουν πέραν μένοντες. ήλυταῦθα τοῖς Τρῳάνιν ἐπῆλθον ἐκ μὲν Αἴθιοπίας Μέμνων, αἱ δὲ Ἀμαζόνες ἐκ τοῦ Πόντου βοηθοὶ καὶ ἄλλο πλήθος ἐπικούρων, ὡς εὐτυχοῦντας ἐπιυθάνοντο τὸν Πρίαμον καὶ τὸν Ἔκτορα καὶ τοὺς Ἀχαιοὺς ὅσον 20 οὕπω διεφθαρμένους πάντας, οἱ μέν τινες κατ' εὔνοιαν, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τῆς δυνάμεως· οὐ γὰρ τοῖς ἡττημένοις οὐδὲ τοῖς κακῷς πράττουσιν, ἀλλὰ τοῖς νικῶσι καὶ τοῖς περιγενομένοις ἀπάντων πάντες^{352R} 25 ἐθέλουσι βοηθεῖν. μετεπέμψαντο δὲ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ παρ' αὐτῶν εἰς τινα ἐδύναντο ὠφέλειαν· τῶν μὲν γὰρ ἔξωθεν οὐδὲν οὐδὲνς ἔτι προσεῖχεν αὐτοῖς· ἀλλὰ Νεοπτόλεμόν τε τὸν Ἀχιλλέως κομιδῇ νέον ὄντα καὶ Φιλοκτήτην ὑπεροφθέντα πρότερον διὰ τὴν νόσον, καὶ τοιαύτας βοηθείας οἶκοθεν ἀσθενεῖς καὶ ἀπόρους. 30 ὃν ἀφικομένων μικρὸν ἀναπνεύσαντες πάλιν διέπλευσαν εἰς τὴν Τροίαν, καὶ περιεβάλοντο τεῖχος ἔτερον πολὺ ἔλαττον, οὐκ ἐν ὃ πρότερον τόπῳ

παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ἀλλὰ τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ καταλα-
βόντες. τῶν δὲ νεῶν αἱ μέν τινες ὑφώδησον ὑπὸ^{183M}
τὸ τεῖχος, αἱ δὲ ἐν τῷ πέραν ἔμενον· ἅτε γὰρ οὐδε-
μίαν ἐλπίδα ἔχοντες κρατήσειν, ἀλλ' ὄμοιοι γάν-
δεόμενοι, καθάπερ εἶπον, οὐ βεβαιώς ἐπολέμουν, ἀλλ' 5
ἀμφιβόλως τρόπον τινὰ καὶ πρὸς ἀπόκλιον μᾶλλον
τὴν γνώμην ἔχοντες. ἐνέδοιτο οὖν ὡς τὸ πολὺ καὶ
καταδομαῖς ἔχοντο. καὶ ποτε μάχης ἰσχυροτέρας
γενομένης, βιαζομένων αὐτῶν τὸ φρούριον ἔξελεῖν,
Αἴας τε ὑπὸ Ἔκτορος ἀποθνήσκει καὶ Ἀντίλοχος ὑπὸ 10
τοῦ Μέμνονος πρὸ τοῦ πατρός· ἐτρώθη δὲ καὶ αὐτὸς
ὁ Μέμνων ὑπὸ τοῦ Ἀντιλόχου, καὶ ἀποκομιξόμενος
τραυματίας τελευτῆς κατὰ τὴν ὁδόν. συνέβη δὲ καὶ
τοῖς Ἀχαιοῖς εὐημερῆσαι τότε ὡς οὐ πρότερον. ὅ τε
γὰρ Μέμνων μέγα ἀξιώματα ἔχων ἐτρώθη καιρίως, τὴν 15
τε Ἀμαζόνα ἀπέκτεινε Νεοπτόλεμος καταδραμοῦσαν
ἐπὶ τὰς ναῦς ἵταμώτερον καὶ πειρωμένην ἐμποῆσαι,
μαχόμενος ἐκ τῆς νεὼς ναυμάχῳ δόρατι, καὶ Ἀλέξαν-
δρος ἀποθνήσκει Φιλοκτήτη διατοξευόμενος. ἦν οὖν
ἀθυμία καὶ παρὰ τοῖς Τρωσίν, εἰ μηδέποτε παύσον- 20
ται τοῦ πολέμου μηδὲ ἔσται μηδὲν αὐτοῖς πλέον νι-
κῶσιν. ὅ τε Πρίαμος ἄλλος ἐγεγόνει μετὰ τὴν Ἀλε-
ξάνδρου τελευτὴν, σφόδρα ἀνιαθεὶς καὶ φοβούμενος
ὑπὲρ τοῦ Ἔκτορος. πολὺ δὲ φαντότερον ἔσχε τὰ τῶν
Ἀχαιῶν Ἀντιλόχου τε καὶ Αἴαντος τεθνηκότων· 25
ὅστε πέμπουσι περὶ συμβάσεων, φάσκοντες ἀπιέναι
γενομένης εἰρήνης καὶ ὄρων ὄμοσθέντων μηκέτι
στρατεύσειν μήτε αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν μήτε ἐκείνους
ἐπὶ τὸ Ἀργος. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἔκτωρ ἀντέλεγε·
πολὺ γὰρ εἶναι κρείττονς καὶ τὸ ἐπιτεχίσμα ἔφη 30
κατὰ κράτος αἰρήσειν· μάλιστα δὲ ἔχαλέπαινε τῇ
Ἀλεξάνδρου τελευτῇ. δεομένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ

τὸ γῆρας τὸ αὐτοῦ λέγοντος καὶ τῶν παιδῶν τὸν θάνατον, τοῦ τε ἄλλου πλήθους ἀπηλλάχθαι βουλομένου, τὰς μὲν διαλύσεις συνεχώρησεν· ἡξίου δὲ τοὺς Ἀχαιοὺς τά τε χρήματα διαλῦσαι τὰ δαπανηθέντα εἰς 5 τὸν πόλεμον καὶ δίκην τινὰ ὑποσχεῖν, ὅτι μηδὲν ἀδικηθέντες ἐστρατεύσαντο, καὶ τὴν τε χώραν διέφθειραν πολλοῖς ἔτεσι καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς ἄλλους τε καὶ Ἀλέξανδρον, οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ παθόντες, ἀλλ' ὅτι πρείττων ἐνομίσθη κατὰ μνηστείαν καὶ γυναικα ἔλα-
10 βεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τῶν κυρίων διδόντων. ὁ δὲ ^{354R}_{184M} Ὁδυσσεύς, οὗτος γὰρ ἐπρέσβευε περὶ τῆς εἰρήνης, παρηγέτο, ἐπιδεικνὺς ὅτι οὐχ ἥττω δεδράκασιν ἢ πεπόνθασι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐκείνοις ἀνετίθει τοῦ πολέμου· μηδὲν γὰρ δεῖν Ἀλέξανδρον τοσούτων οὐ-
15 σῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν γυναικῶν, τὸν δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔλθόντα μνῆστεύειν καὶ ἀπελθεῖν παταγελάσαντα τῶν ἀρίστων παρ' αὐτοῖς, πλούτῳ νικήσαντα· συμβῆναι γὰρ οὐχ ἀπλῶς τὴν μνηστείαν, ἀλλὰ ἐπιβουλεύειν αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ πράγμασι διὰ τοῦτο μὴ
20 λανθάνειν αὐτούς· ὥστε τὸ λοιπὸν ἡξίου παύσασθαι, τοσούτων πακῶν γεγονότων ἀμφοτέροις, καὶ ταῦτα ἐπιγαμίας τε οὕσης καὶ συγγενείας τοῖς Ἀτρείδαις πρὸς αὐτοὺς διὰ Πέλοπα. περὶ δὲ τῶν χρημάτων πατεγέλα· μὴ γὰρ εἶναι χρήματα τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ
25 καὶ νῦν τοὺς πολλοὺς ἐκόντας στρατεύεσθαι διὰ τὴν οἴκοι πενίαν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν ἀποτρέπων αὐτοὺς τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατείας. εἰ δὲ δεῖ τινα δίκην γε- ^{355R} νέσθαι τοῦ εὐπρεποῦς χάριν, αὐτὸς εὑρεῖν. πατα-
λείψειν γὰρ αὐτοὺς ἀνάθημα κάλλιστον καὶ μέγιστον
30 τῇ Ἀθηνᾷ καὶ ἐπιγράψειν, 'Ιλαστήριον Ἀχαιοὶ τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἰλιάδι. τοῦτο γὰρ φέρειν μεγάλην τιμὴν ἐκείνοις· καθ' ἐαυτῶν δὲ γίγνεσθαι μαρτύριον ὡς

ἥττημένων. παρεκάλει δὲ καὶ τὴν Ἐλένην ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συλλαμβάνειν. ἡ δὲ συνέπορτε προθύμως· ἥχθετο γὰρ ὅτι δι' αὐτὴν οἱ Τρῶες ἐδόκουν πολλὰ κακὰ πάσχειν. καὶ ποιοῦνται τὰς διαιλύσεις, καὶ σπουδαὶ γίγνονται τοῖς Τρῷοῖς καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς.⁵ Όμηρος δὲ καὶ τοῦτο μετήνεγκεν ἐπὶ τὸ ψεῦδος, εἰδὼς γενόμενον· ἀλλ’ ἔφη τοὺς Τρῷας συγχέαι τὰς σπουδάς· ὥμοσάν τε ἀλλήλοις ὃ τε Ἐκτώρ καὶ Ἀγαμέμνων καὶ τῶν ἄλλων οἱ δυνατοὶ μήτε τοὺς Ἐλληνάς ποτε στρατεύσειν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔως ἂν ἄρχῃ τὸ Πριάμου¹⁰ γένος, μήτε τοὺς Πριαμίδας εἰς Πελοπόννησον ἢ Βοιωτίαν ἢ Κορήτην ἢ Ἰθάκην ἢ Φθίαν ἢ Εὔβοιαν. ταύτας γὰρ μόνας ἔξαιρέτους ἐποίουν· περὶ δὲ τῶν¹⁵ ἄλλων οὐκ ἐβούλοντο ὅμνύειν οἱ Τρῷες οὐδὲ τοῖς Ἀτρείδαις ἔμελε. τούτων δὲ ὁμοσθέντων, ὃ τε ἵππος²⁰ ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἐπετελέσθη, μέγα ἔργον, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν οἱ Τρῷες πρὸς τὴν πόλιν. καὶ τῶν πυλῶν οὐ δεχομένων, μέρος τι τοῦ τείχους καθεῖλον· ὅθεν γελοίως ἐλέχθη τὸ ἄλωναι τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ ἵππου. καὶ τὸ στρατευμα τῷχετο ὑπόσπονδον τούτῳ²⁵ τῷ τρόπῳ. τὴν δὲ Ἐλένην ὃ Ἐκτώρ συνώκισε Δημόφρω, ὃς ἦν μετ' ἐκεῖνον τῶν ἀδελφῶν ἄριστος. ὃ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τελευτῇ πάντων εὐδαιμονέστατος, πλὴν ὅσα λειύπηται περὶ τῶν παιδῶν τῶν τετελευτηκότων.³⁰ καὶ αὐτὸς βασιλεύσας συγχά ἔτη καὶ πλεῖστα τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενος γεραιὸς ἀποδυήσκει, καὶ θάπτεται πρὸ τῆς πόλεως. τὴν δὲ ἄρχην Σκαμανδρίῳ τῷ παιδὶ κατέλιπε. ταῦτα δὲ ἔχοντα οὕτως ἐπίσταμαι σαφῶς ὅτι οὐδεὶς ἀποδέξεται, φήσουσι δὲ ψευδῆ πάντες εἶναι, πλὴν τῶν φρονούντων, οὐ μόνον οἱ Ἐλληνες, ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς. ἡ γὰρ διαιβολὴ σφόδρα χαλεπόν ἐστι καὶ τὸ ἔξηπατῆσθαι πολὺν

χρόνον. σκοπεῖτε δὲ τάνατία πῶς ἔστι γελοῖα, ἀφελόντες τὴν δόξαν καὶ τὸ προκατειλῆφθαι· οὐνφθῆναι μὲν ἐν τῷ ἵππῳ στράτευμα ὅλον, τῶν δὲ Τρώων μηδένα αἰσθάνεσθαι τοῦτο μηδὲ ὑποπτεῦσαι, καὶ 5 ταῦτα μάντεως οὕσης παρ' αὐτοῖς ἀψευδοῦς, ἀλλὰ κομίσαι τοὺς πολεμίους δι' αὐτῶν εἰς τὴν πόλιν· πρότερον δὲ ἔνα ἄνδρα πάντων ἡττωμένων ἴκανὸν γενέσθαι γυμνὸν ἐπιφανέντα τῇ φωνῇ τρέψασθαι τοσαύτας μυριάδας, καὶ μετὰ τοῦτο ὅπλα οὐκ ἔχοντα, 10 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λαβόντα νικῆσαι τὸν μιᾷ πρότερον ἥμέρᾳ κρατοῦντας καὶ διώκειν ἄπαντας ἔνα ὅντα. αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον τοσοῦτον ὑπερέχοντα ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῦ πάντων κακίστου τὴν ψυχήν, ὡς αὐτοί φασιν, ἄλλου τε ἀποθανόντος ἄλλον σκυλευθῆναι, μόνω 15 δὲ ἐκείνῳ τῶν ἡγεμόνων μὴ γενέσθαι τάφον. ἄλλον^{357 R} δέ τινα τῶν ἀρίστων τοσαῦτα ἔτη πολεμοῦντα ὑπὸ μὲν τῶν πολεμίων μηδενὸς ἀποθανεῖν· αὐτὸν δὲ ὁργισθέντα ἀποσφάξαι, καὶ ταῦτα δοκοῦντα σεμνότα-^{358 M} τον καὶ προστατον εἶναι τῶν συμμάχων. [τὸν δὲ 20 ποιητὴν προθέμενον εἰπεῖν τὸν Τρωικὸν πόλεμον τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν γεγονότων ἔασαι καὶ μηδὲ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως διελθεῖν. ταῦτα γάρ ἔστιν ἐν τοῖς πεποιημένοις καὶ λεγομένοις. ὁ μὲν Ἀχιλλεὺς, προητημένων τῶν Ἀχαιῶν οὐκ εἰς ἄπαξ 25 οὐδὲ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, μόνος περιγενόμενος καὶ τοσοῦτον τὰ πράγματα μεταβαλών, αὐτὸς δὲ Ἐκτορα μὲν ἀποκτείνας, ὑπὸ δὲ Ἀλεξάνδρου ἀποθνήσκων, ὃς ἦν ὕστατος τῶν Τρώων, ὡς αὐτὸλ λέγουσι, Πατρόκλου δὲ ἀποθα- 30 νόντος, σκυλευόμενος ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ τὰ ἐκείνου ληφθέντα ὅπλα, ὁ δὲ Πάτροκλος οὐ ταφείς. ἐπειδὴ δὲ Αἴαντος ἦν τάφος καὶ πάντες ἥδεσαν αὐτὸν ἐν

Τροίᾳ τελευτήσαντα, ἵνα δὴ μὴ ποιήσῃ τὸν ἀποκτεῖναντα ἔνδοξον, αὐτὸς αὐτὸν ἀνελών. οἱ δὲ Ἀχαιοὶ φεύγοντες μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας σιωπῇ καὶ τὰς σκηνὰς κατακαύσαντες καὶ τὸ ναύσταθμον ἀφθὲν ὑπὸ τοῦ Ἐπιτορος καὶ τὸ τεῖχος αὐτῶν ἐαλωνός, καὶ ἀνάθημα ἀναθέντες τῇ Ἀθηνᾷ καὶ ἐπιγράφαντες, ὡς ἔθος ἐστὶ τοὺς ἡτημένους, οὐδὲν δὲ ἥττον τὴν Τροίαν ἐλόντες, ἐν δὲ τῷ ἵππῳ τῷ ἔυλίνῳ στράτευμα ἀνθρώπων ἀποκρυφθέν. οἱ δὲ Τρῶες ὑποπτεύσαντες μὲν τὸ πρᾶγμα καὶ βουλευσάμενοι κατακαύσαι τὸν ἵππον ἢ διατε- 10 μεῖν, μηδὲν δὲ τούτων ποιήσαντες, ἀλλὰ πίνοντες καὶ καθεύδοντες, καὶ ταῦτα προειπούσης αὐτοῖς τῆς Κασσάνδρας.] ταῦτα οὐκ ἐνυπνίοις ἐοικότα τῷ ὅντι καὶ ἀπιθάνοις ψεύσμασιν; ἐν γὰρ τοῖς Ὡρῷ γε-
358 R γραμμένοις ὄνείρασιν οἱ ἀνθρώποι τοιαύτας ὄψεις 15 ὁρῶσι, νῦν μὲν δοκοῦντες ἀποθνήσκειν καὶ σκυλεύεσθαι, πάλιν δὲ ἀνίστασθαι καὶ μάχεσθαι γυμνοὶ ὅντες, ἐνίοτε δὲ οἰόμενοι διώκειν καὶ τοῖς θεοῖς διαλέγεσθαι καὶ αὐτοὺς ἀποσφάττειν καὶ μηδενὸς δεινοῦ ὅντος, καὶ οὕτως, εἰ τύχοι ποτέ, πέτεσθαι καὶ 20 βαδίζειν ἐπὶ τῆς θαλάττης. ὥστε καὶ τὴν Ὁμηρού ποίησιν ὁρθῶς ἀν τινα εἰπεῖν ἐνύπνιον, καὶ τοῦτο ἄκριτον καὶ ἀσαφές. ἄξιον δὲ κάκενο ἐνθυμηθῆναι πρὸς τοῖς ὁμολογούμενοις. ὁμολογοῦσι γὰρ ἄπαντες
187 M τοὺς Ἀχαιοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας ἀναχθῆναι χειμῶνος ἥδη, 25 καὶ διὰ τοῦτο ἀπολέσθαι τὸ πλέον τοῦ στόλου περὶ τὴν Εὔβοιαν· ἔτι δὲ μὴ κατὰ ταῦτὸ πλεῖν ἄπαντας, ἀλλὰ στασιάσαι τὸ στράτευμα καὶ τοὺς Ἀτρεΐδας, καὶ τοὺς μὲν Ἀγαμέμνονι, τοὺς δὲ Μενελάῳ προσθέσθαι,
359 R τοὺς δὲ καθ' αὐτοὺς ἀπελθεῖν, ὡν καὶ Ὁμηρος ἐν 30 Ὁδυσσείᾳ μέμνηται. τοὺς μὲν γὰρ εὖ πράττοντας ὁμονοεῖν εἰκὸς καὶ τῷ βασιλεῖ τὸ πλεῖστον ὑποτά-

τεσθαι, καὶ τὸν Μενέλαον μὴ διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν παραχρῆμα. τῆς εὐεργεσίας· τοῖς δὲ ἡττημένοις καὶ κακῶς πράττουσιν ἄπαντα ταῦτα ἀνάγκη συμβαίνειν. ἔτι δὲ τοὺς μὲν φοβουμένους καὶ φεύγοντας ἐκ τῆς πολεμίας ἀπιέναι τὴν ταχίστην· [τοὺς δὲ νικῶντας καὶ διακινδυνεύειν μένοντας·] τοὺς δὲ κρατοῦντας καὶ πρὸς τοῖς αὐτῶν ἔχοντας τοσοῦτον πλῆθος αἰχμαλώτων καὶ χρημάτων περιμένειν τὴν ἀσφαλεστάτην ὥραν, ἅτε καὶ αὐτῆς τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ πολλὴν ἀπάντων ἀφθονίαν ἔχοντας, ἀλλὰ μὴ δέναι ἔτη περιμείναντας διαφθαρῆναι παρ' ὀλίγον. αἱ τε οἶκοι συμφοραὶ καταλαβοῦσαι τοὺς ἀφικομένους οὐχ ἦκιστα δηλοῦσι τὸ πταῖσμα καὶ τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν· οὐ πάνυ γὰρ εἰώθασιν ἐπιτίθεσθαι τοῖς νι~^{360R} καῶσιν οὐδὲ τοῖς εὐτυχοῦσιν, ἀλλὰ τούτους μὲν θαυμάζοντες καὶ φοβοῦνται, τῶν δὲ ἀποτυχόντων καταφρονοῦσιν οἵ τε ἔξωθεν καὶ τινες τῶν ἀναγκαίων. φαίνεται δὲ Ἀγαμέμνων ὑπὸ τῆς γυναικὸς ὑπεροφθεὶς διὰ τὴν ἦτταν, ὃ τε Αἴγισθος ἐπιθέμενος αὐτῷ καὶ κρατήσας ὁρδίως, οἵ τε Ἀργεῖοι καταλαβόντες τὸ πρᾶγμα καὶ τὸν Αἴγισθον βασιλέα ἀποδεῖξαντες, οὐκ ἀν εἰ μετὰ τοσαύτης δόξης καὶ δυνάμεως ἀφικόμενον τὸν Ἀγαμέμνονα ἀπέκτεινε, κρατήσαντα τῆς Ἀσίας. ὃ τε Διομήδης ἔξέπεσεν οἶκοθεν, οὐδενὸς ἔλαττον εὐδοκιμῶν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ Νεοπτόλεμος εἴτε ὑπὸ Ἐλλήνων εἴτε ὑπὸ ἄλλων τινῶν· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ πάντες ἔξέπεσον ἐκ τῆς Πελοποννήσου, καὶ κατελύθη τὸ τῶν Πελοπιδῶν γένος δι' ἐκείνην τὴν συμφοράν, οἱ δ' Ἡρακλεῖδαι, πρότερον ἀσθενεῖς ὄντες καὶ ἀτιμαζόμενοι, κατῆλθον^{188M} μετὰ Δωριέων. Ὁδυσσεὺς δὲ ἐβράδυνεν ἐκών, τὰ μὲν αἰσχυνόμενος, τὰ δ' ὑποπτεύων τὰ πράγματα.

καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ μνηστείαν ἐτράπησαν τῆς Πηνελόπης καὶ τῶν κτημάτων ἀρπαγὴν ἡ τῶν Κεφαλλήνων νεότης. καὶ οὐδεὶς ἐβοήθει τῶν φίλων τῶν Ὀδυσσέως οὐδὲ Νέστωρ οὕτως ἐγγύθεν. ἅπαντες γὰρ ἥσαν ταπεινοὶ καὶ φαύλως ἐπραττον οἱ τῆς στρατείας 5
361R μετασχόντες. τούναντίον δὲ ἔχοην δεινοὺς ἄπασι φαίνεσθαι τοὺς νενικηκότας καὶ μηδένα αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. Μενέλαος δὲ τὸ παρόπαν οὐχ ἦκεν εἰς Πελοπόννησον, ἀλλ' ἐν Αἴγυπτῳ κατέμεινε. καὶ σημεῖά γε ἔστιν ἄλλα τε τῆς ἀφίξεως καὶ νομὸς ἀπ' αὐτοῦ καλούμενος, οὐκ ἀν εἰς ἱπεπλανημένος καὶ πρὸς ὀλίγουν ἀφίκετο. γῆμας δὲ τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα καὶ διηγήσατο τοῖς ἵερεῦσι τὰ τῆς στρατείας οὐδὲν ἀποκρυπτόμενος. οἱ δέ φασιν ὅτι καὶ τὴν Ἐλένην ἐκεῖθεν ἔλαβεν, λόγον ἀπάντων ἀπιστότατον· τέως δὲ ἐλάνθανεν εἰδώλον ἐκ τῆς Τροίας ἔχων· ὃ τε πόλεμος συνειστήκει περὶ εἰδώλου τὰ δέκα ἔτη. σχεδὸν δὲ καὶ Ὁμηρος ἐπίσταται τοῦτο καὶ αἰνίττεται, φήσας τὸν Μενέλαον μετὰ τὴν τελευτὴν ὑπὸ τῶν θεῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον πεμφθῆναι, ὅπου μήτε 20 νιφετὸς γίγνεται μήτε χειμῶν, ἀλλ' αἰθρία δι' ἔτους καὶ πρᾶος ἀήρ· ὁ γὰρ τῆς Αἴγυπτου τόπος τοιοῦτος ἔστι. δοκοῦσι δέ μοι καὶ τῶν ὕστερον ποιητῶν τινες ὑποπτεῦσαι τὰ πράγματα. τὴν γὰρ Ἐλένην ἐπιβουλευεθῆναι μὲν ὑπὸ Ὁρέστον λέγει τις τῶν τραγωδο- 25 ποιῶν εὐθὺς ἐλθοῦσαν, γενέσθαι δὲ ἀφανῆ τῶν ἀδελφῶν ἐπιφανέντων. τοῦτο δὲ οὐκ ἀν ποτε ἐποίησεν, εἰ ἐφαίνετο ἡ Ἐλένη κατοικήσασα ὕστερον ἐν τῇ Ἐλλάδι καὶ τῷ Μενελάῳ συνοῦσα. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἐλλήνων μετὰ τὸν πόλεμον εἰς τοῦτο ἥλθε δυστυχίας 30 καὶ ταπεινότητος, τὰ δὲ τῶν Τρώων πολὺ κρείττονα καὶ ἐπικυδέστερα ἐγένετο. [τοῦτο μὲν γὰρ Αἰνείας

ὑπὸ Ἔκτορος πεμφθεὶς μετὰ στόλου καὶ δυνάμεως πολλῆς Ἰταλίαν κατέσχε τὴν εὐδαιμονεστάτην χώραν τῆς Εὐρώπης· τοῦτο δὲ Ἐλενος εἰς μέσην ἀφι-^{362 R} κόμενος τὴν Ἑλλάδα Μολοττῶν ἐβασίλευσε καὶ τῆς^{189 M}

5 Ἡπείρου πλησίον Θετταλίας. καίτοι πότερον εἰκὸς ἦν τοὺς ἡττηθέντας ἐπιπλεῖν ἐπὶ τὴν τῶν κρατησάντων χώραν καὶ βασιλεύειν παρ' αὐτοῖς ἢ τούναντίον τοὺς κρατήσαντας ἐπὶ τὴν τῶν ἡττημένων;] πῶς δέ, εἴπερ ἀλούσης Τροίας ἔφευγον οἱ περὶ τὸν Αἰγαίαν

10 καὶ τὸν Ἀντίγορα καὶ τὸν Ἐλενον, οὐ πανταχόσε μᾶλλον ἔφευγον ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρώπην, οὐδὲ τόπον τινὰ ἥγαπων καταλαβόντες τῆς Ἀσίας, ἀλλ' εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἐκείνων ἐπλεον ὑφ' ὃν ἀνάστατοι ἐγένοντο; πῶς δὲ ἐβασίλευσαν ἄπαντες οὐ μι-

15 κρῶν οὐδὲ ἀνωνύμων χωρίων, ἐξὸν αὐτοῖς καὶ τὴν Ἑλλάδα κατασχεῖν; ἀλλ' ἀπείχοντο διὰ τοὺς ὄρους. ὅμως δὲ Ἐλενος οὐκ ὀλίγον αὐτῆς ἀπετέμετο, τὴν Ἡπείρου· Ἀντίγορο δὲ Ἐνετῶν ἐκράτησε καὶ γῆς ἀρίστης τῆς περὶ τὸν Αδρίαν· Αἰγαίας δὲ πάσης Ἰτα-

20 λίας ἐβασίλευσε καὶ πόλιν ὥκισε τὴν μεγίστην πασῶν. ταῦτα δὲ οὐκ εἰκὸς ἦν πρᾶξαι φυγάδας ἀνθρώπους καὶ ταῖς οἰκοδεν συμφοραῖς καταβεβλημένους, ἀλλ' ἀγαπᾶν, εἰ τις αὐτοὺς εἴα κατοικεῖν· ἄλλως τε μετὰ ποίας ἀφορμῆς ἀφικομένους χρημάτων

25 ἢ στρατιᾶς διὰ μέσων τῶν πολεμίων φεύγοντας, ἐμπεπρημένης τῆς πόλεως, πάντων ἀπολωλότων, ὅπου χαλεπὸν ἦν τὰ σώματα αὐτὰ διασῶσαι τοὺς ισχύοντας καὶ νέους, ἀλλ' οὐ μετὰ παίδων, γυναικῶν καὶ γονέων καὶ χρημάτων ἀπανίστασθαι, καὶ ταῦτα ἀδο-

30 κήτως τε καὶ παρ' ἐλπίδας ἀλούσης τῆς πόλεως, οὐχ^{363 R} ὥσπερ εἰώθασι κατὰ σπουδὰς κατ' ὀλίγον ἐκλείπειν; ἀλλὰ τὸ γενόμενον δυνατὸν γενέσθαι. τὸν δὲ Ἔκτορά

φασιν, ὡς ἀπέπλευσαν οἱ Ἀχαιοί, πολλοῦ πλήθους
 εἰς τὴν πόλιν συνεληλυθότος καὶ μηδὲ τῶν ἐπικούρων
 ἀπιέναι βουλομένων ἀπάντων, ἔτι δὲ ὁρῶντα
 τὸν Αἰνείαν οὐκ ἀνεχόμενον, εἰ μὴ μέρος λάβοι τῆς
 ἀρχῆς· ταῦτα γὰρ ὑποσχέσθαι τὸν Πρίαμον αὐτῷ 5
 διαπολεμήσαντι τὸν πόλεμον καὶ ἐκβαλόντι τοὺς
 Ἀχαιούς· οὗτοι δὴ τὴν ἀποικίαν στεῖλαι χρημάτων
 190ΜΤΕ οὐ φεισάμενον καὶ πλῆθος διπόσον αὐτὸς ἔβούλετο
 πέμψαντα μετὰ πάσης προθυμίας. λέγειν δὲ αὐτὸν
 ὡς ἄξιος μὲν εἴη βασιλεύειν καὶ μηδὲν καταδεεστέραν 10
 ἀρχὴν ἔχειν τῆς αὐτοῦ, προσήκειν δὲ μᾶλλον ἐτέραν
 πτήσασθαι γῆν· εἶναι γὰρ οὐκ ἀδύνατον πάσης πρα-
 τῆσαι τῆς Εὐρώπης· τούτων δὲ οὗτοι γενομένων
 ἐλπίδας ἔχειν τοὺς ἀπ' αὐτῶν ἀρχεῖν ἐκατέρας τῆς
 ἥπερδου, ἐφ' ὅσον ἀν σώζηται τὸ γένος. ταῦτα δὴ 15
 ἀξιοῦντος Ἔκτορος ἐλέσθαι τὸν Αἰνείαν, τὰ μὲν ἐκεί-
 364R νῷ χαριζόμενον, τὰ δὲ ἐλπίζοντα μειζόνων τεύξεσθαι·
 οὗτοι δὴ τὴν ἀποικίαν γενέσθαι ἀπὸ ισχύος καὶ φρο-
 νήματος ὑπό τε ἀνθρώπων εὐτυχούντων παρα-
 κρημά τε δυνηθῆναι καὶ εἰς αὖθις. ὁρῶντα δὲ Ἀν- 20
 τήνορα Αἰνείαν στελλόμενον καὶ αὐτὸν ἐπιθυμῆσαι
 Εὐρώπης ἐπάρξαι, καὶ γενέσθαι στόλον ἄλλον τοιοῦ-
 τον. πρὸς δὲ τούτοις ἐγκαλοῦντα Ἐλενον ὡς ἐλατ-
 τούμενον Δηιφόβου δεηθῆναι τοῦ πατρός, καὶ λα-
 βόντα ναῦς καὶ στρατιὰν ὡς ἐφ' ἔτοιμον τὴν Ἑλλάδα 25
 πλεῦσαι καὶ κατασχεῖν ὅλην τὴν ἔκσπονδον. οὗτοι
 δὴ καὶ Διομήδην φεύγοντα ἐξ Ἀργούς, ἐπειδὴ τὸν
 Αἰνείον στόλον ἐπύθετο, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν, ᾧτε
 εἰρήνης καὶ φιλίας αὐτοῖς γενομένης, δεηθῆναι τε
 βοηθείας τυχεῖν, διηγησάμενον τάς τε Ἀγαμέμνονος 30
 καὶ τὰς αὐτοῦ συμφοράς. τὸν δὲ ἀναλαβεῖν αὐτὸν
 ἔχοντα ὀλίγας ναῦς καὶ μέρος τι παραδοῦναι τῆς

στρατιᾶς, ἐπειδὴ πᾶσαν ἔσχε τὴν χώραν. ὕστερον δὲ τῶν Ἀχαιῶν τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ Δωριέων, ἀποροῦντας ὅποι τράπωνται, δι' ἀσθένειαν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐλθεῖν ώς παρὰ φίλους τε καὶ ἐνσπόνδους τοὺς 5 ἀπὸ Ποιάμου τε καὶ Ἐκτορος, Λέσβου τε οἰκῆσαι ^{365R} κατὰ φιλίαν παρέντας καὶ ἄλλα οὐ μικρὰ χωρία. ὅστις δὲ μὴ πείθεται τούτοις ὑπὸ τῆς παλαιᾶς δόξης, ἐπιστάσθω ἀδύνατος ὡν ἀπαλλαγῆναι ἀπάτης καὶ διαγνῶναι τὸ ψεῦδος ἀπὸ τοῦ ἀληθοῦς. τὸ γὰρ πι-
10 στεύεσθαι πολὺν χρόνον ὑπὸ ἀνθρώπων ἡλιθίων οὐδέν ἐστιν ἵσχυρὸν οὐδὲ ὅτι τὰ ψευδῆ ἐλέχθη παρὰ τοῖς πρότερον· ἐπεὶ τοι καὶ περὶ ἄλλων πολλῶν δια-^{191M} φέρονται καὶ τάνατία δοξάζουσιν. οἶνον εὐθὺς περὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, οἱ μέν φασιν ὑστέραν γενέ-
15 σθαι τὴν περὶ Σαλαμῖνα ναυμαχίαν τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης, οἱ δὲ τῶν ἔογων τελευταῖον εἶναι τὸ ἐν Πλα-
ταιαῖς· καίτοι γε ἐγράφη παραχρῆμα τῶν ἔογων. οὐ γὰρ ἴσασιν οἱ πολλοὶ τὸ ἀκριβές, ἀλλὰ φήμης ἀκού-
ουσι μόνον, καὶ ταῦτα οἱ γενόμενοι κατὰ τὸν χρόνον
20 ἐκεῖνον· οἱ δὲ ὕστεροι καὶ τοίτοι τελέως ἀπειροι καὶ ὅτι ἂν εἴπῃ τις παραδέχονται φαδίως· διότε τὸν Σκιρότην μὲν λόχον ὀνομάζουσι Λακεδαιμονίων μηδε-
πώποτε γενόμενον, ώς φησι Θουκυδίδης, Ἀριστογείτονα πάντων μάλιστα Ἀθηναῖοι τι-
25 μῶσιν, ώς ἐλευθερώσαντας τὴν πόλιν καὶ ἀνελόντας τὸν τύραννον. καὶ τί δεῖ τάνθρωπεια λέγειν, ὅπου ^{366R}
τὸν μὲν Οὐρανὸν τολμῶσι λέγειν καὶ πείθουσιν ώς ἐκτμηθέντα ὑπὸ τοῦ Κρόνου, τὸν Κρόνον δὲ ὑπὸ τοῦ Διός; τοῦ γὰρ πρώτου καταλαβόντος, ὥσπερ
30 εἴωθεν, ἀτοπον τὸ πεισθῆναι ἐστι. βούλομαι δὲ καὶ περὶ Ὁμήρου ἀπολογήσασθαι, ώς οὐκ ἀνάξιον διολο-
γεῖν αὐτῷ ψευδομένῳ. πρῶτον μὲν γὰρ πολὺ ἐλάττω

τὰ ψεύσματά ἔστι τῶν περὶ τοὺς θεούς· ἐπειτα ὥφελείαν τινα εἶχε τοῖς τότε Ἑλλησιν, ὅπως μὴ θορυβηθῶσιν, ἐὰν γένηται πόλεμος αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας, ὥσπερ καὶ προσεδοκᾶτο. ἀνεμέσητον δὲ Ἑλληναῖς ὅντα τοὺς ἑαυτοῦ πάντα τρόπον ὥφελεῖν. τοῦτο 5 δὲ τὸ στρατήγημα παρὰ πολλοῖς ἔστιν. ἐγὼ γοῦν ἀνδρὸς ἥκουσα Μήδου λέγοντος ὅτι οὐδὲν ὄμολογοῦσιν οἱ Πέρσαι τῶν παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ Δαρεῖον μέν φασιν ἐπὶ Νάξον καὶ Ἐρέτριαν πέμψαι τοὺς περὶ Δάτιν καὶ Ἀρταφέροντην, κἀκείνους ἐλόντας τὰς πόλεις 10 ἀφικέσθαι παρὰ βασιλέα. ὄρμοιντων δὲ αὐτῶν περὶ τὴν Εὔβοιαν ὀλίγας ναῦς ἀποσκεδασθῆναι πρὸς τὴν Ἀττικήν, οὐ πλείους τῶν εἴκοσι, καὶ γενέσθαι τινὰ 192 μαχηνὰ τοῖς ναύταις πρὸς τοὺς αὐτόθεν ἐκ τοῦ τόπου. 307 R μετὰ δὲ ταῦτα Ξέρξην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσαντα 15 Λακεδαιμονίους μὲν νικῆσαι περὶ Θερμοπύλας καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν ἀποκτεῖναι Λεωνίδαν, τὴν δὲ τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἐλόντα κατασκάψαι, καὶ ὅσοι μὴ διέφυγον ἀνδραποδίσασθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντα καὶ φόρους ἐπιθέντα τοῖς Ἑλλησιν εἰς τὴν Ἀσίαν 20 ἀπελθεῖν. ὅτι μὲν οὖν ψευδῆ ταῦτά ἔστιν οὐκ ἄδηλον, ὅτι δὲ εἰκὸς ἦν τὸν βασιλέα κελεῦσαι στρατεύσαι τοῖς ἄνω ἔθνεσιν οὐκ ἀδύνατον, ἵνα μὴ θορυβῶσιν. εἰ δὴ καὶ Ὁμηρος ἐποίει τοῦτο, συγγιγνώσκειν ἄξιον. ἵσως ἂν οὖν εἶποι τις ἀνήκοος, Οὐκ 25 ὁρῶς Ἑλληνας καθαιρεῖς. ἀλλ' οὐδὲν ἔστιν ἔτι τοιοῦτον, οὐδὲ ἔστι δέος μή ποτε ἐπιστρατεύσωνται ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας τινές· ἢ τε γὰρ Ἑλλὰς ὑφ' ἐτέροις ἔστιν ἢ τε Ἀσία. τὸ δὲ ἀληθὲς οὐκ ὀλίγον ἄξιον. πρὸς δὲ τούτοις, εἰ γέδειν ὅτι πείσω 30 ταῦτα λέγων, ἵσως ἂν ἐβουλευσάμην εἰπεῖν. ὅμως δὲ μεῖζω καὶ δυσχερέστερα ὄνειδη φημὶ τῶν Ἑλλήνων

ἀφελεῖν. τὸ μὲν γὰρ μὴ ἐλεῖν τινα πόλιν οὐδὲν ἄτο- 365 R πον, οὐδέ γε τὸ στρατεύσαντας ἐπὶ χώραν μηδὲν αὐτοῖς προσήκουσαν ἔπειτα εἰρήνην ποιησαμένους ἀπελθεῖν, οὐδέ γε ἄνδρα ἀγαθὸν ὅντα τὴν ψυχὴν 5 ὑπὸ ἀνδρὸς ὁμοίου τελευτῆσαι μαχόμενον, οὐδὲ τοῦτο ὄνειδος· ἀλλὰ καὶ ἀποδέξαι τοῦτο ἃν τις μέλλων ἀποθνήσκειν, ὥσπερ ὃ γε Ἀχιλλεὺς πεποίηται λέγων,
ῶς μ' ὅφελ' "Εκτῷρος κτεῖναι, ὃς ἐνθάδε τέτραφ'
ἄριστος.

10 τὸν δὲ ἄριστον ὅντα τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τοῦ φαυλοτάτου τῶν πολεμίων ἀποθανεῖν τῷ ὄντι μέγα ὄνειδος· ὁμοίως δὲ τὸν νοῦν ἔχειν δοκοῦντα καὶ σωφρονέστατον εἶναι τῶν Ἑλλήνων πρῶτον μὲν τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βοῦς ἀποσφάττειν, βουλόμενον ἀποκτεῖναι τοὺς 193 M βασιλέας, ὕστερον δὲ αὐτὸν ἀνελεῖν ὅπλων ἔνεκεν
αἴσχυστα. πρὸς δὲ τούτοις Ἀστυάνακτα μὲν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ παῖδα οὗτως ὡμῶς ἀνελεῖν δίψαντας ἀπὸ τοῦ τείχους, καὶ ταῦτα κοινῇ δόξαν τῷ στρατοπέδῳ καὶ τοῖς βασιλεῦσι· Πολυξένην δὲ παρθένον ἀποσφάττειν ἐπὶ τάφῳ καὶ τοιαύτας χεισθαι χοὰς τῷ τῆς θεᾶς υἱεῖ· Κασσάνδραν δέ, παναγῆ ιόρην, λέρειαν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐν τῷ τεμένει φθαρῆναι τῆς Ἀθηνᾶς, ἔχομένην τοῦ ἀγάλματος, καὶ τοῦτο πρᾶξαι μηδένα τῶν φαύλων μηδὲ τῶν ἀναξίων, ἀλλ' ὥσπερ ἦν 25 ἐν τοῖς ἀρίστοις· Πρίαμον δὲ τὸν βασιλέα τῆς Ἀσίας ἐν ἐσχάτῳ γήρᾳ κατατρωθέντα παρὰ τὸν τοῦ Διὸς βωμόν, ἀφ' οὗ τὸ γένος ἦν, ἐπ' αὐτῷ σφαγῆναι, καὶ μηδὲ τοῦτο εἰργάσθαι μηδένα τῶν ἀφανῶν, ἀλλὰ 369 R τὸν τοῦ Ἀχιλλέως υἱόν, καὶ ταῦτα ἐστιαθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ σωθέντα ὑπ' ἐκείνου πρότερον· Ἐκάβην δέ, δύστηνον τοσούτων μητέρα παίδων, Ὁδυσσεῖ δοθῆναι ἐπὶ ὕβρει, ὑπό τε τοῦ μεγέθους τῶν

κακῶν πάνυ γελοίως κύνα γενέσθαι· τὸν δὲ βασιλέα τῶν Ἑλλήνων τὴν ιερὰν κόρην τοῦ Ἀπόλλωνος, ἥν οὐδεὶς ἐτόλμησε γῆμαι διὰ τὸν θεόν, αὐτὸν ἀγαγέσθαι γυναικα, ὅθεν ἔδοξε τεθνηκέναι δικαίως· πόσῳ κρείττω ταῦτα μὴ γενόμενα τοῖς Ἑλλησιν ἦ⁵ Τροίαν ἀλλᾶναι;

370 R ΟΛΥΜΠΙΚΟΣ Η ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ
ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΝΝΟΙΑΣ.

'Αλλ' ἡ τὸ λεγόμενον, ὡς ἄνδρες, ἐγὼ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ παρ' ἑτέροις πλείσι πέπουθαι τὸ τῆς γλαυκὸς ἄτοπον καὶ παράδοξον πάθος; ἐκείνην γὰρ οὐδὲν σοφωτέραν οὖσαν αὐτῶν οὐδὲ βελτίω τὸ εἶδος, ἀλλὰ 10 τοιαύτην δποίαν ἴσμεν, ὅταν δήποτε φθέγξηται λυπηρὸν καὶ οὐδαμῶς ἥδυ, περιέπονσι τἄλλα ὅρνεα, καὶ ὅταν γε ἵδη μόνον, τὰ μὲν καθιζόμενα ἐγγύς, τὰ δὲ κύκλῳ περιπετόμενα, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, καταφρονοῦντα τῆς φαυλότητος καὶ τῆς ἀσθενείας· οἱ δὲ ἄν- 15 θρωποί φασιν ὅτι θαυμάζει τὴν γλαῦκα τὰ ὅρνεα.
371 R πᾶς δὲ οὐ τὸν ταῦ μᾶλλον ὁρῶντα θαυμάζει, καλὸν οὗτον καὶ ποικίλον, ἔτι δὲ αὐτὸν ἐπαιδόμενον καὶ ἐπιδεικνύντα τὸ κάλλος τῶν πτερῶν, ὅταν ἀβρύνηται πρὸς τὴν θήλειαν, ἀνακλάσας τὴν οὐρὰν καὶ περι- 20 στήσας αὐτῷ πανταχόθεν ὕσπερ εὑειδὲς ἄντρον ἥ τινα γραφῇ μιμηθέντα οὐρανὸν ποικίλον ἄστροις, ἐν τε τῷ λοιπῷ σώματι θαυμαστόν, ἐγγύτατα χρυσοῦ κυάνῳ κεκραμένου, καὶ δὴ ἐν ἄκροις τοῖς πτεροῖς οἷον ὁφθαλμῶν ἐνόντων ἥ τινων δακτυλίων τό τε 25

σχῆμα καὶ κατὰ τὴν ἄλλην διαιρέτητα; εἰ δὲ αὖτις ἐθέλοι σκοπεῖν τῆς πτερώσεως τὸ κοῦφον, ὡς μὴ χαλεπὸν εἶναι μηδὲ δύσφιρον διὰ τὸ μῆκος, ἐν μέσῳ μάλα ἥσυχον καὶ ἀτρεμοῦντα παρέχει θεάσασθαι ἑαυτόν,
 5 ὥσπερ ἐν πομπῇ περιστρεφόμενος. ὅταν δὲ βουληθῇ ἐκπλῆξαι, σείων τὰ πτερὰ καὶ τινα ἥχον οὐκ ἀηδῆ^{372R} ποιῶν, οἶον ἀνέμου κινήσαντος οὐ πολλοῦ πυκνήν τινα ὕλην. ἀλλ’ οὕτε τὸν ταῦθα πάντα ταῦτα καλλωπιζόμενον τὰ ὄφεα βούλεται ὁρᾶν οὕτε τῆς ἀηδόνος
 10 ἀκούοντα τῆς φωνῆς ἔωθεν ἐπορθευομένης οὐδὲν πάσχει πρὸς αὐτήν, ἀλλ’ οὐδὲ τὸν κύκνον ἀσπάζεται διὰ τὴν μουσικήν, οὐδὲ ὅταν ὑμνῇ τὴν ὑστάτην φόδήν,
 ἀτε εὔγηρος ὑπὸ ἡδονῆς τε καὶ λήθης τῶν ἐν τῷ βίῳ χαλεπῶν, εὐφημῶν ἄμα καὶ προπέμπων ἀλύπως
 15 αὐτόν, ὡς ἔοικε, πρὸς ἄλυπον τὸν θάνατον· οὐκονν οὐδὲ τότε ἀθροίζεται κηλούμενα τοῖς μέλεσι πρὸς ὅχθην ποταμοῦ τινος ἢ λειμῶνα πλατύν ἢ καθαρὰν ἥδυνα λίμνης ἢ τινα μικρὰν εὐθαλῆ ποταμίαν νησίδα.
 ὡς δὲ καὶ ὑμεῖς τοσαῦτα μὲν θεάματα ἔχοντες τερπνά,
 20 τοσαῦτα δὲ ἀκούσματα, τοῦτο μὲν δήτορας δεινούσ, τοῦτο δὲ συγγραφέας ἡδίστους ἐμμέτρων καὶ ἀμέτρων λόγων, τοῦτο δὲ ταῦς ποικίλους, [Ὥσπερ ἐστὶ] πολλοὺς σοφιστάς, δόξῃ καὶ μαθηταῖς ἐπαιρομένους οἶον πτεροῖς, ὑμεῖς δὲ ἐμοὶ πρόσιτε καὶ βούλεσθε ἀκούειν,^{195M}
 25 τοῦ μηδὲν εἰδότος μηδὲ φάσκοντος εἰδέναι, ἦρ’ οὐκ ὁρθῶς ἀπεικάξω τὴν σπουδὴν ὑμῶν τῷ περὶ τὴν γλαῦκα γιγνομένῳ σχεδὸν οὐκ ἄνευ δαιμονίας τινὸς βουλήσεως; ὑφ’ ἣς καὶ τῇ Ἀθηνᾷ λέγεται προσφιλὲς^{373R} εἶναι τὸ ὄφεον, τῇ καλλίστῃ τῶν θεῶν καὶ σοφωτάτῃ, καὶ τῆς γε Φειδίου τέχνης παρ’ Ἀθηναίοις ἔτυχεν, οὐκ ἀπαξιώσαντος αὐτὴν συγκαθιδρῦσαι τῇ θεῷ, συνδοκοῦν τῷ δῆμῳ. Περικλέα δὲ καὶ αὐτὸν λαθὼν

ἐποίησεν, ὡς φασιν, ἐπὶ τῆς ἀσπίδος. οὐ μέντοι ταῦτά γε εὐτυχήματα νομίζειν ἔπεισί μοι τῆς γλαυκός, εἰ μή τινα φρόνησιν ἄρα κέντηται πλείω. ὅθεν οἶμαι καὶ τὸν μῦθον Αἴσωπος συνέστησεν ὅτι σοφὴ οὖσα συνεβούλευε τοῖς δόρνεοις τῆς δρυὸς ἐν ἀρχῇ 5 φυομένης μὴ ἔᾶσαι, ἀλλ' ἀνελεῖν πάντα τρόπουν· ἔσεσθαι γὰρ φάρμακον ἀπ' αὐτῆς ἀφυκτον, ὑφ' οὗ ἀλώσονται, τὸν λέξον. πάλιν δὲ τὸ λίνον τῶν ἀνθρώπων σπειρόντων, ἐκέλευε καὶ τοῦτο ἐκλέγειν τὸ σπέρμα· μὴ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ φυήσεσθαι. τρίτον δὲ ἰδοῦσα το- 10 ἔνευτήν τινα ἄνδρα προέλεγεν ὅτι οὗτος ὁ ἀνὴρ φθάσει ὑμᾶς τοῖς ὑμετέροις πτεροῖς, πεξὸς ὥν αὐτὸς πτηνὰ ἐπιπέμπων βέλη. τὰ δὲ ἡπίστει τοῖς λόγοις καὶ ἀνόητον αὐτὴν ἡγοῦντο καὶ μαίνεσθαι ἔφασκον· ὕστερον δὲ πειρώμενα ἐθαύμαξε καὶ τῷ ὅντι σοφωτάτην 15 374R ἐνόμιξε. καὶ διὰ τοῦτο, ἐπάν φανῆ, πρόσεισιν ὡς πρὸς ἄπαντα ἐπισταμένην· ἡ δὲ συμβουλεύει μὲν αὐτοῖς οὐδὲν ἔτι, ὀδύρεται δὲ μόνον. ἵσως οὖν παρειλήφατε ὑμεῖς λόγον τινὰ ἀληθῆ καὶ συμβουλὴν συμφέρουσαν, ἥντινα συνεβούλευσε φιλοσοφία τοῖς 20 πρότερον Ἑλλησιν, ἣν οἱ τότε μὲν ἡγνόησαν καὶ ἡτίμασαν, οἱ δὲ νῦν ὑπομιμήσκονται καὶ μοι προσίασι διὰ τὸ σχῆμα τιμῶντες, ὥσπερ τινὰ γλαῦκα, ἄφωνον τό γε ἀληθὲς καὶ ἀπαρρησίαστον οὖσαν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν αὐτῷ σύνοιδα οὔτε πρό- 25 196Μτερον εἰπόντι σπουδῆς ἄξιον οὔτε νῦν ἐπισταμένῳ πλέον ὑμῶν. ἀλλὰ εἰσὶν ἔτεροι σοφοὶ καὶ μακάροι παντελῶς ἄνδρες, οὓς ὑμῖν ἐγώ, εἰ βούλεσθε, μηνύσω, ἔκαστον διομαστὸν δεικνύμενος. καὶ γὰρ νὴ Δία τοῦτο μόνον οἶμαι χρήσιμον ἔχειν, τὸ γιγνώσκειν 30 τοὺς σοφούς τε καὶ δεινοὺς καὶ πάντα ἐπισταμένους· οἷς ἐὰν ὑμεῖς ἐθέλητε συνεῖναι τἄλλα ἔάσαντες, καὶ

γονεῖς καὶ πατρίδας καὶ θεῶν οὐδὲ καὶ προγόνων
 τάφους, ἐκείνοις συνακολουθοῦντες, ἐνθα ἀνέπιώ-
 σιν ἡ καὶ μένοντές που καθιδρυθῶσιν, εἴτε εἰς τὴν
 Βαβυλῶνα τὴν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος εἴτε ἐν Βά-
 5 κτροις ἡ Σούσοις ἡ Παλιρόθροις ἡ ἄλλῃ τινὶ πόλει
 τῶν ἐνδόξων καὶ πλουσίων, χρήματα διδόντες ἡ καὶ
 ἄλλῳ τρόπῳ πείθοντες, εὑδαιμονέστεροι ἔσεσθε αὐ-
 τῆς τῆς εὐδαιμονίας. εἰ δ' αὐτοὶ μὴ βούλεσθε, κα-
 ταμεμφόμενοι τὴν αὐτῶν φύσιν ἡ πενίαν ἡ γῆρας ἡ
 10 ἀσθένειαν, ἄλλὰ τοῖς γε υἱέσι μὴ φθονοῦντες μηδὲ
 ἀφαιρούμενοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν, ἐκοῦσί τε ἐπι-
 τρέποντες καὶ ἀκοντας πείθοντες ἡ βιαζόμενοι πάντα
 τρόπον, ὡς ἀν παιδευθέντες ἵνανῶς καὶ γενόμενοι
 σοφοὶ παρὰ πᾶσιν Ἑλλησι καὶ βαρβάροις ὀνομαστοὶ
 15 ὥσι τὸ λοιπόν, διαφέροντες ἀρετῇ καὶ δόξῃ καὶ πλού-
 τῷ καὶ δυνάμει τῇ πάσῃ σχεδόν. οὐ γὰρ μόνον πλού-
 τῷ φασὶν ἀρετὴν καὶ κῦδος ὀπηδεῖν, ἄλλὰ καὶ λόγοις
 ἀρετὴ συνέπεται ἐξ ἀνάγκης. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐναντίον
 τοῦδε τοῦ θεοῦ προλέγω καὶ συμβουλεύω δι' εὗνοιαν
 20 καὶ φιλίαν προαγόμενος. οἷμαι δὲ ἐμαυτὸν πρῶτον
 πείθειν καὶ παρακαλεῖν, εἰ μοι τὰ τοῦ σώματος καὶ
 τὰ τῆς ἡλικίας ἐπεδέχετο· ἄλλὰ γὰρ ἀνάγκη διὰ τὸ
 πακοπαθεῖν, εἰ πού τι δυνησόμεθα εὑρέσθαι παρὰ
 τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ὕσπερ ἀπερριμμένον ἥδη καὶ
 25 ἔωλον σοφίας λείψανον χήτει τῶν κρειττόνων τε καὶ
 ξώντων διδασκάλων. ἐρῶ δὲ ὑμῖν καὶ ἄλλο, ὃ πέ-
 πονθα τῇ γλαυκὶ παραπλήσιον, ἐὰν καὶ βούλησθε κα-
 ταγελᾶν τῶν λόγων. ὕσπερ γὰρ ἐκείνη αὐτὴ μὲν οὐ-
 197M δὲν χρῆται τοῖς προσπετομένοις, ἀνδρὶ δὲ ὁρισθο-
 30 θήρα πάντων λυσιτελέστατον κτημάτων· οὐδὲν γὰρ
 δεῖ οὕτε τροφὴν προβάλλειν οὕτε φωνὴν μιμεῖσθαι,
 μόνον δ' ἐπιδεικνύντα τὴν γλαῦκα πολὺ πλῆθος ἔχειν

δρυνέων· οὗτοι κάμοι τῆς σπουδῆς τῶν πολλῶν οὐδὲν
ὅφελος. οὐ γὰρ λαμβάνω μαθητάς, εἰδὼς ὅτι οὐδὲν
ἄν ἔχοιμι διδάσκειν, ἀτε οὐδ' αὐτὸς ἐπιστάμενος·
ώς δὲ ψεύδεσθαι καὶ ἔξαπατᾶν ὑπισχνούμενος, οὐκ
ἔχω ταύτην τὴν ἀνδρείαν· σοφιστῇ δὲ ἀνδρὶ συνάν,
πειραμεγάλα ἄν ὠφέλουν ὅχλον πολὺν ἀθροῖζων πρὸς
αὐτόν, ἐπειτα ἐκείνῳ παρέχων ὅπως βούλεται διαθέ-
σθαι τὴν ἄγραν. ἀλλ' οὐκ οἶδα ὅπως οὐδείς με ἀνα-
λαμβάνει τῶν σοφιστῶν οὐδὲ ἥδονται ὁρῶντες. σχε-
δὸν μὲν οὖν ἐπίσταμαι ὅτι πιστεύετέ μοι λέγοντι 10
ὑπὲρ τῆς ἀπειρίας τε καὶ ἀνεπιστημοσύνης τῆς ἐμαυ-
τοῦ, δῆλον ὡς διὰ τὴν αὐτῶν ἐπιστήμην καὶ φρόνη-
σιν· καὶ τοῦτο οὐκ ἔμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Σωκράτει
δοκεῖτέ μοι πιστεύειν ἄν, ταῦτα ὑπὲρ αὐτοῦ προβαλ-
λομένω πρὸς ἀπαντας ὡς οὐδὲν ἥδει· τὸν δὲ Ἰππίαν 15
καὶ τὸν Πῶλον καὶ τὸν Γοργίαν, ὃν ἔκαστος αὐτὸν
μάλιστα ἔθαψά τε καὶ ἔξεπλήττετο, σοφοὺς ἄν ἡγε-
σθαι καὶ μακαρίους· ὅμως δὲ προλέγω ὑμῖν ὅτι
ἐσπουδάκατε ἀνδρὸς ἀκοῦσαι τοσοῦτον πλῆθος ὄν-
τες οὕτε καλοῦ τὸ εἶδος οὕτε ἴσχυροῦ, τῇ τε ἡλικίᾳ 20
παρηκμακότος ἥδη, μαθητὴν δὲ οὐδένα ἔχοντος, τέ-
χνην δὲ ἥ ἐπιστήμην οὐδεμίαν ὑπισχνούμενου σχεδὸν
οὕτε τῶν σεμνῶν οὕτε τῶν ἐλαττόνων, οὕτε μαντικὴν
οὕτε σοφιστικὴν, ἀλλ' οὐδὲ δητορικὴν τινα ἥ κολα-
κεντικὴν δύναμιν, οὐδὲ δεινοῦ συγγράφειν οὐδὲ ἕρ- 25
γον τι ἔχοντος ἄξιον ἐπαίνου καὶ σπουδῆς, ἀλλ' ἥ
μόνον κομῶντος·

εἰ δ' ὑμῖν δοκεῖτε τόδε λαύτερον καὶ ἄμεινον,
δραστέον τοῦτο καὶ πειρατέον ὅπως ἄν ἥ δυνατὸν
198Μ ἥμιν. οὐ μέντοι λόγων ἀκούσεσθε ὅποιών ἄλλου τι- 30
νὸς τῶν νῦν, ἀλλὰ πολὺ φαυλοτέρων καὶ ἀτοπωτέ-
378R ρων, ὅποιούς δὴ καὶ δοῦτε. χρὴ δὲ ἐᾶν ὑμᾶς ἔμβροχυ,

ὅτι ἐν ἐπίη μοι, τούτῳ ἔπεσθαι, καὶ μὴ ἀγανακτεῖν,
ἐὰν φαίνωμαι πλανώμενος, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸν ἄλ-
λον χρόνον ἔξηκα ἀλώμενος, ἀλλὰ συγγνώμην ἔχειν,
ὅτε ἀκούοντας ἀνδρὸς ἰδιώτου καὶ ἀδολέσχου. καὶ
5 γάρ δὴ τυγχάνω μακράν τινα ὁδὸν τὰ νῦν πεπορευ-
μένος, εὐθὺν τοῦ "Ιστρου καὶ τῆς Γετῶν χώρας κατὰ τὴν ^{379 R}
νῦν ἐπίκλησιν τοῦ ἔθνους ἡ Μυσῶν, ὡς φησιν "Ομη-
ρος. ἥλθον δὲ οὐ κρημάτων ἔμπορος οὐδὲ τῶν πρὸς
ὑπηρεσίαν τοῦ στρατοπέδου, σκευοφόρων ἡ βοηλατῶν,
10 οὐδὲ πρεσβείαν ἐπρέσβευον συμμαχικὴν ἡ τινα εὕ-
φημον, τῶν ἀπὸ γλώττης μόνον συνευχομένων, *) .
γυμνὸς ἄτερ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος, οὐδ' ἔχον
ἔγχος,

οὐ μὴν οὐδὲ ἄλλο ὅπλον οὐδέν. ὕστε ἔγωγε ἐθαύμα-
15 ξον ὅπως με ἡνείχοντο ὁρῶντες, οὗτε ἵππεύειν ἐπι- ^{380 R}
στάμενος οὗτε τοξότης ἵκανὸς ὃν οὖθ' ὅπλίτης, ἀλλ'
οὐδὲ τῶν κούφων καὶ ἀνόπλων τὴν βαρεῖαν ὅπλισιν
στρατιωτῶν οὐδ' ἀκοντιστής, οὐ λιθοβόλος, οὐδ' αὖ
τεμεῖν ὕλην ἡ τάφρον ὁρύττειν δυνατὸς οὐδὲ ἀμῆσαι
20 χιλὸν ἐκ πολεμίου λειμῶνος πυκνὰ μεταστρεφόμενος,
οὐδὲ ἐγεῖραι σκηνὴν ἡ χάρακα, ὥσπερ ἀμέλει συνέ-
πονται τοῖς στρατοπέδοις πολεμικού τινες ὑπηρέται·
πρὸς ἄπαντα δὴ ταῦτα ἀμηχάνως ἔχων ἀφικόμην εἰς
ἄνδρας οὐ νωθροὺς οὐδὲ σχολὴν ἄγοντας ἀκροᾶσθαι
25 λόγων, ἀλλὰ μετεώρους καὶ ἀγωνιῶντας καθάπερ
ἵππους ἀγωνιστὰς ἐπὶ τῶν ὑσπλήγων, οὐκ ἀνεχομέ-
νους τὸν χρόνον, ὑπὸ σπουδῆς δὲ καὶ προθυμίας κό- ^{199 M}

*) Post συνευχομένων addebatur: ἄλλο δὲ οὐδὲν χρὴ πο-
λυπραγμονεῖν οὐδὲ ἀκούειν οὐδενὸς ἀλλ' ἡ μόνον σάλπιγγος
ἱερᾶς καὶ τῶν μακρίων ηρογυμάτων, ὡς ὅδε μὲν τικῇ πά-
λην παιδῶν, ὅδε δὲ ἀνδρῶν, ὅδε δὲ πυγμῆν, ὅδε δὲ παγ-
κοάτιον, ὅδε δὲ πένταθλον, ὅδε δὲ στάδιον, ἐνὶ βήματι σχε-
δὸν εὐδαίμων γενούμενος, αὐτὸν τε καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸ
σύμπαν ἀποφῆνας γένος ἀοίδιμον.

πτοντας τὸ ἔδαφος ταῖς ὁπλαῖς· ἐνθα γε ἦν ὁρᾶν πανταχοῦ μὲν ξέφη, πανταχοῦ δὲ θώρακας, πανταχοῦ δὲ δόρατα, πάντα δὲ ἵππων, πάντα δὲ ὥπλισμένων ἄνδρῶν μεστά· μόνος δὴ ἐν τοσούτοις φαινόμενος ὁρθυμος ἀτεχνῶς σφόδρα τε εἰρηνικὸς πολέμου 5
 381 R θεατῆς, τὸ μὲν σῶμα ἐνδεής, τὴν δὲ ἡλικίαν προήκων, οὐ χρυσοῦν σκῆπτρον φέρων οὐδὲ στέμματα λερὰ θεοῦ τινος, ἐπὶ λύσει θυγατρὸς ἥκων εἰς τὸ στρατόπεδον ἀναγκαίαν ὁδόν, ἀλλ’ ἐπιθυμῶν ἰδεῖν ἄνδρας ἀγωνιζομένους ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως, 10
 τοὺς δὲ ὑπὲρ ἐλευθερίας τε καὶ πατρίδος· ἐπειτα οἱ τὸν κίνδυνον ἀποκνήσας, μὴ τοῦτο ἡγησάσθω μηδείς, ἀλλ’ εὐχῆς τινος μνησθεὶς παλαιᾶς δεῦρο ἀπετράπην πρὸς ὑμᾶς, ἀεὶ τὰ θεῖα κρείττω καὶ προυργιαίτερα νομίζων τῶν ἀνθρωπίνων, ἡλίκα ἀν ἥ. πό- 15
 τερον οὖν ἥδιον ὑμῖν καὶ μᾶλλον ἐν καιρῷ περὶ τῶν ἐκεῖ διηγήσασθαι, τοῦ τε ποταμοῦ τὸ μέγεθος καὶ τῆς χώρας τὴν φύσιν ἥ ὁρῶν ὡς ἔχουσι κράσεως καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ γένους, ἔτι δὲ οἷμαι τοῦ πλήθους καὶ τῆς παρασκευῆς, ἥ μᾶλλον ἄψασθαι τῆς πρεσβυτέρας 20
 τε καὶ μεῖζονος ἴστορίας περὶ τοῦ θεοῦ, παρ' ὧν υἱὸν ἐσμεν; οὗτος γὰρ δὴ κοινὸς ἀνθρώπων καὶ θεῶν βασιλεύς τε καὶ ἀρχῶν καὶ πρύτανις καὶ πατήρ, ἔτι δὲ εἰρήνης καὶ πολέμου ταμίας, ὡς τοῖς πρότερον ἐμπείροις καὶ σοφοῖς ποιηταῖς ἔδοξεν, ἐάν πως ἵκανοι 25
 γενώμεθα τήν τε φύσιν αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν ὑμνῆσαι λόγῳ βραχεῖ καὶ ἀποδέοντι τῆς ἀξίας, αὐτά που ταῦτα λέγοντες. ἂρ' οὖν κατὰ Ἡσίοδον ἄνδρα ἀγα-
 382 R θὸν καὶ Μούσαις φίλον ἀρκτέον, ὡς ἐκεῖνος μάλα ἐμφρόνως οὐκ αὐτὸς ἐτόλμησεν ἀρξασθαι παρ' αὐτοῦ 30
 διανοηθεῖς, ἀλλὰ τὰς Μούσας παρακαλεῖ διηγήσασθαι περὶ τοῦ σφετέρου πατρός; τῷ παντὶ γὰρ μᾶλλον

πρότερον τόδε τὸ ἄσμα ταῖς θεαῖς ἡ τοὺς ἐπὶ "Ιλιον ἐλθόντας ἀριθμεῖν, αὐτούς τε καὶ τὰ σέλματα τῶν νεῶν ἐφεξῆς, ὃν οἱ πολλοὶ ἀνόητοι ἡσαν· καὶ τίς ποιητὴς σοφώτερός τε καὶ ἀμείνων ἡ ὁ παρακαλῶν ἐπὶ τοῦτο^{200M} τὸ ἔργον ὥδε πως·

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῆσι πλείουσαι,
δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι,
οὗτε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὅμῶς ἄφατοί τε φατοί τε
φητοί τ' ἄρρητοί τε, Άιδος μεγάλοιο ἔκητι·

10 ὁέα μὲν γὰρ βριάει, ὁέα δὲ βριάοντα χαλέπτει,
ὁεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει καὶ ἄδηλον ἀέξει,
ὁεῖα δέ τ' ἵθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβριεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

15 ὑπολαβόντες οὖν εἴπατε πότερον ἀρμόττων ὁ λόγος
οὗτος ἡ τὸ ἄσμα τῇ συνοδῷ γένοιτ' ἄν, ὡς παῖδες Ἡλείων· ὑμεῖς γὰρ ἄρχοντες καὶ ἡγεμόνες τῆσδε τῆς πανηγύρεως, ἔφοροί τε καὶ ἐπίσκοποι τῶν ἐνθάδε
ἔργων καὶ λόγων· ἡ δεῖ θεατὰς εἶναι μόνον τοὺς ἐνθάδε ἥκοντας τῶν τε ἄλλων δῆλον ὅντι παγκάλων καὶ^{383R}

20 σφόδρα ἐνδόξων θεαμάτων καὶ δὴ μάλιστα τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείας καὶ τῷ ὄντι μακαρίᾳς εἰκόνος, ἣν ὑμῶν οἱ πρόγονοι δαπάνης τε ὑπερβολῆ καὶ τέχνης ἐπιτυχόντες τῆς ἀκρας εἰργάσαντο καὶ ἀνέθεσαν πάντων, ὅσα ἐστὶν ἐπὶ γῆς ἀγάλματα, κάλλιστον καὶ
25 θεοφιλέστατον, πρὸς τὴν Ὄμηρικὴν ποίησιν, ὡς φασι, Φειδίου παραβαλλομένου, τοῦ δινήσαντος ὀλίγῳ νεύματι τῶν ὀφρύῶν τὸν σύμπαντα "Ολυμπον, ὡς ἐκεῖνος μάλιστα ἐναργῶς καὶ πεποιθότως ἐν τοῖς ἔπεσιν εἴρηκεν,

30 ἡ καὶ κνανέῃσιν ἐπ' ὄφρύσι νεῦσε Κρονίων,
ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρόσαντο ἄνακτος
πρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν "Ολυμπον.

201 Μῆ καὶ περὶ αὐτῶν τούτων σκεπτέον ἡμῖν ἐπιμελέστε-
 ρον τῶν τε ποιημάτων καὶ ἀναθημάτων καὶ ἀτεχνῶς
 εἴ τι τοιουτότροπόν ἔστι, τὴν ἀνθρωπίνην περὶ τοῦ
 δαιμονίου δόξαν ἀμηγέπη πλάττον καὶ ἀνατυποῦν,
 334 R ἄτε ἐν φιλοσόφῳ διατριβῇ [τὰ νῦν]. περὶ δὴ θεῶν 5
 τῆς τε καθόλου φύσεως καὶ μάλιστα τοῦ πάντων ἥγε-
 μόνος πρῶτον μὲν καὶ ἐν πρώτοις δόξα καὶ ἐπίνοια
 κοινὴ τοῦ σύμπαντος ἀνθρωπίνου γένους, δομοίως
 μὲν Ἑλλήνων, δομοίως δὲ βαρβάρων, ἀναγκαῖα καὶ
 ἔμφυτος ἐν παντὶ τῷ λογικῷ γιγνομένη κατὰ φύσιν 10
 ἄνευ θνητοῦ διδασκάλου καὶ μυσταγωγοῦ χωρὶς ἀπά-
 της διά τε τὴν συγγένειαν τὴν πρὸς αὐτοὺς καὶ πολλὰ
 μαρτύρια τάληθοῦς, οὐκ ἔῶντα κατανυστάξαι καὶ ἀμε-
 λῆσαι τοὺς πρεσβυτάτους καὶ παλαιτάτους· ἄτε γὰρ οὐ
 μακρὰν οὐδ' ἔξω τοῦ θείου διφυκισμένοι καθ' αὐτούς, 15
 ἀλλὰ ἐν αὐτῷ μέσῳ πεφυκότες, μᾶλλον δὲ συμπεφυκό-
 τες ἐκείνῳ καὶ προσεχόμενοι πάντα τρόπον, οὐκ ἐδύ-
 ναντο μέχρι πλείονος ἀσύνετοι μένειν, ἄλλως τε σύνεσιν
 335 R καὶ λόγου ελληφότες παρ' αὐτοῦ, ἄτε δὴ περιλαμπό-
 μενοι πάντοθεν θείοις καὶ μεγάλοις φάσμασιν οὐρα- 20
 νοῦ τε καὶ ἄστρων, ἔτι δὲ ἡλίου καὶ σελήνης, νυκτός
 τε καὶ ἡμέρας ἐντυγχάνοντες ποικίλοις καὶ ἀνομοίοις
 εἰδεσιν, ὅφεις τε ἀμηχάνους δρῶντες καὶ φωνὰς
 ἀκούοντες παντοδαπάς ἀνέμων τε καὶ ὕλης καὶ πο-
 ταμῶν καὶ θαλάττης, ἔτι δὲ ξφόων ἡμέρων καὶ ἀγρίων, 25
 αὐτοί τε φθόγγον ἥδιστον καὶ σαφέστατον ἰέντες καὶ
 ἀγαπῶντες τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς τὸ γαῦρον καὶ
 ἐπιστῆμον, ἐπιθέμενοι σύμβολα τοῖς εἰς αἰσθησιν
 ἀφικνουμένοις, ὡς πᾶν τὸ νοηθὲν ὀνομάζειν καὶ δη-
 λοῦν, εὔμαρῶς ἀπείρων πραγμάτων καὶ μνήμας καὶ 30
 ἐπινοίας παραλαμβάνοντες. πῶς οὖν ἀγνῶτες εἶναι
 ἔμελλον καὶ μηδεμίαν ἔξειν ὑπόνοιαν τοῦ σπείραντος

καὶ φυτεύσαντος καὶ σώζοντος καὶ τρέφοντος, πανταχόθεν ἐμπιμπλάμενοι τῆς θείας φύσεως διά τε ὄψεως καὶ ἀκοῆς συμπάσης τε ἀτεχνῶς αἰσθήσεως; νεμόμενοι μὲν ἐπὶ γῆς, δρῶντες δ' ἐξ οὐρανοῦ φῶς,
 5 τροφὰς δὲ ἀφθόνους ἔχοντες εὔπορήσαντος καὶ προπαρασκευάσαντος τοῦ προπάτορος θεοῦ, πρώτην μὲν οἱ πρῶτοι καὶ αὐτόχθονες τὴν γεώδη, μαλακῆς ἔτι καὶ πίονος τῆς ίλινος τότε οὖσης, ὥσπερ ἀπὸ μητρὸς τῆς γῆς λιχμώμενοι, καθάπερ τὰ φυτὰ νῦν ἔλκουσι τὴν
 10 ἐξ αὐτῆς ίκμάδα, δευτέραν δὲ τοῖς ἥδη προϊοῦσι καρπῶν τε αὐτομάτων καὶ πόας οὐ σκληρᾶς ἀμαρτιῶν τοιότερος γλυκείᾳ καὶ νάμασι νυμφῶν ποτίμοις, ἐκ δὴ τοῦ περιέχοντος ἡρημένοι καὶ τρεφόμενοι τῇ διηνεκεῖ τοῦ πνεύματος ἐπιφροῇ, ἀέρα ὑγρὸν ἔλκοντες, ὥσπερ
 15 νήπιοι παιδεῖς, οὕποτε ἐπιλείποντος γάλακτος, ἀεὶ σφισι θηλῆς ἐγκειμένης. σχεδὸν γὰρ ἂν ταύτην δικαιότερον λέγοιμεν πρώτην τροφὴν τοῖς τε πρότερον καὶ τοῖς ὕστερον ἀπλῶς. ἐπειδὴν γὰρ ἐκπέσῃ τῆς γαστρὸς νωθρὸν ἔτι καὶ ἀδρανὲς τὸ βρέφος, δέχεται μὲν ἡ γῆ,
 20 ἡ τῷ ὅντι μήτηρ, ὁ δὲ ἀήρ εἰσπνεύσας τε καὶ εἰσψύ-
 387R
 ἔιας εὐθὺς ἔγειρεν ὑγροτέρα τροφὴ γάλακτος καὶ φθέγξασθαι παρέσχε. ταύτην εἰκότως πρώτην λέγοιτ' ἂν τοῖς γεννωμένοις ἡ φύσις ἐπισχεῖν θηλήν. ἀ δὴ πάσχοντες, ἐπινοοῦντες οὐκ ἐδύναντο μὴ θαυμάζειν καὶ
 25 ἀγαπᾶν τὸ δαιμόνιον, πρὸς δὲ αὖ τούτοις αἰσθανόμενοι τῶν ὠρῶν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔνεκα γίγνονται σωτηρίας πάνυ ἀκοιβῶς καὶ πεφεισμένως ἐκατέρας τῆς ὑπερβολῆς, ἔτι δὲ καὶ τόδε ἐξαίρετον ἔχοντες ἐκ τῶν θεῶν πρὸς τἄλλα ξῶα, λογίζεσθαι τε καὶ διανοεῖσθαι περὶ αὐτῶν. σχεδὸν οὖν ὄμοιον ὥσπερ εἴ τις
 30 ἄνδρα Ἑλληνα ἡ βάροβαρον μνεῖσθαι παραδοὺς εἰς μυστικόν τινα οἶκον ὑπερφυά κάλλει καὶ μεγέθει,

πολλὰ μὲν ὁρῶντα μυστικὰ θεάματα, πολλῶν δὲ
ἀκούοντα τοιούτων φωνῶν, σκότους τε καὶ φωτὸς
203 Μέναλλὰς αὐτῷ φαινομένων, ἄλλων τε μυρίων γιγνο-
389R μένων, ἔτι δέ, εἰ καθάπερ εἰώθασιν ἐν τῷ καλου-
μένῳ θρονισμῷ καθίσαντες τοὺς μυουμένους οἱ τε- 5
λοῦντες κύκλῳ περιχορεύειν· ἀρά γε τὸν ἄνδρα τοῦ-
τον μηδὲν παθεῖν εἰκὸς τῇ ψυχῇ μηδ' ὑπονοῆσαι τὰ
γιγνόμενα, ὡς μετὰ γνώμης καὶ παρασκευῆς πράτ-
τεται σοφωτέρας, εἰ καὶ πάνυ τις εἶη τῶν μακρόθεν
καὶ ἀνωνύμων βαρβάρων, μηδενὸς ἔξηγητοῦ μηδὲ 10
ἔρμηνέως παρόντος, ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἔχων; ή
τοῦτο μὲν οὐκ ἀνυστόν, κοινῆ δὲ σύμπαν τὸ τῶν ἀν-
θρώπων γένος τὴν διόπλιθον καὶ τῷ ὅντι τελείαν
τελετὴν μυούμενον, οὐκ ἐν οἰκήματι μικρῷ παρα-
σκενασθέντι πρὸς ὑποδοχὴν ὅχλουν βραχέος ὑπὸ Ἀθη- 15
ναίων, ἀλλὰ ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ποικίλῳ καὶ σοφῷ
δημιουργήματι, μυρίων ἐκάστοτε θαυμάτων φαινο-
μένων, ἔτι δὲ οὐκ ἀνθρώπων δμοίων τοῖς τελουμέ-
νοις, ἀλλὰ θεῶν ἀθανάτων θνητὸὺς τελούντων, νυκτὶ 20
τε καὶ ἡμέρᾳ καὶ φωτὶ καὶ ἄστροις, εἰ θέμις εἰπεῖν,
ἀτεχνῶς περιχορευόντων ἀεί, τούτων συμπάντων μη-
δεμίαν αἴσθησιν μηδὲ ὑποψίαν λαβεῖν; μάλιστα δὲ
τοῦ κορυφαίου, προεστῶτος τῶν ὅλων καὶ κατευ-
θύνοντος τὸν ἅπαντα οὐρανὸν καὶ κόσμον, οἷον σο-
φοῦ κυβερνήτου νεώς ἄρχοντος πάνυ καλῶς τε καὶ 25
389R ἀνενδεῶς παρεσκενασμένης; οὐ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνθρώ-
πων τὸ τοιοῦτον γιγνόμενον θαυμάσαι τις ἄν, πολὺ
δὲ μᾶλλον ὅπως καὶ μέχρι τῶν θηρίων δικνεῖται
τῶν ἀφρόνων καὶ ἀλόγων, ὡς καὶ ταῦτα γιγνώσκειν
καὶ τιμᾶν τὸν θεὸν καὶ προθυμεῖσθαι ξῆν κατὰ τὸν 30
ἐκείνου θεσμόν· ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπεικότως τὰ φυτά,
οἷς μηδεμία μηδενὸς ἔννοια, ἀλλὰ ἄψυχα καὶ ἀφωνα

ἀπλῆ τινι φύσει διοικούμεναι, ὡς δὴ καὶ ταῦτα ἔκουσίως καὶ βουλόμενα καρπὸν ἐκφέρειν τὸν προσήκοντα ἑκάστῳ. οὕτω πάνυ ἐναργῆς καὶ πρόδηλος ἡ τοῦ θεοῦ γνώμη καὶ δύναμις. ἀλλ' ἦπου σφόδρα γελοῖοι
 5 καὶ ἀρχαῖοι δόξομεν ἐπὶ τοῖς λόγοις, ἐγγυτέρω φάσκοντες εἶναι τὴν τοιαύτην σύνεσιν τοῖς θηρίοις καὶ τοῖς δένδροις ἥπερ ἡμῖν τὴν ἀπειράν τε καὶ ἄγνοιαν;<sup>390 R
204 M</sup>
 δόποτε ἄνθρωποί τινες σοφῶτεροι γενούμενοι τῆς ἀπάσης συφίας, οὐ κηρὸν ἐγχέαντες τοῖς ὁσίν, ὕσπερ
 10 οἷμαί φασι τοὺς Ἰθακησίους ναύτας ὑπὲρ τοῦ μὴ κατακούσαι τῆς τῶν Σειρήνων φόδης, ἀλλὰ μολύβδον τινὸς μαλθακὴν ὅμοῦ καὶ ἄτρωτον ὑπὸ φωνῆς φύσιν,
 ἔτι δὲ οἷμαι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σκότος πολὺ προβαλόμενοι καὶ ἀχλύν, ὑφ' ἧς Ὄμηρός φησι κωλύεσθαι
 15 τὸν καταληφθέντα διαγιγνώσκειν θεόν, ὑπερφρονοῦσι τὰ θεῖα, καὶ μίαν ἰδρυσάμενοι δαιμονα πονηρὰν καὶ ἄλυπον τρυφήν τινα ἡ δαμνυμίαν πολλὴν καὶ ἀνειμένην ὕβριν, ἡδονὴν ἐπονομάζοντες, γνναικείαν τῷ ὅντι θεόν, προτιμῶσι καὶ θεραπεύοντι κυματίοις τισὶν ἡ ψόφοις καὶ αὐλοῖς ὑπὸ σκότος αὐλούμένοις. ἀλλ' οὖν γε τῆς εὐωχίας οὐδεὶς ἐκείνοις φθόνος, εἰ μέχρι τοῦ ἄδειν αὐτοῖς τὸ σοφὸν ἦν, ἀλλὰ μὴ τοὺς θεοὺς ἡμῶν ἀφήροῦντο καὶ ἀπώκιζον, ἐξελαύνοντες ἐκ τῆς αὐτῶν πόλεως τε καὶ ἀρχῆς, ἐκ
 20 τοῦδε τοῦ κόσμου παντός, εἰς τινας χώρας ἀτόπους,^{391 R} παθάπερ ἀνθρώπους δυστυχεῖς εἰς τινας υήσους ἐρήμους· τάδε δὲ τὰ σύμπαντα φάσκοντες ἀγνώμονα καὶ ἀφρονα καὶ ἀδέσποτα καὶ μηδένα ἔχοντα ἀρχοντα μηδὲ ταμίαν μηδὲ ἐπιστάτην πλανᾶσθαι εἰκῇ καὶ φέρεσθαι, μηδενὸς μήτε νῦν προνοοῦντος μήτε πρότερον ἐργασαμένου τὸ πᾶν, μηδὲ ὕσπερ οἱ παῖδες τοὺς τροχοὺς αὐτοὶ κινήσαντες εἶτα ἐῶσιν ἀφ' αὐτῶν

φέρεσθαι. ταῦτα μὲν οὖν ἐπεξῆλθεν ὁ λόγος καθ' αὐτὸν ἐκβάσ· τυχὸν γὰρ οὐ δάδιον τὸν τοῦ φιλοσόφου νοῦν καὶ λόγον ἐπισχεῖν, ἐνθα ἂν ὅρμήσῃ, τοῦ συναντῶντος ἀεὶ φαινομένου συμφέροντος καὶ ἀναγκαίου τοῖς ἀκροωμένοις, οὐ μελετηθέντα πρὸς ὑδωρ 5 καὶ δικανικὴν ἀνάγκην, ὥσπερ οὖν ἔφη τις, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς ἔξουσίας καὶ ἀδελας. οὐκοῦν τό γε ἀναδραμεῖν οὐ χαλεπόν, ὥσπερ ἐν πλῷ τοῖς ἴκανοῖς κυβερνήταις οὐ πολὺ παραλλάξασι. τῆς γὰρ περὶ τὸ 205Μθεῖον δόξης καὶ ὑπολήψεως πρώτην μὲν ἀτεχνῶς πη- 10 γὴν ἐλέγομεν τὴν ἔμφυτον ἀπασιν ἀνθρώποις ἐπινοιαν, ἐξ αὐτῶν γιγνομένην τῶν ἔργων καὶ τάληθοῦς, οὐ κατὰ πλάνην συστᾶσαν οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ πάνυ 392Rἰσχυρὰν καὶ ἀέναιον ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ἀρξαμένην καὶ διαμένονταν, σχε- 15 δόν τι κοινὴν καὶ δημοσίαν τοῦ λογικοῦ γένους· δευτέραν δὲ λέγομεν τὴν ἐπίκτητον καὶ δι' ἐτέρων ἐγγιγνομένην ταῖς ψυχαῖς λόγοις τε καὶ μύθοις καὶ ἔθεσι, τοῖς μὲν ἀδεσπότοις τε καὶ ἀγράφοις, τοῖς δὲ ἐγγράφοις καὶ σφόδρᾳ γνωρίμους ἔχουσι τὸν κυρίους. 20 τῆς δὲ τοιαύτης ὑπολήψεως τὴν μέν τινα ἔκουσίαν καὶ παραμυθητικὴν φῶμεν, τὴν δὲ ἀναγκαίαν καὶ προστακτικὴν. λέγω δὲ τοῦ μὲν ἔκουσίου καὶ παραμυθίας ἔχομένην τὴν τῶν ποιητῶν, τοῦ δὲ ἀναγκαίου 393Rκαὶ προστάξεως τὴν τῶν νομοθετῶν· τούτων γὰρ 25 οὐδετέραν ἰσχῦσαι δυγατὸν μὴ πρώτης ἐκείνης ὑπουρης, δι' ἣν βουλομένοις ἐγίγνοντο καὶ τρόπον τινὰ προειδόσιν αὐτοῖς αἱ τε προστάξεις καὶ παραμυθίαι, τῶν μὲν δρθῶς καὶ συμφώνως ἐξηγουμένων ποιητῶν καὶ νομοθετῶν τῇ τε ἀληθείᾳ καὶ ταῖς ἐννοίαις, τῶν 30 δὲ ἀποκλανωμένων ἐν τισιν. ἀμφοῖν δὲ τοῖν λεγουμένοιν ποτέραν πρεσβυτέραν φῶμεν τῷ χρόνῳ παρά γε

ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι, ποίησιν ἡ νομοθεσίαν, οὐκ ἄν ἔχοιμι διατεινόμενος εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι. πρόπει δὲ ἵσως τὸ ἀξῆμιον καὶ πειστικὸν ἀρχαιότερον εἶναι τοῦ μετὰ ξημίας καὶ προστάξεως. σχεδὸν οὖν μέχρι τοῦδε 5 δύοις πρόσεισι τοῖς ἀνθρώποις τὰ περὶ τοῦ πρώτου καὶ ἀθανάτου γονέως, ὃν καὶ πατρῶον· Δία καλοῦ-
μεν οἱ τῆς Ἑλλάδος κοινωνοῦντες, καὶ τὰ περὶ τῶν 393 R
θυητῶν καὶ ἀνθρωπίνων γονέων. καὶ γὰρ δὴ ἡ πρὸς ἑκείνους εὔνοια καὶ θεραπεία τοῖς ἐκγόνοις πρώτη 10 μὲν ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς εὐεργεσίας ἀδίδακτος ὑπάρχει, τὸ γεννῆσαν καὶ τρέφον καὶ στέργον τοῦ γεν-
νηθέντος εὐθὺς ἀντιφιλοῦντος καὶ ἀντιθεραπεύοντος διπλῶς ἄν ἥ δυνατόν. δευτέρᾳ δὲ καὶ τοίτη ποιητῶν καὶ 206 M
νομοθετῶν, τῶν μὲν παρανούντων μὴ ἀποστερεῖν 15 χάριν τὸ πρεσβύτερον καὶ συγγενές, ἕτι δὲ αἰτιου ἔτος καὶ τοῦ εἶναι, τῶν δὲ ἐπαναγκαζόντων καὶ ἀπειλούντων κόλασιν τοῖς οὐ πειθομένοις, ἄνευ τοῦ διαβαφεῖν καὶ δηλοῦν διποῖοι τινές εἰσιν οἱ γονεῖς καὶ τίνων εὐεργεσιῶν χρέος ὀφειλόμενον κελεύοντι μὴ 20 ἀνέκτιτον ἔαν. ἐν δὲ τοῖς περὶ τῶν θεῶν λόγοις καὶ μύθοις μᾶλλον τοῦτο ἰδεῖν ἔστιν ἐπ' ἀμφοτέρων γι-
γνόμενον. ὁρῶ μὲν οὖν ἔγωγε τοῖς πολλοῖς παντα-
χοῦ τὴν ἀκρίβειαν κοπῶδες καὶ τὰ περὶ τοὺς λόγους 25 οὐδὲν ἥττον, οἷς μέλει πλήθος μόνον· οὐδὲν δὲ προειπόντες οὐδὲ διαστειλάμενοι περὶ τοῦ πράγμα-
τος, οὐδὲ ἀπό τινος ἀρχῆς ἀρχόμενοι τῶν λόγων, ἀλλ' αὐτό γε, ὡς φασιν, ἀπλύτοις ποσὶ διεξίασι τὰ φανε-
ρώτατα καὶ γυμνότατα. καὶ ποδῶν μὲν ἀπλύτων οὐ 30 μεγάλη βλάβη διά τε πηλοῦ καὶ πολλῶν καθαριά-
των ἱόντων, γλώττης δὲ ἀνεπιστήμονος οὐ μικρὰ ξημία γίγνεται τοῖς ἀκροωμένοις. ἀλλὰ γὰρ εἰκὸς τοὺς πεπαιδευμένους, ὡν λόγον τινὰ ἔχειν ἄξιον, 395 R

συνεξανύειν καὶ συνεκπονεῖν, μέχρι ἂν ὡς ἐκ καμπῆς
τυνος καὶ δυσχωρίας καταστήσωμεν εἰς εὐθεῖαν τοὺς
λόγους. τοιῶν δὴ προκειμένων γενέσεων τῆς δαιμο-
νίου παρ' ἀνθρώποις ὑπολήψεως, ἐμφύτου, ποιητι-
κῆς, νομικῆς, τετάρτην φῶμεν τὴν πλαστικήν τε καὶ 5
δημιουργικὴν τῶν περὶ τὰ θεῖα ἀγάλματα καὶ τὰς εἰ-
κόνας, λέγω δὴ γραφέων τε καὶ ἀνδριαντοποιῶν καὶ
λιθοξόων καὶ παντὸς ἀπλῶς τοῦ καταξιώσαντος αὐτὸν
ἀποφῆναι μιμητὴν διὰ τέχνης τῆς δαιμονίας φύσεως,
εἴτε σκιαγραφίᾳ μάλα ἀσθενεῖ καὶ ἀπατηλῇ πρὸς 10
ὄψιν, χρωμάτων μίξει καὶ γραμμῆς ὄφει σχεδὸν τὸ
ἀκριβέστατον περιλαμβανούσῃ, εἴτε λίθων γλυφαῖς
εἴτε ξοάνων ἐργασίαις, κατ' ὀλίγον τῆς τέχνης ἀφαι-
396R ούσης τὸ περιττόν, ἔως ἂν καταλίπῃ αὐτὸ τὸ φαινό-
μενον εἶδος, εἴτε χωνείᾳ χαλκοῦ καὶ τῶν ὅμοίων 15
207M ὅσα τίμια διὰ πυρὸς ἐλασθέντων ἢ ὁμέντων ἐπὶ τινας
τύπους, εἴτε κηροῦ πλάσει ὁμοτα συνακολουθοῦντος
τῇ τέχνῃ καὶ πλεῖστον ἐπιδεχομένου τὸ τῆς μετανοίας
οἶος ἦν Φειδίας τε καὶ Ἀλκαμένης καὶ Πολύκλειτος,
ἔτι δὲ Ἀγλαοφῶν καὶ Πολύγνωτος καὶ Ζεῦξις καὶ 20
πρότερος αὐτῶν ὁ Δαιδαλος. οὐ γὰρ ἀπέχει τούτοις
περὶ τᾶλλα ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὐτῶν δεινότητα καὶ
σοφίαν, ἀλλὰ καὶ θεῶν εἰκόνας καὶ διαθέσεις παντο-
δαπὰς ἐπιδεικνύντες, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ χρονγοὺς
τὰς πόλεις λαμβάνοντες, πολλῆς ἐνέπλησαν ὑπονοίας 25
καὶ ποικίλης περὶ τοῦ δαιμονίου, οὐ παντελῶς δια-
φερόμενοι τοῖς ποιηταῖς καὶ νομοθέταις, τὸ μὲν ὄπως
μὴ δοκῶσι παράνομοι καὶ ταῖς ἐπικειμέναις ἐνέχων-
ται ξημίας, τὸ δὲ ὄρῶντες προκατειλημμένους αὐ-
τοὺς ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ πρεσβυτέρων οὖσαν τὴν 30
ἐκείνων εἰδωλοποιίαν. οὕκουν ἐβούλοντο εἶναι τοῖς
πολλοῖς ἀπίθανοι καὶ ἀηδεῖς καινοποιοῦντες. τὰ μὲν

οῦν πολλὰ τοῖς μύθοις ἐπόμενοι καὶ συνηγοροῦντες
 ἔπλαττον, τὰ δὲ καὶ παρ' αὐτῶν εἰσέφερον, ἀντί-^{397R}
 τεχνοι καὶ ὁμότεχνοι τρόπον τινὰ γιγνόμενοι τοῖς
 ποιηταῖς, ὡς ἐκεῖνοι δι' ἀκοῆς ἐπιδεικνύντες, ἀτε-
 5 χνῶς καὶ αὐτὸλ δι' ὄψεως ἐξηγούμενοι τὰ θεῖα τοῖς
 πλείοσι καὶ ἀπειροτέροις θεαταῖς. πάντα δὲ ταῦτα
 τὴν ἴσχυν ἔσχεν ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρχῆς ἐκείνης, ὡς
 ἐπὶ τιμῇ καὶ χάριτι ποιούμενα τοῦ δαιμονίου. καὶ
 μὴν δίχα γε τῆς ἀπλῆς καὶ πρεσβυτάτης ἐννοίας περὶ
 10 θεῶν καὶ συγγενῶς πᾶσιν ἀνθρώποις ἅμα τῷ λόγῳ
 φυομένης πρὸς τοῖς τρισὶ τούτοις ἐρμηνεῦσι καὶ δι-
 δασκάλοις διὰ ποιητικῆς καὶ νομοθετικῆς καὶ δημιουρ-
 γικῆς τέταρτον ἀνάγκη παραλαβεῖν, οὐδαμῇ φάθμυ-
 μον οὐδὲ ἀπείρως ἥγονύμενον ἔχειν ὑπὲρ αὐτῶν, λέγω
 15 δὲ τὸν φιλόσοφον ἄνδρα ἢ λόγῳ ἐξηγητὴν καὶ προ-
 φήτην τῆς ἀθανάτου φύσεως, ἀληθέστατον ἵσως καὶ
 τελειότατον. τὸν μὲν οὖν νομοθέτην ἔάσωμεν τὰ νῦν
 εἰς εὐθύνας ἄγειν, ἄνδρα αὐστηρὸν καὶ τοὺς ἄλλους^{207M}
 αὐτὸν εὐθύνοντα· δέοι γὰρ ἄν αὐτὸν αὐτοῦ φείδε-
 20 σθαι καὶ τῆς ὑμετέρας ἀσχολίας. ὑπὲρ δὲ τῶν λοι-^{398R}
 πῶν ἑκάστου γένους προχειρισάμενοι τὸν ἄκρον σκο-
 πῶμεν, εἰ τινα ὠφέλειάν τε καὶ βλάβην φανήσονται
 πεποιηκότες πρὸς εὐσέβειαν τοῖς αὐτῶν ἔργοις ἢ λό-
 γοις, ὅπως τε ἔχουσιν δύολογίας ἢ τοῦ διαφέρεσθαι
 25 ἄλλήλοις, καὶ τίς αὐτῶν συνέπεται τῷ ἀληθεῖ μά-
 λιστα, τῇ πρώτῃ καὶ ἀδόλῳ γνώμῃ σύμφωνος ὅν.
 πάντες τοιγαροῦν οὗτοι συνάδουσιν, ὥσπερ ἐνὸς
 ἵχνους λαβόμενοι, καὶ τοῦτο σώζοντες, οἱ μὲν σαφῶς,
 οἱ δὲ ἀδηλότερον. οὐ γὰρ ἄν ἵσως δέοιτο παραμυ-
 30 θίας τῇ ἀληθείᾳ φιλόσοφος, εἰ πρὸς σύγκρισιν ἄγοιτο
 ποιηταῖς ἀγαλμάτων ἢ μέτρων, καὶ ταῦτα ἐν ὅχλῳ
 πανηγύρεως ἐκείνοις φίλων δικαστῶν. εἰ γάρ τις

Φειδίαν πρῶτον ἐν τοῖς Ἐλλησιν εὐθύνοι, τὸν σοφὸν
 ἰοῦτον καὶ δαιμόνιον ἐργάτην τοῦ σεμνοῦ καὶ παγ-
 399 R κάλου δημιουργῆματος, καθίσας δικαστὰς τὸν βρα-
 βεύοντας τῷ θεῷ τὸν ἀγῶνα, μᾶλλον δὲ κοινὸν δι-
 καστήριον συμπάντων Πελοποννησίων, ἔτι δὲ Βοιω- 5
 τῶν καὶ Ἰώνων καὶ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων τῶν παν-
 ταχοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν, οὐ τῶν
 χρημάτων λόγον ἀπαιτῶν οὐδὲ τῆς περὶ τὸ ἅγαλμα
 δαπάνης, ὁπόσων χρυσὸς ὡνήθη ταλάντων καὶ ἐλέ-
 φας, ἔτι δὲ κυπάριστος καὶ θύον πρὸς τὴν ἐργασίαν 10
 μόνιμον καὶ ἀδιάφθορον, τροφῆς τε καὶ μισθῶν
 ἀνάλωμα τοῖς ἐργασαμένοις οὐκ ὀλίγοις οὐδὲ ὀλίγον
 χρόνον, ἄλλοις τε οὐ φαύλοις δημιουργοῖς καὶ τὸν
 πλεῖστον καὶ τελεώτατον μισθὸν ὑπὲρ τῆς τέχνης
 Φειδίᾳ· ταῦτα μὲν γὰρ Ἡλείοις προσήκοντα λογί- 15
 σασθαι τοῖς ἀναλόσασιν ἀφθόνως καὶ μεγαλοπρεπῶς·
 ἥμετες δὲ ὑπὲρ ἄλλου φήσομεν τῷ Φειδίᾳ προκεισθαι
 τὸν ἀγῶνα. εἰ οὖν δὴ λέγοι τις πρὸς αὐτόν, Ὡ βέλ-
 τιστε καὶ ἄριστε τῶν δημιουργῶν, ὡς μὲν ἥδὺ καὶ
 προσφιλὲς ὅραμα καὶ τέρψιν ἀμήχανον θέας εἰργάσω 20
 209 M πᾶσιν Ἐλλησι καὶ βαρβάροις, ὅσοι ποτὲ δεῦρο ἀφί-
 κοντο πολλοὶ πολλάκις, οὐδεὶς ἀντερεῖ. τῷ γὰρ ὅντι
 καὶ τὴν ἄλογον ἀν ἐκπλήξει τοῦτό γε τῶν ξώων
 φύσιν, εἰ δύναντο προσιδεῖν μόνον, ταύρων τε τῶν
 ἀεὶ πρὸς τόνδε τὸν βωμὸν ἀγομένων, ὡς ἐκόντας 25
 ὑπέχειν τοῖς καταρχομένοις, εἰ τινα παρέξουσι τῷ
 θεῷ χάριν, ἔτι δὲ ἀετῶν τε καὶ ἵππων καὶ λεόντων,
 400 R ὡς τὸ ἀνήμερον καὶ ἄγριον σβέσαντας τοῦ θυμοῦ
 πολλὴν ἡσυχίαν ἄγειν, τερφθέντας ὑπὸ τῆς θέας·
 ἀνθρώπων δέ, ὃς ἀν ἦ παντελῶς ἐπίπονος τὴν ψυχήν, 30
 πολλὰς ἀπαντλήσας συμφορὰς καὶ λύπας ἐν τῷ βίῳ
 μηδὲ ὑπνον ἥδὺν ἐπιβαλλόμενος, καὶ ὃς δοκεῖ μοι

κατ' ἐναντίον στὰς τῆσδε τῆς εἰκόνος ἐκλαθέσθαι πάντων ὅσα ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ δεινὰ καὶ χαλεπὰ γύγνεται παθεῖν. οὕτω σύγε ἀνεῦρες καὶ ἐμηχανήσω θέαμα, ἀτεχνῶς

5 νηπευθέσ τ' ἄχολόν τε, κακῶν ἐπίληθες ἀπάντων.

τοσοῦτον φῶς καὶ τοσαύτη χάρις ἔπεστιν ἀπὸ τῆς τέχνης. οὐδὲ γὰρ ἂν αὐτὸν τὸν Ἡφαιστὸν εἰκὼς ἐγκαλέσαι τῷδε τῷ ἔογχῳ, κρίνοντα πρὸς ἡδονὴν καὶ τέρψιν ἀνθρωπίνης ὄψεως. | εἰ δ' αὖ τὸ πρόπον εἶδος καὶ τὴν ἀξίαν μορφὴν τῆς θεοῦ φύσεως ἐδημιούργησας, ὑλῇ τε ἐπιτερπεῖ χρησάμενος, ἀνδρός τε μορφὴν ὑπερφυῆ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος δεῖξας, πλὴν ἀν- 401 R δρὸς καὶ τἄλλα ποιήσας ὡς ἐποίησας, σκοπῶμεν τὰ 15 νῦν· ὑπὲρ ὃν ἵκανῶς ἀπολογησάμενος ἐν τοῖς παροῦσι, καὶ πείσας ὅτι τὸ οἰκεῖον καὶ τὸ πρόπον ἔξευρες σχήματός τε καὶ μορφῆς τῷ πρώτῳ καὶ μεγίστῳ θεῷ, μισθὸν ἔτερον τοῦ παρὸς Ἡλείων προσλάβοις ἂν μείζω καὶ τελειότερον. ὅρᾶς γὰρ ὅτι οὐ μικρὸς ἄγῶν 20 οὐδ' ὁ κίνδυνος ἥμερος. πρότερον μὲν γάρ, ἀτε οὐδὲν σαφὲς εἰδότες, ἄλλην ἄλλος ἀνεπλάττομεν ἰδέαν, πᾶν τὸ θυητὸν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ φύσιν ἑκαστος ἴνδαλλόμενοι καὶ ὀνειρώττοντες· εἴ τέ πού τινα μικρὰ καὶ ἄσημα συλλέγοντες τῶν ἐμπροσθεν 25 εἰκάσματα τεχνιτῶν, οὐ πάνυ τούτοις οὕτε πιστεύουν- 210 M τες οὕτε προσέχοντες τὸν νοῦν. σὺ δὲ ἴσχυΐ τέχνης ἐνίκησας καὶ συνέλεξας τὴν Ἑλλάδα πρῶτον, ἔπειτα τοὺς ἄλλους τῷδε τῷ φάσματι, θεσπέσιον καὶ λαμπρὸν ἀποδείξας, ὡς μηδένα τῶν ἰδόντων δόξαν ἔτε- 402 R 30 φαν ἔτι λαβεῖν φαδίως. ἄροι οὖν οἵει τὸν Ἰφιτον καὶ τὸν Λυκοῦρον καὶ τοὺς τότε Ἡλείους διὰ χρημάτων ἀπορίαν τὸν μὲν ἄγῶνα καὶ τὴν θυσίαν ποιῆσαι τῷ

Διὸ πρέπουσαν, ἄγαλμα δὲ μηδὲν ἔξευρεν ἐπ' ὀνόματι καὶ σχήματι τοῦ θεοῦ, σχεδόν τι προέχοντας δυνάμει τῶν ὑστερού, ἥ μᾶλλον φοβηθέντας μήποτε οὐκ ἀν δύναιντο ἴκανῶς ἀπομιμήσασθαι διὰ θυητῆς τέχνης τὴν ἄκραν καὶ τελειοτάτην φύσιν; πρὸς δὴ 5 ταῦτα τυχὸν εἶποι ἀν Φειδίας, ἅτε ἀνὴρ οὐκ ἄγλωττος οὐδὲ ἀγλώττου πόλεως, ἔτι δὲ συνήθης καὶ ἔταιρος Περικλέους· "Ανδρες Ἑλληνες, ὁ μὲν ἀγὼν τῶν πάποτε μέγιστος· οὐ γὰρ περὶ ἀρχῆς οὐδὲ περὶ στρατηγίας μιᾶς πόλεως οὐδὲ περὶ νεῶν πλήθους ἥ πεξοῦ 10 στρατοπέδου, πότερον ὁρθῶς ἥ μὴ διώκηται, τὰ νῦν ὑπέχω λόγον, ἀλλὰ περὶ τοῦ πάντων ιρατοῦντος θεοῦ καὶ τῆς πρὸς ἐκείνον ὁμοιότητος, εἴτε εὐσχημόνως καὶ προσεοικότως γέγονεν, οὐδὲν ἐλλείπουσα τῆς δυνατῆς πρὸς τὸ δαιμόνιον ἀνθρώποις ἀπεικα- 15 σίας, εἴτε ἀναξία καὶ ἀπρεπῆς. ἐνθυμεῖσθε δὲ ὅτι οὐκ ἐγὼ πρῶτος ὑμῖν ἐγενόμην ἐξηγητῆς καὶ διδάσκαλος τῆς ἀληθείας. οὐδὲ γὰρ ἔφυν ἔτι κατ' ἀρχὰς τῆς Ἑλλάδος οὐδέπω σαφῆ καὶ ἀραιότα δόγματα ἔχούσης περὶ τούτων, ἀλλὰ πρεσβυτέρας τρόπον τινὰ 20 καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἥδη πεπεισμένης καὶ νομιζούσης 403 R ἰσχυρῶς. καὶ ὅσα μὲν λιθοξόων ἔργα ἥ γραφέων ἀρχαιότερα τῆς ἐμῆς τέχνης σύμφωνα ἦσαν, πλὴν ὅσουν κατὰ τὴν ἀνοίβειαν τῆς ποιήσεως, ἐῶ λέγειν. δόξας δὲ ὑμετέρας κατέλαβον παλαιὰς ἀκινήτους, αἷς οὐκ 25 ἦν ἐναντιοῦσθαι δυνατόν, καὶ δημιουργοὺς ἄλλους 211 M περὶ τὰ θεῖα, πρεσβυτέρους ἡμῶν καὶ πολὺ σοφωτέρους ἀξιοῦντας εἶναι, τοὺς ποιητάς, ὡς ἐκείνων μὲν δυναμένους εἰς πᾶσαν ἐπίνοιαν ἄγειν διὰ τῆς ποιήσεως, τῶν δὲ ἡμετέρων αὐτουργημάτων μόνην ταύ- 30 την ἴκανην ἔχόντων εἰκασίαν. τὰ γὰρ θεῖα φάσματα, λέγω δὲ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ σύμπαντος οὐρανοῦ

καὶ ἄστρων, αὐτὰ μὲν καθ' αὐτὰ φαινόμενα θαυμα-
στὰ πάντως, ἡ δὲ μίμησις αὐτῶν ἀπλῆ καὶ ἀτεχνος,
εἰς τις ἐθέλοι τὰ τῆς σελήνης σχήματα ἀφομοιοῦν ἢ
τὸν ἥλιον κύκλου· ἔτι δὲ ἥθους καὶ διανοίας αὐτὰ
5 μὲν ἔκεινα μεστὰ πάντως, ἐν δὲ τοῖς εἰκάσμασιν οὐ-
δὲν ἐνδεικνύμενα τοιοῦτον· ὅθεν ἵστως καὶ τὸ ἐξ ἀρ-
χῆς οὗτος ἐνομίσθη τοῖς Ἑλλησι. νοῦν γὰρ καὶ φρό- 404R
νησιν αὐτὴν μὲν καθ' αὐτὴν οὕτε τις πλάστης οὕτε
τις γραφεὺς εἰκάσαι δυνατὸς ἔσται· ἀθέατοι γὰρ τῶν
10 τοιούτων καὶ ἀνιστόρητοι παντελῶς πάντες. τὸ δὲ
ἐν φῶ τοῦτο γιγνόμενόν ἔστιν οὐχ ὑπονοοῦντες, ἀλλ᾽
εἰδότες, ἐπ' αὐτὸν καταφεύγομεν, ἀνθρώπινον σῶμα
ὡς ἀγγεῖον φρονήσεως καὶ λόγου θεῷ προσάπτοντες,
ἐνδείᾳ καὶ ἀπορίᾳ παραδείγματος τῷ φανερῷ τε καὶ
15 εἰκαστῷ τὸ ἀνείκαστον καὶ ἀφανὲς ἐνδείκνυσθαι ξη-
τοῦντες, συμβόλου δυνάμει χρώμενοι, κρείττον ἢ
φασὶ τῶν βαρβάρων τινὰς ξώοις τὸ θεῖον ἀφομοιοῦν
κατὰ μικρὰς καὶ ἀτόπους ἀφορμάς. ὁ δὲ πλεῖστον
20 σχεδὸν οὗτος πολὺ κράτιστος δημιουργὸς τῶν περὶ
τὰ θεῖα ἀγαλμάτων. οὐδὲ γὰρ ὡς βέλτιον ὑπῆρχε
μηδὲν ἴδρυμα μηδὲ εἰκόνα θεῶν ἀποδεδεῖχθαι παρ'
ἀνθρώποις φαίνη τις ἄν, ὡς πρὸς μόνα δρᾶν δέον τὰ
οὐράνια. ταῦτα μὲν γὰρ σύμπαντα ὅ γε νοῦν ἔχων
25 σέβει, θεοὺς ἡγούμενος μακαρίους μακρόθεν ὁρῶν.
διὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ δαιμόνιον γνώμην ἰσχυρὸς ἔρως
πᾶσιν ἀνθρώποις ἐγγύθεν τιμᾶν καὶ θεοπεύειν τὸ
θεῖον, προσιόντας καὶ ἀπτομένους μετὰ πειθοῦς, θύ- 212M
οντας καὶ στεφανοῦντας. ἀτεχνῶς γὰρ ὕσπερ νήπιοι
30 παῖδες πατρὸς ἢ μητρὸς ἀπεσπασμένοι δεινὸν ἴμερον
ἔχοντες καὶ πόθον ὀρέγοντες κεῖρας οὐ παροῦσι πολ-
λάκις ὀνειράττοντες, οὗτοι καὶ θεοὺς ἄνθρωποι ἀγα-

πῶντες δικαίως διά τε εὐεργεσίαν καὶ συγγένειαν,
προθυμούμενοι πάντα τρόπον συνεῖναι τε καὶ ὄμιλεῖν·
406 R ὥστε καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων πενίᾳ τε καὶ ἀπορίᾳ
τέχνης ὅρη θεοὺς ἐπονομάζουσι καὶ δένδρα ἀργὰ καὶ
ἀσήμους λίθους, οὐδαμῇ οὐδαμῶς οἰκειότερα τῆς μορ- 5
φῆς. εἰ δ' ὑμὲν ἐπαίτιος εἴμι τοῦ σχήματος, οὐκ ἂν
φθάνοιτε Ὁμήρῳ πρότερον χαλεπῶς ἔχοντες· ἐκεῖνος
γὰρ οὐ μόνον μορφὴν ἐγγύτατα τῆς δημιουργίας ἐμι-
μῆσατο, χαίτας τε ὁνομάζων τοῦ θεοῦ, ἔτι δὲ ἀνθε-
ρεῶνα εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῆς ποιήσεως, ὅτε φησὶν ἵκε- 10
τεύειν τὴν Θέτιν ὑπὲρ τιμῆς τοῦ παιδός· πρὸς δὲ
τούτοις ὄμιλίας τε καὶ βουλεύσεις καὶ δημηγορίας
407 R τοῖς θεοῖς, ἔτι δὲ ἐξ "Ιδης ἀφίξεις πρὸς οὐρανὸν καὶ
· Ὄλυμπον, ὕπνους τε καὶ συμπόσια καὶ μίξεις, μάλα
μὲν ὑψηλῶς σύμπαντα κοσμῶν τοῖς ἐπεσιν, ὅμως δὲ 15
ἔχόμενα θυητῆς ὅμοιότητος. καὶ δή γε καὶ ὅπότε
ἐτόλμησεν Ἀγαμέμνονα προσεικάσαι τοῦ θεοῦ τοῖς
κυριωτάτοις μέρεσιν εἰπών,

ὅμματα καὶ κεφαλὴν ἴκελος Διὸς τερπικεραύνῳ.

τὸ δέ γε τῆς ἐμῆς ἐργασίας οὐκ ἂν τις οὐδεὶς 20
ἀφομοιώσειεν οὐδενὶ θυητῷ, πρὸς κάλλος ἢ μέγεθος
συνεξεταζόμενον. ἀφ' οὗ γε εἰ μὴ Ὁμήρου πολὺ φανῶ
κρείττων καὶ σωφρονέστερος ποιητής, τοῦ δόξαντος
ὑμὲν ἴσοθέου τὴν σοφίαν, ἣν βούλεσθε ξημίαν ἔτοι-
μος ὑπέχειν ἐγώ. λέγω δὲ πρὸς τὸ δυνατὸν τῆς 25
ἐμαυτοῦ τέχνης· δαψιλὲς γὰρ χρῆμα ποίησις καὶ
πάντα τρόπον εὕπορον καὶ αὐτόνομον, καὶ χορηγίᾳ
408 R γλώττης καὶ πλήθει δημάτων ἴκανὸν ἐξ αὐτοῦ πάντα
δηλῶσαι τὰ τῆς ψυχῆς βουλήματα, κανὸν ὅποιονοῦν
213 M διαινοηθῆ σχῆμα ἢ ἔογον ἢ πάθος ἢ μέγεθος, υἱὸν ἂν
ἀπορήσειεν ἀγγέλου φωνῆς πάνυ ἐναργῶς σημανού-
σης ἔκαστα.

στρεπτὴ γὰρ γλῶσσ’ ἐστὶ βροτῶν, πολέες δ’ ἔνι
μῆθοι,

φησὶν Ὄμηρος αὐτός,

παντοῖοι, ἐπέων δὲ πολὺς νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα.

5 κινδυνεύει γὰρ οὗν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπάντων
ἔνδεες γενέσθαι μᾶλλον ἢ φωνῆς καὶ λέξεως· τού-
του δὲ μόνου κέκτηται θαυμαστόν τινα πλοῦτον. οὐ-
δὲν γοῦν παραλέλοιπεν ἄφθεγκτον οὐδὲ ἄσημον τῶν
πρὸς αἰσθησιν ἀφικνουμένων, ἀλλ’ εὐθὺς ἐπιβάλλει
10 τῷ νοηθέντι σαφῆ σφραγίδα ὄνόματος, πολλάκις δὲ
καὶ πλείους φωνὰς ἐνὸς πράγματος, ὃν ὅπόταν φθέγ-
ξηταί τινα, παρέσχε δόξαν οὐ πολὺ ἀσθενεστέραν τά-
ληθοῦς. πλείστη μὲν οὖν ἔξουσία καὶ δύναμις ἀν-
θρώπῳ περὶ λόγου ἐνδείξασθαι τὸ παραστάν. ἡ δὲ
15 τῶν ποιητῶν τέχνη μάλα αὐθάδης καὶ ἀνεπίληπτος,
ἄλλως τε Ὄμηρον, τοῦ πλείστην ἄγοντος παροησίαν, 409R
ὅς οὐχ ἔνα εἶλετο χαρακτῆρα λέξεως, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν
Ἐλληνικὴν γλῶτταν διηρημένην τέως ἀνέμιξε, Αω-
ριέων τε καὶ Ἰώνων, ἕτι δὲ τὴν Ἀθηναίων, εἰς
20 ταῦτὸ κεράσας πολλῷ μᾶλλον ἢ τὰ χρώματα οἱ βα-
φεῖς, οὐ μόνον τῶν καθ’ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρό-
τερον, εἴ πού τι δῆμα ἐκλελοιπός, καὶ τοῦτο ἀναλα-
βὼν ὥσπερ νόμισμα ἀρχαῖον ἐκ θησαυροῦ ποθεν
ἀδεσπότου διὰ φιλορρηματίαν, πολλὰ δὲ καὶ βαρβά-
25 ρων ὄνόματα, φειδόμενος οὐδενὸς ὅτι μόνον ἡδονὴν
ἢ σφοδρότητα ἔδοξεν αὐτῷ δῆμα ἔχειν· πρὸς δὲ τού-
τοις μεταφέρων οὐ τὰ γειτνιῶντα μόνον οὐδὲ ἀπὸ
τῶν ἐγγύθεν, ἀλλὰ τὰ πλεῖστον ἀπέχοντα, ὅπως
κηλήσῃ τὸν ἀκροατὴν μετ’ ἐκπλήξεως καταγοητεύ-
30 σας, καὶ οὐδὲ ταῦτα κατὰ χώραν ἐστιν, ἀλλὰ τὰ μὲν
μηκύνων, τὰ δὲ συναιρῶν, τὰ δὲ ἄλλως παραφέ-
πων· τελευτῶν δὲ αὐτὸν ἀπέφαινεν οὐ μόνον μέτρων

214M ποιητήν, ἀλλὰ καὶ φημάτων, παρ' αὐτοῦ φθεγγό-
 μένος, τὰ μὲν ἀπλῶς τιθέμενος ὄνοματα τοῖς πράγ-
 μασι, τὰ δ' ἐπὶ τοῖς κυρίοις ἐπονομάζων, οἷον σφρα-
 γῆδα σφραγῆδι ἐπιβάλλων ἐναργῆ καὶ μᾶλλον εὐ-
 δηλον, οὐδενὸς φθόγγου ἀπεχόμενος, ἀλλὰ ἔμβραχυ
 ποταμῶν τε μιμούμενος φωνὰς καὶ ὑλῆς καὶ ἀνέμων
 καὶ πνοὸς καὶ θαλάττης, ἔτι δὲ καὶ χαλκοῦ καὶ λί-
 410R θου καὶ συμπάντων ἀπλῶς ἕώσαν καὶ δογάνων, τοῦτο
 μὲν θηρίων, τοῦτο δὲ ὁρίθων, τοῦτο δὲ αὐλῶν τε
 καὶ συρίγγων· καναχάς τε καὶ βόμβους καὶ κτύπουν 10
 καὶ δοῦπον καὶ ἄραβον πρῶτος ἔξενδρε, καὶ ὡνόμα-
 σε ποταμούς τε μιρμύροντας καὶ βέλη πλάξοντα καὶ
 βοῶντα κύματα καὶ χαλεπαίνοντας ἀνέμους καὶ ἄλλα
 τοιαῦτα δεινὰ καὶ ἄτοπα τῷ ὅντι θαύματα, πολλὴν ἐμ-
 βάλλοντα τῇ γνώμῃ ταραχῆν τε καὶ θόρυβον· ὥστε οὐκ 15
 ἦν αὐτῷ ἀπορία φοβερῶν ὄνομάτων καὶ ἡδέων, ἔτι δὲ
 λείων καὶ τραχέων καὶ μυρίας ἄλλας ἐχόντων διαφορὰς
 ἐν τε τοῖς ἥχοις καὶ τοῖς διανοήμασιν. ὑφ' ἧς ἐποποίας
 δυνατὸς ἦν ὁποῖον ἐβούλετο ἐμποιῆσαι τῇ ψυχῇ πά-
 θος. τὸ δὲ ἡμέτερον αὖ γένος, τὸ χειρωνακτικὸν καὶ 20
 δημιουργικόν, οὐδαμῇ ἐφικνεῖται τῆς τοιαύτης ἐλευ-
 θερίας, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ὑλῆς προσδεόμεθα, ἀσφα-
 λοῦς μὲν ὥστε διαμεῖναι, πολὺν δὲ ἐχούσης κάματον
 πορισθῆναι τε οὐ φαδίας, ἔτι δὲ οὐκ ὀλίγων συνερ-
 γῶν. πρὸς δὲ αὖ τούτοις ἐν σχῆμα ἐκάστης εἰκόνος 25
 ἀνάγκη εἰργάσθαι, καὶ τοῦτο ἀκίνητον καὶ μένον, ὥστε
 τὴν πᾶσαν ἐν αὐτῷ τοῦ θεοῦ συλλαβεῖν φύσιν καὶ
 δύναμιν. τοῖς δὲ ποιηταῖς πολλάς τινας μορφὰς καὶ
 παντοδαπὰ εἰδη περιλαβεῖν τῇ ποιήσει φάδιον, κινή-
 σεις τε καὶ ἡσυχίας προστιθέντας αὐτοῖς, ὅπως ἀν 30
 ἐκάστοτε πρέπειν ἥγωνται, καὶ ἔογα καὶ λόγους, καὶ
 προσέτι οἷμαι τὸ τῆς ἀπάτης καὶ τὸ τοῦ χρόνου. μιᾶ

γὰρ ἐπιπνοίᾳ καὶ ὁμηρίᾳ τῆς ψυχῆς ἐνεχθὲντος ὁ ποιητὴς^{411R} πολύ τι πλῆθος ἐπῶν ἥρουσεν, ὥσπερ ἐκ πηγῆς ὕδατος ὑπερβλύσαντος, πρὸν ἐπιλιπεῖν αὐτὸν καὶ διαρρυῆναι τὸ φάντασμα καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἥν ἔλαβε. τὸ^{215M} δέ γε ἡμέτερον τῆς τέχνης ἐπίπονον καὶ βραδύ, μόλις καὶ κατ' ὀλίγον προβαῖνον, ἄτε οἷμαι πετρώδη καὶ στερεὰν κάμνον ὕλην. τὸ δὲ πάντων χαλεπώτατον, ἀνάγκη παραμένειν τῷ δημιουργῷ τὴν εἰκόνα ἐν τῇ ψυχῇ τὴν αὐτὴν ἀεί, μέχρι ᾧ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον, πολλάκις καὶ πολλοῖς ἔτεσι. καὶ δὴ τὸ λεγόμενον, ὡς ἔστιν ἀκοῆς πιστότερα ὅμματα, ἀληθὲς ἵσως· πολύ γε μὴν δυσπειστότερα καὶ πλείονος δεόμενα ἐναργείας. ἡ μὲν γὰρ ὄψις αὐτοῖς τοῖς ὄρωμένοις συμβάλλει, τὴν δὲ ἀκοὴν οὐκ ἀδύνατον ἀναπτερῶσαι καὶ παραλογίσασθαι, φήματα εἰσπέμποντα γεγοητευμένα μέτροις καὶ ἥχοις. καὶ μὴν τά γε ἡμέτερα τῆς τέχνης ἀναγκαῖα τὰ μέτρα πλήθους τε πέρι^{412R} καὶ μεγέθους· τοῖς δὲ ποιηταῖς ἔξεστι καὶ ταῦτα ἐφ' ὁποσονοῦν αὐξῆσαι. τοιγαροῦν Ὁμήρῳ μὲν φάδιον ἐγένετο εἰπεῖν τὸ μέγεθος τῆς Ἔριδος, ὅτι

οὐρανῷ ἔστηριξε κάρη καὶ ἐπὶ χθονὶ βαίνει.

ἔμοι δὲ ἀγαπητὸν δήπουθεν πληρῶσαι τὸν ὑπὸ Ἡλείων ἦ Αθηναίων ἀποδειχθέντα τόπον. σὺ μὲν οὖν φήσεις, ὡς σοφώτατε τῶν ποιητῶν Ὁμηρε, πολὺ τῇ τε δυνάμει τῆς ποιήσεως καὶ τῷ χρόνῳ προέχων, σχεδὸν πρῶτος ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἐλλησι τῶν τε ἄλλων ἀπάντων θεῶν καὶ δὴ τοῦ μεγίστου θεῶν πολλὰς καὶ καλὰς εἰκόνας, τὰς μὲν τινας ἡμέρους, τὰς δὲ φοβερὰς καὶ δεινάς. ὁ δὲ ἡμέτερος εἰρηνικὸς καὶ πανταχοῦ πρᾶγμας, οἶος ἀστασιάστον καὶ δόμονοούσης τῆς Ἐλλάδος ἐπίσκοπος· ὃν ἐγὼ μετὰ τῆς ἐμαυτοῦ τέχνης καὶ τῆς Ἡλείων πόλεως σοφῆς καὶ ἀγαθῆς

βουλευσάμενος ἵδρυσάμην, ἥμερον καὶ σεμνὸν ἐν
ἀλύπῳ σχήματι, τὸν βίου καὶ ζωῆς καὶ συμπάντων
δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν, κοινὸν ἀνθρώπων καὶ πατέρα
καὶ σωτῆρα καὶ φύλακα, ὡς δυνατὸν ἦν θνητῷ δια-
νοηθέντι μιμήσασθαι τὴν θείαν καὶ ἀμήχανον φύσιν. 5
σκόπει δέ, εἰ μὴ πάσαις ταῖς ἐπωνυμίαις ταῖς τοῦ
216 Μθεοῦ πρόσπουσαν εὐρήσεις τὴν εἰκόνα· Ζεὺς γὰρ μό-
νος θεῶν πατὴρ καὶ βασιλεὺς ἐπονομάζεται, Πολιεύς
413R τε καὶ Ὄμόγνιος καὶ Φίλιος καὶ Ἐταιρεῖος, πρὸς δὲ
τούτοις Ἰκέσιος τε καὶ Φύξιος καὶ Ξένιος καὶ Κτήσιος 10
καὶ Ἐπικάρπιος καὶ μυρίας ἄλλας ἐπικλήσεις ἔχων
πάσας ἀγαθάς, βασιλεὺς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ
δύναμιν ὀνομασμένος, πατὴρ δὲ οἶμαι διά τε τὴν
κηδεμονίαν καὶ τὸ πρᾶον, Πολιεὺς δὲ κατὰ τὸν νόμον
καὶ τὸ κοινὸν ὄφελος, Ὄμόγνιος δὲ διὰ τὴν τοῦ γένους 15
κοινωνίαν θεοῖς καὶ ἀνθρώποις, Φίλιος δὲ καὶ Ἐται-
ρεῖος, ὅτι πάντας ἀνθρώπους συνάγει καὶ βού-
λεται φέλους εἶναι ἄλλήλοις, ἔχθρὸν δὲ οὐ πολέ-
μιον οὐδένα οὐδενός, Ἰκέσιος δέ, ὡς ἀν ἐπήκοος τε
καὶ ἔλεως τοῖς δεομένοις, Φύξιος δὲ διὰ τὴν τῶν κα- 20
κῶν ἀπόφυξιν, Ξένιος δέ, ὅτι δεῖ μηδὲ τῶν ξένων
ἀμελεῖν μηδὲ ἄλλότοιν ἡγεῖσθαι ἀνθρώπων μηδένα,
Κτήσιος δὲ καὶ Ἐπικάρπιος, ἅτε τῶν καρπῶν αἴτιος
καὶ δοτὴρ πλούτου καὶ κτήσεως. ὅτου δὲ ἦν ἐπιδεῖ-
ξαι ταῦτα μὴ φθεγγόμενον, ἀρα οὐχ ἴκανῶς ἔχει 25
κατὰ τὴν τέχνην; τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν καὶ τὸν βασιλέα
βούλεται δηλοῦν τὸ ἰσχυρὸν τοῦ εἶδους καὶ τὸ μεγα-
414R λοποεπές· τὸν δὲ πατέρα καὶ τὴν κηδεμονίαν τὸ
πρᾶον καὶ προσφιλές· τὸν δὲ Πολιέα καὶ νόμιμον οὐ τε
σεμνότης καὶ τὸ αὐστηρόν· τὴν δὲ ἀνθρώπων καὶ 30
θεῶν συγγένειαν αὐτό που τὸ τῆς μορφῆς ὅμοιον ἐν
εἶδει συμβόλου· τὸν δὲ Φίλιον καὶ Ἰκέσιον καὶ Ξένιον

καὶ Φύξιον καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἀπλῶς φιλανθρωπία
 καὶ τὸ πρᾶdon καὶ τὸ χρηστὸν ἐμφαινόμενον. προσο-
 μοιοῖ δὲ τὸν Κτήσιον καὶ τὸν Ἐπικάρπιον ἢ τε ἀπλό-
 της καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη, δηλουμένη διὰ τῆς μυρ-
 φῆς· ἀτεχνῶς γὰρ διδόντι καὶ χαριζομένῳ μάλιστα
 προσέοικε τάγαθά· ταῦτα μὲν οὖν ὡς οἶόν τε ἦν ἐμι-
 μησάμην, ἄτε οὐκ ἔχων ὄνομάσαι. συνεχῶς δὲ ἀστρά-
 πτοντα ἐπὶ πολέμῳ καὶ φθορᾷ πλήθους ἢ ὅμβρων
 ὑπερβολῇ ἢ χαλάξης ἢ χιόνος, ἢ τανύοντα κυανῆν
 ἵριν, τοῦ πολέμου σύμβολον, ἢ ἀστέρα πέμποντα
 συνεχεῖς σπινθῆρας ἀποβάλλοντα, δεινὸν τέρας
 ναύταις ἢ στρατῷ, ἢ ἐπιπέμποντα ἔριν ἀργαλέαν^{Ἐλ-}_{217M}
 λησι καὶ βαρβάροις, ἢ ἔρωτα ἐμβάλλει πολέμου καὶ
 μάχης ἀπανστον κάμνοντιν ἀνθρώποις καὶ ἀπειρη-
 κόσιν· οὐδέ γε ἴστάντα ἐπὶ πλάστιγγος ἀνθρώπων
 ἡμιθέων οὐδος ἢ στρατοπέδων ὅλων, αὐτομάτῳ δοπῆ^{415R}
 κρινομένας· οὐκ ἦν διὰ τῆς τέχνης μιμεῖσθαι· οὐ
 μὴν οὐδὲ παρὸν ἡθέλησά γ' ἄν ποτε. βροντῆς γὰρ
 εἰδῶλον ἀφθογγον ἢ ἀστραπῆς ἢ κεραυνοῦ εἴκασμα
 ἀλαμπὲς ἐκ τῶν τῆδε ἐπιγείων μεταλλευμάτων ποιον
 ἄν τι καὶ γένοιτο; ἔτι δὲ γῆν σειομένην καὶ κινού-
 μενον "Ολυμπον ὑπὸ νεύματι βραχεῖ τῶν ὄφρύων ἢ
 τινα νέφους περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον στέφανον 'Ο-
 μήρῳ μὲν εἰπεῖν εὔμαρες καὶ πολλὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα
 ἀπαντα ἐλευθερία, τῇ δέ γε ἡμετέρᾳ τέχνῃ παντελῶς
 ἀπορον, ἐγγύθεν ἔχουσῃ καὶ σαφῇ τὸν ἐλεγχον τῆς
 ὄψεως. εἰ δ' αὖ τὸ τῆς ὕλης ἀσημότερον ἡγεῖται τις
 ἢ κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θεοῦ, τοῦτο μὲν ἀληθές τε καὶ
 ὁρόν· ἀλλ' οὗτε τοὺς δόντας οὗτε τὸν ἐλόμενον καὶ
 δοκιμάσαντα ἐν δίκῃ μέμφοιτ' ἄν. οὐ γὰρ ἦν ἐτέρα
 φύσις ἀμείνων οὐδὲ λαμπροτέρα πρὸς ὄψιν, ἦν δυνα-
 τὸν εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀφικέσθαι καὶ μεταλαβεῖν

δημιουργίας. ἀέρα γὰρ ἡ πῦρ ἐργάσασθαι καὶ τὴν
 416 R ἄφθονον πηγὴν ὕδατος ἐν τισι θυητοῖς ὁργάνοις ὅσον
 τε ἐν ἄπασι τούτοις στερεὸν ἔρμα· λέγω δὲ οὐ χρυ-
 σοῦ καὶ λίθου, ταῦτα μὲν γὰρ μικρὰ καὶ φαῦλα,
 ἀλλὰ τὴν πᾶσαν ἴσχυρὰν καὶ βαρεῖαν οὐσίαν· ίδίᾳ τε 5
 ἑκαστον διακρίνοντα καὶ ἐμπλέκοντα εἰς ταῦτὸ γέ-
 νος ξώσων καὶ φυτῶν, οὐδὲ θεοῖς πᾶσι δυνατὸν ἢ μό-
 νῳ τούτῳ σχεδὸν ὃν πάνυ καλῶς ποιητὴς προσεῖπεν
 ἔτερος,

Δωδωναῖε μεγασθενὲς ἀριστοτέχνα πάτερ. 10
 οὗτος γὰρ δὴ πρῶτος καὶ τελειότατος δημιουργός,
 χορηγὸν λαβὼν τῆς αὐτοῦ τέχνης οὐ τὴν Ἡλείων πό-
 λιν, ἀλλὰ τὴν πᾶσαν τοῦ παντὸς ὕλην. Φειδίαν δὲ
 218 M ἡ Πολύκλειτον οὐκ ἀν εἰκότως ἀπαιτοῦτε πλέον οὐδέν,
 ἀλλὰ καὶ ταῦτα μείζω καὶ σεμνότερα τῆς ἡμετέρας 15
 χειρωναξίας. οὐδὲ γὰρ τὸν Ἡφαιστον Ὄμηρος ἐν
 ἄλλοις πεποίηκεν ἐπιδεικνύμενον τὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ
 τεχνίτην μὲν θεὸν εὐπόρησεν ἐπὶ τὸ τῆς ἀσπίδος
 ἔργον, ὕλην δὲ ἐτέραν οὐκ ἐφίκετο εύρειν. φησὶ γὰρ
 οὗτοι. 20

χαλκὸν δ' ἐν πυρὶ βάλλεν ἀτειρέα κασσίτερόν τε
 καὶ χρυσὸν τιμῆντα καὶ ἄργυρον.
 ἀνθρώπων μὲν οὖν ἔγωγε οὐδενὶ παραχωρήσαιμ' ἀν
 ιρείττονα ἐμοὺ ποτε γενέσθαι περὶ τὴν τέχνην, αὐτῷ
 δὲ τῷ Διὶ, δημιουργοῦντι τὸν ἄπαντα κόσμον οὐ χρὴ 25
 συμβάλλειν οὐδένα θυητόν.— ταῦτ' οὖν εἰπόντα καὶ
 ἀπολογησάμενον τὸν Φειδίαν εἰκότως ἐμοὶ δοκοῦσιν
 οἱ Ἑλληνες στεφανῶσαι ἄν. Ισως δὲ τοὺς πολλοὺς
 417 R λέληθεν ὁ λόγος ὑπὲρ ὃν γέγονε, καὶ μάλα, ἐμοὶ
 δοκεῖν, φιλοσόφοις τε ἀριστῶν καὶ πλήθει ἀκοῦ- 30
 σαι, περὶ τε ἀγαλμάτων ἰδούσεως, ὅπως δεῖ ἰδοῦ-
 σθαι, καὶ περὶ ποιητῶν ὅπως, ἀμεινον ἢ χεῖρον δια-

νοοῦνται περὶ τῶν θείων, ἔτι δὲ περὶ τῆς πρώτης ἐπι-
νοίας θεοῦ, ποία τις καὶ τίνα τρόπον ἐν τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἐγένετο. πολλὰ δὲ οἶμαι καὶ περὶ δυνάμεως ἐρ-
ρήθη τοῦ Διὸς κατὰ τὰς ἐπωνυμίας. εἰ δὲ μετ' εὐφη-
μίας τοῦ τε ἀγάλματος καὶ τῶν ἰδρυσαμένων, πολὺ^{418R}
ἄμεινον. τῷ γὰρ ὅντι τοιούτος ἡμῖν προσορᾶν ἔοικε,
πάνυ εὔνους καὶ ηδόμενος, ὥστ' ἔμοιγε μικροῦ
φθέγγεσθαι δοκεῖ. τάδε μὲν οὕτως Ἡλεῖοι καὶ ἡ
σύμπασα Ἑλλὰς καλῶς καὶ προσηκόντως ἐπιτελεῖ,
10 θυσίας τε θύουσα ἐκ τῶν παρόντων μεγαλοπρεπεῖς
καὶ δὴ καὶ τὸν εὐκλεέστατον ἀγῶνα τιθεῖσα ἀπαρχὰς
εὐεξίας καὶ δώμης καὶ τάχους, ὅσα τε ἑορτῶν καὶ
μυστηρίων ἔθη λαβοῦσα διαφυλάττει. ἀλλὰ ἐκεῖνο
φροντίζων σκοπῶ, ὅτι
15 αὐτόν σ' οὐκ ἀγαθὴ κομιδὴ ἔχει, ἀλλ' ἄμα γῆρας^{219M}
λυγρὸν ἔχεις αὐχμεῖς τε κακῶς καὶ ἀεικέα
ἔσσαι.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΕΡΙ ΦΥΓΗΣ.

"Οτε φεύγειν συνέβη με φιλίας ἔνεκεν λεγομένης
ἀνδρὸς οὐ πονηροῦ, τῶν δὲ τότε εὐδαιμόνων τε καὶ
ἀρχόντων ἐγγύτατα ὅντος, διὰ ταῦτα δὲ καὶ ἀποθα-
νόντος, διὸ ἂ πολλοῖς καὶ σχεδὸν πᾶσιν ἐδόκει μα-
κάριος, διὰ τὴν ἐκείνων οἰκειότητα καὶ συγγένειαν,
ταύτης ἐνεχθείσης ἐπ' ἐμὲ τῆς αἰτίας, ως δὴ τάνδοι
φίλον ὅντα καὶ σύμβουλον· ἔθος γάρ τι τοῦτο ἐστι
25 τῶν τυράννων, ὥσπερ ἐν Σκύθαις τοῖς βασιλεῦσι
συνθάπτειν οἰνοχόους καὶ μαγείρους καὶ παλλακάς,

οῦτω τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀποθνήσκουσιν ἔταιρούς προστιθέναι πλείους ἀπ' οὐδεμιᾶς αἰτίας· τότε δ' οὖν,
ἐπεὶ με φεύγειν ἔδοξεν, ἐσκόπουν πότερον ὄντως γα-
419 R λεπόν τι καὶ δυστυχὲς εἶη τὸ τῆς φυγῆς κατὰ τὴν
τῶν πολλῶν δόξαν, ἢ πάντα τὰ τοιαῦτα ἔτερον πέ- 5
πονθεν, ὅποιον λεγόμενόν ἐστι περὶ τὴν μαντείαν
τὴν τῶν γυναικῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς. ἐκεῖναι γὰρ βῶλόν
τινα ἢ λίθον αἴρουσαι σκοποῦσιν ἐν τούτῳ περὶ τοῦ
πράγματος οὗ πυνθάνονται. καὶ δὴ ταῖς μὲν αὐτῶν
φασι γίγνεσθαι κοῦφον, ταῖς δὲ βαρύν, ὡς μηδὲ 10
κινῆσαι δύνασθαι ὁμοίως. μὴ ἄρα καὶ τὸ φεύγειν
καὶ τὸ πένεσθαι καὶ γῆρας δὴ καὶ νόσος καὶ πάντα τὰ
τοιαῦτα τοῖς μὲν βαρέα φαίνηται καὶ χαλεπά, τοῖς δ'
ἔλαφρά τε καὶ εὔκολα· ἐκεῖ μὲν ἵσως κατὰ τὴν τοῦ
πράγματος διαφορὰν ἔλαφρύνοντος τοῦ δαιμονίου τὸ 15
βάρος, ἐνταῦθα δὲ οἷμαι πρὸς τὴν τοῦ χρωμένου
δύναμιν καὶ γνώμην. καὶ δὴ ἀνεμιμνησκόμην Ὁδυσ-
σέως τε παρ' Ὁμήρῳ κατοδυρομένου πολλάκις αὐτόν,
220 M ἀνδρὸς ἥρωος οὐδαμῶς τε ἀδυνάτου καρτερεῖν, πολλὰ
ὄμως ἀνάξια λέγοντος καὶ θρηνοῦντος ἐκάστοτε παρὰ 20
τῇ θαλάττῃ διὰ πόθον τῆς πατρίδος· τέλος δέ, ὡς
420 R φησιν ὁ ποιητής, ἐπεθύμει καπνὸν ἰδεῖν ἀπὸ τῆς
αὐτοῦ γῆς ἀνιόντα, εἰ καὶ δέοι παραχρῆμα ἀποθνή-
σκειν, καὶ οὕτε τὰ πρότερον ἔογα παρεμυθεῖτο αὐτὸν
οὕτε θεὸς μάλα καλὴ καὶ ἀγαθὴ περὶ πολλοῦ ποιου- 25
μένη, ὡστε ὑποσχέσθαι ποιήσειν αὐτὸν ἀθάνατον,
ἀλλὰ πάντων τούτων κατίσχυεν ὁ τῆς πατρίδος πό-
θος τε καὶ ἔρως. πάλιν δ' αὖ παρ' ἐτέρῳ ποιητῇ
τῶν ὕστερον τὴν Ἡλέκτραν πυνθανομένην ὑπὲρ τοῦ
ἀδελφοῦ λυπηρῶς καὶ ἐλεοῦσαν αὐτὸν τῆς φυγῆς, 30
οὕτω πως ἐρωτῶσαν·

ποὺ γῆς ὁ τλήμων τλήμονας φυγὰς ἔχει;

καὶ τὸν μὲν οὐχ ἥπτον ἐλεεινῶς ἀποκρινόμενον,

οὐχ ἔνα νομίζων φθείρεται πόλεως τόπον·
τὴν δὲ αὐθις ἐρωτῶσαν,

ἥπον σπανίζει τοῦ καθ' ἡμέραν βίου;

5 κάκεῖνον οὗτο λέγοντα·

ἔχει μέν, ἀσθενῆ δέ, ἄτε φεύγων ἀνήρ.

πρὸς δὲ τούτοις μυρία δὴ τολμηθέντα τολμήματα καὶ
πολέμους πολεμηθέντας ὑπὸ φυγάδων, ὅπως οἴκαδε
κατέλθοιεν, πρός τε τοὺς δῆμους καὶ τοὺς τυράννους
10 τοὺς ἔξελάσαντας παρὰ δύναμιν, μέγα νομιζόντων,
εἰ καὶ δέοι τελευτᾶν μαχομένους ἐν τῇ αὐτῷ γῇ.^{421R}
σύμπαντα ταῦτά με ἔξεπληττε καὶ ἡνάγκαξε δεινὸν
ἡγεῖσθαι καὶ βαρὺ τὸ συμβεβηκός. ἐπεὶ δὲ ἐνεθυ-
μήθην ὅτι Κροίσῳ τῷ Λυδῷ βασιλεῖ συνεβούλευσεν
15 ὁ Ἀπόλλων συμβάντος τινὸς φεύγειν ἐκόντα κατα-
λιπόντα τὴν ἀρχήν, καὶ μηδὲν αἰσχύνεσθαι τούτου
ἔνεκεν, εἰ δόξει κακὸς εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, οὕτω
πως θεσπίσας·

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,

20 καὶ τότε, Λυδὲ ποδαρέ, πολυψήφιδα παρ᾽ Ἐρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν μηδὲ αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι,^{221M}

δῆλον ὅτι τὴν αἰδὼν νῦν ἀντὶ τῆς αἰσχύνης ὀνομάξων,
ῶσπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ποιηταῖς, καὶ τὸ κακὸν εἶναι
ἀντὶ τῆς δόξης τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς· ἐκ δὲ τούτου
25 ἐνεθυμούμην ὅτι οὐ πάντως ἡ φυγὴ βλαβερὸν οὐδὲ
ἀσύμφορον οὐδὲ τὸ μένειν ἀγαθὸν καὶ πολλοῦ ἄξιον.
οὐ γὰρ ἂν τὸ μὲν αὐτῷ παρήνει καὶ συνεβούλευεν
ὁ Ἀπόλλων, τὸ φεύγειν, τὸ δὲ μένειν ἄντικρος ἀπη-
γόρευε, καὶ ταῦτα ἀνδρὶ θεσπίζων, ὃς ἦν ἐπιμελέ-
30 στατος περὶ τὸ θεῖον καὶ θυσίας τε πλείστας ἔθυε καὶ
μέγιστα ἀναθήματα ἐπεπόμφει τῷν πώποτε ἀναθέν-

των εἰς Δελφούς. ταῦτα ἐνθυμουμένῳ μοι ἔδοξε καὶ αὐτὸν εἰς θεοῦ βαδίσαντα χρήσασθαι συμβούλῳ κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος τῶν Ἑλλήνων. οὐ γάρ περὶ 422R νόσου μὲν καὶ ἀπαιδίας, εἴ τῷ μὴ γίγνοιντο παῖδες, καὶ περὶ καρπῶν ἵκανῶς συμβουλεύειν αὐτόν, περὶ δὲ τοιούτου πράγματος ἥττον δυνήσεσθαι. καὶ δὴ χρωμένῳ μοι ἀνεῖλεν ἄτοπόν τινα χρησμὸν καὶ οὐ δάγδιον συμβαλεῖν. ἐκέλευε γάρ με αὐτὸ τοῦτο πράττειν ἐν ὧ εἰμι πάσῃ προθυμίᾳ, ὡς καλήν τινα καὶ συμφέρουσαν πρᾶξιν, ἕως ἂν, ἔφη, ἐπὶ τὸ ὕστατον 10 ἀπέλθης τῆς γῆς. καίτοι χαλεπὸν καὶ κατ' ἄνθρωπον ψεύδεσθαι, μὴ ὅτι κατὰ θεόν. ἐλογισάμην οὖν ὅτι ὁ μὲν Ὁδυσσεὺς μετὰ τοσούτους πλάνους οὐκ ὥκνησεν ἀλάσθαι πάλιν κώπην φέρων, Τειρεσίου συμβουλεύσαντος, ἀνδρὸς τεθνηκότος, μέχρι ἂν ἀνθρώποις συμβάλῃ μηδὲ ἀκοῇ γιγνώσκουσι θάλατταν· ἐμοὶ δὲ οὐχὶ ποιητέον τοῦτο τοῦ θεοῦ κελεύοντος; οὗτοι δὴ παρακελευσάμενος ἐμαυτῷ μήτε δεδιέναι μήτε αἰσχύνεσθαι τὸ πρᾶγμα, στολήν τε ταπεινὴν ἀναλαβὼν καὶ τἄλλα κολάσας ἐμαυτὸν ἥλωμην πανταχοῦ. 20 οἱ δὲ ἐντυγχάνοντες ἄνθρωποι δρῶντες οἱ μὲν ἀλήτην, οἱ δὲ πτωχὸν ἐκάλουν, οἱ δέ τινες καὶ φιλόσο-
422M φον. ἐντεῦθεν ἐμοὶ συνέβη κατ' ὀλίγον τε καὶ οὐ βουλευσάμενον αὐτὸν οὐδὲ ἐφ' ἐαυτῷ μέγα φρονήσαντα τούτου τοῦ ὀνόματος τυχεῖν. οἱ μὲν γάρ πολ- 25 λοὶ τῶν καλούμενων φιλοσόφων αὐτοὺς ἀνακηρύττουσιν, ὥσπερ οἱ Ὁλυμπίασι κήρυκες· ἐγὼ δὲ τῶν ἄλλων λεγόντων οὐκ ἐδυνάμην ἀεὶ καὶ πᾶσι διαμάχεσθαι. τυχὸν δέ τι καὶ ἀπολαῦσαι τῆς φήμης συνέβη μοι. πολλοὶ γὰρ ἥρωτῶν προσιόντες ὅτι μοι φαί-
423R νοιτο ἀγαθὸν ἦ κακόν· ὥστε ἡναγκαζόμην φροντίζειν ὑπὲρ τούτων, ἵνα ἔχοιμι ἀποκρίνεσθαι τοῖς ἐρωτῶσι.

πάλιν δὲ ἐκέλευνον λέγειν καταστάντα εἰς τὸ κοινόν. οὐκοῦν καὶ τότε ἀναγκαῖον ἐγίγνετο λέγειν περὶ τῶν προσηκόντων τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀφ' ὧν ἔμελλον δύνασθαι τὰ ἐμοὶ φαινόμενα. ἐδόκουν δέ μοι πάντες 5 ἄφρονες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν ὥν ἔδει πράττειν οὐδὲ σκοπεῖν ὅπως ἀπαλλαγεὶς τῶν παρόντων κακῶν καὶ τῆς πολλῆς ἀμαθίας καὶ ταραχῆς ἐπεικέστερον καὶ ἄμεινον βιώσεται, κυκώμενοι δὲ καὶ ν φερόμενοι πάντες ἐν ταύτῳ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ σχεδόν, 10 περί τε χρήματα καὶ δόξας καὶ σωμάτων τινὰς ἥδονάς, οὐδεὶς ἀπαλλαγῆναι τούτων δυνάμενος οὐδὲ 424R ἔθερσαι τὴν αὐτοῦ ψυχήν· καθάπερ οἷμαι τὰ ἐμπεσόντα εἰς τὰς δίνας εἴλούμενα καὶ περιστρεφόμενα καὶ οὐχ οἵα τε ἀπαλλαγῆναι τῆς δινήσεως. ταῦτα 15 καὶ τὰ τοιαῦτα τούς τε ἄλλους ἀπαντας καὶ μάλιστα καὶ πρῶτον ἐμαυτὸν καταμεμφόμενος ἐνίοτε ὑπὸ ἀπορίας ἀνῆγον ἐπί τινα λόγον ἀρχαῖον, λεγόμενον ὑπό τινος Σωκράτους, ὃν οὐδέποτε ἐκεῖνος ἐπαύσατο λέγων, πανταχοῦ τε καὶ πρὸς ἀπαντας 20 βιῶν καὶ διατεινόμενος καὶ ἐν ταῖς παλαιστραῖς καὶ ἐν τῷ Λυκείῳ καὶ ἐπὶ τῶν δικαστηρίων καὶ κατ' ἀγοράν, ὕσπερ ἀπὸ μηχανῆς θεός, ὡς ἔφη τις. οὐ μέντοι προσεποιούμην ἐμὸν εἶναι τὸν λόγον, ἀλλ' οὕπερ ήν, καὶ ἡξίουν, ἀν ἄρα μὴ δύνωμαι ἀπομνη- 25 μονεῦσαι ἀκοιβῶς ἀπάντων τῶν δημάτων μηδὲ ὅλης 223M τῆς διανοίας, ἀλλὰ πλέον ἡ ἔλαττον εἶπα τι, συγγνώμην ἔχειν, μηδὲ ὅτι ταῦτα λέγω ἢ τυγχάνει 425R πολλοῖς ἔτεσι πρότερον εἰρημένα, διὰ τοῦτο ἦττον προσέχειν τὸν νοῦν. ἵσως γὰρ ἄν, ἔφην, οὕτω μάλιστα ὠφεληθείητε. οὐ γὰρ δή γε εἰκός ἐστι τοὺς παλαιοὺς λόγους ὕσπερ φάρμακα διαπνεύσαντας ἀπολωλεκέναι τὴν δύναμιν. ἐκεῖνος γὰρ ὅπότ' ἵδοι

πλείονας ἀνθρώπους ἐν τῷ αὐτῷ, σχετλιάξων καὶ
 ἐπιτιμῶν ἐβόα πάνυ ἀνδρείως τε καὶ ἀνυποστόλως,
 "Ωνθρωποι, ἀγνοεῖτε μηδὲν τῶν δεόντων πράττοντες,
 χρημάτων μὲν ἐπιμελούμενοι καὶ πορίζοντες πάντα
 τρόπον, ὅπως αὐτοί τε ἄφθονα ἔχητε καὶ τοῖς παισὶν 5
 ἔτι πλείω παραδώσετε, αὐτῶν δὲ τῶν παίδων καὶ
 πρότερον ὑμῶν τῶν πατέρων ἡμελήκατε ὅμοίως ἄ-
 παντες, οὐδεμίαν εὑρόντες οὔτε παίδευσιν οὔτε
 ἄσκησιν ἵκανην οὐδὲ ὠφέλιμον ἀνθρώποις, ἦν παι-
 δευθέντες δυνήσονται τοῖς χρήμασι χρῆσθαι ὁρθῶς 10
 καὶ δικαίως, ἀλλὰ μὴ βλαβερῶς καὶ ἀδίκως καὶ
 ὑμῖν αὐτοῖς ἐπιξημίως· ὅ σπουδαιότερον ἥγεισθαι
 426 R τῶν χρημάτων ἔχοῦν καὶ νοῖς καὶ θυγατράσι καὶ
 γυναιξὶ καὶ ἀδελφοῖς καὶ φίλοις, κάκείνους ὑμῖν.
 ἀλλὰ οἱ κιθαρίζειν καὶ παλαίειν καὶ γράμματα μαν- 15
 θάνοντες ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τοὺς υἱοὺς διδάσκοντες
 οἰεσθε σωφρονέστερον καὶ ἄμεινον οἰκήσειν τὴν πό-
 λιν; καίτοι εἴ τις συναγαγὼν τούς τε κιθαριστὰς καὶ
 τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς γραμματιστὰς τοὺς ἄριστα
 ἐπισταμένους ἔκαστα τούτων πόλιν κατοικίσειεν ἐξ 20
 αὐτῶν ἢ καὶ ἔθνος, καθάπερ ὑμεῖς ποτε τὴν Ἰωνίαν,
 ποίᾳ τις ἂν ὑμῖν δοκεῖ γενέσθαι πόλις καὶ τίνα οἰκεῖ-
 θαι τρόπον; οὐ πολὺ κάκιον καὶ αἰσχιον τῆς ἐν
 Αἰγύπτῳ καπήλων πόλεως, ὅπου πάντες κάπηλοι
 κατοικοῦσιν, ὅμοίως μὲν ἀνδρεῖς, ὅμοίως δὲ καὶ γυ- 25
 ναῖκες; οὐ πολὺ γελοιότερον οἰκήσουσιν οὗτοι, οὓς
 λέγω τοὺς τῶν ὑμετέρων παίδων διδασκάλους, οἱ
 παιδοτρίβαι καὶ κιθαρισταὶ καὶ γραμματισταί, προσ-
 224 M λαβόντες τούς τε ὁμοφύλοὺς καὶ τοὺς ὑποκοριτάς. καὶ
 γὰρ δὴ ὅσα μανθάνουσιν οἱ ἀνθρωποι, τούτου ἔνεκα 30
 μανθάνουσιν ὅπως, ἐπειδὰν ἡ χρεία ἐνστῇ πρὸς ἦν
 ἐμάνθανεν ἔκαστος, ποιῆ τὸ κατὰ τὴν τέχνην, οἶν

δο μὲν κυβερνήτης ὅταν εἰς τὴν ναῦν ἐμβῆ, τῷ πηδα-
λίῳ κατευθύνων· διὰ τοῦτο γὰρ ἐμάνθανε κυβερνᾶν·
ὅ δὲ λατρὸς ἐπειδὴν παραλάβῃ τὸν κάμινοντα, τοῖς
φαρμάκοις καὶ τοῖς περὶ τὴν δίαιταν λώμενος, οὐ
5 ἔνεκα ἐκτήσατο τὴν ἐμπειρίαν. οὐκοῦν καὶ ὑμεῖς,^{427 R}
ἔφη, ἐπειδὴν δέη τι βουλεύεσθαι περὶ τῆς πόλεως,
συνελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οἱ μὲν ὑμῶν κιθα-
ρίζουσιν ἀναστάντες, οἱ δέ τινες παλαιέτε, ἄλλοι δὲ
ἀναγιγνώσκετε τῶν Ὁμήρου τι λαβόντες ἢ τῶν Ἡσιό-
10 δούν ταῦτα γὰρ ἄμεινον ἔστε ἑτέρων, καὶ ἀπὸ τού-
των οἰεσθε ἄνδρες ἀγαθοὶ ἔσεσθαι καὶ δυνήσεσθαι
τά τε κοινὰ πράττειν ὁρθῶς καὶ τὰ ἔδια. καὶ νῦν ἐπὶ^{428 R}
ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οἰκεῖτε τὴν πόλιν, καὶ τοὺς υἱέας
παρασκευάζετε ὡς δυνατοὺς ἐσομένους χρῆσθαι τοῖς
15 τε αὐτῶν καὶ τοῖς δημοσίοις πράγμασιν, οἵ ἂν ἴκανῶς
κιθαρίσωσι Παλλάδα περσέπολιν δεινὰν ἢ τῷ ποδὶ^{429 M}
βῶσι πρὸς τὴν λύραν· ὅπως δὲ γνώσεσθε τὰ συμ-
φέροντα ὑμῖν αὐτοῖς καὶ τῇ πατρίδι καὶ νομίμως καὶ
δικαίως μεθ' ὅμονοίας πολιτεύσεσθε καὶ οἰκήσετε, μὴ
20 ἀδικῶν ἄλλος ἄλλον μηδὲ ἐπιβουλεύων, τοῦτο δὲ
οὐδέποτε ἐμάθετε οὐδὲ ἐμέλησεν ὑμῖν πώποτε οὐδὲ
νῦν ἔτι φροντίζετε. καίτοι τραγῳδοὺς ἐκάστοτε ὁρᾶτε
τοῖς Διονυσίοις καὶ ἐλεεῖτε τάτυχήματα τῶν ἐν ταῖς
τραγῳδίαις ἀνθρώπων· ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε ἐνεθυ-
25 μήθητε ὅτι οὐ περὶ τοὺς ἀγραμμάτους οὐδὲ περὶ τοὺς
ἀπάδοντας οὐδὲ τοὺς οὐκ εἰδότας παλαιέιν γίγνεται
τὰ κακὰ ταῦτα, οὐδὲ ὅτι πένης ἔστιν οὐδεὶς οὐδὲν
τραγῳδίαν τις ἐδίδαξε. τούναντιον γὰρ περὶ τοὺς
'Ατρέας καὶ τοὺς Ἀγαμέμνονας καὶ τοὺς Οἰδίποδας
30 ἔδοι τις ἀν πάσας τὰς τραγῳδίας, οἵ πλεῖστα ἐκέ-
κτηντο χρήματα χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ καὶ γῆς καὶ
βισκημάτων· καὶ δὴ τῷ δυστυχεστάτῳ αὐτῶν γενέ-

σθαι φασὶ χρυσοῦν πρόβατον. καὶ μὴν ὁ Θαμύρας γε,
 εὖ μάλα ἐπιστάμενος κιθαρίζειν καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς
 Μούσας ἔριξων περὶ τῆς ἀρμονίας, ἐτυφλώσθη διὰ
 τοῦτο καὶ προσέτι ἀπέμαθε τὴν κιθαριστικήν. καὶ τὸν
 Παλαμήδην οὐδὲν ὕνησεν αὐτὸν εὑρόντα τὰ γράμ-
 ματα πρὸς τὸ μὴ ἀδίκως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν τῶν ὑπ'
 αὐτοῦ παιδευθέντων καταλευσθέντα ἀποθανεῖν· ἀλλ'
 ἔως μὲν ἡσαν ἀγράμματοι καὶ ἀμαθεῖς τούτου τοῦ
 μαθήματος, ξῆν αὐτὸν εἶων· ἐπειδὴ δὲ τούς τε ἄλ-
 λους ἐδίδαξε γράμματα καὶ τοὺς Ἀτρείδας δῆλον ὅτι 10
 πρώτους, καὶ μετὰ τῶν γραμμάτων τοὺς φρυντοὺς
 ὅπως χρὴ ἀνέχειν καὶ ἀριθμεῖν τὸ πλῆθος, ἐπεὶ πρό-
 τεον οὐκ ἥδεσαν οὐδὲ καλῶς ἀριθμῆσαι τὸν ὄχλον,
 ὥσπερ οἱ ποιμένες τὰ πρόβατα, τηνικαῦτα σοφάτεροι
 γενόμενοι καὶ ἀμείνονες ἀπέκτειναν αὐτόν. εἰ δέ γε, 15
 ἔφη, τοὺς δίκτορας οἵεσθε ἵκανοὺς εἶναι πρὸς τὸ βου-
 λεύεσθαι καὶ τὴν ἐκείνων τέχνην ἄνδρας ἀγαθοὺς
 ποιεῖν, θαυμάζω ὅτι οὐ καὶ δικάζειν ἐκείνοις ἐπετρέ-
 ψατε ὑπὲρ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ὑμὲν αὐτοῖς, καὶ ὅ-
 πως οὐκ, εἰ δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους ὑπειλήφατε, καὶ 20
 τὰ χρήματα ἐκείνοις ἐπετρέψατε διαχειρίζειν. ὅμοιον
 γὰρ ἂν ποιήσατε ὥσπερ εἰ κυβερνήτας καὶ ναυάρ-
 χους τῶν τριήρων ἀποδεῖξατε τοὺς τριηρίτας ἢ τοὺς
 κελευστάς. εἰ δὲ δή τις λέγοι τῶν πολιτικῶν τε καὶ
 δητόρων πρὸς αὐτὸν ὅτι ταύτῃ μέντοι τῇ παιδεύσει 25
 χρώμενοι Ἀθηναῖοι Περσῶν ἐπιστρατευσάντων το-
 σαύταις μυριάσιν ἐπὶ τὴν πόλιν δὶς ἐφεξῆς καὶ τὴν
 ἄλλην Ἑλλάδα, τὸ μὲν πρώτον δύναμιν καὶ στρατη-
 γοὺς ἀποστείλαντος τοῦ βασιλέως, ὕστερον δὲ αὐτοῦ
 Ξέρξου παραγενομένου μετὰ παντὸς τοῦ πλήθους 30
 τοῦ κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἅπαντας τούτους ἐνίκησαν καὶ
 πανταχοῦ περιῆσαν αὐτῶν καὶ τῷ βουλεύεσθαι καὶ

τῷ μάχεσθαι. καίτοι πῶς ἀν ἐδύναντο περιεῖναι τη-
λικαύτης παρασκευῆς καὶ τοσούτου πλήθους μὴ δια-
φέροντες κατ' ἀρετὴν; ή πῶς ἀν ἀρετῇ διέφερον μὴ
τῆς ἀρίστης παιδείας τυγχάνοντες, ἀλλὰ φαύλης καὶ
5 ἀνωφελοῦς; πρὸς τὸν τοιαῦτα εἰπόντα ἔλεγεν ἀν ὅτι
οὐδὲ ἐκεῖνοι ἥλθον παιδείαν οὐδεμίαν παιδευθέντες
οὐδὲ ἐπιστάμενοι βουλεύεσθαι περὶ τῶν πραγμάτων,
ἀλλὰ τοξεύειν τε καὶ ἵππεύειν καὶ θηρᾶν μεμελετη-^{226 M}
πότες, καὶ τὸ γυμνοῦσθαι τὸ σῶμα αἴσχιστον αὐτοῖς
10 ἐδόκει καὶ τὸ πτύειν ἐν τῷ φανερῷ· ταῦτα δὲ αὐτοὺς
οὐδὲν ἔμελλεν ὄντες οὐδὲ ἦν στρατηγὸς ἐκεί-
νων οὐδεὶς οὐδὲ βασιλεύς, ἀλλὰ μνοιάδες ἀνθρώπων
ἀμύθητοι πάντων ἀφορόντων καὶ κακοδαιμόνων. καὶ
τις ἐν αὐτοῖς ὑπῆρχεν ὁρθὴν ἔχων τιάραν καὶ ἐπὶ^{430 R}
15 θρόνου χρυσοῦ καθίζων, ὑφ' οὗ πάντες ὥσπερ ὑπὸ^{430 R}
δαίμονος ἥλαύνοντο πρὸς βίαν, οἱ μὲν εἰς τὴν θάλατ-
ταν, οἱ δὲ κατὰ τῶν ὁρῶν, καὶ μαστιγούμενοι καὶ
δεδιότες καὶ ὠθούμενοι καὶ τρέμοντες ἡναγκάζοντο
ἀποθνήσκειν. ὥσπερ οὖν εἰ δύο ἀνθρώπω παλαίειν

20 οὐκ εἰδότε παλαίοιεν, ὅ γε ἔτερος καταβάλοι ἀν
ἐνίοτε τὸν ἔτερον, οὐ δι' ἐμπειρίαν, ἀλλὰ διά τινα
τύχην, πολλάκις δὲ καὶ δις ἐφεξῆς ὁ αὐτός, οὕτω καὶ
Ἀθηναίοις Πέρσαι συμβαλόντες, τοτὲ μὲν Ἀθηναῖοι
περιῆσαν, τοτὲ δὲ Πέρσαι, ὥσπερ ὕστερον, ὅτε καὶ
25 τὰ τείχη τῆς πόλεως κατέβαλον μετὰ Λακεδαιμονίων
πολεμοῦντες. ἐπεὶ ἔχοις ἀν μοι εἰπεῖν εἰ τότε Ἀθη-
ναῖοι ἀμουσότεροι καὶ ἀγραμματώτεροι ἐγεγόνεσαν;
ἔπειτα αὐθις ἐπὶ Κόνωνος, ὅτε ἐνίκησαν τῇ ναυμα-
χίᾳ τῇ περὶ Κνίδον, ἀμεινον ἐπάλαιον καὶ ἥδον; οὕ-
30 τως οὖν ἀπέφαινεν αὐτοὺς οὐδεμιᾶς παιδείας χρη-
στῆς τυγχάνοντας. τοῦτο δὲ οὐ μόνον Ἀθηναίοις,
ἀλλὰ καὶ σχεδόν τι πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ πρότερον

καὶ νῦν συμβέβηκε. καὶ μὴν τό γε ἀπαίδευτον εἶναι
 καὶ μηδὲν ἐπιστάμενον ὡν χρὴ μηδὲ οἰκανῶς παρε-
 σκευασμένον πρὸς τὸν βίον ξῆν τε καὶ πράττειν ἐπι-
 χειρεῖν οὕτω μεγάλα πράγματα μηδὲ αὐτοὺς ἔκείνους
 ἀφέσκειν· τοὺς γὰρ ἀμαθεῖς καὶ ἀπαιδεύτους φέγειν 5
 αὐτοὺς ὡς οὐ δυναμένους ξῆν δρόμως· εἶναι δὲ ἀμα-
 431R θεῖς οὐχὶ τοὺς ὑφαίνειν ἢ σκυτοτομεῖν μὴ ἐπισταμέ-
 νους οὐδὲ τοὺς δροχεῖσθαι οὐκ εἰδότας, ἀλλὰ τοὺς
 ἀγνοοῦντας ἢ ἔστιν εἰδότα καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα
 εἶναι. καὶ οὕτω δὴ παρεκάλει πρὸς τὸ ἐπιμελεῖσθαι καὶ 10
 προσέχειν αὐτῷ τὸν νοῦν [καὶ φιλοσοφεῖν]. ἥδει γὰρ
 ὅτι τοῦτο ξητοῦντες οὐδὲν ἄλλο ποιήσουσιν ἢ φιλοσο-
 227M φήσουσι. τὸ γὰρ ξητεῖν καὶ φιλοτιμεῖσθαι ὅπως τις
 ἔσται καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὐκ ἄλλο τι εἶναι ἢ τὸ φιλο-
 σοφεῖν. οὐ μέντοι πολλάκις οὕτως ὠνόμαξεν, ἀλλὰ 15
 μόνον ξητεῖν ἐκέλευεν ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἔσονται.
 πρὸς τε οὖν τοὺς ἄλλους σχεδόν τι τὰ αὐτὰ διελεγό-
 μην ἀρχαῖα καὶ φαῦλα, καὶ ἐπειδὴ οὐκ εἴων ἐν αὐτῇ
 τῇ Ῥώμῃ γενόμενον ἡσυχίαν ἄγειν, ἵδιον μὲν οὐδένα
 ἐτόλμων διαλέγεσθαι λόγον, μὴ καταγελασθῶ τε καὶ 20
 ἀνόητος δόξω φοβούμενος, ἀτε συνειδῶς αὐτῷ πολ-
 λὴν ἀρχαιότητα καὶ ἀμαθίαν· ἐνεθυμούμην δέ, φέρε,
 εἰ μιμούμενος τοιούτους τινὰς διαλέξομαι λόγους
 περὶ τῶν θαυμαζομένων παρ' αὐτοῖς, ὡς οὐδέν έστιν
 αὐτῶν ἀγαθόν, καὶ περὶ τρυφῆς καὶ ἀκολασίας, καὶ 25
 ὅτι παιδείας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς δέονται, τυχὸν οὐ
 καταγελάσουσί μου ταῦτα λέγοντος οὐδὲ φήσουσιν
 ἀνόητον· εἰ δὲ μή, ἔξω λέγειν ὅτι εἰσὶν οἱ λόγοι
 οὗτοι ἀνδρὸς ὃν οἴ τε Ἐλληνες ἐθαύμασαν ἄπαντες
 ἐπὶ σοφίᾳ καὶ δὴ καὶ ὁ Ἀπόλλων σοφὸν αὐτὸν ἡγή- 30
 σατο. καὶ Ἀρχέλαος Μακεδόνων βασιλεύς, πολλὰ
 432R εἰδὼς καὶ πολλοῖς συγγεγονὼς τῶν σοφῶν, ἐκάλει

αὐτὸν ἐπὶ δώροις καὶ μισθοῖς, ὅπως ἀκούοι αὐτοῦ
 διαλεγομένου τοὺς λόγους τούτους. οὗτοι δὴ καὶ ἐγὼ
 ἐπειρῶμην διαλέγεσθαι Ἀριστοῖς, ἐπειδή με ἐκάλε-
 σαν καὶ λέγειν ἡξίουν, οὐ κατὰ δύο καὶ τρεῖς ἀπο-
 5 λαμβάνων ἐν παλαιστρais καὶ περιπάτoις· οὐ γὰρ ἦν
 δυνατὸν οὕτως ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει συγγίγνεσθαι·
 πολλοῖς δὲ καὶ ἀθρόοις εἰς ταῦτὸ συνιοῦσιν, ὅτι
 δέονται παιδείας ορείττονος καὶ ἐπιμελεστέρας, εἰ
 μέλλουσιν εὑδαίμονες ἔσεσθαι τῷ ὅντι κατ' ἀλήθειαν,
 10 ἀλλὰ μὴ δόξῃ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ νῦν·
 εἴ τις αὐτοὺς μεταπείσει καὶ διδάξει παραλαβὼν ὅτι
 τούτων μὲν οὐδέν ἔστιν ἀγαθόν, ὑπὲρ ὧν σπουδά-
 ζουσι καὶ πάσῃ προθυμίᾳ κτῶνται, καὶ νομίζουσιν,
 15 ὅσῳ ἂν πλείω κτήσωνται, τοσούτῳ ἀμεινον βιώσε-
 σθαι καὶ μακαριώτερον· σωφροσύνην δὲ καὶ ἀν-
 δρείαν καὶ δικαιοσύνην ἔάν περ ἐκμελετήσωσι καὶ ^{433R}
 ταῖς ψυχαῖς ἀναλάβωσι, διδασκάλους ποθὲν τού-^{228M}
 των εύροντες καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀμελήσαν-
 τες, εἴτε Ἐλληνας εἴτε Ἀριστοῖς εἴτε τις παρὰ Σκύ-
 20 θαις ἢ παρ' Ἰνδοῖς ἀνήρ ἔστι διδάσκαλος ὃν εἴπον,
 ὥσπερ οἷμαι τοξικῆς τε καὶ ἴππικῆς ἢ νὴ Δία λατρός
 τις θεραπεύειν ἐπιστάμενος τὰ νοσήματα τοῦ σώμα-
 τος, οὗτοι ίκανοὶ ὃν λασθαὶ τὰς τῆς ψυχῆς νόσους,
 25 ὅστις ἀκολασίας καὶ πλεονεξίας καὶ τῶν τοιούτων ἀρ-
 ρωστημάτων δυνήσεται ἀπαλλάξαι τοὺς ὑπ' αὐτῶν
 ιοστούμένους, τοῦτον παραλαβόντας καὶ ἀγαγόντας, ^{434R}
 λόγῳ πείσαντας ἢ φιλίᾳ· χοήμασι μὲν γὰρ οὐ δυνα-
 τὸν ἄνδρα πεισθῆναι τοιοῦτον οὐδὲ ἄλλοις δώροις·
 καταστήσαντας δὲ εἰς τὴν ἀκρόπολιν νόμῳ προα-
 30 γορεῦσαι τοὺς νέους ἀπαντας φοιτᾶν παρ' αὐτὸν καὶ
 συνεῖναι, καὶ μηδὲν ἤτοι τοὺς πρεσβυτέρους, ἕως
 ἂν ἀπαντες σοφοὶ γενόμενοι καὶ δικαιοσύνης ἐρασθέν-

τες, καταφρονήσαντες χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ ἐλέφαντος καὶ ὄψου δὴ καὶ μύρου καὶ ἀφροδισίων, εὐδαιμονεῖς οἰκῶσι καὶ ἀρχοντες, μάλιστα καὶ πρῶτον αὐτῶν, ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· τότε γάρ, ἔφην, ἔσται ὑμῶν ἡ πόλις μεγάλη καὶ ἴσχυρὰ καὶ ἄρχοντα κατ' ἀλήθειαν· ὡς τό γε νῦν τὸ μέγεθος αὐτῆς ὑποπτον καὶ οὐ πάνυ ἀσφαλές. ὅσῳ γὰρ ἂν, ἔφην, πλείων ἡ τε ἀνδρεία καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη γίγνηται παρ' ὑμῖν, τοσούτῳ ἔλαττον ἔσται τό τε ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον καὶ τὰ ἐλεφάντινα σκευή καὶ τὰ ἡλέκτρινα καὶ κρύσταλλος καὶ θύρον καὶ ἔβενος καὶ ὁ τῶν γυναικῶν κόσμος καὶ τὰ ποιηλλατα καὶ αἱ βαφαὶ καὶ σύμπαντα ἀπλῶς τὰ νῦν ἐν τῇ πόλει τίμια καὶ περιμάχητα, καὶ ἔλαττόνων αὐτῶν δεήσεσθε· ὅταν δὲ ἐληλυθότες ἥτε ἐπ' ἄκρον ἀρετῆς, οὐδενός· καὶ οἰκίας μικροτέρας καὶ ἀμείνους οἰκήσετε, καὶ οὐ τοσοῦτον ὄχλον θρέψετε ἀνδραπόδων ἀργῶν καὶ πρὸς οὐδὲν χρησίμων. τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον· ὅσῳ γὰρ ἂν εὐσεβέστεροι καὶ ὀσιώτεροι γένησθε, τοσούτῳ ἔλαττων ἔσται παρ' ὑμῖν ὁ λιμβανωτὸς καὶ τὰ θυμιάματα καὶ τὰ στεφανώματα, καὶ θύσετε ἔλαττους θυσίας καὶ ἀπ' ἔλαττονος δαπάνης, καὶ τὸ πᾶν πλῆθος τὸ νῦν παρ' ὑμῖν τρεφόμενον πολὺ ἔλαττον ἔσται, καὶ ἡ σύμπασα πόλις, ὥσπερ ναῦς κουφισθεῖσα, ἀνακύψει τε καὶ πολὺ ἔσται ἔλαφροτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα. ταῦτα δὲ ταῦτα καὶ Σιβυλλαν εὐρήσετε μαντευομένην ὑμῖν καὶ Βάκιν, ελπερ ἀγαθῷ χρησμολόγῳ καὶ μάντιε ἐγενέσθην. ὡς δὲ νῦν τὰ παρόντα διάκειται, χρημάτων ἔνεκα πλήθους, ἢ πάντα πανταχόθεν εἰς ἓνα τοῦτον ἥθροισται τὸν τόπον, τρυφῆς ἐπικρατούσης καὶ πλεονεξίας, ὅμοιόν ἔστιν ὥσπερ εἰ τὴν τοῦ Πατρόσκλου πυρὰν

κοσμήσας ὁ Ἀχιλλεὺς πολλῶν μὲν ξύλων, πολλῶν δὲ σωμάτων καὶ ἐσθῆτος, ἕτι δὲ πιμελῆς τε καὶ ἔλαιον πρὸς τούτοις, παρακαλεῖ τοὺς ἀνέμους σπένδων καὶ θυσίας ὑπισχνούμενος ἐλθόντας ἐμπρῆσαι τε καὶ ἀνά-
ψι. τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐχ ἥπτον γε πέφυνεν ἐξάπτειν τὴν τῶν ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ ἀκολασίαν. οὐ μέντοι ἔλεγον ὡς χαλεπὸν αὐτοῖς παιδευθῆναι, ἐπεὶ καὶ τāλλα, ἔφην, οὐδενὸς βελτίους πρότερον ὅντες ὅσα ἐβούληθητε ὁραδίως ἐμάθετε· λέγω δὲ ἵππικὴν καὶ 10 τοξικὴν καὶ ὀπλιτικήν.

ΠΕΡΙ ΔΟΤΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ A. 436 R

Οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦσι μὲν ἐλεύθεροι εἶναι μάλιστα πάντων, καὶ φασι τὴν ἐλευθερίαν μέριστον τῶν ἀγαθῶν, τὴν δὲ δουλείαν αἰσχιστον καὶ δυστυχέστατον ὑπάρχειν, αὐτὸ δὲ τοῦτο ὅ,τι ἐστὶ τὸ ἐλεύθερον εἶναι η ὅ,τι τὸ δουλεύειν, οὐκ ἴσασι. καὶ τοίνυν οὐδὲ ποιοῦσιν οὐδέν, ὡς ἐπος εἰπεῖν, ὅπως τὸ μὲν αἰσχρὸν καὶ χαλεπὸν ἐκφεύξονται, τὴν δουλείαν, ὃ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς πολλοῦ ἄξιον εἶναι, κτήσονται, τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ τούναντίον ταῦτα πράττουσιν ἐξ ὧν 15 ἀνάγκη τοὺς ἐπιτηδεύοντας διατελεῖν δουλεύοντας τὸν ἄπαντα χρόνον καὶ μηδέποτε ἐλευθερίας ἐπιτυγχάνειν. πλὴν τούτους οὐκ ἄξιον ἴσως θαυμάσαι, ὅτι οὕτε ἐλεῖν οὕτε φυλάξασθαι δύναιντ' ἀν δ τυγ-
20 230M χάνουσιν ἀγνοοῦντες. εἰ γοῦν ἐτύγχανον ἀγνοοῦντες πρόβατον καὶ λύκον ὅ,τι ἐστὶν ἐκάτερον αὐτοῖν, ὅμως δὲ ἡγοῦντο τὸ μὲν ὠφέλιμον καὶ κτήσασθαι ἀγαθόν, τὸ δὲ βλαβερὸν καὶ ἀσύμφορον, οὐκ ἂν ἦν θαυμαστὸν

οὐδέν, εἰ τὸ μὲν πρόβατον ἐφοβοῦντο καὶ ἔφευγον
 ἐνίστε, ὡς λύκου, τὸν δὲ λύκου προσίεντο καὶ ὑπέμε-
 νον, νομίσαντες πρόβατον· ἡ γὰρ ἄγνοια τουαῦτα ἐρ-
 γάζεται τοὺς οὐκ εἰδότας καὶ ἀναγκάζει τάναντία
 φεύγειν καὶ διώκειν ὃν βούλονται καὶ τῶν συμφε- 5
 137 Rρόντων. φέρε δὴ σκεψώμεθα εἰ ἄρα τι οἱ πολλοὶ ἐπί-
 στανται περὶ ἐλευθερίας καὶ δουλείας σαφές. ἵσως
 γάρ τοι μάτην αὐτοὺς αἴτιώμεθα, οἱ δὲ παντὸς μᾶλ-
 λον ταῦτα ἴσασιν. εἰ οὖν ἐροιτό τις αὐτοὺς ὅτι ἐστὶ
 τὸ ἐλεύθερον εἶναι, φαῖεν ἂν ἵσως τὸ μηδενὸς ὑπή- 10
 κοον, ἀλλὰ πράττειν ἀπλῶς τὰ δοκοῦντα ἔαυτῷ.
 τὸν δὲ τοῦτο ἀποκρινάμενον ἐάν τις ἐπερωτᾷ, εἰ ἐν
 χροῷ χρευτὴν ὅντα μὴ προσέχειν τῷ κορυφαίῳ μηδὲ
 ὑπήκοον εἶναι αὐτοῦ, ἀλλ' ἄδειν τε καὶ ἀπάδειν,
 ὅπως ἂν αὐτῷ ἐπίῃ, τοῦτο καλὸν οἰεται εἶναι καὶ 15
 ἐλευθέριον, τὸ δὲ ἐναντίον τούτου, τὸ προσέχειν τε
 καὶ πείθεσθαι τῷ ἡγεμόνι τοῦ χροοῦ, καὶ τότε ἀρχε-
 σθαι καὶ παύεσθαι ἄδοντα δόπταν ἐκεῖνος κελεύσῃ,
 αἰσχρὸν εἶναι καὶ δουλοπρεπές, οὐκ ἂν οἷμαι διολο-
 γοῖ. οὐδὲ εἰ τις ἐρωτήσειε, πλέοντα μὴ φροντίζειν 20
 τοῦ κυβερνήτου μηδὲ ποιεῖν ἄττε ἂν ἐκεῖνος εἰπῇ, εἰ
 τὸ τοιοῦτον ἐλευθέριον οἶοιτο· οἷον κελεύσαντος κα-
 θῆσθαι ἐστάναι ἐν τῇ νηί, ἂν αὐτῷ ἐπίῃ, καὶν κε-
 λεύσῃ ἀντλεῖν ποτε ἡ συνέλκειν τὰ ἴστια, μήτ' ἀντλῆ-
 σαι μήθ' ἄψασθαι τῶν κάλων, οὐδὲ τοῦτον εἶποι ἂν 25
 ἐλεύθερον οὐδὲ ζηλωτόν, ὅτι πράττει τὰ δοκοῦντα
 αὐτῷ. καὶ μὴν τούς γε στρατιώτας οὐκ ἂν φαίη δού-
 λους εἶναι, διότι ὑπήκοοί εἰσι τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τότε
 ἀνίστανται δόπταν ἐκεῖνος προστάξῃ, καὶ σῖτον αἱ-
 ροῦνται καὶ ὅπλα λαμβάνουσι καὶ παρατάττονται καὶ 30
 ἐπίασι καὶ ἀναχωροῦσιν οὐκ ἄλλως ἢ τοῦ στρατηγοῦ
 κελεύσαντος· οὐδέ γε τοὺς κάμνοντας, ὅτι πείθονται

τοῖς ἰατροῖς, οὐδὲ τοῦτο φήσουσι δούλους εἶναι· καίτοι οὐ μικρά γε οὐδὲ ὁμόδια πείθονται αὐτοῖς, ἀλλὰ^{438 R} καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἐνίστητε προστάττουσι· κανὸν δόξη^{231 M} ποτὲ τῷ ἰατρῷ τὸν κάμνοντα δῆσαι, παραχρῆμα ἐδέ-
5 θη, κανὸν τεμεῖν ἥ καῦσαι, καυθήσεται καὶ τμηθήσε-
ται ἐφ' ὅσον ἂν ἐκείνῳ δοκῇ· ἐὰν δὲ μὴ πείθηται,
πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῷ ἰατρῷ συναγωνιοῦνται, οὐ
μόνον οἱ ἐλεύθεροι, ἀλλὰ πολλάκις οἱ τοῦ νοσοῦντος
οἰκέται αὐτοὶ καταδοῦσι τὸν δεσπότην, καὶ τὸ πῦρ
10 κομίζουσιν, ὅπως καυθήσεται, καὶ τάλλα ὑπηρετοῦσι.
μὴ οὖν οὐ φῆς ἐλεύθερον εἶναι τὸν ἄνδρα τοῦτον, ὅτι
πολλὰ καὶ ἀηδῆ ἐτέρου κελεύοντος ὑπομένει; οὐ γὰρ
δήπον τὸν Περσῶν βασιλέα Δαρεῖον οὐκ ἂν ἔφης ἐλεύ-
θερον εἶναι, ἐπειδὴ καταπεσὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου ἐν
15 κυνηγεσίοις, τοῦ ἀστραγάλου ἐκχωρήσαντος, ὑπήκουε
τοῖς ἰατροῖς ἔλκουσι καὶ στρεβλοῦσιν αὐτοῦ τὸν πόδα,
ὅπως καταστήσεται τὸ ἄρθρον, καὶ ταῦτα Αἴγυπτοις
ἀνθρώποις· οὐδ' αὖ Ξέρξην, δικηνίκα ἀναχωρῶν ἐκ
τῆς Ἑλλάδος καὶ χειμαζόμενος ἐν τῇ νηὶ πάντα ἐπεί-
30 θετο τῷ κυβερνήτῃ καὶ παρὰ τὴν ἐκείνου γνώμην
οὐκ ἐπέτρεπεν αὐτῷ οὐδὲ νεῦσαι οὐδὲ μεταβῆναι.^{439 R}
οὕκουν τὸ μηδενὸς ἀνθρώπων ὑπακούειν οὐδὲ τὸ
πράττειν ὅτι ἂν τις ἐθέλῃ ἐλευθερίαν ἔτι φήσουσιν
εἶναι. ἀλλ' ἵσως ἐροῦσιν ὅτι οὗτοι μὲν ἐπὶ τῷ αὐτῷ
25 συμφέροντι ὑπακούοντες, ὡς οἱ πλέοντες τῷ κυβερ-
νήτῃ καὶ οἱ στρατιῶται τῷ στρατηγῷ, καὶ οἱ κάμνον-
τες δὲ τῷ ἰατρῷ διὰ τοῦτο πείθονται. οὐδὲ γὰρ ἄλλ'
ἄττα προστάττουσιν οὗτοι ἥ τὰ συμφέροντα αὐτοῖς.
οἱ δέ γε δεσπόται τοῖς δούλοις οὐ ταῦτα ἐπιτάττουσιν
30 ἀ ἐκείνοις συνοίσει, ἀλλ' ὅπερ αὐτοῖς οἴονται λυσιτε-
λεῖν. τί δή; ἀρά γε συμφέρει τῷ δεσπότῃ τὸ τεθνά-
ναι τὸν οἰκέτην ἥ νοσεῖν ἥ πουνηρὸν εἶναι; οὐδεὶς ἂν

εῖποι, ἀλλὰ τούναντίον οἶμαι τό τε ξῆν καὶ ὑγιαίνειν
καὶ χοηστὸν εἶναι. τὰ αὐτὰ δὲ ταῦτα φανεῖται καὶ
τῷ οἰκέτῃ συμφέροντα· ὥστε καὶ τῷ οἰκέτῃ ὁ δεσπό-
της οὐδὲν ἡττον, ἀνπερ ἔχῃ νοῦν, τὰ συμφέροντα
ἔκείνῳ προστάξει· ταῦτα γὰρ καὶ αὐτῷ φανεῖται 5
συμφέρειν. ἀλλὰ ὑπὲρ ὅτου ἂν τις ἀργύριον κατα-
βάλῃ, οὗτος ἐξ ἀνάγκης δοῦλός ἐστιν. οὐκοῦν πολλοὶ
440R περὶ πολλῶν καὶ ἐλευθέρων καταβεβλήκασιν ἀργύ-
232M ριον, οἱ μὲν πολεμίοις, οἱ δὲ λησταῖς λύτρα διδόντες,
οἱ δέ τινες τὴν αὐτῶν τιμὴν καταβεβλήκασι τοῖς δε- 10
σπόταις, καὶ οὐ δήπον δοῦλοί εἰσιν οὗτοι αὐτῶν.
ἀλλὰ μὴν ὃν ἂν ἐξῇ ἐτέρῳ μαστιγῶσαι καὶ δῆσαι καὶ
ἀνελεῖν καὶ ἄλλο ὅτι ἂν βούληται ἐργάσασθαι, οὗτος
ἔκείνου δοῦλός ἐστι. τί δέ; οὐκ ἐξεστι τοῖς λησταῖς
ταῦτα ποιεῖν τοὺς ληφθέντας; καὶ οὐδὲν ἡττον οὐ
δοῦλοί εἰσι. τί δέ; τοῖς δικασταῖς οὐκ ἐξεστι τιμᾶν
καὶ δεσμοῦ καὶ θανάτου καὶ ἄλλου ὅτου ἂν βούλων-
ται πολλοῖς τῶν κρινομένων; καὶ οὐ δήπον δοῦλοί
εἰσιν οὗτοι. εἰ δὲ μίαν ἡμέραν, ἐν ᾧ κρίνεται ἔκα-
στος, οὐδὲν τοῦτο· καὶ γὰρ μίαν ἡμέραν ἥδη τις λέ- 20
γεται γενέσθαι δοῦλος. ἀλλὰ μὴν εἰ ἐνὶ λόγῳ συλλα-
βόντα χρὴ ἀποφήνασθαι ὡς ὅτῳ μὲν ἐξεστιν ὁ βού-
λεται πράττειν, ἐλεύθερός ἐστιν, ὅτῳ δὲ μὴ ἐξεστι,
δοῦλος, οὕτ' ἐπὶ τῶν πλεόντων οὕτ' ἐπὶ τῶν καμνόν-
των οὕτε τῶν στρατευομένων οὕτε τῶν μανθανόν-
των γράμματα ἢ κιθαρίζειν ἢ παλαίειν ἢ ἄλλην τινὰ
τέχνην ἐρεῖς αὐτό· οὐ γὰρ ἐξεστι τούτοις πράττειν
ώς αὐτοὶ ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ τε κυβερνήτης καὶ λα-
441R τοδὸς καὶ διδάσκαλος προστάττει. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῖς
ἄλλοις ἐξεστιν ἢ ἐθέλουσι ποιεῖν, ἀλλ' ἐάν τις παρὰ 30
τοὺς νόμους τοὺς κειμένους πράττῃ, ζημιώσεται.
οὐκοῦν ὅσα μὴ ἀπείρηται ὑπὸ τῶν νόμων μηδὲ προσ-

τέτακται, ὁ περὶ τούτων ἔχων αὐτὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πράττειν ὡς βούλεται ἢ μὴ ἐλεύθερος, ὁ δὲ τούτων τίνος ἀδύνατος δούλος. τί δέ; οἱεὶ σοι ἐξεῖναι, ὅσα μὴ ἀπείρηται μὲν ὑπὸ τῶν νόμων ἐγγράφως, αἰσχρὰ δὲ ἄλλως δοκεῖ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἄτοπα· λέγω δὲ οἶον τελωνεῖν ἢ πορνοβοσκεῖν ἢ ἄλλα ὅμοια πράττειν; Οὐ μὰ Δία, φαίην ἄν, οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξεῖναι τοῖς ἐλευθέροις. καὶ γὰρ περὶ τούτων ἐπίκειται ξημία τὸ μισεῖσθαι ἢ δυσχεραίνεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Τί δέ; τοῖς ἀκολάστοις ἀνθρώποις, ὅσα ποιοῦσι διὰ τὴν ἀκολασίαν, καὶ τοῖς ἀνοήτοις, ὅσα διὰ τὴν ἄνοιαν, ἢ οὐσίας ἀμελοῦντες ἢ σώματος ἢ ἀδίκως καὶ ἀγνωμόνως προσφερόμενοι ἀλλήλοις, οὐ πάντα ταῦτα ἐπιξή-^{233 M} μια τοῖς ποιοῦσίν ἐστιν; ἢ γὰρ εἰς τὸ σῶμα ἢ τὴν οὐσίαν ἢ τὸ μέγιστον τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν βλάπτονται. Τοῦτο μὲν ἀληθὲς λέγεις. Οὕκουν οὐδὲ ταῦτα ἐξεστι πράττειν; Οὐ γὰρ οὖν. Ἐνὶ δὴ λόγῳ τὰ μὲν φαῦλα καὶ ἄτοπα καὶ ἀσύμφορα οὐκ ἐξεστι πράττειν, τὰ δὲ δίκαια καὶ συμφέροντα καὶ ἀγαθὰ χρὴ φάναι ὅτι προσήκει τε καὶ ἐξεστιν; Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Οὔκοιν οὐδενὶ τά τε φαῦλα καὶ ἀσύμφορα ποιεῖν ἀξήμιον ἐστιν οὕτε Ἑλληνι οὕτε βαρβάρῳ οὕτε ὑπὲρ ὅτου τις τιμὴν δέδωκεν ἀργύριον; Οὐ γὰρ οὖν. Τὰ δέ γε ἐναντία πᾶσιν δμοίως ἐφεῖται, καὶ οἱ μὲν τὰ ἐφειμένα πράττοντες ἀξήμιοι διατελοῦσιν, οἱ δὲ τὰ κεκωλυμένα ἔημιοῦνται. ἄλλοι οὖν δοκοῦσί σοι πράττειν ἢ ἐξεστιν^{442 R} ἢ οἱ ἐπιστάμενοι ταῦτα, καὶ ἄλλοι τάναντία ἢ οἱ ἀγνοοῦντες; Οὐδαμῶς. Οὔκοιν οἱ φρόνιμοι ὅσα βούλονται πράττειν, ἐξεστιν αὐτοῖς· οἱ δὲ ἀφρόνες ἢ βούλονται οὐκ ἐξὸν ἐπιχειροῦσι πράττειν· ὥστε ἀνάγκη τοὺς μὲν φρονίμους ἐλευθέρους τε εἶναι καὶ ἐξεῖναι αὐτοῖς ποιεῖν ὡς ἐθέλουσι, τοὺς δὲ ἀνοήτους δούλους

τε εἶναι καὶ ἡ μὴ ἔξεστιν αὐτοῖς, ταῦτα ποιεῖν; Ἰσως.
 Οὐκοῦν καὶ τὴν ἐλευθερίαν χρὴ λέγειν ἐπιστήμην
 τῶν ἐφειμένων καὶ τῶν κεκωλυμένων, τὴν δὲ δου-
 λείαν ἄγνοιαν ὥν τε ἔξεστι καὶ ὥν μὴ. ἐκ δὲ τούτου
 τοῦ λόγου οὐδὲν ἂν κωλύοι τὸν μέγαν βασιλέα πάνυ 5
 μεγάλην τιάραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα δοῦλον εἶναι
 καὶ μὴ ἔξειναι αὐτῷ πράττειν μηδὲν ὥν ποιεῖ· πάντα
 γὰρ ἐπιξημίως καὶ ἀσυμφόρως πράξει· ἄλλον δέ τινα
 δοῦλον δοκοῦντα καὶ ὀνομαζόμενον οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ
 πολλάκις, ἂν οὕτω τύχῃ, πεπραμένον, εἰ δὲ ἄρα τοῦτο 10
 συμβαίνοι, πέδας πάνυ παχείας ἔχοντα, μᾶλλον ἐλεύ-
 θερον εἶναι τοῦ μεγάλου βασιλέως. ἐμοὶ μὲν σφόδρα
 δοκεῖ ἄτοπον, εἰ πέδας ἔχων τις ἢ ἐστιγμένος ἢ ἐν μυ-
 λῶνι ἀλῶν ἐλεύθερος ἔσται μᾶλλον τοῦ μεγάλου βα-
 σιλέως. Τί δέ; ἐν Θράκῃ γέγονας; Ἔγωγε. ἑόρακας 15
 οὖν ἐκεῖ τὰς γυναικας τὰς ἐλευθέρας στιγμάτων με-
 στάς, καὶ τοσούτῳ πλείονα ἔχουσας στίγματα καὶ ποι-
 234 Μ κιλώτερα ὅσω ἂν βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων δοκῶσι;
 Τί οὖν δὴ τοῦτο; Ὄτι βασίλισσαν, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν
 443 R κωλύει ἐστιγμένην εἶναι, βασιλέα δὲ οἵει κωλύειν; σὺ 20
 τοίνυν οὐδὲ περὶ ἐκείνου τοῦ ἔθνους ἀκήκοας, παρ'
 οἷς ὁ βασιλεὺς ἐν πύργῳ πάνυ ὑψηλῷ φυλάττεται, καὶ
 οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ πύργου; εἰ δέ
 γε ἡκηρόεις, ἡπίστω ἂν ὅτι καὶ περιεργμένον ἔστιν
 εἶναι βασιλέα. καὶ τυχὸν ἥκουες ἂν ἐκείνων τῶν ἀν- 25
 θρώπων θαυμαζόντων, εἰ διηγοῦ σὺ περὶ τοῦ Περσῶν
 βασιλέως, καὶ ἀπιστούντων ὅτι ἔστι τις βασιλεὺς πε-
 φιελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ὅποι βούλεται ἀπιών.
 Ἀλλὰ δεδεμένον οὐκ ἀποδεῖξεις βασιλέα; Οὐ τῶν γε
 ἀνθρώπων τυχόν· ἐπεὶ ὁ γε τῶν θεῶν βασιλεὺς προ- 30
 τος καὶ πρεσβύτατος δέδεται, ὡς φασιν, εἰ χρὴ πι-
 στεύειν Ἡσιόδῳ τε καὶ Ὁμήρῳ καὶ ἄλλοις σοφοῖς ἀν-

δράσιν, οὐ περὶ Κρόνου ταῦτα λέγουσι, καὶ μὰ Δία
οὐχ ὑπ' ἔχθροῦ ἀδίκως παθόντα τοῦτο, ἀλλ' ὑπὸ⁵
τοῦ δικαιοτάτου καὶ φιλτάτου, δῆλον ὅτι ὡς βασιλικὰ
καὶ συμφέροντα ἐκείνῳ δρῶντος. οἱ δὲ τοῦτο μὲν
ἀγνοοῦσι καὶ οὐδέποτ' ἀν οἰηθεῖεν πτωχὸν ἥδεσμώτην
ἥ ἄδοξον γενέσθαι βασιλέα, καίτοι τὸν Ὀδυσσέα
ἀκούοντες ὅτι πτωχὸς ὢν καὶ τὸν μηνστῆρας αἴτων
οὐδὲν ἥπτον βασιλεὺς ἦν καὶ τῆς οἰκίας κύριος· ὁ δὲ^{444 R}
Ἀντίνους καὶ ὁ Εὐρύμαχος, οὓς Ὀμηρος ὠνόμαξε βα-¹⁰
σιλέας, ἄθλιοι καὶ δυστυχεῖς. ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὡς
ἔφην, ἀγνοοῦσι· σημεῖα δὲ αὐτοῖς περιτιθέασι τιάρας
καὶ σκῆπτρα καὶ διαδήματα, μὴ λάθωσι βασιλεῖς ὄν-
τες· ὥσπερ οἶμαι τοῖς βοσκήμασι χαρακτῆρας ἐπιβάλ-
λουσιν οἱ δεσπόται, ὅπως ἐπίσημα ἔσται. τοιγαροῦν
15 ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὅπως μὲν ἔξει μόνος ὁρθὴν τὴν
τιάραν ἐφρόντιζε, καὶ εἰ τις ἄλλος τοῦτο ἐποίησεν,
εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀποθνήσκειν αὐτόν, ὡς οὐκ ἐνὸν
οὐδὲ σύμφέρον ἐν τοσαύταις μυριάσιν ἀνθρώπων δύο
εῖναι φοροῦντας τιάρας ὁρθάς· ὅπως δὲ τὴν γυνώμην
20 ὁρθὴν ἔξει καὶ μηδεὶς ἄλλος φρονήσει αὐτοῦ σοφώτε-
ρον οὐδὲν αὐτῷ ἔμελεν. μὴ οὖν, ὥσπερ τῆς βασιλείας
τῆς τότε τοιαῦτα ὑπῆρχε σημεῖα, καὶ νῦν δέη τῆς
ἐλευθερίας τοιαῦτα ὑπάρχειν σύμβολα καὶ βαδίζειν
πᾶλον ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἄλλως δὲ οὐ δυνησό-^{235 M}
μεθα γνῶναι τὸν ἐλεύθερον ἥ τὸν δοῦλον.

ΠΕΡΙ ΔΟΤΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ B.^{445 R}

25 Ἀλλὰ μὴν ἐναγχος παρεγενόμην τισὶ διαμφισβη-
τοῦσι περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας, οὐκ ἐπὶ δικαστῶν
οὐδὲν τῇ ἀγορᾷ, οὐτωσὶ δὲ κατ' οἰκίαν ἐπὶ χρόνον

πάμπολν. καὶ παρησαν ἐκατέρῳ τοῖν ἀνδροῖν οὐκ
ὸλίγοι σπουδάζοντες. ἐτύγχανον γὰρ ὑπὲρ ἄλλων
πρότερον ἀντιλέγοντες, ὡς ἐμοὶ δοκοῦσιν· ἡττώμενος
δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἄτερος καὶ διαπορῶν εἰς λοιδορίαν
ἐτράπετο, ὥσπερ εἶωθε τοῦτο συμβαίνειν πολλάκις, 5
καὶ ὥνείδισεν ὡς οὐκ ἐλεύθερον ὅντα τὸν ἔτερον. καὶ
ὅς πάνυ πράτις ἐμειδίασέ τε καὶ εἶπε, Πόθεν δὲ ἔστιν,
ὦ ἄριστε, εἰδέναι ὅστις δοῦλος ἢ ὅστις ἐλεύθερος;
Ναὶ μὰ Δία, ἔφη· ἐπίσταμαι γοῦν ἐμαυτὸν μὲν ἐλεύ-
θερον ὅντα καὶ τούτους ἅπαντας, σοὶ δὲ οὐδὲν προσ- 10
ῆκον ἐλευθερίας. καὶ τινὲς τῶν παρόντων ἐγέλασαν.
καὶ ὃς οὐδέν τι μᾶλλον ἡσχύνθη, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἀν-
δρεῖοι ἀλεκτρυόνες πρὸς τὴν πληρὴν ἐπεγείρονται
καὶ θαρροῦσι, κάκεῖνος ἐπηγέρθη καὶ ἐθάρρησε πρὸς
τὴν λοιδορίαν, καὶ ἥρετο αὐτὸν ὁπόθεν τοῦτο ἐπίστα- 15
ται τὸ περί τε αὐτοῦ καὶ περὶ ἐκείνου. "Οτι, ἔφη, τὸν
μὲν ἐμαυτοῦ πατέρα ἐπίσταμαι Ἀθηναῖον ὅντα, εἶπερ
τις ἄλλος, τὸν δὲ σὸν οἰκέτην τοῦ δεῖνος, εἴπων τοῦ-
νομα. καὶ ὃς, Τί οὖν, εἶπε, κατὰ τοῦτο κωλύει με ἐν
Κυνοσάργει ἀλείφεσθαι μετὰ τῶν νόθων, εἶπερ ἐκ 20
μητρὸς ἐλευθέρας, ἵστις δὲ καὶ ἀστῆς, τυγχάνω γεγο-
νὼς καὶ πατρὸς οὗ σὺ φήσ; ἢ οὐ πολλαὶ ἀσταὶ γυναῖ-
κες δι' ἐρημίαν τε καὶ ἀπορίαν, αἱ μὲν ἐκ ξένων ἐκύη-
σαν, αἱ δὲ ἐκ δούλων, τινὲς μὲν ἀγνοοῦσαι τοῦτο, τινὲς 25
δὲ καὶ ἐπιστάμεναι; καὶ οὐδεὶς δοῦλός ἐστιν, ἀλλὰ
μόνον οὐκ Ἀθηναῖος, τῶν οὕτω γεννηθέντων. Ἀλλ'
ἔγώ σου, ἔφη, καὶ τὴν μητέρα ἐπίσταμαι ὁ μόδουλον
τοῦ πατρός. Εἶεν, ἔφη· τὴν δὲ σαυτοῦ οἶσθα; Πάνυ
μὲν οὖν· ἀστὴν ἐξ ἀστῶν καὶ προῖκα ἴκανην ἐπενη-
νεγμένην. Ἡ καὶ ἔχοις ἀν ὅμόσας εἰπεῖν εἰ ἐξ οὗ φη- 30
σιν ἐκείνη, ἐκ τούτου γέγονας; ὁ μὲν γὰρ Τηλέμαχος
οὐ πάνυ ἡξίου διατείνεσθαι ὑπὲρ Πηνελόπης τῆς Ἰκα-

ρίου, σφόδρα σώφρονος δοκούσης γυναικός, ὅτι ἀληθῆ λέγει τὸν Ὀδυσσέα ἀποφαίνουσα αὐτοῦ πατέρα· σὺ δὲ οὐ μόνον ὑπὲρ σαυτοῦ ἂν καὶ τῆς σῆς μητρός, ἐὰν πελεύσῃ σέ τις, ὁμόσαις, ὡς ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ περὶ 5 δούλης ἡστινοσοῦν, ἐξ ὅτου ποτὲ ἐκύησεν, ὥσπερ ἦν λέγεις ἐμὴν εἶναι μητέρα. ἀδύνατον γάρ σοι δοκεῖ εἶναι ἐξ ἄλλου ἀνδρὸς κυῆσαι ἐλευθέρου ἥ καὶ τοῦ αὐτῆς δεσπότου. οὐ πολλοὶ Ἀθηναίων συγγίγνονται θεραπαίναις αὐτῶν, οἱ μέν τινες κρύφα, οἱ δὲ καὶ φα-
10 νερῶς; οὐ γὰρ δήπου βελτίους εἰσὶ πάντες τοῦ Ἡρα-
κλέους, ὃς οὐδὲ τῇ Ἰαρδάνου δούλῃ συγγενέσθαι ἀπη-
ξίσωσεν, ἐξ ἣς ἐγένοντο οἱ Σάρδεων βασιλεῖς. ἔτι δὲ
οὐ δοκεῖ σοι, ὡς ἔοικε, Κλυταιμνήστρα, Τυνδάρεω
μὲν θυγάτηρ, γυνὴ δὲ Ἀγαμέμνονος, μὴ μόνον Ἀγα-
15 μέμνονι συνεῖναι τῷ αὐτῆς ἀνδρὶ, ἀλλὰ καὶ ἀποδημή-
σαντος ἐκείνου Ἀλγίσθῳ συγγενέσθαι, καὶ Ἀερόπη ἥ
Ἀτρέως γυνὴ τὴν Θυέστου προσδέξασθαι διαιλίαν, καὶ
ἄλλαι πολλαὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν ἐνδόξων καὶ πλου-
σίων ἀνδρῶν γυναῖκες ἐτέροις συγγίγνεσθαι καὶ
20 παῖδας ἐνίστε ἐξ ἐκείνων ποιεῖσθαι· ἦν δὲ σὺ λέγεις 417
θεράπαιναν οὗτον πάνυ ἀκριβῶς φυλάττειν τὰ πρὸς
τὸν ἀνδρα τὸν αὐτῆς, ὥστε μὴ ἂν ἐτέρῳ συγγενέσθαι;
ἔτι δὲ καὶ περὶ σαυτοῦ καὶ περὶ ἐμοῦ διαβεβαιοῖς ὡς
ἐκάτερος ἡμῶν ἐστι τῆς δοκούσης καὶ λεγομένης μη-
25 τρός; καίτοι πυλλοὺς Ἀθηναίων ἔχοις ἂν εἰπεῖν καὶ
τῶν πάνυ γνωρίμων, οἱ ἐφάνησαν ὕστερον οὐ μόνον
πατρός, ἀλλὰ καὶ μητρός, οὐχ ἣς ἐλέγοντο, ὑποβοι-
μαῖοι ποθεν τραφέντες. καὶ ταῦτα σὺ ἐκάστοτε ὁρᾶς
δεικνύμενα καὶ λεγόμενα ὑπὸ τῶν κωμῳδοιδασκάλων
30 καὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις, καὶ ὅμως οὐδὲν ἥττον ἴσχυροι-
237 Μ.
ξει καὶ περὶ σαυτοῦ καὶ περὶ ἐμοῦ, ὡς εὖ εἰδὼς ὅπως
γεγόναμεν καὶ ἐκ τίνων. οὐκ οἰσθα, ἔφη, ὅτι κακηγο-

ρίας δίδωσιν ὁ νόμος γράψασθαι τοῦτον, ὃς ἂν βλασ-
 φημῇ τινα οὐκ ἔχων ἀποδεῖξαι περὶ ὃν λέγει σαφὲς
 οὐδέν; καὶ ὅς, Ἐπίσταμαι γάρ, ἔφη, ὅτι αἱ μὲν ἐλεύ-
 θεραι γυναικες ὑποβάλλονται πολλάκις δι' ἀπαιδίαν,
 ὅταν μὴ δύνωνται αὐτὰλ κυῆσαι, βουλομένη κατασχεῖν 5
 ἐκάστη τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς καὶ τὸν οἶκον, καὶ ἡμια
 οὐκ ἀποροῦσαι διόπθεν τοὺς παιδας θρέψωσι· τὰς δὲ
 δούλας τούναντίον, τὰς μὲν πρὸ τοῦ τόκου διαφθει-
 ρούσας, τὰς δὲ ὕστερον, ἐὰν δύνωνται λαθεῖν, τὸ γε-
 νόμενον, ἐνίστε καὶ τῶν ἀνδρῶν συνειδότων, ὅπως 10
 μὴ πράγματα ἔχωσι παιδοτροφεῖν ἀναγκαῖόμεναι πρὸς
 τῇ δουλείᾳ. Ναὶ μὰ Δία, ἔφη. Πλήν γε τῆς Οἰνέως
 τοῦ Πανδίονος, εἶπε, νόθου παιδός· ὁ γὰρ ἐκείνου
 νομεὺς ὁ ἐν ταῖς Ἐλευθεραῖς καὶ ἡ γυνὴ ἡ τοῦ νο-
 μέως οὐ μόνον οὐκ ἔξετίθεσαν αὐτοὶ γεννήσαντες, 15
 ἀλλὰ καὶ ἀλλότρια εὑρόντες ἐν τῇ ὁδῷ παιδία, οὐκ εἰ-
 δότες ὅτου ποτὲ ἥσαν, ἀνελόμενοι ἔτρεφον ὡς αὐτῶν,
 καὶ οὐδὲ ὕστερον ἐκόντες οὐδέποτε ὠμοιλόγησαν ὅτι
 ἀλλότριοι ἥσαν. σὺ δ' ἵσως καὶ τὸν Ζῆθον καὶ τὸν
 Ἀμφίονα ἐλοιδόρεις ἄν, πρὶν φανεροὺς γενέσθαι, καὶ
 διώμυνυσσο ὡς περὶ δούλων τῶν τοῦ Διὸς υἱέων. καὶ
 ὃς γελάσας πάνυ εἰρωνικᾶς, Τοὺς τραγῳδούς, ἔφη,
 καλεῖς μάρτυρας. Οἷς γε πιστεύουσιν, εἶπεν, οἱ Ἑλ-
 ληνες· οὓς γὰρ ἐκεῖνοι ἀποδεικνύοντιν ἥρωας, τού-
 τοις φαίνονται ἐναγίζοντες ὡς ἥρωας, καὶ τὰ ἥρωα 25
 ἐκείνοις φύκοδομημένα ἰδεῖν ἔστιν. ὅμως δὲ ἐννόησον,
 εἰ βούλει, καὶ τὴν Φοργίαν τὴν Πριάμον δούλην, ἡ
 τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τῇ Ἱδῃ ἔξέθρεψεν ὡς αὐτῆς υἱέα,
 λαβοῦσα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς βουκόλου ὄντος, καὶ τὴν
 παιδοτροφίαν οὐ χαλεπῶς ἔφερε. Τήλεφον δὲ τὸν 30
 Αὔγης καὶ Ἡρακλέους οὐχ ὑπὸ γυναικός, ἀλλ' ὑπὸ
 ἔλαφου τραφῆναι λέγουσιν. ἡ δοκεῖ σοι ἔλαφος μᾶλ-

λον ἐλεῆσαι ἀν βρέφοις καὶ ἐπιθυμῆσαι τρέφειν η ἄνθρωποις, ἐὰν τύχη δούλη οὖσα; φέρε δὴ πρὸς θεῶν, εἰ δὲ δὴ προσομοιογήσαιμί σοι τούτους εἶναι μου γο-^{238M} νέας, οὓς σὺ φῆς, πόθεν οἶσθα περὶ τῆς ἐκείνων δουλείας; η καὶ τοὺς γονέας αὐτῶν ἡπιστω σαφῶς καὶ ἔτοιμος εῖ καὶ περὶ ἐκείνων κατόμνυσθαι ἐκατέρουν ὅτι ἔξ ἀμφοῖν δούλοιν γεγόνασιν ἀμφότεροι, καὶ τοὺς ἔτι πρότερον καὶ ἔξ ἀρχῆς ἀπαντας; δῆλον γάρ ὡς ἐάνπερ ἐλεύθερος η τις τῶν ἐκ τοῦ γένους, οὐκέτι οἶόν 10. τε τοὺς ἀπ' ἐκείνου δούλους ὁρθῶς νομίζεσθαι. τοῦτο δὲ οὐ δυνατόν ἐστιν, ὡς βέλτιστε, ὡς φασιν, ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος εἶναι τι γένος ἀνθρώπων, ἐν ὃ οὐκ ^{449R} ἀπειροι μὲν ἐλεύθεροι γεγόνασιν, οὐκ ἐλάττους δὲ τούτων οἱ δεδουλευκότες· καὶ νὴ Δία τύραννοι καὶ 15 βασιλεῖς καὶ δεσμῶται καὶ στιγματίαι καὶ κάπηλοι καὶ σκυτοτόμοι, καὶ τἄλλα ὅσα ἐν ἀνθρώποις ἐστίν, ἀπάσις μὲν ἐργασίας, ἀπαντας δὲ βίους, ἀπάσας δὲ τύχας καὶ συμφορὰς μετηλλαχότες. η οὐκ οἶσθα ὅτι τούτου ἐνεκεν τὰ τῶν ἡρώων λεγομένων γένη εὑθὺς εἰς θεοὺς 20 οἱ ποιηταὶ ἀναφέρουσιν, ὥστε μηκέτι ἔξετάξεσθαι τὰ πρότερον; καὶ τούς γε πλείονας αὐτῶν φασιν ἐκ Διὸς γεγονέναι, ἵνα μὴ αὐτοῖς οἵ τε βασιλεῖς καὶ οἱ οἰκισταὶ τῶν πόλεων καὶ ἐπώνυμοι εἰς τοιαῦτα ἐμπίπτωσιν, ἂ δοκεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ὄνειδη εἶναι. ὥστε, εἴπερ 25 οὕτως ἔχει τὰ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἡμεῖς τε καὶ ἄλλοι σοφότεροι ἡμῶν φασιν, οὐδὲν ἀν μᾶλλον σοι προσήκοι ἐλεύθερας κατὰ γένος η ὅτῳοῦν τῶν σφόδρα δοκούντων οἰκετῶν· εἰ μὴ ἄρα καὶ σὺ φθάσεις ἀναγαγὼν εἰς Δία η Ποσειδῶνα η Ἀπόλλωνα τοὺς σαν- 30 τοῦ προγόνους· οὐδέ γε ἐμοὶ δουλείας. Τὸ μὲν τούτυν, ἔφη, τοῦ γένους καὶ τὸ τῶν προγόνων ἐῶμεν, ἐπειδὴ οὕτω σοι δοκεῖ ἀστάθμητον εἶναι· ἵσως γάρ

τοι ἀναφανήσει ὥσπερ Ἀμφίων καὶ Ζῆθος καὶ Ἀλέ-
 450 R ξανδρος ὁ Πριάμου γεγονώς. ἀλλὰ σέ γε αὐτὸν πάν-
 τες ἐπιστάμεθα δουλεύοντα. Τί δέ; εἶπε, δοκοῦσί
 σοι πάντες οἱ δουλεύοντες δοῦλοι, ἀλλὰ οὐ πολλοὶ
 αὐτῶν ἐλεύθεροι ὄντες καὶ ἀδίκως; ὡν τινες ἥδη 5
 239 Μ καὶ εἰς δικαστήριον εἰσελθόντες ἀπέδειξαν ἐλευθέ-
 ρους ὄντας ἑαυτούς, οἱ δέ τινες καὶ ἀνέχονται μέχρι
 παντός, οὐκ ἔχοντες ἀποδεῖξαι φανερῶς περὶ τῆς
 ἐλευθερίας ἣ οἷς ἀν μὴ χαλεποὶ ὕσιν οἱ λεγόμενοι
 αὐτῶν δεσπόται. ἐπεὶ φέρε, Εὔμαιος, ὁ Κτησίου τοῦ 10
 'Ορμένου ἀνδρὸς πάνυ ἐλευθέρου καὶ πλουσίου παῖς,
 οὐκ ἐδούλευεν ἐν Ἰθάκῃ παρ' Ὁδυσσεῖ καὶ Λαέρτῃ;
 καὶ ἐνὸν αὐτῷ ἀποπλεῦσαι πολλάκις οἴκαδε, εἰ ἐβού-
 λετο, οὐδέποτε ἤξιος. τί δέ; Ἀθηναῖοι πολλοὶ τῶν
 ἐν Σικελίᾳ ληφθέντων οὐκ ἐδούλευον ἐν Σικελίᾳ καὶ 15
 ἐν Πελοποννήσῳ ἐλεύθεροι ὄντες, καὶ ἐν ἄλλαις πολ-
 λαῖς μάχαις οἱ ἀεὶ αἰχμάλωτοι γιγνόμενοι οἱ μὲν χρό-
 νον τινά, ἔως ἂν εὗροσι τοὺς λυσομένους, οἱ δὲ μέχρι
 παντός; δόποτε καὶ ὁ Καλλίου νίος ἐδοξε δουλεῦσαι
 πολὺν χρόνον ἐπὶ Θράκης μετὰ τὴν μάχην, ἣν Ἀθη- 20
 ναῖοι περὶ Ἀκανθον ἡττήθησαν· ὥστε καὶ ὕστερον
 διαφυγὼν καὶ ἀφικόμενος ἡμφισβήτει τοῦ κλήρου
 τοῦ Καλλίου καὶ πολλὰ πράγματα παρεῖχε τοῖς συγ-
 γενέσιν, ἐκεῖνος μὲν οἶμαι ψευδόμενος· ἦν γὰρ οὐχ
 νίος, ἀλλ' ἐπποκόμος Καλλίου, τὴν δὲ ὅψιν ὅμοιος 25.
 τῷ τοῦ Καλλίου μειρακίῳ, ὃ ἔτυχεν ἐν τῇ μάχῃ τελευ-
 τῆσαν· ἔτι δὲ ἡλλήνιξεν ἀκοιβῶς καὶ γράμματα ἡπί-
 στατο. ἀλλὰ ἔτεροί γε μυρίοι τοῦτο πεπόνθασιν· ἐπεὶ
 451 R καὶ τῶν νῦν ἐνθάδε δουλευόντων οὐκ ἀπογιγνώσκω
 πολλοὺς εἶναι ἐλευθέρους. οὐ γὰρ ἐὰν μὲν Ἀθηναίων 30
 τις ἀλοὺς κατὰ πόλεμον εἰς Πέρσας ἀπαχθῆ ἢ καὶ νὴ
 Δία ἐὰν εἰς Θράκην ἣ Σικελίαν ἀχθεὶς ἀπεμποληθῆ,

φήσομεν ἐλεύθερον ὅντα δουλεύειν· ἐὰν δὲ Θρᾳκῶν τις ἡ Περσῶν μὴ μόνον ἔξ ἐλευθέρων γεγονὼς ἐκεῖ δεῦρο ἀχθῆ, ἀλλὰ καὶ δυνάστου τινὸς ἡ βασιλέως υἱός, οὐχ ὁμοιογήσομεν ἐλεύθερον εἶναι. οὐκ οἰσθα τὸν 5 Ἀθήνησιν, ἔφη, νόμον, παρὰ πολλοῖς δὲ καὶ ἄλλοις, ὅτι τὸν φύσει δούλον γενόμενον οὐκ ἔἄ μετέχειν τῆς πολιτείας; τὸν δὲ Καλλίου υἱόν, εἴπερ ὅντως ἐσώθη τότε ἀλούς, ἀφικόμενον ἐκ Θρᾳκῆς, συχνὰ ἔτη γεγονότα ἐκεῖ καὶ πολλάκις μεμαστιγωμένον οὐδεὶς ἂν 10 ἥξειν τῆς πολιτείας ἀπελαύνειν· δόποτε καὶ ὁ νόμος οὕ φησι δούλους γεγονέναι τοὺς ἀδίκως δου-^{240M} λεύσαντας. τί δὲ καὶ ποιοῦντά με ἐπίστασαι πρὸς θεῶν ἡ τί πάσχοντα, ὅτι με φῆσι ἐπίστασθαι δουλεύοντα; Τρεφόμενον ἔγωγε ὑπὸ τοῦ δεσπότου καὶ ἀκο-¹⁵ λουθοῦντα ἐκείνῳ καὶ ποιοῦντα ὅτι ποτ' ἐκεῖνος προστάττοι· εἰ δὲ μή, παιόμενον. Οὕτω μέν, ἔφη, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀποφαίνεις δούλους τῶν πατέρων. καὶ γὰρ ἀκολουθοῦσι πολλοῖς τῶν πενήτων καὶ εἰς γυμνάσιον βαδίζονται καὶ ἐπὶ δεῖπνον, καὶ τρέφονται 20 πάντες ὑπὸ τῶν πατέρων καὶ παίονται πολλάκις ὑπ'^{452R} αὐτῶν, καὶ πείθονται ὅτι ἂν ἐκεῖνοι προστάττωσιν αὐτοῖς. καίτοι ἔνεκα τοῦ πείθεσθαι καὶ πληγὰς λαμβάνειν καὶ τῶν γραμματιστῶν οἰκέτας φῆσεις τοὺς παρ' αὐτοῖς μανθάνοντας καὶ τοὺς παιδοτρίβας δε-²⁵ σπότας εἶναι τῶν μαθητῶν ἡ τοὺς ἄλλο τι διδάσκοντας· καὶ γὰρ προστάττουσιν αὐτοῖς καὶ τύπτουσι μὴ πειθομένους. Νὴ Δι', ἔφη· ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῖς παιδοτρίβαις οὐδὲ τοῖς ἄλλοις διδασκάλοις δῆσαι τοὺς μαθητὰς οὐδὲ ἀποδόσθαι οὐδέ γε εἰς μυλῶνα ἐμβαλεῖν· 30 τοῖς δέ γε δεσπόταις ἄπανται ταῦτα ἐφειμένα ἔστιν. "Ισως γὰρ οὐκ οἰσθα ὅτι παρὰ πολλοῖς καὶ σφόδρᾳ εὐνομούμενοις ταῦτα ἂ λέγεις ἔξεστι τοῖς πατράσι περὶ

τοὺς νιέας, καὶ δὴ καὶ, ἐὰν βούλωνται, καὶ ἀποδίδοσθαι,
καὶ ὁ ἔτι τούτων χαλεπώτερον· ἐφεῖται γὰρ αὐτοῖς
ἀποκτεῖναι μήτε κοίναντας μήτε ὅλως αἰτιασμένους·
· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἡττον οὐ δοῦλοι εἰσι τῶν πατέρων,
ἀλλὰ νιεῖς. εἰ δὲ δὴ ὅτι μάλιστα ἐδούλευνον καὶ δοῦ-
λος ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχον δικαίως, τί με, ἔφη, κωλύει νῦν
ἐλεύθερον εἶναι μηδενὸς ἔλαττον, σὲ δὲ αὖ τούτων
παντὸς μᾶλλον; Ἐγὼ μέν, εἶπεν, οὐχ ὅτῳ ὅπως ἐλεύ-
θερος ὃν δοῦλος ἔσομαι· σὲ δὲ οὐκ ἀδύνατον ἐλεύθε-
ρον γεγονέναι, ἀφέντος τοῦ δεσπότου. Τί δέ, ὡς λῶ-
στε, ἔφη, οὐδεὶς ἀν γένοιτο ἐλεύθερος μὴ ὑπὸ τοῦ δε-
σπότου ἀφεθείς; Πῶς γάρ; εἶπεν. Ὅπως Ἀθηναίων
ψηφισαμένων μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην τοὺς
συμπολεμήσοντας οἰκέτας ἐλεύθερους εἶναι, εἰ πρού-
βη ὁ πόλεμος, ἀλλὰ μὴ διελύσατο θάττον ὁ Φίλιππος
πρὸς αὐτούς, πολλοὶ ἀν τῶν Ἀθήνησιν οἰκετῶν ἦ μι-
κροῦ πάντες ἐλεύθεροι ἦσαν, οὐχ ὑπὸ τοῦ δεσπότου
ἔκαστος ἀφεθείς. Ἔστω τοῦτό γε, εἰ δημοσίᾳ σε ἡ πό-
λις ἐλευθερώσει. Τί δέ; ἐμαυτὸν οὐκ ἀν σοι δοκῶ
ἐλευθερῶσαι; Εἰ γε ἀργύριον ποθεν παταβάλοις τῷ
δεσπότῃ, οὐ τοῦτον φημι τὸν τρόπον, ἀλλὰ ὅνπερ
Κῦρος οὐ μόνον ἐαυτόν, ἀλλὰ καὶ Πέρσας ἄπαντας
ἡλευθέρωσε, τοσοῦτον ὄχλον, οὕτε ἀργύριον οὐδενὶ
παταβαλὼν οὕτε ὑπὸ τοῦ δεσπότου ἀφεθείς. ἢ οὐκ
οἰσθα ὅτι λυχνοποιὸς ἦν Κῦρος Ἀστυάγονς, καὶ ὅποτε
μὲν ἐδυνήθη καὶ ἐδοξεν αὐτῷ, ἐλεύθερος ἄμα καὶ βα-
σιλεὺς ἐγένετο τῆς Ἀσίας ἀπάσης; Εἰεν· ἐμὲ δὲ πῶς
φῆσι δοῦλον ἀν γενέσθαι; Ὅτι μυρίοι δήπου ἀποδί-
δονται ἐαυτοὺς ἐλεύθεροι ὄντες, ὥστε δουλεύειν κατὰ
συγγραφὴν ἐνίστε ἐπ' οὐδενὶ τῶν μετρίων, ἀλλ' ἐπὶ
πᾶσι τοῖς χαλεπωτάτοις. τέως μὲν οὖν προσείχον τοὺς

λόγοις οἱ παρόντες, ὡς οὐ μετὰ σπουδῆς λεγομένοις μᾶλλον ἢ μετὰ παιδιᾶς· ὕστερον δὲ ἐφιλονείκουν, καὶ ἐδόκει ἄτοπον εἶναι, εἰ μηδὲν ἔσται εἰπεῖν τεκμήριον, ὥς τις ἀναμφιλόγως διακρίνῃ τὸν δοῦλον ἀπὸ τοῦ ἐλευθέρου, ἀλλ᾽ εὐμαρεῖς ἔσοιτο περὶ παντὸς ἀμφισβητεῖν καὶ ἀντιλέγειν. ἀφέντες οὖν ὑπὲρ ἐκείνου σκοπεῖν καὶ τῆς ἐκείνου δουλείας ἐσκόπουν ὅστις εἴη δοῦλος. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς, ὃν ἂν τις ἢ κεκτημένος κν-454 R
 φέρει, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν αὐτοῦ χρημάτων ἢ βοσκημά-
 10 των, ὥστε ἔξειναι αὐτῷ χρῆσθαι ὅ, τι βούλεται, οὗτος ὁρθῶς λέγεσθαι τε καὶ εἶναι δοῦλος τοῦ κεκτημένου. πάλιν οὖν ἡμερισβήτει ὁ περὶ τῆς δουλείας ἀντιλέγων ὅ, τι ποτὲ εἴη τὸ κύριον τῆς κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίαν καὶ χωρίον καὶ ἔπον καὶ βοῦν πολλοὺς ἥδη φανῆναι
 15 τῶν κεκτημένων πολὺν χρόνον οὐ δικαίως ἔχοντας, ἐνίους δὲ καὶ παρὰ τῶν πατέρων παφειληφότας. οὕτω δὴ καὶ ἄνθρωπον εἶναι ἀδίκως κεκτῆσθαι. καὶ γὰρ δὴ τῶν κτισμένων τοὺς οἰκέτας, ὥσπερ καὶ τἄλλα σύμ-
 παντα, οἱ μὲν παρ' ἄλλων λαμβάνοντις ἢ χαρισαμένους 242 M
 20 τινὸς ἢ κληρονομήσαντες ἢ πριάμενοι, τινὲς δὲ ἐξ ἀρ-
 χῆς τοὺς παρὰ σφίσι γεννηθέντας, οὓς οἰκογενεῖς παλοῦσι. τρίτος δὲ κτήσεως τρόπος, ὅταν ἐν πολέμῳ λαβὼν αἰχμάλωτον ἢ καὶ λησάμενος, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἔχῃ καταδονλωσάμενος, ὥσπερ οἷμαι πρεσβύ-
 25 τατος ἀπάντων ἔστι. τοὺς γὰρ πρώτους γενομένους δούλους οὐκ εἰκὸς ἐκ δούλων φῦναι τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ ὑπὸ ληστείας ἢ πολέμῳ κρατηθέντας οὕτως ἀναγκασθῆναι δουλεύειν τοῖς λαβοῦσιν. οὐκοῦν οὗτος ὁ παλαιτατος τρόπος, ἐξ οὗ πάντες οἱ λοιποὶ ἥρτηνται,
 30 σφόδρα ἀσθενῆς καὶ οὐδὲν ἔχων ἰσχυρόν. ὅταν γάρ ποτε δυνηθῶσιν ἐκεῖνοι πάλιν ἀποφυγεῖν, οὐδὲν κω-455 R
 λύει ἐλευθέρους εἶναι αὐτούς, ὡς ἀδίκως δουλεύον-

τας· ὥστε οὐδὲ πρότερον ποτε δοῦλοι ἡσαν. ἐνίστε
 δὲ οὐ μόνον αὐτοὶ ἀπέφυγον τὴν δουλείαν, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς δεσπότας κατεδουλώσαντο. κάντανθα ἥδη, φα-
 σίν, ὁστράκου μεταπεσόντος ἅπαν γίγνεται τούναν-
 τίον τῶν πρότερον. εἶπεν οὖν τις τῶν παρόντων ὅτι
 ἔκεινοι μὲν αὐτοὶ ἵσως οὐκ ἀν λέγοιντο δοῦλοι, τοῖς
 δὲ ἔξ ἔκεινων γενομένοις καὶ τοῖς δευτέροις καὶ τοῖς
 τρίτοις κυρίως ἀν ἥδη προσήκοι τοῦ ὄνοματος. Καὶ
 πῶς; εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀλῶναι ποιεῖ δουλεύειν, αὐτοῖς
 τοῖς ἑαλωκόσι μᾶλλον τούτου προσήκοι ἀν ἥ τοῖς ἔξ
 ἔκεινων. εἰ δὲ τὸ ἐκ δούλων γεγονέναι, δῆλον ὅτι ἔξ
 ἑλευθέρων ὄντες τῶν ἑαλωκότων οἱ μετ' αὐτοὺς οὐκ
 ἀν εἶν οἰκέται. καὶ γὰρ δὴ δρῶμεν ἔκεινους Μεση-
 νίους, δι' ὅσων ἐτῶν οὐ μόνον τὴν ἑλευθερίαν, ἀλλὰ
 καὶ τὴν χώραν ἔκομίσαντο τὴν αὐτῶν. ἐπεὶ γὰρ ἡττή-
 θησαν ἐν Λεύκτροις ὑπὸ Θηβαίων Λακεδαιμόνιοι,
 στρατεύσαντες εἰς Πελοπόννησον Θηβαῖοι μετὰ τῶν
 συμμάχων ἡνάγκασαν τὴν τε χώραν τὴν Μεσηνίαν
 ἀποδοῦναι Λακεδαιμονίους καὶ ὅσοι ἡσαν ἀπ' ἔκει-
 νων γεγονότες, δουλεύοντας πρότερον παρὰ Λακεδαι-
 μονίοις, τὸν Εἴλωτας λεγομένους, κατέκισαν πάλιν
 εἰς Μεσηνήν. καὶ ταῦτα οὐδείς φησιν ἀδίκως πε-
 ποιηκέναι τοὺς Θηβαίους, ἀλλὰ παγκάλως καὶ δικαίως.
 243 Μῶστε εἶπερ οὗτος ὁ τρόπος οὐ δίκαιός ἐστι τῆς κτή-
 σεως, ἔξ οὗ πάντες οἱ λοιποὶ τὴν ἀρχὴν ἔχουντι, κιν-
 δυνεύει μηδὲ ἄλλος μηδεὶς εἶναι μηδὲ τῷ ὄντι κατ'
 ἀλήθειαν δοῦλος λέγεσθαι. ἀλλὰ μὴ οὐχ οὕτως ἥ λε-
 γόμενος ἔξ ἀρχῆς ὁ δοῦλος, ὑπὲρ ὅτου ἀργύριόν τις
 456 R τοῦ σώματος κατέβαλεν ἥ ὃς ἀν ἐκ δούλων λεγομένων
 ἥ γεγονώς, ὥσπερ οἱ πολλοὶ νομίζουντι, πολὺ δὲ μᾶλ-
 λον ὥσπερ ἀνελεύθερος καὶ δουλοπρεπής. τῶν μὲν
 γὰρ λεγομένων δούλων πολλοὺς ὁμολογήσομεν δήπου

εἶναι ἐλευθερίους, τῶν δέ γε ἐλευθέρων πολλοὺς πάνυ δουλοπρεπεῖς. ἔστι δὲ ὡς περὶ τοὺς γενναίους καὶ τοὺς εὐγενεῖς. τούτους γὰρ οἱ ἔξ ἀρχῆς ὀνόμασαν τοὺς εῦ γεγονότας πρὸς ἀρετήν, οὐδὲν πολυπραγμονοῦντες ἐκ τίνων εἰσίν· ὥστερον δὲ οἱ ἐκ τῶν πάλαι πλουσίων καὶ τῶν ἐνδόξων ὑπό τινων εὐγενεῖς ἐκλήθησαν. τούτου δὲ σημεῖον σαφέστατον· ἐπὶ γὰρ τῶν ἀλεκτρουόνυν καὶ τῶν ἵππων καὶ τῶν κυνῶν διέμεινε τὸ ὄνομα, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων εἶχε τὸ παλαιόν. ὁ γὰρ ἵππον θεασάμενος θυμοειδῆ καὶ γαῦρον καὶ πρὸς δρόμον εὗ ἔχοντα, οὐ πυθόμενος εἴτε ἔξ Ἀρκαδίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔτυχεν ὃν εἴτε ἐκ Μηδίας εἴτε Θετταλός, φησὶν εὐγενῆ τὸν ἵππον αὐτὸν κρίνων. ὅμοίως δὲ ὃς ἀν ἐμπειρος ἦ κυνῶν, ἐὰν κύνα ἰδῃ ταχεῖαν καὶ πρόθυμον καὶ συνετὴν περὶ τὸ ἤχνος, οὐδὲν ἐπιζητεῖ πότερον ἐκ Καρῶν τὸ γένος ἢ Λάκαινα ἢ ἀλλαχόθεν ποθέν, ἀλλά φησι γενναίαν τὴν κύνα· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐπ' ἀλεκτρουόνος καὶ τῶν ἀλλων ξώων. οὐκοῦν δῆλον ὅτι καὶ ἐπ'^{457R} ἀνθρώπων οὗτος ἔχοι ἄν, ὥστε ὃς ἀν ἢ πρὸς ἀρετὴν καλῶς γεγονώς, τοῦτον προσήκει γενναῖον λέγεσθαι, καν μηδεὶς ἐπίστηται τοὺς γονέας αὐτοῦ μηδὲ τοὺς προγόνους. ἀλλὰ μὴν οὐχ οἶόν τε γενναῖον μὲν εἶναι τινα, μὴ εὐγενῆ δὲ τοῦτον, οὐδ' εὐγενῆ ὄντα μὴ ἐλευθερον εἶναι· ὥστε καὶ τὸν ἀγεννῆ πᾶσα ἀνάγκη δοῦλον εἶναι. καὶ γὰρ δὴ εἰ τὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὸ τῆς δουλείας ἔθος ἦν ἐπὶ τε ἵππων λέγεσθαι καὶ ἀλεκτρουόνων καὶ κυνῶν, οὐκ ἀλλούς μὲν γενναῖον εἶναι ἐλέγομεν, ἄλλους δὲ ἐλευθέρους, οὐδὲ ἄλλους μὲν δούλους, ἄλλους δὲ ἀγεννεῖς. ὅμοίως δὴ καὶ ἐπ' ἀνθρώπων οὐκ ἄλλους μὲν εἰκός ἔστι γενναίους καὶ εὐγενεῖς λέγειν, ἄλλους δὲ ἐλευθέρους, ἄλλὰ τοὺς

αὐτούς, οὐδὲ ἄλλους μὲν ἀγεννεῖς καὶ ταπεινούς, ἄλλους δὲ δούλους. καὶ οὗτοι δὴ ἀποφαίνει ὁ λέγος οὐ τοὺς φιλοσόφους μεταφέροντας τὰ ὄνόματα, ἀλλὰ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων διὰ τὴν ἀπειρίαν.

ΠΕΡΙ ΛΤΠΗΣ.

Τὸ μὲν ὑφ' ἡδονῆς κρατεῖσθαι τοὺς πολλοὺς αἱ- 5
τίαν ἵσως ἔχει· κηλούμενοι γὰρ καὶ γοητευόμενοι πα-
ρὰ ταύτη μένοντι· τὸ δὲ λύπη δεδουλῶσθαι παν-
τελῶς ἄλογον καὶ θαυμαστόν. ὁδυνώμενοι γὰρ καὶ
458R βασανιζόμενοι τῇ χαλεπωτάτῃ πασῶν βασάνῳ μένο-
μεν ἐν αὐτῇ καὶ τὸν λόγον τὸν ἐλευθεροῦντα ἡμᾶς καὶ 10
ἀπαλλάττοντα τῆς ἀλγηδόνος οὐ προσιέμεθα. καίτοι
τί μὲν ταπεινότερον ἀνδρὸς λυπουμένου; τί δὲ οὕτως
αἰσχρὸν θέαμα; καθικνεῖται γὰρ οἷμαι καὶ τοῦ σώ-
ματος τὸ πάθος καὶ τοῦτο συστέλλει καὶ σκυθρω-
πὸν καὶ δυσειδὲς ὄφθηναι παρέχει. τὸ δὲ μὴ μόνον 15
εἶκεν τῇ φρονῷ τῆς διαινοίας, ἀλλὰ καὶ προσμηχανᾶ-
σθαι τινα ἔξωθεν, οἷον μέλαιναν ἐσθῆτα καὶ συμ-
πλοκὰς χειρῶν καὶ ταπεινὰς καθέδρας, ὡς ὑπὸ^{τούτων} πάντων ἀναγκάζεσθαι τρόπον τινὰ τὴν διά-
νοιαν μηδέποτε ἀφίστασθαι τῆς λύπης, ἀλλ' ἀεὶ 20
μηδημονεύειν καὶ λυπεῖσθαι, διεγνωκότας ἔσεσθαι
- τινα ἀπαλλαγὴν τούτου καὶ μὴ πάντως ἀεὶ φανεῖ-
σθαι τινα αἰτίαν τοῦ πάθους, οὐχὶ σφόδρα εὔηθες;
ἢ γὰρ προσήκοντος θάνατος ἢ νόσος οἰκείων τινὸς ἢ
καὶ αὐτοῦ, πρὸς δὲ τούτοις ἀδοξίᾳ, χρημάτων ἀπο- 25
βολῇ, τὸ μὴ περᾶνταί τι τῶν προκειμένων ἢ παρὰ τὸ
δέον, ἀσχολίᾳ, κίνδυνος, μνοίᾳ ἄλλᾳ, συμβαίνει
245Μκατὰ τὸν βίον, καὶ σχεδὸν ἀνάγκη τούτων ἀεὶ τι πα-

ρεῖναι· τὸ δὲ τελευταῖον, ἂν ἄρα γίγνηται χρόνος,^{459 R} ἐν ᾧ μηδὲν ἀπαντᾷ δύσκολον, ἀλλά τοι τὸ προσδοκᾶν αὐτὰ καὶ γιγνώσκειν ὡς δυνατόν ἔστι συμβῆναι, καθάψεται τῆς γνώμης τῶν οὗτω διακειμένων. οὕκουν καθ' ἔκαστον αὐτῶν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν παραμυθίαν· ἀνήνυπον γὰρ τὸ πρᾶγμα καὶ λυπηρός ἔστιν ὁ βίος· ἀλλὰ ὅλως ἔξελόντα τῆς ψυχῆς τὸ πάθος καὶ τοῦτο ορίναντα βεβαίως, ὅτι μὴ λυπητέον ἔστιν περὶ μηδενὸς τῷ νῷν ἔχοντι, τὸ λοιπὸν ἐλευθεριάζειν, καὶ ¹⁰ πάντων ἄδεια τῶν δυσχερῶν ἔσται. οὐδὲν γάρ ἔστιν αὐτὸ δεινόν, ἀλλὰ ὑπὸ τῆς δόξης καὶ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας γίγνεται τοιοῦτον. οἱ γοῦν πολλοί, ἐὰν γένηται τι τῶν νομιζομένων ἀτόπων, ἀεὶ τούτου μηνυούντος, δυσχεροῦς οὕσης τῆς μνήμης, ὅμοιον δὴ ¹⁵ τι πάσχοντες τοῖς παιδίοις. καὶ γὰρ ἐκεῖνα τοῦ πυρὸς ἄψασθαι προθυμεῖται, καίτοι σφόδρα ἀλγοῦντα, καὶ ἀφῆς, ἄψεται πάλιν. ὥσπερ οὖν τοῖς εἰς πόλεμον ἔξιοῦσιν οὐδέν ἔστιν ὄφελος, ἂν γυμνοὶ προελθόντες^{460 R} ἔπειτα ἔκαστον τῶν φερομένων βελῶν ἐκκλίνειν ἐθέλωσιν· οὐ γὰρ ἐνι φυλάττεσθαι πάντα· δεῖ δὲ θώρακος στερεοῦ καὶ τῆς ἄλλης πανοπλίας, ὥστε, καὶ ἐμπέσῃ τι, μὴ δικυνεῖσθαι. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοῖς εἰς τὸν βίον προελθοῦσιν οὐχ οἶόν τε ἐκκλίνειν οὐδὲ φυλάττεσθαι ὥστε ὑπὸ μηδενὸς παίεσθαι τῶν ἐκ τῆς τύχης, μυρίων ἐφ' ἔκαστον φερομένων, ἀλλὰ διανοίας ἴσχυροᾶς ἔστιν ἡ χρεία, μάλιστα μὲν ἀτρώτου καὶ πρὸς μηδὲν εἰκούσης, εἰ δὲ μή γε, μὴ δαδίως μηδὲ ὑπὸ τοῦ τυχόντος τιτρωσκομένης· ἔπειτα πολλάκις ἀνάγκη κεντεῖσθαι καὶ μυρία τραύματα λαμβάνειν.²⁰ ²⁵ καὶ γὰρ οἱ τοὺς πόδας ἔχοντες ἀπαλοὺς καὶ παντελῶς ἀτρίπτους, ἔπειτα γυμνοῖς αὐτοῖς βαδίζοντες, οὐδέποτε τοιαύτην εὐρήσουσιν ὁδὸν ὥστε μὴ υὔττεσθαι

μηδὲ ἀλγεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τυχὸν αὐτῶν ἅπτεται· τοῖς δὲ ἡσκηνόσιν οὐδὲ ἡ πάνυ τραχεῖα χαλεπή· τοσούτων οὖν δυσκόλων ὅντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἀρξαμένοις,

^{461 R} ^{246 M} τί δεῖ προσδοκᾶν; ἢ πῶς ἔνεστιν ἐκάστου τούτων αἰσθανόμενον καὶ ὁφέλιας ἐνδιδόντα μὴ κακοδαιμο- 5 νέστατον ἀπάντων εἶναι, προσευχόμενον τοῖς θεοῖς ὅπως μὴ τοῦτο μηδὲ τοῦτο συμβῇ· καθάπερ εἴ τις ἐν ὅμιλῳ πορευόμενος σκέπασμα μὲν ἔχοι μηδέν, εὔχοιτο δὲ μόνον ἐκαστον τῶν σταλαγμῶν διαφυγεῖν· πολὺ γοῦν τῶν σταλαγμῶν συνεχέστερά ἐστι τὰ δυσχε- 10 φῆ παρὰ τῆς τύχης· ἢ νὴ Δία εἴ τις πλέων ἀντὶ τοῦ τοῖς οἰαξὶ προσέχειν καὶ τὸ προσπῖπτον δέχεσθαι κα- λῶς εὔχοιτο μηδὲν τῶν κυμάτων κατὰ τὴν ναῦν γε- νέσθαι. φέρε γάρ, ὡς μάταιε, καὶ πάντα σοι τἄλλα ἔχῃ κατὰ τρόπον, ἀλλὰ τοῦ γε εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἥμέ- 15 φαν βιώσεσθαι τίνα ἔχεις πίστιν καὶ μὴ μεταξὺ πάν- των ἀθρόως ἀφαιρεθῆναι τῶν δοκούντων ἀγαθῶν; οὐκοῦν σε περὶ τούτου πρώτου προσήκει λυπεῖσθαι καὶ δεδιέναι τὴν ἀδηλότητα τοῦ πράγματος. ἂν δὲ ἐκεῖνο ἐννοηθῆς ὅτι μηδεὶς ὅλως ἐστι τοῦ βίου χρόνος, 20 ἀλλὰ πάντες οἱ μακάροι καὶ λίαν εὐδαιμονεσ δόξαν- τες εἶναι τεθνήκασι καὶ σοι πάρεστιν ἥδη τοῦτο τὸ πέρας, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἔλθης τοῦ βίου, πολὺν λῆ- ρον ἥγήσει καὶ μεγάλην εὐήθειαν τὸ νομίζειν ὅλως τι δεινὸν εἶναι τῶν γιγνομένων ἢ μέγα ἢ θαυμαστόν, 25 δίχα γε ἐνὸς τοῦ χωρὶς λύπης καὶ φόβου καὶ τῶν τοι- ούτων παθῶν μίαν γοῦν ἥμέραν διαγαγεῖν. τὸν Ἰά- σονά φασι χρισάμενον δυνάμει τινί, λαβόντα παρὰ τῆς Μηδείας, ἐπειτα οἷμαι μήτε παρὰ τοῦ δράκον- 462 R τος μηδὲν παθεῖν μήτε ὑπὸ τῶν ταύρων τῶν τὸ πῦρ 30 ἀναπνεόντων. ταύτην οὖν δεῖ κτήσασθαι τὴν δύνα- μιν παρὰ τῆς Μηδείας, τουτέστι τῆς φρονήσεως, λα-

βόντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἀπάντων καταφρονεῖν. εἰ δὲ μή, πάντα πῦρ ἡμῖν καὶ πάντα ἄϋπνοι δράκοντες. καίτοι τῶν λυπουμένων ἔκαστος αὐτῷ τὸ συμβεβη-
κός φησιν εἶναι δεινότατον καὶ μάλιστα ἄξιον λύπης.
· καὶ γὰρ τῶν φερόντων ἔκαστος, ὃ φέρει, τοῦτ' εἶναι δοκεῖ βαρύτατον. ἔστι δὲ ἀσθενοῦς τοῦτο καὶ φαύ-
λου σώματος· τὸ γὰρ αὐτὸν ἔτερος λαβὼν ἂν ἰσχυρό-
τερος φαδίως οἴσει.

ΠΕΡΙ ΠΛΕΟΝΕΞΙΑΣ.

247 M

Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ τούτων οἴον-
ται δεῖν λέγειν ὑπὲρ ὃν ἔκαστος οὐκ ἔχει τὴν ἀλη-
θῆ δόξαν, ὅπως ἀκούσαντες ὑπὲρ ὃν ἀγνοοῦσι μάθω-
σι· περὶ δὲ τῶν γνωρίμων καὶ πᾶσιν ὁμοίως φαινο-
μένων περιττὸν εἶναι διδάσκειν. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώρων
νῦντος οἷς νομίζομεν ὁρθῶς ἔχειν ἐμμένοντας καὶ μη-
15 δὲν ἔξωθεν πράττοντας τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως,
οὐδὲν ἂν αὐτὸς φῦμην ἀναγκαῖον εἶναι διατείνασθαι
περὶ τῶν προδήλων. ἐπεὶ δὲ οὐχὶ τὴν ἄγνοιαν νῦν
τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τοσοῦτον ὁρῶ λυποῦσαν
163 R
ὅσον τὸ μὴ πείθεσθαι τοῖς ὑπὲρ τούτων διαλογισμοῖς
20 μηδὲ ἀκολουθεῖν αἵς ἔχομεν αὐτοὶ δόξαις, μεγάλην
ἀφέλειαν ἥγοῦμαι τὸ συνεχῶς ἀναμιμνήσκειν καὶ διὰ
τοῦ λόγου παρακαλεῖν πρὸς τὸ πείθεσθαι καὶ φυλάτ-
τειν ἔργω τὸ προσῆκον. ὕσπερ γὰρ οἴμαι καὶ τοὺς
ἰατροὺς καὶ τοὺς κυβερνήτας ὁρῶμεν πολλάκις τὰ
25 αὐτὰ προστάτοντας, καίτοι τὸ πρῶτον ἀκηκοότων
οἷς ἂν κελεύωσιν, ἀλλ' ἐπειδὰν ἀμελοῦντας αὐτοὺς
καὶ μὴ προσέχοντας βλέπωσιν, οὕτω καὶ κατὰ τὸν

βίου χρήσιμον ἔστι γίγνεσθαι πολλάκις περὶ τῶν αὐτῶν τοὺς λόγους, ὅταν ἰδωσι μὲν οἱ πολλοὶ τὸ δέον, μὴ μέντοι πράττωσιν. οὐ γάρ ἔστι τέλος οὕτε τοῖς κάμνοντι τὸ γνῶναι τὸ συμφέρον αὐτοῖς, ἀλλ' οἷμαι τὸ χρήσιμον· τοῦτο γὰρ αὐτοῖς παρέξει τὴν 5 ὑγίειαν· οὕτε τοῖς ἄλλοις τὸ μαθεῖν τά τε ὡφελοῦντα καὶ βλάπτοντα πρὸς τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὴ διαμαρτάνειν τῇ τούτων αἰρέσει. καθάπερ γὰρ ἔστιν ἰδεῖν τοὺς ὄφθαλμιῶντας ἐπισταμένους μὲν ὅτι λυπεῖ τὸ προσάγειν τοῖς ὄφθαλμοῖς τὰς χεῖρας, ὅμως δὲ οὐκ 10 ἐθέλοντας ἀπέχεσθαι, παραπλησίως καὶ περὶ ταῦτα πράγματα οἱ πολλοὶ καὶ λίαν εἰδότες ὡς οὐ λυσιτελεῖ τι ποιεῖν, οὐδὲν ἥττον ἐμπίπτουσιν εἰς αὐτό. τις γοῦν οὐκ οἶδε τὴν ἀκρασίαν ὡς μέγα ἔστι κακὸν τοῖς 145 μέχουσιν; ἀλλ' ὅμως μυρίους ἂν τις ἀκρατεῖς εὔροι. 15 καὶ νὴ Δία γε τὴν ἀργίαν ἀπαντες ἵσασιν ὡς οὐ μόνον οὐχ οἴα τε πορίζειν τὰ δέοντα πρὸς τὸ ξῆν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ ὅντα ἀπόλλυσι· καίτοι τῷ παντὶ πλείους ἔστιν εὑρεῖν τοὺς ἀργοὺς τῶν ἐθελόντων τι πράττειν. ὅθεν οἶμαι προσήκει τοὺς ἀμεινον φρονοῦντας ἀεὶ 20 καὶ συνεχῶς ὑπὲρ τούτων λέγειν, ἐάν πως γένηται δυνατὸν ἐπιστρέψαι καὶ βιάσασθαι πρὸς τὸ πρείττον. ὕσπερ γὰρ ἐν τοῖς μυστηρίοις ὁ ἱεροφάντης οὐχ ἀπαξ προαγορεύει τοῖς μυουμένοις ἔκαστον ὃν χρή, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν συμφερόντων λό- 25 γους ὕσπερ τινὰ πρόρρησιν ἱερὰν λυσιτελεῖ πολλάκις, μᾶλλον δὲ ἀεὶ λέγεσθαι. τὰ γοῦν φλεγμαίνοντα τῶν σωμάτων οὐκ εὐθὺς ἐνέδωκε πρὸς τὴν πρώτην καταιόνησιν, ἀλλ' ἂν συνεχῶς τοῦτο ποιῇ τις, ἐμαλάχθη καὶ ὅπον ἔσχεν· οὐκοῦν ὁμοίως καὶ τὴν ἐν τῇ 30 ψυχῇ τῶν πολλῶν φλεγμονὴν ἀγαπητὸν εἰ τις δύναιτο πραῦναι διηνεκῶς τῷ λόγῳ χρώμενος. φημὶ δὴ

καὶ περὶ τῆς πλεονεξίας εἰδέναι μὲν ἄπαντας ὡς οὕτε
συμφέροντος οὕτε καλόν ἐστιν, ἀλλὰ τῶν μεγίστων κα-
κῶν αἴτιον, μὴ μέντοι γε ἀπέχεσθαι μηδὲ ἐθέλειν μη-
δένα ἀνθρώπων ἵσον ἔχειν τῷ πέλας. καίτοι τὴν μὲν
5 ἀργίαν καὶ τὴν ἀκρασίαν καὶ καθόλου πάσας ἀπλῶς
τὰς ἄλλας κακίας εὗροι τις ἀν αὐτοῖς τοῖς ἔχουσι βλα-
βεοάς, καὶ νουθεσίας μὲν οἶμαι καὶ καταγνώσεως
τοὺς ἔν τινι τούτων ὑπάρχοντας δικαίως τυγχάνον-
τας, οὐ μὴν μισουμένους γε οὐδὲ κοινοὺς ἄπασι δο-
10 κοῦντας ἔχθρούς. ἡ πλεονεξία δὲ μέγιστον μέν ἐστιν
αὐτῷ τινι κακού· λυπεῖ δὲ καὶ τὸν πέλας· καὶ τὸν^{465 R}
πλεονέκτην οὐδεὶς ἐλεεῖ δήποτον οὐδὲ ἀξιοῦ διδά-
σκειν, προβάλλονται δὲ ἄπαντες καὶ πολέμιον αὐτῶν
νομίζουσιν. ἔκαστος οὖν αὐτῶν εἰ βούλεται γνῶναι
15 τὸ μέγεθος τῆς τοιαύτης πονηρίας, ἐννοησάτω πῶς
αὐτὸς ἔχει πρὸς τὸν ἐπιχειροῦντας πλεονεκτεῖν. οὐ-
τῷ γὰρ ἀν συμβάλοι πῶς καὶ τὸν λοιπὸν ἀνάγκη
πρὸς ἔκεινον ἔχειν, ἐὰν ἢ τοιοῦτος. καὶ μὴν ᾧ γε
Εὔριπίδης, οὐδενὸς ἥττον ἔνδοξος ὡν τῶν ποιητῶν,
20 τὴν Ἰοκάστην εἰσάγει λέγονταν πρὸς τὸν Ἐτεοκλέα,^{249 M}
παρακαλοῦσαν αὐτὸν ἀποστῆναι τοῦ πλεονεκτεῖν τὸν
ἀδελφόν, οὕτω πως·

τί τῆς κακίστης δαιμόνων ἔφίεσαι
πλεονεξίας, παῖ; μὴ σύγ². ἄδικος ἡ θεός.

25 πολλοὺς δ' ἐσ οἶκους καὶ πόλεις εὐδαιμονας
εἰσῆλθε καξῆλθ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χρωμένων.
ἔφ' ἦ σὺ μαίνει. τοῦτο κάλλιστον βροτοῖς,
ἰσότητα τιμᾶν, ἢ φίλους ἀεὶ φίλοις
πόλεις τε πόλεσι συμμάχους τε συμμάχοις
30 συνδεῖ· τὸ γὰρ ἵσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
τοῦλασσον, ἔχθρᾶς θ' ἡμέρας κατάρχεται.

παρεθέμην δὲ ἐξῆς τὰ λαμβεῖα. τὸ γὰρ τοῖς καλῶς εἰρημένοις αὐτοῖς χρῆσθαι νοῦν ἔχοντός ἐστιν. ἐν δὴ τούτοις ἅπαντα ἔνεστι τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῆς πλεονεξίας, ὅτι μήτε ἴδιᾳ μήτε κοινῇ συμφέρει, τούναντίον δὲ καὶ τὴν τῶν οἰκων εὐδαιμονίαν καὶ τὴν τῶν πόλεων ἀνατρέπει καὶ διαφθείρει· καὶ πάλιν ὡς νό-

466 R μος ἀνθρώποις τιμᾶν τὸ ἵσον, καὶ τοῦτο μὲν κοινὴν φιλίαν καὶ πᾶσιν εἰρήνην πρὸς ἀλλήλους ποιεῖ· τὰς δὲ διαφορὰς καὶ τὰς ἐμφύλους ἔριδας καὶ τοὺς ἐξω πολέμους κατ' οὐδὲν ἔτερον συμβαίνοντας ἢ διὰ τὴν 10 τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν, ἐξ ὧν ἔκαστος καὶ τῶν ἴκανῶν ἀποστερεῖται. καίτοι τί τοῦ ξῆν ἀναγκαιότερον ἐστιν, ἢ τί τούτου περὶ πλείονος ποιοῦνται πάντες; ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο ἀπολλύονται χρημάτων, οἱ δὲ καὶ τὰς πατρίδας τὰς αὐτῶν ἀναστάτους ἐποίησαν. μετὰ 15 ταῦτα τούννυν ὁ αὐτὸς ποιητὴς οὕ φησιν ἐν τοῖς θείοις μεῖναι πλεονεξίαν· διὰ τοῦτο ἄφθαρτα καὶ ἀγήρω μένειν αὐτά, τὴν προσήκουσαν ἐν ἔκαστον ἑαυτῷ τάξιν φυλάττοντα, τὴν τε νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὰς ὥρας. εἰ γὰρ μὴ τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον, οὐκ ἀν αὐτὸν οὐδὲν δύνασθαι διαμένειν. ὅταν οὖν καὶ τοῖς θείοις ἡ πλεονεξία φθορὰν ἐπιφέρῃ, τί χρὴ νομίζειν τὰνθρώπεια πάσχειν ἀπὸ ταύτης τῆς νόσου, καλῶς

467 R δὲ μέμνηται καὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ δικαιού καὶ τοῦ πλεονεκτεῖν μηδένα μηδενὸς τούτων 20 εὑρημένων. ὁ δὲ Ἡσίοδος καὶ πλέον εἶναι τοῦ παντός φησι τὸ ἡμισυ, τὰς ἐκ τοῦ πλεονεκτεῖν βλάβας οἷμαι καὶ ξημίας λογιζόμενος. τίς γὰρ πώποτε ἢ βασιλεὺς ἢ δυνάστης ἢ δῆμος ἐπιχειρήσας ὑπερβῆναι τὸ δίκαιον καὶ τοῦ πλείονος δρεγθῆναι οὐχ ἅπασαν μὲν τὴν 30 ὑπάρχονταν εὐδαιμονίαν ἀπέβαλε, μεγάλας δὲ καὶ ἀμηχάνοις ἐχρήσατο συμφοραῖς, ἅπασι δὲ τοῖς μετ'

αὐτὸν παραδείγματα ἐμφανῆ τῆς ἀνοίας καὶ τῆς πονηρίας κατέλιπεν; ή τίς τῶν ἐλαττοῦσθαι βουλομένων καὶ τὴν δοκοῦσαν ἡτταν ὁρδίως ὑπομένειν οὐ πολλαπλάσια μὲν τῶν ἄλλων ἔκτησατο, αὐτομάτως αὐτῷ 5 καὶ δίχα πόνου περιγυγνόμενα, πλεῖστον δὲ χρόνον τὴν εὐημερίαν κατέσχεν, ἀσφαλέστατα δὲ ἔχοήσατο τοῖς παρὰ τῆς τύχης ἀγαθοῖς; αὐτίκα γοῦν οἱ τῆς Ἰονάστης νίεῖς οὐκ, ἐπεὶ διέστησαν τοῦ πλείονος χάριν, δούλοις μόνοις ἄρχειν βουλόμενος, ὁ δ' ἐξ ἅπαντος τρόπον 10 ξητῶν κομίσασθαι τῆς δυναστείας τὸ μέρος, οὐκ ἀδελφὸλ μὲν ὅντες ἄλληλους ἀπέκτειναν, μεγάλων δὲ κακῶν αἴτιοι κατέστησαν τοῖς συναραμένοις ἀμφότεροι; τῶν μὲν ἐπιστρατευσάντων παραχρῆμα ἀπολομένων, τῶν δὲ ἡναντιωμένων μετὰ μικρὸν ἡττηθέντων,^{468 R} 15 ἐπειδὴ τοὺς νεκροὺς οὐκ εἰσων ταφῆναι; καὶ μὴν δι' ἑνὸς ἀνδρὸς πλεονεξίαν, τοῦ τὴν Ἐλένην ἀρπάσαντος καὶ τὰ τοῦ Μενελάου κτήματα, οἱ μεγίστην τῆς Ἀσίας οἰκοῦντες πόλιν ἀπώλοντο μετὰ παιδῶν καὶ γυναικῶν, καὶ μίαν γυναικαν ὑποδεξάμενοι καὶ χρήματα 20 ὀλίγα τηλικαύτην τιμωρίαν ἔτισαν. ὁ τοίνυν Ξέρξης, δούλοις ἐτέρας ἡπείρου κύριος, ἐπειδὴ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπεθύμησε καὶ τοσοῦτον στόλον καὶ τοσαύτας μυριάδας συναγαγὼν ἦνεγκεν, ἄπασαν μὲν αἰσχρῶς ἀπέβαλε τὴν δύναμιν, μόλις δὲ τὸ σῶμα ἵσχυσε διασῶσαι^{251 M} φεύγων αὐτός. πορθομένης δὲ μετὰ ταῦτα τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐπὶ θαλάττῃ, φέρειν ἡναγκάζετο καὶ μὴν Πολυκράτην φασίν, ἥτις μὲν Σάμου μόνης ἤρχεν, εὐδαιμονέστατον ἀπάντων γενέσθαι βουλόμενον δέ τι καὶ τῶν πέροι πολυπραγμονεῖν, 30 διαπλεύσαντα πρὸς Ὁρούτην, ὃς χρήματα λάβοι, μηδὲ ὁρδίον γε θανάτου τυχεῖν, ἀλλὰ ἀνασκολοπισθέντα ὑπὸ τοῦ βαρβάρου διαφθαρῆναι. ταῦτα μέν, ἦν' ἡ

469 R παραδείγματα ὑμῖν, ἐκ τε τῶν σφόδρα παλαιῶν καὶ τῶν μετὰ ταῦτα καὶ τῶν ἐν ποιήμασι καὶ τῶν ἄλλως ἵστορουμένων παρήνεγκα, ἀξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ τὸν θεόν, ὃς κάκεῖνος πολάζειν πέφυκε τοὺς πλεονεκτοῦντας. Λακεδαιμονίοις γὰρ χρωμένοις, εἰ δίδωσιν αὐτοῖς τὴν Ἀρχαδίαν, οὐ μόνον ἀπεῖπε καὶ τὴν ἀπληστίαν ὠνείδισεν, οὕτως εἰπών·

'Ἀρχαδίην μ' αἴτεις, μέγα μ' αἴτεις, οὗτοι δώσω· ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπέθηκε, προειπὼν μὲν τὸ μέλλον, οὕτω δὲ ὥστε ἐκείνους μὴ συνέντας ἐπὶ Τεγέαν στρατεύεσθαι καὶ ταῖς γυνωσκομέναις ὑπὸ πάντων συμφοραῖς περιπεσεῖν. καίτοι φανερῶς τὴν Ἀρχαδίαν αὐτοῖς ἀρνούμενος οὐδὲ τὴν Τεγέαν ἔδίδουν. τὸ γὰρ ἰσχυρότατον τῆς Ἀρχαδίας καὶ μέγιστον τοῦτ' ἦν, ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν πλεονεξίαν οὕτε ὡτα ἔχουσιν οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων οὕτε τῶν λεγομένων αἰσθάνονται. πάλιν τοίνυν Ἀθηναίοις ἐρωτῶσι περὶ τῆς νήσου Σικελίας ἔχοησε προσλαβεῖν τῇ πόλει τὴν Σικελίαν, λόφον τινὰ ἐγγὺς ὅντα τῆς πόλεως. οἱ δὲ τῶν μὲν παρακειμένων καὶ τῶν ἐν ὁφθαλμοῖς ἡμέλησαν· 20 οὕτως ἐκφρονεῖς ὑπῆρχον διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλεονός, ὥστε τὸν θεὸν αὐτοῖς ἐνόμιζον λέγειν ἐν, ἐν τείχει περιλαβεῖν τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν ἀπὸ μυρίων που σταδίων οὖσαν νήσον. τοιγαροῦν ἐκεῖσε πλεύσαντες οὐ μόνον Σικελίας διήμαστον, ἀλλὰ καὶ τῆς 25 Ἀττικῆς ἐστεορήθησαν, καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐπεῖδον 252 M ἐπὶ τοῖς πολεμίοις γεγενημένην. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα εἰ θέλοι τις ἐπεξιέναι, δῆλον ὡς οὐδὲν ἐτει ἐπιλείψει. 470 R σκοπεῖτε δ' ὅτι τὴν ἴσχὺν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀγαθῶν εἶναι νομίζουσιν· ἀλλ' οἷμαι τοῖς ἐπ' ἄκρον ἴσχύουσι καὶ λίαν ὑπερβάλλουσι τῇ κατὰ τὸ σῶμα εὐεξίᾳ συμφέρει μέρος τι αὐτῆς ἀφελεῖν· τὸ γὰρ πλέον οἵ-

μαι τοῦ συμμέτρου παγχάλεπον. ὁμοίως ὁ πλοῦτος ἔχων τὴν χρείαν, ἐὰν μὲν ἢ μέτριος, οὐ λυπεῖ τοὺς ἔχοντας, ἀλλ' εὐχερέστερον καὶ νὴ Δία ἀνεπιδεῖ παρέχει τὸν βίον· ἐὰν δὲ ὑπερβάλῃ, πλείονας παρέχει
 5 τὰς φροντίδας καὶ τὰ λυπηρὰ τῆς δοκούσης ἡδονῆς, καὶ πολλοὶ μετενόησαν σφόδρα πλουτήσαντες, οἱ δὲ δι' αὐτὸ τοῦτο ἄποροι καὶ τῶν ἐλαχίστων κατέστησαν.
 εἶεν· ἀλλ' ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, εἰ τῶν τῆς φύσεως μερῶν
 ἕκαστον ἐθέλοι πλεονεκτεῖν, ἔσθ' ὅπως τὸν βραχύτα-
 10 τον καιρὸν διαμεῖναι δυνησόμεθα; λέγω δὲ οἷον εἰ
 πλέον τινὶ τοῦ συμμέτρου αἷμα γίγνοιτο ἢ νὴ Δία τὸ
 πνεῦμα τὸ θερμὸν ὅ, τι δήποτ' ἐν ἡμῖν ἐπιτείνοι πα-
 ρὰ τὴν σύμμετρον καὶ τὴν προσήκουσαν, οὐχὶ μεγά-
 λας ἐπίστασθε καὶ χαλεπὰς ἐκ τούτων ἀπαντᾶν νό-
 15 σους; ἐν δὲ ταῖς ἀρμονίαις τῶν ὁργάνων τούτων, εἰ
 πλεονεκτήσει τῶν φθόγγων τις τῇ τάσει, πρὸς τοῦ
 Διὸς οὐκ ἀνάγκη πᾶσαν λελύσθαι τὴν ἀρμονίαν; σφό-
 δρα δ' ἔγωγε θαυμάξω τί ἀν ἐποιήσαμεν, εἰ μὴ καὶ
 τοῦ βίου τὸ ἐλάχιστον παρὰ τῶν θεῶν μέτρον εἴχο-
 20 μεν, ὥσπερ εἰς τὸν αἰῶνα παρασκευαζόμενοι πλέον
 ἄλλος ἄλλον φιλοτιμούμεθα ἔχειν. ὥσπερ οὖν εἰ τις
 εἰδὼς ὅτι ἢ δύ' ἢ τριῶν ἡμερῶν, ἐὰν πλεῖστος διαγέ-
 νηται χρόνος, ἔχει πλοῦν, ἔπειτα δὲ ἐνιαυτοῦ σῆται
 ἐμβάλοιτο, ἀνόητος δόξει, τὸν αὐτὸν τρόπον, εἰ τις
 25 ἐπιστάμενος ὅτι πλείω τῶν ἐβδομήκοντα ἐτῶν οὐκ ἀν
 βιώσειεν, εἰς ἔτη χίλια πορίζοιτο βίον, οὐχ ὁμοίως ἀν
 εἴη μαινόμενος; ἔνιοι μὲν γὰρ τοσαῦτα παρασκευά-
 ζονται, ὡς, εἰ γ' ἔπλεον, εὐθὺς ἀν καταδῦναι τὴν
 ναῦν. καὶ νὴ Δία γε συμβαίνει μυρίοις. εἶεν· εἰ δὲ
 30 δή τις ἐφ' ἐστίασιν κεκληκὼς δέκα ἀνθρώπους ἢ πεν-
 τεκαίδεκα, τούτους αὐτὸν ἐμπλῆσαι δέον, ὁ δὲ πεν-
 τακοσίοις ἢ χιλίοις ἑτοιμάξοι τροφήν, οὐ παντελῶς

ἔξεστάναι δόξει; τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς εἰδότες τὰς τοῦ σώματος χρείας εὐαριθμήτους τινάς· ἐσθῆτος γὰρ οἶμαι καὶ σκέπης καὶ τροφῆς δεόμεθα· ἔπειτα κατατεινόμεθα ὥσπερ στρατοπέδῳ τὰ ἐπιτήδεια συνάγοντες· καὶ νὴ Δία γε εἰκότως. οἱ γὰρ πολλοὶ 5

472 R βόσκουσι παρ' ἑαυτοῖς τῶν ἐπιθυμιῶν στρατόπεδον· καὶ ἐσθῆτα μὲν οὐδεὶς βούλεται μεῖζω τοῦ σώματος ἔχειν, ὡς δύσχρηστον ὅν· οὐδίσιαν δὲ τῷ παντὶ μεῖζω τῆς χρείας ἔχειν ἀπαντες ἐπιθυμοῦσιν, οὐκ εἰδότες ὅτι τοῦτο ἐκείνου χαλεπώτερον. δοκεῖ δέ μοι Κροῖσος 10 καλῶς ὁ Λυδός, τὴν ἀπληστίαν τῶν ἀνθρώπων ἐλέγξαι βουλόμενος, εἰς τοὺς θησαυροὺς εἰσαγαγών τινας τοσοῦτον χρυσίουν αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἔξενεγκεῖν ὅσον ἔκαστος ἀν δύνηται τῷ σώματι. τοὺς γὰρ πολλοὺς οὐ μόνον τὸν κόλπον ἐμπλήσαντας, ἀλλὰ καὶ τῇ κε- 15 φαλῇ τοῦ ψήγματος ἐκφέρειν καὶ τῷ στόματι, καὶ μόλις πορεύεσθαι πάνυ γελοίους καὶ διεστραμμένους. οὕτως οὖν καὶ κατὰ τὸν βίον πορεύεσθαι τινας ἀσκημονοῦντας ὑπὸ τῆς πλεονεξίας καὶ καταγελάστους ὄντας.

473 R

ΠΕΡΙ ΛΟΓΟΥ ΑΣΚΗΣΕΩΣ.

Πολλάκις ἐπαινέσας τὸν σὸν τρόπον ὡς ἀνδρὸς 20 ἀγαθοῦ καὶ ἀξίου πρωτεύειν ἐν τοῖς ἀρίστοις, οὐδέποτε πρότερον ἐθαύμασαι ὡς νῦν. τὸ γὰρ ἡλικίας τε ἐν τῷ ἀκμαιοτάτῳ ὅντα καὶ δυνάμει οὐδενὸς λειπόμενον καὶ ἀφθονα κεκτημένον, καὶ πάσης ἔξουσίας οὕσης δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς τρυφᾶν, ὅμως ἔτι 25 παιδείας ὀρέγεσθαι καὶ φιλοκαλεῖν περὶ τὴν τῶν λόγων ἐμπειρίαν καὶ μὴ ὀκνεῖν, μηδὲ εἰ πονεῖν δέοι,

σφόδρα μοι ἔδοξε γενναιάς ψυχῆς καὶ οὐ φιλοτίμου μόνον, ἀλλὰ τῷ ὅντι φιλοσόφου ἔργον εἶναι. καὶ γὰρ τῶν παλαιῶν οἱ ἄριστοι οὐ μόνον ἀκμάζειν μανθάνοντες, ἀλλὰ καὶ γηράσκειν ἔφασκον. πάντα δὲ σύ⁵ μοι δοκεῖς φρονεῖν, ἡγούμενος πολιτικῷ ἀνδρὶ δεῖν λόγων ἐμπειρίας τε καὶ δυνάμεως. καὶ γὰρ πρὸς τὸ ἀγαπᾶσθαι καὶ πρὸς τὸ λεχέειν καὶ πρὸς τὸ τιμᾶσθαι καὶ πρὸς τὸ μὴ καταφρονεῖσθαι πλείστη ἀπὸ τούτου ὥφελεια. τίνι μὲν γὰρ μᾶλλον ἀνθρώποι δείσαντες¹⁰ θαρροῦσιν ἢ λόγῳ; τίνι δὲ ἔξυβροίζοντες καὶ ἐπαιρόμενοι καθαιροῦνται καὶ κολάζονται; τίνι δὲ ἐπιθυμιῶν ἀπέχονται; τίνα δὲ νονθετοῦντα προάτερον φέροντες οὐ λόγῳ εὐφραίνοντα; πολλάκις οὖν ἔστιν ἰδεῖν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀναλίσκοντας μὲν ἑτέρους καὶ¹⁵ 474 R
χαριζομένους καὶ ἀναθήμασι κοσμοῦντας, ἐπαινούμενος δὲ τοὺς λέγοντας, ὡς καὶ αὐτῶν ἐκείνων αἰτίους. διὸ καὶ τῶν ποιητῶν οἱ ἀρχαιότατοι καὶ παρὰ θεῶν τὴν ποίησιν λαβόντες οὕτε τοὺς λεχυροὺς οὕτε τοὺς καλοὺς ὡς θεοὺς ἔφασαν δρᾶσθαι, ἀλλὰ τοὺς λέγοντας.²⁰ ὅτι μὲν δὴ ταῦτα καὶ συνεόραμας καὶ ἐπιχειρεῖς προάττειν, ἐπαινῶσε καὶ θαυμάζω. χάριν δὲ οὐ τὴν τυχοῦσαν οἶδα ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, ὅτι με πρὸς τὴν διάνδιαν ταύτην καὶ τὸ ἐγχείρημα χρήσιμον σαυτῷ νενόμικας. μέχρι νῦν μὲν γάρ, ὥσπερ τις ἔφη τῶν πα-²⁵ λαιῶν αὐτῷ ἵκανὸς εἶναι μάντις, κάγὼ ἔξαρκεῖν ὅμην ἐμαυτῷ περὶ τοὺς λόγους, μόλις καὶ τοῦτο. σὺ δέ με ἐπαιρέεις καὶ θαρρεῖν ἀναπείθεις, εἰ ἀνδρὶ καὶ παιδείας ἐπὶ πλεῖστον ἥκοντι καὶ τηλικούτῳ δύναμαι χρήσιμος εἶναι. δυναίμην δ' ἀν τυχόν, ὥσπερ ὁδὸν³⁰ ἴόντι μάλα λεχυρῷ καὶ ἀκμάζοντι παῖς ἢ τις πρεσβύτης ἐνίστητε νομεὺς ἐπίτομον δείξας ἢ λεωφόρον, ἢν οὐκ ἔτυχεν εἰδώς. ἀλλ' ἵνα μὴ πολλὰ λέγω πρὸ τοῦ

475 R πρόάγματος, ἥδη οῖς προσέταξας ἐγχειρητέον. μειρα-
 κίῳ μὲν οὖν ἡ νέφι ἀνδρὶ τοῦ τε πράττειν ἀποχωρῆσαι
 βουλομένῳ καὶ πρὸς ἀσκήσει γενέσθαι καὶ δύναμιν
 περιποιήσασθαι λόγων ἑτέρων ἔργων τε καὶ πρά-
 255 M ξεων δεῖ. σὺ δὲ οὕτε ἅπειρος τοῦ ἔργου οὕτε ἀπολι- 5
 πεῖν τὸ πράττειν δύνασαι οὕτε χρήζεις δικαιικῆς δυ-
 νάμεως τε καὶ δεινότητος, ἀλλὰ τῆς πολιτικῆς ἀνδρὶ⁵
 πρεπούσης τε ἄμα καὶ ἀρκούσης. τοῦτο μὲν δὴ πρῶ-
 τον ἰσθι, ὅτι οὐ δεῖ σοι πόνου καὶ ταλαιπωρίας· τῷ
 μὲν γὰρ ἐπὶ πολὺ ἀσκήσαντι ταῦτα ἐπὶ πλεῖστον 10
 προάγει, τῷ δ' ἐπ' ὀλίγον χρησαμένῳ συλλήψει τὴν
 476 R ψυχὴν καὶ ὀκνηρὰν ποιεῖ προσφέρεσθαι, καθάπερ
 τοὺς ἀσυνήθεις περὶ σώματος ἀσκησιν, εἴ τις κοπώσειε
 βαρυτέροις γυμνασίοις, ἀσθενεστέροις ἐποίησεν.
 ἀλλ' ὥσπερ τοῖς ἀγέθεσι τοῦ πονεῖν σώμασιν ἀλείψεως 15
 δεῖ μᾶλλον καὶ κινήσεως συμμέτρουν ἡ γυμνάσιας,
 οὗτοι σοι περὶ τοὺς λόγους ἐπιμελείας ἔστι χρεία μᾶλ-
 λον ἡδονῆς μεταγενῆς ἢ ἀσκήσεως καὶ πόνου. τῶν
 μὲν δὴ ποιητῶν συμβουλεύσαμ' ἄν σοι Μενάνδρῳ
 τε τῶν κωμικῶν μὴ παρέργως ἐντυγχάνειν καὶ Εὔρι- 20
 πίδῃ τῶν τραγικῶν, καὶ τούτοις μὴ οὗτος αὐτὸν ἀνα-
 γιγνώσκοντα, ἑτέρων ἐπισταμένων μάλιστα μὲν καὶ
 477 R ἥδεως, εἰ δ' οὖν, ἀλύπτως ὑποκρίνασθαι· πλείων
 γὰρ ἡ αἰσθησις ἀπαλλαγέντι τῆς περὶ τὸ ἀναγιγνώ-
 σκειν ἀσχολίας. καὶ μηδεὶς τῶν σοφωτέρων αἰτιάση- 25
 ται με ὡς προκρίναντα τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας τὴν
 Μενάνδρου ἢ τῶν ἀρχαίων τραγῳδῶν Εὔριπίδην.
 οὐδὲ γὰρ οἱ ἱατροὶ τὰς πολυτελεστάτας τροφὰς συν-
 τάττονται τοῖς θεραπείας δεομένοις, ἀλλὰ τὰς ὠφελί-
 μονς. πολὺ δ' ἄν ἔργον εἴη τὸ λέγειν ὅσα ἀπὸ τού- 30
 των χρήσιμα· ἡ τε γὰρ τοῦ Μενάνδρου μίμησις ἀπαν-
 τος ἥθους καὶ χάριτος πᾶσαν ὑπερβέβληκε τὴν δεινό-

τητα τῶν παλαιῶν κωμικῶν, ἢ τε Εὐριπίδον προσήγεια καὶ πιθανότης τοῦ μὲν τραγικοῦ ἀπανθαδήματος καὶ ἀξιώματος τυχὸν οὐκ ἀν τελέως ἐφικνοῖτο, πολιτικῷ δὲ ἀνδρὶ πάνυ ὡφέλιμος, ἔτι δὲ ἥθη καὶ πάθη 5 δεινὸς πληρῶσαι, καὶ γνώμας πρὸς ἀπαντα ὡφελεῖ- 478R μους καταμίγγυσι τοῖς ποιήμασιν, ἄτε φιλοσοφίας οὐκ ἀπειρος ὅν. Ὁμηρος δὲ καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ ὑστάτος παντὶ παιδὶ καὶ ἀνδρὶ καὶ γέροντι, τοσούτον ἀφ' αὐτοῦ διδοὺς ὅσον ἔκαστος δύναται λα-
10 βεῖν. μέλη δὲ καὶ ἐλεγεῖα καὶ ἴαμβοι καὶ διθύραμβοι 256M τῷ μὲν σχολὴν ἄγοντι πολλοῦ ἄξια· τῷ δὲ πράττειν τε καὶ ἄμα τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους αὔξειν δια- νοούμενῳ οὐκ ἀν εἴη πρὸς αὐτὰ σχολή. τοῖς δ' ἵστο-
ρικοῖς διὰ πολλὰ ἀνάγκη τὸν πολιτικὸν ἀνδρα μετὰ 15 σπουδῆς ἐντυγχάνειν, ὅτι καὶ ἄνευ τῶν λόγων τὸ ἔμπειρον εἶναι πράξεων καὶ εὐτυχιῶν καὶ δυστυχιῶν οὐ κατὰ λόγου μόνου, ἀλλὰ ἐνίστε καὶ παρὰ λόγου ἀνδράσι τε καὶ πόλεσι συμβαινουσῶν, σφόδρα ἀναγ-
καῖον πολιτικῷ ἀνδρὶ καὶ τὰ κοινὰ πράττειν προαι-
20 ρουμένῳ. ὁ γὰρ πλεῖστα ἐτέροις συμβάντα ἐπιστά-
μενος ἀριστα οἷς αὐτὸς ἐγχειρεῖ διαπράξεται καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων ἀσφαλῶς, καὶ οὕτε εὖ πράττων πα-
ρὰ μέτρον ἐπαρθήσεται, δυσπροαγίαν τε πᾶσαν οἵσει γενναίως διὰ τὸ μηδ' ἐν οἷς εὖ ἐπραττεν ἀνεννόητος
25 εἶναι τῆς ἐπὶ τὸ ἐναντίον μεταβολῆς. Ἡροδότῳ μὲν οὖν, εἰς ποτε εὐφροσύνης σοι δεῖ, μετὰ πολλῆς ἡσυχίας 479R ἐντεύξει. τὸ γὰρ ἀνειμένον καὶ τὸ γλυκὺ τῆς ἀπαγγε-
λίας ὑπόνοιαν παρέξει μυθῶδες. μᾶλλον ἡ ἵστορικὸν τὸ σύγγραμμα εἶναι. τῶν δὲ ἄκρων Θουκυδίδης ἐμοὶ 30 δοκεῖ καὶ τῶν δευτέρων Θεόπομπος. καὶ γὰρ δητορι-
κόν τι περὶ τὴν ἀπαγγελίαν τῶν λόγων ἔχει, καὶ οὐκ ἀδύνατος οὐδὲ ὀλίγος περὶ τὴν ἐρμηνείαν, καὶ τὸ δά-

θυμον περὶ τὰς λέξεις οὐχ οὕτω φαῦλον ὥστε σε λυ-
πήσαι. Ἐφορος δὲ πολλὴν μὲν ἴστορίαν παραδίδωσι,
τὸ δὲ ὑπτιον καὶ ἀνειμένον τῆς ἀπαγγελίας σοι οὐκ
ἐπιτήδειον. τῶν γε μὴν ὁητόρων τοὺς ἀρίστους τίς
οὐκ ἐπίσταται; Δημοσθένην μὲν δυνάμει τε ἀπαγγε-
λίας καὶ δεινότητι διανοίας καὶ πλήθει λόγων πάν-
τας τοὺς ὁητορας ὑπερβεβληκότα, Λυσίαν δὲ βραχύ-
τητι καὶ ἀπλότητι καὶ συνεχείᾳ διανοίας καὶ τῷ λελη-
θέναι τὴν δεινότητα; πλὴν οὐκ ἄν ἐγώ σοι συμβου-
λεύσαιμι τὰ πολλὰ τούτοις ἐντυγχάνειν, ἀλλ᾽ Ἐπερείδῃ 10
τε μᾶλλον καὶ Αἰσχίνη. τούτων γὰρ ἀπλούστεραι τε
αἱ δυνάμεις καὶ εὐληπτότεραι αἱ κατασκευαὶ καὶ τὸ
κάλλος τῶν ὀνομάτων οὐδὲν ἐκείνων λειπόμενον.
257 Μάλλὰ καὶ Λυκούργῳ συμβουλεύσαιμ' ἄν ἐντυγχάνειν
σοι, ἐλαφροτέρῳ τούτων ὅντι καὶ ἐμφαίνοντί τινα ἐν 15
τοῖς λόγοις ἀπλότητα καὶ γενναιότητα τοῦ τρόπου.
ἐνταῦθα δή φημι δεῖν, καὶ εἴ τις ἐντυχὼν τῇ παραι-
480 R νέσει τῶν πάνυ ἀκριβῶν αἰτιάσεται, μηδὲ τῶν νεωτέ-
ρων καὶ ὀλίγον πρὸ ἡμῶν ἀπείρως ἔχειν· λέγω δὲ
τῶν περὶ Ἀντίπατρον καὶ Θεόδωρον καὶ Πλουτίωνα 20
καὶ Κόνωνα καὶ τὴν τοιαύτην ὕλην. αἱ γὰρ τούτων
δυνάμεις καὶ ταύτῃ ἄν εἶεν ἡμῖν ὥφελιμοι, ἢ οὐκ ἄν
ἐντυγχάνοιμεν αὐτοῖς δεδουλωμένοι τὴν γνώμην,
ῶσπερ τοῖς παλαιοῖς. ὑπὸ γὰρ τοῦ δύνασθαι τι τῶν
εἰρημένων αἰτιάσασθαι μάλιστα θαρροῦμεν πρὸς τὸ 25
τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν, ἢ καὶ ἥδιόν τις παραβάλλει
αὐτὸν ὃ πείθεται συγκρινόμενος οὐ καταδεέστερος,
ἐνίοτε δὲ καὶ βελτίων φαίνεσθαι. τρέψομαι δὲ ἥδη
ἐπὶ τοὺς Σωκρατικούς, οὓς δὴ ἀναγκαιοτάτους εἶναι
φημι παντὶ ἀνδρὶ λόγων ἐφιεμένω. ὕσπερ γὰρ οὐδὲν 30
ὄψον ἄνευ ἀλῶν γεύσει κεχαρισμένον, οὕτως οὐδὲν
εἶδος ἔμοιγε δοκεῖ ἀκοῇ προσηγένετος ἄν γενέσθαι χάρι-

τος Σωκρατικῆς ἁμοιόσον. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους μακρὸν
 ἀν εἴη ἐπαινεῖν καὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς οὐ τὸ τυχόν.
 Ξενοφῶντα δὲ ἔγωγε ἥγοῦμαι ἀνδρὶ πολιτικῷ καὶ μό-^{481 R}
 νον τῶν παλαιῶν ἔξαρκεῖν δύνασθαι· εἴτε ἐν πολέ-
 μῷ τις στρατηγῶν εἴτε πόλεως ἀφηγούμενος εἴτε ἐν
 δῆμῳ λέγων εἴτε ἐν βουλευτηρίῳ εἴτε καὶ ἐν δικαστη-
 ρίᾳ μὴ ὡς ὅρτωρ ἐθέλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡς πολιτικὸς
 καὶ βασιλικὸς ἀνὴρ τὰ τῷ τοιούτῳ προσήκοντα ἐν δίκῃ
 εἰπεῖν· πάντων ἄριστος ἐμοὶ δοκεῖ καὶ λυσιτελέστατος
 10 πρὸς ταῦτα πάντα Ξενοφῶν. τά τε γὰρ διανοήματα
 σαφῆ καὶ ἀπλᾶ καὶ παντὶ ὁρίᾳ φαινόμενα, τό τε εἶδος
 τῆς ἀπαγγελίας προσηνὲς καὶ πειστι-
 κόν, πολλὴν μὲν ἔχον πιθανότητα, πολλὴν δὲ χάριν καὶ
 15 ἐπιβολὴν, ὥστε μὴ λόγων δεινότητι μόνον, ἀλλὰ καὶ
 γοητείᾳ ἐοικέναι τὴν δύναμιν. εἰ γοῦν ἐθελήσειας
 αὐτοῦ τῇ περὶ τὴν Ἀνάβασιν πραγματείᾳ σφόδρα
 ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν, οὐδένα λόγον εὐρήσεις τῶν ὑπὸ^{258 M}
 σοῦ λεχθῆναι δυνησομένων, ὃν οὐδὲ διελληπταί, καὶ
 κανόνος ἀν τρόπον ὑπόσχοι τῷ πρὸς αὐτὸν ἀπεν-
 20 θῦνται ἡ μιμήσασθαι βουλομένῳ. εἴτε γὰρ θαρρῦνται
 τοὺς σφόδρα καταπεπτωκότας χρήσιμον πολιτικῷ ἀν-
 δρί, καὶ πολλάκις ὡς χρὴ τοῦτο ποιεῖν δείκνυσιν.
 εἴτε προτρέψαι καὶ παρακαλέσαι, οὐδεὶς Ἐλληνικῆς
 φωνῆς ἐπαῖῶν οὐκ ἀν ἐπαρθείη τοῖς προτρέπτιοις^{482 R}
 25 Ξενοφῶντος λόγοις· ἐμοὶ γοῦν κινεῖται ἡ διάνοια καὶ
 ἐνίστε δακρύω μεταξὺ τοσούτων ἔργων τοῖς λόγοις
 ἐντυγχάνων· εἴτε μέγα φρονοῦσι καὶ ἐπηρομένοις ὅμι-
 λῆσαι φρονίμως καὶ μήτε παθεῖν τι ὑπ' αὐτῶν δυσ-
 χερανάντων μήτε ἀπρεπῶς δουλῶσαι τὴν αὐτοῦ διά-
 30 νοιαν καὶ τὸ ἔκείνοις πεχαρισμένον ἐκ παντὸς ποιῆσαι,
 καὶ ταῦτα ἔνεστι. καὶ ἀπορρήτοις δὲ λόγοις ὡς προσ-
 ἤκει χρήσασθαι καὶ πρὸς στρατηγοὺς ἄνευ πλήθους

καὶ πρὸς πλῆθος κατὰ ταῦτὸ καὶ βασιλικῶς τίνα τρόπον διαλεχθῆναι, καὶ ἔξαπατῆσαι ὅπως πολεμίους μὲν ἐπὶ βλάβῃ, φίλους δ' ἐπὶ τῷ συμφέροντι, καὶ μάτην ταραττομένους ἀλύπως τάληθὲς καὶ πιστῶς εἰπεῖν, καὶ τὸ μὴ ὄφελος πιστεύειν τοῖς ὑπερέχουσι καὶ οἵς ἔξαπατῶσιν οἱ ὑπερέχοντες καὶ οἵς καταστρατηγοῦσι καὶ καταστρατηγοῦνται ἄνθρωποι, πάντα ταῦτα ἴκανως τὸ σύνταγμα περιέχει. ἄτε γὰρ οἷμαι μηγνὺς ταῖς πρᾶξεσι τοὺς λόγους, οὐκ ἔξ ακοῆς παραλαβὼν οὐδὲ μιησάμενος, ἀλλ' αὐτὸς πρᾶξας ἄμα καὶ εἰπών, πιθανωτάτους ἐποίησεν ἐν ἀπασί τε τοῖς συντάγμασι καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα, οὐ ἐπιμνηθεὶς ἐτύγχανον. καὶ εὖ ἰσδι, οὐδένα σοι τρόπον μεταμελήσει, ἀλλὰ καὶ ἐν βουλῇ καὶ ἐν δήμῳ ὁρέγοντός σοι χεῖρα αἰσθήσει τοῦ ἀνδρός, εἰ αὐτῷ προθύμως καὶ φιλοτί-

μως ἐντυγχάνοις. γράφειν μὲν οὖν οὐ συμβουλεύω σοι αὐτῷ ἀλλ' ἡ σφόδρα ἀραιῶς, ἐπιδιδόναι δὲ μᾶλλον. πρῶτον μὲν γὰρ ὅμοιότερος τῷ λέγοντι ὁ ὑπαγορεύων τοῦ γράφοντος ἐπειτα ἐλάττονι πόνῳ γίγνεται· ἐπειτα δὲ πρὸς δύναμιν μὲν ἥττον συλλαμβάνει

γράφειν, πρὸς ἔξιν δὲ πλεῖον. καὶ γράφειν δὲ οὐ ταῦτά σε ἀξιῶ τὰ σχολικὰ πλάσματα, ἀλλ', εἰπερ ἀρα, τινὰ τῶν λόγων, οἵς ἂν ἡσθῆσις ἐντυγχάνων, μάλιστα τῶν Ξενοφωντείων, ἡ ἀντιλέγονται τοῖς εἰρημέμοις ἡ τὰ αὐτὰ ἔτερον τρόπον ὑποβάλλοντα. καὶ ἀναλαμβάνειν μέντοι, εἴ σοι ὄφελον μεμνῆσθαι, τὰ ἐκείνων ἀμεινον. τῷ τε γὰρ τρόπῳ τῆς ἀπαγγελίας καὶ τῇ ἀκοιβείᾳ τῶν διανοημάτων πάνυ συνήθεις ποιεῖ.

λέγω δὲ οὐχ ἵνα σύνταγμά τι ὅλον; ὕσπεροι οἱ παῖδες, εἰρων συνάπτησι, ἀλλ' ἵνα, εἰ τί σοι σφόδρα ἀρέσειε, τοῦτο κατάσχῃς. πλείονα περὶ τούτου μειρακίῳ ἂν ἔγραψαι, σοὶ δὲ ἀρκεῖ τοσαῦτα. καὶ γὰρ εἰ ἐλάχιστα

ἀναλάβοις, πολὺ ὄνήσει. καὶ εἰ δυσκόλως ἔχοις καὶ μετὰ ὁδύνης πράττοις, οὐκ ἐξ ἅπαντος ἀναγκαῖον. ἀλλὰ ἔοικα μὲν πάνυ μηκῦναι τὴν συμβουλίαν· σὺ δὲ αἴτιος ἀναπείσας καὶ προκαλεσάμενος, ὥσπερ οἱ 5 ἐν πάλῃ ὑπερέχοντες τοῖς ἀσθενεστέροις ὑπείκοντες ἐνίστε ἐποίησαν αὐτοὺς πείθεσθαι ἰσχυροτέρους εἶναι· καὶ σὺ ἔοικας, ἂν ιρεῖτον τυγχάνεις εἰδώς, ἐμὲ προτρέψαι ὡς ἔλαττον ἐπισταμένῳ γράψαι. βουλοίμην δ' ἄν, εἰ σοι κεχαρισμένον εἴη, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ 10 ποτε ἡμᾶς γενέσθαι, ἵνα καὶ ἐντυγχάνοντες τοῖς παλαιοῖς καὶ διαλεγόμενοι περὶ αὐτῶν χρήσιμοί τι γενοίμεθα· ὥσπερ τοῖς ξωγράφοις καὶ πλάσταις οὐκ ἀπόχρη εἰπεῖν ὅτι δεῖ τοιάδε τὰ χρώματα εἶναι καὶ τοιάσδε τὰς γραμμάς, ἀλλὰ μεγίστη ὠφέλεια, εἰ τις^{455R} 15 αὐτοὺς ἡ γράφοντας ἡ πλάττοντας ἔδοι· καὶ ὡς τοῖς παιδοτρίβαις οὐκ ἀρνεῖ εἰπεῖν τὰ παλαιόματα, ἀλλὰ καὶ δεῖξαι ἀνάγκη τῷ μαθησομένῳ· οὕτω καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις συμβουλίαις πλείων ἡ ὠφέλεια γίγνοιτο· ἄν, εἰ τις αὐτὸν πράττοντα ἔδοι τὸν συμβεβουλευκότα. 20 ὡς ἔγωγε, καὶ εἰ ἀναγιγνώσκειν με δέοι σοῦ ἀκροωμένου, τῆς σῆς ἐνεκα ὠφελείας οὐκ ἄν ὀκνήσαιμι, στέργων τέ σε καὶ τῆς σῆς φιλοτιμίας ἀγάμενος καὶ τῆς πρὸς ἐμὲ τιμῆς χάριν εἰδώς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΤΤΟΥ ΦΙΛΗΚΟΙΑΣ.

260 M

Ἐδέοντο μὲν πάλαι τῶν οἰκείων τῶν ἐμῶν τινες ἐντυγχάνειν μοι· καὶ τῶν πολιτῶν δὲ ἐλέγοντο ἐπιθυμεῖν πολλοὶ θεάσασθαι, νομίζοντες πλέον τι παρὰ τοὺς ἄλλους ἔχειν με διὰ τὴν ἄλην καὶ τὴν μετα-

βολὴν τοῦ βίου καὶ διὰ τὴν δοκοῦσαν αὐτοῖς τοῦ σώματος ταλαιπωρίαν· τελευτῶντες δὲ ἥδη καὶ ἐνεκάλουν, ἀδικεῖσθαι φάσκοντες. ἐγὼ δὲ οὐκ ἥθελον ἐγγὺς λέναι πρὸς αὐτοὺς τοὺς ὄρους, ἀλλὰ ἐδόκει μοι τὸ τοιοῦτον παντελῶς ἀχθομένου τινὸς εἶναι τῇ φυγῇ 5 καὶ ἐπιθυμοῦντος κατελθεῖν· ὥσπερ οἱ μηδὲν καταλιπόντες ἐν τῇ κύλικι δῆλοί εἰσι πάνυ διψῶντες. ἐλ-
486 Rθῶν οὖν εἰς Κύζικον ἔκει διέτριβον καὶ παρεῖχον, εἴ τις βούλεται μοι τῶν ἐπιτηδείων συγγίγνεσθαι. καὶ δὴ τὸ τοῦ κιθαρῳδοῦ τοῦτο ὁ λέγοντιν ἔσωσέ με, 10 ὃδὴν τινα ἄσαντα αὐτοῖς. ἐπεὶ γὰρ ἦκεν ὁ ἄριστος τῶν νῦν κιθαρῳδῶν, ὡς δ' ἔνιοι φασιν, οὐδὲ τῶν πρότερον οὐδενὸς ἐνδεέστερος, ἀλλ᾽ οὐδὲ Ἀρίονος τοῦ ἐκ πελάγους, μαντευόμενοι δῆλον ὅτι, πῶς γὰρ ἂν εἰδεῖεν τὸ σαφὲς οὐκ ἀκούσαντες ἔκείνου; ὡς δ' οὖν 15 τάχιστα ἥσθοντο ἐπιδημοῦντα τὸν ἄνδρα, εὐθὺς καὶ σπουδὴ ἀμήχανος καὶ πάντες ἐβάδιξον εἰς τὸ βουλευτήριον. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἔξεῖναι νομίζων καὶ ἡμῖν ἀκοῦσαι καὶ μεταλαβεῖν οὕτω καλῆς εὐωχίας, ἐν ἀνθρώποις τρισχιλίοις καὶ πλείοσιν ἥκον ἐν πρώτοις 20 πάνυ θαρρῶν. εἰμὶ δὲ φιλήκοος καὶ φιλόμουσος ἀτεχνῶς, οὐ πάνυ ἔμπειρος ὡν μουσικῆς· ὥστε εἶπερ ἔτυχον γεγονὼς κατὰ ταύτον Ὁρφεῖ, δοκῶ μοι, πρῶ-
487 Rτος ἂν ἐπηκολούθουν, εἰ καὶ ἔδει μετὰ νεβρῶν τινῶν ἥ μόσχων, οὐδὲν αἰδούμενος· ἐπεὶ καὶ νῦν ταύτο 25 τοῦτο πάσχω πολλάκις, ἐπειδὴν εἰσαφίκωμαι σοφιστοῦ, διὰ τὴν προσοῦσάν μοι ἀκρασίαν περὶ τοὺς
261 Mλόγους, καὶ μετὰ τοιούτων συναγελάζομαι θρεμμάτων, ὡραίων καὶ καλῶν, ἄλλως δὲ θορυβούντων καὶ σκιρτᾶν προθυμούμενων. τοῦτο δὲ πέπονθα πρὸς 30 τοὺς σοφιστάς τε καὶ ὁγήτορας ἄπαντας σχεδόν· καθάπερ οἱ πτωχοὶ καὶ τοὺς μετρίως εὐπόρους μακαρί-

ξουσι διὰ τὴν αὐτῶν ἀπορίαν, κάγὼ τὸν ἀμηγέπη
 δυνατοὺς λέγειν θαυμάζω καὶ ἀγαπῶ διὰ τὸ αὐτὸς
 ἀδύνατος εἶναι λέγειν. τὸ μέντοι τῶν κιθαρωδῶν
 τε καὶ νὴ Δία τῶν ὑποκριτῶν οὐ παρ' ὀλίγον μοι
 5 δοκεῖ διαφέρειν πρὸς ἥδονήν. ἢ τε γὰρ φωνὴ μείζων
 καὶ δῆλον ὅτι ἐπιμελεστέρα ἢ τε λέξις οὐκ αὐτοσχέ-
 διος, ὥσπερ ἡ τῶν δητόρων ἐξ ὑπογύνου τὰ πολλὰ
 πειρωμένων λέγειν, ἀλλὰ ποιητῶν ἐπιμελῶς καὶ
 κατὰ σχολὴν πεποιηκότων. καὶ τά γε πολλὰ αὐ-
 10 τῶν ἀρχαῖα ἔστι καὶ πολὺ σοφωτέρων ἀνδρῶν ἡ
 τῶν νῦν· τὰ μὲν τῆς κωμῳδίας ἀπαντα· τῆς δὲ
 τραγῳδίας τὰ μὲν ἴσχυρά, ὡς ἔοικε, μένει· λέγω
 δὲ τὰ λαμβεῖα· καὶ τούτων μέρη διεξίασιν ἐν τοῖς
 489R
 θεάτροις· τὰ δὲ μαλακώτερα ἐξερρύηκε τὰ περὶ¹⁵
 τὰ μέλη· ὥσπερ οἷμαι τῶν ἀνθρώπων τῶν παλαιῶν
 ὅσα μέν ἔστι στερεὰ τοῦ σώματος, ὑπομένει τῷ χρόνῳ,
 τά τε ὁστᾶ καὶ οἱ μύες, τἄλλα δὲ ἐλάττω γίγνεται.
 οὐκοῦν τὰ σώματα ὁρᾶται τὰ τῶν παντελῶς γερόντων
 ἐνδεδωκότα καὶ λαγαρά· ὅσοι δ' αὖ παχεῖς γέροντες
 20 ὑπὸ πλούτου καὶ τρυφῆς, ἴσχυροι μὲν οὐδενὸς προσ-
 οντος ἔτι, πιμελῆς δὲ ἀντὶ τῶν σαρκῶν, εὐτραφεῖς
 δὴ ὁρῶνται καὶ νεώτεροι τοῖς πολλοῖς.

ΠΕΡΙ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΩΣ.

489R

Tί γάρ ποτε τὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἔστι καὶ τίνας
 χρὴ τιθέναι τοὺς ἀναχωροῦντας; ἄρα γε τοὺς ἀπὸ
 τῶν προσηκόντων ἔργων αὐτοῖς καὶ πράξεων ἀφι-
 25 σταμένους, τούτους χρὴ φάσκειν ἀναχωρεῖν; οἷον εἰ-
 τις Ἀθηναῖος ὅν, δέον αὐτὸν στρατεύεσθαι ὑπὲρ τῆς

πατρίδος Λακεδαιμονίων εἰσβεβληκότων εἰς τὴν Ἀτ-
 262 Μικήν ἡ Φιλέππου ἐπιόντος ἡ ἄλλων πολεμίων, ὃ δὲ
 ἀναχωρήσειεν εἰς Μέγαρα ἡ Ἀλγιναν ἔνεκα τοῦ μὴ
 στρατεύεσθαι μηδὲ κινδυνεύειν, οὗτος ἢν ἀνακεχω-
 ρηκέναι λέγοιτο; ἡ εἰς τις συχνὴν οὐσίαν κεκτημένος 5
 ἔνεκα τοῦ διαφυγεῖν τὰς λειτουργίας ἀπέλθοι ἐκ τῆς
 πόλεως; ἡ εἰς τις λᾶσθαι τοὺς νοσοῦντας ἴκανὸς ὅν,
 καὶ φίλων δὴ καὶ ἐπιτηδείων αὐτῷ καμιόντων, ὅπως
 μὴ κακοπαθῇ καὶ πράγματα ἔχῃ τούτους θεραπεύων,
 ἀπολίποι τε αὐτοὺς καὶ ἀποδημήσειεν εἰς ἑτερον τό- 10
 πον; ἡ εἰς ἄλλος, ἐν πόλει δέον ἔξετάξεσθαι καὶ
 αὐτόν, ἄρχειν καὶ ἀρχαῖς ὑπηρετεῖν καὶ φυλακάς τι-
 νας φυλάττειν ἀγρουπνῶν μὴ βούλοιτο, ἀλλ' ὅπως
 τούτων ἀπηλλαγμένος ἀπάντων ἔσται καὶ μηδεὶς
 αὐτὸν ἔξελέγξῃ μηδὲ κωλύσῃ πίνοντα καὶ καθεύ- 15
 δοντα καὶ δαμνυμοῦντα, ἑτέρωσε ἀποχωροῦ ποι, ἀρ-
 τούτους ἀναχωρεῖν φῆτέον; ἀλλ' οὗτοι μὲν δῆ-
 λον ὅτι φεύγουσί τε καὶ δραπετεύοντι, καὶ οὐκ ἢν
 90R εἶη πρόφασις αὐτοῖς οὐδὲ συγγνώμη τῆς τοιαύτης
 σχολῆς τε καὶ ἀποδράσεως. μὴ οὖν τοὺς ἀπὸ τῶν 20
 ἀνωφελῶν πραγμάτων καὶ τῶν οὐ προσήκουσῶν αὐ-
 τοῖς ἀσχολιῶν ἀπιόντας καὶ σχολὴν τινα πορίζοντας
 αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐνοχλούντων μάτην φῆτέον ὡς ἀνα-
 χωροῦντας. ἀλλ' οὕτω μὲν οὐχ ὁ μεταβὰς ἐκ πόλεώς
 τινος εἰς ἑτέραν πόλιν ἡ ἐκ τόπου εἰς ἑτερον τόπον 25
 ἀναχωρεῖν λέγοιτ' ἄν· ὅπου γὰρ ἢν ἀφίκηται, πολλὰ
 ἢν εἴη τὰ ἐμποδὼν αὐτῷ γιγνόμενα καὶ οὐκ ἔωντα
 τὰ προσήκοντα ποιεῖν. καὶ γὰρ τὸ ἐπὶ πολὺ πότῳ
 συνεῖναι καὶ τὸ πίνοντα ἡ κυριεύοντα ἡ ἄλλο τι τῶν
 βλαβερῶν καὶ ἀσυμφόρων πράττοντα διατελεῖν παν- 30
 ταχοῦ τὰ αὐτά ἔστι καὶ τὸ συνδιατοίβειν ἀεὶ τῷ ἐν-
 τυχόντι ἀδολεσχοῦντα καὶ ἀκούοντα λόγων οὐδὲν

χρησίμων ἥ περὶ τὰ βασιλέως πράγματα διατρίβειν
 ἥ τὰ τοῦ δεῖνος, ὡς ἔφη τις. οὐ γάρ ἐστιν ἀνόητος
 τῆς αὐτοῦ ψυχῆς κύριος, ἀλλὰ φεμβόμενός τε καὶ
 ἀγόμενος φαδίως ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως καὶ
 διαιλίας. ὅστε οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι, καθάπερ οἱ ἄσω-
 τοι τῶν χρημάτων οὐκ ἀν δύναιντο ἀποδοῦναι λόγον
 πρὸς ὅτι ἀνηλώκασιν ἔκαστον αὐτῶν, φαίνεται δ'^{263M}
 ὅμως ἀνηλωμένα πάνυ συχνὰ χρήματα, οὐδὲ οὗτοι
 τοῦ χρόνου τε καὶ βίου δύναιντ' ἀν ἀποδοῦναι λόγον,^{491R}

10 πρὸς ὅτι ἔκάστην ἡμέραν ἀνήλωσαν ἥ μῆνα ἥ ἐνιαυ-
 τόν· φαίνεται δ' οὖν παριὼν ὁ βίος καὶ δαπανώμενος
 ὁ χρόνος, οὐκ ὀλίγου ἕξιος τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲ ἥτ-
 τονος, ἐμοὶ δοκεῖν, ἥ τὸ ἀργύριον. ἀλλ' ὅμως μιᾶς
 δραχμῆς ἀπολομένης ἀνάγκη αἰσθέσθαι καὶ δηχθῆναι
 15 ἀμηγέπη· εἰ δὲ καὶ πλείους τις ἐκβάλοι, οὐ πολλοὶ
 εἰσιν οἱ ἐπὶ τῷ τυιούτῳ πράγματα ἔχοντες· λέγω δὲ οὐ
 διὰ τὴν ἀμέλειαν λυπούμενοι καὶ δακνόμενοι καὶ διὰ
 τὸ μὴ προσέχειν ἐφ' οἷς ἕξιον ἥν δάκνεσθαι, ἀλλ'
 ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν δραχμῶν. ἡμέρας δὲ ἐξελθούσης
 20 καὶ ἀπολομένης καὶ δύο καὶ τριῶν οὐδεὶς ἐστιν ὃς
 ἔφρόντισεν. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν δύνανται λογίζεσθαι ὅτι
 εἰ μὴ προσέξουσι μηδὲ φροντιοῦσι τῶν τοιούτων, λά-
 θοι ἀν αὐτοὺς ἥ σύμπασα οὐσία διαρρυεῖσα καὶ ἀπο-
 λομένη· ἐνταῦθα δὲ οὐ δύνανται ταῦτὸ τοῦτο λογί-
 25 σασθαι, ὡς εἰ μὴ προνοήσουσιν ἔκάστης ἡμέρας καὶ
 φυλάξουσι μὴ εἰκῇ προϊέναι, λάθοι ἀν αὐτοὺς ὁ σύμ-
 πας βίος διαρρυεῖς καὶ ἀπολόμενος. ἀλλ' ὅτι γε οὐ
 τόπος ἐστὶν ὁ παρέχων οὐδὲ τὸ ἀποδημῆσαι τὸ μὴ
 φαῦλ' ἄττα πράττειν οὐδὲ εἰς Κόρινθον ἥ Θήβας ἀνα-
 30 κεχωρηκέναι, τὸ δὲ τὸν βουλόμενον πρὸς αὐτῷ εἶναι.^{492R}

καὶ γὰρ ἐν Θήβαις καὶ ἐν Μεγάροις καὶ πανταχοῦ
 σχεδὸν οὖς τις ἀν ἀπέλθῃ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰτα-

λίας ἔνεστι τό τε ἀργεῖν καὶ τὸ φαθυμεῖν, καὶ οὐκ ἀπορήσει προφάσεως, ὅπου ἂν τύχῃ ὃν, δι’ ᾧν βλα-
κεύων τε καὶ ἀσχολούμενος ἀναλώσει καὶ πάνυ πολὺν
χρόνον, ἂν οὕτω τύχῃ. μὴ οὖν βελτίστη καὶ λυσιτελε-
στάτη πασῶν ἡ εἰς αὐτὸν ἀναχώρησις καὶ τὸ προσ- 5
έχειν τοῖς αὐτοῦ πράγμασιν, ἐάν τ’ ἐν Βαβυλῶνι
τύχῃ τις ὃν ἐάν τ’ Ἀθήνησιν ἐάν τ’ ἐν στρατοπέδῳ
ἐάν τ’ ἐν νήσῳ μικρῷ καὶ μόνος. αἱ γὰρ τοιαῦται
ἀναχωρήσεις καὶ ἀποδημίαι μικράν τινα ἔχουσι φοπὴν
πρὸς τὸ σχολὴν ἄγειν καὶ τὸ πράττειν τὰ δέοντα. 10

264 Μικατακλίνεσθαι φέρει μέν τινα ἐνίστε μικρὰν ἀνά-
πτυσιν, οὐ μὴν ἵκανήν γε οὐδὲ ὥστε ἀπαλλάξαι.
ἰδεῖν δὲ ἔστι καὶ ἐν τῷ πάνυ πολλῷ θορύβῳ τε καὶ
πλήθει οὐ κωλυόμενον πράττειν ἔκαστον τὸ αὐτοῦ 15
ἔργον, ἀλλ’ ὁ τε αὐλῶν ἢ διδάσκων αὐλεῖν τοῦτο
ποιεῖ πολλάκις ἐπ’ αὐτῆς τῆς ὁδοῦ τὸ διδασκαλεῖον
ἔχων καὶ οὐδὲν αὐτὸν ἔξιστησι τὸ πλῆθος οὐδὲ δὲ
θόρυβος τῶν παιδιόντων, ὁ τε δροχούμενος ὁμοίως ἢ
δροχηστοδιδάσκαλος πρὸς τούτῳ ἔστιν, ἀμελήσας τῶν 20
μαχομένων τε καὶ ἀποδυομένων καὶ ἄλλα πραττόν-
των, ὁ τε κιθαριστὴς ὁ τε ξωγράφος· ὁ δὲ πάντων
σφιδρότατόν ἔστιν· οἱ γὰρ τῶν γραμμάτων διδάσκα-
λοι μετὰ τῶν παιδῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς κάθηνται, καὶ

οὐδὲν αὐτοῖς ἐμποδὼν ἔστιν ἐν τοσούτῳ πλήθει τοῦ 25
διδάσκειν τε καὶ μανθάνειν. ἦδη δέ ποτε εἶδον ἐγὼ
διὰ τοῦ ἵπποδρόμου βαδίζων πολλοὺς ἐν τῷ αὐτῷ
ἀνθρώπους ἄλλον ἄλλο τι πράττοντας, τὸν μὲν αὐ-
λοῦντα, τὸν δὲ δροχούμενον, τὸν δὲ θαῦμα ἀποδιδό-
μενον, τὸν δὲ ποίημα ἀναγιγνώσκοντα, τὸν δὲ ἄδον- 30
τα, τὸν δὲ ἵστορίαν τινὰ ἢ μυθον διηγούμενον· καὶ
οὐδὲ εἰς τούτων οὐδένα ἐκώλυσε προσέχειν αὐτῷ καὶ

τὸ προκείμενον πράττειν. καίτοι τούτων οὐδέν ἔστι τῶν ἔργων, ὃ συνάγει τὴν ψυχὴν καὶ καθίστησι καὶ καταφρονεῖν ποιεῖ τῶν ἄλλων ἀπάντων. παιδεία δέ, ὡς ἔοικε, καὶ φιλοσοφία, αἱ μάλιστα τοῦτο διαπράττονται, πολλῆς ἐφημίας τε καὶ ἀναχωρήσεως τυγχάνουσι δεόμεναι· καὶ ὥσπερ τοῖς νοσοῦσιν, εἰ μὴ πανταχόθεν ἔστὶ σιωπή τε καὶ ἡσυχία, οὐ δυνατὸν ὅπνου μεταλαβεῖν, οὕτως ἄρα καὶ τοῖς φιλολόγοις, εἰ μὴ πάντες ὑποσιγήσουσιν αὐτοῖς καὶ μήτε ὅραμα μηδὲν ἄλλο ἔσται μήτε ἀκούσματος ἀκούειν μηδενός, οὐκ ἄρα οὖτα τε ἔσται ἡ ψυχὴ τοῖς αὐτῆς προσέχειν καὶ περὶ ταῦτα γίγνεσθαι. ἀλλ’ ἔγωγε ὁρῶ καὶ τοὺς πλησίου τῆς θαλάττης οὐδὲν πάσχοντας, ἀλλὰ καὶ διανοεῖσθαι δυναμένους ἢ βούλονται διανοεῖσθαι καὶ λέγοντας 15 καὶ ἀκούοντας καὶ καθεύδοντας, ὅπόταν αὐτοῖς ἦ καιρός, ὅτι οὐδὲν οἴονται προσήκειν αὐτοῖς τοῦ ψόφου τούτου οὐδὲ φροντίζουσιν. εἰ δέ γε ἐβούλοντο ^{494R}_{265M} προσέχειν ὅπότε μεῖζων ἢ ἐλάττων γίγνοιτο ἥχος ἢ διαριθμεῖν τὰ κύματα τὰ προσπίπτοντα ἢ τοὺς λάρους 20 τε καὶ τὰλλα ὅρνεα ὁρᾶν, ὅπως ἐπιπέτονται ἐπὶ τὰ κύματα καὶ νήχονται ὁρδίως ἐπ’ αὐτῶν, οὐκ ἂν ἦν αὐτοῖς σχολὴ ἄλλο τι ποιεῖν. οὐκοῦν καὶ ὅστις δυνατὸς ἐννοῆσαι περὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ θορύβου τοῦ κατ’ αὐτοὺς καὶ τῶν πραγμάτων, ὅτι οὐδὲν διαφέρει ταῦτα τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ γιγνομένων, οὐκ ἂν ἐνοχλοῖτο ὑπ’ αὐτῶν. ἀλλὰ τοῦτο ἔστιν, ὡς ἔοικε, πολλοῦ ἄξιον τὸ μάθημα καὶ δίδαγμα, τὸ τὴν ψυχὴν ἐθίζειν ἐπεσθαι τῷ λόγῳ καὶ μὴ ἐπ’ ἄλλ’ ἄττα τρέπεσθαι ἢ τά τε προκείμενα καὶ δοκοῦντα 25 ὁρθῶς ἔχειν. καὶ ἡ μὲν οὕτως ἐθισθεῖσα ψυχὴ λόγῳ δυνήσεται ἄπαντα διαπράττεσθαι τὰ προσήκοντα αὐτῇ· ἡ δὲ φεμβομένη τε καὶ ἀλύουσα καὶ ἄλλοτε ἐπ’

ἄλλο τρεπομένη, ὅταν τι προφανῆ ποτε ἡδονὴν τινα
 ἢ ὁρατώνην ἔχουν, ὥσπερ ὕδατος ἐν ἑτεροκλινεῖ χω-
 ρίῳ ὅποι ἔτυχε τρεπομένου, οὐδὲν ἂν ὠφεληθείη
 οὐδ' ὑπὸ τῆς πάσης ἡσυχίας τε καὶ ἐρημίας. οἶδα γὰρ
 495 R ἔγωγε καὶ τῶν κυνῶν τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας καὶ
 φιλοπόνους, ἐπειδὴν ἀφεθῶσιν, εὐθὺς ἀναξητούσας
 τὸ ἔχον, καὶ οὐδ' εἰ πάντες ἀποκαλοῦεν, οὐκ ἂν ποτε
 τοῦτο ἀπολιπούσας· οὐδ' εἰ πολλαὶ μὲν φωναὶ παν-
 ταχόθεν φέροιντο, πολλαὶ δὲ ὀσμαὶ ἀπό τε τῶν καρ-
 πῶν καὶ ἀνθῶν ἐμπλέκοιντο, πολὺ δὲ πλῆθος ἀν- 10
 θρώπων τε καὶ ἄλλων ξφίων φαινούτο καὶ ἔχνη τὰ
 μὲν ἵππων, τὰ δὲ βοῶν, τὰ δὲ προβάτων, οὐδὲν οὔτε
 ὄρῷ τούτων οὔτε αἰσθάνεται αὐτῶν οὐδενός, ἀλλὰ
 ἐκεῖνα παριδοῦσα πανταχόθεν ἐκλέγει τὸ ἔχον, κά-
 κενφ ἔπειται, μέχρι ἂν εὗρῃ τε καὶ ἀναστήσῃ τὸν λα- 15
 γῶν, καὶ μετὰ ταῦτα κατέχει διώκουσα, δι' ὅποιων
 ἂν ποτε ἦ οὐχι χωρίων, καὶ οὔτε πεδίον οὔτε ὄρος οὔτε
 τὰ λίαν τραχέα οὔτε χαράδρα η ἡ δεῦρα ἀποκαλύπει
 αὐτὴν, πολλούς τινας δρόμους τοῦ λαγῶ θέοντος καὶ
 πειρωμένους ἔξαπατάν· τὰς δὲ ἀμαθεῖς τε καὶ ἀπαι- 20
 δεύτους κύνας βραδέως μὲν αἰσθανομένας, ταχέως
 266 M δὲ ἀπαγορευούσας, εἰ δέ ποθεν ἀλλαχόθεν προσπέ-
 σοι θροῦς, εἴτε ὑλακὴ κυνῶν εἴτε ἀνθρώπων φθεγ-
 ξαμένων ὄδοιπόρων η νομέων, εὐθὺς ἀνακυπτούσας
 ἐκ τοῦ ἔχοντος κάκει φερομένας. τούτων δὴ πάντων, 25
 496 R ὅπερ ἔφην, τὸ ἔθος αἴτιον. διοίως δὲ καὶ τὴν ψυχὴν
 ἐθίζειν ἂν δέοι μηδέποτε ἀποτρέπεσθαι μηδὲ ἀνα-
 χωρεῖν τοῦ δοκοῦντος εἶναι προσήκοντος ἐργον. εἰ
 δὲ μή, οὐ δάδιον περιγενέσθαι οὐδὲ ἔξεργασθαι
 οὐδὲν ἴκανως. η οὐκ ἐν ταῖς ἐρημίαις καὶ ἡσυχίαις, 30
 οὐκ ἐνταῦθα μάλιστα ἀνευρίσκουσιν οἱ ἀνόητοι ἀν-
 θρώποι ὅπως μηδὲν διανοῶνται τῶν δεόντων, ἔτερα

πολλὰ καὶ ἄτοπα διανοήματα, οἵς ἀγαπῶσι συνόντες,
 τυραννίδας τε καὶ πλούτους καὶ ἄλλ' ἄττα θαυμαστὰ
 ἀναπλάττοντες αὐτοῖς; οἱ μὲν θησαυρούς τινας ἀνα-
 σκάπτοντες, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου πλῆθος ἔξαιρονται
 5 ἀμήχανον ὅσον κτώμενοι, οἱ δὲ βασιλεῖς τε καὶ μον-
 ἀρχοντος πόλεων τε καὶ ἐθνῶν ἀποδεικνύντες σφᾶς αὐ-
 τούς, ἔπειτα ἥδη τὰ ἔξης περὶ τὴν τυραννίδα πάντα
 πράττοντες, τοὺς μέν τινας ἀποκτιννύντες, τοὺς δὲ
 ἐλαύνοντες, παρθένοις δὲ καὶ μειρακίοις καὶ γυναιξὶ¹⁰
 πλησιάζοντες αἷς ἂν ἐθέλωσιν, ἐστιάσεων δὲ καὶ εὐω-
 χιῶν τῶν πολυτελεστάτων μεταλλαμβάνοντες, οἱ δέ
 τινες ἀργύριον ἐκδαινεῖζοντες ἢ ἄλλας ἐργασίας ἔργα-
 ζόμενοι, οἷον ἐγρηγορότες τε καὶ δρῶντες ὀνείρατα
 ποιεῖλα καὶ παντοδαπὰ πλάττοντες αὐτοῖς. ἐνίοτέ γε
 15 μὴν ἐκ τῶν ὀνειράτων τούτων ἀποβαίνει καὶ ὑπαρ
 αὐτοῖς τὰ φαυλότατα καὶ ἄτοπώτατα. τυραννίδες μὲν
 γὰρ οὐ πάνυ τι ἐκ τῶν τοιούτων γίγνονται· οὐ γὰρ ^{497R}
 ἐθέλει ἡ τυραννίς ὑπὸ φαθύμου τε καὶ τρόπου τινὰ
 ἀεὶ κοιωμένης διανοίας θηρεύεσθαι, ἀλλὰ τούταν-
 20 τίον ὑπὸ δριμείας τε καὶ ἀγρύπνου φροντίδος· δα-
 πάναι δὲ καὶ ἔρωτες καὶ τοιαῦται τινες διατριβαὶ
 πολλοῖς ἥδη πολλάκις ἀπήντησαν. οἷον δὴ ἐγὼ οἶμαι
 τὸν Ἀλέξανδρον, ὃς ἐτύγχανε σχολὴν ἄγων ἐν τῇ
 "Ιδη περὶ τὰ βουκόλια, τοιαύτης ἐννοίας καὶ ἐπιθυ-
 25 μίας αὐτῷ γενομένης ὃς ἄρα εῦδαιμόν τε καὶ μακά-
 ριον τὸ τὴν πασῶν καλλίστην γυναικα ἔχειν, καὶ οὕτε
 βασιλεία τούτου ἄξιον τοῦ χρήματος οὕτε πλοῦτος οὕτε ^{267M}
 κρατεῖν μαχόμενον ἀπάντων ἀνθρώπων, μετὰ ταῦτα
 ἥδη διανοεῖσθαι τίς τε δὴ καὶ παρὰ τίσιν ἡ τοιαύτη
 30 γυνὴ καὶ πόθεν ἂν αὐτῷ τοιοῦτος ὑπάρξαι γάμος·
 καὶ δὴ τὰς μὲν ἐν Ἰλίῳ νύμφας καὶ παρθένους ἄτε
 τύραννος ὡν̄ ἡτίμαξε καὶ οὐκ ὕετο ἀξίας τυχεῖν,

όμοιώς δὲ καὶ τὰς Λυδῶν τε καὶ Φρυγῶν τάς τε
 ἐν Λέσβῳ καὶ τὰς ἐν Μυσίᾳ γυναικας ὑπερεώρα.
 πυνθανόμενος δὲ ἐν Σπάρτη τινὰ εἶναι Διὸς λεγο-
 μένην θυγατέρα, Μενελάῳ συνοικοῦσαν, ἀνδρὶ βα-
 σιλεῖ καὶ βασιλέως ἀδελφῷ τῆς συμπάσης Ἑλλάδος, 5
 ἥν ἐμνήστευσάν τε καὶ ἔσπευσαν λαβεῖν πολλὰ ἔδνα
 καὶ δῶρα διδόντες οἱ πρῶτοι τε καὶ ἄκροι τῶν Ἑλ-
 λήνων· καὶ δὴ καὶ ἀδελφῶν ἐλέγετο εἶναι Πολυ-
 δεύκους καὶ Κάστορος, Διὸς νέων γενομένων· ἐπε-
 θύμησεν αὐτῷ ταύτην γενέσθαι τὴν γυναικαν. ἄλλως 10
 μὲν οὖν οὐ πάνυ τι ἡγεῖτο δυνατόν, εἰ δὲ θεός τις
 ὑπόσχοιτο καὶ δοίη, τάχ' ἂν γενέσθαι τὸ τοιοῦτον.
 καὶ τίνα δὴ θεὸν ἄλλην εἰκὼς τὰς τοιαύτας χαρίζεσθαι
 χάριτας ἡ τὴν κρατοῦσάν τε καὶ ἄρχουσαν τῶν περὶ τοὺς
 γάμους τε καὶ ἔρωτας; οὐκοῦν ἐκείνης μὴ διδούσης 15
 498R ἀδύνατον ἡγεῖτο τὸν γάμον. πῶς ἂν οὖν ἐκείνην πεί-
 σαι χαρίσασθαι ἢ εἰ τῷ πόπον τινὰ γίγνοιτο αὐτὸς προσ-
 φιλῆς τῇ θεῷ καὶ δωρεάν τινα καὶ χάριν δεδωκώς;
 ἀλλ' οὕτε χρημάτων αὐτὴν τυγχάνειν δεομένην, ἅτε
 χρυσῆν οὖσαν καὶ πάντα χρήματα ἀπλῶς κεκτημένην, 20
 οὕτε θυσιῶν· πάντας γὰρ αὐτῇ πανταχοῦ θύειν·
 οὕτε ἄλλῃ τινὶ διιλίᾳ καὶ δεήσει ὁρδίως ὑπακοῦσαι
 ἄν· ἀλλ' εἰ οὐ μάλιστα ἐπεθύμει καὶ ὃ πάντων τι-
 μιώτατον νενόμικε, τοῦτο προσθείη τις αὐτῇ καὶ
 μαρτυρήσειεν, ὡς ἐστι καλλίστη, τάχ' ἂν ἀγαπῆσαι 25
 αὐτήν. οὐκάν δὲ καὶ προκρίνεσθαι κατὰ τοῦτο τίνος
 ἄν ποτε ἀξιώσειεν ἢ θεῶν τῶν πρώτων τε καὶ μεγί-
 στων, Ἀθηνᾶς τε καὶ Ἡρας; καὶ ἐτι μᾶλλον, εἰ φαι-
 νοιντο ἐκεῖναι μεγάλα καὶ θαυμαστὰ παρεχόμεναι
 δῶρα ἔνεκα τῆς νίκης. οὕτω δὴ διελθών τε καὶ ἔξερ- 30
 268M γασάμενος τὴν αὐτοῦ δόξαν καὶ ἐπίνοιαν, οἷον ψυχῆς
 ἐν ὕπνῳ φαντασίαις καὶ δόξαις ἐπακολουθούσης καὶ

μακρόν τι καὶ συντεταγμένον ὑφαινούσης ὅναρ, κρι-
τής τε ὑπὸ τοῦ Διὸς γίγνεται τῶν θεῶν, καὶ τὰς μὲν
αὐτάς τε ὑπερεῖδε καὶ τὰ δῶρα αὐτῶν, τὴν δὲ προ-
έκρινεν ἐπὶ μισθῷ τε καὶ δώρῳ τῷ λαβεῖν τὸν γά-
5 μον ἔκείνης τῆς γυναικός, ὑπὲρ ἦς ἐνεθυμήθη τε καὶ
εὕξατο. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ τοῦτο βουκόλος καὶ ἴδιώτης
ἔτυχεν ᾧν, οὐδὲν ἄν πρᾶγμα ἀπήντησεν ἐκ τοῦ τοι-
ούτου ὄνείρατος. νῦν δὲ ἐπειδὴ τύραννος καὶ δυνά-
στης ἦν, καὶ πλούτῳ τε ἵσχύων καὶ ἀρχῇ πόλεως τῆς
10 τότε μεγίστης καὶ τῇ τῶν γονέων πρὸς αὐτὸν εὐ-
νοίᾳ, τὰ λοιπὰ ἥδη ἔργῳ ἔξειργάσατο, ὡς ἐπὶ τούτοις
ἀληθῶς γεγονόσι ναῦς τε ναυπηγησάμενος καὶ ἔται-
ρους συναγαγὼν καὶ πλεύσας ἐπὶ τε τὴν Ἑλλάδα καὶ 499 R.
Σπάρτην καὶ εἰς τὴν οἰκίαν ἀφικόμενος τὴν Με-
15 νελάου καὶ Ἐλένης καὶ ξενίων τυχών, ἀναπείσας κα-
ταλιπεῖν αὐτὴν τὸν ἄνδρα καὶ τὴν Ἑλλάδα, ἤκειν ἄγων
εἰς Τροίαν, πολλῶν καὶ χαλεπῶν πραγμάτων καὶ
συμφορῶν ἀρχήν. οὕτως αἱ μὲν ἴδιωτικῆς καὶ ἀδυ-
νάτου ψυχῆς ἔννοιαι τε καὶ ἐπιθυμίαι ὑπηνέμιοι τε καὶ
20 ἀδρανεῖς, καὶ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν γίγνεται χαλεπόν,
ἀλλ' ὥσπερ τὰ τῷ ὅντι ὄνείρατα ἀναστάντων εὐθὺς
οἴχεται καὶ οὐδὲν αὐτῶν, ὡς φασι, τὸν ἥλιον οὐδὲ
τὴν ἡμέραν ὑπομένει, παραπλησίως καὶ τὰ τοιαῦτα
ἔχει ἐπιθυμήματά τε καὶ ἐλπίσματα. τὰ δὲ τῶν
25 μονάρχων ἡ πλουσίων ἡ ἄλλην τινὰ ἔχόντων δύναμιν
ἐπὶ πέρας ἀφικνεῖται πολλάκις χαλεπόν τε καὶ φοβε-
ρόν. καὶ ἔστιν ὅμοιον, ὥσπερ ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ τοιοῦ-
τον ὑπηνεμίοις γεννημάσι. φασὶ γὰρ δὴ φὰλ γίγνε-
σθαι οὕτως ἄνευ συνουσίας τε καὶ μίξεως ἀρρενος,
30 ἡ καλοῦσιν ὑπηνέμια, ὡς ὑπ' ἀνέμῳ προσπεσόντι
γιγνόμενα. ὅθεν δὴ καὶ Ὁμηρος, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ
ἀδύνατον ἡγησάμενος οὐδὲ ἀπίθανον τοῖς ἀνθρώποις 500 R.

φανῆναι ἵππων ὑπηρέμιον γένος, τὸν Βορρᾶν ἔφη
 ἔρασθέντα Τρωικῶν τινων ἵππων ἐμπλῆσαι τε αὐτὰς
 269^M γονῆς καὶ γένος ἵππων ἐξ αὐτῶν γενέσθαι. [πολλάκις
 ἐκ τινος ἐνθυμήματος ψευδοῦς καὶ ἀδυνάτου ἀποβῆ-
 ναι πρᾶγμα ἀληθές.] εἰρηται δέ μοι πάντα ταῦτα ἀπ' 5
 ἐκείνης τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκτροπῆς, ὅτι δεῖ τὴν ψυχὴν
 ἐθίζεσθαι τὰ δὲ δέοντα πράττειν καὶ διανοεῖσθαι
 πανταχοῦ τε καὶ ἐν ἄπαντι θορύβῳ καὶ ἐν ἀπάσῃ
 ἡσυχίᾳ. εἰ δὲ μή, τὸ τῆς ἐφημίας τε καὶ ἡσυχίας
 οὐδὲν μεῖζον καὶ ἀσφαλέστερον τοῖς ἀνοήτοις τῶν 10
 ἀνθρώπων πρὸς τὸ μὴ πολλὰ καὶ ἕτοπα διανοεῖσθαι
 τε καὶ ἀμαρτάνειν.

ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΤΣ.

A. Ως ὑψηλὸς ὁ νεανίσκος καὶ ὠραῖος· ἔτι δὲ ἀρ-
 χαῖον αὐτοῦ τὸ εἶδος, οἶον ἐγὼ οὐχ ἔόρακα τῶν νῦν,
 ἀλλ' ἡ τῶν Ὄλυμπίασιν ἀνακειμένων τῶν πάνν 15
 παλαιῶν· αἱ δὲ τῶν ὕστερον εἰκόνες ἀεὶ χείρους καὶ
 ἀγεννεστέρων φαίνονται, τὸ μέν τι ὑπὸ τῶν δημιουρ-
 γῶν, τὸ δὲ πλέον καὶ αὐτοὶ τοιοῦτοί εἰσιν. — *H* δει-
 νὸν λέγεις, εἰ ὥσπερ φυτόν τι ἡ ξῶν ἐκλελοίπασι τῷ
 501^R χρόνῳ οἱ καλοί, οἶον δή φασι τοὺς λέοντας παθεῖν 20
B. τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ· οὐ γὰρ ἔτι αὐτῶν εἶναι τὸ γένος·
 πρότερον δὲ ἡσαν καὶ περὶ Μακεδονίαν καὶ ἐν ἄλλοις
 τόποις· εἰ οὕτως οἶχεται δὴ κάλλος ἐξ ἀνθρώπων. —
A. Τό γε ἀνδρεῖον, ὡς βέλτιστε· τὸ μέντοι γυναικεῖον
 ἰσως πλεονάζει. ἀνὴρ δὲ καλὸς σπάνιον μὲν εἰ γίγνεται 25
 νῦν, καὶ γενόμενος τοὺς πλείστους λανθάνει, πολ-

λῶ μᾶλλον ἡ οἱ καλοὶ ἵπποι τοὺς ὁρεωκόμους. εἰ δ' ἄρα καὶ ἄψαιντο τῶν τοιούτων, μεθ' ὑβρεως καὶ πρὸς οὐδὲν ἀγαθόν· ὥστε μοι δοκοῦσι καὶ οἱ γενόμενοι ταχὺ λήγειν καὶ ἀφανίζεσθαι. οὐ γὰρ μόνον ἡ ἀρετὴ
 5 ἐπαίνῳ αὔξεται, ἀλλὰ καὶ τὸ κάλλος ὑπὸ τῶν τιμώντων αὐτὸν καὶ σεβομένων· ἀμελούμενον δὲ καὶ οὐδενὸς εἰς αὐτὸν βλέποντος ἡ πονηρῶν βλεπόντων σβέννυται, ὥσπερ τὰ κάτοπτρα. — Ἡρό^{270M} οὖν, ὥσπερ Ἀθηναῖοι πολλάκις, καὶ ἡμᾶς χρὴ ἀναρχίαν ἀναγράφειν τὸν
 10 παρόντα καὶ φόνον, ὃς οὐδενὸς ὅντος καλοῦ; — Δ. Οὐ μὰ Δία, ὃς Πέρσαι γε ἐνόμιζον· Ἐλλήνων δὲ οὐδεὶς ἡ εἰ τις, ἐκ τῶν τριάκοντα. ἡ οὐκ οἶσθα Κριτίαν τὸν
 502R τῶν τριάκοντα, ὅτι κάλλιστον ἔφη εἶδος ἐν τοῖς ἀρρεσι τὸ θῆλυ, ἐν δ' αὖ ταῖς θηλείαις τούναντίον;
 15 οὐκοῦν δικαίως Ἀθηναῖοι νομοθέτην αὐτὸν εἶλοντο ἐπὶ γε τῷ μεταγράψαι τοὺς παλαιοὺς νόμους, ὃς οὐδένα αὐτῶν ἔλιπεν. — Εἰεν· οἱ δὲ Πέρσαι πᾶς ἐνόμιζον. — Δ. Οὐ γὰρ φανερόν, ὅτε εὐνούχους ἐπολούν τοὺς καλούς, ὥσπερ αὐτοῖς ὡς κάλλιστοι ὥσι; τοσοῦτον διαφέρειν φῶντο πρὸς κάλλος τὸ θῆλυ, σχεδὸν δὲ καὶ πάντες οἱ βάρβαροι, ἥπερ τὰλλα ξῶα,
 20 διὰ τὸ μόνον τὰ ἀφροδίσια ἐννοεῖν. ὃς οὖν λέγεται Δαιδαλος ποιῆσαι τὸν ταῦρον ἔξαπατῶν, περιτεῖναι τῷ ξύλῳ δέομα βοός, κάκεῖνοι γυναικὸς εἶδος περιτιθέασι τοῖς ἀρρεσιν, ἄλλως δὲ οὐκ ἐπίστανται ἐρῶν.
 25 Ισως δὲ καὶ ἡ τροφὴ αἰτία τοῖς Πέρσαις, τὸ μέχρι 503R πολλοῦ τρέφεσθαι ὑπὸ τε γυναικῶν καὶ εὐνούχων τῶν πρεσβυτέρων, παιδας δὲ μετὰ παίδων καὶ μειούκια μετὰ μειούκιων μὴ πάνυ συνεῖναι μηδὲ γυναικοῦνδαι ἐν παλαίστραις καὶ γυμνασίοις. ὅθεν ἐγὼ οἶμαι συμβῆναι αὐτοῖς ταῖς μητράσι μίγνυσθαι· ὥσπερ οἱ πᾶλοι, ἐπειδὴν ἀδρότεροι ὅντες ἀκολουθῶσιν ἔτι

ταῖς μητράσιν, ἐπιβαίνειν ζητοῦσι. τὸ μέντοι τῆς τροφῆς καὶ ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν ἴσχυν. κάλλιον μὲν γὰρ δὴ πολὺ ἵππος ὅνου. οἱ δέ γε ὅνοι οὐκ ἐπιθυμοῦσιν ἵππων διὰ τὴν φύσιν, εἰ μὴ ὡς ἂν ἦ τεθραψμένος ἵππου γάλακτι· ὁμοίως δὲ καὶ ἵππος πωλευθερεῖς ὑπὸ 5 ὅνου τὸ αὐτὸ πάσχει. ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἡ ἔξουσία παράνομόν τι ἐστι. Νέρωνα γοῦν πάντες ἐπιστάμεθα ἐφ' ἡμῖν ὅτι οὐ μόνον ἔξετεμε τὸν ἐρώμενον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετωνόμασε γυναικεῖον, τῆς αὐτοῦ ἐρωμένης καὶ γυναικός, ἡς ἐκεῖνος 10 ἐπιθυμήσας ἔγημεν, ἀναφανδὸν εἰρξας τὴν πρόσθεν, ἐφ' ἦ τὴν βασιλείαν εἰλήφει. — Καὶ τί ἦν τὸ ὄνομα τῇ γυναικί, ὃ τῷ εὐνούχῳ ἔθετο; — Δ. Τί δὲ σοὶ 271 ΜΤΟῦτο; πάντως γὰρ οὐ 'Ροδογούνη ἐλέγετο. ἀλλ' ἐκεῖνός γε καὶ τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας διεκένοιτο, 15 καὶ παιδίσκαι ἡκολούθουν, ὅπότε βαδίζοι, καὶ ἀμπίσχετο ἐσθῆτα γυναικείαν καὶ τά γε ἄλλα οὔτως ἡμαγκάζετο ποιεῖν· τέλος δὲ προτέθησαν μεγάλαι 504 ΡΤΙΜΑΙ καὶ χοήματα ἅπειρα τὸ πλῆθος, ὅστις αὐτὸν γυναικα ποιήσειεν. — Ἡ οὖν καὶ ὑπέρχοντο; Δ. Τί 20 δὲ οὐκ ἔμελλον ἐκείνῳ ὑποσχέσθαι τοσαῦτα διδόντι; ἢ οὐκ οἶσθα τὴν δύναμιν τοῦ διδόντος ὅση ἐστίν; ὅπου γε καὶ ὅπόταν βασιλέα ἀποδεῖξαι δέη, τὸν πλουσιώτατον αἰροῦνται καὶ παρ' οὐ ἂν ἐλπίσωσιν ὡς πλεῖστον ἀργύριον λήψεσθαι, τὰ δὲ ἄλλα οὐδὲν 25 φροντίζουσιν ὅποιος ἂν ἦ, καὶ μέλλῃ πάντας διατεμεῖν παραλαβὼν τὴν ἀρχήν, τούς τε ἄλλους ἅπαντας καὶ αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς εἰληφότας τὰ χοήματα, καὶ ἔτι πάντων αὐτοὺς καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφαιρήσεσθαι. τούτῳ δὴ μάλιστα περιῆν ὁ Νέρων, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγεν αὐτῷ περὶ οὐδενὸς ὅτι εἴποι οὐδ' ἀδύνατον ἐφη εἶναι ὃ κελεύσειεν· ὥστε καὶ εἰ πέτε-

σθαι κελεύοι τινά, καὶ τοῦτο ὑπέσχετο αὐτῷ, καὶ συχνὸν χρόνον ἐτρέφετο ἔνδον παρ' αὐτῷ ἐν τοῖς βασιλείοις, ὡς πτησόμενος. μόνος γὰρ δὴ οὐδένα τρόπον ἐφείδετο χρημάτων, οὕτε διδοὺς οὕτε λαμβάνων.

5 διὰ μόνην μέντοι ταύτην τὴν ὕβριν καὶ ἀπέθανε τὴν εἰς τὸν εὔνοῦχον. ὁρμισθεὶς γὰρ ἔξήνεγκεν αὐτοῦ τὰ βουλεύματα τοῖς περὶ αὐτόν· καὶ οὕτως ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἡνάγκασαν ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ ἀπολέσθαι αὐτόν· οὐδέποτε γὰρ καὶ νῦν τοῦτο γε δῆλον

10 ἐστιν· ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἐνεκεν οὐδὲν ἐκώλυεν αὐτὸν βασιλεύειν τὸν ἄπαντα χρόνον, ὃν γε καὶ νῦν ἔτι πάντες ἐπιθυμοῦσι ξῆν. οἱ δὲ πλεῖστοι καὶ οἶονται, καίπερ τρόπου τινὰ οὐχ ἄπαξ αὐτοῦ τεθνηκότος, ἀλλὰ ^{505 R} πολλάκις μετὰ τῶν σφόδρα οἰηθέντων αὐτὸν ξῆν. —

15 Σὺ μὲν ἀεὶ λόγους ἀνευρίσκεις, ὥστε διασύρειν τὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ νῦν ἔξ οὐδενός, ὡς εἰπεῖν, ἐπὶ ταῦτα ἥλθες. ὃ δὲ ἐβουλόμην ἐρέσθαι, οὐκ εἴασας. — Δ."Ισως γάρ μου καταφθονεῖς καὶ ἡγεῖ με ληφεῖν, ὅτι οὐ περὶ Κύρου καὶ Ἀλκιβιάδου λέγω, ὥσπερ οἱ σοφοὶ ἔτι καὶ ^{272 M}

20 νῦν, ἀλλὰ Νέοωνος καὶ τοιούτων πραγμάτων νεωτέρων τε καὶ ἀδόξων μνημονεύω. τούτου δὲ αἴτιον τὸ μὴ πάννυ φιλεῖν τοὺς τραγῳδοὺς μηδὲ ξηλοῦν· ἐπεὶ οἶδα ὅτι αἰσχρόν ἐστιν ἐν τραγῳδίᾳ τοὺς νῦν ὄντας ὀνομάζειν, ἀλλ' ἀρχαίου τινὸς δεῖ παραδείγματος καὶ οὐδὲ πάννυ πιστοῦ. οἱ μὲν οὖν ἔμπροσθεν οὐκ ἥσχύνοντο τοὺς τότε ὄντας ὀνομάζειν καὶ λέγοντες καὶ γράφοντες· οἱ δὲ νῦν ἐκείνους ἔξ ἄπαντος ὀνομάζειν ξητοῦσιν. ἥτινι δὲ τῇ σοφίᾳ πράττουσιν αὐτὸν ἐγώ σοι ἐρῶ, ὡς μὴ πάντα φλυαρεῖν με φῆς· ἀλλ' ἵσως ὁμοίου δέει. πάντως γάρ τινι τῶν βιβλιοπωλῶν προσέσχηκας; — Διὰ τί δὴ τοῦτο με ἐρωτᾶς; — Δ."Οτι εἰδότες τὰ ἀρχαῖα τῶν βιβλίων σπου-

δαξόμενα, ὡς ἄμεινον γεροαμμένα καὶ ἐν κρείττοσι
βύνθλίοις, οἱ δὲ τὰ φαυλότατα τῶν νῦν καταθέντες εἰς
σῖτον, ὅπως τό γε χρῶμα ὅμοια γένηται τοῖς παλαιοῖς,
καὶ προσδιαφθείροντες ἀποδίδονται ὡς παλαιά. ἀλλὰ
τι ἦν, ὃ πάλαι δὴ ἐρέσθαι σπεύδεις; — Περὶ τοῦδε 5
506 R τοῦ νεανίσκου, ὅστις τέ ἔστι καὶ οὗτινος υἱός· ὡς
ἐγὼ οὐδένα πώποτε οὕτως ἔξεπλάγην. ἡ μὲν γὰρ ἥλι-
κία παῖδα αὐτὸν ἐνδείκνυσιν ἐκκαίδεκα Ἰσως ἡ ἐπτα-
καίδεκα ἑτῶν· τὸ δὲ μέγεθος οὐδενὸς ἦτον τῶν ἀν-
δρῶν· ἡ δὲ αἰδὼς τοσαύτη ὥστε καὶ τὸν προσιόντα 10
αἰδεῖσθαι εὐθὺς ποιεῖ. καὶ οὐκ ἔστιν ἐπὶ πλέον αὐ-
τοῦ εἰς τὸ πρόσωπον ὁρᾶν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἀποβλέ-
ψειεν ἀπὸ τύχης. οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἀναιδῆς οὐδὲ
λίθινός ἔστιν ὅστις ὑπομενεῖ καὶ ἀντιστήσεται ὁρῶν
αὐτόν, ἀλλ’ εὐθὺς ἀνάγκη τραπῆναι καὶ μεταβαλέ- 15
σθαι τῷ ὀφθαλμῷ. τοῦτο δὲ ἐγὼ τὸ πάθος πάνυ
θαυμάζω, ὅτι τὸ κάλλος, ἐὰν μετὰ αἰδοῦς ἡ, καὶ τοὺς
ἀναιδεῖς τρέπει τε καὶ ἀναγκάζει αἰδεῖσθαι. —
Δ. "Ισως γὰρ οὐ προσενόησας τὸ ἐν τοῖς ὕδασι γιγνό-
μενον. — Τί δή; — Δ. "Οτι τοῦ ἥλιου ἐπιλάμψαντος 20
εἰς τὸ κατ' εὐθὺ μάλιστα ἀντιλάμπει. καὶ Ἰσως ἐόρα-
κας ἐν τοῖς τούχοις τὸ κινούμενον καὶ περιτρέχον φῶς,
οὐκ ὅν ἀληθινόν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ὕδασιν αὐ-
273 γῆς τοῦ ἥλιου γεγονὸς πρὸς τὸ μάλιστα κατ' εὐθύ.
τοιοῦτον οὖν τι καὶ ἀπὸ τῆς ἀληθινῆς αἰδοῦς ἀντι- 25
λάμπει τε καὶ ποιεῖ δοκεῖν αἰδεῖσθαι τοὺς ὁρῶντας·
507 R ἐπειτ' εὐθὺς ἀπελθόντες ἀναιδεῖς εἰσιν. — Ὡς ἔμοιγε
καὶ ὁ παιδοτρίβης ἐδόκει, καὶ αὐτὸς οἶνον ἐνθουσιῶν
τε καὶ ἐκπεπληγμένος. — Δ. Οὐκοῦν ἔτι μᾶλλον
θαυμάσεις, ἐπειδὰν πύθῃ ὅτι οὗτος τοιοῦτος ὡν οὐ- 30
δενὸς υἱός ἔστι. — Πῶς λέγεις μηδενὸς εἶναι αὐτόν;
— Δ. Οὕτως ὅπως σὺ ἐπύθου ὅτου ἔστιν. οἷμαι

γὰρ ἐρωτᾶν σε ὅτου υἱός ἔστιν. — Ἀλλ' ἡ τῶν Σπαρτῶν ἔστιν εἰς; — Δ. Πρέποι μὲν ἀν τῷ μεγέθει αὐτοῦ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ, εἴ γε ἐπιεικεῖς ἥσαν καὶ φιλάνθρωποι τὰς φύσεις, ὥσπερ ὅδε, ἀλλὰ μὴ παντελῶς σκληροὶ καὶ ἄγριοι, τῆς γῆς τὰ τέκνα· ἐπεὶ τό γε σῶμα οὐ φαύλως εἰκάσεις Βοιωτίῳ μᾶλλον εἰκάζων αὐτὸν ἡ Λακωνικῷ τε καὶ Ἀττικῷ. ὅτι μὲν γὰρ Ἐλληνικὸν ἄκρως ἔστιν οὐ δεῖ δήπου ἀγνοῆσαι. —

Tí γάρ; εἴη τις ἀν τοῦ γένους διαφορὰ πρόσ γε τὸ 10 μάλλον, ἡ οὐδένα οἶει γίγνεσθαι ἐν τοῖς βαρβάροις^{508 R} καλόν; — Δ. Ἀλλ' οὐκ οἶει τὸ μέν τι βαρβαρικὸν εἶναι, ὥσπερ εἶδος καὶ μάλλον, τὸ δὲ Ἐλληνικόν, ὥσπερ καὶ φωνὴν καὶ ἐσθῆτα; ἀλλ' ὁμοίως δοκεῖ γενέσθαι καλὸς Ἀχιλλέυς τε καὶ Ἔκτωρ. — Οὐ γὰρ μόνον ὡς περὶ ἀνδρείου τοῦ Ἐκτορος ὁ ποιητὴς διέξεισιν; — Δ. "Οπου γε τὰς ναῦς ἐμπίμποησιν· οὐ γὰρ οἷμαι περὶ μάλλους ἐπρεπεν αὐτοῦ ἔτι μεμνῆσθαι. τελευτήσαντος δὲ καὶ γυμνωθέντος ἐκπλαγῆναι φησιν αὐτοῦ τὸ μάλλον τοὺς Ἀχαιοὺς ἰδόντας, οὕτω πως 20 λέγων·

οἵ καὶ θηῆσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
Ἐκτορος.

οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς πρότερον οἷμαι σχολὴ θηῆσασθαι αὐτὸν ἀκριβῶς· καὶ τἄλλα σχεδὸν σαφέστερον ἐπεξεισιν, ὡς περὶ ἄλλου τινὸς τῶν καλλίστων. τὴν τε γὰρ κεφαλὴν χαρίεσσαν αὐτοῦ φησιν εἶναι καὶ τὴν κόμην πάνυ μέλαιναν καὶ τὸ σῶμα οὐ σκληρόν. περὶ δὲ τοῦ Ἀχιλλέως εἶδοντος οὐδὲν λέγει καθ' ἔκαστον ἡ τῆς κόμης, ὅτι ξανθὸς ἦν, καὶ περὶ τῆς Εὐφόρβου^{274 M} κόμης καὶ Πατρόκλου, ὡς μάλιστα ἐν ἀκμῇ τελευτη-^{509 R} σάντων, καὶ περὶ τῶν ἄλλων μικρόν τι περὶ ἔκαστον καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν καλλίστων. πλὴν ὅτι

γε οὐδεὶς ἂν εἴποι τούσδε ὁμοίως εἶναι καλούς, οὐδὲ
 Ἀλέξανδρον, ἢ Εῦφροβον ἢ Τρωίλον ἐοικέναι τι Με-
 νελάῳ καὶ Πατρόκλῳ καὶ Νιφεῖ, οὐδὲ ἐν τοῖς βαρ-
 βάροις Σέσωστριν τὸν Αἰγύπτιον ἢ Μέμνονα τὸν
 Αἰθίοπα ἢ Μινύαν ἢ Εὐρύπυλον ἢ Πέλοπα.

ΠΕΡΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΥ.

Πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα εὗροι τις ἂν καὶ σύμπαντα 5
 ἀτεχνῶς τὰ ἔργου τινὸς ἔχόμενα καὶ πράξεως κοινὰ
 τοῖς φιλοσόφοις καὶ δήτορσιν, ὅσοι μὴ ἀγοραῖοι μηδὲ
 μίσθιοι, πρὸς χρήματα δρῶντες μόνον καὶ τὰς
 ἴδιωτικὰς ἀμφιλογίας περὶ συμβολαίων ἢ τινων,
 δημοσίᾳ δὲ συμβουλεύειν καὶ νομοθετεῖν ἀξιούμενοι· 10
 καθάπερ οἷμαι Περικλῆς καὶ Θουκυδίδης Ἀθήνησι
 καὶ Θεμιστοκλῆς ἔτι πρότερον καὶ Κλεισθένης καὶ
 510R Πεισίστρατος, ἐως ἔτι δήτωρ καὶ δημαγωγὸς ἦνείχε-
 το καλούμενος. Ἀριστείδην μὲν γὰρ καὶ Λυκοῦρογον
 καὶ Σόλωνα καὶ Ἐπαμεινώνδαν, καὶ εὖ τις ἔτερος τοι- 15
 οῦτος, φιλοσόφους ἐν πολιτείᾳ θετέον ἢ δήτορας
 κατὰ τὴν γενναίαν τε καὶ ἀληθῆ δήτορικήν. λέγω δὲ
 οἷον περὶ τε ἀγωγῆς τῶν νέων συμβουλεύοντας καὶ
 νομοθετοῦντας, ὥσπερ ἐν Λακεδαιμονίῳ Λυκοῦρος,
 καὶ περὶ τῆς ἐρωτικῆς ὁμιλίας καὶ περὶ χρημάτων 20
 κτήσεως, ὅσην τε καὶ ὅπως δεῖ ποιεῖσθαι, καὶ περὶ
 γάμου καὶ περὶ κοινωνίας καὶ περὶ νομίσματος καὶ
 περὶ τιμῆς καὶ ἀτιμίας καὶ περὶ οἰκων κατασκευῆς,
 καὶ πότερα χρὴ τετευχισμένην οἰκεῖν πόλιν ἢ καθάπερ
 ὁ θεὸς παρήνεσε Λακεδαιμονίοις, ἀτείχιστον, καὶ περὶ 25
 ἀσκήσεως τῶν πολεμικῶν καὶ τάξεως, οὐ μόνον ὅπλι-

τικῆς, ἀλλὰ καὶ οἴαν Ἐπαμεινώνδας εύρειν λέγεται,
 τοὺς ἔραστὰς μετὰ τῶν ἔρωμένων τάξις, ἵνα σώζοιντο
 μᾶλλον καὶ μάρτυρες ὡσιν ἀλλήλοις τῆς ἀρετῆς καὶ της
 πανίας· καὶ τὸν λόχον τοῦτον ἴερὸν ἐπονομα-
 σθέντα κρατῆσαι Λακεδαιμονίων τῇ ἐν Λεύκτροις
 μάχῃ, συμπάντων ἐκείνοις ἐπομένων τῶν Ἑλλήνων·
 τὸ δὲ δὴ κεφάλαιον, καὶ πολλάκις πολλοῖς παρέπιπτε,
 περὶ τε εἰρήνης καὶ πολέμου, ὃ νῦν τυγχάνει ζητού-
 μενον. πᾶν δὲ τὸ τοιοῦτον γένος παρὰ τοῖς φιλοσό-
 φοις καλεῖται περὶ τοῦ προσήκοντος, οἷον εἰ γαμη-
 τέον, εἰ πολιτευτέον, εἰ βασιλεῖ χρηστέον ἢ δημο-
 κρατίᾳ ἢ ἄλλῃ τινὶ καταστάσει πολιτείας· ἐν οἷς ἐστι
 καὶ τοῦτο, ἐμοὶ δοκεῖν, εἰ πολεμητέον. οὐ γὰρ μό-
 νον ἀπλῶς οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσι περὶ τούτων, ἀλλὰ
 πηνίκα καὶ τίσι καὶ πρὸς τίνας καὶ τίνος συμβάντος
 ἢ μὴ συμβάντος ἔκαστα τούτων πρακτέον. διαφέρει
 δὲ τοσοῦτον, ὅτι οἵ γε δήτορες ἐπὶ τῶνδε ἢ τῶνδε
 σκοποῦσιν, οἷον εἰ συμφέρει πολεμεῖν Ἀθηναίοις πρὸς
 Πελοποννησίους ἢ βοηθεῖν Κερκυραίοις πρὸς Κοριν-
 θίους ἢ Φιλίππω συμμαχῆσαι Θηβαίοις ἐπὶ Φωκέας
 ἢ Ἀλεξάνδρῳ διαβῆναι εἰς τὴν Ἀσίαν. ἐν γὰρ ταύ-
 ταις ἀπάσαις ταῖς βουλαῖς οὐχ ἥκιστα ἐμπίπτει καὶ
 τὸ τοιοῦτον, εἰ δίκαιον τοῖς μὴ προαδικήσαι πολε-
 μεῖν· εἰ συμβέβηκεν ἀδίκημα παρὰ τούτων οἵ διανο-
 οῦνται πολεμεῖν, πηλίκον τι τοῦτο τὸ συμβεβηκός.
 οἱ φιλόσοφοι δὲ πόρρωθεν τὰ πράγματα δρῶσιν, ἐπ'
 αὐτῶν ἔξετάζοντες ὅποι ἄττα ἐστί. πολὺ γὰρ κρείτ-
 τον τὸ βεβουλεῦσθαι περὶ ἀπάντων ἐκ πλείονος καὶ
 διεγνωκότας, ἐπειδὴν ἥκη τινὸς πράγματος καιρός,
 αὐτούς τε εἰδότας ἔχειν χρῆσθαι καὶ ἐτέροις παραι-
 νεῖν, ἀλλὰ μὴ τρόπον τινὰ ἔξαιφνης ληφθέντας τα-
 γάττεσθαι καὶ αὐτοσχεδιάζειν περὶ ὃν οὐκ ἴσασιν. οἱ

μὲν γὰρ φήτορες, ὅταν δέη σκοπεῖν περὶ τινος, οὐδὲν εἰδότες τῶν ἄλλων πλέον οὐδὲ ἐσκευμένοι πρότερον, ἔμα τε αὐτοὶ βούλεύονται τρόπον τινὰ καὶ συμβουλεύονται ἑτέροις. οἱ φιλόσοφοι δὲ περὶ τῶν πράξεων προοίδασι καὶ πάλαι βεβουλευμένοι τυγχάνουσιν· 5
 μῶστε ἂν τις αὐτοὺς προακαλῇ συμβούλους τῶν πόλεων ἢ τῶν ἐθνῶν ἢ τῶν βασιλέων, ιρεῖττον ἔξουσι καὶ ἀσφαλέστερον ἀποφαίνεσθαι οὐ τὸ ἐπιὸν αὐτοῖς, οὐδὲ νῦν μὲν ταῦτα, πάλιν δὲ τάναντία, δι' ὅργην ἢ φιλονεικίαν ἢ χρήμασι πληγέντες, ὥσπερ ἐπὶ τού- 10
 τάνησ, ἔφη τις οἷμαι τῶν φήτορῶν αὐτῶν, κατὰ τὸ λῆμμα ἀεὶ φέποντες. λέγω δὲ οὐ ψέγων φήτορικὴν οὐδὲ φήτορας τοὺς ἀγαθούς, ἀλλὰ τοὺς φαύλους καὶ τοὺς προσποιουμένους τὸ πρᾶγμα.

ΟΤΙ ΕΥΔΑΙΜΩΝ Ο ΣΟΦΟΣ.

Δ. Πότερον δοκεῖ σοι εἶναι ἀνθρωπος εὐδαιμων, 15
 εἰ δὲ μή, γεγονέναι ἢ ἔσεσθαι, ἢ ἀδύνατον ἡγεῖ τὸ τοιοῦτον περὶ ἀνθρώπου, ὥσπερ εἰ τις ἀθάνατον ἀνθρωπον λέγοι εἶναι; ἵσως γὰρ ἂν τὴν αὐτὴν ἔχοις δόξαν Ὁμηροφ καὶ ἄλλοις συχνοῖς τῶν ποιητῶν.—*Καὶ*
 ποῦ ἀποφαίνεται περὶ τούτου Ὁμηρος; — *Δ.* "Οπου 20
 πεποίηκε τὸν Δία λέγοντα αὐτόν, οὐκ ἄλλον τινὰ τῶν θεῶν, ὡς οὐδέν, φησίν, διξυρότερον εἶναι ἀνδρὸς ἀπάντων τῶν ξώων,

ὅσσα τε γαῖαν ἔπι πνείει τε καὶ ἔρπει.
 οὐδ δοκεῖ σοι τὴν διξὺν ἄντικρυς κακοδαιμονίαν τινὰ 25
 λέγειν; — "Εμοιγε. — *Δ.* "Ετερος δὲ ποιητὴς οὐκ

ιδίᾳ οὗτως, ἀλλὰ κοινῇ πρὸς θέατρον ἀγωνιζόμενος εἰσηγεῖται,

τὸν φύντα θρηνεῖν εἰς ὅσ' ἔρχεται κακά,

τὸν δ' αὖθις καὶ πόνων πεπαυμένον

5 χαίροντας καὶ συνηδομένους οἴεται δεῖν ἐκπέμπειν. — 513B

"Εστι ταῦτα. — Δ. Οὐκονν ὁρθῶς παρήγεται. εἰ γὰρ ἄπαξ δεῖ κλάειν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀτυχίαν, καὶ γενομένους προσῆκει θρηνεῖν τῶν ἐσομένων αὐτοῖς κακῶν ἔνεκεν, καὶ τελευτήσαντας, ὅτι πολλὰ 10 καὶ δεινὰ πεπόνθασι, καὶ ζῶντας, ὅτι εἰσὶν ἐν κακοῖς. ὥστε ὡραῖα ἀν εἶη κατὰ τὸν ποιητὴν μηδέποτε^{277B} παύσασθαι ὁδυρομένους πολὺ μᾶλλον τῶν ἀηδόνων. ἔκειναι μὲν γὰρ τοῦ ἥρος λέγονται θρηνεῖν τὸν⁹Ιτυν· τοὺς δὲ ἀνθρώπους εἰκὸς ἦν θρηνεῖν καὶ θέρους καὶ 15 χειμῶνος. πόσῳ δὲ βέλτιον τοὺς γενομένους ἐᾶν εὐθὺς ἀπολέσθαι ὑπὸ τῶν κακῶν, ἀλλὰ μὴ σπαργάνοις ἔνειλοῦντας καὶ λοῦντας καὶ τιθηνούμενους τοσαύτην ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι ὅπως ἄθλιοι ἔσονται· ἔχθρῶν γάρ, οὐ φίλων οὐδὲ κηδομένων τὸ τοιοῦτον· καὶ 20 νὴ Δία αὐτοὺς πρῶτους ἀπαλλάττειν τοῦ βίου; κινδυνεύοντι γὰρ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον μόνοι φρόνιμοι γενέσθαι οἱ γενόμενοι ἐν Κόλχοις ἐκ τῶν τοῦ δράκοντος ὁδόντων, οὓς ἔσπειρεν⁹Ιάσων. οὗτοι γάρ, ὅτε πρῶτον ἤσθιοντο γεγονότες, εὐθὺς ἀλλήλους ἀνήρουν,
25 ἔως οὐδένα ἔλιπον, βοηθοῦντες ἀλλήλοις δῆλον ὅτι καὶ διὰ φιλίαν τοῦτο πράττοντες, οὐ δι' ἔχθραν. — 514A
'Αλλὰ οὗτός γε ὁ ποιητὴς ληρεῖν ἔμοιγε φαινεται. τὸ δὲ τοῦ Όμήρου ταράττει με, ὅτι οὕτω σαφῶς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων ταύτην ἀπεφήνατο τὴν γνώμην. — Δ. Καὶ 30 τέ ^{τέ}τοπον εἴρηκεν; οὐ γάρ ὡς ἄπαντες οἱ ἀνθρώποι ἄθλιοι εἰσί φησιν, ἀλλ' ὅτι οὐδέν ἔστι ξῶν ἀνθρώπου ἄθλιωτερον, τοῦ γε ἄθλίου, ὥσπερ ἀμέλει καὶ

ἡμεῖς φαῦμεν ἄν. Ἰσως γάρ τοι καὶ μόνος τῶν ἄλλων ὁ ἀνθρωπος κακοδαιμων ἐστίν, ὥσπερ καὶ εὐδαιμων· ἐπεὶ τοι καὶ μόνος ἄφρων, ὥσπερ καὶ φρόνιμος. οὗτε γὰρ ἀδικος οὕτε ἀκόλαστος εἶη ἂν ἵππος ἢ σῦς ἢ λέων, ὥσπερ οὐδὲ ἄμουσος οὐδὲ ἀγράμματος.—'Αλλὰ 5 καλῶς μοι δοκεῖς διωρθῶσθαι τὸ τοῦ Ὁμήρου· καὶ ἀπόκριναι μοι ὅντινα ἡγῶμαι ἀνθρωπον εὐδαιμονα εἶναι. — Δ. Ἄρ' οὖν ὁ δαίμων ἀγαθός ἐστι, τοῦτον εὐδαιμονα εἶναι φῆς, οὐδὲ μοχθηρός, κακοδαιμονα; — "Εγωγε. — Δ. Δαιμονα δὲ ἄλλως ἀγαθὸν 10 15R λέγεις; — "Η πῶς γε; — Δ. Ωσπερ ἀνθρωπον, ἔτι δὲ μᾶλλον θεόν; ἢ τοὺς θεούς, εἶπερ νομίζεις ἀγαθοὺς εἶναι, οὐ δικαίους νομίζεις καὶ φρονίμους καὶ σώφρονας καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ἔχοντας, ἀλλὰ ἀδίκους καὶ ἀνοήτους καὶ ἀκολάστους; — Οὐδαιμῶς 15 278M ἔγωγε. — Δ. Οὐκοῦν καὶ δαιμονα, εἶπερ τινὰ ἀγαθὸν ἡγεῖ, δῆλον ὡς δίκαιου ἡγεῖ καὶ χρήσιμον καὶ φρόνιμον; — Πῶς γὰρ οὖ; — Δ. Ἡ γὰρ ὃν κακόν τινα νομίζεις, πονηρὸν οἰει τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ ἀδικον καὶ ἀνόητον; — 'Ανάγκη πάντως. — Δ. Τί δαί; 20 οὐ τῶν ἀνθρώπων ἔκαστον κατὰ τὸν αὐτοῦ δαιμονα βιοῦν, ὅποιος ἂν ἢ ποτε, ἀλλὰ καθ' ἔτερον; — Οὐδαιμῶς καθ' ἔτερον. — Δ. Οὐκοῦν τὸν τυχόντα ἀγαθοῦ δαιμονος ἡγεῖ δικαίως ξῆν καὶ φρονίμως καὶ σωφρόνως; τοιοῦτον γὰρ ὅμοιογεῖς εἶναι τὸν δαιμονα 25 αὐτοῦ. — Πάνυ γε. — Δ. Τὸν δὲ μοχθηροῦ δαιμονος πονηρῶς καὶ ἀφρόνως καὶ ἀνοήτως καὶ ἀκολάστως; — Φαίνεται ταῦτα συμβαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων νῦν. — Δ. Ἄρα ὅστις ἀνθρωπος νοῦν ἔχων ἐστὶ καὶ δίκαιος καὶ σώφρων, οὗτος εὐδαιμων ἐστὶν 30 ἀγαθῷ δαιμονι συνάν. ὅστις δὲ ἀσελγὴς καὶ ἄφρων καὶ πανοῦργος, ἀνάγκη κακοδαιμονα φάσκειν ἐκεῖνον

κακῷ δαίμονι συνεξευγμένον καὶ λατρεύοντα; — Ἀληθές. — Δ. Σοφὸν δὲ ἄλλον τινὰ καλεῖς ἢ τὸν φρόνιμον ἀνθρωπὸν καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἀνδρεῖον, φαῦλον δὲ τὸν ἄδικον καὶ ἀνόσιον καὶ δειλόν;

5 Φημί. — Δ. Μὴ τοίνυν ἔτι θαύμαζε τῶν λεγόντων, ὅτι μόνον καὶ πάντα φασὶ τὸν σοφὸν εὐδαίμονα εἶναι, τῶν δὲ φαύλων οὐδένα ὄντινα οὐ κακοδαίμονα· ἐπειδή γε καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ. — Τὰ μὲν ἄλλα δοκεῖς μοι οὐ παρὰ δόξαν διειλέχθαι· ὥπερ δὲ χρὴ δαιμόνιόν 10 τι πουηρὸν ἡγεῖσθαι καὶ ἄδικον καὶ ἀνόητον οὐκ ἔχω εἰπεῖν. ἄλλως τε οὐ πρὸς ὑμῶν τῶν φιλοσόφων ἔστιν, εἴπερ θεῖον τὸ δαιμόνιον ἡγεῖσθε, τοιοῦτον ὑπολαμβάνειν. — Δ. Ἄλλ’ ἐγὼ νῦν οὐ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ δόξαν διείλεγμαι τὰ πολλά, πλὴν γε αὐτὸ 15 τοῦτο ὅτι μοι δοκεῖ πᾶς καὶ μόνος εὐδαίμων ὁ σοφός· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὴν πολλῶν ἀνθρώπων, ὥπερ μὴ δοκῶ βιάζεσθαι αὐτούς. ἐπεὶ φέρε, εἰ ἡγεῖσθε τὸ δαιμόνιον θεῖον καὶ ἀγαθὸν καὶ μηδενὶ κακοῦ μηδενὸς αἴτιον, πῶς φατε γίγνεσθαι κακοδαίμονα ἀνθρωπὸν;

20 ἢ ὅταν μὴ προσέχωσι μηδὲ πείθωνται τῷ δαιμονίῳ^{279 M} ἀγαθῷ ὄντι; ὕσπερ εἰ νομίζοιμεν τοὺς λατροὺς ἄπαντας ἀγαθοὺς εἶναι τὰ τῆς τέχνης καὶ μηδένα αὐτῶν^{517 R} πουηρὸν λατρὸν μηδὲ βλαβερόν, τῶν δὲ καμνόντων κακῶς τινας πράττοντας βλέποιμεν καὶ βλαπτομένους ἐν ταῖς νόσοις, δῆλον ὅτι τούτους ἀν φαῖμεν μὴ ἐθέλειν τὰ προστατόμενα ποιεῖν· τοὺς δὲ πειθομένους ἀνάγκη καλῶς ἀπιλλάττειν, καὶ τί ἀν γίγνεσθαι οὐκ ἀν θαυμάζοιμεν; — Δ. Οὗτως ἔχει. — Πότερον οὖν δοκοῦσί σοι οἱ ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονες καὶ νοῦν 25 ἔχοντες, οὗτοι ἀπειθεῖν ἀν τοῖς λατροῖς τοῖς ἐμπειροῖς καὶ τὰ συμφέροντα προστάττοντιν, ἢ τούναντίον οἱ ἀνόητοι καὶ ἀκόλαστοι; — Δῆλον ὅτι οἱ ἀκόλα-

στοι. — Δ. Τί δαί; τῷ δαιμονι χρηστῷ ὅντι πείθεσθαι καὶ ξῆν κατ' ἐκεῖνον πότερον ἥγει τῶν σωφρόνων εἶναι καὶ νοῦν ἔχοντων ἢ τῶν πουηρῶν καὶ ἀνοήτων; — Τῶν σωφρόνων. — Δ. Τὸ δέ γε μὴ πείθεσθαι μηδὲ προσέχειν, ἀλλ' ἐναντίως τῷ θείῳ τε καὶ δαιμονίῳ 5 πράττειν, τῶν κακῶν καὶ ἀγνωμόνων; — Πῶς δ' ἂν ἄλλως λέγοιμεν; — Δ. Εἶναι δὲ τοὺς πειθομένους τῷ δαιμονίῳ τοιούτῳ ὅντι εὐδαιμονας, τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας κακοδαιμονας; — Ἀνάγκη. — Δ. Οὐκοῦν κάνταῦθα συμβαίνει τὸν μὲν σοφὸν καὶ φρόνιμον εὐ- 10 δαιμονα εἶναι πάντα, τὸν δὲ φαῦλον κακοδαιμονα, οὐχ ὡς τοῦ δαιμονίου κακοῦ ὅντος, ἀλλ' ὡς αὐτὸν οὐ προσέχοντα ἐκείνῳ χρηστῷ ὅντι.

518 R

ΠΕΡΙ ΕΤΔΑΙΜΟΝΙΑΣ.

Οἱ πολλοὶ ἀνθρώποι καθόλου μὲν οὐδὲν πεφροντίκασιν ὁποίους χρὴ εἶναι οὐδὲ ὅτι βέλτιστον ἀν- 15 θρῷ πῷ ἐστίν, οὗ ἐνεκα χρὴ πάντα τἄλλα πράττειν, ίδίᾳ δὲ ἐσπουδάκασιν οἱ μὲν ἵππεύειν, οἱ δὲ στρατηγεῖν, οἱ δὲ περὶ ἀγωνίαν, οἱ δὲ περὶ μονσικήν, ἄλλοι περὶ γεωργίαν, ἄλλοι δύνασθαι λέγειν. Ἡντινα δὲ χρείαν αὐτοῖς ἔχει τούτων ἐκαστον ἢ τί τὸ ὄφελος ἐξ 20 αὐτοῦ γίγνοιτ' ἂν οὐκ ἴσασιν οὐδὲ ξητοῦσι. τοιγαροῦν ἵππεῖς μὲν ἀγαθοὶ γίγνονται τινές, οἱ δὲ ἀν φιλοπονῶσιν αὐτὸν καὶ ἐκμελετῶσι, καὶ παλαιῖσαι ἄλλοι ἄλλων ἵκανώτεροι καὶ πυκτεῦσαι καὶ δραμεῖν καὶ τἄλλα ἀγωνίσασθαι, καὶ τοῦ σπόρου μὴ διαμαρτεῖν, καὶ 25 πλέοντες μὴ διαφθεῖσαι τὴν ναῦν, καὶ τὰ κατὰ μονσικήν τινες ἐπίστανται βέλτιουν ἐτέρων· ἀγαθὸν δὲ

ἄνδρα καὶ φρόνιμον, καὶ αὐτὸ τοῦτο εἰδότα ὅστις
 ἔστιν ὁ χρηστὸς ἀνὴρ καὶ νοῦν ἔχων, οὐδένα τούτων
 ἔστιν εὑρεῖν. αὐτίκα περὶ τὸ λέγειν πάντως ἐσπου-
 δάκασι πολλοὶ καὶ τῶν ἐλευθέρων καὶ φιλοτίμων
 εἶναι δοκούντων, οἱ μὲν ὥστε ἐν δικαστηρίοις ἀγω-
 νίζεσθαι καὶ πρὸς δῆμον λέγοντες, διὰ δὲ τοῦτο
 ἴσχύειν πλέον τῶν ἄλλων καὶ πράττειν ὅ,τι ἂν αὐ-
 τοὶ θέλωσιν, οἱ δὲ τῆς δόξης ἔνεκα τῆς ἀπὸ τοῦ
 πράγματος, ὅπως δεινοὶ νομίζωνται. τινὲς δὲ αὐ-
 τῆς φασι τῆς ἐμπειρίας ἐπιθυμεῖν,^{519B} καὶ τούτων οἱ
 μὲν λέγοντες, οἱ δὲ συγγράφοντες μόνον, οὓς ἔφη τις
 τῶν πρότερον μεθόρια εἶναι τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν
 πολιτικῶν· ὅ,τι δὲ συμφέρει πράττουσιν ἢ πρὸς ὅ,τι
 ἡ δόξα αὐτοῖς ὠφέλιμος ἢ τί τῆς ἐμπειρίας ταύτης
 ὄφελος οὐ σκοποῦσιν. ἐγὼ δέ φημι πάντα τὰλλα δί-
 κα τῆς τοιαύτης ἐπιμελείας καὶ ξητήσεως δλίγου ἄξια
 εἶναι, τῷ δὲ ἐκεῖνο ἐννοήσαντι καὶ συνέντι, τούτῳ
 καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ στρατηγεῖν καὶ ὅ,τι ἂν ἄλλο
 ποιῇ συμφέρον τε εἶναι καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γίγνεσθαι.
 20 ἐπεὶ τό γε ἐπαινεῖσθαι καθ' ἕαυτὸ ὑπὸ ἀνθρώπων
 ἀνοήτων, οἵοίπερ εἰσὶν οἱ πολλοί, ἢ τὸ δύνασθαι ἐν
 τοῖς τοιούτοις ἢ τὸ ἡδέως ξῆν οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς
 εὔδαιμονίαν τοῦ ψέγεσθαι καὶ μηδὲν ἴσχύειν καὶ
 ἐπιπόνως ξῆν.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΑΙΜΟΝΟΣ.

25 Φασὶ τὸν φιλοσόφους λέγειν ὡς ἄρα εὔδαιμων
 εἴη μόνος ὁ σοφός. — *Δ.* Λέγουσι γάρ. — *Ἄρ'* οὖν^{281M}
 ἀληθῆ σοι δοκοῦσι λέγειν; — *Δ.* *"Ἐμοιγε.* — *Τί* οὖν
 οὐχὶ κάμοι ἔφρασας τὴν διάνοιαν αὐτῶν; — *Δ.* *'Εὰν*

έμοὶ σὺ πρῶτον εἶπης ὅτι νομίζεις τὸν δαίμονα εἶναι.
— Ἐγὼ μὲν τὸ κρατοῦν ἐκάστου καὶ καθ' ὃν ξῆ τῶν
ἀνθρώπων ἔκαστος, ὁμοίως μὲν ἐλεύθερος, ὁμοίως δὲ
δοῦλος καὶ πλούσιος καὶ πένης καὶ βασιλεὺς καὶ ἀδιώ-
της καὶ πράττει ὅσα ἂν πράττῃ. — Δ. Τοῦτο δὲ ἐν αὐ-

520 R τῷ νομίζεις εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ κρατοῦν ἐκάστου, ὃ
δαίμονα καλεῖς, η̄ ἔξωθεν ὃν ἄρχον τε καὶ κύριον τοῦ
ἀνθρώπου; — Ἔξωθεν ἔγωγε. — Δ. Ἄρα γε ἀνθρω-
πον ἔτερον; ἔστι γάρ που ἀνθρώπος ὃ μὲν ἐνός τυνος
κρατῶν, ὃ δὲ πολλῶν, καὶ ἄγων ὅπη τε καὶ ὅπως αὐτὸς 10
βούλεται η̄ τοι πειθοῦ ἢ βίᾳ η̄ καὶ ἀμφοτέροις. λέγω
δὲ οὐδὲν ἀγνωστον, ἀλλὰ τούς τε δημαργούς, οἵς
πάντα πείθονται αἱ πόλεις καὶ ὅπως ἂν ἐκεῖνοι ἔξη-
γῶνται καὶ συμβουλεύονται, οὗτοι πράττονται, ἐάν
τε πολεμεῖν συμβουλεύονται ἐάν τε εἰρήνην ἔγειν ἐάν
τε τείχη οἰκοδομεῖσθαι ἐάν τε τριήρεις κατασκευά-
ζεσθαι ἐάν τε θυσίας θύειν ἐάν τε ἐκβάλλειν τινὰς 15
αὐτῶν η̄ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι η̄ καὶ ἀποσφάττειν·
καὶ τοὺς βασιλέας καὶ τοὺς τυράννους, ὁμοίως δὲ καὶ
τοὺς δεσπότας τῶν οἰκετῶν, ὅσοι ἀργύριον καταβα- 20
λόντες η̄ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ κέκτηνται τινα, ως ἂν εἰ
Λυκοῦρογόν τε Λακεδαιμονίων δαίμονα καλοῖς· ἐκεί-
νου γὰρ κελεύσαντος ἔτι νῦν μαστιγοῦνται Λακεδαι-
μόνιοι καὶ θυραυλοῦσι καὶ γυμνητεύονται καὶ ἄλλα
πολλὰ καὶ χαλεπὰ δόξαντα ἂν ἐτέροις ἀνέχονται· καὶ 25
Πεισίστρατον Ἀθηναίων τῶν πρότερον. οἷσθα γὰρ
δήπου ὅτι Πεισιστράτον προστάττοντος καὶ ἄρχοντος
521 R εἰς μὲν τὴν πόλιν οὐ κατῆσαν ὁ δῆμος, ἐν δὲ τῇ χώ-
ρᾳ διατρίβοντες γεωργοὶ ἐγίγνοντο· καὶ τὴν Ἀττι-
κήν, πρότερον ψιλήν καὶ ἄδενδρον οὖσαν, ἐλάσαις 30
κατεφύτευσαν, Πεισιστράτον προστάξαντος· καὶ
τἄλλα ὅπως ἐκεῖνος ἐβούλετο, οὗτοις ἐπραττον. Ὅστε-

ρον δὲ ἵσως ἄλλους τε φαίη τις ἂν καὶ Θεμιστοκλέα
 καὶ Περικλέα γενέσθαι· οὐ γὰρ ἀνήκοος δήπου τυγ-
 χάνεις περὶ τοῖν ἀνδροῖν· τὸν μέν, ὅτι ναυμαχεῖν
 Ἀθηναίους ἡνάγκασε πεξοὺς πρότερον ὅντας καὶ τὴν
 5 χώραν καὶ τὴν πόλιν προεμένους τοῖς βαρβάροις καὶ ^{282M}
 θεῶν Ἱερὰ καὶ τάφους προγόνων ἐν ταῖς ναυσὶ ποιή-
 σασθαι πάντα τὰ σφέτερα πράγματα, καὶ ὑστερον
 τὸν Πειραιᾶ τειχίσαι πλειόνων ἢ ἐνενήκοντα στα-
 δίων, καὶ ἄλλα τοιαῦτα προσέταξεν αὐτοῖς, ὃν τὰ
 10 μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἐπραττον ἐφ' ὅσον ἔκεινος παρῆν,
 τὰ δὲ καὶ φυγόντος αὐτοῦ καὶ τελευτήσαντος. καὶ
 μετὰ ταῦτα ἄλλους τινὰς ἵσως φήσεις δαιμονας γε-
 γονέναι τῶν Ἀθηναίων, οἷον Ἀλκιβιάδην τὸν Κλει-
 νίον καὶ Νικίαν καὶ Κλέωνα καὶ Τπέρβολον, τοὺς
 15 μέν τινας ἐπιεικεῖς τυχόν, τοὺς δὲ πάνυ πονηρούς τε
 καὶ χαλεπούς. ἔτι δὲ Κῦρον Περσῶν ἐπὶ χρόνου τι-
 νὸς δαιμονα γενέσθαι βασιλικόν τινα καὶ ἐλευθέριον,
 ὃς δουλεύοντας αὐτοὺς Μήδοις πρότερον εἰς ἐλευθε-
 ρίαν ἀφείλετο καὶ πάντων ἀπέφηνε δεσπότας τῶν
 20 κατὰ τὴν Ἀσίαν. ἔτι δὲ Καμβύσην καὶ Δαρεῖον καὶ
 τοὺς ἄλλους τοὺς ἐφεξῆς, τὸν μὲν Καμβύσην τά τε
 χρήματα αὐτῶν ἀναλίσκοντα καὶ αὐτοὺς κατατοξεύ-^{522R}
 οντα καὶ στρατείας προστάττοντα χαλεπὰς καὶ συνε-
 χεῖς καὶ μηδέποτε ἐῶντα οἶκοι μένειν· τὸν δὲ Δα-
 25 ρεῖον χρήματα μὲν ὡς οἶόν τε πολλὰ συναγαγόντα καὶ
 τῇ χώρᾳ γενόμενον αἴτιον ὅπως ἐργασθήσεται, πολέ-
 μους δὲ καὶ τοῦτον ἀναγκάζοντα πολεμεῖν χαλεποὺς
 καὶ ἐπικινδύνους, καθάπερ οἷμαι τὸν πρὸς Σκύθας
 καὶ τὸν πρὸς Ἀθηναίους. οὕτω δὲ καὶ Νόμαν μὲν
 30 Ρωμαῖοι τυχὸν ἀν λέγοιεν αὐτῶν δαιμονα, Καρχηδό-
 νιοι δὲ Ἀννωνα καὶ Ἀννίβαν, Μακεδόνες δὲ Ἀλέ-
 ξανδρον ἢ Φίλιππον, ὃς Μακεδόνας ταπεινοὺς ὅντας

καὶ ἀσθενεῖς, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παραχωρήσαντος
 Ὁλυνθίοις τῆς ἀρχῆς, ἵσχυροὺς ἐποίησε καὶ πολεμι-
 κοὺς καὶ μικροῦ δεῖν ἀπάσης Εὐδόκης ἔγκρατεῖς.
 Ἀλέξανδρος δὲ ὑστερον μετ' ἐκεῖνον εἰς τὴν Ἀσίαν
 ἔξαγαγὼν ἄμα μὲν πλουσιωτάτους ἀπάντων ἀνθρώ- 5
 πων ἀπέδειξεν, ἄμα δὲ πενιχροτάτους, καὶ ἄμα μὲν
 ἵσχυρούς, ἄμα δὲ ἀσθενεῖς, φυγάδαις τε καὶ βασιλέας
 τοὺς αὐτούς, Αἴγυπτον μὲν καὶ Βαβυλῶνα καὶ Σοῦ-
 σα καὶ Ἐκβάτανα προσθείς, Αἴγας δὲ καὶ Πέλλαν καὶ
 Δῖον ἀφελόμενος, Καρχηδονίους δὲ Ἀννων μὲν ἀντὶ 10
 523M *Τυρίων* ἐποίησε Λίβυας, καὶ Λιβύην κατοικεῖν ἀντὶ^{523R}
 Φοινίκης, καὶ χρήματα πολλὰ πεπτῆσθαι καὶ συγνὰ
 ἐμπόρια καὶ λιμένας καὶ τοιήδεις, καὶ πολλῆς μὲν
 γῆς, πολλῆς δὲ θαλάττης ἄρχειν. Ἀννίβας δὲ πρὸς
 τὴν Λιβύην καὶ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς κρατῆσαι παρέσχεν 15
 ἐπτακαίδεκα ἔτη. αὐθις δὲ αἴτιος ἐγένετο ἀναστάτους
 γενέσθαι καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν μεταβαλεῖν ὑπὸ Ῥω-
 μαίων, πολλοὺς πρότερον τῶν Ῥωμαίων ἀπολέσας,
 καὶ μικρὸν ἀποσχὼν αὐτὴν ἐλεῖν τὴν Ῥώμην, οὐ βου-
 ληθεὶς δέ, ὡς φασι, διὰ τοὺς οἶκοι ἀντιστασιάτας. 20
 καὶ τοῦτον ἵσως οὕτε Καρχηδονίοις οὕτε Ῥωμαίοις
 ἀγαθὸν δαίμονα προσήκει αὐτῶν καλέσαι. Νόμας δὲ
 τὴν Ῥώμην παραλαβὼν μικρὰν καὶ ἄδοξον ἔτι, ἐν ἀλ-
 λοτρίᾳ χώρᾳ δὲ φύισμένην καὶ συνήλυδας καὶ πονη-
 ροὺς ἔχουσαν τοὺς ἐνοικοῦντας, ἔτι δὲ τοῖς προσχώ- 25
 ροις πᾶσιν ἔχθροὺς καὶ πένητας καὶ ἀγρίους καὶ ἐπι-
 πινδύνως ξῶντας διὰ τὴν Ῥωμύλου χαλεπότητα, τὴν
 τε γῆν αὐτοὺς βεβαίως ἔχειν ἐποίησε καὶ φίλους εἰ-
 ναι τοῖς περιοίκοις καὶ νόμους καὶ θεοὺς καὶ πολι-
 τείαν κατεστήσατο, καὶ πάσης αἴτιος ὑπῆρξε τῆς γε- 30
 νομένης ὑστερον εὐδαιμονίας. ἔχοιμι δ' ἂν καὶ περὶ³⁰
 τῶν ἄλλων λέγειν πόλεων καὶ γενῶν καὶ ἀνθρώπων

τὸν αὐτὸν τρόπον εὖ τε καὶ κακῶς πραξάντων διά τινας ἄρχοντας αὐτῶν γενομένους καὶ προστάτας· ἀλλὰ ἵκανως οἶμαι τὴν ἐμαυτοῦ διάνοιαν ἐνδεδεῖχθαι. εἰ δὴ τούτους καλεῖς δαίμονας τῶν ὑπ' αὐτοῖς ⁵ δι' οὓς ἔκαστοι βέλτιον ἢ χεῖρον ἐπραξαν, ἡδέως ἀνάκούοιμι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΟΤΛΕΤΕΣΘΑΙ.

524 R

Πάλαι καθήμενος καὶ ὑμῶν ἀκούων, ὅτε πολλαῖς ὕδαις διετρίβετε παρά τινι τῶν πολιτικῶν βουλευόμενοι περὶ τινῶν πραγμάτων, σκοπῷ παρ' ἐμαυτῷ καὶ ἀναξητῷ τί ἔστι τοῦτο ὃ φατε βουλεύεσθαι [ἢ αὐτὸ δὴ τὸ βουλεύεσθαι]; ἂρα γὰρ περὶ τούτου τις βουλεύεται τοῦ πράγματος ὃ οἶδέ τε καὶ ἐπίσταται; οὐ^{284 M} δοκεῖ μοι περὶ ὃν τις οἶδε, περὶ τούτων βουλεύεσθαι, ἀλλὰ ἥδη εἰδέναι. τί δαί; ἢ οὐκ οἶδεν οὐδὲ ἐπίσταται, περὶ τούτων ὕσπερ διαμαντευόμενος καὶ ἀναξητῶν γνῶναι ἢ οὐκ οἶδεν; οὐδοκεῖ μοι οὐδὲ οὗτος δύνασθαι βουλεύεσθαι περὶ τούτων περὶ ὃν οὐδεμίαν ἐπιστήμην ἔχει. [Ἄρα οὖν μὴ τοιόνδε τι ἢ τὸ βουλεύεσθαι ὕστε τινὰ μὲν εἰδέναι, τινὰ δὲ ἀγνοεῖν, καὶ τοῦτο ἢ περὶ οὗ βουλεύονται ἄνθρωποι; ἵνα δὲ μᾶλλον τῷ λόγῳ παρακολουθήσωμεν, δι' εἰκόνος τινὸς ἐπιδείξομεν αὐτό. ὑποτιθέμεθα γὰρ εἰδέναι μὲν ἡμᾶς Χαρικλέα καὶ Χαρίξενον, ὅπου δὲ οἰκοῦσιν ἀγνοεῖν, στοχάζεσθαι δὲ περὶ τῆς οἰκίας αὐτοῖν.] μὴ ἄρα τοῦτο ἢ τὸ βουλεύεσθαι ὕστε ἐξ ὃν οἰδαμεν, ἐκ τούτων καὶ περὶ ὃν οὐδέπω ἴσμεν τεκμαίρεσθαι, καθάπερ οἱ^{525 R} ἀρτιάζοντες ισασι μὲν ὅτι ἐν ταῖς χερσὶν ἔχουσιν οἱ

προκαλεσάμενοι αὐτοὺς χρῆμα, οὐ μέντοι ὅτι τοσοῦτον, ἀλλ' ἐνίστε καὶ ἐπέτυχον εἰπεῖν, καὶ οὕτω δὴ κρατήσαντες ἀπηλλάγησαν. μὴ ἄρα καὶ τὸ βουλεύεσθαι τοιοῦτον ἥ, ὡστε εἰδέναι μέν τι, τὰ δὲ ἄλλα, ὅσα ἀγνοοῦμεν, στοχασάμενοι ἐνίστε αὐτομάτως 5 ἐπετύχομεν καὶ μετ' οὐδεμιᾶς ἐπιστήμης. φέρε γὰρ ἰδωμεν ὁποῖόν ἔστι τὸ πρᾶγμα. τὰ ὅντα καὶ ἔστι καὶ ἐγένετο καὶ ὑφέστηκε, τὰ δὲ μὴ ὅντα οὔτε ἔστιν οὔτε 10 ἐγένετο οὔτε ὑφέστηκεν. οὐδὲ μὲν οὖν περὶ τῶν ἥδη ὅντων· ἔστι γὰρ καὶ οὐδὲν ὄφελος περὶ τῶν γε-
γονότων καὶ ὑφέστηκότων βουλεύεσθαι· τί γὰρ καὶ βουλευσόμεθα περὶ αὐτῶν; ἵνα μὴ γένηται τὰ γεγονότα; οὐ δύναται μὴ γεγονέναι. ἀλλ' ἵνα μὴ ἥ τὰ 15 ὅντα; πῶς δυνάμεθα ποιῆσαι μὴ εἶναι οὕτως ὡς ἐγένετο; ἀλλ' ἵνα μὴ ὑφέστηκῃ; πᾶν τὸ ὃν ὑπόστασιν
ἔχει. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ὅντων τί ἄν τις καὶ βουλεύοιτο; περὶ τίνων οὖν βουλευόμεθα; περὶ τῶν μελλόντων, ὡς ὁ λόγος ὑποδείκνυσι· τὰ δὲ μέλλοντα οὔτε 20
ἔστιν οὔτε γέγονεν οὔτε ὑφέστηκε. περὶ τῶν οὐκ ὅντων οὖν τις δύναται βουλεύεσθαι καὶ περὶ τῶν
285 Μούχ ύφεστώτων; τὸ γὰρ μήπω ὃν οὐδὲ ἔστι. περὶ δὲ τοῦ οὐκ ὅντος οὐδεὶς δύναται βουλεύεσθαι. οὐδεὶς
ἄρα δύναται βουλεύεσθαι περὶ τῶν μελλόντων. ἡ γὰρ βουλὴ ἐπὶ τινί ἔστι. τὸ δὲ μέλλον οὐκ ἔστιν. οὐκ ἄρα οὐδὲ τὸ βουλεύεσθαι περὶ τῶν μελλόντων δύνατ' ἄν 25
εἶναι. τί οὖν; ὁ ἄμουσος καὶ ὁ ἀνεπιστήμων ἀρμονίας καὶ μέλους καὶ δυθμοῦ καὶ τῆς τούτων τάξεως καὶ κινήσεως δύνατ' ἄν καλῶς βουλεύσασθαι περὶ μουσικῆς καὶ τῶν ἔργων τῶν κατὰ μουσικήν; οὐδαμῶς. τί δαί; ὁ γεωμετρίας ἄπειρος περὶ σώματος καὶ 30
526 Ρμήκους καὶ πλάτους καὶ βάθους βουλευόμενος ἄν καλῶς βουλεύοιτο; οὐδὲ οὗτος. τί δαί; ὁ νεώς ἄρχειν

οὐκ ἐπιστάμενος περὶ νεώς ἀρχῆς καὶ ἔργων κυβερνητικῶν ἴκανῶς ἀν βουλευόμενος βουλεύοιτο; οὐδὲ οὗτος. οὐκ ἄρα ὅστις οὐδὲν ἴκανῶς περὶ οὐδενὸς οὕτε πεπαιίδενται οὕτε οἰδεν, οὗτος οὐδὲ βουλεύσασθαι 5 περὶ τούτου ἴκανός ἐστι. χρὴ οὖν ἐπιμελεῖσθαι μάλιστα φρονήσεως καὶ παιδείας, ἵνα ἡμῖν ἦ δάδιον περὶ ἀπάντων πραγμάτων βουλεύεσθαι καὶ εἰδέναι τὸ συνοῖσον ἐκάστη βουλῇ καὶ μὴ διαμαρτάνειν, ἀλλὰ καθάπερ οἱ μουσικοὶ καὶ οἱ γεωμέτραι καὶ οἱ κυβερνῆται 10 περὶ τῶν ἴδιων ἔργων ἀτεχνῶς σκέπτονται, καὶ ἀπαντεῖς οἱ περὶ τι δεινοὶ καὶ συνεῖναι περὶ αὐτῶν εἰσιν, οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς περὶ τῶν ἴδιων ἴκανοὶ ὥμεν βουλεύεσθαι καὶ λέγειν. ἀτοπὸν γὰρ τοὺς μὲν ἀρτιάζοντας σύνεσιν ἐπιδείκνυσθαι, καὶ ταῦτα εἰκάζοντας καὶ 15 μὴ δρῶντας τοῦτο περὶ οὐδὲν ἀποφαίνονται' τοὺς δὲ περὶ πραγμάτων βουλευομένους μήτε σύνεσιν μήτε ἐπιστήμην μήτε ἐμπειρίαν ἐπιδείκνυσθαι, καὶ τούτων ἐνίστε τῶν μεγίστων ὄντων, περὶ δόμονοίας καὶ φιλίας οἰκιῶν καὶ πόλεων καὶ περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου καὶ 20 περὶ κατοικισμοῦ καὶ περὶ κατοικίσεως, περί τε παιδῶν καὶ περὶ γυναικῶν.

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΥΜΠΟΣΙΩ. 256 M 527 R

Οἱ ἄνθρωποι γίγνονται καταφανεῖς ὅποιαν ἔχουσι διάνοιαν ἔκαστος ἐν ταῖς πανηγύρεσιν οὐχ ἦτον ἢ ἐν τοῖς συμποσίοις, πλὴν ὅτι ποικιλώτερον τὸ τῶν 25 πανηγύρεων καὶ χρόνου πλείονος. οὐκοῦν εἰς τὰ συμπόσια δήπου οἱ μέν τινες ἀφικνοῦνται τοῦ πιεῖν ἔνεκεν καὶ οὐδὲν ἄλλο πράττοντιν, ὥσπερ οἱ διψῶντες

τῶν ὄδοι πόρων, ἐπειδὰν ἔλθωσιν ἐπὶ κορήνην τινά,
 πίνουσιν ἐπικύψαντες. ἀλλὰ ἐκεῖνοι μὲν ἐμπλησθέν-
 τες καὶ τὸ δίφος ἀποσβέσαντες ἡσυχῇ ἀπαλλάττονται,
 οὕτε πράξαντες οὕτε τι εἰπόντες ἄτοπον· οἱ δὲ πολλὰ
 καὶ δυσχερῆ ἐνίστε καὶ λέγουσι καὶ δρῶσιν. οὐ γὰρ ὁ- 5
 μοίως ὑποδέχονται τοὺς δεομένους αὐτῶν αἵ τε Νύμ-
 φαι καὶ ὁ Διόνυσος· ἀλλὰ ἄτε διθύραμβος ὃν ὁ Διόνυ-
 σος καὶ ὑπὸ κεραυνοῦ καὶ βροντῆς γενόμενος, ὃς φα-
 σιν οἱ ποιηταί, τοὺς ἀμαθέστερον χρωμένους ἀτεχνῶς
 πυρὸς πίμπλησι, καὶ τῷ ὅντι πολλοὺς αὐτῶν ἐμβρον- 10
 τήτους ἐποίησεν. οὗτοι μὲν οὖν σχεδόν τι μαινόμενοι
 πολλὰ κακὰ δρῶσιν, ὥσπερ Ὁμηρός φησι τὸν Κένταυ-
 ρον μεθυσθέντα ἐν τῇ τοῦ Πειρίθου οἰκίᾳ κακὰ ἐργά-
 σασθαι. καὶ ἄλλοι δὲ φύσει ἀδολέσχαι, οἷον ἀκροατῶν
 τινων λαβόμενοι τῶν συμποτῶν ἀναισθήτους καὶ μα- 15
 528R κροὺς διατίθενται λόγους· οἱ δὲ ἄδουσι καὶ ἀπάδουσι,
 σφόδρα ἄμουσοι ὅντες, καὶ σχεδόν τι μᾶλλον λυποῦσι
 τῶν μαχομένων καὶ λοιδορουμένων. ἔτεροι δὲ αὐστη-
 ροὶ καὶ σώφρονες εἶναι λέγοντες ἀποκναίουσιν ἀηδίᾳ,
 μήτε ποτοῦ τὸ μέτρον μήτε λαλίᾳς κοινωνεῖν ἀξιοῦν- 20
 τες. ὃς δ' ἂν ἢ πρᾶπος ἀνὴρ καὶ τὸν τρόπον ἴκανῶς
 ἡρμοσμένος, τῶν τε ἄλλων ὁρδίως ὑπομένει τὴν δυσ-
 πολίαν καὶ αὐτὸς ὡς οἶόν τε ἀμαθῆ χρόνον εἰς τὸ δέον
 καθίστησι φυθμῷ τε καὶ μέλει τῷ προσήκοντι, τούς τε
 287Mοίκείους λόγους εἰσφέρων καὶ δεξιότητι καὶ πειθοῖ 25
 προσαγόμενος τοὺς παρόντας, ὥστε ἐμμελέστερον καὶ
 φιλικότερον συνεῖναι ἄλλήλοις. τὰ μὲν δὴ τῶν συμ-
 ποδίων τοιαῦτα· ἀφικνοῦνται δὲ καὶ πρὸς τὰς πανη-
 γύρεις, οἱ μὲν ἴστορίας ἔνεκεν τῶν τε ἄλλων θεαμάτων
 καὶ τῶν ἀγώνων. καὶ τούτων ὅσοι σφόδρα ἐσπουδα- 30
 κότες περὶ τὸ πρᾶγμα, διατελοῦσιν οὐδὲν ἄλλο πράτ-
 τοντες ἔξι ἑωθινοῦ· πολλοὶ δὲ ὡνια κομίζοντες παν-

τοδαπά, ἀγοραῖος ὅχλος, οἱ δέ τινες ἑαυτῶν ἐπιδειξόμενοι τέχνας καὶ δημιουργίας, ἄλλοι δὲ σοφίαν τινὰ αὐτῶν ἐκφαίνοντες, πολλοὶ μὲν ποιήματα ἐπιδεικνύντες τραγῳδίας τε καὶ ἐπῶν, πολλοὶ δὲ καταλογάδην 5 συγγράμματα, τὸν σχολῆς ἔνεκεν ἥκοντα καὶ φαδυμεῖν βουλόμενον ἐνοχλοῦντες· οὗτοι δὲ μάλιστα ἐοί- 529 R κασι τοῖς μινυρίζουσι καὶ ἄδουσιν ἐν τοῖς συμποσίοις, 10 ὃν ἐξ ἀνάγκης ἀκούειν ἔστι, κανὸν μὴ θέλῃ τις. ἐν τούτοις ὁ δυνάμενος λόγους εἰπεῖν ὡφελίμους καὶ συμφέροντας καὶ τὴν ὅλην σύνοδον εὐδικημονεστέραν καὶ ἀμείνω παρασχεῖν, οὗτος ὑπὸ τῆς τραγαχῆς καὶ τοῦ πλήθους τῶν ἄλλων ἡσυχίαν ἔγει καὶ τρέπεται καθ' αὐτόν. πεπόνθασι γὰρ δὴ οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς ἐκ φιλοσοφίας λόγους ὅπερ οἷμαι πρὸς τὰ τῶν ἱατρῶν 15 φάρμακα. οὕτε γάρ τις ἐκείνοις εὐθὺς πρόσεισιν οὐδὲ ὠνεῖται, πρὸν περιπεσεῖν φανερῷ νοσήματι καὶ ἀλγῆσαι τι τοῦ σώματος· οὕτε τῶν τοιούτων λόγων ἀκούειν ἐθέλουσιν ὡς τὸ πολύ, ὅτῳ ἂν μὴ λυπηρόν τι συνενεχθῇ καὶ τῶν δοκούντων χαλεπῶν. αὐτίκα τὸν εὐτυχοῦντα, δόποιαν τινά φασιν οἱ πολλοὶ τὴν εὐτυχίαν, οἶον χρήματα ἐκ δανείων τὰ πολλὰ ἡ χώραν ἴκανὴν κεκτημένον καὶ αὐτὸν ὑγιαίνοντα καὶ τέκνων σωζομένων καὶ γυναικός, καὶ τινα δύναμιν καὶ ἀρχὴν ἔχοντα μεγάλην ἄνευ πολέμου καὶ στάσεως καί τινων φανερῶν κινδύνων, οὐκ ἂν εὗροι τις δραδίως προσιόντα τοῖς τοιούτοις οὐδὲ ἀξιοῦντα κοινωνεῖν τῶν ἐκ φιλοσοφίας λόγων. εἰ δέ τῷ συμβαίη τι πταῖσμα κατὰ τὸν βίον καὶ ἦτοι πένης ἐκ πλουσίου γένοιτο ἡ ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος ἐκ δυναμένου ἡ ἄλλη- 288 M 30 λην τινὰ ἔχων λύπην, οἱ δὲ οἰκειότερον πως διατίθενται πρὸς τὸ πρᾶγμα καὶ τρόπον τινὰ ὑπομένουσι τοὺς τῶν φιλοσόφων λόγους καὶ πώς φασι δεῖσθαι

παραμυθίας. καὶ ἀπολέσας τύχη τινὰς τῶν οἰκείων,
 ἡ γυναικαὶ ἡ παῖδα ἡ ἀδελφόν, ἀξιοῦσιν ἀφικνεῖσθαι
 530 R τὸν φιλόσοφον καὶ παρηγορεῖν, ὡς τότε δέον σκοπεῖν
 ὅπως μετρίως φέρῃ τις τὰ γυγνόμενα καὶ δυνήσονται
 ἀντέχειν τοῖς λοιποῖς, πρότερον δὲ οὗ· ὥσπερ καὶ περὶ 5
 τὸ σῶμα ἔχουσι σχεδὸν οἱ ἀνόητοι· τὸν μὲν ἄλλον χρό-
 νον οὐδὲν αὐτοῖς μέλει ὅπως δύνωνται ὑγιαίνειν,
 ἀλλὰ σιτίοις τε καὶ οἴνῳ καὶ ἀφροδισίοις καὶ τῇ ἄλλῃ
 διαίτῃ ὡς οἶόν τε ἀκολάστως καὶ ἀδεῶς χρῶνται, ἐὰν
 δ' ἄρα τις καταλαμβάνῃ κόπος καὶ πυρετὸς περὶ τὰς 10
 τοῦ ἀέρος μεταβολάς, θεραπεύειν σφᾶς κελεύουσι με-
 στοὶ ὅντες ἀταξίας πολλῆς καὶ νοσημάτων ἰσχυρῶν,
 οἷον εἰκὸς τοὺς τοιούτους καταλαμβάνειν, ὅπως δὲ
 μηδὲν ἰατροῦ δεήσονται, τοῦτο τὴν ἀρχὴν οὐ σκο-
 ποῦσιν.

531 R

ΜΕΛΑΓΚΟΜΑΣ Α.

Αναβάντες ἀπὸ τοῦ λιμένος εὐθὺς ἐβαδίζομεν, 15
 ὁψόμενοι τοὺς ἀθλητάς, ὡς ἂν τὴν ὄλην ἐπιδημίαν
 πεποιημένοι κατὰ θέαν τοῦ ἀγῶνος. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ
 γυμνασίῳ ἦμεν, τοὺς μέν τινας ἐωρῶμεν ἐν τῷ δρόμῳ
 ἔξι τρέχοντας, καὶ κραυγὴ τῶν παρακελευμένων
 ἦν, τοὺς δὲ καὶ ἄλλως γυμναζομένους. τούτοις μὲν 20
 οὖν οὐκ ἐδόκει προσέχειν· ὅπου δὲ πλεῖστον ὄχλον
 ἴδοιμεν, ἐκεῖ ἐβαδίζομεν. ὁρῶμεν οὖν πάνυ πολλοὺς
 ἐστηκότας πρὸς τῇ ἔξεδρᾳ τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐτέροις
 ἀεὶ προσάγοντας, τοὺς δὲ καὶ ἀπιόντας διὰ τὸ μὴ δύ-
 289 M νασθαι ἰδεῖν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐπειρώμεθα ὅρāν 25
 ὑπερκύπτοντες, καὶ μόλις ἐωρῶμεν τοῦ γυμναζομέ-

νου τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας ἀνατετακότος. ἐπει-
 τα κατὰ μικρὸν ἐνδοτέρῳ ἐγενόμεθα. ἦν οὖν νεανί-
 σκος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔτι δέ, ὡς εἰκός, μεῖζον
 αὐτοῦ καὶ κάλλιον ὑπὸ τῆς γυμνασίας τὸ σῶμα ἐφαι-
 5 νετο. πάνυ δὲ λαμπρῶς ἐγυμνάζετο καὶ μετὰ φρονή-
 ματος, ὥστε ἀγωνιξομένῳ μᾶλλον ἐώκει. ἐπεὶ δὲ
 ἐπαύσατο γυμναζόμενος καὶ τὸ πλῆθος ἀνεχώρει, κα-
 τενοοῦμεν αὐτὸν ἐπιμελέστερον. ἦν δὲ ὅμοιος τοῖς ἀν-
 δριᾶσι τοῖς ἀκριβῶς εἰργασμένοις· εἶχε δὲ καὶ τὸ
 10 χρῶμα ὅμοιον χαλκῷ κενραμένῳ. ἐπεὶ δὲ ἀπηλλάγη,
 τῶν παρόντων τινὰ ἡρόμεθα πρεσβύτην ὅστις εἴη.^{532 R}
 καὶ ὃς σκυθρωπάσας, Οὗτος μέντοι Ἰατροκλῆς ὁ τοῦ
 Μελαγκόμα ἀνταγωνιστὴς καὶ μόνος ἐκείνῳ οὐκ ἀξι-
 ὄν παραχωρεῖν τὸ γοῦν ἐφ' ἑαυτῷ. οὐδὲν μέντοι
 15 πλέον ἐποίει. ἡττᾶτο γάρ ἀεὶ ἐνίστε δι' ὅλης τῆς ἡμέ-
 ρας ἀγωνισάμενος· ἥδη μέντοι ἀπειρήκει, ὥστε τὸν
 τελευταῖον τοῦτον ἀγῶνα τὸν ἐν τῇ Νεαπόλει οὐδένα
 ταχύτερον τούτου ἐνίκησεν. ἀλλὰ νῦν δρᾶτε ὅσον
 φρονεῖς καὶ ἐν ὅσῳ πλήθει γυμνάζεται. οἷμαι δὲ ἀγω-
 20 γε καὶ ἐπιχαίρειν αὐτὸν ἐκείνῳ. καὶ εἰκὸς μέντοι· οὐ
 γάρ μόνον τοῦτον τὸν στέφανον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους
 ἀπαντας ἐπίσταται αὐτοῦ ὄντας. Ἡ γάρ, ἔφην, τέ-
 θνητεν ὁ Μελαγκόμας; ἐπεὶ τό γε ὅνομα καὶ ἡμεῖς
 ἥδειμεν, αὐτὸν οὐδεπώποτε ἰδόντες. Οὐ πρὸ πολλοῦ
 25 γε, εἶπεν, ἀλλὰ τρίτη που ἡμέρα ἐστὶν ἀπὸ τῆς τα-
 φῆς. Τίνι δέ, εἶπον, τούτου διέφερε, καὶ τῶν ἄλλων
 δέ; πότερον μεγέθει ἢ εὐψυχίᾳ; Ἐκεῖνος, ἔφη, ὡς
 βέλτιστε, πάντων ἀνθρώπων, οὐχὶ τῶν ἀνταγωνι-
 στῶν μόνον εὐψυχότατος καὶ μέγιστος ἔφυ, ἔτι δὲ
 30 κάλλιστος. καὶ εἴ γε ἴδιώτης ἔμεινε καὶ μηδὲν ὅλως^{533 R}
 ἐπραξε, δι' αὐτό που τὸ κάλλος περιβόητος ἀν ἦν·
 ἐπεὶ καὶ νῦν ἐπέστρεφεν ἀπαντας, δόπτε ἀπίοι που,

καὶ τοὺς οὐκ εἰδότας ὅστις ἐστί. καίτοι οὕτε ἐσθῆτι
 ἔκόσμει ἑαυτὸν οὕτε ἄλλῳ τῷ γιγνώσκεσθαι μᾶλλον
 290 Μέπετήδενεν ἥ λαυδάνειν· ἀποδυσαμένου δ' οὐκ ἐστιν
 ὅστις ἄλλον ἐθεᾶτο, πολλῶν μὲν παιδῶν, πολλῶν δὲ
 ἀνδρῶν γυμναξούμενων. εἰωθότος δὲ τοῦ κάλλους εἰς 5
 τρυφὴν ἄγειν καὶ τοὺς μετρίως αὐτοῦ μετειηφότας,
 τοιοῦτος ὡν τὸ εἶδος ἔτι σωφρονέστερος ἦν, καὶ κα-
 ταφρονῶν δὲ τοῦ κάλλους οὐδὲν ἡττον ἐφύλαττεν αὐ-
 τὸ ἐν οὗτῳ χαλεπῷ ἐπιτηδεύματι. πυγμὴν γοῦν ἀγω-
 νιζόμενος οὗτως ὑγιὴς ἦν ὥσπερ τῶν δρομέων τις, 10
 οὗτῳ δὲ σφόδρᾳ ἐγεγύμναστο καὶ τοσοῦτον περιῆν
 τοῖς πόνοις ὥστε δυνατὸς ἦν καὶ δύο ἡμέρας ἔξῆς
 μένειν ἀνατετακὼς τὰς χεῖρας, καὶ οὐκ ἀν εἰδεν οὐ-
 δεὶς ὑφέντα αὐτὸν ἥ ἀναπαυσάμενον, ὥσπερ εἰώθασι.
 πρότερον δὲ ἡνάγκαξε τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀπειπεῖν, 15
 οὐ μόνον πρὸν αὐτὸς πληγῆναι, ἀλλὰ καὶ πρὸν πλῆξαι
 ἐκείνους· οὐ γὰρ τὸ παίειν καὶ τιτρώσκεσθαι ἀν-
 δρεῖαν ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶναι μὴ δυναμένων
 πονεῖν καὶ ἀπηλλάχθαι βουλομένων· τὸ δὲ ἀνέχεσθαι
 τοῦ χρόνου καὶ μήτε τοῦ βάροις τῶν χειρῶν ἡττᾶ- 20
 σθαι μήτε τοῦ πνεύματος ἐνδεᾶ γίγνεσθαι μήτε τῷ
 καύματι ἀχθεσθαι, τοῦτο δὲ εἶναι γενναῖον. Ὁρ-
 θῶς μέντοι, ἐφην, ὑπολαμβάνων. καὶ γὰρ ἐν τῷ πο-
 534 R λέμῳ οἱ φαυλότατοι τὰ ὄπλα δίπτουσιν, εὖ εἰδότες ὅτι
 γυμνοὶ μᾶλλον ἀν τιτρώσκουντο· οὗτῳ μᾶλλον ἥτ- 25
 τῶνται τοῦ κόπου ἥτῶν τραυμάτων. Τοιγάρτοι, εἶπεν,
 ἀφ' οὗπερ ἥρξατο ἀγωνίζεσθαι Πυθοῖ, πρῶτος μὲν ὡν
 ἵσμεν ἀήττητος διεγένετο, πλείστους καὶ μεγίστους στε-
 φάνους ἀνελόμενος καὶ ἀνταγωνισταῖς οὕτε φαύλοις
 οὕτε διάγοις χρησάμενος. καὶ τὸν πατέρα ἐνδοξότατον 30
 ὅντα, τὸν Μελαγκόμαν ἐκεῖνον τὸν ἀπὸ τῆς Καρίας, ἄλ-
 λους τε ἀγῶνας καὶ Ὄλυμπίασι νικήσαντα, οὐδέπω

ἀνὴρ ὃν ὑπερεβάλετο· οὐ γὰρ ἐκεῖνος ἄλειπτος. τοιοῦτος μέντοι ὃν ἀθλίως ἐτελεύτησε, τῶν μὲν πόνων τῆς ἀθλήσεως ἐπὶ πλεῖστον ἐλθών, τῶν δὲ ἐν τῷ βίῳ τεροπνῶν οὐδενὸς πειραθείσ. οὕτω δὲ σφόδρα φιλότιμος ὑπῆρχεν ὥστε καὶ ὅτε ἀπέθυνθεν Ἀθηνοδώ-²⁹¹ ρον τοῦ παγκρατιαστοῦ, φίλου ὄντος ἀπὸ παιδός, ἐπιυνθάνετο πόσαι τινὲς εἶεν ἡμέραι λοιπαὶ τοῦ ἀγῶνος. καὶ ταῦθ' ἄμα λέγων ἐδάκρυνεν ὁ πρεσβύτης.
 Ἀλλὰ σοὶ μέν, ἔφην, συγγνώμη ὑπερολύποντος μέν φ διὰ
 10 τὸ πάντως προσήκειν τί σοι αὐτοῦ. Μὰ τοὺς θεούς, εἶπεν, οὐδὲν ἔμοιγε· οὕτε γὰρ ἀπὸ γένους μοι ἦν οὕτε ἐγύμναξον αὐτόν, ἀλλὰ τῶν παίδων τινὰ τῶν παγκρατιαστῶν. ὁ δὲ ἀνθρωπος τοιοῦτος ἦν ὥστε πάντας ἐπ' αὐτῷ λυπεῖσθαι τοὺς ἐπισταμένους ἐκεῖνον. Οὗκονν, ἔφην, ἀθλιον δεῖ καλεῖν αὐτόν· τούναντίον γὰρ εὐδαιμονέστατος ἂν εἴη καὶ μακαριώτατος, εἴπερ οἶος λέγεται ἦν, ὃ καὶ γένους ὑπῆρξε λαμπροῦ τυχεῖν καὶ κάλλους, ἔτι δὲ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος καὶ σωφροσύνης, ἀ δὴ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ἐστι· τό
 20 γε μὴν θαυμαστότατον ἐν ἀνθρώπῳ, ἀήττητον γενέσθαι οὐ μόνον τῶν ἀνταγωνιστῶν, ἀλλὰ καὶ πόνου καὶ καύματος καὶ γαστρὸς καὶ ἀφροδισίων· δεῖ γὰρ πρῶτον τούτοις ἀήττητον εἶναι τὸν μέλλοντα ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἀνταγωνιστῶν λειφθῆσθαι. ἥδονάς δὲ
 25 τίς μεῖζονας ἥσθη, ὅστις φιλοτιμότατος ὃν ἀεὶ ἐνίκα καὶ θαυμαζόμενος ἥσθάνετο; καὶ μοι δοκοῦσι σφόδρα αὐτὸν ἀγαπῆσαι οἱ θεοὶ καὶ μάλιστα τῇ τελευτῇ τιμῆσαι, ὡς ἂν μηδενὸς πειραθείη τῶν χαλεπῶν. ἀνάγκη γὰρ αὐτῷ ἦν προβαίνοντι ἀντὶ μὲν καλλίστου αἰσχρο-
 30 τέρῳ γίγνεσθαι, ἀντὶ δὲ ἰσχυροτάτου ἀσθενεστέρῳ, ἵσως δὲ καὶ λειφθῆναι του. ὅστις δὲ τοῖς μεγίστοις ἀγαθοῖς συναπέρχεται τὰ ἄριστα πράξας, οὗτος εὐ-

δαιμονέστατα τελευτᾶ. εὗροι δ' ἂν τις καὶ τῶν παλάιων τοὺς θεοφιλεῖς ὥκυμόδους. Τίνας, ἔφη, τούτους λέγεις; Τὸν Ἀχιλλέα, εἶπον, καὶ Πάτροκλον καὶ
 536 R Ἐκτορα καὶ Μέμνονα καὶ Σαρπηδόνα. ἔτι δὲ καὶ ἄλλους ὀνομάζοντος ἐμοῦ, Ταῦτα μέν, ἔφη, καλῶς εἰ-
 292 M πας εἰς παραμυθίαν ἀνθρώπων, καὶ ἔγωγε ἐβούλόμην σου ἔτι ἀκούειν· ἀλλὰ γὰρ ὡρα γυμνάζειν τὸν παῖδα, καὶ ἀπέρχομαι.

ΜΕΛΑΓΚΟΜΑΣ Β.

'Αλλ' ἐμοὶ μέν, ω̄ ἄνδρες, οὐδ' ὅτι εἴπω ἔπεισιν ὑπὸ λύπης ἀμα καὶ ἐκπλήξεως τοῦ αἰφνιδίου πάθους. 10 οὐ γὰρ μόνον διὰ τὴν ἀρχὴν ἦν ἔχω μᾶλλον ἐτέρου μοι τῶν πολιτῶν οἰκεῖον τὸ συμβεβηκός, ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ μοι φίλος ἦν Μελαγκόμας ὑπὲρ ἀπαντας, ὥσπερ καὶ ὑμῶν ἐπίστανται οἱ πλείους. καὶ ἐμοιγε ἄτοπον φαίνεται τὸ ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσιν ἔθος, ὅτι τοῖς πλείσται 15 λυπουμένοις μάλιστα προσήκειν δοκεῖ τὸ ἐπ' αὐτοῖς λέγειν. οἱ γὰρ σφοδρότατα ἀνιώμενοι ἀδύνατοι λέγειν ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου εἰσίν. ἔτι δὲ καὶ ἡλικίας ἐν τούτῳ εἰμί, ἐν ω̄ ἡ μὲν τοῦ λόγου δύναμις ἥττον ἀπασιν ὑπάρχει, τὸ δὲ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι iσχυ- 20 ρότατον γέγνεται. ἀλλ' ἔπειδὴ τιμιώτερος μὲν στρατηγοῦ ἐπαινος ἐπὶ στρατιώτῃ ἀγαθῷ τελευτήσαντι,
 537 R τιμιώτερος δὲ παντὸς ἀρχοντος ἡ ἴδιωτον, κάμοὶ λεπτέον τῆς ἀρχῆς ἔνεκεν ώς ἢν δύνωμαι. πρόποι δ' ἂν τῇ ἐκείνου ἀρετῇ καὶ τῇ ἐμῇ νεότητι μηδὲν μακρὸν 25 ἀπαιτεῖν μηδὲ ἀκριβῆ μᾶλλον ἡ γενναῖον τὸν ἐπαινον. πρῶτον μὲν οὖν εὐγενείας ἀληθοῦς ἔτυχεν. οὐ γὰρ

εἰ τῷ πλουσίων συνέβη τυχεῖν προγόνων, οὐ μὴν οὐδὲ εἰ βασιλέων, τὰ δὲ ἄλλα φαύλων, ὅδε ἀν εἴη καλῶς γεγονώς, ἄλλ' οἱ φύντες ἔξ ἀγαθῶν, ὥσπερ ὅδε. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τῶν κατ' αὐτὸν διήνεγκε τοῖς καλ-
 5 λίστοις, εὐψυχίᾳ καὶ φύμῃ. δηλοῦσι δὲ αἱ νῦναι ἃς ἐνίκησε καὶ Ὁλυμπίασι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγῶσιν.
 αὐτὸς δὲ ἔφυ κάλλιστος ἀνθρώπων, οὐ τῶν νῦν μόνον, ἄλλ', ως ἔνεστιν εἰκάζειν ἐν τῆς ὑπερβολῆς, καὶ ἀπάντων ἀπλῶς τῶν ἔξ ἀπαντος τοῦ χρόνου ὀνομα-^{293 M}
 10 σμένων ἐπὶ κάλλει, ὅσοι θνητοὶ ἐγένοντο. οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ τῶν νενομισμένων καλῶν, μέρη τινὰ τοῦ σώματος εὐπρεπῆ ἔχοντες, ἔπειτα δὲ ἔδοξαν καλοί, τῆς ὄψεως ἀεὶ τὰ ἡδιστα βουλομένης ὁρᾶν, τῶν δὲ ἡττόνων ἀμελούσης. οἱ δέ τινες φύσει μὲν εὐειδοῦς σώματος οὐκ ἔτυχον, ὥσπερ δὲ αὐτοῖς ἐπῆλθεν· ἡττώμενοι δὲ ὑπὸ τῆς ὥρας οἱ ἐντυγχάνοντες κάλλος αὐτὴν ὀνόμασαν, ἀνθούσης ἀεὶ τῆς ἀκμῆς ἐν ἀπασι καὶ ἔφοις καὶ φυτοῖς. τοιούτους μὲν οὖν μυρίους ἀν εὑροι τις τοὺς αὐτοὺς ὅτε μὲν καλοὺς δοκοῦντας, ὅτε δὲ
 15 20 αἰσχρούς, καὶ τοῖς μὲν σφόδρα ἀρέσκοντας, παρ' ἐτέ-^{538 R} φοις δὲ οὐδενὸς λόγου τυγχάνοντας. ὀλόκληρον δὲ καὶ ἀληθινὸν κάλλος θαυμαστὸν εἰ τῷ ὑπῆρξεν ὥσπερ τῷδε. ἐν ἀπαντι μὲν γὰρ τῷ σώματι ἐκέντητο αὐτό, ἀεὶ δὲ ὄμοιῶς, καὶ πρὸ ἥβης καὶ ὕστερον· καὶ οὐκ ἀν
 25 ποτε ἐπὶ τοσοῦτον τοῦ χρόνου προῆλθεν, οὐδὲ εἰ πάνυ μακροῦ γήρως ἔτυχεν, ὥστε ἀμαυρῶσαι τὸ εἶδος. τεκμήριον δὲ τῆς ὑπερβολῆς· οὐ γὰρ ἐν ἰδιώταις ἔξ-
 εταξόμενος διέφερεν οὐδὲ ὑπὸ ὀλίγων θεωρούμενος ὑπὸ τούτων ἐθαυμάζετο, ἀλλὰ μὴν ἀεὶ δήπου ἐν τοῖς
 30 ἀπάντων καλλίστοις, ἀμα τοῖς ἀθληταῖς ὡν. οἱ γὰρ μέγιστοι καὶ εὐειδέστατοι καὶ πλείστης ἐπιμελείας τῶν σωμάτων τυγχάνοντες οὖδε εἰσίν. ἐωράθηδὲ μι-

κροῦ δεῖν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων. οὗτε γὰρ πόλις
οὐδεμία τῶν ἐνδόξων οὕτε ἔθνος οὐδέν, ἔνθα μὴ
ἀφίκετο· καὶ παρὰ πᾶσιν ὅμοίως τὴν αὐτὴν εἶχε δό-
ξαν, ὡς αὐδένα ίδοῦσι καλλίουν. ὁ δὲ ὑπὸ πλείστων
μὲν θαυμασθεῖς, ἐν δὲ τοῖς καλλίστοις μόνος ἔχων 5
τὴν ὑπὲρ τοῦ κάλλους φήμην δῆλον ὡς θείας τινὸς
μορφῆς ἔτυχεν. ἐγὼ οὖν πρῶτον εὔδαιμονίζω τοῦ
κάλλους αὐτόν, ὃ δὴ τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν ἀγαθῶν
ἀριθμότατον, καὶ ἥδιστον μὲν θεοῖς, ἥδιστον δὲ ἀν-
θρώποις, ἀλυπότατον δὲ τῷ ἔχοντι καὶ ἐπιγνωσθῆναι 10

539 R
294 M
δῆστον. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ἀγαθὰ κανὸν λάθοι τινὶ προσ-
όντα, καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ φρόνησις, εἰ μὴ
τύχοι ἔργου τινὸς ἀποδεικνύντος· τὸ δὲ κάλλος οὐχ οὖν
τε λανθάνειν. ἅμα γὰρ τῷ ἔχοντι φαίνεται· εἴποι δ' ἂν
τις ὅτι καὶ πρότερον· οὕτως ὁξεῖαν αἰσθησιν αὐτοῦ παρ- 15
ἔχει. ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀγαθοῖς οἱ πλεῖστοι φθο-
νοῦσι καὶ δυσμενεῖς γίγνονται· τὸ δὲ κάλλος τοὺς
αἰσθανομένους αὐτοῦ φίλους ποιεῖται καὶ οὐδένα
ἔχθρὸν ἔῃ γίγνεσθαι. εἰ δέ τις φήσει κάλλους με ποι-
εῖσθαι ἐγκώμια, ἀλλ' οὐχὶ τοῦ ἀνδρός, οὐκ ἀν δόθως 20
αἰτιῶτο. αὐτίκα γὰρ ἐπαινος ἀνδρὸς ἀν λέγοιτο, ἐπει-
δὰν τὴν ἀνδρείαν αὐτὴν ἐπεξίωμεν. ὅπου μὲν γὰρ
ἀμφίλογον τὸ εἶναί τινα τοιοῦτον, τότε ἀποδεικνύναι
χρή· ὅπου δὲ γιγνώσκεται, τὴν φύσιν ἐπαινεῖν τοῦ
προσόντος ἀγαθοῦ τινι. ὁ γὰρ τοῦδε ἐπαινος ἅμα ἀν 25
εἶη καὶ τοῦ ἔχοντος αὐτό· μάλιστα δ' ἂν τις θαυμά-
σειε Μελαιγκόμαν, ὅτι μορφῇ τοιοῦτος ἀν τῇ ἀνδρείᾳ
διήνεγκε. δοκεῖ γὰρ ἔμοιγε τῇ ψυχῇ φιλονεικῆσαι
πρὸς τὸ σῶμα καὶ σπουδάσαι ὅπως ἀν διὰ ταύτην ἐν-
δοξότερος γένηται. γνοὺς οὖν τῶν πρὸς ἀνδρείαν ἔρ- 30
γων καλλιστον ἅμα καὶ ἐπιπονώτατον τὴν ἄθλησιν,
540 R
ἐπὶ ταύτην ἥλθε. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ὅ τε και-

οὸς οὐκ ἦν ἡ τε ἄσκησις ἐλαφροτέρα. φαίην δ' ἀν
ἔγωγε καὶ ταύτης ἥττονα εἶναι. μόνης γὰρ εὐψυχίας
ἐπίδειξις ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἡ δὲ ἄθλησις ἅμα μὲν
ἀνδρείαν, ἅμα δὲ εὐψυχίαν, ἅμα δὲ λιχύν, ἅμα δὲ
5 σωφροσύνην ἐμποιεῖ. καὶ τοίνυν τῆς ἀθλήσεως εἴλετο
οὐ τὸ δᾶστον, ἀλλὰ τὸ χαλεπώτατον· πυγμὴν γὰρ
ἥσκησε. χαλεπὸν μὲν οὖν καὶ τοῦ ἐλαχίστου ἔργου
ἐπ' ἄκρον ἐλθεῖν, μήτι γε ἐν τῷ μεγίστῳ καὶ δυσχε-
ρεστάτῳ πάντας ὑπερβαλέσθαι, ὕσπερ ὅδε. καὶ τὸ
10 μὲν τοὺς στεφάνους αὐτοῦ καθ' ἔκαστον ἐπεξιέναι καὶ
τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐνίκησε, πρὸς εἰδότας ὑμᾶς πε-
ριττόν, ἄλλως τε καὶ ἐτέρους ἀν εἴποι τις τῶν αὐτῶν
τυχόντας. ὃ δὲ μηδενὶ ὑπῆρξεν, ἐπίστασθε μὲν ὅμοι-
ως, δι' αὐτὸ μέντοι τοῦτο δητέον. τοῖς γὰρ μηδὲ εἰ-
15 δόσιν οὐδὲ πιστεῦσαι δάμιον· ὅτι τοσούτοις ἀνταγω-
νισταῖς χρησάμενος καὶ οὕτως ἀγαθοῖς ὑπ' οὐδενὸς
ἡττήθη, αὐτὸς δὲ ἀεὶ πάντας ἐνίκα. καίτοι οὕτε στρα-
τηγὸν εὗροι τις ἀν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ ἀήττητον οὕτε
ἀριστέα πολέμων, ὃς οὐκ ἥδη ποτὲ καὶ ἔφυγεν ἐκ μά-
20 χῆς. οὐδὲ γὰρ ὅτι ταχέως ἐτελεύτησε, διὰ τοῦτο φαίη
τις ἀν ἀήττητον διαγενέσθαι. πολὺ γὰρ πλείστους
ἀγῶνας ἥγωνισατο· ἐν δὲ τῇ πείρᾳ τὸ σφάλλεσθαι,
οὐκ ἐν τῷ μήκει τοῦ χρόνου. ἔτι δὲ καὶ τόδε ἀν τις
25 541 R ποτεπλάγη, τὸ μήτε παιόμενον αὐτὸν μήτε παι-
οντα νικᾶν· τοσοῦτον τῇ δώμῃ περιῆν καὶ τῷ δύνα-
σθαι πονεῖν. πολλάκις γὰρ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἥγω-
νισατο ἐν τῇ σφοδροτάτῃ ὕρᾳ τοῦ ἔτους, καὶ δυνά-
μενος θᾶττον ἀν περιγενέσθαι παίων οὐκ ἐβούλετο,
νομίζων τὸ μὲν πληγῇ νικῆσαι καὶ τοῦ φαυλοτάτου
30 ἔσθ' ὅτε εἶναι τὸν βέλτιστον, εἰ τύχοι· τὴν δὲ ἀληθε-
στάτην νίκην, ὅταν ἄτρωτον ἀναγκάσῃ τὸν ἀντίπαλον
ἀπειπεῖν. οὐ γὰρ τοῦ τραύματος, ἀλλ' ἐαυτοῦ ἡτῆ-

σθαι. καὶ τὸ ὅλῳ τινὰ τῷ σώματι ἀπειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τῷ πληγέντι μέρει, λαμπρόν. τὸν δὲ ἐπειγόμενον ὡς οἰόν τε τάχιστα νικῆσαι καὶ παίοντα καὶ συμπλεκόμενον αὐτὸν ἡττησθαι τοῦ καύματος καὶ τοῦ χρόνου. εἰ δέ τις οὐ ταύτῃ ὑπολαμβάνει, ἐννοείτω ὅτι σύες 5 καὶ ἔλαφοι, μέχρι μὲν αὐτοῖς ἡ ἴσχὺς πάρεστιν, οὕτε ἀνθρώποις οὕτε κυσὶν διμόσε χωροῦσιν· ὅταν δὲ ἡττηθῇ καὶ κάμη, τηνικάδε συμπλέκεται, καὶ μᾶλλον ἐθέλει τιτρώσκεσθαι καὶ ἀποθυήσκειν ἢ πονεῖν ἔτι διωκόμενα. διοίως δὲ καὶ ἄνδρες ἐν πολέμῳ, καίτοι εἰ- 10 δότες ὅτι μᾶλλον ἂν παίοιντο φεύγοντες ἢ μένοντες, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι πλείω χρόνον κάμνειν ἀπίσται παραδόντες αὐτοὺς τοῖς ὄπισθεν παίειν. οὕτω τό γε τραυμάτων καταφρονεῖν οὐκ ἄνδρείας ἐστίν, ἀλλὰ τούναντίον. οἶμαι δὴ ἐν ταύτῳ πάντα εἰρησθαι καὶ 15
 542 R περὶ ἄνδρείας καὶ περὶ εὐψυχίας καὶ περὶ ἐγκρατείας καὶ περὶ σωφροσύνης. εἰ μὴ γὰρ ἐγκρατής τε καὶ σωφρῶν ἦν, οὐκ ἂν οἶμαι τοσοῦτον τῇ δώμῃ ὑπερέσχεν,
 296 M οὐδὲ εἰ φύσει ἴσχυρότατος ὑπῆρχε. καὶ ἔγωγε οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν ὅτι καὶ τῶν παλαιῶν ἥρωών, οὓς 20 ἄπαντες ὑμνοῦσιν, οὐδενὸς ἐλάττονα ἀρετὴν εἶχεν, οὕτε τῶν ἐν Τροίᾳ πολεμησάντων οὕτε τῶν ὕστερον ἐν τῇ Ἑλλάδι τοὺς βαρβάρους ἀμυναμένων. καὶ εἰ γε τότε ἔγένετο, ἀπερ ἐκεῖνοι ἐπραξεν ἄν. καὶ καθόλου δὲ ἔγωγε τοῦτο τῆς ἐν τοῖς πολέμοις ἀρετῆς προκρίνω, 25 ὅτι πρῶτον μὲν οἱ ἐνθάδε ἄριστοι ἐκεῖ διαφέροιεν ἄν· ὁ γὰρ ἴσχυρότατος τῷ σώματι καὶ πλείω χρόνον πονεῖν δυνάμενος, οὗτος ἂν μοι καὶ ἀνευ ὅπλων καὶ σὺν ὅπλοις πρείτων ἐστίν· ἐπειτα οὐχ ὅμοιον πρὸς ἴδιώτας ἀγωνίζεσθαι καὶ τῷ παντὶ φαυλοτέρους ἢ ἐξ 30 ἀπάσης τῆς οἰκουμένης τοὺς πρατίστους ἔχειν ἀντιπάλους. κάκει μὲν ἄπαξ ὁ πρατήσας τὸν ἀνταγωνι-

στὴν ἀπέκτεινεν, ὥστε μὴ αῦθις ἔχειν τὸν αὐτὸν ἀντίπαλον· ἐνθάδε δὲ ἡ νίκη περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐστίν, ἐπειτα καὶ τοὺς ἡττωμένους ὅμοίως ὁ νικῶν ἀνταγωνιστὰς ἔχει καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον.

5 ἔτι δὲ ἐνθάδε μὲν ὁ ιρείττων τοῦ ἡττονος περίεστιν· οὐδενὶ γὰρ ἄλλῳ ἢ τῇ εὐψυχίᾳ καὶ ἴσχυΐ δεῖ κρατεῖν.^{543 R} ἐν δὲ τοῖς πολέμοις ἡ τοῦ σιδήρου δύναμις, πολὺ ιρείττων οὖσα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, οὐκ ἐξ τὴν τῶν σωμάτων ἀρετὴν ἔξετάξεσθαι, πολλάκις δὲ πρὸς 10 τῶν χειρόνων γίγνεται. ὅσα δὲ αὖ περὶ ἀθλήσεως, καὶ περὶ ἀθλητοῦ εἰρηκα, ἀποδειχθέντος γε ὅτι ἄριστός ἐστι τῶν ἐν τῷ ἔργῳ. ἵσως δὴ κάμοὶ καὶ τοῖς παροῦσι προσήκων ὁ λόγος, ὥστε τοῦτον ἄριστον ἀποφαίνειν. ὅτῳ γὰρ ὑπῆρξε μὲν κάλλος σώματος, 15 ὑπῆρξε δὲ ἀνδρεία καὶ εὐψυχία, ἔτι δὲ σωφροσύνη καὶ τὸ ἀγέτητον γενέσθαι, τίνα ἂν τοῦτον ἀνδρὸς εὐδαιμονέστερον τις φήσειε; καίτοι αὐτῷ τούτῳ παραγενέσθαι χαλεπωτάτῳ ἐστὸν ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη· κάλλος γὰρ ἀνθρώπους μάλιστα δὴ χαννοῖ καὶ 20 ἀναπείθει τρυφᾶν, ὡς ἂν δόξης μὲν ἐτέρας οὐ δεομένους, ὅταν τις περιβόητος ἢ τὸ εἶδος, ἡδίονος δ' οὐσῆς τῆς δραμυμάτις. εὔροι δ' ἂν τις ἔξ ἀρχῆς ἀναλογιζόμενος τοὺς καλλίστους τῶν πρότερον τοὺς δὴ πολ-^{297 M} λοὺς αὐτῶν οὐδὲν ἀνδρείας οὐδὲ ἀρετῆς ἔργον ἀπο-^{544 R}

25 δειξαμένους, ἀλλὰ Γαυμυῆδης μὲν διὰ τὸ παῖς ἀφαισθῆναι ἔξ ἀνθρώπων οὐδὲν ἐδόκει πρᾶξαι λαμπρόν· περὶ δὲ Ἀδώνιδος ἢ Ἰασίωνος ἢ τῶν ὅμοίων, ὅσοι περιττῆς δόξης ἐπὶ τῷ εἶδει ἔτυχον, οὐδὲν ὅτι μὴ περὶ τοῦ κάλλους ἀκούομεν. μόνους δὲ ἂν εἴποι τις ἀνδρείους 30 τῶν ἄγαν καλῶν Θησέα καὶ Ἀχιλλέα, καὶ τούτοις οὐ πάνυ ἡ σωφροσύνη ὑπῆρξεν. οὐ γὰρ ἂν αὐτῶν ὁ μὲν Ἐλένην πρὸς βίαν ἤρπασεν, ὁ δ' ἐστασίαξεν ἐπὶ Τροίας

ῶν ἔνεκεν ἐστασίαξεν. Ἰππολύτῳ δὲ σωφροσύνη μὲν ὑπῆρξεν, ἀνδρείᾳ δὲ ἄδηλον εἰ παρῆν· οὐ γὰρ ἀληθὲς τεκμήριον κυνηγεσία. ἀλλ' ὃς δὴ πάντα τὰ ἐν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκτήσατο, ἕξιος ἂν εἴη καὶ τῆς τελευτῆς εὐδαιμονίζεσθαι. εἰ μὲν γὰρ ὁ πλεῖστος ἀνθρώποις χρόνος ἄριστος ἦν, ταύτῃ ἂν τις αὐτὸν ὠλοφύρατο· νῦν δὲ ὀλίγου τοῦ παντὸς ἀνθρώποις βίου δεδομένου, πλείστους ἂν εὖροι τις, οἷς πολὺ ἄμεινον εἶχεν, εἰ δὲ ταῦτον ἐτελεύτησαν· τοσαῦται συμφοραὶ καταλαμβάνουσιν. ἔτι δὲ τῶν παλαιῶν τοὺς ἔξοχω-¹⁰ τάτους ἀκούομεν οὐδένα αὐτῶν ἐπὶ πολὺ ἐλθόντα τοῦ βίου, Πάτροκλόν τε καὶ Ἀντίλοχον, ἔτι δὲ Σαρπηδόνα καὶ Μέμνονα καὶ Ἀχιλλέα καὶ Ἰππόλυτον· τούς τε Βοιωτοὺς Ὡτον καὶ Ἐφιάλτην, οὓς μεριστους καὶ καλλίστους γενέσθαι φησὶν Ὄμηρος μετὰ Ὡρίωνα,¹⁵
545 Καύτόν τε ἐκεῖνον. ἀλλ' οἱ μὲν δι' ἀφροσύνην ἀπώλοντο· τοὺς δὲ ἄλλους, οὓς εἶπον, θεῶν παιᾶς καὶ ἀπογόνους εἶπον. οὐκ ἂν οὖν οἱ θεοὶ τοῖς ἑαυτῶν παισὶ καὶ οὓς μάλιστα ἐφίλουν ταχεῖαν ἐποίησαν τὴν τελευτὴν, εἰ μὴ ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο²⁰ ἐτίθεντο. ταῦτα οὖν, ὡς ἄνδρες, λογιζομένους ὑμᾶς ἐκεῖνόν τε ὡς μακάριον νομίζειν χρὴ καὶ αὐτοὺς μηδὲν ἥττον διὰ τοῦτο ἐφίεσθαι τῶν πόνων καὶ τῆς φιλοτιμίας· ὡς εἴ τινι συμπέσοι τελευτῆσαι ταχύτερον, ἀνόνητος ἐσόμενος τῶν ἀγαθῶν τινος· ὁ γὰρ εὐκλε-²⁵
298 οὓς δόξης τυχὼν μεστὸς ἀπεισι τῶν ἀγαθῶν· ἀλλὰ καὶ γυμνάξεσθε προθύμως καὶ πονεῖτε, οἱ μὲν νεώτεροι νομίζοντες αὐτοῖς ἀπολελεῖφθαι τὴν ἐκείνου χώραν, οἱ δὲ πρεσβύτεροι τῶν ἰδίων ἔργων ἄξιως, καὶ φρονεῖτε δὲ ἐπ' αὐτοῖς ὅσον χρὴ ἄνδρας πρὸς³⁰ ἔπαινον καὶ δόξαν ἀγαθὴν βιοῦντας καὶ τῆς ἀρετῆς ὄντας ἀσκητάς. τὸν δὲ ἀποιχόμενον μνήμη τιμάτε,

μὴ δάκρυσιν· οὐ γὰρ πρέποι ἀν ἥδε ἡ τιμὴ γενναιόις
 ὑπὸ γενναιῶν, οὐδὲ ἀν "Ομηρον ἐπαινέσαιμι, ὅτι
 φησὶ δεύεσθαι τάς τε φαμάθους καὶ τὰ ὄπλα τοῖς δά-
 κρυσι τῶν Ἀχαιῶν. ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν ποιητικῇ μᾶλ-
 λον ἡκολούθησεν ἥδονῇ, θρήνων ὑπερβολὰς ἐπιδει-
 ξάμενος, ὑμεῖς δὲ ἐγκρατῶς φέρετε.

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ.

546 R

Δ. Ἡκηρόειν μὲν καὶ πρότερον ποὺν ὑμᾶς ἰδεῖν
 πρὸ ἴκανοῦ περὶ τῆς Χαριδήμου τελευτῆς. εὐθὺς γὰρ
 ἐπινθανόμην, ὡς παρέβαλον δευρί, περὶ τε ἄλλων
 10 τινῶν καὶ μάλιστα δὴ περὶ τούτων ἀμφοτέρων, ὅπου
 τε εἶν καὶ ὅτι πράττοιεν. καί μοι τις ἐνέτυχεν οὐ
 πάνυ τι αὐτοὺς ἐπιστάμενος, ἀλλ' ὅσον ἀκοῦσαι τὰ
 ὄνόματα· ἡρώτησεν εἰ τοὺς Τιμάροχον υἱεῖς λέγω·
 κάμοῦ φήσαντος, τοῦτον ἐδήλου, τὸν νεώτερον
 15 δὴ λέγων, ἐν Μεσσήνῃ ἔτι εἶναι μετὰ σοῦ διὰ
 τὸ πένθος τάδελφοῦ· τελευτῆσαι γὰρ αὐτοῖν τὸν πρε-
 σβύτερον. φανερὸς οὖν ἦν Χαρίδημον ἀπαγγέλλων
 τεθνηκέναι· καὶ τότε μὲν ἐδόκει καὶ ἀμφιβολία τις
 εἶναι, καίτοι σαφῶς τάνθρωπον εἰρηκότος· αὐθὶς δὲ
 20 ἀκριβέστερον ἔγνωμεν. καὶ οἷμαί γε ἐμαυτὸν οὐ πολύ^{547 R}
 τι ἔλαττον ὑμῶν δηγῆναι· τὸ μὲν γὰρ μᾶλλον φάναι
 οὐ θεμιτὸν οὐδὲ ὅσιον ἡμῖν, εἰ τις ἐκεῖνον μᾶλλον
 ἐφίλει ὑμῶν τοῦ τε πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ. καίτοι οὐ
 μέγα ἵσχύειν ἔοικεν ἡ φύσις ἐν τοῖς φαύλοις· οἴόν τι
 25 καὶ περὶ τοῦτον τὸν Ὁπούντιον ἀκούω γεγονέναι χαρί-
 εντα καὶ κομψὸν νεανίσκον ἀποβαλόντα, ἡμέτερον
 πάκεινον ἐταῖρον, ἀλλ' ὅμως ἔλαττον αὐτὸν λυπηθῆ-^{299 M}

ναι φασιν ἥ εἰ τι ἄλλο τῶν ἐκ τῆς οἰκίας ἀπωλωλέκει.
 ἀλλ’ ὑμεῖς γε πάνυ ἐοίκατον ἀχθομένω τῇ συμφορᾷ·
 καὶ οὐδὲν θαυμαστόν· ἐπεὶ καὶ τῇ πόλει ὑμῶν καὶ τῇ
 Ἑλλάδι πάσῃ ὡφέλιμος ἦν τοιοῦτος ἀνὴρ ἐν τῷ βίῳ
 διαγενόμενος οἶος δὴ Χαρίδημος τάχα ἔμελλεν ἔσε- 5
 σθαι. οὐ γὰρ ἔγωγε ἐκείνου μειρακίου ὅντος οὐδένα
 ἔγνων εὐψυχότερον οὐδὲ ἄμεινον πεφυκότα. — T. Εἰ
 γε ἥδεις ὅπως διέκειτο πρὸς σέ, πολὺ ἀν μᾶλλον ἐνε-
 πωμάζεις αὐτόν. ἐμοὶ μὲν γὰρ ἐδόκει κάμοῦ τοῦ πα-
 τρός, οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων σὲ προτιμᾶν, ὃς 10
 γε καὶ ἐν τῇ νόσῳ κάπειδὴ πρὸς αὐτῷ σχεδόν τι τῷ
 θανάτῳ ἦν, καὶ ἡμῶν ἔνδον ὅντων καὶ ἄλλων συγγε-
 548 Rνῶν καὶ πολιτῶν καὶ γυναικῶν σὲ ὀνόμαξε, τὸ πα-
 ράπαν πάνυ μόλις ἥδη φθεγγόμενος, καὶ ἡμᾶς ἐκέλευε
 λέγειν, ὅταν σοι ἐντύχωμεν, ὅτι σου μεμνημένος ἐτε- 15
 λεύτα. καὶ γὰρ τὸ συνεῖναι αὐτῷ καὶ διαλέγεσθαι ἔως
 ὑστάτου παρέμεινεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ξῶν οὕτω διέ-
 κειτο ὥστε καὶ τῇ σιωπῇ καὶ τῷ βαδίσματι καὶ τοῖς
 ἄλλοις πᾶσι σε ἐμιμεῖτο, ὡς ἔλεγον οἱ εἰδότες. — Δ.
 Οὗτοι ταῦτα ἐμιμεῖτο ἐκεῖνος οὕτε ἐμὲ οὕτε ἄλλον οὐ- 20
 δένα, ἀλλ’ οὕτως ἐπεφύκει. πρότερον δὲ ἵσως ὑμᾶς
 ἔτι παῖς ὡν ἐλάνθανεν· ἐπειτα προϊὼν ἐκδηλότερος
 ἐγένετο. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἐκείνῳ ἐπρεπεν ἥ ἄλλῳ
 τινὶ τό τε ἀνδρεῖον καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ σχήματος. ἀλλὰ
 μή τι ὑμᾶς ἐλύπει τούτοις ἥ σκυθρωπότερος ὑμῖν 25
 ἐφαίνετο; — T. Εμοὶ μὲν γὰρ ἐδόκει τούναντίον πολ-
 λῶν ἵλαρώτερος καὶ πρὸς τὸ παιζειν ἔτοιμος, ὃσαι
 ἐλευθέριοι παιδιά, καὶ ἀεί πως μειδιᾶν πρὸς τοὺς
 συνήθεις. γελῶντα δὲ αὐτὸν ἀνέδην οὐ πολλάκις εἴ-
 δον. οὐδὲν οὖν ὑμᾶς ἐλύπει. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐπη- 30
 νεῖτο ὑπὸ πολλῶν καὶ μᾶλλον ἐκεῖνον ἥσχύνοντο οἱ
 πολιται δύο καὶ εἴκοσιν ἐτῶν ὅντα, τοσούτων γὰρ ἐτε-

λεύτησεν, ἡ τοὺς πρεσβυτέρους τε καὶ ἐνδόξους. — Δ. Ἄλλ' ἡ τι ἄλλο ὑμῖν ἐπέστειλεν ἡ διελέχθη τελευτῶν; — Τ. Πολλὰ καὶ δαιμόνια, ὡς γε ἔμοὶ δοκεῖ^{549 R} πατρὶ ὅντι· ὃς γε ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας ἐκ τοῦ βίου 5 μεθιστάμενος οὐχ ὅπως ἀλοφύρατο αὐτὸν ἡ λυπον-^{300M} μένῳ ἐώκει, ἀλλὰ τούτωντίον ἡμᾶς παρεμυθεῖτο. καὶ τά γε τελευταῖα τὸν παῖδα καλέσας ἐκέλευε γράφειν, ὥσπερ ἐνθουσιῶν, παράκλησίν τινα ἡμῖν, ὥστε ὑπενόοντι ἐγὼ μὴ ἄρα ἔξεστηκάς ἥδη διὰ τὸν θάνατον 10 ταῦτα ποιοῖ· πλὴν ὅτι οἱ παρόντες θαυμαστῶς ἐπήνοον. — Δ. Ἐχεις οὖν τὰ γεγραμμένα; — Τ. Πῶς γὰρ οὗ; — Δ. Θέλεις οὖν εἰπεῖν; — Τ. Ἄλλ' αἰσχύνομαι μὴ οὐκ ὁρθῶς ἔχῃ, ὡς ὑπὸ νεωτέρου τε καὶ ἐν τοιούτῳ καιρῷ εἰρημένα. καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἐδόκει μοι μᾶλλον ἐνὸς σοῦ παρόντος ἂν εὐλαβηθῆναι τι εἰπεῖν ἡ τῶν ἄλλων ἀπάντων. — Δ. Οὐ πρὸς ἄλλότριον ἀναγνώσει, ω̄ βέλτιστε, καὶ ἄμα οὐ τὴν ἐρμηνείαν ποθῶ γνῶναι τοσοῦτον ὅσον τὴν διάνοιαν ἀφ' ἣς ἔλεγεν, εἰ τῷ ὅντι εὐθύμως καὶ θαρρῶν ἀπέθνησκεν. — Τ. Ἄλλ' ἔστι ταῦτα· τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς οὕτω γέγονεν ὡς ἐδοξε 15 τῷ θεῷ. χοὴ δὲ μηδὲν τῶν ὑπὸ ἐκείνου γιγνομένων χαλεπὸν ἡγεῖσθαι μηδὲ δυσχερῶς φέρειν, ὡς παρανοῦσιν ἄλλοι τε σοφοὶ καὶ οὐχ ἡκισταῖς Ομηρος, λέγων μηδαμῇ ἀπόβλητα εἶναι ἀνθρώποις τὰ θεῶν δῶρα, 20 καλῶς δύνομάξων δῶρα τὰ ἔργα τῶν θεῶν, ὡς ἄπαντα ἀγαθὰ ὅντα καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γιγνόμενα. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω φρονῶ καὶ δέχομαι πράως τὴν πεπρωμένην, οὐκ ἐν ἐτέρῳ καιρῷ ταῦτα λέγων, ἀλλὰ παρούσης τε αὐ-^{550 R} τῆς καὶ τὴν τελευτὴν δόρων οὕτως ἐγγύθειν. ὑμεῖς δὲ 25 ἔμοὶ πιστεύοντες, ἐπειδὴ καὶ μᾶλλον ὑμῶν ἐπεμελήθην ἀληθείας, καθ' ὅσον οἶοί τέ ἔστε, μὴ συγχωρεῖτε τῇ ἀλγηδόνι, ὡς μηδενὸς ἔμοὶ δεινοῦ συμβεβηκότος,

μηδὲ εἴ τις ἐπὶ τὸν δυσχερέστατον ἔλθοι τῶν λόγων.
 λέξις δὲ αὐτὸν ὑμῖν οὕτι που τεοπνὸν ὅντα οὐδὲ χαρί-
 εντα· οὐ γάρ οἷμαι πρὸς χάριν τὴν ἡμετέραν γέγονεν·
 ἔχοντα δέ τι θαυμαστὸν ἵσως· ὅτι τοῦ τῶν Τιτάνων
 αἷματός ἐσμεν ἡμεῖς ἀπαντες οἱ ἄνθρωποι. ὡς οὖν ⁵
 ἔκεινων ἔχθρῶν ὅντων τοῖς θεοῖς καὶ πολεμησάντων
 οὐδὲ ἡμεῖς φίλοι ἐσμέν, ἀλλὰ κολαξόμεθά τε ὑπ' αὐ-
 τῶν καὶ ἐπὶ τιμωρίᾳ γεγόναμεν ἐν φρονρᾷ δὴ ὅντες
 ἐν τῷ βίῳ τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἔκαστοι ξῶμεν. τοὺς
 δὲ ἀποθνήσκοντας ἡμῶν κεκολασμένους ἥδη ἴκανῶς ¹⁰
 301 Μλύεσθαι τε καὶ ἀπαλλάττεσθαι. εἶναι δὲ τὸν μὲν τό-
 πον τοῦτον, ὃν κόσμον ὀνομάζομεν, δεσμωτήριον ὑπὸ¹⁵
 τῶν θεῶν κατεσκευασμένον χαλεπόν τε καὶ δυσάερον,
 οὐδέποτε τὴν αὐτὴν κρᾶσίν τε καὶ στάσιν τοῦ ἀέρος
 φυλάττον, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ψυχρόν τε καὶ παγερόν,
 ἀνέμου τε καὶ πηλοῦ καὶ χιόνος καὶ ὕδατος ἐμπεπλησ-
 μένον, ποτὲ δὲ αὖθις μετρίως ἔχειν· πινγηρόν· μικρὸν δέ
 τινα παντελῶς καιρὸν τοῦ ἔτους μετρίως ἔχειν· κατα-
 πίπτειν δὲ καὶ πρηστῆρας ἐν αὐτῷ καὶ τυφῶνας ἐγ-
 γίγνεσθαι καὶ πολλάκις σείεσθαι κάτωθεν ὅλου. ²⁰
 ταῦτα δὲ πάντα εἶναι κολάσεις δεινάς. ἐκπλήττεσθαι
 γάρ ἐκάστοτε ὑπ' αὐτῶν καὶ φοβεῖσθαι τοὺς ἀνθρώ-
 πους, δόπτε συμβαίνοι. πρὸς δὲ τούτοις οὐκ ἀνεχο-
 μένους τοῦ ἀέρος τὴν φαυλότητα καὶ τὰς μεταβολὰς
 ἔτερα αὖ μηχανᾶσθαι μικρὰ δεσμωτήρια, τάς τε οἱ-
 κίας καὶ πόλεις, ξύλα καὶ λίθους συντιθέντας, ὥσπερ ²⁵
 551 R εἴ τις ἐν μεγάλῃ εἰρκτῇ ἐτέρος βραχυτέρος ἐνοικοδομοῖ·
 καὶ τὰ φυόμενα ταῦτα καὶ τὸν καρπὸν τὸ ἐκ γῆς ἔνεκα τοῦ
 παραμένειν ἡμᾶς γίγνεσθαι, καθάπερ δεσμώταις τρο-
 φὴν διδομένην ἀηδῆ τε καὶ φαύλην· ἡμᾶς δὲ ἄλλως ³⁰
 ἀγαπᾶν διὰ τὴν ἀνάγκην τε καὶ ἀπορίαν. καὶ γάρ
 τοῖς ὑφ' ἡμῶν κολαξόμενοις, ἀττ' ἂν παράσχῃ τις,

ὑπὸ λιμοῦ καὶ συνηθείας ἥδεα φαινεσθαι. καὶ ταῦτα τὰ σιτία τῇ μὲν ἀληθείᾳ πονηρὰ εἶναι καὶ διεφθορότα, δηλοῦσθαι δὲ τὴν διαφθορὰν ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἀσθενείας· ἔτι δὲ μηδὲ ἐξ ἑτοίμου πορίζεσθαι 5 μηδὲ πᾶσιν ἄφθονα ὑπάρχειν, ἀλλὰ μετὰ ἀμηχάνων πόνων καὶ κακῶν. συγκεῖσθαι δὲ ἡμᾶς ἐξ αὐτῶν δὴ τῶν βασανιζόντων, ψυχῆς τε καὶ σώματος. τὴν μὲν γὰρ ἐπιθυμίας τε καὶ λύπας καὶ δργὰς καὶ φόβους καὶ φροντίδας καὶ μνοία πάθη τοιαῦτα ἔχειν ἐν ἑαυτῇ, 10 καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ὑπὸ τούτων ἀεὶ κατατείνεσθαι καὶ στρεβλοῦσθαι. καὶ γὰρ ὅστις ἐπιεικέστερον διάκειται, καθόλου μὲν ἀπήλλακται τούτων οὐδενός, ὕσπερ δὲ θηρία ἐνδον κατακεκλειμέναι ἔχειν, μετὰ βίας ὁμοῦ καὶ πειθοῦς τινος ἡναγκασμένα ἡρε-^{302M} 15 μεῖν· εἰ δὲ καὶ μικρὸν παύσαιτο κατεπάδων καὶ προσέχων, αὐτίκα δὴ μάλα κινούμενα. τὸ δὲ σῶμα ἐλίγγοντος τε καὶ σπασμοὺς καὶ ἐπιληψίας καὶ τἄλλα νοσήματα, ὅσα οὐδὲ τῷ λόγῳ δυνατὸν διελθεῖν, ὡς ἀν αἵματος καὶ πνεύματος μεστόν, ἔτι δὲ ἐκ σαρκῶν^{552R} 20 τε καὶ νεύρων καὶ ὀστέων συγκείμενον, ἐκ μαλακῶν τε καὶ σκληρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ ξηρῶν, ἐκ τῶν ἐναντιωτάτων. τά τε σιτία, ὅπερ εἶπον, μοχθηρὰ ὄντα καὶ τὸν ἀέρα ἀνώμαλον προσπίπτοντα τὰς μὲν ἐπιτείνειν τῶν νόσων, τὰς δὲ ἀνακινεῖν, οὐ δοκούσας 25 μὲν εἶναι πρότερον, ἐνούσας δὲ ἐν τῇ φύσει τῶν σωμάτων. καὶ ταῦτα μὲν ἐνδον ἐγκεῖσθαι τὰ κακὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐτέρας δὲ ἐξωθεν πολάσεις, εἰ τις αὐτὰς παραβάλλοι ταῖς ἐκ τῆς φύσεως. ἡ γὰρ πυρός τε καὶ σιδήρου φύσις καὶ πληγῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὀξεῖα 30 καὶ ταχὺ ἀπαλλάτει τῆς αἰσθήσεως, εἰ τις καὶ μικρὸν ὑπερβάλλοι· ἐν δὲ ταῖς νόσοις ἐνίστε παρατείνουσι καὶ πάνυ πολὺν χρόνον. τοιαῦσδε μὲν δὴ καὶ τοσαῦσδε βα-

σάνοις συνεχομένους τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῇδε τῇ
φρουρᾷ καὶ τῷδε τῷ δεσμωτηρίῳ μένειν τὸν τεταγμέ-
νον ἔκαστον χρόνον, καὶ μὴ ποὶν ἀπιέναι τοὺς πολ-
λοὺς ποὺν ἂν ἔξ αὐτοῦ ποιησάμενος ἄλλον ἀνθ' ἑαυ-
τοῦ καταλίπῃ διάδοχον τῆς κοιλάσεως, οἱ μὲν ἔνα, οἱ 5
δὲ καὶ πλείους. μένειν δὲ οὐχ ἔκοντας, ἀλλὰ μιᾶ
πάντας ἀλύσει δεδέσθαι τά τε σώματα καὶ τὰς ψυχάς.
καθάπερ καὶ ὑφ' ἡμῶν ἰδεῖν ἔστιν ἐν ἀλύσει μιᾶς δεδεμέ-
νους πολλοὺς ἐφεξῆς, τοὺς μὲν αὐτῶν μικρούς, τοὺς
δὲ μεγάλους, καὶ τοὺς μὲν αἰσχρούς, τοὺς δ' εὐπρε- 10
πεῖς, οὐδὲν δὲ ἥττον ἀπαντας ἐπ' ἵσης ἐν τῇ αὐτῇ
ἀνάγκῃ ἔχεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς τύχαις τε καὶ δό-
ξαις καὶ τιμαῖς ἀλλήλων ὑπερέχειν, ὥσπερ τοῖς σώ-
μασιν. εἶναι γὰρ τοὺς μὲν βασιλέας, τοὺς δὲ ἴδιώτας,
καὶ τοὺς μὲν πλουσίους, τοὺς δὲ ἀπόρους. καὶ οὐδέν 15
γε παρὰ τοῦτο ἔλαττον κακοπαθεῖν καὶ συνέχεσθαι
τῷ αὐτῷ δεσμῷ τοὺς εὐδαιμονας καλούμενους τῶν
πενήτων τε καὶ ἀδόξων, ἀλλὰ μᾶλλον τούτων ἐκεί-
νους. ἴσχυντέροις γὰρ οὖσιν αὐτοῖς πεχαλάσθαι τὸν
303Μ δεσμὸν καὶ λαγαρώτερον ἐκάστῳ περικεῖσθαι· τοῖς δὲ 20
βασιλεῦσι καὶ τυράννοις, οἵα δὴ πεφυσημένοις τῇ
ψυχῇ καὶ σφόδρᾳ εὔεκτούσι, μᾶλλον ἐγκεῖσθαι καὶ
θλίβειν· ὥσπερ ἐν τοῖς τὰ σώματα δεδεμένοις τοὺς
παχεῖς τε καὶ ὅγκωδεις τῶν λεπτῶν τε καὶ ἀτρόφων
μᾶλλον ὁ δεσμὸς πιέζει· τινὰς μέντοι καὶ λίαν ὀλίγους 25
πάρεσίν τινα ἔχειν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ δεδέσθαι μέν,
ἔλαφος δὲ πάνυ δι' ἐπιείκειαν· ὑπὲρ ὃν αὐθις λέ-
ξομεν. πρότερον δὲ εἰπεῖν ἄξιον, ὡς ἐγώ ποτε ἥκουνσα
ἀνδρὸς ἀγύρτον παῖς ὅν, δοπίαν τινὰ ἔφασκεν εἶναι
τὴν ἄλυσιν, οὕτι που ταῦσδε δμοίαν, ἐκ σιδήρου τε 30
καὶ χαλκοῦ πεποιημένην, πολὺ μέντοι πραταιοτέραν,
τὸ δὲ σχῆμα καὶ τὴν πλοκὴν παραπλησίαν. ὥσπερ

γὰρ αὖτε εἰσὶν ἐκ κρίκων τινῶν κεχαλκευμέναι δι' 554 R.
 ἀλλήλων διαβεβλημένων, καὶ τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς μέχρι^{304M}
 τέλους· οὕτω δὴ κάκείνην ἔχειν, οὐδὲ ἔφαμεν τοὺς
 ἀνθρώπους ὑπὸ τῶν θεῶν δεδέσθαι. συνηρτῆσθαι
 δὲ αὐτὴν ἄπασαν ἐξ ἡδονῆς τε καὶ λύπης, καὶ ταῦτα
 ἐξ ἀλλήλων πεπλέχθαι, τό τε ἡδὺ καὶ λυπηρόν, καὶ τῷ
 ἐτέρῳ τὸ ἔτερον ἐξ ἀνάγκης ἀεὶ ἀκολουθεῖν, ὥσπερ
 οἷμαι τοὺς κρίκους τῆς ἀλύσεως· ἔπεσθαι δὲ ταῖς μὲν
 μεγάλαις ἡδοναῖς μεγάλας λύπας, ταῖς δὲ μικραῖς
 10 μικροτέρας, καὶ τὴν γε μεγίστην ἡδονὴν ἐπὶ τέλους
 εἶναι τὸν θάνατον. διὰ τοῦτο καὶ λύπην πρὸ αὐτοῦ
 συμβαίνειν μεγίστην· δῆλον γὰρ ὡς οὐκ ἔστιν ἀν-
 θρώπω μείζων ταύτης τῆς λύπης καὶ ὀδύνης τῆς
 ἀγούσης ἐπὶ τὸν θάνατον. ἔλεγε δὲ καὶ κατ' ἄνδρα
 15 ἔτερα εἶναι δεσμά, τοῖς μὲν ἐλάττῳ, τοῖς δὲ μείζῳ
 περικείμενα, ὥσπερ πέδας· καλεῖσθαι δὲ ὑφ' ἡμῶν
 αὐτὰς ἐλπίδας. ὥσπερ οὖν τὰς πέδας κατωτάτῳ τοῦ
 σώματος εἶναι καὶ περὶ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσιν, οὗτοι
 καὶ τὰς ἐλπίδας κατωτάτῳ εἶναι καὶ περὶ τὸ τελευ-
 20 ταῖον μέρος τοῦ βίου, καὶ μάλιστα δὴ κρατεῖν τοὺς
 ἀνθρώπους καὶ ἀναγκάζειν πάντα πάσχοντας ὑπομέ-
 νειν. τοῖς μὲν οὖν ἀνοήτοις τε καὶ ἡλιθίοις ὑπερόγ-
 κους τε εἶναι τὰς πέδας ταύτας καὶ σφόδρα παχείας,
 τοῖς δὲ κομφοτέροις κεχαλάσθαι τε καὶ λεπτὰς περι-
 25 κεῖσθαι. καὶ γάρ τοι προσείκαξε καὶ δίνῃ τι, πάνυ 555 R.
 ἀνδρικῶς ἐπόμενος τῇ εἰκόνι· τοῦτο δὲ ἔφη μόνους
 εὑρίσκειν τοὺς κομψούς τε καὶ δριμεῖς. ἀποκεκλεῖ-
 σθαι γὰρ αὐτὸς πάνυ ἀκριβῶς, ὥσπερ εἴ τις ἐν δεσ-
 μωτηρίᾳ δίνην ἀποκρύψειεν, ὅπως μηδεὶς τῶν δεσ-
 30 μωτῶν λάβοι, ἔπειτα λύσειεν ἑαυτόν. τοὺς οὖν φι-
 λοτίμους καὶ φιλοπόνους μόλις μέν, ὅμως δὲ ἀνευ-
 ρίσκειν. καλεῖσθαι δὲ ὑπ' αὐτῶν αὐτὸς λόγον. ἔπει-

δὰν οὖν τάχιστα εὗρωσι, χρῆσθαι τε καὶ δινᾶν τὰ δεσμὰ καὶ ποιεῖν τῆς ἀλύσεως τὸ καθ' αὐτοὺς ὡς οἶόν τε ἰσχυρότατον καὶ ἀσθενέστατον, μέχρι ἂν ἦ δυνατὸν κατεργάσωνται τάς τε ἥδονὰς καὶ τὰς λύπας. βραδὺ δὲ τοῦτο γίγνεται. μόλις γὰρ αὐτῶν ὁ λόγος,⁵ ἄτε στερεῶν ὅντων καὶ ἀδαμαντίνων, καθικνεῖται καὶ κατὰ μικρὸν ἀπεσθίει, παντελῶς δὲ οὐκ ἂν δύνατο δαπανῆσαι καὶ διελεῖν. ὅτῳ δ' ἂν ἐγγένηται τοῦτο τὸ φάρμακον καὶ φιλοπόνως αὐτῷ χρήσηται δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐφ' ὅσον οἶόν τ' ἔστιν, εὐχερῶς¹⁰ ἥδη τὴν φρουρὰν φέρει καὶ περιέχεται παρὰ τοὺς ἄλλους ὕσπερ λελυμένος, καὶ τοῦ χρεὼν ἐπιστάντος ὁδίως ἀπεισιν, ὡς ἂν οὐκέτι βίᾳ κρατούμενος οὐδὲ σφιγγόμενος. ἐκ τούτων ἐνίστε οἱ θεοί τινας καὶ παρέδρους ἑαυτοῖς ποιοῦνται δι' ἀρετὴν καὶ σοφίαν,¹⁵ καθόλου τῆς τιμωρίας ἀπαλλάξαντες. ταῦτα μέν τις εἶπεν ἀνὴρ δυσάρεστος, ὡς ἐγὼ δοκῶ, καὶ πολλὰ λελυπημένος κατὰ τὸν βίον, ὃψὲ παιδείας ἀληθοῦς ἥσθημένος, οὐ μὴν ἀληθῆ γε οὐδὲ πρέποντα θεοῖς. ἔτερος δὲ βελτίων ἔστι τοῦτε λόγος, ὃν πολὺ ἂν εἰ-²⁰ ποιμι προθυμότερον. ἥκουσα δὲ αὐτὸν ἀνθρώπου γεωργοῦ ἐν ἀγροίκῳ τινὶ δυνθυῷ καὶ μέλει πλὴν τοῦτο μὲν ἵστις οὐδὲν ἡμᾶς δεῖ μιμεῖσθαι, τὴν δὲ διάνοιαν αὐτὴν ἀπομνησθῆναι πειρασόμεθα. ἔλεγε δὲ ὑμνῶν τόν τε Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ὡς ἀγαθοὶ²⁵
 556 R τέ εἰσι καὶ φιλοίεν ἡμᾶς, ἄτε δὴ συγγενεῖς ὅνταις αὐτῶν. ἀπὸ γὰρ τῶν θεῶν ἐφη τὸ τῶν ἀνθρώπων εἶναι γένος, οὐκ ἀπὸ Τιτάνων οὐδὲν ἀπὸ Γιγάντων. ὅτε γὰρ τὰ σύμπαντα ἔσχον, ὕσπερ ἀποικίαν τινὰ³⁰
 ποντούς εἰσιν τιμαῖς καὶ ὅλβῳ, δικαιοῖς δὲ καὶ νόμοις τοῖς αὐτοῖς. ὕσπερ αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ εὔδαι-

μονες τὰς μικρὰς κατοικίξουσι· καὶ μοι ἐδόκει λέγειν
 οὐ προστιθεὶς αὐτὸς τὰ ὄνόματα, οἶον Ἀθηναῖοι
 Κυθνίους ἢ Σεριφίους ἢ Λακεδαιμόνιοι Κυθηρίους
 τὸ παλαιὸν ἐπὶ νόμοις τοῖς αὐτοῖς ὕκισταν· καὶ μιμή-
 5 ματά γε παρ' ἑκάστοις τούτοις ἰδεῖν ἔστι τῶν ἐθῶν
 καὶ τῆς πολιτείας, ἥν οἱ κτίσαντες ἔχουσιν, ἀσθενῆ
 δὲ πάντα καὶ χείρονα· τὴν μέντοι διαφορότητα οὐκ
 ἴσην εἶναι. τοὺς μὲν γὰρ ἄτε ἀνθρώπους ἀνθρώπων
 διαφέρειν, τὴν δὲ τῶν θεῶν ὑπεροχὴν πρὸς ἡμᾶς
 10 ἅπειρόν τινα εἶναι. μέχρι μὲν οὖν ἔτυχε νεοκατάστα-
 τος ὃν ὁ βίος, τοὺς θεοὺς αὐτούς τε παραγίγνεσθαι
 καὶ πέμπειν ὥσπερ ἀρμοστὰς παρ' αὐτῶν ἄρχοντας
 τοὺς ἐπιμεληδομένους, οἶον Ἡρακλέα τε καὶ Διόνυ-
 σον καὶ Περσέα καὶ τοὺς ἄλλους, οὓς ἀκούομεν θεῶν^{557 R}
 15 παῖδας, τοὺς δὲ ἐκγόνους, γενέσθαι παρ' ἡμῖν· ἔπει-
 τα ὕστερον ἔασαι δι' αὐτῶν οἰκεῖν ὅπως ἂν δυνώ-
 μεθα. καὶ τότε δὴ τὰ ἀμαρτήματα καὶ τὰς ἀδικίας
 συμβαίνειν. ἥδε δὲ καὶ ἔτεραν ὡδήν, ὡς ὁ μὲν κό-
 σμος οἶκός ἔστι πάνυ καλός τε καὶ θεῖος ὑπὸ θεῶν τε
 20 κατεσκευασμένος, ὥσπερ ὑπὸ τῶν εὐδαιμόνων τε καὶ
 πλούσίων καλούμενων ἀνδρῶν οὕστινας δρῶμεν κα-
 τεσκευασμένους σταθμοῖς καὶ κίοσι καὶ χρυσῷ καὶ
 γραφαῖς τὴν τε ὁροφὴν καὶ τοίχους καὶ θύρας εἰργα-
 σμένους· δομοίως γεγονέναι τὸν κόσμον εἰς ὑποδοχήν
 25 τε καὶ εὐφροσύνην ἀνθρώπων εὐειδῆ καὶ ποικίλον
 ἄστροις τε καὶ ἥλιῳ καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ θαλάττῃ
 καὶ φυτοῖς, ἡ δὴ τοῦ θεῶν πλούτου καὶ τέχνης τῆς
 ἐκείνων ἔστι. παραγίγνεσθαι δὲ τοὺς ἀνθρώπους εἰς
 αὐτὸν ἔορτάσοντας, ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν θεῶν κε-
 30 κλημένους ἐπ' εὐωχίαν τινὰ καὶ θοίνην λαμπράν,
 ἀπάντων ἀπολαύσοντας τῶν ἀγαθῶν. κατακεῖσθαι
 δὲ ἄλλους ἀλλαχῆ, καθάπερ ἐν δείπνῳ, τοὺς μὲν

558 R ἀμείνονος χώρας, τοὺς δὲ φαυλοτέρας τυχόντας. εἶναι
 306 M δὲ πάντα ὅμοια τοῖς παρ' ἡμῖν γιγνομένοις ἐν ταῖς
 ὑποδοχαῖς, πλὴν ὡς μικροῖς καὶ ἀγεννέσι θεῖα καὶ
 μεγάλα εἰκάσαι. φῶς τε γὰρ ἡμῖν παρέχειν τοὺς θεοὺς
 διττὸν διὰ λαμπτήρων τινῶν, τοτὲ μὲν πλεῖον, τοτὲ
 δὲ ἔλαττον, τὸ μὲν νυκτός, τὸ δὲ ἡμέρας, καὶ παρα-
 κεῖσθαι δὴ τραπέζας πάντων μεστάς, σίτου τε καὶ
 ὄπωρας, τῆς μὲν αὐτομάτου, τῆς δὲ εἰργασμένης, ἔτι
 δὲ καὶ κρεῶν, τῶν μὲν ἡμέρων, τῶν δὲ ἀγρίων, οὐ
 μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ θαλάττης. εἶναι δὲ τὰς τραπέ- 10
 ξας ἔφη, πάνυ ἀγροίκως λέγων, τούς τε λειμῶνας καὶ
 πεδία καὶ νάπας καὶ ἀκτάς, ἐν οἷς τὰ μὲν φύεσθαι,
 τὰ δὲ νέμεσθαι, τὰ δὲ θηρᾶσθαι. ἄλλα δὲ ἄλλοις
 πλείονα παρεῖναι, πρὸς αἵς ἂν ἔκαστοι τραπέζαις κα-
 τακλινῶσι. τοὺς μὲν γὰρ πρὸς θαλάττη τυχεῖν, τοὺς 15
 δὲ πρὸς πεδίους, τοὺς δὲ πρὸς ὁρεσι. διακονεῖσθαι
 δὲ τὰς Ὡρας, οἷα δὴ νεωτάτας οὖσας τῶν θεῶν, εὗ
 μὲν ἀμπεχομένας, καλὰς δὲ ἵδεῖν, οὕτι που χρυσῷ
 κεκοσμημένας, ἀλλὰ παντοίων ἀνθῶν στεφάνοις. δια-
 νέμειν δὲ καὶ τῶν ἀνθῶν αὐτῶν, καὶ τάλλα ἐπιμελεῖ- 20
 σθαι τῆς ἐστιάσεως, τὰ μὲν παρατιθείσας, τὰ δὲ αἱ-
 ρούσας κατὰ καιρόν. γίγνεσθαι δὲ χοροὺς καὶ τὴν
 ἄλλην εὐπάθειαν ἀπασαν. τὸν μέντοι πόνον τοῦτον,
 559 R ὃν ἔχειν δοκοῦμεν γεωργίας τε καὶ θήρας καὶ φυ-
 τείας, εἶναι τοσοῦτον ὅσον τοῖς κατακειμένοις τὸ ἐπ- 25
 ορέξασθαι τινος καὶ τῇ χειρὶ λαβεῖν. ὃ δὲ ἔφη,
 ἄλλον ἀλλαχῆ κατακεῖσθαι, τούτου καὶ ἡ κρᾶσις τῶν
 ἀέρων αἰτία. τοὺς γὰρ πρώτους καὶ τοὺς ὑστάτους
 μᾶλλον τῶν ἄλλων εἶναι τοὺς μὲν ἐν ψύχει, τοὺς δὲ
 ἐν ἀλέᾳ, τοὺς μὲν ἐγγὺς τοῦ φωτὸς ὄντας, τοὺς δὲ 30
 πόρρω. τῇ οὖν εὐφροσύνῃ καὶ τῇ εὐωχίᾳ χρῆσθαι
 οὐχ ἀπαντας ὅμοιως, ἀλλ' ἔκαστον κατὰ τὴν αὐτοῦ

φύσιν. τοὺς μὲν γὰρ ἀσώτους καὶ ἀκρατεῖς οὕτε δρᾶν
 οὐδὲν οὕτε ἀκούειν οὐδενός, ἀλλὰ ἐγκεκυφότας ἐσθί-
 ειν, ὥσπερ ἐν συφεῷ ὑσ, ἔπειτα νυστάξειν. τινὰς δὲ
 αὐτῶν μὴ ἀρκεῖσθαι τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ ἐπὶ τὰ πορ-
 5 φωτέρω διατείνειν τὰς χεῖρας, οἷον μεσογείους ὄντας
 ἰχθύων δρέγεσθαι καὶ πράγματα ἔχειν· ἄλλους δὲ^{307M}
 ἀπλήστους τε καὶ ἀθλίους ὄντας, φοβουμένους μή-
 ποτε αὐτοῖς ἐλλίπη, πρὸς αὐτοὺς συνάγειν καὶ σωρεύ-
 ειν ὅσ' ἂν δύνωνται. καὶ μετὰ ταῦτα, ὅταν αὐτοὺς
 10 ἀπιέναι δέῃ, πορεύεσθαι μηδενὸς μετασχόντας, ἀλλὰ
 πάνυ ἐνδεεῖς, καταλείπειν δὲ ταῦτα ἐτέροις· οὐ γὰρ
 εἶναι φέρεσθαι μεθ' ἑαυτῶν. τούτους μὲν οὖν κατα-^{560R}
 γελᾶσθαι τε καὶ ἀσχημονεῖν. ἐτέρους δὲ πεττεύειν,
 τοὺς δὲ ἀστραγάλοις παιζειν· εἶναι δὲ τοὺς πεττούς τε
 15 καὶ ἀστραγάλους οὐχ οὖνς ἡμεῖς ὀνομάζομεν, ἀλλὰ
 τοὺς μὲν χρυσοῦς, τοὺς δὲ ἀργυροῦς, ὃ δὴ νόμισμα
 καλοῦμεν ἡμεῖς, ὑπὲρ οὗ διαφέρεσθαι καὶ ξητεῖν ἔκα-
 στον πλεονέκτεῖν. πλεῖστον δὴ θόρυβον τούτους καὶ
 20 ἀκοσμίαν παρέχειν, τοὺς δὴ κυβεύοντας, καὶ δοκεῖν
 τῶν συμποτῶν ἀηδεστάτους. ἐνίοτε δὲ καὶ μάχεσθαι
 καὶ εἰς χεῖρας λέναι καὶ τιτρώσκειν ἀλλήλους. μάλιστα
 δὲ τοὺς μεθυσκομένους ταῦτα δρᾶν. μεθύσκεσθαι δὲ
 οὐκ ἀπὸ οἶνου, καθάπερ τοὺς παρ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὑφ'
 ἥδονῆς. τοῦτο γὰρ ἐν τῇ ποινῇ ἐστιάσει τὸ πῶμα παρ-
 25 ἔχειν τοὺς θεούς, ὥστε ἔξελέγχεσθαι τὸν ἔκαστον τρό-
 πον. δύο δὲ οἰνοχόους ἐφεστάναι, τὸν μὲν ἄρρενα,
 τὴν δὲ θήλειαν· ὀνομάζεσθαι δὲ αὐτοῖν τὸν μὲν Νοῦν,
 τὴν δὲ Ἀκράτειαν. τοὺς μὲν οὖν φρονίμους τὸν ἄρ-
 ρενα οἰνοχόον ἔχειν, καὶ παρ' ἐκείνουν μόνουν τούτους
 30 δέχεσθαι σπανίως τε καὶ μικραῖς κύλιξι καὶ πάνυ
 ἀσφαλῶς κεκραμένον. κεῖσθαι γὰρ ἐνα κρατῆρα, τόν
 γε τῆς Σωφροσύνης. ἐστάναι γὰρ πολλοὺς ἐν τῷ μέσῳ

καὶ διαφέροντας τῇ γεύσει ὥσπερ οἰνων πολλῶν·
 561 REΙΝΑΙ δὲ αὐτοὺς ἀργυροῦς τε καὶ χρυσοῦς· ἔτι δὲ καὶ
 ξῶα ἔξωθεν κύκλῳ ἔχειν καὶ ἑλικάς τινας καὶ τορείας.
 τὸν δὲ τῆς Σωφροσύνης λεῖόν τε εἶναι καὶ οὐ μέγαν
 καὶ ὡς ἂν εἰκάσαι τις ὄρῶν χαλκοῦν. δεῖν οὖν ἐκεῖ-
 5 θεν πολλαπλάσιον λαμβάνοντας καὶ συγκεραννύντας
 μικρόν τι τῆς ἡδονῆς πίνειν. οἷς μὲν οὖν ἔστιν ὁ
 ΝΟῦς οἰνοχόος, οὗτος οἰνοχοεῖν, φοβούμενον καὶ
 προσέχοντα μή πῃ τῆς κράσεως ἀμαρτὼν σφῆλη τὸν
 δαιτυμόνα καὶ καταβάλῃ. τὴν δὲ Ἀκράτειαν τοῖς μὲν 10
 305 M πλείστοις ἄνοιατον τὴν ἡδονὴν ἐγχεῖν, μηδὲ μικρὸν
 σωφροσύνης παραμιγνύουσαν, τοῖς δὲ ὀλίγον τι παν-
 τελῶς λόγου ἔνεκεν. τοῦτο δὲ εὐθὺς ἔξιτηλον γί-
 γνεσθαι καὶ μηδαμοῦ φαίνεσθαι. τοὺς δὲ πίνοντας
 μὴ διαλείπειν, ἀλλ' ἐπισπέρχειν τε αὐτὴν καὶ κελεύ-
 15 ειν θᾶττον ιέναι παρ' αὐτούς, καὶ προαρπάζειν ἕκα-
 στον. τὴν δὲ ἐπείγεσθαι καὶ περιτρέχειν ἀσθμαίνου-
 σαν καὶ δεομένην ἴδοτι. τοὺς μὲν οὖν ἐκείνης ἔστι-
 ἀτορας ὄρχεσθαι τε καὶ κυλίεσθαι προπίπτοντας ἐν
 τῷ μέσῳ, καὶ μάχεσθαι καὶ βοᾶν, οἵα δὴ ποιοῦσιν οἱ 20
 μεθυσθέντες ὑπὸ οἴνου· πλὴν οὗτοι μὲν ἐπ' ὀλίγον
 562 R καὶ μετρίως· μικρὸν γὰρ ἔξαρχεῖ καταδαρθεῖν, ἐπειτα
 ἄμεινον ἔαυτῶν ἔχουσιν, ἅτε ἐλαφρᾶς οὕσης τῆς με-
 θῆς· οἱ δὲ ὑπὸ τῆς ἡδονῆς καρωθέντες ὡς ἂν ὑπὸ
 ἰσχυροτέρου πώματος κατεχόμενοι δι' ὅλου τοῦ βίου 25
 ταῦτα ποιοῦσι, καὶ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγῆναι, εἰ μή
 γε ἀποθανοῦσιν. οὗτος γὰρ ὑπνος ἔστι τῶν οὗτω
 μεθυσκομένων καὶ μόνος αὐτοὺς ὠφελεῖ. πολλοὶ δὲ
 καὶ ἔξεμοῦσιν ὑπὸ πλησμονῆς· γίγνεται δὲ μετὰ σπα-
 ραγμοῦ τε καὶ λύπης τῆς ἐσχάτης τὸ τὴν ἡδονὴν ἐκ-
 30 βάλλειν. ὅστις δ' ἂν ἰσχύσῃ, κονφίζεται καὶ ὅπου
 διάγει τὸ λοιπόν. σπανίως δὲ τοῦτο συμβαίνει τὸ

έθέλειν ἔξεμεῖν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον πίνειν ἔθέλουσιν.
 οὐδὲ γὰρ παύονται τοῦ δίψους, ἀλλ' ἀεὶ σφοδρότερον
 ἔχουσι, καθάπερ οἱ τῷ οὖν φραγάτῳ χρώμενοι. οἱ μὲν
 οὖν τοιοῦτοι εἰσι καὶ καταισχύνονται καὶ ὑβρίζονται τὴν
 5 χάριν τῶν θεῶν· οἱ δὲ μέτροι τε καὶ ἐπιεικεῖς τῇ μὲν
 ἥδονῇ πράγματα καὶ διὰ χρόνου φοβούμενοι.
 ὕσπερ δὲ ἄνθρωπος ἐλεύθερος πληθεῖς ὑπό τυνος
 τῶν κρειττόνων, βασιλέως η̄ δυνάστου, τοῦ μὲν ἐσθί-
 ειν καὶ πίνειν ἀμελεῖ, πλὴν ὅσον ἀναγκαῖον, προσ-
 10 ἔχει δὲ τοῖς ἔνδον καὶ τούτοις τέρπεται, κάκεῖνοι μέ-
 θης μὲν καὶ πεττῶν καὶ ἀστραγάλων ἀμελοῦσιν,
 ὁρῶσι δὲ τἄνδον ὅπως ἔχει, καὶ τόν τε ἀνδρῶνα, ἐν
 φῶ κατάκεινται, θαυμάζοντες τε καὶ ξητοῦσιν ὅπως
 γέγονε, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ὕσπερ γραφάς τυνας
 15 εὔειδεῖς καὶ καλὰς κατανοοῦσι, καὶ τὴν ἄλλην οἰκο-^{563 R}_{309 M}
 δομίαν τε καὶ τάξιν καὶ τὰς ὕρας, ὡς εὖ τε καὶ ἐπι-
 σταμένως ἀπαντα πράττουσι, καὶ προσέχουσιν αὐτοῖς,
 καὶ μόνοι δὴ τοῦ κάλλους αἰσθάνονται. μέλει δ' αὐ-
 20 τοῖς ὅπως μὴ δοκῶσιν ὡς τυφλοί τε καὶ κωφοὶ μετει-
 ληφέναι τούτων, ἀλλὰ καὶ ἀπαλλαγέντες ἔχωσί τι εἰ-
 πεῖν περὶ αὐτῶν, εἴ τις πυνθάνειτο, ἢ τε εἶδον ἢ τε
 ἔγνωσαν. καὶ ταῦτα φροντίζοντες καὶ μετὰ νοῦ τῆς
 ἥδονῆς ἐμμελῶς μετέχοντες διάγονοιν, εἰς ἐνὶ διαλε-
 γόμενοι καὶ κατὰ δύο καὶ τρεῖς ὅμοιοι. ἐνίστε δὲ με-
 25 γάλης κραυγῆς γενομένης καὶ θορύβου παρὰ τῶν
 μεθυόντων κάκεῖσε ἀπέβλεψαν, ἐπειτα εὐθὺς πάλιν
 πρὸς ἑαυτοῖς ἐγένοντο. καὶ ἐπειδὰν ἀπιέναι δέῃ, οἱ
 μὲν ἄσωτοι καὶ ἀκρατεῖς ὑπὸ τῶν ἀκολουθούντων
 ἔλκονται καὶ σύρονται μετὰ πόνων τε καὶ νοσημάτων
 30 κεκραγότες καὶ οἰμώζοντες, οὐδὲν εἰδότες οὕτε ὅποι
 παρῆλθον οὕτε ὅπως εἰστιάθησαν, καὶ πάνυ πολύν
 τις αὐτῶν μείνη χρόνον. οἱ δὲ ὄρθοι τε καὶ ἀσφαλῶς

τοῖς ἑαυτῶν ποσὶν ἀπίασι, προσαγορεύσαντες τοὺς φίλους, φαιδροί τε καὶ γεγηθότες, ὡς οὐδὲν ἀσχημονήσαντες. ταῦτα οὖν ὁ θεὸς ἐπισκοπῶν καὶ πάντα δόρων ὡς ἐν ἰδίῳ οἰκῳ ὅπως ἔκαστος είστιάτο, τοὺς βελτίστους ἀεὶ παρ' αὐτὸν καλεῖ, κανὸν τῷ σφόδρᾳ 5 ἀρεσθεὶς τύχῃ, μένειν αὐτοῦ κελεύει καὶ συμπότην καὶ ἑταῖρον ἐποιήσατο, καὶ τοῦ νέκταρος ἥδη οὗτος 564 R εὑρισκεῖται. τοῦτο δὲ ἔοικε μὲν τῷ τῆς σωφροσύνης πώματι, διαυγέστερον δέ ἔστιν ἐκείνου πολὺ καὶ καθαρώτερον, ὡς ἂν οἷμαι θείας ὃν καὶ ἀληθοῦς 10 σωφροσύνης. — Δ. Παπαῖ, ὁ Χαρίδημε, οἷος ὁν ἡμῖν τέθνηκας, ὡς πολὺ τῶν κατὰ σαντὸν ἀνθρώπων ὑπερέξειν ἔμελλες, οἶαν δὲ καὶ τῷ πατρὶ καὶ τοῖς πολίταις ἐπίδειξιν σαντοῦ παρέσχες μὰ Δι' οὐ λόγων, ἀλλὰ μεγάλης καὶ ἀληθινῆς ἀνδρείας. ἐγὼ 15 μὲν οὐκ ἔχω ὅπως παραμυθήσωμαι ὑμᾶς τοιούτου στερηθέντας μὴ βαρέως φέρειν. οὐδὲ γὰρ ἔμαυτὸν οἶός τέ εἰμι ἵκανῶς παραμυθήσασθαι ἐν τῷ παρόντι. σὺ δέ, ὁ Τίμαρχε, μόνος δύνασαι τὸν πατέρα τοῦτον κουφίζειν καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ τὴν 20 ἀτυχίαν, ἐὰν μέλῃ σοι μὴ πολὺ ἐκείνου καταδε- 310 μεστέρῳ φαίνεσθαι. καὶ γὰρ ἄτοπον, εἰ τὴν μὲν οὐδίαν αὐτοῦ τὴν μὲν ἥδη παρείληφας τοσαύτην οὔσαν, τὴν δὲ αὖθις λήψει τοῦδε ἀποθανόντος, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ τὸ θάρρος καὶ τὸ τῶν καλλίστων 25 ἔρασθῆναι ἀφήσεις, ὡς κατά γε ταῦτα οὐδὲν ἐκείνῳ προσήκων.

ΠΟΔΙΑΚΟΣ.

Ἐλκὸς μέν ἔστιν, ὁ ἄνδρες Ρόδιοι, τοὺς πολλοὺς ὑμῶν ἐμὲ νομίζειν ὑπὲρ ἰδίου τινὸς πράγματος ἐντευ-

ξόμενον ὑμῖν ἀφίχθαι· ὥστε ἐπειδὴν αἰσθησθε τῶν
ὑμετέρων τι ποιῶν ἔγχειροῦντα ἐπανορθοῦν, δυσ-
χερανεῖτε ἵσως, εἰ μήτε πολίτης ὃν μήτε κληθεὶς
ὑφ' ὑμῶν ἐπειτα ἀξιῶ συμβουλεύειν, καὶ ταῦτα
5 ὑπὲρ οὐδενὸς ὃν σκεψόμενοι συνεληλύθατε. ἐγὼ δὲ
ἄν μὲν ὑμῖν ἀκούσασιν ἢ μηδὲν τῶν δεόντων ἢ περί
τινος τῶν μὴ πάνν ἀναγκαίων φανῶ λέγων, δικαίως
ἀμφότερά φημι δόξειν, ἅμα εὐήθης καὶ περιέργος·
ἔταν δ' ὡς οἶόν τε καὶ περὶ μεγίστου πράγματος, καὶ
10 τούτου σφόδρα φαύλως ἔχοντος, ὥστε δημοσίᾳ τὴν
πόλιν ἀπ' αὐτοῦ διαβεβλῆσθαι καὶ πάντας ὑμᾶς ἐπὶ^{566R}
πᾶσι τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμοῦντας καθ' ἐν τοῦτο δόξης
οὐ προσηκούσης τυγχάνειν, εἰκότως ἄν μοι χάριν
ἔχοιτε καὶ νομίζοιτε εὖνον εἰαυτοῖς. δῆλον γὰρ ὡς
15 εἰ μὴ πάνν τις ὑμᾶς ἀγαπᾷ, τοῖς γε ἄλλοις οὐδὲν με-
λει δήπου τῶν ὑμῖν τινα φερόντων αἰσχύνην ἢ βλά-^{566R}
βην. οὐκοῦν ἄτοπον, εἰ μὲν ἀργύριόν τις ὑμῖν ἔχα-
ριζετο ἀφ' εἰαυτοῦ, ξένος ἢ μέτοικος, τοῦτον μὲν οὐκ
ἄν ἡγεῖσθε περιέργον, ὅτι μηδὲν προσήκειν δοκῶν
20 ἐφιλοτιμεῖτο μηδ' ὑμῶν ἀπαιτούντων· συμβουλεύον-
τος δέ τι τῶν χρησίμων δυσχερέστερον ἀκούσεσθε,
ὅς ἄν μὴ τύχῃ κληθεὶς ἢ μὴ πολίτης ὑπάρχῃ. καίτοι
χρημάτων μὲν οὖθ' ὑμεῖς σφόδρα ἵσως ἐν τῷ παρόντι
δεῖσθε, καὶ μυρίους ἔστιν εὔρεῖν, οἷς μᾶλλον ἀφε-^{311M}
25 λοῦσι τῶν ὄντων συνέφερε· γνώμης δὲ ἀγαθῆς οὐκ
ἔστιν οὐδεὶς ὁ μὴ δεόμενος ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πρὸς
ἄπαντα τὸν βίον, οὐδέρ' ὁ κάλλιστα πράττειν δοκῶν.
εἰ μὲν οὖν περί τινος τῶν προκειμένων ἔλεγον, οὐδὲν
ἄν ὑπ' ἐμοῦ τηλικοῦτον ὠφελεῖσθε· εἰκὸς γὰρ ἦν καὶ
30 καθ' αὐτοὺς ὑμᾶς τὸ δέον εὔρεῖν σκοποῦντάς γε
ἄπαξ· ἐπεὶ δὲ ὑπὲρ οὗ μηδὲ ζητεῖτε τὴν ἀρχὴν ὕ-
πως ποτὲ ἔχει, τοῦτό φημι δεῖξειν αἰσχιστα γιγνόμε-^{567R}

νον, πῶς οὐκ ἀν εἶην παντελῶς ὑμῖν χρήσιμον πρᾶγμα πεποιηκώς, ἐὰν ἄφα μὴ φανῶ ψευδόμενος; νομίζω δ' ἔγωγε πάντας μὲν προσήκειν ἀποδέχεσθαι τῶν δι' εὖνοιαν διοῦν λεγόντων καὶ μηδένα ὀχληρὸν ποιεῖσθαι τῶν τοιούτων, μάλιστα δὲ ὑμᾶς, ἄνδρες Ῥόδιοι. ⁵ δῆλον γὰρ ὅτι τούτου χάριν σύνιτε βουλευόμενοι καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ καθάπερ ἄλλοι δυσκόλως καὶ διὰ χρόνου καὶ τῶν ἐλευθέρων τινὲς εἶναι δοκούντων, ὅπως ὑμῖν ἡ σχολὴ περὶ πάντων ἀκούειν καὶ μηδὲν ἀνεξέταστον παραλίπητε. ταυτὶ μὲν οὖν ἦν ἀναγ- 10 καῖον προειπεῖν, ὥστε τὴν ἀρχὴν ὑμᾶς ἐπὶ τοῦ πράγματος γενέσθαι· νῦν δὲ ἐπ' αὐτὸ βαδιοῦμαι, τοσοῦτον ὑπειπών, ὅτι μοι προσήκειν δοκεῖ πάντα μὲν πράττειν δικαίως καὶ καλῶς τὰ κατὰ τὸν βίον, ἄλλως τε τοὺς δημοσίᾳ ποιοῦντας διοῦν, οὐ μόνον ἐπειδὴ 15 τὰ κοινὰ ὑπάρχει φανερώτερα, ὃν ἀν ἔκαστος ἴδιᾳ πράττῃ μὴ δέον, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκεῖνο ὅτι τὰ μὲν τῶν ἴδιωτῶν ἀμαρτήματα οὐκ εὐθὺς ἀποφαίνει τὴν πόλιν φαύλην, ἐκ δὲ τῶν δημοσίᾳ γιγνομένων οὐχ ὃν προσήκει τῷ πόλον ἀνάγκη δοκεῖν καὶ τοὺς καθ' ἓνα μοχθη- 20 φούς. ὅποιοι γὰρ ἀν ὕσιν οἱ πλείους ἐν δημοκρατίᾳ, τοιοῦτον φαίνεται καὶ τὸ κοινὸν ἥθυς· τὰ γὰρ τούτοις ἀρέσκοντα ἰσχύει δήπουθεν, οὐχ ἔτερα. μάλιστα δ' ἀν φαίην ἔγωγε τοῖς καλλίστοις καὶ σεμνοτάτοις οἰκεῖον εἶναι χρῆσθαι προσέχοντας· παρ' οἷς γὰρ τὰ 25 τοιαῦτα ἀμελεῖται, καὶ κακίαν τινὰ ἐμφαίνει τῆς πόλεως τῶν τε ἄλλων οὐδὲν οἶόν τε ἐπιτηδείως πράττεσθαι. καὶ μὴν ὅτι γε τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς ἐξηρημένων, ἂ δεῖ μέγιστα ἡγεῖσθαι, τῶν λοιπῶν οὐδέν ἔστι κάλλιον οὐδὲ δικαιότερον ἢ τιμᾶν τοὺς ἀγα- 30 θοὺς ἄνδρας καὶ τῶν εὖ ποιησάντων μεμνῆσθαι νομίζω μηδὲ λόγου δεῖσθαι· καίτοι καὶ τὸ συμφέρον

οὐχ ἥκιστα ἐν τούτῳ τις ἀν ἔδοι. τοὺς γὰρ σπουδαιόντας περὶ τοὺς εὐεργέτας καὶ τοῖς ἡγαπηκόσι δικαιώσ χρωμένους πάντες ἥγοῦνται χάριτος ἀξίους καὶ βούλοιτ' ἀν ἑκαστος ὥφελεῖν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ 5 δύναμιν· ἐκ δὲ τοῦ πολλοὺς ἔχειν τοὺς εὔνοοῦντας καὶ συμπράττοντας, ὅταν ἥ καιρός, καὶ πόλις πᾶσα καὶ ἴδιωτης ἀσφαλέστερον διάγει. ταῦτα τοίνυν ἡγεῖσθε, ἄνδρες Ῥόδιοι, πάνυ φαύλως παρ' ὑμῖν ἔχοντα καὶ τῆς πόλεως οὐκ ἀξίως, τὰ περὶ τοὺς εὐερ-
10 γέτας λέγω καὶ τὰς τιμὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀρχῆθεν ὑμῶν οὕτω τῷ πράγματι χρωμένων· πόθεν; τούναντίον γὰρ ὥσπερ ἄλλο τι τῶν ὑμετέρων διαφερόντως ἀν τις ἀποδέξαιτο καὶ θαυμάσειεν, οὕτω μοι δοκεῖτε καὶ τιμῆς μάλιστα προνοῆσαι· γνοίη δ' ἀν τις
15 εἰς τὸ τῶν εἰκόνων πλῆθος ἀπιδών· μοχθηροῦ δὲ ἄλλως κατεσχηκότος ἔθους ἐκ τινος χρόνου, καὶ μήτε τιμωμένου λοιπὸν παρ' ὑμῖν μηδενός, εἰς βούλεσθε 569 R τάληθὲς εἰδέναι, τῶν τε πρότερον γενναίων ἀνδρῶν καὶ περὶ τὴν πόλιν προθύμων, οὐκ ἴδιωτῶν
20 μόνον, ἀλλὰ καὶ βασιλέων καί τινων δήμων ὑβριζομένων καὶ τὰς τιμὰς ἀποστερουμένων. ὅταν γὰρ ψηφίσησθε ἀνδριάντα τινί· φαδίως δὲ ὑμῖν ἔπεισι τοῦτο νῦν ὡς ἀν ἀφθονον ὑπάρχον· ἐκεῖνο μὲν οὐκ ἀν αἰτιασαίμην, τὸ χρόνον τινὰ καὶ διατοιβὴν προσ-
25 εῖναι· τούναντίον γὰρ εὐθὺς ἔστηκεν ὃν ἀν εἴπητε, μᾶλλον δὲ καὶ πρότερον ἥ ψηφίσασθαι· συμβαίνει δὲ πρᾶγμα ἀτοπώτατον· ὁ γὰρ στρατηγὸς ὃν ἀν αὐτῷ φανῇ τῶν ἀνακειμένων τούτων ἀνδριάντων ἀποδείκνυσιν· εἶτα τῆς μὲν πρότερον οὕσης ἐπιγρα-
30 φῆς ἀναιρεθείσης, ἐτέρον δ' ὄνοματος ἐγχαραχθέντις, πέρας ἔχει τὸ τῆς τιμῆς, καὶ λοιπὸν τέτευχε τῆς εἰκόνος ὁ δόξας ὑμῖν ἀξιος, πάνυ φαδίως οἷμαι καὶ

313 Μλυσιτελῶς οὐτωσὶ σκοπουμένοις ὥστε θαυμαστὴν εἶ-
ναι τὴν εὐπορίαν καὶ τὸ πρᾶγμα εὐχῆς ἄξιον, εἰ
μόνοις ὑμῖν ἔστιν ὃν ἂν βούλησθε ἴσταναι χαλκοῦν
δίχα ἀναλώματος καὶ μηδεμίαν δραχμὴν μήτε ὑμῶν
καταβαλόντων μήτε τῶν τιμωμένων. τέσσερας γάρ οὐκ 5
ἄν οὕτως ἀγασθείη τῆς σοφίας τὴν πόλιν; ἀλλ' οἷμαι
πολλὰ τῶν ἐν τῷ βίῳ γιγνομένων καὶ μετὰ πόνου
πλείονος καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς ἔστι προῖκα καὶ
πάνυ φρεδίως ποιεῖν, εἴ τις ἀμελεῖ τοῦ προσήκοντος
καὶ τοῦ πράττειν ἀληθῶς. οἶον εὐθὺς τὰς θυσίας, 10
ἄς ἐκάστοτε τελοῦμεν τοῖς θεοῖς, ἔστι μὴ θύσαν-
τας φάσκειν τεθυκέναι μόνον, ἢν δοκῇ, στεφανω-
σαμένους καὶ τῷ βωμῷ προσελθόντας καὶ τῶν οὐ-
570 R λῶν θιγγάνοντας καὶ τάλλα ποιοῦντας ὡς ἐφ' ἐ-
ρουργίας. τί δ'; οὐχὶ ταῦτὸ δερεῖον ἀπασιν ἐν 15
κύκλῳ τοῖς ἀγάλμασι προσαγαγόντας, τῷ τοῦ Διός,
τῷ τοῦ Ἡλίου, τῷ τῆς Ἀθηνᾶς, καὶ πανταχῇ κα-
τασπείσαντας πᾶσιν οἵεσθαι τεθυκέναι τοῖς θεοῖς
οὐ φάδιον; τίς δ' ὁ κωλύσων; ἐὰν δὲ δὴ βωμὸν
ἢ ναὸν νῦν τινος ἰδρύσασθαι θελήσωμεν· καὶ γὰρ 20
εἰ πάντων εἰσὶ παρ' ὑμῖν τῶν θεῶν, οὐκ ἀδύνα-
τον οἷμαι καὶ κρείττω κατασκευάσαι τοῦ πρότερον
καὶ διὰ πλειόνων τιμᾶν προελέσθαι τὸν αὐτόν· ἀρ'
οὐχ ἔτοιμον ἔξοικίσαι τινὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἢ μετε-
νεγκεῖν τι τῶν ἥδη καθιερωμένων; ἢ καὶ τὴν ἐπιγρα- 25
φὴν ἄλλάξαι μόνον, ὃ νῦν ποιοῦμεν; καίτοι τὸν μὲν
Ἀπόλλωνα καὶ τὸν Ἡλίον καὶ τὸν Διόνυσον ἔνιοι φασιν
εἶναι τὸν αὐτόν, καὶ ὑμεῖς οὕτω νομίζετε, πολλοὶ δὲ
καὶ ἀπλῶς τοὺς θεοὺς πάντας εἰς μίαν τινὰ ἴσχὺν καὶ
571 R δύναμιν συνάγοντες, ὥστε μηδὲν διαφέρειν τὸ τοῦτον 30
ἢ ἐκεῖνον τιμᾶν. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων οὐδέν ἔστι
τοιοῦτον· ἀλλ' ὁ διδοὺς τὰ τοῦτον ἐτέρῳ τοῦτον ἀφῆ-

ται τῶν ἔαυτοῦ. νὴ Δία, ἀλλ' οὐχ ὅμοιον τὸ παραβαίνειν τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἥ τὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· οὐδέ ἐγώ φημι. παραβαίνειν δὲ ὅμως ἔστι καὶ τὰ πρὸς τούτους, ὅταν τις αὐτοῖς μὴ ὑγιῶς προσφέρηται, μηδὲ τοὺς μὲν εἰληφότας ἐῶν ἔχειν ἣ γε δικαιώσειλαβον, τοῖς δὲ ἄξιοις δόξασι τῶν αὐτῶν ὅ^{314M} φησιν ὄντως διδούς, ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀποστερῶν τῆς δωρεᾶς, τοὺς δὲ ὕσπερ ἐνεδρεύων καὶ παραλογιζόμενος. ἡ μὲν οὖν φύσις τοῦ πράγματος ὁμοία καὶ τὸ ποιεῖν ὄτιοῦν μετὰ ἀπάτης καὶ φενακισμοῦ καὶ τῆς^{572R} ἐσχάτης μικρολογίας ταῦτο· διαφέρει δ', ὅτι τὰ μὲν περὶ τοὺς θεούς γιγνόμενα μὴ δεόντως ἀσεβήματα καλεῖται, τὰ δὲ πρὸς ἀλλήλους τοῖς ἀνθρώποις ἀδικήματα. τούτων τὴν μὲν ἀσέβειαν ἔστω μὴ προσεῖναι τῷ οὐν ἐξεταζομένῳ πράγματι· τὸ λοιπὸν δέ, εἰ μὴ δοκεῖ φυλακῆς ὑμῖν ἄξιον, ἀφείσθω. καίτοι καὶ τὴν ἀσέβειαν εὗροι τις ἀντίστησε τῷ τοιούτῳ προσοῦσαν· λέγω δὲ οὐ περὶ ὑμῶν οὐδὲ περὶ τῆς πόλεως· οὔτε γὰρ ὑμῖν ποτε ἐδοξεῖν οὔτε δημοσίᾳ γέγονεν· ἀλλ' αὐτὸς σκοπῶν κατέτιθεν τὸ πρᾶγμα. τὰ γὰρ περὶ τοὺς κατοιχομένους γιγνόμενα οὐκ ὀρθῶς ἀσεβήματα κέκληται καὶ τῆς προσηγορίας ταύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς νόμοις, εἰς οὓς ἀντίστησε· τὸ δ' εἰς ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ τῆς πόλεως εὐεργέτας ὑβρίζειν καὶ τὰς τιμὰς αὐτῶν καταλύειν καὶ τὴν μνήμην ἀναιρεῖν ἐγὼ μὲν οὐχ ὅρω πᾶς ἀντίστησε· ὅτι τοὺς ξῶντας εὐεργέτας οἱ ἀδικοῦντες οὐκ ἀντίστησε· εἰς δὲ πηγαλαγμένοι τοῦτοι οὐδὲ τοῦ ὄντος. οἱ γοῦν περὶ τοὺς γονεῖς ἐξαμαρτάνοντες, ὅτι τῆς πρώτης καὶ μεγίστης^{573R} ὑπῆρξαν εὐεργεσίας εἰς ἡμᾶς, εἰκότως ἀσεβεῖν δοκοῦσι. καὶ τὸ μὲν τῶν θεῶν ἵστε δήπουθεν, ὅτι καὶ τοῖς αὐτοῖς καὶ τοῖς αὐτοῖς μόνον καὶ τοῖς αὐτοῖς μόνον προσάψη-

ται, μεθ' ἡς μέντοι προσήκει διανοίας, οὐδὲν ἔλατ-
τον πεποίηκεν· οὐδὲ γὰρ δεῖται τῶν τοιούτων οὐδε-
νὸς ἵσως ὁ θεὸς οἶν ἀγαλμάτων ἢ θυσιῶν· ἄλλως
δὲ οὐ μάτην γίγνεται ταῦτα, τὴν προθυμίαν ἡμῶν
καὶ τὴν διάθεσιν ἐμφαινόντων πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ 5
ἄνθρωποι δέονται καὶ στεφάνου καὶ εἰκόνος καὶ προε-
δρίας καὶ τοῦ μνημονεύεσθαι. καὶ πολλοὶ καὶ διὰ
ταῦτα ἥδη τεθνήκασιν, ὅπως ἀνδριάντος τύχωσι καὶ
ηρούγματος ἢ τιμῆς ἑτέρας καὶ τοῖς αὖθις καταλί-
πωσι δόξαν τινὰ ἐπιεικῆ καὶ μνήμην ἔαυτῶν. εἰ γοῦν 10
τις ὑμῶν πύθοιτο, ἀπάντων τῶν τοιούτων ἀνηρη-
μένων καὶ μηδεμιᾶς εἰς ὕστερον μνήμης ἀπολειπο-
μένης μηδὲ ἐπαίνου τῶν εὗ πραχθέντων, εἰ καὶ πολ-
λοστὸν ἥγεεσθε μέρος ἂν γεγονέναι τῶν θαυμαζομέ-
νων παρὰ πᾶσιν ἀνδρῶν ἢ τῶν ἐν πολέμῳ ποτὲ προ- 15
θύμως ἥγωνισμένων ἢ τῶν τυράννους καθηρηκότων
ἢ τῶν ἔαυτοὺς ἢ τέκνα προειμένων ἔνεκα κοινῆς σω-
574 Rτηριών ἢ τῶν πόνους μεγάλους πονησάντων ὑπὲρ τῆς
ἀρετῆς, ὥσπερ Ἡρακλέα φασὶ καὶ Θησέα καὶ τοὺς
ἄλλους ἡμιθέους ποτε ἥρωας, οὐκ ἀν οὐδένα εἰπεῖν 20
οἷμαι. τὸ γὰρ πρωκαλούμενον ἔκαστον καὶ κινδύ-
νων καταφρονεῖν καὶ πόνους ὑπομένειν καὶ τὸν μεθ'
ἡδονῆς καὶ φρεστούμενος ὑπερορῶν βίον οὐκ ἀλλο τις
εὔροι παρά γε τοῖς πλείοσι. τοῦτο ἐστι τὸ ποιοῦν
ἐν ταῖς μάχαις τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐμπροσθεν εὐ- 25
ρίσκεσθαι τετρωμένους καὶ μὴ μεταστραφέντας οἰχε-
σθαι, πολλάκις ἐτοίμου τῆς σωτηρίας ἀποκειμένης.
διὰ τοῦτο φησιν ὁ ποιητὴς τὸν Ἀχιλλέα μὴ θελῆσαι
γηράσαντα λάποδανεῖν οἴκοι, καὶ τὸν Ἔκτορα μόνον
στῆναι πρὸ τῆς πόλεως, εἰ δέοι, πᾶσι μαχούμενον. 30
τοῦτο ἦν τὸ ποιῆσαν Λακεδαιμονίων τινὰς ἐν τοῖς
στενοῖς ἀντιτάξασθαι πρὸς τοσαύτας Περσῶν μυριά-

δας. τοῦτο ἐποίησε τοὺς ὑμετέρους προγόνους ἄπα-
σαν γῆν καὶ θάλατταν ἐμπλῆσαι τροπαίων καὶ τῆς
λοιπῆς Ἑλλάδος τρόπου τινὰ ἐσβεσμένης μόνους ἐφ’
αὐτοῖς διαφυλάξαι τὸ κοινὸν ἀξίωμα τῶν Ἑλλήνων
εἰς τὸν νῦν παρόντα χρόνον. ὅθεν εἰκότως μοι δο-
κεῖτε μεῖζον ἄπαντων ἐκείνων φρονεῖν. οἱ μὲν γὰρ
ἐν ἀρχῇ τὰ πρὸς τοὺς βαρβάρους εὔτυχήσαντες καὶ
λαμπροὶ φανέντες τὰ λοιπὰ ἔξήμαρτον, φθόνου μᾶλ-
λον καὶ ἀνοίας καὶ φιλονεικίας ἥπερ ἀρετῆς ἐπίδειξιν
ποιούμενοι, μέχρι μηδενὸς ἔξωθεν ἐνοχλοῦντος αὐ-
τοὶ παρείθησαν καὶ πάντα ἥδη τὸν βουλόμενον εἶναι
δεσπότην ἐκάλουν. ὑμεῖς δὲ τοσούτους πολέμους
κατωρθωκότες ἄπαντας οὐχ ἦττον καλῶς ἀνείλεσθε^{575R}
ἢ γενναίως ἐπολεμήσατε· πλὴν ἐκεῖνό γε δῆλον ἐστιν
ὅτι μήτε ὑμεῖς μήτε ἄλλοι τινές, οὐδὲ δοκοῦσιν Ἑλλή-^{316M}
νων ἢ βαρβάρων μεγάλοι γενέσθαι, δι’ ἄλλο τι προ-
ῆλθον εἰς δόξαν καὶ δύναμιν ἢ τῶν κατὰ μέρος φιλο-
τίμων τυχόντες καὶ περὶ πλείονος τοῦ ζῆν ἡγουμένων
τὴν ὕστερον εὐφημίαν. ἡ γὰρ στήλη καὶ τὸ ἐπί-
20 γραμμα καὶ τὸ χαλκοῦν ἐστάναι μέγα δυκεῖ τοῖς γεν-
ναίοις ἀνδράσι, καὶ μισθὸς οὗτος ἄξιος τῆς ἀρετῆς
τὸ μὴ μετὰ τοῦ σώματος ἀνηρησθαι τὸ δνομα μηδ’
εἰς ἵσον καταστῆναι τοῖς μὴ γενομένοις, ἀλλὰ ἵχνος
τι λιπέσθαι καὶ σημεῖον, ὡς ἀν εἴποι τις, τῆς ἀνδρα-
25 γαθίας. τοὺς ἀγωνιστὰς τούτους ὁρᾶτε ὅσα πάσχουσι
γυμναξόμενοι, δαπανῶντες, τὸ τελευταῖον ἀποθνή-
σκειν αἰρούμενοι πολλάκις ἐν αὐτοῖς τοῖς ἄθλοις. τί^{576R}
οὖν; εἰ τις ἀνέλοι τὸν στέφανον, οὐ χάριν φιλοτι-
μοῦνται, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν τὴν ἐσομένην Ὁλυμ-
30 πίασιν ἢ Πυθοῖ τῆς νίκης, ἃρ’ οἰεσθε μίαν ἡμέραν
αὐτοὺς ἀνέξεσθαι τὸν ἥλιον μόνον, οὐχ ὅπως τἄλλα
ὅσα τῷ πράγματι πρόσεστιν ἀηδῆ καὶ χαλεπά; τί δ’;

ἐὰν γένηται δῆλον αὐτοῖς ὅτι τὴν εἰκόνα, ἥν ἂν στήσω-
σιν, ἔτερος αὐτοῦ ποιήσεται, τὸ μὲν τοῦ θέντος ὄνο-
μα ἀνελών, αὐτὸν δὲ ἐπιγράψας, ἔτι θεασόμενον
ἡγεῖσθε ἐλθεῖν ἄν τινα ἐκεῖσε, οὐχ ὅπως ἀγωνιού-
μενον; ὅθεν οἶμαι καὶ βασιλεῖς ἐπιδικάζονται τῆς 5
τοιαύτης μαρτυρίας. ἅπασι γάρ ἐστι περὶ πολλοῦ τὰ
τῆς ἀρετῆς σύμβολα, καὶ οὐδεὶς αἰρεῖται τῶν πολλῶν,
ὅτι ἄν οἴηται καλὸν εἶναι, μόνον αὐτῷ πεπρᾶχθαι,
μηδένα δὲ εἰδέναι. πρὸς τοῦ Διός, ἃρα ἀγνοεῖτε
τοῦτο τὸ ἔργον οὐκ ἐκείνους μόνον ἀτίμους ποιεῖν, 10
ἄλλὰ καὶ τὴν πόλιν ἔρημον τῶν εὔνοησόντων καὶ
προθυμησομένων ὑπὲρ αὐτῆς; μηδὲ γὰρ ἐκεῖνο
εἰσέλθῃ μηδένα ὑμῶν ὅτι εἴπερ ἄρα μίαν τιμὴν κα-
577 R ταλύσετε τὴν τῶν εἰκόνων, αἱ λοιπαὶ δή εἰσιν ἀνα-
φαίρετοι. πρῶτον μὲν γὰρ οἱ τὴν μεγίστην ἀναιροῦν- 15
τες καὶ ἡς μάλιστα ἔκαστος ἐπιθυμεῖ τυγχάνειν διο-
λογοῦσι δήπου οὐδεν ἐκ τοῦ πλείονος μέρους τὴν πόλιν
βλάπτειν, εἴ γέ φασι βλαβερὸν εἶναι τὸ πάσας αὐτὰς
317 Μ καταλελύσθαι. πρὸς τούτῳ δὲ κάκεινό ἐστιν ὅτι παρ'
οἷς ἄν ἐν τι κινηθῇ, παρ' ἐκείνοις κεκίνηται πάν- 20
τα δόμοίως καὶ τῶν παραπλησίων βέβαιον οὐδέν ἐστιν.
οἱ γὰρ τὴν αἰτίαν παραβάντες, καθ' ἥν οὐκ ἄν ἐδό-
κει τι συμβῆναι, καὶ ταύτην παρ' οὐδὲν ἡγησάμενοι,
πάντα λελύκασιν ἢ τὴν αὐτὴν εἴχε πρόφασιν τοῦ μέ-
νειν βέβαια. οἵον εἴ τις μίαν λύσαι τῶν τιμωριῶν 25
ἥντιναοῦν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεμίαν λεχχυρὰν κατα-
λέλοιπεν. εἰ δέ γέ τις τὴν μεγίστην ἀνέλοι, φυγὴν
ἢ θάνατον, τά γε ἐλάττω τῶν ἐπιτιμίων λοιπὸν ἀν-
άγκη μηδὲ γεγράφθαι δοκεῖν. ὥσπερ οὖν οἱ παρα-
χαράττοντες τὸ νόμισμα, καὶ μέρος λυμήνωνται, τὸ 30
σύμπαν διεφθαρκέναι δοκούσιν ὑπαίτιον ποιήσαντες,
δόμοίως οἱ τῶν τιμῶν τινας ἢ τῶν τιμωριῶν ἀναιροῦν-

τες ὅλον τὸ πρᾶγμα καταλύουσι καὶ τοῦ μηδενὸς ἄξιον
δεικνύουσι. καὶ μὴν εἴ τις με ἔρωιτο τοῦτο, μεγί-
στην ὡς οἶόν τε ἐκατέρων βλάβην φερόντων, τοῦ τε
τὰς τιμᾶς ἀπίστως ἔχειν καὶ τοῦ τὰς τιμωρίας ἀσθε-
νῶς, εἰ μὴ δυνατὸν ἀμφότερα εὐλαβηθῆναι, πότερον^{578 R}
αὐτῶν ἐπιεικέστερον κρίνω καὶ μετριωτέρων ἀνθρώ-
πων, οὐκ ἀν διστάσας τὸ περὶ τὰς τιμωρίας εἶποιμι.
εἴ γε τοῦτο μὲν ἔστιν ἀνενεγκεῖν εἰς φιλανθρωπίαν,
εἰς ἔλεον, εἰς ἄλλα τοιαῦτα, ἀπέρο ἔστιν οἰκεῖα τοῖς
10 χρηστοῖς· τὸ δὲ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν ἐπιλανθάνε-
σθαι καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς ἄθλα ἀποστερεῖν οὐκ ἔνι
τυγχάνειν οὐδεμιᾶς εὐπρεποῦς προφάσεως, ἀλλ' ἀχα-
ριστίᾳ, φθόνῳ, μικρολογίᾳ, ἀπασι τοῖς αἰσχύστοις
ἀνάγκη προσήκειν. ἔτι δὲ οἱ μὲν τοὺς ὄντας πονη-
15 ροὺς ἥπτον κατείργουσι, τὰς κολάσεις ἀνιέντες· οἱ
δὲ αὐτοὶ τὰ μέγιστα ἔξαμαρτάνουσι περὶ τοὺς εὔερ-
γέτας. τοσούτῳ δὲ τοῦτο ἐκείνουν κάκιον ὄσφ τὸ αὐ-
τὸν ἀδικεῖν τοῦ μὴ σφόδρα κωλύειν ἔτερον. οὐ τού-
την οὐδὲ ἐκεῖνο ἔστιν εἰπεῖν ὅτι μὴ τοῦτο ὑπάρχει
30 μέγιστον τῶν δεδομένων τισί· δίχα γὰρ τοῦ πᾶσιν
εἶναι φανερὸν ἐαυτοῖς ἐναντία ἔρουσιν οἱ λέγοντες.
φασὶ γὰρ ἀνάγκην εἶναι πολλοὺς ἐν τῷ παρόντι τιμᾶν
τῶν ἥρουμένων, οἷς ἀπασιν εἰκόνας εἰ δεήσει κατα-
318 M σκευάξεσθαι, μεγάλην τινὰ ἔσεσθαι τὴν δαπάνην,
25 ὡς τάς γε ἄλλας τιμᾶς οὐκ οὕσας κατ' αὐτοὺς οὐδὲ^{579 R}
ἀποδεξιμένων αὐτῶν ὡς πολὺ ἐλάττους. τὸ μὲν δὴ
τῆς δαπάνης οἶόν ἔστιν ὄψεσθε μετὰ μικρόν· τὸ δὲ
μεγίστην εἶναι τῶν τιμῶν, ἣν ἀφαιροῦνται τοὺς εἰλη-
φότας πρότερον ἐκ τούτων ὠμολόγηται. καὶ μὴν ἀτό-
30 που γε ὄντος τοῦ τινα παρεῖναι τῶν ἀξέιδων τιμῆς καὶ
μηδεμίαν παρασχεῖν ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας, ὡς
πάντων μάλιστα ἀνάγκη τούτοις ὠμολογεῖν, οἵ καὶ

τὸ μετριώτερον τιμῆσαι τινα τῆς ἀξίας δεινὸν οἶονται,
 τὸ τιμήσαντας, ἔπειτα δ' οὐδὲν αἰτιωμένους ἀφαιρεῖ-
 σθαι τὰ δοθέντα πῶς οὐχ ὑπερβολὴν ἀδικίας ἔχει; τὸ
 μέν γε ἀχαριστεῖν ἐστι τοῖς εὐεργέταις, τὸ δὲ ὑβρίζειν
 εἰς αὐτούς, καὶ τὸ μέν ἐστι μὴ τιμᾶν τοὺς ἀγαθοὺς ⁵
 ἄνδρας, τὸ δὲ ἀτιμάζειν. οἱ μὲν γὰρ ἂ δοκοῦσι τοῖς
 ἔπιεικέσιν ὁφείλειν οὐ παρέχουσιν, οἱ δὲ ἂ σύνηθέσι
 ἐστι γίγνεσθαι κατὰ τῶν ἄκρως πονηρῶν, ταῦτα
 πράττουσι κατ' αὐτῶν. εἰ γοῦν τις τῶν ποτε νομι-
 σθέντων μετρίων αὐθις ἀνήκεστον ἀμάρτιοι τι καὶ ¹⁰
 χαλεπόν, οἷον εἰ προδοσίαν βουλεύειν ἢ τυραννίδα,
 τῶν τοιούτων ἔθος ἐστὶ τὰς τιμὰς ἀναιρεῖσθαι, καν
 ἔπιγραφῆς τινος πρότερον ὥσι τετευχότες. εἰτ' οὐκ
 αἰσχρὸν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦν ὑμᾶς τοὺς ὁμολογουμένως
 ἀρίστους, ὃν τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς ἀνοσίους τυγχά- ¹⁵

550 R θείειν οἱ νόμοι κελεύουσιν, οἷς οὐδὲ ταφῆς μέτεστιν;
 ὅστε μοι δοκοῦσιν, ὅσην παρ' ἐτέροις ἔχουσι τοῦ
 τιμᾶσθαι πάντες ἐπιθυμίαν, τοσαύτην ἡ καὶ πλείονα,
 ἔξειν παρ' ὑμῖν, ὅπως μηδέποτε τεύξονται τῶν τρι-
 ούτων μηδενός· ὅσῳ τὴν ὑβριν ἔκαστος καὶ τὸ προπη- ²⁰
 λακισθῆναι μεῖζον ἵγειται κακὸν ἢ τὴν τιμὴν ἀγα-
 θὸν νενόμικεν. εἰ γοῦν τινα καλοῦτε εἰς προεδρίαν
 ἢ πολίτην ἀναγράφοιτε, μέλλοντες ὕστερον ἀναστή-
 σειν ἢ τὴν πολιτείαν ἀφελέσθαι, πολλὰ ἂν ἰκετεύ-²⁵

319 M θείειν ὑμᾶς ἔαν αὐτόν. τοὺς γοῦν τυράννους ἢ τοὺς
 βασιλέας, ὃν αὐθις οἱ βιαίως ἀρχέντες καὶ παρανό-
 μως τὰς εἰκόνας ἀνεῖλον καὶ τὰ δύναματα ἡφάνισαν,
 ὅπερ οἵμαι καὶ ἐφ' ὑμῶν συμβέβηκε, διατεινάμενος
 εἰποιμ' ἄν, εἰ προήδεσαν τοῦτο ἐσόμενον, μήτ' ἄν
 εἰκόνας ἔκατῶν ἔκσαι τινα στῆσαι μήτε δύναματα ἐγ- ³⁰
 γράψαι. καίτοι τοῦτο οὐ μόνον ἐκείνους ἀδικουμέ-
 551 R νους καὶ δεινὰ πάσχοντας, ἀλλὰ καὶ τὴν πρόφασιν

δείκνυσι κενήν, δι' ἣν ἵσως ὑμᾶς τινες ἀξιώσουσι τοῦτο ποιεῖν, μᾶλλον δὲ κατὰ τοῦ πράγματος οὖσαν. εἰ γὰρ ἀναγκαῖον ἄμα καὶ συμφέρον φήσουσιν εἶναι τὸ ἐτέρους τιμᾶν, πῶς οὐχ ὑπεναντίον ἔστι τούτῳ τοὺς πρότερον οὕτω τετιμημένους ὑβρίζειν; ὃ γὰρ τῶν πρότερον τις οὐκ ἂν εἴλετο λαβεῖν, εἰδὼς τοῦτο ἐσόμενον, πῶς εἰκός ἔστι τῶν νῦν τινα ἡδέως λαμβάνειν δρῶντα τὸ γιγνόμενον; ὥστ' εἰ μὴ καὶ δι' ἐκείνους τοὺς θᾶττον εὔεργέτας, ἀλλὰ τούτους γε, 10 οὓς νῦν τιμῶμεν, εἰκὸς ἦν φυλάξασθαι τὸ πρᾶγμα. πάντες μὲν γὰρ ὑπόπτως ἔχουσι πρὸς τὰ ὑπὸ τούτων διδόμενα οὓς ἵσασι τῶν πρότερον ἐπαινεθέντων καὶ δοξάντων φίλων οὕτως ἀμελοῦντας, μάλιστα δὲ οἱ τῶν αὐτῶν τυγχάνοντες, ὃν τοὺς εἴληφότας δρῶσιν 15 ἀπεστερημένους. εἰ δὲ δὴ καὶ ὅπως αὐτοὶ λάβωσι τοῦτο γίγνοιτο, μᾶλλον δὲ ὅπως δοκῶσιν εἴληφέναι, παντελῶς ἥδη τὸ πρᾶγμα εἰρωνείαν καὶ χλεύην νομίζουσι. πολὺ δὲ βέλτιον ἦν λέγειν τοὺς βουλομένους ποιῆσαι μικρὰ φροντίζειν ὑμᾶς τῶν τάχιον τετιμη- 20 μένων, ὅτι μηκέτι μηδεμίᾳ χρεία τοῦ τιμᾶν τινά ἔστιν, ἢ τούναντίον οὐ τὴν μεγίστην φασὶν εἶναι τῇ πόλει χρείαν καὶ πρὸς πλείονας νῦν ἢ πρότερον, τοῦτο διαβάλλειν. καίτοι μὰ τὸν Δία καὶ τοὺς θεοὺς^{582 R} οὐδὲ εἰ τὴν ἀνωτάτην χάριν ὑμῖν ἔξειν ἔμελλον οἱ 25 δοκοῦντες νῦν τῶν εἰκόνων τυγχάνειν καὶ σφόδρα ἐπαινέσειν τὸν δῆμον, οὐδὲ οὕτως ἔχρην αὐτὸ γίγνεσθαι. τὸ γὰρ μόνον ξητεῖν ἐξ ὃν ἂν τις ἀρέσαι τινὰ ποιήσας καὶ προσαγάγοιτο, εἰ δὲ ἄλλον ὃν οὐ προσ-^{320 M} ηκεν ἀδικήσει τοῦτο ποιῶν ἢ καθόλου τι μὴ δέον 30 πράξει μὴ σκοπεῖν, οὕτε μὰ τοὺς θεοὺς ἐλευθέρων ἔστιν ἀνθρώπων οὕτε μετρίων τὸ ἥθος. οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ τῶν πάνυ πονηρῶν προαιρεῖται τι φαῦλον, ὃ

μὴ συμφέρειν ἔαυτῷ νομίζει πρὸς τὸ παρόν, ἀλλ' ἔστιν αὐτὸ τοῦτο ἡ μοχθηρία τὸ κέρδους ἔνεκα καὶ χρείας μηδενὸς αἰσχροῦ μηδὲ ἀδίκου πράγματος ἐπιστρέφεσθαι μηδὲ φροντίζειν ποῖον τὸ γιγνόμενον, ἀλλὰ μόνον εἰ λυσιτελές. οὐκοῦν ὁ τὸν μὲν παρόντα θερα- 5 πεύων, ὀλιγωρῶν δὲ τοῦ θάττου φίλου, καὶ τῆς μὲν γεγενημένης ἕχορείας ἐπιλελησμένος, τὴν δ' ἐλπιζομένην ὥφελειαν περὶ πλείστου ποιούμενος, ἢρ' οὐκ ἴστε ἦστινος τυγχάνει προσηγορίας; οὐ κόλαξ ὁ τοιοῦτος ὄνομάζεται παρὰ πᾶσιν; οὐκ ἀγεννής, οὐκ ἅπιστος 10 583R δοκεῖ; νῦν τοίνυν οὐδὲ τοῦτο περιγίγνεται τῇ πόλει, τὸ θεραπεύεσθαι τινας ὑπὸ αὐτῆς καὶ μεγάλου τινὸς οἰεσθαι τυγχάνειν ἃν τὰ ὄνόματα ἐπιγράφηται. τούναντίον γὰρ δυσχεραίνουσι καὶ μέμφονται παρ' αὐτοῖς, εἰ καὶ σιωπῶσιν ἄλλως, προσκρούειν οὐ 15 θέλοντες. ἡ νόμισμα μὲν εἰ τῷ χαρίζεσθε κίβδηλον, οὐδεὶς ἃν ἐκὼν λάβοι, μᾶλλον δὲ ὕβριν ἥγοιτο ἡ δωρεὰν τὸ γιγνόμενον· τιμὴν δὲ κίβδηλον καὶ μηδὲν ἔχουσαν ὑγιὲς νομίζετε δέχεσθαι τοὺς νοῦν ἔχοντας; ἀλλ' ἐὰν μὲν οἰκέτην τις ἀλλότριον ἡ σκεῦος ἀποδῶ- 20 ται ψευσάμενος ὡς ἔαυτοῦ, σφόδρα ἔκαστος ἀγανακτεῖ τῶν ἡπατημένων, καὶ θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ μὴ θανάτῳ ἔξημιούτε τοῦτον ὑμεῖς· εἰ δ' ἀλλοτρίαν τις εἰκόνα καὶ μηδὲν αὐτῷ προσήκουσαν ἔξαπατηθεὶς λάβοι παρὰ τῶν μὴ χυρίων· ὃ γὰρ ἃν ἄλλῳ δῷ τις, 25 τούτου κύριος οὐκέτ' ἔστιν ἐτέρῳ διδόναι· χάριν αὐτὸν οἰεσθε τοῖς παρακρουσαμένοις ἔχειν; δέομαι δέ, ἃν οἱ λόγοι φαίνωνται πικρότεροι, μηδὲν ἐμοὶ δυσχεραίνειν. οὐδὲ γὰρ ὑμᾶς φημι τοῦτο ποιεῖν, τρόπον δέ 584R τινα ἀκούσης τῆς πόλεως αὐτὸ γίγνεσθαι. τὸ δὲ 30 πράγμα εἰ τοιοῦτόν ἔστιν ὥστε πάναισχρον δοκεῖν 321Mέξεταξόμενον, τοσούτῳ προθυμότερον ὑμᾶς ἀκούειν

δεῖ τοῦ λέγοντος, ὥστε ἀπηλλάχθαι τὸ λοιπὸν τῆς
αἰσχύνης. οὐδὲ γὰρ τὰ ἐν τοῖς σώμασι δυσχερῆ χωρὶς
ὅδύνης ἔστιν λάσασθαι, πολλάκις δὲ αὐτὸ τοῦτο ση-
μεῖον ὑπάρχει τοῦ σφόδρα ἐπείγειν τὴν θεραπείαν,
5 τὸ σφόδρα ἀλγεῖν τὸ θεραπευόμενον. ὃ τοίνυν ἀρ-
χόμενος εἶπον, οὐδ' ἂν νῦν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι
πανταχοῦ μὲν οἰκεῖόν ἔστι φαίνεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς
ἄνδρας ὑγιεῖς καὶ μηδὲν παλίμβολον ἔχοντας μηδὲ
δυσχερές, ἀλλὰ πλεῖστον ἀπάτης καὶ πονηρίας ἀπηλ-
10 λαγμένους· λέγω δὲ τοὺς ὑμῖν ὁμοίους· μάλιστα δὲ
οἵμαι περὶ τὸ τιμᾶν καὶ τὰς δωρεάς. τὸ γὰρ αἰσχύ-
νην τινὰ προσάπτειν τοῖς καλοῖς καὶ τὸ ἀδίκως ποιεῖν
τὸ πάντων δικαιότατον οὐδ' αἰσθανομένων ἔστὶν ἀν-
θρώπων τῆς ἐκάστου φύσεως. ὕσπερο οὖν οἱ παρα-
15 νομοῦντες εἰς τὰ ἴερὰ τῶν εἰς ἄλλ' ὅτιοῦν ἀμαρτα-
νόντων χείρους εἰσίν, οὕτως οἱ περὶ ταῦτα ἄδικοι καὶ
πονηροὶ φανούμενοι. τί γάρ ἔστιν ἴερώτερον τιμῆς
ἢ χάριτος; οὐκ ἵστε ὅτι καὶ θεὰς νομίζουσιν οἱ πλεῖ-
στοι τῶν ἀνθρώπων τὰς Χάριτας; ἐὰν οὖν τὰ ἀγάλ-
20 ματα αὐτῶν περικόπτῃ τις ἢ τοὺς βωμοὺς ἀνατρέπῃ,
τοῦτον ἡγεῖσθε ἀσεβεῖν· ἐὰν δὲ αὐτὸ λυμήνηται καὶ
διαφθείρῃ τὸ πρᾶγμα, ἀφ' οὗ καὶ τὰς θεὰς ὠνομά- 585 R
σθαι συμβέβηκε, μὴ δὲν δεῖ τῷπον χαριζόμενος,
ἀλλ' ἀγεννῶς καὶ ἀνελευθέρως καὶ μετὰ τέχνης τοῖς
25 εὐεργέταις ἀχαιοιστῶν, αὐτὸν φρονεῖν φήσομεν καὶ
τῶν ἄλλων εἶναι συνετώτερον; ἀλλὰ τοὺς μὲν καπή-
λους τοὺς ἐν τοῖς μέτροις κακουργοῦντας, οἷς ὁ βίος
ἔστὶν αὐτόθεν, ἀπὸ αἰσχροκερδείας, μισεῖτε καὶ κο-
λάξετε, τὴν δὲ πόλιν, εἰ δόξει περὶ τοὺς ἐπαίνους
30 τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πανουργεῖν καὶ τὰς δωρεὰς κα-
πηλεύειν, οὐκ αἰσχύνεσθε, παλίμβολα καὶ παλίμ-
πρατα ποιοῦσαν τὰ σεμνά; καὶ οὐδὲ ἐκεῖνο ἐνθυμεῖ-

σθε ὅτι μηδὲ τοῖς καπήλοις μηδεὶς ἔτι ὁμόιως πρόσ-
εισι, παρ' οἷς ἀν πονηρὰ ἡ τὰ μέτρα; καὶ μὴν ὅτι
φύσει τὸ πρᾶγμα τοιοῦτόν ἐστιν, οὐχ ὁ λόγος αὐτὸ
322 M ἔξουειδίζει, θεάσασθε οὗτως. εἰ γάρ τις πύθοιτο
ὑμῶν πότερα βούλεσθε τοὺς τιμωμένους ὑφ' ὑμῶν, 5
οἵς οἰεσθε διδόναι τὰς εἰκόνας, ἐπίστασθαι τὰληθὲς
καὶ τὸ γιγνόμενον οἶόν ἐστιν ἡ λανθάνειν αὐτούς,
οὐκ ἄδηλόν ἐστιν ὃ ἀν εἴποιτε εὐ φρονοῦντες. τί γάρ
ἐκώλυεν εὐθὺς ἐν τῷ ψηφίσματι γράφειν ὥσπερ
τὰλλα καὶ τοῦτο, εἶναι δὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῖς μίαν 10
τῶν ἀνακειμένων ἡ τὴν τοῦ δεῖνος, εἰ κάκείνους
586 R ἔβούλεσθε γιγνώσκειν; ἀλλ' οὐδέποτε οἷμαι τοῦτο
ἔγγράψετε. οὐκοῦν ὅτι μὲν τὰ γιγνόμενα δρθῶς καὶ
μηδὲν ἔχοντα ἀτοπον οὐδεὶς περιστέλλει δῆλόν ἐστιν.
ὅτι δὲ ἦκιστ' ἀν τις φυλάξαι τοὺς εὐ πάσχοντας εἰ- 15
δέναι τίνα τρόπον τῆς χάριτος τυγχάνουσι καὶ τῶν
γιγνομένων περὶ τὴν τιμὴν ὅτιοῦν, εἰ γέ τις ἀπλῶς
αὐτὸ πράττοι καὶ δικαίως, ἔτι μοι δοκεῖ τοῦ πρώτου
φανερώτερον. ὥστε ἀνάγκη τὸ συμβαῖνον εἶναι
πανταχῇ φαῦλον καὶ μηδεὶν μηδὲ ἰδιώτῃ πρέπον. ὁ 20
γάρ ἐν αὐτοῖς οἷς τινας εὐ ποιεῖ, παθὼν πρότερος ἡ
νὴ Δία κατάρχων καὶ προκαλούμενος εἰς φιλίαν,
παρακρουόμενος καὶ φενακίζων, τί ἀν οὗτος ἀλ-
λῶς ποιήσειεν; ἐπίστασθε τοίνυν ὅτι μηδένα λαν-
θάνει τὸ γιγνόμενον, ἀλλ' ἔστι διαβόητον καὶ τῶν 25
παρὰ πᾶσι θρυλούμενων, οὐ μόνον ἐπειδὴ λίαν κα-
τακόρως καὶ ἀνέδην αὐτῷ κέχρηνται τινες, ἀλλὰ καὶ
ὅτι παρ' ὑμῖν πράττεται. τὸ γάρ ἀξιώμα τῆς πόλεως
καὶ τὸ μέγεθος οὐδὲν ἄγνωστον ἐά των ἐν αὐτῇ, καὶ
τὸ σεμνότερον ὑμᾶς ἀπάντων ἐν τοῖς ἄλλοις ἑαυτοὺς 30
ἄγειν, ἔτι δὲ οἷμαι τὸ πράττειν ἄριστα τῶν Ἐλλή-
νων, φθόνον κινεῖ καὶ ξηλοτυπίαν, ὥστε πολλοὺς εἴ-

ναι τοὺς ἔξετάξοντας, ἐάν τι δοκήτε ἀμαρτάνειν.^{587R}
οὐκοῦν οἱ μὲν ὅπως ὅτι πράττουσιν ἀγνοεῖσθαι μᾶλ-
λον ἐθέλοντες κακίας τοῦτο σημεῖον ἐκφέρουσιν· οἱ
δ' ἂ μηδεὶς ἀγνοεῖ λανθάνειν νομίζοντες εὐηθεῖας·
5 οἵς ἀμφοτέροις οὐκ ἀν ἔλοισθε ἔνοχον εἶναι τὴν πό-
λιν. οὐδὲ Δία, ἀλλὰ δαπανήσομεν, εἰ μὴ τοῖς οὖσι
χρησόμεθα; καὶ πόσων δεήσει χρημάτων, ἐὰν πᾶσι
κατασκευάξωμεν ἀνδριάντας ὅσοις ψηφιξόμεθα; καὶ^{523M}
πόσῳ κρείττον ἐλάττοσι διδόναι τὴν δωρεὰν ἥ πλεί-
10 ους ἔξαπατᾶν, μέλλοντάς γε ὑπὸ πλειόνων κατα-
γιγνώσκεσθαι καὶ μισεῖσθαι, σαφῶς εἰδότων ὃ ποι-
εῖτε; καὶ γὰρ εἰ μὲν οὐ σφόδρα ἐπιεικεῖς εἰσιν, οὓς
ὅπωσδήποτε ἵστατε νῦν, ὃ μηδαμῇ φρονοῦντες εἴποιτ'
ἄν, δρᾶτε τὸ γιγνόμενον· διὰ γὰρ τοὺς φαύλους ἀδι-^{588R}
15 κεῖτε τοὺς χρηστούς. ὅτι γὰρ ὑμῶν οἱ πρόγονοι μὴ
ἐθαύμαζον εἰκῇ μηδὲ ἀνάξιον τινα ἐγὼ διαβεβαιω-
σαίμην ἄν. εἰ δὲ ἀγαθοὺς τιμᾶτε, τούς γε τοιούτους
εἰκὸς ἄχθεσθαι τῷ πράγματι. τίς γὰρ ἀν μέτριος ἄν-
θρωπος βούλοιτο ἔτερον κακῶς πάσχειν καὶ τῶν δι-
20 καίως δεδομένων ἀποστερεῖσθαι δι' αὐτόν; ἥ πᾶς
οὐκ ἀν δργίζοιτο ἐπὶ τούτῳ γιγνομένῳ μᾶλλον ἥπερ
εἰδείη χάριν; ἥ γυναικα μὲν οὐδεὶς ἀν ὑπομείνειε
χρηστὸς ὡν διὰ μοιχείαν λαβεῖν, ὅτι τὸν πρότερον
ἔχοντα ἥδικησε· μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀν ὅλως λάβοι τις
25 ἥδέως παρὰ ἀνδρὸς ἔτερον· καίτοι πολλάκις γίγνε-
ται τοῦτο οὐ μετὰ πονηρᾶς αἰτίας· τιμὴν δέ, ἥν οὐκ
ἔστι δικαίως ἀπ' ἄλλου λαβεῖν οὐδὲ χωρὶς ὕβρεως
τῆς εἰς ἐκεῖνον, ἀγαπᾶν τινα οἰεσθε, καὶ ταῦτα μηδ'
αὐτὸν ἐλπίζοντα ὡς οὐδὲν ἀν πάθοι τοιοῦτον; ἀλλ'
30 ἀνδράποδον μέν τις ὠνούμενος εἴ ποτε ἀπέδρα σκο-
πεῖ καὶ εἰ μη παρέμενε τῷ πρώτῳ δεσπότῃ· δωρεὰν
δὲ καὶ χάριν, ἥν ἄπιστον ἥγεῖται καὶ σαφῶς οἴδε

μηδὲν ἔχουσαν βέβαιον, ἐκὼν ἀν πρόσοιτο; Ῥωμαῖοι
 γάρ εἰσιν οἱ πλείους αὐτῶν, καὶ τίς ἀν τούτων ἄφαιτο;
 οἱ δέ γε παρεστῶτες αὐτοῖς Μακεδόνες, οἵδι λέπτοι
 μηδαιμόνιοι· καὶ νὴ Δία τούτων ἀπτόμεθα. καί-
 τοι τοὺς μὲν πρότερον κειμένους πάντας ἡ τούς γε 5
 πλείστους δι' εὐεργεσίαν φήσετε τεθῆναι, τῶν δὲ
 νῦν τιμωμένων πολλοὺς δι' ἰσχὺν θεραπεύεσθαι. τὸ
 μὲν δὴ ποτέρους αὐτῶν δικαιότερον ἔστι ποιεῖσθαι
 περὶ πλείους ἑάσω· τὸ δέ, εἰ μὴ πᾶσι τὰ δοθέντα
 δικαιώσ ὑπάρξει, ποτέρους μᾶλλον εἰκὸς ἐπ' ἀδήλῳ 10
 λαμβάνειν οὐδὲν αὐτοὺς τούτους λανθάνει. πάντες
 γὰρ οἴδασιν ὅσῳ βεβαιότερον ἔστιν εὐεργεσία δυνά-
 μεως. ἰσχὺν μὲν γὰρ οὐκ ἔστιν ἥντινα οὐκ ἀναιρεῖ
 χρόνος, εὐεργεσίαν δὲ οὐδεμίαν. ἵν' οὖν τὴν ὑπερ-
 βολὴν ἐκείνην ἀφῇ τις, ἀληθῆ τρόπον τινὰ οὖσαν, τὸ 15
 πρὸς τὴν πόλιν ἀηδέστερον ἔχειν τοὺς οὗτοι τιμᾶσθαι
 ξητοῦντας καὶ τὸ συμβαῖνον εἰς ὕβριν λαμβάνειν καὶ
 καταφρόνησιν ἔστων· ἀλλὰ τοῦτό γε εἰδέναι φημὶ
 βεβαιώς ὅτι μηδὲ χάριν ὑμῖν μηδεμίαν οἴδασι μηδ'
 οἶονται τυγχάνειν μηδενός, τὸ γιγνόμενον εἰδότες 20
 καὶ τὴν ὁμοιορρογίαν τὴν ἐν αὐτῷ. πρὸς τοῦ Διός,
 εἰδ' ἂ καὶ τούτων δεχομένων οὐκ εἰκὸς ἦν ἀφαιρεῖ-
 σθαι τοὺς ἔμπροσθεν ελληφότας, ταῦτα ἀφαιρώμεθα
 τοὺς ἔχοντας οὐδὲ ἐτέροις διδόντες; καὶ μὴν εἰ γε
 ἐν οἷς ἡ πόλις δοκεῖ τινος δεῖσθαι, τὴν δαπάνην μό- 25
 νον ὀψόμεθα καὶ τὸ πᾶς ἀν εὐχερέστατα γένοιτο,
 μηδὲν ἄλλο ἔξετάζοντες, τί κωλύει μὴ μόνον ταύτην
 ὑπάρχειν ἐν ἐτοίμᾳ τὴν δωρεάν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι
 θέλητε, χαρίσασθαι τινι, γῆν, ἀργύριον, οἰκίαν, τοὺς
 ἔχοντας ἀφαιρουμένους; ἡ τί δεῖ πόρους ξητεῖν καὶ
 τὰ κοινὰ ἀναλίσκειν, ὅταν ἢ καιρὸς ἢ τεῖχος ἐπι-
 σκευάζειν ἢ ναῦς, ἀλλὰ μὴ τὰ τοῦ δεῖνος λαβεῖν ἢ τὰ

τῶν πολιτῶν τίνος ἡ τῶν ἐνοικούντων παρ' ὑμῖν; ἀλλὰ νὴ Δία βοήσονται καὶ δεινὰ φῆσονσι πάσχειν. οὐκοῦν ἔξεσται δήπουθεν μὴ προσέχειν αὐτοῖς. καὶ γὰρ εἰ νῦν εἰσιν, ἐφ' οὓς ἀν ἔλθοιεν ὑμῶν ταῦτα 5 ποιούντων, πρότερόν γε οὐκ ἦν ἔτερος οὐδεὶς τοῦ δήμου κυριώτερος. ἀρ' οὖν οἱ τότε ὄντες οὗτοι προσ-⁵⁹¹ εφέροντο τοῖς κατὰ μέρος; πόθεν; οἱ τοῦτο πάντων ἥγοῦντο χαλεπώτατον, καὶ τοῖς θεοῖς ἐπεύχοντο μηδέποτε συμβῆναι τοιοῦτον καιρόν, ἐν ᾧ δεήσει κατ'^M 10 ἄνδρα ἔκαστον ἀπὸ τῶν ἰδίων εἰσενεγκεῖν· καὶ τὸ τοιοῦτον σπανίως ποτὲ παρ' ὑμῖν γενέσθαι φασίν, οὐδὲ ἐν ἅπασι τοῖς πολέμοις, ἀλλ' εἴ ποτε ἐσχάτως ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν. ἵσως οὖν ἐρεῖ τις ὡς οἴ γε ἀνδριάντες τῆς πόλεως εἰσι. καὶ γὰρ ἡ χώρα τῆς πόλεως, ἀλλ' 15 οὐδὲν ἥττον τῶν κεκτημένων ἔκαστος κύριός ἐστι τῶν ἑαυτοῦ. καὶ κοινῇ μὲν ἐὰν πυνθάνηται τις τίνος ἐστὶν ἡ νῆσος ἡ τίνος ἡ Καρία, φῆσονσι 'Ροδίων.³²⁵ ἐὰν δὲ ἄλλως ἐρωτᾶς, τοντὶ τὸ χωρίον ἡ τὸν ἀγρόν, δῆλον ὅτι πεύσει τοῦ δεσπότου τὸ ὄνομα. καὶ τὰς εἰ-^M 20 κόνας ἀπλῶς μὲν πάσας 'Ροδίων εἶναι λέγουσιν, ἱδίᾳ δὲ ἔκάστην τοῦ δεῖνος ἡ τοῦ δεῖνος, ὃ ἂν ποτε ἡ δεδομένη. καίτοι τὰ μὲν χωρία καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰλλα κτήματα οὐκ ἀν εἰδείης ὃν ἐστιν, εἰ μὴ πυθόμενος· ἡ δὲ εἰκὼν ἐπιγέγραπται, καὶ οὐ μόνον τὸ ὄνομα, 25 ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτῆρα σώζει τοῦ λαβόντος, ὃστ' εὐθὺς εἶναι προσελθόντα εἰδέναι τίνος ἐστί. λέγω δὲ ἐφ' ὃν ἔτι μένει τὰληθές. καὶ μὴν τό γε ἐν κοινῷ κεῖσθαι γελοιότατόν ἐστιν, εἴ τις ἄρα σημεῖον ἥγειται τοῦ μὴ τῶν εἰληφότων αὐτὰς ὑπάρχειν, ἀλλὰ τῆς πόλεως. οὕτω μὲν γὰρ ἔξεσται λέγειν καὶ τὰ ἐν μέσῳ τῆς ἀγορᾶς πιπρασκόμενα τοῦ δήμου, καὶ τὰ πλοῖα δήπουθεν οὐχὶ τῶν κεκτημένων, ἀλλὰ τῆς πόλεως,

592 R ἐπείπερ ἐν τοῖς λιμέσιν ἔστηκεν. ὁ τοίνυν ἔχουσά τυνος ὑπὲρ τούτου λέγοντος ὡς ἰσχυρότατον, οὐκ ἀν ἀποκρυψαίμην, ὅτι δημοσίᾳ τοὺς ἀνδριάντας ἀπεγράψασθε ὑμεῖς. τί οὖν τοῦτό ἔστι; καὶ γὰρ τὴν ἄντικρους χώραν καὶ Κάρπαθον ταύτην καὶ ἥπειρον, ἐτέ- 5 ορας νήσους καὶ καθόλου πολλὰ ἔστιν εὔρεῖν, ἣ κοινῇ μὲν ἀπεγράψατο ἡ πόλις, διῆρηται δὲ εἰς τοὺς κατὰ μέρος. ὅλως δὲ οὐκ εἰ μὴ τοῦτον τὸν τρόπον ἐκαστος τὴν εἰκόνα ἔχει τῶν τιμηθέντων, καθάπερ ἀν ἄλλο τι κτησάμενος, διὰ τοῦτο ἀν ἔλαττον αὐ- 10 τῷ προσήκειν λέγοιτο ἡ μηδὲν ἀδικεῖσθαι διδόντων ὑμῶν ἐτέρῳ τὴν ἔκείνον. μνησίους γὰρ εὐρήσετε τρόπους, καθ' οὓς ἐκάστου τί φαμεν εἶναι, καὶ πλεῖστον διαφέροντας, οἷον ἱερωσύνην, ἀρχήν, γάμουν, πολιτείαν· ὃν οὕτε ἀποδόσθαι τι ἔξεστι τοῖς ἔχουσιν 15 οὕτε ὅπως ἀν τις ἐθέλῃ χρῆσθαι. κοινὸν δ' οὖν ἐπὶ πᾶσιν ὕρισται δίκαιον, τὸ πάνθ' ὅσα δικαίως τις ἔλαβεν, ἀν τε καθάπαξ τύχῃ λαβὼν ἀν τε εἰς τινα χρόνον, κα-

593 R θάπερ οἷμαι τὰς ἀρχάς, βεβαίως ἔχειν καὶ μηδένα 326 M ἀφαιρεῖσθαι. πῶς οὖν δικαιότερον ἔστιν διοιῆν ἔχειν 20 ἡ εἰ τις ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ χάριτος ἄξιος ἀντὶ πολλῶν καὶ καλῶν τύχοι τιμῆς; ἡ παρὰ τίνος κυριωτέρου καὶ μείζονος ἡ παρὰ τοῦ Ροδίων δῆμου καὶ τῆς ὑμετέρας πόλεως; καὶ γὰρ τοῦτο οὐ μικρόν ἔστι, τὸ μὴ Καλυμνίους εἶναι τοὺς δεδωκότας^η τοὺς κακο- 25 βούλους τούτους Καυνίους. ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν, ὅσῳ τις ἀν ιρείττω καὶ πιστότερον δεικνύῃ, παρ' οὗ τυγχάνει τι κτησάμενος, τοσούτῳ ιρατεῖ καὶ οὐδεὶς ἀν ἀμφισβητήσειεν αὐτῷ. καίτοι πᾶσα πόλις, ἦν ἀν εἰπη τις, ἐνὸς ἀνδρὸς ἰδιώτου, καν δὲ σεμνότατος 30 ἦ, πιστοτέρα τῷ παντὶ καὶ ιρείττων, καὶ τὰ κοινῇ γιγνόμενα τῶν κατ' ἰδίαν προτομένων ἰσχυρότερα.

σκοπεῖτε δὲ ὅτι πάντες ἥγοῦνται κυριώτερα ταῦτα
 ἔχειν, ὅσα ἂν δημοσίᾳ συμβάλωσι διὰ τῶν τῆς πόλεως
 γραμμάτων· καὶ οὐκ ἐν λυθῆναι τῶν οὕτω διφυη-
 μένων οὐδέν, οὕτ' εἰς τις ὠνήσαιτο παρά τους χωρίουν
 5 ἡ πλοῖον ἡ ἀνδράποδον, οὕτ' εἰς τῷ δανείσειεν, οὕτ'
 ἂν οἰκέτην ἀφῆ τις ἐλεύθερον οὕτ' ἂν δῷ τινα δωρε-
 ἀν. τί δήποτ' οὖν συμβέβηκε ταῦτ' εἶναι βεβαιό-
 τερα τῶν ἄλλων; ὅτι τὴν πόλιν μάρτυρα ἐποιήσατο
 τοῦ πράγματος ὁ τοῦτον τὸν τρόπον οἰκονομήσας τι
 10 τῶν ἑαυτοῦ. πρὸς τοῦ Διός, εἰδ' ὧν μὲν ἂν τις παρ'
 ἰδιώτου τύχῃ διὰ τῆς πόλεως, οὐκ ἔστιν ὅπως ἀφαι-
 ρεθήσεται τούτων· ἂ δέ τις εἴληφεν οὐ δημοσίᾳ μό-
 νον, ἀλλὰ καὶ τοῦ δήμου δεδωκότος, οὐκ ἔσται βέ-
 βαια; καὶ τὸ μὲν ὑπ' ἄλλων γενόμενον τοῦτον τὸν
 15 τρόπον οὐ λυθήσεται διὰ τὴν πόλιν· ἂ δ' ἡ πόλις
 αὐτὴ πεποίηκε, φαδίως οὕτως ἀνελεῖ; καὶ ταῦτα οὐχ
 ᾧς ἔδωκεν, διμοίως ἀφαιρουμένη κατὰ κοινόν, ἀλλ'
 ἐνὸς ἀνδρός, ἀν τύχῃ στρατηγῶν, ἔξουσίαν ἔχοντος
 τοῦτο ποιεῖν; καὶ μὴν καὶ γράμματά ἔστιν ἐν κοινῷ
 20 περὶ τούτων, ὑπὲρ ὧν ἔφην. τὰ γὰρ ψηφίσματα γέ-
 γραπται δήπουθεν τὰ τῶν τιμῶν καὶ δημοσίᾳ μένει
 τὸν ἅπαντα χρόνον. τὸ μὲν γὰρ ἀποδοῦναι χάριν οὕ-
 τως ἀκριβῶς γίγνεται παρ' ὑμῖν, τὸ δ' ἀφελέσθαι
 τοὺς εἰληφότας πάννυ φαδίως. εἶτα τὸ μὲν οὐχ οἰόν
 25 τε γενέσθαι δίχα ψηφίσματος, ἀπάντων ὑμῶν πει-
 σθέντων, τὸ δὲ ἔθει τινὶ συμβαίνει, κανέν τοι δόξῃ μό-
 νον; πλὴν ὃ γε ἔφην ὅτι δημοσίᾳ ταῦτα ἀναργέγρα-
 πται, καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασιν, ἀλλὰ καὶ ἐπ'
 αὐτῶν τῶν εἰκόνων, τό τε ὄνομα τοῦ τιμηθέντος καὶ
 30 τὸ δεδωκέναι τὸν δῆμον, καὶ τούτων πάλιν ἐν τῷ δη-
 μοσίῳ κειμένων. ὅτι τοίνυν οὐδέν ἔστι τὸ τῆς ἀπο-
 γραφῆς οὐδὲ τὸ ἐν κοινῷ κεῖσθαι πρὸς τὸ μὴ τῶν εἰ-

594R

327M

ληφότων εἶναι τοὺς ἀνδριάντας πάλαι μὲν ἵσως ὑπάρχει δῆλον· ἀλλ' ὥστε μηδ' ἐπιχειρῆσαι μηδένα ἀντείπεῖν, ἐκεῖνο ὑμῖν ἐρῶ. ἵστε που τοὺς Ἐφεσίους, ὅτι
 595 R πολλὰ χρήματα παρ' αὐτοῖς ἔστι, τὰ μὲν ἰδιωτῶν,
 ἀποκείμενα ἐν τῷ νεῷ τῆς Ἀρτέμιδος, οὐκ Ἐφεσίων 5
 μόνον, ἀλλὰ καὶ ξένων καὶ τῶν ὄπόθεν δήποτε ἀνθρώπων, τὰ δὲ καὶ δήμων καὶ βασιλέων, ἢ τιθέασι
 πάντες οἱ τιθέντες ἀσφαλείας χάριν, οὐδενὸς οὐδεπώποτε τολμήσαντος ἀδικῆσαι τὸν τόπον, καίτοι καὶ
 πολέμων ἥδη μυρίων γεγονότων καὶ πολλάκις ἀλού- 10
 σης τῆς πόλεως. οὐκοῦν ὅτι μὲν ἐν κοινῷ κεῖται τὰ χρήματα δῆλόν ἔστιν· ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ κατὰ τὰς
 ἀπογραφὰς ἔθος αὐτὰ τοῖς Ἐφεσίοις ἀπογράφεσθαι.
 τί οὖν; ἂρα γε καὶ λαμβάνουσιν ἐξ αὐτῶν, ὅταν ἡ
 χρεία τις, ἡ δανείζονται γοῦν, ὃ τάχα δόξει μηδὲν 15
 εἶναι δεινόν; ἀλλ' οἷμαι πρότερον ἄν περιέλοιεν τὸν
 κόσμον τῆς θεοῦ πρὸν τούτων ἄψασθαι. καίτοι τοὺς
 Ἐφεσίους οὐκ ἄν εἴποιτε εὐπορωτέρους αὐτῶν. τού-
 ναντίον γὰρ ὑμεῖς μὲν καὶ πρότερον ἦτε πλουσιώτα-
 τοι τῶν Ἑλλήνων καὶ νῦν ἔτι μᾶλλόν ἔστε· ἐκείνους 20
 δὲ πολλῶν ἔστιν ἰδεῖν καταδεέστερον πράττοντας. μὴ
 τοίνυν εἰ ἐκεῖνα μὲν ἔστιν ἀνελέσθαι τοῖς θεῖσι, τῆς
 596 R εἰκόνος δὲ οὐδεὶς οὕτως ἔστι τῆς ἑαυτοῦ κύριος, μὴ
 καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνόμοιον ἥγήσησθε· τὸ γὰρ μὴ πάντ'
 εὐθὺς τῆς πόλεως εἶναι τὰ ἐν κοινῷ κείμενα καὶ δη- 25
 μοσίας ἀπογραφῆς τυχόντα δεῖξαι βουλόμενος τύπῳ
 κατὰ τοῦτο ἔχρησάμην. τὸ μέντοι μηδένα πρὸς ἄλλο τι
 τὴν εἰκόνα ἔχειν ἢ τὸ ἔστάναι παρ' ὑμῖν, ὃ μόνῳ δι-
 αφέρουσιν οὗτοι τῶν ἐκεῖ τὰ χρήματα τιθέντων, ἔτι
 328 M μᾶλλον ὑπὲρ αὐτῶν ἔστιν. ἢ γὰρ μηδὲ τοῖς λαβοῦσιν 30
 ἔξεστιν ἀνελεῖν, ἥπου γε τοῖς δεδωκόσιν ἔξειναι προσ-
 ἥκει; καθόλου δὲ ἄλλως ἔγωγε φιλονεικεῖν ἔοικα

πρὸς τὸν εἰπόντα δὴ ὡς τῆς πόλεως πάντες εἰσὶν οἱ
 ἀνδριάντες. ἐπεὶ τοῦτό γε οὐδέν ἔστι σημεῖον ὡς οὐκ
 ἔστιν ἄτοπον τὸ γιγνόμενον. τὰ γοῦν ἐν τοῖς ἑροῖς
 ἀναθήματα, ἢ κατακενάσσα τὸ πόλις ἐκ τῶν ἰδίων
 5 ἀνατέθεικεν, οὐκ ἀν οὐδεὶς ἀμφισβητήσειν ὡς οὐ δη-
 μόσια ἔστιν. ἀρ' οὖν οὐχὶ δεινόν, εἰ καταχρησόμεθα
 τούτοις πρὸς ἄλλο τι; νὴ Δία, ταῦτα γάρ ἔστιν ἀνα-
 θήματα. αἱ δὲ εἰκόνες τιμαί· κάκεῖνα δέδοται τοῖς
 θεοῖς, ταῦτα δὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, οἵπερ εἰσὶν
 10 ἔγγιστα αὐτῶν. καίτοι καὶ θεοφιλεῖς ἀπαντες οἱ χρη-
 στοὶ λέγονται καὶ εἰσίν. εἴτα ἡμᾶς μὲν οὐχ ὁ τῶν κτη-
 μάτων τι τῶν ἡμετέρων ἀφαιρούμενος, ἀλλὰ καὶ τοὺς
 φίλους βλάπτῃ τι τοὺς ἡμετέρους ἀδικεῖ τῷ παντὶ^{597 R}
 πλέον· τοὺς δέ γε θεοὺς φήσομεν, ὡς ἔοικε, τῶν φί-
 15 λων μᾶλλον ὀλιγωρεῖν ἢ τῶν κτημάτων; ἀλλὰ πάντα
 μὲν προσήκει βεβαίως ἔχειν τοὺς κτηματένους, καὶ
 ταῦτα ἐν δημοκρατίᾳ καὶ παρ' ὑμῖν, οἱ μέγιστον
 φρονεῖτε ἐπὶ τῷ νομίμῳ καὶ δικαίῳ διοικεῖν τὰ παρ'
 ἔαυτοῖς, μάλιστα δὲ οἷμα τὰς τιμὰς καὶ τὰς χάριτας.
 20 οὐ μόνον, ἐπειδὴ τὰ μὲν ἄλλα καὶ φαῦλος ὡν τις ἂν
 ἔχοι, χρήματα, οἰκίας, ἀνδράποδα, χώρας, ταῦτα δὲ
 μόνοις ὑπάρχει τοῖς ἐπιεικέσιν· ἀλλὰ καὶ δι' ἔκεινο,
 ὅτι ταῦτα μὲν ἔστι κεκτῆσθαι καὶ δι' ἐτέρου τρόπου,
 κληρονομήσαντα ἢ πριάμενον· τῶν δὲ τοιούτων διὰ
 25 μόνης ἀρετῆς ἔστιν ἡ κτῆσις. καὶ μὴν ὡν γέ τις τὴν
 τιμὴν κατέβαλε τοῖς κυρίοις, οὐδὲ ἀμφισβητεῖ δῆπον-
 θεν οὐδεὶς ὡς οὐ δίκαιον ἔστιν ἔαν ἔχειν αὐτόν, το-
 σούτῳ μᾶλλον ὅσωπερ ἀν πλείονα ἢ δεδωκός. οὐκ-
 οῦν ἀπαντες οὗτοι δεδώκασι τιμὴν ἔκαστος τῆς εἰκό-
 30 νος τῆς ἔαυτοῦ, καὶ ταύτην οὐδὲ μετρίαν, οἱ μὲν
 στρατηγίας λαμπρὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως, οἱ δὲ πρεσβεί-
 ας, οἱ δὲ καὶ τρόπαια ἀπὸ τῶν πολεμίων, οἱ δέ τινες

καὶ χρήματα ἶσως, οὐ μὰ Δία χιλίας δραχμὰς οὐδὲ
 πεντακοσίας, ὅσων ἔστιν εἰκόνας ἀναστῆσαι. τί οὖν;
 329 μούχῳ νενόμισται παρά γε τοῖς μὴ παντάπασιν ἀδίκοις
 τὸν ἀποστερούμενόν τινος κτήματος ὁ γοῦν κατατέθει-
 595 R κε κομίζεσθαι παρὰ τῶν εἰληφότων; ἀρ' οὖν ἐθέλοιτ' 5
 ἄν ἀποδοῦναι τὰς χάριτας, ἀνθ' ὃν ἐψηφίσασθε ἐκεί-
 νοις τοὺς ἀνδριάντας; λυσιτελεῖ γοῦν ὑμῖν ἐκτίνου-
 σιν, ἐπειδὴ τὸ λυσιτελές οἴονται δεῖν τινες δρᾶν ἐξ
 ἄπαντος. ἐὰν οὖν ἡ πόλεμον ἡ τις κατωρθωκάς, ὃν
 εἰ μὴ συνέβη κατορθῶσαι τοῖς τότε, ἡμεῖς οἱ νῦν οὐκ 10
 ἄν εἶχομεν τὴν πόλιν, ἡ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῖν κεκο-
 μισμένος ἡ τῶν οἰκιστῶν ὑπάρχῃ τις· οὐ γὰρ ἔχομεν
 σαφῶς εἰπεῖν τίνες εἰσὶν οἵσις συμβέβηκεν ἡ συμβήσε-
 ται, τοῦ πράγματος εἰκῇ γιγνομένου καὶ μόνον ἐθει-
 τινί· μὴ δυσχερὲς εἰπεῖν ἡ τὸ μετὰ ταῦτα ὅτι καὶ 15
 τῆς πόλεως αὐτῆς ἀποστῆναι δεήσει βουλομένους γε
 τὰ δίκαια ποιεῖν. εἰ δὲ δὴ τις εἴη τι τοιοῦτον δεδω-
 κὼς ὁ μηδὲ βουληθέντας ἀποδοῦναι δυνατόν· μυρίοι
 δ' εἰσὶν οἱ τὰς ψυχὰς προειμένοι ἑαυτῶν ὑπὲρ τῆς 20
 πόλεως καὶ τοῦ ξῆν ἐωνημένοι τὴν εἰκόνα καὶ τὴν
 ἐπιγραφήν, καθάπερ εἶπον καὶ πρότερον· ἀρ' οὐ δει-
 νὰ πάσχοντιν; οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκεῖνο ἔστιν εἰπεῖν, ὅτι
 οὐχὶ ἡμεῖς ἐσμεν οἱ ταῦτ' εἰληφότες. πρῶτον μὲν γὰρ
 ἄπαντα ὀφείλουσι τὰ τῶν προγόνων οὐχ ἡττον αὐτῶν
 ἐκείνων εἰς οὓς ἄν ποτε καθήκῃ τὸ γένος. οὐ γὰρ 25
 599 R ἀφίστασθαί γε φίγετε τῆς διαδοχῆς εἰς ἄπανθ' ὅσα
 ἐξ ὃν τότε ἐκείνους τινὲς εὐηργετήκασι καὶ προυθυ-
 μοῦντο πάσχοντες ἡ δρῶντες ὑπὲρ αὐτῶν συνήχθη
 χρήσιμα καὶ μεγάλα ὑμῖν ἔτι νῦν· ἡ δόξα τῆς πό-
 λεως, τὸ μέγεθος, τὸ χωρὶς μιᾶς αὐτὴν πασῶν τῶν 30
 ἄλλων ὑπερέχειν. εἰ τοίνυν, ὅτι μὴ παρ' ὑμῶν εἰλή-
 φασι, διὰ τοῦτο ἔλαττον ἀδικεῖν οἰεσθε, ἡ εἰ τι τῶν

ἄλλων ὑπαρχόντων τινὸς ἀφαιρεῖσθε, τῶν ἄγαν τι
 φανερῶν ἀγνοεῖτε· πρῶτον μὲν ὅτι πάντες οἱ τινα
 ἀποστεροῦντες διοῦν κάκεῖνον ἀδικοῦσιν οὐχ ἡττον,
 παρ' οὖν ποτ' ἂν τοῦτο εἰληφάσ τύχῃ· οἶον οἱ τῶν
⁵ δημοσίων τι καταλύοντες οἰκοδομημάτων, ὃ τις τῶν
 καθ' ἔνα ἐποίησε χαριζόμενος ὑμῖν, μᾶλλον ἂν δόξειαν^{330M}
 τὸν ποιήσαντα ἀδικεῖν ἢ τὴν πόλιν. οὐκοῦν δὲ αὐτὸς^{600R}
 λόγος καὶν πόλις ἢ τι τῶν ἰδιωτῶν τινι δεδωκυῖα πρὸς
 τὸν ἀφαιρούμενον τοῦτον. τοιγαροῦν ὑμεῖς πρὸς ἔκει-
¹⁰ νοις, ὃν τὰς εἰκόνας ἀνεστήσατε, καὶ τὴν πόλιν οἶμαι
 τὴν δεδωκυῖαν ἀδικεῖτε, τούτ' ἔστιν ἔαυτούς. ἀλλ' ὁ
 μὲν εἰς ἄλλον ἀμαρτῶν ὥστε ἔαυτὸν ὡφελῆσαι κακίᾳ
 μόνον ἔστιν ἔνοχος τοῖς πολλοῖς· ὃ δέ ἔαυτὸν ἀδικῶν
 ἐν οἷς ἔτερον τῆς μὲν πονηρίας ὑπερβολὴν τινα ἔδειξεν,
¹⁵ ἐκ περιπτοῦ δὲ ἀνόητος δοκεῖ. πρὸς τούτῳ δέ ἂν ἵδοι
 τις καὶ ἔτερον. ὁ μὲν ἀφαιρούμενος ἀπλῶς ὃ τις ἔχει
 δικαίως ὅτῳ δήποτε τρόπῳ κτησάμενος κατ' αὐτὸ τὸ
 πρᾶγμα ἀμαρτάνει, φύσει τι ποιῶν ἄτοπον· ὃ δὲ τῶν
 ὑφ' ἔαυτοῦ δεδομένων ἐν μέρει τιμῆς καὶ χάριτός τινα
²⁰ ἀποστερῶν οὐ μόνον τὸ κοινὸν τοῦτο παραβαίνει, καθ'
 ὃ προσήκει μηδένα βλάπτειν, ἀλλὰ καὶ χρηστὸν ἄνδρα
 ἀδικεῖ, καὶ τοῦτον ὃν ἡκιστα αὐτῷ προσῆκεν. οὐδαμῇ
 γὰρ ἵδεῖν ἔστι τοῖς φαύλοις τὰς τιμὰς διδομένας οὐδὲ
 ὑφ' ὃν μηδὲν εὗ πεπόνθασιν. ὅσῳ δὴ χεῖρον τὸ τοὺς
²⁵ ἀγαθοὺς ἀφαιρεῖσθαι τιμὰς ἢ τὸ τοὺς ἄλλους καὶ τὸ
 τοὺς εὐεργέτας βλάπτειν τοῦ τὸν τυχόντα ἀδικεῖν οὐ-
 δένα λανθάνει. καὶ τοίνυν καὶ τοὺς Ἐφεσίους, εἴ τις
 ἀφέλοι τὸ πρὸς τὴν θεόν, κατ' αὐτὸ τοῦτο φαίη τις^{601R}
 ἂν ἀμαρτάνειν λαβόντας ἀπ' ἔκείνων τῶν χρημάτων·
³⁰ τοὺς δὲ οὕτω προσφερομένους ταῖς εἰκόσιν οὐ μόνον
 διὰ τὰ νῦν εἰρημένα δήπουθεν, ὅτι μηδὲν προσήκου-
 τας ἀνθρώπους ἔμελλον ἀδικεῖν, ὃν τοὺς πολλοὺς

οὐδὲ ἔγνωσαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ πράγματος
αἰτίαν. τοῖς μὲν γὰρ παρακαταθήκην τινὰ μὴ φυλά-
ξασιν οὐδεὶς ἂν οὐδὲν ἔτι τῶν ἑαυτοῦ πιστεύσειε·
τοὺς δὲ ὑβρίζοντας εἰς τοὺς εὔεργέτας οὐδεὶς ιδινεῖ
χάριτος ἀξίους. ὥσθ' ὁ κίνδυνος ὑμῖν μὲν ἐν τῷ 5
μηκέτ' εὖ πάσχειν ὑπὸ μηδενός, ἐκείνοις δὲ ἐν τῷ
μηκέτι φυλάττειν τὰ ἀλλότρια. βούλομαι τοίνυν ὑμέ-
τερούν τι ἔργον εἰπεῖν οὐ πάλαι μὲν γεγονός, εὔδοκι-
331 μμοῦν δὲ παρὰ πᾶσιν οὐχ ἡττον τῶν πάνυ παλαιῶν,
ἴν' εἰδῆτε παραθέντες, εἰ καθόλου τοὺς τοιούτους 10
ἄξιόν ἔστι τοιοῦτόν τι ποιεῖν. μετὰ γὰρ τὸν συνεχῆ
καὶ μακρὸν ἐκεῖνον Ῥωμαίων πόλεμον, ὃν πρὸς ἀλλή-
λους ἐπολέμησαν, ὅτε ὑμῖν ἀτυχῆσαι συνέβη διὰ τὴν
πρὸς τὸν δῆμον εὕνοιάν, ἐπειδὴ πέρας εἶχε τὰ δεινὰ
καὶ πάντες φόντο σεσῶσθαι, καθάπερ ἐν ταῖς μεγά- 15
602 λαις νόσοις πολλάκις δεινοῦ τινος ἐδέησε βοηθήμα-
τος, καὶ τότε ἔδυξε τὰ πράγματα ξητεῖν τοιαύτην
ἐπανόρθωσιν. ὅθεν πᾶσιν ἐδόθη τοῖς ἔξωθεν χρεῶν
ἄφεσις. ἀσμένως δὲ αὐτῶν προσεμένων καὶ τὸ πρᾶ-
γμα δωρεὰν ἡγησαμένων, μόνοι τῶν ἄλλων ὑμεῖς οὐκ 20
ἐδέξασθε, καίτοι τῆς ἀλώσεως ὑμῖν, ὅπερ ἔφην, ἄρτι
γεγενημένης καὶ τῶν πολεμίων ἐν τῇ πόλει τὰς οἰ-
κίας μόνον εἰσακότων· ἀλλ' ὅμως δεινὸν ὑμῖν ἔδοξε
τὸ ἐν ὁποίῳ δήποτε καιρῷ παραβῆναι τι τῶν δικαίων
καὶ διὰ τὰς συμφορὰς τὰς καταλαβούσας ἔτι καὶ τὴν 25
πίστιν ἀνελεῖν τὴν παρ' αὐτοῖς· καὶ τἄλλα πάντα
Ῥωμαίοις παραχωροῦντες οὐκ ἡξιώσατε καθ' ἐν τούτῳ
παραχωρῆσαι, τὸ μηδὲν αἰσχρὸν αἰρεῖσθαι κέρδους
ἔνεκα. ὡν γὰρ οἶμαι τὴν ἐκείνων πόλιν ἐωρᾶτε μὴ
δεηθεῖσαν δι' ἀρετὴν ἄμα καὶ εὐτυχίαν, τούτου τὴν 30
ὑμετέραν ἀπεφήνατε μὴ δεομένην διὰ μόνην τὴν
ἀρετὴν. οὐ τοίνυν φήσετε ἔλαττον, ὡς ἄνδρες Ῥόδιοι,

τὴν χάριν ὁφείλεσθαι τοῖς εὐ πεποιηκόσιν ἡ τοῖς συμβαλοῦσι τὸ χρέος. εἰτα τὸ μὲν μὴ ἐκόντας ἐκτίνειν τὰ ὁφειλόμενα δεινὸν ὑμῖν ἔδοξε, τὸ δὲ ἀποδόντας^{603 R} ἀφαιρεῖσθαι μέτριον. οὐ γὰρ δὴ τὸ μετὰ πάντων
 5 ἀσχημονεῖν τοῦ μόνους αἴσχιον ὑπειλήφατε. καίτοι τοσαύτης μεταβολῆς καθ' ὃν εἰρηκα καιρὸν γενομένης καὶ περὶ πάντα συγχύσεως, τά γε δοθέντα ὑπῆρχε βεβαίως ἔχειν τοῖς προειληφόσι, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμησεν εἰσπράττειν τοὺς ἥδη τι κεκομισμένους. ὑμεῖς δὲ
 10 νῦν οὐδὲ ἂ ἔφθητε διαλῦσαι τοῖς εὐεργέταις ἔᾶτε, ἀλλ' οἱ μηδὲ τῶν αὐτῶν μηδὲν ὑπομείναντες τότε τοῖς ἄλλοις, καὶ ταῦτα ἐπταικότες, νῦν εὐτυχοῦντες^{332 M} πράττετε ὃ μηδὲ ἔκείνων τότε μηδὲ εἶσ. καίτοι τὸ μὲν τῶν χρεῶν γεγονὸς εὑροι τις ἀν καὶ ἐν ἄλλῳ^{604 R}
 15 χρόνῳ καὶ Σόλωνα λέγεται παρὰ Ἀθηναίοις ποτὲ ποιῆσαι. δίχα γὰρ τοῦ πολλάκις ἀναγκαίως αὐτὸ συμβαίνειν ἐκ τῆς ἀπορίας τῶν δεδανεισμένων ἔσθ' ὅτε οὐδὲ ἀδίκως γίγνεται διὰ τὸ μέγεθος τῶν τόκων, ὅταν τινὲς πολλάκις ὕσιν ἐν τούτοις τὰ ἀρχαῖα κεκομισμένοι. τὸ δὲ τὰς χάριτας τὰς ἀντὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἀποστερεῖσθαι τοὺς εἰληφότας οὕτε ἀφορμὴν οὐδεμίαν δύναται παρασχεῖν εὔλογον οὕτε εἰσηγήσατο οὐδεὶς πώποτε, ἀλλὰ μόνου τούτου σχεδὸν ἀπάντων οὐδέποτε καιρὸς γέγονε. καὶ μὴν δύο ταῦτα ὁμοίως
 20 τῆς μεγίστης φυλακῆς ἐν τοῖς νόμοις ἡξίωται καὶ ἀράς καὶ ἐπιτιμίων τῶν ἐσχάτων, ἐάν τις εἰσάγῃ χρεῶν ἀποκοπὰς ἡ ὡς τὴν γῆν ἀναδάσασθαι προσήκει. τούτων τοίνυν τὸ μὲν παρὸν ὑμῖν οὐ γέγονε· τὸ δὲ λοιπόν,
 ὃ μηδ' ὄλως ἵσμεν εἴ ποτε συνέβη, σκέψασθε παρα-
 25 θέντες τῷ νῦν ἔξεταξομένῳ πράγματι. τῆς μέν γε χώρας ἄνωθεν διαιρουμένης τοῦτο ἀν εἴη δεινότατον, τὸ ἔξ ἵσου γίγνεσθαι τὸν ἔχοντα πρότερον τῷ μὴ

605 R: **κεκτημένω· τῆς δὲ εἰκόνος ἐτέρῳ δοθείσης οὐδαμῶς**
ἴσος ἔστιν ὁ ἀφαιρεθεὶς τῷ λαβόντι. ὁ μὲν γὰρ τέ-
τευχεν, εἶπερ ἄρα, τῆς τιμῆς, τῷ δὲ οὐδὲν περίεστι.
φέρε τοίνυν, εἰ τις ἔροιτο τὸν στρατηγὸν ὑμῶν ἐφε-
στῶτα καὶ κελεύοντα ἐκχαράττειν τὴν ἐπιγραφήν, 5
ἔτερον δ' ἐγγράφειν, τί ἔστι τὸ γιγνόμενον; ἢ νὴ
Δία πέφηνέ τι δεινὸν εἰργασμένος τὴν πόλιν τοσού-
τοις ἔτεσιν ὕστερον οὗτος ἀνήρ; πρὸς τοῦ Διὸς οὐκ
ἄν ὑμῖν δοκεῖ διατραπῆναι, καὶ ταῦτα ἐὰν ἦ μέτριος;
ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι καὶ τὸν τεχνίτην ἐρυθριάσειν. εἰ 10
δὲ δὴ παῖδες ἢ συγγενεῖς τινες παρατύχοιεν τάνδρὸς
ἐκείνου, πόσα οἰεσθε ἀφήσειν αὐτὸν δάκρυα, ἐπει-
δὰν ἄρξηται τις ἀφανίζειν τὸ ὄνομα; οὐμενοῦν· ἀλλὰ
ἐντήσονται πάντες εἰς ὑμᾶς παριόντες, εἰς τὸν
δῆμον βοῶντες. ἂρ' οὖν, οὐδὲ ἄν τοιοῦτον συμβῆ, 15
κωλύσετε οὐδὲ ἐπιστραφήσεσθε; ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἄν
τοιοῦτον περὶ ὑμῶν ὑπολάβοιμι, μᾶλλον δὲ καὶ νῦν
333 M: φημι λανθάνειν αὐτὸν γιγνόμενον, ἀλλ' οὐκ ἔάσετε
606 R: γνόντες· οὐκοῦν νῦν γε ἐπίστασθε δήπουθεν
τὸ πρᾶγμα ὅλον, ὥστε καθάπαξ κωλύσαι προσήκει. 20
νὴ Δία, ἀλλ' οὐχ ὅμοιόν ἔστι, πολλῶν ὄντων οἵς μη-
δεὶς προσήκει καὶ τοῦ πράγματος συμβαίνοντος ἐπ'
οὐδενὶ τῶν γνωρίμων. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν οὐκ εἰ τινες
ἀγνοοῦσι προσήκοντας ἑαυτοῖς ἐνίους τούτων, ὅπερ
εἰκός, διὰ τοῦτο ἔλαττον ἀδικοῦνται τῶν προγόνων 25
ἀτιμαζομένων, ἀφίημι· χαλεπώτερον δὲ ἄλλως εἶναι
μοι δοκεῖ τὸ γιγνόμενον εἰς ἐκείνους, οἵς μηδὲ ἔστιν
οἰκεῖος μηδὲ εἰς ἔτι. καὶ γὰρ τῶν ζώντων δοκεῖ δει-
νότερον εἶναι τούτους ἀδικεῖν οἵς μηδὲ εἰς ἔστιν ὁ
βοηθῶν ἔτι. ἐπεὶ κατά γε τοῦτο λεγέτωσαν μηδὲν 30
εἶναι χαλεπὸν μηδὲ τὸ τοὺς ὄρφανοὺς βλάπτειν τοὺς
παντάπασιν ἐρήμους, οὓς μήτε ἑαυτοῖς ἀμύνειν δύναν-

ται μήτε ἄλλον ἔχουσι τὸν κηδόμενον. ἀλλὰ ὑμεῖς τούναντίον καὶ μᾶλλον ἐπὶ τούτοις ἀγανακτεῖτε καὶ δημοσίᾳ καθίστασθε ἐπιτρόπους, ὅπως μηδὲν ἀδικῶνται. καθόλου δὲ πάντων ὃν μέλλουσιν ἔρειν λόγων 5 οὐδενὸς ἔχοντος ἐπιεικὲς οὐδέν, ὁ τοιοῦτος ἐστιν ἀτο-^{607 R} πώτατος, ὡς ἂρα οὐδενὸς ἄπτονται τῶν γυναικίμων ἀνδριάντων οὐδὲ οὓς ἐπίσταται τις ὃν εἰσιν, ἀλλὰ ἀσήμοις τισὶ καὶ σφόδρᾳ παλαιοῖς καταχρῶνται. κα-
θάπερ εἴ τις λέγοι μηδένα τῶν ἐπιφανῶν ἀδικεῖν 10 πολιτῶν, ἀλλὰ τὸν δημοτικὸν καὶ οὓς μηδεὶς οἶδε. καίτοι μὰ τὸν Δία οὐχ ὅμοιον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ξῶσι καὶ δι' εὐγένειαν καὶ δι' ἀρετὴν ἄλλος ἄλλον φανε-
ρώτερός ἐστι, καὶ διὰ πλοῦτον τοῦτο συμβαίνει καὶ δι' ἐτέρας προφάσεις ἀξιολόγους· ἐπὶ δὲ τῶν εἰκό-
15 νων μὴ τούναντίον λέγοι τις ἂν ὃς εἰσιν αὗται βελ-
τιόνων ἀνδρῶν. οὐ γὰρ δι' ἀγένειαν ή̄ κακίαν τινὰ οὐκ ἐπιστάμεθα αὐτούς, οἵ γε τῶν αὐτῶν τοῖς λαμ-
προτάτοις τετεύχασιν, ἀλλὰ διὰ μῆκος χρόνου τοῦτο γέγονεν. ὅσῳ τοίνυν τὸν πρότερον ἀεὶ τῶν ἐπι-
20 γιγνομένων πάντες ἥγοῦνται φύσει κρείττονς, καὶ τὸ πάλαι τυχεῖν τινας τούτου σπανιώτερον ὑπῆρχε,
τοσούτῳ περὶ ἀμείνους ἀνδρας καὶ μειζόνων ἀγαθῶν^{334 M}
αἰτίους ὁμολογοῦσιν ἀμαρτάνειν. ὅτι δ' ἀληθῆ ταῦτα
ἀμφότερα δῆλον. τοὺς τε γὰρ σφόδρᾳ ἀρχαίους ἡμι-
25 θέους ὅντας ἐπιστάμεθα καὶ τὸν μετ' αὐτοὺς οὐ πολὺ ἐκείνων χείρονας· ἔπειτα τὸν ἐφεξῆς ἐλάττο-
νας ἀεὶ κατὰ τὸν χρόνον, καὶ τέλος τὸν νῦν ὅποίους
ἡμᾶς αὐτοὺς οἰδαμεν. καὶ πρότερον μὲν οὐδὲ τοῖς
ἀποθνήσκουσι πᾶσιν ὑπὲρ τῆς πόλεως ἦν ἐστάναι
30 χαλκοῖς, ἀλλ' εἰ μή τις ὑπερφυῖ καὶ θαυμαστὰ πρά-^{608 R}
ξειε· νῦν δὲ τὸν καταπλέοντας τιμῶμεν, ὥστ', εἴπερ
ἄρα, τὸν ὕστερον μᾶλλον καὶ τὸν ἔγγιστα νῦν ἀνα-

κειμένους μεταποιητέον. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἀγνοεῖτε δήπου θεν ὅτι πάντες οἱ νοῦν ἔχοντες τοὺς παλαιοὺς τῶν φίλων μᾶλλον ἀγαπῶσι καὶ περὶ πλείονος ποιοῦνται τῶν δι' ὀλίγου γεγονότων, καὶ τούς γε πατρικοὺς τῷ παντὶ πλέον ἢ τοὺς ὑφ' αὐτῶν ἐγνωσμένους. 5 οἱ μὲν γὰρ τὰ πρὸς τούτους παραβάνοντες μόνους αὐτοὺς ἀδικοῦσιν· οἱ δὲ τῶν πρὸς ἐκείνους τι λύοντες καὶ τῶν κτηταμένων αὐτοὺς ὀλιγωδοῦσι. καθόλου δέ, ὥσπερ ὅταν τῶν ξώντων τις ἔξετάξηται παρ' ὑμῖν, ὃν αὐτοὶ μὴ σφόδρα οἰδατε ἢ παντάπασιν ἀγνοεῖτε, τοῖς 10 ἐπισταμένοις αὐτοὺς προσέχετε καὶ τίθεσθε τὴν ψῆφον κατὰ τοὺς μάρτυρας, ἄλλωστε ἀνώσιν οὗτοι μὴ πονηροί, ταύτῳ νῦν ποιήσατε· ἐπεὶ καὶ περὶ ἀνδρῶν ὁ 609 R λόγος ἐστίν, οὓς φασι μηδένα εἰδέναι τῶν ξώντων· παρὰ τῶν ἐγνωκότων αὐτοὺς μάθετε. οἱ τοίνυν τότε 15 ὄντες καὶ σαφέστατα ἐκείνους εἰδότες εὐεργέτας ἡγοῦντο τῆς πόλεως καὶ τῶν μεγίστων ἡξίουν. οἷς οὐ δεμιτὸν ὑμᾶς ἀπιστεῖν, ὑμετέροις γε οὖσι προγόνοις, οὐδὲ φῆσαι πονηρούς. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοιοῦτον οὐδὲν ἔστιν εἰπεῖν, ὡς κατὰ πολὺν χρόνον ἐσχήκασι τὰς τι- 20 μάς· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως δειξουσι πλείονα ἐκείνους χρόνον τιμωμένους ὑπὸ τῆς πόλεως ἢ τὴν πόλιν ὑπ' αὐτῶν εῦ πεπονθυῖαν. ὥσπερ οὖν ὁ χρέος πάλαι μὲν ὀφείλων, πάλαι δὲ ἀποδούς, οὐδὲν πλέον τι πεποίηκε τοῦ νῦν ἀποδιδόντος, ὅτε εἴληφεν, ὅμοίως οὐδὲν εἶ 25 335 M τις πάνυ πρὸ πολλοῦ τινα ἡμείφατο τότε εὗ παθών. ἄλλως τε εἰ μὲν ἀτέλειαν ἢ χρήματα ἢ γῆν ἢ τοιοῦτόν τι δεδωκότες ἀφῆρεῖσθε, μᾶλλον ἀνίσως ἡδικοῦντο οἱ μετὰ ταῦτα εἰληφότες· ὁ γὰρ χρόνον τινὰ κατασχὼν τὰ τοιαῦτα ὠφέληται τι καὶ προείληφεν· ἐπὶ δὲ τῆς 30 τιμῆς οὐδέν ἔστι τοιοῦτον. οἱ μὲν γάρ εἰσιν εὐπορῶτεροι καὶ τὸν ἄλλον χρόνον· ἂ γὰρ ἐκτήσαντο ἀπὸ

τούτων ἔχουσι· τοῖς δὲ τούναντίον ἀτιμοτέροις ὑπάρχει γεγονέναι. ὅπου μὲν γὰρ ἐλάττων ἡ ζημία τοῖς πολὺν χρόνον καρπωσαμένοις, ὅπου δὲ ἡ ἀτιμία μείζων τοῖς σφόδρα παλαιᾶς τιμῆς ἀφαιρουμένοις. ὅτι 5 τοίνυν οὐδὲ ἀσεβείας ἀπήλλακται τὸ γιγνόμενον, μάλιστα ὃν οὗτοί φασι τρόπον, καὶν ὑπερβολῆς ἐνεκα^{610R} δόξω τισὶ λέγειν, οὐχ, ὡς πρότερον εἶπον, ὅτι πάντα ἀπλῶς ἀσεβήματά ἔστι τὰ περὶ τοὺς τεθνεῶτας γιγνόμενα, ἀλλὰ ὅτι πάντες ἥρωας νομίζουσι τοὺς σφό-
10 δρα παλαιοὺς ἄνδρας, καὶ ἐὰν μηδὲν ἔξαιρετον ἔχωσι, δι' αὐτὸν οἷμαι τὸν χρόνον. τοὺς δὲ δὴ σεμνοὺς οὕτω καὶ τῶν μεγίστων ἥξιωμένους, ὃν ἔνιοι καὶ τὰς τελετὰς ἐσχήκασιν ἥρωών, τοὺς τοσαῦτα ἔτη κειμένους, ὥστε καὶ τὴν μνήμην ἐπιλελοιπέναι, πῶς ἔνι τῆς αὐτῆς τυγχάνειν προσηγορίας ἡς οἱ τεθνηκότες ἐφ' ἡμῶν ἡ μικρὸν ἔμπροσθεν, ἄλλως δὲ μηδενὸς ἔξιοι φανέντες; καὶ μὴν τά γε εἰς τοὺς ἥρωας ἀσεβήματα οὐδ' ἂν ἀμφισβήτησειν οὐδεὶς ὡς οὐχὶ τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν ἣν τὰ περὶ τοὺς θεούς. τί οὖν; οὐκ ἀδί-
20 κημά ἔστι τὸ τὴν μνήμην ἀναιρεῖν; τὸ τὴν τιμὴν ἀφαιρεῖσθαι; τὸ ἐκκόπτειν τὸ ὄνομα; δεινόν γε καὶ σχέτλιον, ὃ Ζεῦ. ἀλλ' ἐὰν μὲν στέφανόν τις ἀφέλῃ τὸν μίαν ἵσως ἡ δευτέραν μενοῦντα ἡμέραν, ἡ ηλιδά τινα τῷ χαλκῷ προσβάλῃ, τοῦτον ἥγήσεσθε ἀσεβεῖν.
25 τὸν δὲ ὅλως ἀφανίζοντα καὶ μετατιθέντα καὶ καταλύοντα τὴν δόξαν οὐδὲν ποιεῖν ἄτοπον; ἀλλ' ἐὰν μὲν δοράτιον ἔξελῃ τις ἐκ τῆς χειρὸς ἡ ιράνους ἀπορρήξῃ τὸν λόφον ἡ τὴν ἀσπίδα τοῦ βραχίονος ἡ χαλινὸν ἓπ-^{336M} που, τῷ δημοσίῳ τοῦτον εὐθὺς παραδώσετε, καὶ τὴν αὐτὴν ὑπομενεῖ τιμωρίαν τοῖς ἴεροσύλοις, ὥσπερ ἀμέλει καὶ πολλοὶ τεθνήκασι διὰ τοιαύτας αἰτίας, καὶ πλέον οὐδὲν λέγουσιν αὐτοῖς ὅτι τῶν ἀνωνύμων τινὰ

καὶ σφόδρα παλαιῶν ἐλωβήσαντο εἰκόνων· δημοσίᾳ
 δὲ ἡ πόλις τῷ παντὶ χείρων καὶ φαυλοτέρα φανεῖται
 περὶ τοὺς ἥρωας; καὶ τοίνυν ἐὰν εἴπῃ τις εἰσελθὼν
 ὅτι πεφώραται τις ξένος ἡ καὶ πολίτης ἡ χείρα ἡ δά-
 κτυλον ἀφαιρῶν ἀνδριάντος, βοήσεσθε καὶ παραχρῆ- 5
 μα ἐπιθεῖναι κελεύσετε ἐπὶ τὸν τροχόν. καίτοι χειρὸς
 μὲν ἀφαιρεθείσης ἡ δόρατος ἡ φιάλης, ἐὰν τύχῃ κρα-
 τῶν, ἡ τιμὴ μένει καὶ τὸ σύμβολον ἔχει τῆς ἀρετῆς ὁ
 τιμηθείς, ὁ δὲ χαλκὸς μόνος ἐλάττων γέγονε· τῆς δὲ
 ἐπιγραφῆς ἀναιρουμένης ἀνήρηται δήπουθεν ἡ μαρ- 10
 τυρία καὶ τὸ δοκεῖν ἄξιον ἐπαίνου γεγονέναι τὸν ἀν-
 δρωπον. βούλομαι τοίνυν, ὅπερ Ἀθήνησι μὲν οἶδα
 γιγνόμενον, οἷμαι δὲ κἀνταῦθα γίγνεσθαι κατὰ νό-
 μον πάνυ καλῶς ἔχοντα, εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐκεῖ γὰρ
 ὅταν δημοσίᾳ τινὰ δέῃ τῶν πολιτῶν ἀποθανεῖν ἐπ’ 15
 ἀδικήματι, πρότερον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ἔξαλείφεται.
 τίνος ἔνεκα; ἐνὸς μέν, ὅπως μηκέτι δοκῶν πολίτης
 εἶναι πάσχῃ τι τοιοῦτον, ἀλλ’ ὡς δυνατὸν ἀλλότριος
 γεγονώς· εἰτ’ οἷμαι καὶ τῆς τιμωρίας αὐτῆς τοῦτο
 μέρος οὐκ ἐλάχιστον δοκεῖ, τὸ μηδὲ τὴν προσηγορίαν 20
 ἔτι φαίνεσθαι τοῦ προελθόντος εἰς τοῦτο κακίας, ἀλλ’
 612R ἡφανίσθαι παντελῶς, καθάπερ οἷμαι τὸ μὴ θάπτε-
 σθαι τοὺς προδότας, ὅπως μηδὲν ἡ σημεῖον εἰς αὖθις
 ἀνδρὸς πονήσο. φέρε οὖν, ἐὰν εἴπῃ τις ἐπὶ τοῖς εὐ-
 εργέταις τοῦτο γίγνεσθαι παρ’ ὑμῖν, ὃ παρὰ πολλοῖς 25
 ἔθος ἔστιν ἐπὶ τοῖς κακούργοις, ἂρ’ οὐ σφόδρα ἀλγή-
 σετε; μὴ τοίνυν ἀχθεσθῆτε τῷ νῦν αὐτὸ δοκοῦντι εἰ-
 ορηκέναι· τοῦ γὰρ μηκέτι μηδ’ ἀεὶ λέγεσθαι γένοιτ’
 337M ἄν ὑμῖν αἴτιος. καὶ μὴν ἐάν τις ἐν μόνον ἐκχαράξῃ
 δῆμα ἀπὸ στήλης τινός, ἀποκτενεῖτε αὐτόν, οὐκέτι 30
 ἔξετάσαντες ὅτι ἦν ἡ περὶ τίνος; καὶ εἰ δή τις ἐλθὼν
 οὖ τὰ δημόσια ὑμῖν γράμματά ἔστι κερδαίαν νόμου

τινὸς ἡ ψηφίσματος μίαν μόνην συλλαβὴν ἔξαλείψει-
εν, οὗτως ἔξετε ὥσπερ ἀν εἰ τις ἀπὸ τοῦ ἄρματός τι
καθέλοι; οὐκοῦν ὁ τὴν ἐπιγραφὴν ἀναιρῶν εἰκόνος
τινὸς ἥττον τι ποιεῖ τοῦ τὴν στήλην ἀποχαράττοντος;
5 καὶ μὴν ὅλον γε ἔξαλείψει τὸ ψήφισμα, καθ' ὁ τὴν
τιμὴν ἔκεινος ἔλαβε, μᾶλλον δὲ ἄκυρον ποιεῖ γεγραμ-
μένον. ἀλλ' εἰ τις καταδικασθεὶς ὑπὲρ ὅτου δήποτε
καὶ ξημίαν τινὰ ὄφλων, λαθὼν ἡ διαπραξάμενος ἔξ- 613R
αλείψειεν ἑαυτόν, καταλύειν δόξει τὴν πολιτείαν·
10 ὥστε δεινότερον ὑμῖν δοκεῖ τὸ ξημίας τινὰ ἀπαλλάτ-
τειν αὐτὸν τοῦ τιμῆς ἀποστερεῖν ἄλλον. οὐ τοίνυν
οὐδὲ ἔκεινό .ἔστιν ἀφετέον, ἐπείπερ τοὺς λόγους ὡς
ἐπ' ἀσεβήματι ἐποιησάμην. ἐπίστασθε γὰρ σαφῶς ὅτι
ἄπασα μὲν ἡ πόλις ἔστιν ιερά, τῶν δὲ ἀνδριάντων
15 πολλοὺς ἀν εὑροιτε τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς ιεροῖς ἐστηκό-
των τοῦτο πεπονθότας. καὶ γὰρ ἀρχαιοτάτους συμ-
βέβηκε τούτους εἶναι καὶ τῶν στρατηγῶν ὃν ἀν ἔκα-
στος ἐθέλῃ θεραπεύειν, ὡς ὑμῶν τιμώντων, φιλοτι-
μεῖται τοῦτον ὡς κάλλιστα ἐστάναι. καὶ τί δεῖ λόγων;
20 οἷμαι γὰρ μηδένα ἀν ἀντειπεῖν ὅτι καὶ τῶν οὕτω κει-
μένων, εἰ μὴ καὶ καθάπερ ἐγὼ νῦν ἔλεγον οἱ πλεί-
ους εἰσὶ μετωνομασμένοι, τινὲς δ' οἷμαι καὶ σφόδρα
ἐγγὺς παρεστῶτες τοῖς θεοῖς. εἰδ' ὅποι μηδὲ τοὺς
κακὸν δράσαντας ἐάνπερ καταφύγωσιν ἐθος ἔστιν
25 ἀδικεῖν, τοὺς εὐεργέτας οὐ δεινὸν ἐὰν φαινόμεθα
ἀδικοῦντες; καὶ τὴν ἀσυλίαν, ἣν παρέχουσι τοῖς φαύ-
λοις οἱ τοιοῦτοι τόποι, μόνοις, ὡς ἔοικε, τοῖς ἀγαθοῖς
οὐ δυνήσονται παρέχειν; ἀλλ' ἐὰν μὲν θυμιατήριον
τις ἀλλάξῃ τῶν ἐνδον κειμένων ἡ φιάλην, ιερόσυλος
30 οὐχ ἥττον νομισθήσεται τῶν ὑφαιρουμένων· ἐὰν δ' 614R
εἰκόνα ἀλλάξῃ καὶ τιμὴν, οὐδὲν ἄτοπον ποιεῖ; καίτοι
καὶ τοὺς ἀνδριάντας οὐχ ἥττον ἀναθήματα εἴποι τις

ἀν εἶναι τῶν θεῶν τοὺς ἐν τοῖς λεροῖς· καὶ πολλοὺς
 οὕτως ιδεῖν ἔστιν οὕτως ἐπιγεγραμμένους, οἷον, ὁ δεῖνα
 ἑαυτὸν ἀνέθηκεν ἢ τὸν πατέρα ἢ τὸν υἱὸν ὅτῳ δήποτε
 τῶν θεῶν. ἐὰν οὖν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀναθημάτων
 ἀφελών τις τοῦ θέντος τὸ ὄνομα ἄλλον ἐπιγράψῃ, 5
 μόνον τοῦτον οὐκ ἀσεβεῖν φήσομεν; ὁ δέ τοι Ἀπόλ-
 λων οὐκ εἴλα δήπουθεν ἐκ τοῦ περιβόλου τοὺς νεοτ-
 τοὺς ἀναιρεῖσθαι τὸν Κυμαῖον, ἵκέτας ἑαυτοῦ λέγων.
 δι' ὃν τοίνυν πειράσονται τινες τὸ πρᾶγμα ἀποφαί-
 νειν ἐπιεικέστερον, τῷ παντὶ χειρὶ ἀποδεῖξουσιν. 10
 οἷον ὅταν λέγωσι τοῖς σφόδρᾳ ἀρχαίοις καταχρῆσθαι
 καὶ τινας εἶναι καὶ ἀνεπιγράφους. εἰ γὰρ δοίη τις
 615 Rαύτοῖς οὕτω τοῦτο ἔχειν, οὐκ ἀν εἴποιμι τὸ πρόχειρον
 ὡς ἄρα ἐγὼ νῦν ὑπὲρ τῶν ἐπιγεγραμμένων ποιοῦμαι
 τὸν λόγον, ἀλλ' οὐδὲ ἔκεινων φημὶ δεῖν ἀπτεσθαι. 15
 σκοπεῖτε γάρ, ἄνδρες Ῥόδιοι, τὴν αἰτίαν, δι' ἣν εἰ-
 κὸς τεθῆναι τινας οὕτως. οὐ γὰρ ἐκλαθέσθαι γε οὐδὲ
 ὀκνῆσθαι τὸν ιστάντα εἰκὸς οὐδὲ φείσασθαι τῆς εἰς
 τοῦτο δαπάνης· οὐ γὰρ ἦν οὐδεμία. λοιπὸν οὖν τῶν
 δύο θάτερον, ἢ τῷ σφόδρᾳ εἶναι τινας μεγάλους καὶ 20
 κατ' ἀλήθειαν ἥρωας οὐκ ὕστορος δεῖν ἐπιγράφειν, ὡς
 ἀν ἅπασι γνωρίμους ὄντας, ἥγούμενοι διὰ τὴν ὑπερ-
 βολὴν τῆς τότε οὕσης δόξης εἰς ἅπαντα καὶ τὸν αὐθις
 χρόνον παραμενεῖν τὸ ὄνομα· ἢ τινων ἡμιθέων ἢ καὶ
 θεῶν ὄντας ὕστερον ἀγνοηθῆναι διὰ τὸν χρόνον. 25
 τοὺς γὰρ θεοὺς ἐπιγράφειν οὐκ ἔστιν ἔθος· ὃς ἔγωγε
 οὐκ ἀπελπίζω καὶ τῶν ἄλλων τινὰς εἶναι τοιούτους.
 ἐν γοῦν Θήβαις Ἀλκαῖος ἀνάκειται τις, ὃν Ἡρακλέα
 φασὶν εἶναι, πρότερον οὕτω καλούμενον· καὶ παρ'
 Ἀθηναίοις Ἐλευσινίου μύστον παιδὸς εἰκὼνούκεχου- 30
 σια ἐπιγραφήν· κάκεῖνον εἶναι λέγοντες Ἡρακλέα.
 καὶ παρ' ἑτέροις οἵδια πολλοὺς τοὺς μὲν ἡμιθέων,

τοὺς δὲ ἡρώων ἀνδριάντας, οἶον Ἀχιλλέως, Σάρπηδόνος, Θησέως, διὰ τοῦτο ἀρχῆθεν οὐκ ἐπιγραφέντας· καὶ Μέμνονος ἐν Αλγύπτῳ κολοσσὸν εἶναι λέγουσιν. ἀλλ' ἐπ' ἐνίσων μὲν ἡ δόξα παρέμεινε καὶ 5 διεφύλαξε τὴν φήμην ὁ χρόνος· οὐ μὴν ἐπὶ πάντων^{616 R} συνηνέχθη δι' ᾧν δήποτ' οὖν αἰτίαν. οὐκοῦν καὶ^{339 M} παρ' ὑμῖν οὐκ ἀδύνατον εἶναι τινας τοιούτους. οἶον οὖν ἐστιν Ἡρακλέους ἢ Τληπολέμου φέρ' εἰπεῖν ἢ τῶν Ἡλίου παίδων τινὸς ἀνδριάντα διδόναι τῷ δεῖνι,
10 χρηστῷ μὲν ἀνδρὶ καὶ τιμῆς ἀξέιῷ· πάντες γὰρ ἔστωσαν, οὓς ἡ πόλις θεραπεύει, τοιοῦτοι, καὶ δεῖ γε εὔχεσθαι πάντας εἶναι χρηστούς, μάλιστα δὲ τοὺς ἥγονούμενους· ἀλλ' οὐκ ἐκείνοις ὅμοιοι· πόθεν; οὐδὲ ἂν αὐτοὶ φήσαιεν ὀλίγον αὐτῶν ἐλάττους ὑπάρχειν, ἀλλὰ
15 κανὸν φοβηθείην εἰπεῖν τι τοιοῦτον. ἀρ' ὑμῖν ἐκ τῶν εἰρημένων δοκεῖ μᾶλλον ἀπὸ τούτων ἀρχομένους, λέγω δὲ τῶν οὐκ ἔχοντων τὰς ἐπιγραφάς, τὸ πρᾶγμα ἐπὶ πάντας μεταφέρειν, ἢ σφόδρα εἶναι τῶν τοιούτων φειστέον; καίτοι τὸ τῆς ἀγνοίας καὶ τὸ τῆς ἀρχαιότη-^{617 R}
20 τος ὅμοιόν ἐστιν ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι μηδὲ τοὺς τυμβωρυχοῦντας τοὺς σφόδρα παλαιοὺς τάφους μηδὲν ἀμαρτάνειν, ὅτι μηδεὶς αὐτοῖς προσήκει μηδὲ ἵσμεν οἵτινές εἰσιν. ὁ μὲν οὖν τάφος οὐκ ἔστι σημεῖον ἀρετῆς, ἀλλ' εὐπορίας, οὐδὲ ἔχομεν εἰπεῖν τοὺς ἐν τοῖς
25 μνήμασι κειμένους ὡς ἥσαν ἀγαθοί, πλὴν εἰ μή γε δημοσίᾳ τις φαίνοιτο τεθαμμένος, ὅπερ οἷμαι τρόπον τινὰ τούτοις συμβέβηκεν. ἡ δὲ εἰκὼν δι' ἀνδραγαθίαν δίδοται καὶ διὰ τὸ δόξαι τινὰ πρότερον γενναῖον.
ὅτι γαρ οὐδεὶς ἐστάθη τούτων ἀλοὺς κλέπτων οὐδὲ
30 μοιχεύων οὐκ ἄδηλόν ἐστιν· οὐδέ γε ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλ' ὡς οἶόν τε ἐπὶ τοῖς μεγίστοις. ὅτι τοίνυν καὶ θείας τινὸς δυνάμεως καὶ προνοίας, ὡς ἂν εἴποι

τις, οἱ τοιοῦτοι μετέχουσιν ἐπ' ἀνδριάντος τι βούλομαι γεγονὸς εἶπεῖν. Θεαγένης ἦν Θάσιος ἀθλητής· οὗτος ἐδόκει φώμῃ διενεγκεῖν τοὺς καθ' αὐτόν, καὶ δὴ σὺν ἑτέροις πολλοῖς καὶ τὸν Ὀλυμπίασι τῷς εἰλήφει στέφανον. ὡς δ' ἐπαύσατο καὶ ἦκεν εἰς τὴν πα-
618 R τοῖδα, λοιπὸν τοῦ σώματος παρακμάσαντος ἦν ἀνὴρ οὐδενὸς χείρων περὶ τὰ κοινά, ἀλλ' ὡς οἶόν τε ἄριστος. ἐντεῦθεν, ὅπερ εἰκός, εἰς ἔχθραν τινὶ προηῆθε
340 μτῶν πολιτευομένων. ὁ δὲ ξῶντι μὲν ἐφθόνει μόνον, τελευτήσαντος δὲ πρᾶγμα πάντων ἀνοητότατον καὶ 10 ἀσεβέστατον ἐποίει· τὸν γὰρ ἀνδριάντα αὐτοῦ τὸν ἐστῶτα ἐν μέσῃ τῇ πόλει νύκτῳ ἐμαστίγου. τοιγαροῦν εἴτε ἀπὸ τύχης εἴτε δαιμονίου τινὸς νεμεσήσαντος αὐτῷ κινηθείσι ποτε ἐκ τῆς βάσεως ἡκολούθησεν ἄμα τῇ μάστιγι καὶ κτείνει τὸν ἄνδρα. νόμου δὲ ὅν-
τος καταποντίζειν κρίναντας, ἐάν τι τῶν ἀψύχων ἐμπεσὸν ἀποκτείνῃ τινά, οἱ τοῦ τεθνεῶτος προσήκοντες αἰδοῦσι δίκῃ τὸν ἀνδριάντα καὶ κατεπόντωσαν. λοιμοῦ δὲ συμβάντος, ὡς φασι, χαλεπωτάτου, καὶ τῶν Θασίων οὐδενὶ τρόπῳ λῆξαι δυναμένων τῆς νόσου, 20 καὶ τελευταῖον χρωμένων, τοὺς φυγάδας αὐτοῖς ἀνεῖπε κατάγειν ὁ θεός. ὡς δὲ πλέον οὐδὲν ἦν ἀπάντων ἐληλυθότων, χρωμένοις αὖθις λέγεται τὴν Πυθίαν οὕτως ἀνειπεῖν.

Θεαγένους δ' ἐλάθεσθε ἐνὶ ψαμάθοισι πεσόντος· 25
κεῖθ' ὑμῖν ὁ πρὶν μυριάθλος ἀνὴρ.

ὅς καὶ δῆλον ὅτι καὶ τὸ πρῶτον οὐχὶ τῶν φυγάδων ἔνεκα τοῦτο ἔχοήσθη καὶ τὸ συμβάν οὐ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν ἐγένετο. καὶ μηδεὶς ἐκεῖνο ὑπολάβη· τί οὖν;
619 R ἡμεῖς τοὺς ἀνδριάντας ἀφανίζομεν ἢ ὁιπτοῦμεν; 30
ἀλλ' ἀτιμάζετε ἐκείνους ὃν εἰσι καὶ ἀφαιρεῖσθε τοὺς ἔχοντας, ὅπερ καὶ τότε ἔδοξε τῷ θεῷ· ἐπεὶ τοῦ χαλ-

κοῦ οὐκ εἰκὸς ἦν φροντίσαι αὐτόν. μὴ τοίνυν τοῦ Θασίου μὲν ἡγεῖσθε ὑβρισθέντος οὗτως ἀγανακτῆσαι τὸ δαιμόνιον, τῶν δὲ παρ' ὑμῖν τετιμημένων μηδένα θεοφιλῆ εἶναι μηδὲ ἥρωα. οὐ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο ἔστιν 5 εἰπεῖν ὅπως οὐκ ἀν καὶ πρὸς ἔχθραν ὑπ' ἐνίσων τοῦτο γένοιτο, ἐὰν ἄρα τύχη τις τῶν στρατηγούντων μισῶν τινα τῶν πρὸ αὐτοῦ. τὸ γοῦν τοῦ Θεαγένους ἀκηκό-
ατε ὡς συνέβη διὰ τὸν φθόνον καὶ τὴν ἐνίσων πολιτείαν^{341M} τὴν ἐκ τῆς πολιτείας. καὶ γὰρ εἰ νῦν ἐπὶ μόνοις τοῖς 10 παλαιοῖς αὐτό φασι ποιεῖν, χρόνου γε προέόντος, ὥσπερ ἐπὶ πάντων ἀεὶ συμβαίνει τῶν φαύλων ἐθῶν, ἀνάγκη καὶ τοῦτ' ἐπὶ πλέον προελθεῖν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἰτιάσθαι οἶόν τε, ἐπ' αὐτῷ γε ὅλου τοῦ πράγμα-
τος ὄντος. νὴ Δι', ἀλλὰ κωλύσουσιν οἱ προσήκοντες. 15 ἐὰν οὖν ἀπόντες ἡ ἀγνοήσαντες τύχωσιν, ὅταν γνῶσι, τέ ποιήσομεν; ἄρα γε δεήσει τοῦτον ἐκχαράττειν πά-
λιν, ὃν ἂν φθάνῃ τις ἐπιγράψας; πάνυ τοίνυν ὄντος ἀτόπου τοῦ γιγνομένου, μᾶλλον δὲ ἀσεβοῦς, ἦτον ἂν δεινὸν ἦν, εἰ μὴ διὰ τοιαύτην πρόφασιν συνέβαινε,
20 δι' οἵαν τινές φασιν, ὡς ἀπολογούμενοι περὶ τῆς πό-
λεως. τὸ γὰρ δι' ἀργύριον πράττειν διοιην τῶν ἄλ-
λως αἰσχρῶν ἀπαντες αἴσχιον ἥγοῦνται τοῦ καθ' ἐτέ-
ραν τινὰ αἰτίαν. ὅταν οὖν προβαλλόμενοι τὴν δαπά-
νην καὶ τὸ δεῖν ἀναλίσκειν ἡ ποιήσασθαι ἐτέρους ἀν-^{620R}
25 δριάντας ἀξιῶσι παραπέμπειν τὸ πράγμα, δῆλον ὅτι μεῖζον τὸ ὄνειδος κατασκευάζουσιν, εἰ χρημάτων ἐνε-
κα δόξουσιν ἀδικεῖν, καὶ ταῦτα πλουτοῦντες, ὡς οὐ-
δένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων. καίτοι τέ δήποτε ἐπὶ μὲν τῶν προγόνων ὑμῶν οὐδὲν ἐγίγνετο τοιοῦτον, οὐκ
30 ἔχόντων αὐτῶν πλείονα ἡ νῦν ἔχετε ὑμεῖς; ὅτι γὰρ οὕθ' ἡ νῆσος χείρων γέγονε καὶ τὴν Καρίαν καρποῦ-
σθε καὶ μέρος τι τῆς Λυκίας καὶ πόλεις ὑποφόρους

πέκτησθε, καὶ χρήματα ἀεὶ πολλὰ ὑπὸ πολλῶν ἀνατίθεται τῷ δῆμῳ καὶ τῶν πρότερον οὐδεὶς ἀφήσηται, μηδένα νομίζετε ἀγνοεῖν. καὶ μὴν οὐδὲ δαπανᾶν φήσετε νῦν μᾶλλον. τότε μὲν γὰρ εἰς πάνθ' ὅσα καὶ νῦν ἀνηλίσκετο, πανηγύρεις, πομπάς, λειρουργίας, εἰς τὰ 5 τείχη, τοῖς δικάζουσι, τῇ βουλῇ. νῦν δὲ οὐκ ἔστι τὰ μέγιστα τῶν πρότερον. τὰς γὰρ εἰς τὸν πόλεμον δαπάνας σχεδόν τι συνεχῶς αὐτῶν πολεμούντων καὶ σπάνιον, εἴ ποτε, ἀναπανομένων, οὐκ ἔνι συμβάλλειν οἷμαι τοῖς ἐν εἰρήνῃ γιγνομένοις ἀναλώμασιν. οὐ γὰρ 10
 342 μῦμοιον ἐκατὸν νεῶν ἥ καὶ πλειόνων στόλον ἀποστεῖλαι καὶ πάλιν ἐβδομήκοντα καὶ τριάκοντα ἑτέρων, καὶ τοῦτον ἔσθ' ὅτε μὴ καταλύειν τριῶν ἥ τεττάρων ἑτῶν: οὐδὲ συνεχῶς τριήρεις πλεῖν, οὐ μέχρι Κύπρου καὶ Κιλικίας, ἀλλ' ὅτε μὲν εἰς Αἴγυπτον, ὅτε δὲ εἰς 15 τὸν Εὔξεινον, τὸ δὲ τελευταῖον ἐν αὐτῷ τῷ Ὡκεανῷ.
 621 Ρούδε ξένους στρατιώτας τρέφειν τὰ φρούρια καὶ τὴν χώραν φυλάττοντας· καὶ ὃ νῦν ἐφ' ἡμῶν ἰδεῖν ἔστι, μιᾶς καθ' ἔκαστον ἐνιαυτὸν ἥ δυσὶν ἀφράκτοις ἀπαντᾶν εἰς Κόρινθον. καὶ λέγω ταῦτα οὐκ ὀνειδίξων 20 οὐδὲ τῶν προγόνων ὑμᾶς χείρονας ποιῶν· οὐ γὰρ ὅτι μὴ δύνασθε ταῦτα πράττειν ἐκείνοις, ἀλλ' ὅτι καιρὸς οὐκ ἔστι τῶν τοιούτων, ἐν εἰρήνῃ διάγετε. δῆλον γὰρ ὡς κάκεῖνοι μᾶλλον ἐβούλοντο μὴ κινδυνεύειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόνουν, ἵνα καταστῇ ποτε τὰ πράγματα, πλὴν ὅτι γε οὐκ ἔσται ὑμῖν ἀνήλισκον. ἵνα γὰρ τὰλλα ἀφῇ τις, τὸ τῶν νεωρίων, τὸ τῶν ὄπλων, τὸ τῶν μηχανημάτων, ὃ νῦν εἶπον, αὐτὸ δήπον τὸ τῶν τειχῶν οὐκ ἔστιν ὅμοιον, ὡς ἐφ' ὑμῶν ἐπισκευάζεται. καὶ γὰρ ἂν τὰ τῆς ἐπιμελείας θῆται τις μὴ διαφέρειν, ἀλλά τοι σχολῇ γίγνεται καὶ κατ' ὀλίγον καὶ ὀπηνίκα τις βούλεται· τότε δὲ οὐκ ἥν αὐτὰ μὴ ἔστά-

ναι. καὶ νῦν μὲν ὑφ' ὑμῶν δοκιμασθησόμενα οἰκοδομεῖται, τότε δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων. εἶεν· οὐ τούνυν οὐδὲ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν ὡς πλείονας τιμᾶτε· τὸ γὰρ πλῆθος αὐτὸ δηλοῖ τῶν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου 5 κειμένων ἀνδριάντων. χωρὶς δὲ τούτου τίς ἂν εἴποι πλείους εἶναι τοὺς νῦν φιλοτιμουμένους περὶ τὴν πόλιν; νὴ Δία, ἀνάγκην γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοὺς ἡγεμόνας τιμᾶν ἅπαντας. τί δ'; οὐχὶ καὶ Ἀθηναῖοι καὶ Ακεδαιμόνιοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Μυτιληναῖοι τοὺς αὐτοὺς τούτους θεραπεύουσιν; ἀλλ' ὅμως ὅταν δόξῃ^{622R} τινὰ στῆσαι χαλκοῦν, ἵστασι καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης εὐποροῦσι. καὶ μὴν ἥδη τινὸς ἥκουσα Ῥοδίου λέγοντος, οὐχ ὄμοια τὰ ἐκείνων καὶ τὰ ἡμέτερα. τοῖς μὲν^{343M} γὰρ μόνον ὑπάρχειν τὴν ἐλευθερίαν δίχα Ἀθηναίων,
10 καὶ τούτους δὲ μηδὲν μέγα κέκτησθαι· τὴν δὲ ὑμετέραν πόλιν ἐπίφθονον εἶναι παρὰ πᾶσιν, ὡς ἄριστα πράττουσαν· διόπερ αὐτῇ πλειόνων δεῖν τῶν εὐνοούντων. ἔτι δὲ μηδένα τῶν Ῥωμαίων διαφέρεσθαι παρὰ τοῖσδε ἕστάναι, τῆς δέ γε ἐνθάδε τιμῆς οὐκ
15 ἀμελεῖν. ταῦτα δέ ἔστι μὲν ἀληθῆ, μᾶλλον δὲ ὁφείλετε ἀποστῆναι δι' αὐτὰ τοῦ πράγματος. τούς τε γὰρ λόγον ἔχοντας τῆς τιμῆς παρ' ὑμῖν εἰκός ἔστι μὴ παραπέμπειν μηδὲ τὸ πῶς αὐτῆς τυγχάνουσιν,
20 ἀλλ' ἄμα καὶ τὴν διάνοιαν τὴν ὑμετέραν σκοπεῖν.^{623R} τούς τε ἐπίφθονον εἶναι τὴν εὐπορίαν τῆς πόλεως διμολογοῦντας οὐκ εἰκὸς ἦν ὑπολογίζεσθαι τὸ τῆς δαπάνης. οὐ γάρ τοι τοσούτῳ διὰ τοῦτο πλείους τιμᾶτε τῶν ἄλλων ὅσῳ πλείονα κάκείνων κέκτησθε. καὶ μὴν τῶν γε αὐτοκρατόρων καὶ νῦν ποιεῖσθε εἰκόνας, καὶ
25 τῶν ἄλλων δὲ τῶν ἐπ' ἀξιώματος. οὐδὲ γὰρ ὑμᾶς λέληθεν ὡς οὐδέν ἔστι τὸ τοῦτο ἕστασθαι τὸν τρόπον. οὐν' οὗν τίνας τιμήσητε, λοιπὸν οὕτως αἰσχρὸν καὶ

ἀνάξιον ὑμῶν αὐτῶν ἔργον διαποάττεσθε; εἰ μὲν γὰρ
ἄπασιν δικοίως προσεφέρεσθε δίχα τῶν αὐτοκρατό-
ρων, οὐκ ἀν οὕτως ἡλέγητεσθε. νῦν δ' εἰσὶν οὓς αὐ-
τοὺς ἴστατε· ὥστε τοῖς ἄλλοις εἶναι φανερὸν ἐκ τού-
των ὅτι οὐ τιμᾶτε αὐτούς. εἰ δὲ τῶν πολλῶν καὶ τῶν 5
μηδένα ὀφελησάντων εἰσὶν οὗτοι, τίνος χάριν ἀσχη-
μονεῖτε; ἢ τί βουλόμενοι τούτους θεραπεύετε, καὶ
ταῦτα ἐνὸν ἴμεν ἄλλως ἐπιμελεῖσθαι; καὶ γὰρ ξένια
πλείω καὶ τὸ τῆς ὑποδοχῆς ἐλευθέριον τοῖς πολλοῖς
ἴκανόν, καν βελτίων ἢ τις, ἔτι καὶ ψήφισμα ἥρκεσεν 10
ἀπλοῦν, εἰ εἰς τὸ πρυτανεῖον ἢ εἰς προεδρίαν ἐκλή-
θη. νῦν μὲν γὰρ δοκεῖτε, ὥσπερ οἱ σφόδρα γέμοντες
τῶν ναυακλήρων καὶ χειμαξόμενοι, διὰ τοῦτο ἐκβολὴν
624R ποιεῖσθαι τῶν ἀνδριάντων. καίτοι φέρε, εἴ τις ὑμῖν
344M ἔλεγεν ὡς ἄρα ἀποδόσθαι προσήκει τοὺς πολλοὺς αὐ- 15
τῶν, ἵνα εὔπορήσητε χρημάτων, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ
ἀν ἀνδράποδον ἥγήσασθε εἶναι τὸν λέγοντα. νῦν τοί-
νυν αὐτὸ τοῦτο ποιεῖτε· ὅσου γὰρ ἀνδριὰς γένοιτ' ἄν,
τοσοῦτον ἐφ' ἐκάστῳ κερδαίνετε· πλὴν ὅτι γε αὐτοῖς
ἀποδίδοσθε αὐτοὺς καὶ οὐκ ἐπ' ἔξαγωγῇ, καθάπερ 20
οἵμαι τὰ σφόδρα πονηρὰ ἀνδράποδα. καθόλου δὲ εὐ-
ΐστε ὅτι μηδέν ἔστι τῶν τοιούτων μέγα μηδὲ τίμιον
ἄλλως, εἰ μὴ παρὰ τοὺς διδόντας, ἐὰν διδῶσιν ὡς
τοιοῦτον. εἰ δὲ τῶν ὄντων ὅτι ἀν θέλῃ τις φαδίως
καὶ τῷ τυχόντι παρέχοιεν, ταχὺ δόξει τοῦ μηδενὸς 25
ἄξιον. διὰ τοῦτο σεμνότερον ἔστι τὸ παρ' ὑμῖν κλη-
θῆναι εἰς προεδρίαν ἄπαξ τῆς παρ' ἐτέροις εἰκόνος.
καὶ τὸ μὲν ὑμᾶς καθημένους ἐπαινέσαι λαμπρόν· ἄλ-
λοι δὲ οὐδὲ ἀν διαρραγῶσι κεκραγότες οὐ δοκοῦσιν
625R ίκανῶς τιμᾶν. τὸν Ὁλυμπίασι στέφανον ἴστε δήπου- 30
θεν ἐλάϊνον ὄντα, καὶ τοῦτον πολλοὶ προτετιμήκασι
τοῦ ζῆν, οὐχὶ τῆς ἐκεὶ φυομένης ἐλάας ἔχούσης τι

θαυμαστόν, ἀλλ' ὅτι μὴ δῷδιώς μηδ' ἐπὶ μικρῷ δίδοται. τοιγαροῦν ἔγγιστα ἐφ' ἡμῶν, ὃς ἐπίστασθε, τῶν αὐτοκρατόρων τις οὗτος σφόδρα ἡττήθη τοῦ πράγματος καὶ ἐπεθύμησε τῆς ἐκεῖ νίκης ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι παρ' Ἡλείοις, καὶ τοῦτον ὅρον ἡγήσασθαι τῆς εὐδαιμονίας. εἰ δέ γε πάντας ἐστεφάνουν τοὺς ἐπὶ τὴν θέαν ἀφικνουμένους τῶν ἡγουμένων, τίνα ξῆλον ἢ ποίαν ἔτι δόξαν ἔσχεν ὁ στέφανος; ἀλλὰ ἐκείνους γέ φασι μηδὲ τὰς ἐπιστολὰς λύειν, ἃς ἂν γράψωσιν οἱ τῶν ἀθλητῶν τινα συνιστάντες, ποὺν ἢ ἀγωνίσηται. καὶ τοῦτο οὐδένα πώποτε αὐτοῖς ἡνεγκε κίνδυνον, ἀλλὰ τούναντίον τιμὴν καὶ ἐπαινον τῷ δοκεῖν ἀξίους εἶναι βραβεύειν τὸν ἀγῶνα. μὴ γὰρ οὕεσθε 'Ρωμαίους οὕτως εἶναι σκαιοὺς καὶ ἀμαθεῖς ὥστε μηδένα αἰρεῖσθαι τῶν ὑφ' αὐτοῖς ἐλευθέριον εἶναι μηδὲ καλόν, ἀλλὰ βούλεσθαι μᾶλλον ἀνδραπόδων κρατεῖν. εἴτα 'Ἡλεῖοι μὲν οὕτως ἀξιοῦσι τὰ ἑαυτῶν, οὐδενὸς Πελοποννησίων κατά γε τἄλλα ἀμείνους ὄντες· ὑμεῖς δὲ τοὺς παριόντας δεδοίκατε, καὶ ἓνα τινὰ μὴ στήσητε χαλκοῦν, τὴν ἐλευθερίαν οὕεσθε ἀποβάλλειν;^{345M} ἀλλ' εἰ γε οὕτω σφόδρα ἐπισφαλής ἐστιν ὥστε ἐκ τῆς τυχούσης προφάσεως περιαιρεθῆναι, δουλεύειν ὑμῖν τῷ παντὶ βέλτιον ἥδη. καὶ γὰρ τοῖς τὸ σῶμα οὕτως ἐπικινδύνως ἔχουσιν ὥστε μηκέτ' ἀνενεγκεῖν τε-^{626R} θνάνται κρείττον ἢ ζῆν. εἰ γὰρ ὑμῖν ἢ μὲν ἐκ τοσούτου χρόνου πίστις καὶ πρὸς τὸν δῆμον εἴνοια τὸν ἐκείνων καὶ κοινωνία πάσης τύχης οὐ δύναται βεβαιοῦν τὴν πολιτείαν, οὐδὲ Μιθριδάτης καθαιρεθεὶς οὐδ' 'Αντίοχος, οὐδὲ ἡ τῆς θαλάττης ἀρχὴ παραδοθεῖσα διὰ πολλῶν κινδύνων καὶ πόνων, οὐδὲ οἱ πρὸ τοσούτων ἐτῶν ὄρκοι τῆς φιλίας, οὐδὲ αἱ παρ' αὐτὸν τὸν Δία στῆλαι κείμεναι μέχρι νῦν, οὐδὲ ἡ μέχρι 'Ωκεανοῦ

συγκινδυνεύσασα δύναμις, οὐδ' ἡ τὸ τελευταῖον ὑπὲρ
 αὐτῶν ἀλοῦσα πόλις, ἀλλ' εἰ μὴ τὸν δεῖνα καὶ τὸν
 δεῖνα κολακεύσετε ἀγεννῶς, πάντα ταῦτα ἀνατέρα-
 πται, ως ᾧ προσδοκᾶν δογήν τινα ἡ μῆσος, σφόδρα
 ὑμῖν φαύλως τὰ πράγματα ἔχει καὶ ἐπ' οὐδενὸς ἴδον-
 σθε ἵσχυροῦ. καὶ ἔγωγε φαίην ἄν, εἰ καὶ χαλεπῶς
 ἀκούσεσθε, κρείττον ὑμῶν ἀπαλλάττειν τοὺς ἐν Φρυ-
 γίᾳ μέσῃ δουλεύοντας ἡ τοὺς ἐν Αἴγυπτῳ καὶ Λιβύῃ.
 τὸ γὰρ ἀγνοούμενον καὶ μὴ δοκοῦντα μηδενὸς ἄξιον
 ποιεῖν ὅτιοῦν ἔλαττον αἰσχρόν· τὸ δὲ οὕτως ὅντας 10
 ἐπισήμους καὶ θαυμαζομένους παρὰ πᾶσιν ἀνάγκην
 ἔχειν ὥσπερ τοὺς ἀγεννεῖς κύνας σαίνειν τὸν παριόν-
 τα δεινόν. φέρε τοίνυν, εἰ δὲ καὶ πάντας δέοι τιμᾶν
 627 R [ὅπως] καὶ τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν θείη τις εἶναι περὶ
 τὴν πόλιν, πόσῳ κρείττον αὐτὸ τὸ ψήφισμα προσπέμ-
 ψαι τὸ τῆς εἰκόνος, ἢν' ἐὰν βούληται, στήσῃ παρ'
 ἔαντοῦ; νὴ Δι', ἀλλ' αἰσχρόν, εἰ τοσαύτην στενοχω-
 ρίαν ὅμολογήσουμεν, καὶ Ροδίων οὐκ ἄξιον. καὶ τίς
 οὐκ ἄν εὖ φρονῶν ἔλοιτο πένης δοκεῖν μᾶλλον ἡ πο-
 νηρός; ἡ τὸ νυνὶ γιγνόμενον ἡττον ὑμῖν δοκεῖ τινος 20
 αἰσχρὸν εἶναι, τὸ τοὺς ἀνδριάντας ὑμῶν δύνασθαι
 τινα διηγεῖσθαι, καθάπερ τὰς οἰκίας, ὅτι πρότερον
 μὲν ἦν αὕτη τοῦ δεῖνος, νῦν δὲ τοῦ δεῖνος γέγονεν,
 ἄν δ' οὗτος τελευτήσῃ, πάλιν ἔσται τοῦ κληρονομή-
 σοντος ἡ τοῦ πριαμένου; καίτοι τὴν εἰκόνα οὐκ ἔστιν 25
 346 Μούδενὶ δικαίῳ μεταθεῖναι, καθάπερ τὴν οἰκίαν. ἥδη
 τοίνυν ἥκουσά τι καὶ τοιοῦτόν τινος ἀποσχεδιάζοντος,
 ὅτι καὶ παρ' ἐτέροις ἴδεῖν ἔστι τοῦτο γιγνόμενον· πά-
 λιν δὲ ἐτέροις, ως καὶ παρ' Αθηναίοις πολλὰ πράττε-
 ται νῦν, οἷς οὐκ ἀπεικότως ἄν τις ἐπιπλήξειεν, οὐ 30
 περὶ ταῦλα μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς τιμάς· οἵ γε τὸν
 δεῖνα μὲν Ὄλύμπιον κεκλήκασιν οὐδὲ φύσει πολίτην

έαυτῶν, Φοίνικα δὲ ἄνθρωπον οὐκ ἀπὸ Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἀλλ' ἀπὸ κώμης τινὸς ἢ τῆς ἡπείρου, καὶ ταῦτα πιττούμενον τοὺς βραχίονας καὶ περιδήματα ^{628 R} φοροῦντα· τὸν δεῖνα δὲ τὸν εὐχερῷ λίαν ποιητὴν, ὃς 5 καὶ παρ' ὑμῖν ποτε κάνθάδε ἐπεδεῖξατο, οὐ μόνον χαλκοῦν ἔστάκασιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ Μένανδρον. λέγειν δὲ εἰώθασιν οἱ διασύρουντες τὴν πόλιν καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τῆς Νικάνορος εἰκόνος, ὃς αὐτοῖς καὶ τὴν Σαλαμῖνα ἐσωήσατο. ἐγὼ δ' εἰ μὲν τις ἢ τοῖς 10 Ἀθηναίοις ἐπιτιμῶν λέγει ταῦτα, καὶ δεικνὺς οὐκ ὄντας ἀξίους τοὺς ἐνοικοῦντας τῆς πόλεως οὐδὲ τῆς δόξης, ἢν οἱ πρότερον γενόμενοι κατέλιπον, ἢ καθόλου τὴν Ἑλλάδα ἐλεῶν εἰς ὅ πέπτωκεν, ὅταν τοιεῦτα πράττωσιν οἱ χρόνον τινὰ δόξαντες αὐτῆς προεστάναι, 15 καλῶς αὐτὸν ἥγοῦμαι λέγειν· εἰ δ' ὅτι προσήκει μηδ' ὑμᾶς μηδὲν μέγα φρονεῖν μηδ' ἐκείνων κρείττον, οὐκ ἔχω τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀναισθησίας εἰπεῖν τοῦ ταῦτα λέγοντος. οὐ γὰρ ὅντροπον τὰ καλῶς παρ' ἐτέροις γιγνόμενα πᾶσιν ἔθος ἔστι λέγειν ξήλου καὶ προ- 20 τροπῆς ἔνεκεν, ὁμοίως κανὸν φαῦλον τι πράττηται παρ' ἄλλοις, δεῖ τοῦτο μνημονεύειν, ὥστε μιμεῖσθαι, τού- ^{629 R} ναντίον δὲ ὑπὲρ τοῦ φυλάξασθαι καὶ μὴ λαθεῖν εἰς τι τοιοῦτον ἐμπεσόντας. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐπαινῶν τις ἐκείνους ταῦτα ἔλεγε καὶ μηδὲν χείρονος δόξης ἀπο- 25 φαίνων ἐπιτυγχάνοντας, ἢν μὲν ἀν δήπου θεν εὐήθης, μᾶλλον δὲ ἀναιδῆς· πλὴν κατά γε τὴν ἑαυτοῦ γνώμην παρεῖχε τινα ἀφορμὴν τοῖς ἀμαρτάνειν βουλομένοις. εἰ δ' ὡς αἰσχρὰ καὶ ὀνείδη πάντες αὐτὰ προφέρουσι καὶ οὐδεὶς ἀν εἴποι τῶν ἐγκωμιαζόντων τὴν πόλιν 30 τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλ' ἵτοι βλασφημῶν τις ἢ καθαπτό- ^{347 M} μενος ἄλλως καὶ ἐπιπλήττων, παντελῶς εὐήθης ὁ διὰ τῶν τοιούτων ὑμᾶς προτρέπειν δοκῶν ὥστε ἀμελεῖν

τῶν παρ' αὐτοῖς. καθάπερ εἴ τις ἀθλητὴν πείθων
ἀπειπεῖν καὶ προέσθαι τὸν στέφανον ἀργυρίου λέγοι
πρὸς αὐτόν, Οὐχ δῆμος ἐκεῖνον τὸν παραχωρήσαντα
πρὸς σοῦ μαστιγούμενον; ἢ νὴ Δία εἴ τις τῶν ὑποκρι-
τῶν δεικνὺς τοὺς ἐκπίπτοντας καὶ συριττομένους τοι-
αῦτα παραμυθοῖτο, Ὅπως μηδὲ σὺ προσέξεις, ἀλλ' 5
ὅμοίως ἀγωνιεῖ. καὶ νῦν ὑμῖν σχεδὸν ἐκεῖνοι λέγου-

σιν, Οὐχ δῷτε τοὺς Ἀθηναίους ὡς ἀσχημονοῦσιν, ὡς
κακῶς ἀκούοντας, ὡς παράδειγμα πᾶσίν εἰσι τῆς
ἀγεννείας καὶ τῆς ὕβρεως, ἣν ὑβρίζουσιν εἰς τὴν πα- 10
τρίδα; καίτοι πότερον θῆτις αὐτοὺς ἀνταγωνιστὰς
ὑμῶν, ὥσπερ ἀξιοῦσιν, ἢ μᾶλλον, ὅ τῷ παντὶ βέλτιον
καὶ δικαιότερον, καὶ τούτους καὶ τοὺς Λακεδαιμονί-
ους καὶ πάντας τοὺς ὄμοίους μέρος ὑμέτερον ἢ ὑμᾶς
ἐκείνων; ἀλλ' οὕτε τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀμαρτάνοντας 15
εὔλογόν ἐστι μιμεῖσθαι, τούναντίον δὲ τοσούτῳ μᾶλ-
λον κατορθοῦν, ἵνα τῷ παντὶ φαίνησθε προέχοντες
αὐτῶν, καὶ μὴ μόνον διὰ τὴν ἐκείνων κακίαν, ἀλλὰ
καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν εὐδοκιμῆτε· οὕτε τοὺς ολ-
κείους καὶ προσήκοντας, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κωλύειν, 20
εἰ δ' οὖν, αὐτούς γε πειρᾶσθαι τοῖς ἑαυτῶν ἔργοις τὰ
ἀμαρτήματα ἐκείνων ἐλάττω ποιεῖν. ἔτι δ' εἰ μὲν ἐν
τοῖς ἄλλοις μηδὲν αὐτῶν διεφέρετε, οὐδὲν ἵσως ἔδει
καθ' ἐν τοῦτο φιλοτιμεῖσθαι καὶ σκοπεῖν ὅπως κρείτ-
τους δόξετε. νῦν δὲ οὐδέν ἐστιν ἐφ' ὅτῳ τῶν ἐκεῖ 25
γιγνομένων οὐκ ἂν αἰσχυνθείη τις. οἶον εὐθὺς τὰ
περὶ τοὺς μονομάχους οὗτω σφόδρα ἔξηλώκασι Κοριν-
θίους, μᾶλλον δ' ὑπερβεβλήκασι τῇ κακοδαιμονίᾳ
κάκείνους καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὥστε οἱ Κορίν-
θιοι μὲν ἔξω τῆς πόλεως θεωροῦσιν ἐν χαράδρᾳ τινί, 30
πλῆθος μὲν δυναμένῳ δέξασθαι τόπῳ, δυπαρῆ δὲ ἄλ-
λως καὶ ὅπου μηδεὶς ἂν μηδὲ θάψειε μηδένα τῶν

έλευθέρων, Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ θεάτρῳ θεῶνται τὴν καλὴν ταύτην θέαν ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν, οὗ τὸν Διόνυσον ἐπὶ τὴν ὁρχήστραν τιθέασιν· ὥστε πολλά- 348 Μ
κις ἐν αὐτοῖς τινα σφάττεσθαι τοῖς θρόνοις, οὗ τὸν ιεροφάντην καὶ τοὺς ἄλλους ἵερεis ἀνάγκη παθίζειν.
καὶ τὸν εἰπόντα περὶ τούτου φιλόσοφον καὶ νουθετή-
σαντα αὐτοὺς οὐκ ἀπεδέξαντο οὐδὲ ἐπήνεσαν, ἀλλ'
οὕτως ἐδυνχέραναν, ὥστε ἐκεῖνον ὅντα μὲν γένει 'Ρω-
μαιῶν μηδενὸς ὕστερον, δόξαν δὲ τηλικαύτην ἔχον-
10 τα ἡλίκης οὐδεὶς ἐκ πάνυ πολλοῦ τετύχηκεν, ὁμολο-
γούμενον δὲ μόνον μάλιστα μετὰ τοὺς ἀρχαίους ἀκο-
λούθως βεβιωκέναι τοῖς λόγοις, καταλιπεῖν τὴν πόλιν 632.Ε
καὶ μᾶλλον ἐλέσθαι διατρίβειν ἄλλαχόσε τῆς Ἑλλάδος.
ἀλλ' οὐκ ἀν ὑμεῖς, ἄνδρες 'Ρόδιοι, τοιοῦτον οὐδὲν
15 ὑπομείναιτε, παρ' οἷς νόμος ἐστὶ τὸν δημόσιον μηδέ-
ποτε εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. τίνος οὖν ἔνεκα ἐπε-
μνήσθην; οὐ μὰ τὸν Δια λοιδορῆσαι βούλόμενος τοὺς
Ἀθηναίους· τούναντίον γὰρ πᾶσιν ἐλεεῖν αὐτοὺς ἐπ-
έρχεται τοῖς μετρίοις· ἀλλ' ὅπως εἰδῆθ' ὅτι λοιπὸν
20 ὑμῖν οὐ πρὸς ἐκείνους ἐστὶν ὁ λόγος, ἀλλὰ πρὸς ὑμᾶς·
αὐτοὺς καὶ τῶν ἄλλων εἰ τις σωφρονεῖ. καίτοι πάντα
ὅσα ἀν εἶποι τις κατὰ Ἀθηναίων ἢ κατὰ Λακεδαιμο-
νίων ἢ καθ' ᾧ δήποτε, παρ' οἷς ἄλλα τινὰ φαύλως
ἔχει καὶ σφόδρα ὀλιγώρως, ἐμοὶ συναγωνιεῖται· τὸ
25 γὰρ τῶν εἰκόνων οὐκ ἔστι παρ' αὐτοῖς ἰδεῖν οὕτω γι-
γνόμενον· ὥσθ' ὃ γε μηδὲ παρ' ἐκείνοις ἀμαρτάνε-
ται τοῖς ἐσχάτως ἀπολωλόσι πῶς οὐκ ἀν ὑπερβολήν
τινα ἔχοι τῆς ἀτοπίας; ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτὰ τὰ περὶ
τὰς τιμὰς παρατεθέντα ἀποδείκνυσι τοῦτο. εἰ γὰρ τὸ
30 τῶν νῦν τινα παραστῆσαι τῶν ἀρχαίων τινὶ δοκεῖ δει-
νόν, πόσῳ δεινότερον τὸ οὕτως ἀφελέσθαι τινὰ ἐκεί- 633.Ε
νων τῆς τιμῆς, ὥστε ἐτέρῳ δοῦναι; καὶ εἰ τὸ ὄνομα

ἐπιγράψαι τινὸς ἄλλω τῷ πολὺ ἐλάττονι τηλικαύτην κατάγνωσιν φέρει, τὸ ἔξαλεῖψαι καὶ ἀνελεῖν τὸ τοῦ ιρείττονος, ἐὰν οὕτω τύχῃ, ποιόν τι φαίνεσθαι νομίζετε; καὶ μὴν εἴ τις ὑμᾶς Καυνίοις ἢ Μυνδίοις ὁμοίους εἶναι λέγοι, σφόδρα ὀργιεῖσθε καὶ βλασφημεῖν 5 αὐτὸν ἡγήσεσθε κατὰ τῆς πόλεως· πῶς ἂν οὖν ἔθ'

349 ^M ὑμῖν ἀπολογίαν τινὰ φέροι περὶ τινος τῶν παρ' ὑμῖν τὸ καὶ παρ' ἐκείνοις αὐτὸ γίγνεσθαι; καθάπερ εἰ καὶ τὰ τείχη τις οἰοιτο δεῖν λῦσαι τὰ παρ' ὑμῖν ἢ καὶ καταπίπτοντα ἔāν, ὅτι καὶ παρ' ἐτέροις πέπτωκε, μᾶλ- 10 λον δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις σχεδόν. καίτοι τὰ μὲν τείχη διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν δουλείαν ἔāται παρ' αὐτοῖς, ὃν τὸ μὲν ἅπαντες εῦχονται, τὴν εἰρήνην, τὸ δὲ λοιπὸν οὐκ ἔστι κακίας σημεῖον· τὸ δὲ τοῖς παλαιοῖς τῶν εὔεργετῶν οὕτω προσφέρεσθαι δι' ἀχαριστίαν γίγνε- 15 ται. φαίνην δ' ἂν ἔγωγε παρὰ τούτοις μηδὲ εὐεργέτας ἀδικεῖσθαι. τίς γὰρ παρὰ Καυνίοις γέγονε γενναῖος ἀνήρ; ἢ τίς πώποτε ἐκείνους ἀγαθὸν τι πεποίηκεν; οἵ γε δουλεύουσιν οὐχ ὑμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίοις, δι' ὑπερβολὴν ἀνοίας καὶ μοχθηρίας διπλῆν αύ-

634 ^R τοῖς τὴν δουλείαν κατασκευάσαντες. ταῦτα δὲ καὶ περὶ ἄλλων τις ἂν εἴποι τῶν ὁμοδόξων. ἐγὼ δὲ καὶ καθόλου τοὺς τηλικοῦτον ἐφ' αὐτοῖς φρονοῦντας ἥλικον ὑμεῖς δικαίως οὐ πρὸς ἐτέρους ἀποβλέπειν οἷμαι δεῖν ἐν οἷς πράττουσιν, ἄλλως τε τοὺς τοσοῦτον χεί- 25 φονας, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑαυτῶν δόξαν καὶ τὸ τῆς πόλεως ἀξιώμα. γελοῖον γὰρ ἂν ἦν, εἰ τῶν ὑμετέρων τις πολιτῶν, Δωριεὺς ἐκεῖνος ἢ Λεωνίδας, οὓς τοσαντάκις φασὶν Ὀλυμπίασι νικῆσαι, πρὸς ἄλλον τινὰ ὁρῶν ἐγνυμνάζετο, καὶ ταῦτά γε μηδέποτε στεφανωθέντα. 30 τοῖς μέντοι Λακεδαιμονίοις ἢ τοῖς Ἀθηναίοις εἰ βούλεσθε ἀντεξετάξεσθαι, συγχωρῶ τοῖς τότε οὖσιν, ὅτε

αὐτοῖς εἰκότως ἂν τις τῶν ὁμοίων ὑμῖν συνεκρίνετο.
 καὶ γὰρ τὸν ἀθλητὴν τὸν φιλοτιμούμενον ἔτι καὶ μηδέπω παραχωροῦντα τῆς ἴσχύος οὐ τοὺς νοσοῦντας
 εὔλογόν ἐστι προκαλεῖσθαι τῶν καθ' αὐτὸν ἐνδόξων
 5 οὐδὲ τοὺς τεθνεῶτας, ἀλλ' εἰ μὲν εἶέν τινες ἐρρωμένοι, πρὸς ἐκείνους ἀγωνίζεσθαι περὶ τῆς νίκης· εἰ δὲ
 μή, τοιοῦτον τι πρᾶξαι ξητεῖν, ὃ μηδενὸς αὐτὸν ἀσθενέστερον δεῖξει τῶν πρότερον. ὃ μὲν οὖν ὑγιῆς οὐτός
 10 ἐστι περὶ τῶν τοιούτων λόγος. εἰ δὲ ἄρα παρεῖναι τι
 δεῖ, μήτε πρὸς τοὺς τότε, οἱ ἡσαν κράτιστοι, παρα- 635 R
 βάλλοντες ἔξετάξετε τὸ πρᾶγμα, μήτε πρὸς τοὺς νῦν,
 οἱ μηδενὸς τῶν φαυλοτάτων διαφέρουσιν, ἀλλὰ πρὸς
 τοὺς μέσους αὐτῶν ἥ καὶ τοὺς ἔτι τούτων ἐλάττονας. 350 M
 παρὰ τοίνυν τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ Φίλιππον μάλιστα,
 15 ὅτε τῆς ἡγεμονίας παρεκχωρήκεσαν, τῆς δ' ἐλευθερίας μόνης λοιπὸν ἀντείχοντο, Λεπτίνης τις εἰσήνεγκε νόμον ὡς χρῆν τὰς ἀτελείας ἀφελέσθαι τοὺς
 ἔχοντας παρὰ τοῦ δήμου, δίχα τῶν ἀφ' Ἀριμοδίου
 καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ μηκέτι τὸ λοιπὸν ἔξειναι
 20 διδόναι μηδενὶ τὴν δωρεὰν ταύτην. τί οὖν; ἔσθ' ὅπως παρεδέξαντο τὸν νόμον; οὐμενοῦν, ἀλλ' ἐάλω γραφῆς. φέρε τοίνυν συμβάλετε τοῦτο τὸ ἔθος ἐκείνῳ τῷ νόμῳ, καὶ μὲν ὑμῖν κατὰ τι φαίνηται, φυλάξατε αὐτὸν καὶ ποιήσατε ἴσχυρότερον πρὸς τὸ λοιπόν. ὅπερ ἔξ ἀνάγκης γένοιτ' ἄν, εἰ μὴ λυθῆσται νῦν. ἐὰν δὲ πανταχῇ σκοπούμενοι χεῖροι εὐρίσκητε, 636 R
 μιμήσασθε τοὺς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον Ἀθηναίους
 καὶ τὸ μᾶλλον ἄτοπον τοῦ τότε λυθέντος ὑπ' ἐκείνων
 25 καὶ ὑμεῖς νῦν λύσατε. τὸ μὲν οὖν ψευδῆ τὴν πόλιν
 δεικνύναι καὶ περὶ τὰς δωρεὰς ἀπιστον καὶ τὸ τοὺς
 εὐεργέτας ἀδικεῖν, ἀφαιρουμένην αὐτῶν τὰς ἀμοιβάς,
 30 καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐπ' ἵσης κοινὰ ἀμφοτέροις πρόσ-

εστιν· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν οὐκ ἦν μηδὲν ὀφελῆσθαι τοὺς
 τὴν ἀτέλειαν ἐσχηκότας· ἂν γὰρ ἐκτήσαντο ἐκ τῆς ἀφέ-
 σεως εἰς ἄπαντα αὐτοῖς ἔμεινε τὸν ἄλλον χρόνον, καὶ
 ἔμελλον εὐπορώτεροι δι' αὐτὴν ἔσεσθαι. τοῖς δέ γε
 τῆς εἰκόνος ἀφαιρεθεῖσιν ἐξ τοῦ τετιμῆσθαι πρότερον 5
 οὐδ' ὅτιοῦν περίεστι δίκαια γε τῆς ὑβρισεως καὶ τῆς ἀτι-
 μίας. πρὸς τούτῳ δὲ ὁ μὲν τιθεὶς τότε τὸν νόμον ἔστιν
 ὃν κατηγόρει τῶν εἰληφότων τὴν ἀτέλειαν καὶ πονη-
 ροὺς ἀπέφαινε τοὺς πλείους, οὐ μόνον ἀναξίους χάρι-
 τος· ὥστε τοῦτ' εἶναι τὸ δεινὸν ὅτι μὴ πᾶσιν ἐγκα- 10
 λῶν πάντας ἀπεστέρει τῆς δωρεᾶς. ἐνθάδε δὲ οὐδ'
 ἔνεστι τοῖς ἀφελομένοις εἰπεῖν τι κατ' ἐκείνων· οὓς
 γὰρ μηδ' ἵσασι, πῶς αὐτοὺς αἴτιασθαι δυνατόν; ἔτι
 337 R δὲ ὁ μὲν νόμος ἔξαιρέτους τινὰς ἐποίει τοὺς τὰ μέρι-
 στα δοκοῦντας εὐηργετηκέναι τὴν πόλιν, τοὺς ἀφ' 15
 Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος· ἐνθάδε δὲ οὐδέν ἔστιν
 351 M ἔξαιρετον. τῷ γὰρ ἀγράφῳ τὸ πρᾶγμα γίγνεσθαι καὶ
 μήτε κατὰ νόμον μήτε κατὰ ψήφισμα περὶ οὐδενὸς
 ὅλως ἀπείρηται, καὶ ἐπὶ παντὶ συμβῆναι δυνατόν
 ἔστιν, ἐφ' ὅτῳ ποτὲ ἂν δόξῃ τῷ στρατηγῷ. καὶ μὴν ὅ 20
 γε νόμος δεινὸν ἐδόκει ποιεῖν ἀφαιρουμένος τοῦ δῆ-
 μου τὴν ἔξουσίαν, ὥστε μηδὲ τὸ λοιπὸν ἔξεῖναι ψη-
 φίσασθαι τὴν δωρεὰν ταύτην. καὶ πόσῳ κρείττον
 τὴν ἀρχὴν κωλῦσαι τι διδόναι τὸν δῆμον, εἰ μὴ συ-
 ἐφερε τῇ πόλει, ἡ καταλιπόντα τὸ χαρᾶζεσθαι τὸ ἀφαι- 25
 ρεῖσθαι ταῦτα ἐφ' ἐνὶ ποιήσασθαι; αἰσχροῦ γὰρ ὄν-
 τος, ὡς οὐδ' ἂν εἰς ἀντείποι, τοῦ ἀφαιρεῖσθαι τοὺς
 λαβόντας τι, κατὰ μὲν τὸν νόμον τοῦτο ἀπαξ ἐγίγνετο,
 κατὰ δὲ τὸ ἔθος ἀεὶ συμβαίνει. καὶ μὴν εἰ δοκεῖ δυσ-
 χερῆς τὸ ἀφαιρεῖσθαι τινος ἔξουσίας τὴν πόλιν. καὶ 30
 ὑμεῖς ἀφαιρεῖσθε τὴν ἔξουσίαν τοῦ φυλάττειν βέβαια
 τὰ δοθέντα τοῖς λαβοῦσιν. ὅτῳ γὰρ ἂν ὑμεῖς δῶτε

τὴν τιμήν, οὐκέτ' ἔστ' ἐφ' ὑμῖν τὸ ἔαν ἔχειν αὐτήν· ἀλλ' εἰς ἀνὴρ ἀεὶ τούτου κύριος, ὁ στρατηγῶν. καί τοι χειρόν ἔστι τὸ ἔθει μὴ ἐφ' ὑμῖν εἶναι τοῦ κατὰ νόμου κεκωλυμένου. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἀφήρηνται τὴν ⁶³⁸ ἔξουσίαν τούτου τρόπον τινά, ὁ πράττειν ἕαυτοὺς νόμῳ κεκωλύκασιν, ἀλλ' ἀπέστησαν ἐκόντες διὰ τὸ συμφέρον. ἐπὶ δὲ τοῦ ἔθους οὐδὲ τοῦτο ἔστιν εἰπεῖν ὅτι αὐτούς, εἰπερ ἄρα, ἀφήρηνται τοῦθ' ὑπὲρ οὐ μῆτε ἔκριναν μῆτε ἐβούλεύσαντο. καὶ μὴν ἐκεῖ γε ¹⁰ παρασυνθίαν τινὰ ἔσχον τὸ τοῦ πράγματος ἵσον καὶ κοινόν, ἀπάντων ὁμοίως ἀφαιρουμένων τὰς ἀτελείας, παρ' ὑμῖν δὲ ὃς ἂν τύχῃ τῆς εἰκόνος ἀφήρηται καὶ πολλάκις ὁ βελτίων. ἔτι δὲ ἐκεῖ μὲν οὐχ ἵνα ἄλλος λάβῃ, τὸν ἔχοντα ἀφηρεῖτο ὁ νόμος· παρ' ὑμῖν δὲ ¹⁵ τούτου χάριν γίγνεται, ὁ τῷ παντὶ λυπηρότερον ἔστι τοῦ μόνον ἀποστερεῖσθαι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπουνθεν, ὅσῳ δοκεῖ χαλεπώτερον τὸ δι' ἄλλον τι πάσχειν τοῦ δι' αὐτόν. οὐκοῦν ἐκ μὲν τοῦ νόμου συνέβαινεν, ἵνα μή τινες ἔχωσι τὰς ἀτελείας, ²⁰ περὶ ὧν ὡς ἀναξίων ἔλεγεν, ἀποδοῦναι τοὺς λοιπούς· ἐκ δὲ τοῦ παρ' ὑμῖν ἔθους, ἵν' ἄλλοι λάβωσι, τοὺς ἔχοντας ^{352M} τὰς ἀποστερεῖσθαι γίγνεται. τῷ παντὶ δὲ τοῦτο τοῖς πάσχοντι βαρύτερον. εἰ τοίνυν ἐφ' ὧν μάλιστα ἀναγκαῖόν ἔστιν, ἐπὶ τούτων βούλοιτό τις ἰδεῖν, τίνας ²⁵ ἀδικεῖ τοῦτο τὸ ἔθος καὶ τίνας ἔμελλε λυπήσειν ἐκεῖνος ὁ νόμος, ἀφελὼν τοὺς μὴ μόνον ἔχοντας ἀτέλειαν, ἀλλὰ καὶ εἰκόνος τετυχηκότας, οὗτοι σκοπείτω τοὺς ^{639I} λοιπούς ἐκατέρων. οὗτοι μὲν γὰρ τρόπον τινὰ οὐδὲ ἔπασχον οὐδέν· ὃ γὰρ εἰλήφεσαν ἐν προσθήκης μέρει, τοῦτο ἀπώλλυνον, τῆς μείζονος δωρεᾶς αὐτοῖς τηρουμένης· ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἵσος ἀν γένοιτο ὁ λόγος. ἀλλ' ἔστι μὲν δῆλον καὶ αὐτόθεν οἷμαι τὸ πρᾶγμα·

μιορῶσσω γὰρ τὸ τῆς εἰκόνος μεῖζον ἢ τὸ τῆς ἀτελείας,
 τοσούτῳ κρείττονες οἱ τούτου τυχόντες· ἔτι δ' ἂν
 οὗτῳ γένοιτο γε ὁ λόγος φανερώτερος· ἡ μὲν γὰρ
 ἀτέλεια τοὺς λαβόντας εὐπορωτέρους ποιεῖ, καὶ οὗτοι
 μάλιστα ἐπιθυμοῦσιν αὐτῆς οἵτινες ἂν ὥσι περὶ χρή-
 ματα ἐσπουδακότες· ἡ δὲ εἰκὼν τὸ σεμνὸν μόνον ἔχει
 καὶ τὸ τῆς τιμῆς. ὅσῳ δὴ πάντες εἶποι μεν ἀν κρείτ-
 τους τοὺς προῖκα καὶ δόξης μᾶλλον ἔνεκεν αἰρουμέ-
 νους εὖ τινας ποιεῖν τῶν ἐπ' ἀργυρίῳ καὶ διὰ κέρδος,
 τοσούτῳ φαίην ἀν ἔγωγε οὐ μόνον ἀμείνους ἀνθρώ-
 πους ἀδικεῖν τοῦτο τὸ ἔθος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ βελτιόνων
 ὑμᾶς κωλύειν εὖ πάσχειν ἥπερ ἐκείνους ὁ νόμος. ἀλλ'
 ἔγωγε ἀπορῶ τέ δήποτε οὐχὶ καὶ νόμον τίθεσθε ἐπὶ
 τούτῳ, καθ' ὃν ἔσται τὸ λοιπόν, εἶπερ ὑμῖν ἀρέσκει.
 νὴ Δί', αἰσχύνην γὰρ οὐ μικρὰν ἔχει νόμος τοιοῦτος 15
 ἐν τῇ πόλει κείμενος. εἶτα δὲ γράφειν αἰσχρὸν ἥγει-
 σθε, τοῦτο ποιεῖν οὐκ αἰσχρόν ἔστι; καὶ πόσῳ κρείτ-
 τον μὴ χρῆσθαι τισι τῶν φαύλως γεγραμμένων ἢ
 ποιεῖν; ἡ ποτέρους ἀν εἶποι τε βελτίους, τοὺς οὗτοις
 ἔχοντας πρὸς τὰ ἄτοπα, ὥστε ἀπέχεσθαι καὶ δεδο-
 μένων, ἡ τοὺς οὐ συγκεχωρημένα πράττοντας; ἀλλ'
 353M ἔγωγε φαίην ἀν, ὁμολογουμένου τοῦ μηδαμῶς δεῖν
 641R μηδὲν ἀδικον πράττειν μηδὲ ἀπρεπές, παρ' οἷς ἀν
 νόμῳ γίγνηται τὸ τοιοῦτον, ἥτονα ἀν ἔχειν κατηγο-
 ρίαιν ἢ παρ' οἷς ἀν κατὰ ἔθος. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ νό-
 μος δητός ἔστι, καὶ οὐκ ἀν ποτε γένοιτο χείρων· οὐ
 γὰρ ἔστιν οὔτε ἀφελεῖν οὔτε προσθεῖναι τοῖς γεγραμ-
 μένοις· τὸ δέ γε ἔθος, ἀν ἢ φαῦλον, ἀνάγκη καὶ
 φαυλότερον ἀεὶ γίγνεσθαι τῷ μὴ κατειλῆφθαι μηδὲ
 ὠρίσθαι. λέγω δὲ οἷον εὐθὺς τοῦτό φασι τὴν ἀρχὴν 30
 λαβεῖν ἀπὸ τῶν συντετριμμένων καὶ οὐδὲ ἐφεστώτων
 ἐπὶ ταῖς βάσεσι· τούτοις γὰρ ἀποχρῆσθαι τοὺς στρα-

τηγοὺς ἐπισκευάζοντας καὶ τρόπον τινὰ ἔξ ἀρχῆς ποιοῦντας ἑτέρους. εἰθ', ὅπερ λοιπόν, τὸν ὑγιεῖς μέν, οὐκ ἔχοντας δὲ ἐπιγραφάς, ἐπιγράφεσθαι· καὶ τὸ λοιπὸν ἥδη καὶ τῶν ἐπιγεγραμμένων τινὰς τῶν σφόδρα παλαιῶν· ἔστω γὰρ ὁ λέγουσιν ἀληθές· εἰθ' ὑστερούν ἀνάγκη μηδεμίαν εἶναι διάκρισιν· καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὕτως ἔχει, δαπάνης, ἀκοσμίας, τρυφῆς. οὐδέποτε τῶν χειρόνων ἐθῶν οὐδὲν εὑρήσετε ἵσταμενον οὐδὲ διαμένον, ἔως ἂν παντάπασι κωλυθῇ.
 10 διὰ γὰρ τὸ δέχεσθαι πρόσθεσιν ἀεὶ καὶ τὸ παρὰ μηκόν ἀνεξέλεγκτον εἶναι καὶ μηδενὶ φαίνεσθαι φαδίως, ὅσῳ τοῦτο ἐκείνου κάκιον, ἐπὶ πᾶν πρόεισιν,
 ὥσπερ οἷμαι καὶ τῶν ἐλκῶν τινα καὶ τῶν νοσημάτων^{642R}
 ὅσα ἔξ ἄπαντος αὔξεσθαι φύσιν ἔχει. πρὸς τούτῳ δὲ
 15 κάκείνο ἔστιν· οἱ μὲν νόμῳ τι πράττοντες τῶν πονηρῶν οὐχ ὡς τοιοῦτον αὐτὸ πράττοντιν, ἀλλὰ ἔξηπατημένοι· τοὺς δὲ ἔθει φαῦλα ποιοῦντας ἄπαντες
 ἂν φαῖεν εἰδότας ἀμαρτάνειν, ἢ γε μηδ' αὐτοῖς ἐπιτήδεια εἶναι γεγράφθαι δοκεῖ. μὴ τοίνυν εἰ πρότερον ἥρξατο καὶ χρόνος πλέων γέγονε, διὰ τοῦτο ἔλαττον ὑμῖν νομίζετε προσήκειν αὐτὸ ἀνελεῖν· οὐδὲν
 γὰρ ἥππονα αἰσχύνην ὄφλουσιν οἱ φύλαττοντες τὰ τοιαῦτα τῶν παραδεξαμένων, ἀλλὰ τούναντίον μᾶλλον ὑπόκεινται τοῖς βουλομένοις αἴτιασθαι. τὸ μέν
 20 πρῶτον γιγνόμενον οὐδὲ λαθεῖν ἀδύνατον τοὺς τότε, καὶ ταῦτα φυλαττομένων ἔτι τῶν ποιούντων· τὸ δὲ
 ἐκ πολλοῦ συμβαῖνον ἀνάγκη μηδένα ἀγνοεῖν, ἄλλως^{354M}
 τε παντελῶς ἀνηρημένης ὑμῶν τῆς προφάσεως ταύτης, οἵ γε περὶ αὐτοῦ τούτον κάθησθε κρίνοντες.
 25 ὥσπερ οὖν εἰ ἥρξασθαι τινος ἔδει τῶν καλῶν ὑμᾶς, οὐκ ἂν ὀκνεῖτε διὰ τοῦτο, δύοις εὐλόγως ἔχει, καν
 λῦσαι τι τῶν φαύλων δέῃ. μὴ τοίνυν ὁ χρόνος ὠφε-

λείτω τὸ ἔθος, εἰπερ ἐστὶ μοχθηρόν, ὡς πάλαι νομίζω πεποιηκέναι φανερόν. οὐ γὰρ εἰ πολὺν χρόνον ἔβλαψεν ὑμᾶς, διὰ τοῦτο οἶμαι προσήκειν αὐτὸ^{643R} μηδέποτε παύσασθαι βλάπτουν. οὐδὲ γὰρ ἄνδρα μοχθηρὸν ἐκ πολλοῦ λαβόντες ἀφῆσετε τοῦ χρόνου χάριν⁵ οὐδὲ διηλθε πονηρὸς ὅν. οὐδέ γε εἰ τις νόσον λάσασθαι δύνατο ἐνοχλοῦσαν πάλαι, φείδοιτ' ἀν ἐξ ἀρχῆς ὑγιαίνειν. οἶμαι δ' ὑμᾶς, εἰ τις θεῶν φανερὸν ὑμῖν ποιήσειε τὸ μέλλον αὐτὸς ποτε λυπήσειν τὴν πόλιν, πάντως φυλάξεσθαι τοῦτο, ἐν ὑμῖν γε ὅν·¹⁰ εἴτα τοῦ μὲν ἑτέρους βλάψοντος οὐκ ἀμελήσετε, ἐπειδὴ μετὰ ταῦτα ἐσται· τὸ δὲ ὑμᾶς αὐτοὺς τὰ μέγιστα ἀδικοῦν ἐάσετε, εἰ πρότερον ἥρξατο; τουτὶ μὲν οὖν παντελῶς εὕηθες, εἰ τις οἴεται μηδέποτε δεῖν κωλῦσαι τὸ συνήθως μέν, ἀτόπως δὲ γιγνόμενον. ἀξιῶ¹⁵ δ' ὑμᾶς ἐκεῖνο ἐνθυμηθῆναι μᾶλλον, ὅτι πολλῶν ὄντων κατὰ τὴν πόλιν, ἐφ' οἷς ἀπασιν εὐλόγως σεμνύνεσθε, πρῶτον μὲν τῶν νόμων καὶ τῆς εὐταξίας τῆς περὶ τὴν πολιτείαν, ἐφ' οἷς καὶ μάλιστα φιλοτιμεῖσθε, ἐπειτα οἶμαι καὶ τῶν τοιούτων, ἵερῶν, θεά-²⁰ τρῶν, νεωρίων, τειχῶν, λιμένων· ὃν τὰ μὲν πλοῦτον ἐμφαίνει καὶ μεγαλοψυχίαν καὶ τὸ μέγεθος τῆς πρότερον δυνάμεως, τὰ δὲ καὶ τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὔσεβειαν, οὐδενὸς ἡττον ἥδεσθε ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν ἀνδριάντων, εἰκότως· οὐ γὰρ μόνον κόσμον φέρει²⁵ τὸ τοιοῦτον, ὕσπερ ἄλλο τι τῶν ἀναθημάτων, ἄλλα καὶ τὴν ἴσχυν τῆς πόλεως οὐχ ἥκιστα ἐπιδείκνυσι καὶ^{355M} μτὸ ἥθος. οὕτε γὰρ εὗ πάσχουσιν ὑπὸ πολλῶν οἱ τυ-^{644R} χόντες οὕτε θέλουσιν οὕτε ἵσως δύνανται πολλοὺς τιμᾶν. ἔτι δὲ κάκεῖνό ἐστιν· οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ³⁰ πλείστους εἶναι παρ' ὑμῖν ἀνδριάντας τοῦτο συμβέβηκεν, ἄλλ' οἶμαι καὶ διὰ τὸ 'Ρωμαίους πολλάκις

πανταχόθεν είληφότας κατασκευὴν ἵερῶν καὶ βασι-
 λείων μηδέποτε κινῆσαι τῶν παρ' ὑμῖν μηδέν. ὅπου
 καὶ Νέρων, τοσαύτην ἐπιθυμίαν καὶ σπουδὴν περὶ
 τοῦτο ἔχων, ὥστε μηδὲ τῶν ἐξ Ὀλυμπίας ἀποσχέσθαι
 μηδὲ τῶν ἐκ Δελφῶν, καίτοι πάντων μάλιστα τιμή-
 σας ταῦτα τὰ ἱερά, ἕτι δὲ τοὺς πλείστους τῶν ἐκ τῆς
 ἀκροπόλεως Ἀθήνηθεν μετενεγκεῖν καὶ τῶν ἐκ Περ-
 γάμου πολλούς, αὐτῷ προσήκοντος ἐκείνου τοῦ τε-
 μένους· περὶ μὲν γὰρ τῶν παρ' ἄλλοις τί δεῖ λέγειν;
 10 τοὺς παρὰ μόνοις ὑμῖν εἴλασε, καὶ τοσαύτην ἐπεδεί-
 ξατο εὖνοιαν καὶ τιμὴν ἄμα πρὸς ὑμᾶς, ὥστε τὴν
 πόλιν ἀπασαν ἱερωτέραν κρῖναι τῶν πρώτων ἱερῶν.
 ἶστε γὰρ "Ἀκρατον ἐκεῖνον, ὃς τὴν οἰκουμένην σχε- 445 R
 δὸν ἀπασαν περιελθὼν τούτου χάριν καὶ μηδὲ κώμην
 15 παρεὶς μηδεμίαν, ὡς κάνθάδε ἦκε. λυπουμένων δ'.
 ὑμῶν, ὅπερ εἰκός, κατὰ θέαν ἔφη παρεῖναι· μηδὲ
 γὰρ ἔχειν ἔξουσίαν μηδενὸς ἄψασθαι τῶν ἐνθάδε.
 τοιγαροῦν δίχα τοῦ κοινοῦ τῆς ὄψεως κόσμου καὶ δό-
 ξαν ὑμῖν ἐτέραν περιποιεῖ τὸ τῶν εἰκόνων πλῆθος.
 20 τῆς γὰρ πρὸς τοὺς ἡγουμένους φιλίας καὶ τῆς παρ'
 ἐκείνων ἐντροπῆς ἀπόδειξις φαίνεται ταῦτα. εἴτα
 "Ρωμαῖοι μὲν καὶ Νέρων οὗτοι τὰ παρ' ὑμῖν ἐτήρησαν
 καὶ σεμνὰ ἔκριναν· ὑμεῖς δὲ οὐ φυλάξετε; καὶ Νέ-
 ρων μὲν ὁ τῶν βασιλέων σφοδρότατος καὶ πλεῖστον
 25 αὐτῷ διδοὺς καὶ πρὸς ἀπασαν ἔξουσίαν πάντ' ἐλάττω
 νενομικῶς οὐδενὸς ἀφείλετο τὴν εἰκόνα τῶν παρὰ
 μόνοις "Ροδίοις τιμηθέντων· αὐτοὶ δ' ὑμεῖς ἀφαιρεῖ-
 σθε; καὶ πόσῳ κρείττον ἦν κάνθάδε ταῦτὸ γεγο-
 νέναι; παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις μένει τὰ τῶν τιμη-
 30 θέντων ὀνόματα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς οὐδεὶς ἀν ἀπα- 356 M
 λείψειεν· ὑμεῖς δ' ὥσπερ κακόν τι πεπονθότες ὑπ'
 αὐτῶν ἐκχαράττετε. καίτοι φαίη τις ἄν, εἰ καὶ παρὰ

τῶν βασιλέων ἀνηροῦντο, μηδὲν οὔτως ἀδικεῖσθαι τοὺς ἄνδρας. οὐ γὰρ ὡς δώσοντες ἐτέροις, ἀλλὰ κόσμου δεόμενοι μετέφερον, ὥστ' οὐδεὶς αὐτῶν ἀφῆρει τὸ ὄνομα, οὐδ' αὖ χεῖρον ἀπήλλαττον ἀντὶ Με-
γάρων καὶ Ἐπιδαύρου καὶ τῆς Ἀνδρίων ἢ Μυκονίων 5
ἀγορᾶς ἐν τοῖς Ρωμαίων ἵεροῖς ἀνακείμενοι. καν ταῦτ' ἀφῇ τις, βέλτιον τό γε καθ' ὑμᾶς οὔτως αὐτῶν ἡφανίσθαι τὰς τιμάς. οὐδὲν γὰρ ὑπῆρχεν ἀμάρτημα ὑμέτερον, οὐδ' αὐτοὶ τοὺς εὐεργέτας ἀν τοὺς ἔαυτῶν ἀδικεῖτε καὶ τοὺς ἥρωας, ἀλλ', εἰπερ ἄρα, 10
συνηδίκησθε αὐτοῖς. καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν πύθοιτο,
εἴ καὶ δόξῃ γελοιότερον, τί δήποτε οὕθ' ὑμεῖς οὔτ'
ἄλλος οὐδεὶς πηλίνους ποιεῖσθε τὰς εἰκόνας τῶν κρι-
θέντων ἀξίων εἶναι τῆς θωρεᾶς ταύτης, εὐχερέστερον
δήπουθεν ὃν καὶ μηδεμίαν ἢ παντελῶς μικρὰν δαπά-
νην ἔχον· φαίητ' ἀν οἷμαι· οὐ μόνον διὰ τὸ μὴ ὑβρί-
ζεσθαι, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ διαμένειν, εἰ δυνατόν, εἰς ἀεὶ
τὰς τιμάς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. νῦν τοίνυν ἐπίστασθε
τοὺς ἀνδριάντας ὑμῖν ἅπαντας κηρίνων ὄντας ἀσθε-
νεστέρους. οὐ γὰρ εἰ τὸν ἥλιον φέρουσι, τοῦτο δεῖ 20
σκοπεῖν. ὑπὸ γὰρ τῆς κολακείας τῆς πρὸς ἐτέρους δια-
φθείρονται, καν τῷ δεῖνι δόξῃ καὶ τῷ δεῖνι, δι' ἡνδή-
ποτ' αἰτίαν οὐκέτ' εἰσὶν οἱ πρότερον. πολὺ δὲ χεί-
ρων ἡ τοιαύτη διαφθορά. τότε μὲν γὰρ ἡλέγχετ'
ἀν ἡ τῆς ὕλης ἀσθένεια, νυνὶ δὲ ἡ κακία τῆς πόλεως 25
φαινεσθαι δοκεῖ. τοιγαροῦν δόμοις δίδοτε τοὺς ἀν-
δριάντας, ὥσπερ οἱ τὰς κόρας ταύτας ὠνούμενοι τοῖς
παισί. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι διδόσασιν οὔτως, ὥστε λυ-
πεῖσθαι μετ' ὀλίγον συντριβέντων. ἄρα ἀγνοεῖτε
τὴν προσοῦσαν αἰσχύνην τῷ πράγματι καὶ πόσον γέ-
λωτα ὄφλετε δημοσίᾳ ψευδόμενοι, καὶ ταῦτα φανερῶς
οὔτως; ἐν γοῦν τοῖς ψηφίσμασι γράφετε, στῆσαι δὲ

εἰκόνα τοῦ δεῖνος. Πῶς, εἴποι τις ἀν ὑμῖν, ἄνδρες
 Ῥόδιοι, στῆσαι γράφετε τὴν ἐστῶσαν, ἐὰν οὗτω τύχη,
 πρὸ πεντακοσίων ἔτῶν; εἶτα τῶν μὲν γυναικῶν τὰς^{337M}
 ὑποβαλλομένας παιδία πουηρὰς κρίνετε καὶ δεινόν τι
 5 ποιεῖν ἡγεῖσθε καταψευδομένας· αὐτοὶ δὲ οὐκ αἰσχύ-
 νεσθε τοῦτο ποιοῦντες ἐπὶ τῶν εἰκόνων, καὶ τοὺς
 ἀνδριάντας, ὃν οὐκ εἰσί, τούτων εἶναι λέγοντες, καὶ
 ταῦτα οὐκ ὅντες ἀνήκοοι τῶν κατὰ τῆς πόλεως σκαμ-
 μάτων; φασὶ γοῦν πολλοὶ τοὺς Ῥοδίων ἀνδριάντας
 10 ὁμοίους εἶναι τοῖς ὑποκριταῖς. ὥσπερ γὰρ ἐκείνων
 ἔκαστον ἄλλοτε ἄλλον εἰσιέναι, καὶ τοὺς ἀνδριάντας
 ὑμῖν ἄλλοτε ἄλλα λαμβάνειν πρόσωπα καὶ μικροῦ
 δεῖν ὑποκρινομένους ἐστάναι. τὸν γὰρ αὐτὸν νῦν μὲν
 εἶναι Ἑλληνα, νῦν δὲ Ῥωμαῖον, πάλιν δ', ἀν οὗτω^{648R}
 15 τύχη, Μακεδόνα ἢ Πέρσην· καὶ ταῦτ' ἐπ' ἐνίων οὕ-
 τως ὥστε τὸν ἰδόντα εὐθὺς εἰδέναι. καὶ γὰρ ἐσθῆς
 καὶ ὑπόδεσις καὶ τοιαῦθ' ἔτερα τὸ ψεῦδος ἐλέγχει.
 καὶ μυρία ἐῷ τῶν γιγνομένων, οἷον τὸ πολλάκις ἀν-
 δρός σφόδρα γέροντος εἰκόνι νέου τινὸς τὸ ὄνομα
 20 ἐπιγράφειν, θαυμαστὴν τινα οἷμαι δωρεὰν εὐδη-
 κότων ὑμῶν, εἰ μετά γε τῆς τιμῆς καὶ τὴν ἡλικίαν
 δίδοτε· καὶ πάλιν ἀθλητοῦ τινος ἀνδριάντα ἐστάναι,
 ὃς ὅντα ἀνθρώπου παντελῶς ἀσθενοῦς καὶ μετρίου
 τὸ σῶμα. τὸ μὲν γὰρ ἵππεύοντα τὸν δεῖνα ὁρᾶσθαι
 25 παρ' ὑμῖν ἢ πολεμίῳ συνεστῶτα ἢ στρατευμα ἐκτά-
 τοντα ἀνθρώπων οὐδεπώποτε τῆς γῆς ἀψάμενον τοῖς
 αὐτοῦ ποσὶ καὶ ἀπὸ τῶν ὕμων καταβάντα τῶν φε-
 ρόντων οὐδὲν ἵσως ἄτοπον· ἀλλ' ὁ δεῖνά γε ἐστηκε
 πυκτεύων παρ' ὑμῖν. καὶ λέγω ταῦτα μὰ τὸν Δία
 30 οὐκ ἀπεχθάνεσθαι βουλόμενος ὑμῖν οὐδὲ διασύρων
 τὴν πόλιν, ἀλλ' ὅπως μηδὲν ἀνάξιον ἔαυτῆς μηδὲ
 ἀλλότριον τῆς ἄλλης εὐκοσμίας καὶ τῆς πολιτείας

φαίνηται ποιοῦσα. καὶ μοι δοκεῖ τις ἦν εἰκότως προ-
αχθῆναι διὰ τὴν πρὸς ἄπαντας εὔνοιαν τοὺς Ἑλληνας,
οὐ μόνον διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς, εἰ τι ἄρα ἐνθάδε ἔχοι
355 μὴ οὐκῶς, εἰπεῖν καὶ μηνῦσαι. πρότερον μὲν γὰρ
ἐκ πολλῶν συνειστήκει τὸ κοινὸν ἀξέωμα καὶ πολλοὶ 5
τὴν Ἑλλάδα ηὗξον, ὑμεῖς, Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμόνιοι,
Θηβαῖοι, χρόνον τινὰ Κορίνθιοι, τὸ παλαιὸν Ἀρ-
649 Rγεῖοι. νῦν δὲ τὸ μὲν τῶν ἄλλων οὐδέν ἔστιν. οἱ
μὲν γὰρ αὐτῶν ὅλως ἀνήρηται καὶ ἀπολώλασιν, οἱ
δὲ ἀσχημονοῦσι πράττοντες οἷα ἀκούετε καὶ πάντα 10
τρόπον τὴν παλαιὰν δόξαν ἀφανίζοντες, οἱόμενοι
τρυφᾶν οἱ ἀνόητοι καὶ κέρδος ἀριθμοῦντες τὸ μηδένα
κωλύειν αὐτὸν ἀμαρτάνοντας. λοιποὶ δὲ ὑμεῖς ἔστε·
καὶ γὰρ μόνοις ὑμῖν ὑπάρχει τὸ δοκεῖν ὄντως τινὰς
γεγονέναι καὶ μὴ τελέως καταπεφρονῆσθαι. διὰ μὲν 15
γὰρ τοὺς οὕτω χρωμένους ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν, ὡς
ἀληθεύοντες ἔνιοι λέγουσιν, οὐδὲν ἐκάλυψε πάλαι
Φρυγῶν πάντας ἢ Θρακῶν ἀτιμοτέρους γεγονέναι
τοὺς Ἑλληνας. ὥσπερ οὖν οἰκίας ἡρημωμένης εὐ-
δαιμονος καὶ μεγάλης, ὅταν εἰς ἔτι λοιπὸς ἢ διάδοχος, 20
ἐν ἐκείνῳ πάνται ἔστι, κανὸν οὗτος ἀμαρτάνῃ τι καὶ
ἀκούῃ οὐκῶς, τὴν ὅλην δόξαν ἀφανίζει. τῆς οἰκίας
καὶ πάντας καταισχύνει τοὺς πρότερον οὕτω τὰ
ὑμέτερα νῦν ἔχει πρὸς τὴν Ἑλλάδα. μὴ γὰρ οἴεσθε
πρωτεύειν αὐτῆς, ἀνδρες Ῥόδιοι, μὴ οἴεσθε. τῶν 25
γὰρ ξώντων ἔτι καὶ τῶν αἰσθανομένων τιμῆς ἢ ἀδο-
ξίας ἔστι πρώτους εἶναι. τὰ δὲ ἐκείνων οἰχεται καὶ
πάντα τρόπον αἰσχρῶς καὶ ἐλεεινῶς διέφθασται· καὶ
650 Rοὐδὲ ἐπινοῆσαι λοιπὸν ἔστι τὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν
λαμπρότητα τῶν παθῶν εἰς γε τοὺς ἀνδρας ὁρῶντα. 30
ἄλλ' οἱ λίθοι μᾶλλον ἐμφαίνουσι τὴν σεμιότητα καὶ
τὸ μέγεθος τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκοδομη-

μάτων· ἐπεὶ αὐτούς γε τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ τοὺς πολιτευομένους οὐκ ἀν εἶποι τις οὐδὲ Μυσῶν ἀπογόνους· ὥστε ἔμοιγε δοκοῦσι τῶν οὕτως οἰκουμένων αἱ τελέως ἀνηρημέναι πόλεις κρείττον ἀπαλλάττειν.
 5 ὑγιῆς γὰρ ἡ τούτων μητή μένει, καὶ τὸ ὄνομα δι' οὐδὲν ὑβρίζεται τῶν πρότερον καλῶν· ὥσπερ οἵμαι^{359M} καὶ τῶν τεθνεώτων τῷ παντὶ βέλτιον τὰ σώματα ἀνηρησθαι καὶ μηδένα ὅρāν ἦ φαίνεσθαι σηπόμενα. καὶ ταῦτα μὲν ἵσως πλείω τῶν εἰκότων ἐπῆλθέ μοι
 10 μηδεσθέντι τῆς ὄλης καταστάσεως. ἐκεῖνο δ' ὑμῖν ἐβουλόμην ποιῆσαι φανερόν, ὅτι μόνοι καταλείπεσθε τῶν Ἑλλήνων, οἷς ἀν καὶ παραινέσαι τις καὶ περὶ ὃν ἔστιν ἔτι λυπηθῆναι δοκούντων ἀμαρτάνειν. εἰκότως ἀν οὖν πρόσχοιτε αὐτοῖς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
 15 ἔξετάξοιτε ἀκριβέστερον τῶν προγόνων. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐν πολλοῖς ὑπῆρχεν ἐτέροις ἡ τῆς ἀρετῆς ἐπίδειξις, ἐν τῷ προεστάνται τῶν ἄλλων, ἐν τῷ βοηθεῖν τοῖς ἀδικουμένοις, ἐν τῷ συμμάχους κτᾶσθαι, πόλεις οἰκίζειν, νικᾶν πολεμοῦντας· ὑμῖν δὲ τοιοῦτον μὲν
 20 οὐδὲν πράττειν ἔνεστι, καταλείπεται δ' οἵμαι τὸ ἑαυτῶν προεστάνται καὶ τὴν πόλιν διοικεῖν καὶ τὸ τιμῆσαι τινα καὶ κροταλίσαι μὴ τοῖς πολλοῖς ὁμοίως καὶ τὸ βουλεύσασθαι καὶ τὸ δικάσαι καὶ τὸ τοῖς θεοῖς θῦσαι καὶ τὸ ἄγειν ἑορτήν· ἐν οἷς ἀπασιν ἔστι βελτίους τῶν
 25 ἄλλων φαίνεσθαι. τοιγάρτοι καὶ τὰ τοιαῦτα ὑμῶν ἐπαίνου τυγχάνει, καὶ γιγνώσκεται παρὰ πᾶσιν οὐχ ὡς μικρά, τὸ βάδισμα, ἡ κουρδά, τὸ μηδένα σοβεῖν διὰ τῆς πόλεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν συνήθειαν καὶ τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους καθεστῶτας πο-
 30 ρεύεσθαι· καθάπερ οἵμαι καὶ τοὺς ἀγροίκους ἰδεῖν ἔστιν, ὅταν εἰς παλαιότροπαν ἦ γυμνάσιον ἔλθωσιν, ἥττον ἀρρύθμιας οινουμένους· ἔτι πρὸς τούτοις τῆς

ἐσθῆτος ὁ τρόπος, τὸ ἵσως ἄν τινι γελοῖον φανέν, τῆς πορφύρας τὸ μέτρον· τὰ φανερώτερα ἥδη, τὸ μεθ' ἡσυχίας θεωρεῖν, ὁ ποππυσμός· πάντα ταῦτα σεμνὴν τὴν πόλιν ποιεῖ, διὰ ταῦτα τῶν ἀλλων διαφέρειν δοκεῖτε, ἐπὶ τούτοις ἅπασι θαυμάζεσθε, ἀγαπᾶσθε· 5 τῶν λιμένων, τῶν τειχῶν, τῶν νεωρίων μᾶλλον ὑμᾶς κοσμεῖ τὸ ἐν τοῖς ἔθεσιν ἀρχαῖον καὶ Ἑλληνικόν, τὸ παρ' ὑμῖν μὲν δταν τις γένηται, εὐθὺς αὐτὸν ἀποβάντα εἰδέναι, καν τύχῃ βάροβαρος ὕν, ὅτι οὐ πάρεστιν εἰς τινα πόλιν τῆς Συρίας ἢ τῆς Κιλικίας· 10
 360 Μπαρ' ἄλλοις δὲ ἄν μή τις ἀκούσῃ τοῦ τόπου τὸ ὄνομα, φέρει εἰπεῖν ὅτι καλεῖται Λύκειον ἢ Ἀκαδήμεια, μηδὲν διαφέρειν. τίνος οὖν χάριν ταῦτα πανόμενος ἥδη λέγω καὶ τί δηλῶσαι βουλόμενος; ὅτι τοσούτῳ μᾶλλον ὑμᾶς φιλοτιμεῖσθαι δεῖ καὶ μηδὲν παρα- 15 πέμπειν τῶν γιγνομένων. καν οὕτως ἔχητε ἐν ἅπασιν οἵς πράττετε, ἵσως οὐδὲν δόξετε κακίους εἶναι τῶν προγόνων. τὸ γὰρ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει δια-
 62 Rφυλάττειν ἔαυτοὺς καὶ μένειν ἐπὶ τοῦ τῆς ἀρετῆς σχήματος θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ· καθάπερ οἷμαι 20 καὶ τῶν πλεόντων ἰδεῖν ἔστι χειμῶνος μὲν ἐπιπεσόντος ἢ σφοδροῦ τοῦ πνεύματος μηδὲ τοὺς ἀσελγεστάτους αὐτῶν αἰσχρόν τι ποιοῦντας, ἀλλὰ πρὸς μόνῳ τῷ πλεῖν ὄντας, ἐν δὲ τῇ γαλήνῃ καὶ τῶν ναυτῶν καὶ τῶν ἐπιβατῶν ἐπιπολάζουσαν τὴν ὑβριν, καν μὴ 25 ὕσιν ἀκόλαστοι· τὸν αὐτὸν οἷμαι τρόπον ὁ μὲν πόλεμος εἴωθε καὶ τοὺς φαυλοτέρους εἰργειν καὶ κοατεῖν, ἐν τοσαύτῃ δὲ εἰρήνῃ καὶ δαθυμίᾳ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν εἰς μηδεμίαν αἰσχύνην μηδὲ ἀταξίαν ὑπενεχθῆναι. -

ΠΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΣ.

653R

Ἄρα γε βούλοισθ' ἄν, ὡς ἄνδρες, σπουδάσαι
 χρόνον μικρὸν καὶ προσέχειν, ἐπειδὴ παιᾶντες ἀεὶ^{361M}
 διατελεῖτε καὶ οὐ προσέχοντες; καὶ παιδιᾶς μὲν καὶ
 ἥδουνῆς καὶ γέλωτος, ὡς εἰπεῖν, οὐδέποτε ἀπορεῖτε·
 5 καὶ γὰρ αὐτοὶ γελοῖοί ἔστε καὶ ἥδεῖς καὶ διακόνους
 πολλοὺς τούτων ἔχετε, σπουδῆς δὲ ὑμῖν τὴν πᾶσαν
 ἄνδειαν ὁρῶ οὖσαν. καίτοι τινὲς ἐπαινοῦσιν ὑμᾶς
 ὡς σοφούς τε καὶ δεινούς, ὅτι τοσαῦται μυριάδες ἀν-
 θρώπων ἄμα καὶ τὰ δέοντα ἐννοεῖτε καὶ ταχὺ φθέγ-
 10 γεσθε ὅτι ἄν ἐννοήσητε· ἐγὼ δὲ μᾶλλον ἄν ὑμᾶς
 ἐπήνουν βραδὺ μὲν φθεγγομένους, ἐγκρατῶς δὲ σι-
 γῶντας, ὁρθῶς δὲ διανοουμένους, ὃ καὶ νῦν ποιή-
 σατε, ἵνα κτήσησθε πρὸς ἐκείνῳ τῷ ἐπαίνῳ καινὸν
 ἔτερον μείζω τε καὶ σεμνότερον, ὅτι τοσοῦτοι ὄντες
 15 λόγων χρησίμων γενομένων ἄπαντες ἐσιωπήσατε, καὶ
 πρὸς τούτῳ ἐδειξατε ὅτι οὐ μόνον ἔστε ἴκανοὶ νοήσαν-
 τες εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀκούσαντες νοῆσαι. χροῦ μὲν
 γὰρ ἐπαινος τὸ ἄμα εἰπεῖν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τούτου·
 τί γάρ, ἄν κοινῇ πάντες ἀποτυγχάνωσι τοῦ μέλους;
 20 δήμου δὲ τὸ καλῶς ἀκοῦσαι. νῦν μὲν γὰρ ἀμαρτάνετε
 τὸ Ἀθηναίων ποτὲ ἀμάρτημα. τοῦ γὰρ Ἀπόλλωνος
 εἰπόντος, εἰ θέλουσιν ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῇ πόλει
 γενέσθαι, τὸ κάλλιστον ἐμβάλλειν τοῖς ὡσὶ τῶν παι-
 δῶν, οἱ δὲ τρήσαντες τὸ ἔτερον χρυσίον ἐνέβαλον, οὐ
 25 συνέντες τοῦ θεοῦ. τοῦτο μὲν γὰρ κόρως μᾶλλον
 ἐπρεπε καὶ παισὶ Λυδῶν ἢ Φρουγῶν· Ἐλλήνων δὲ
 παισί, καὶ ταῦτα θεοῦ προστάξαντος, οὐκ ἄλλο ἥρ-
 μοττεν ἢ παιδεία καὶ λόγος, ὃν οἱ τυχόντες εἰκότως
 ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνονται καὶ σωτῆρες τῶν πόλεων.

ἐκεῖνοι μὲν οὖν κακῶς ἔχρησαντο τοῖς ὡσὶ τῶν παιδῶν, ὑμεῖς δὲ τοῖς αὐτῶν κάκιον. δῆμου γάρ ἐστιν ἀκοὴ τὸ θέατρον· εἰς τοῦτο δὲ καλὸν μὲν ἥ τίμιον οὐδὲν ὑμῖν ἥ σπανίως ποτὲ εἰσέρχεται· κρουμάτων δὲ ἀεὶ μεστόν ἐστι καὶ θορύβου καὶ βωμολοχίας καὶ 5 σκυψμάτων οὐδὲν ἔοικότων χρυσῷ. διὰ τοῦτο οὖν ὁρθῶς ἔφην ἀπορεῖν ὑμᾶς σπουδῆς. οὕτε γάρ αὐτοὶ σπουδαῖοι ἐστε οὕτε οἱ ὑμέτεροι συνήθεις καὶ πολλάκις εἰς ὑμᾶς εἰσιόντες,

μῆμοί τ' ὄρχησταί τε χροιτυπίῃσιν ἄριστοι, 10

Ἴππων τ' ὀκνυπόδων ἐπιβήτορες, οἵ κε τάχιστα
ἥγειραν μέγα νεῖκος ἀπαιδεύτοισι θεαταῖς,

362 M νηπιάχοις, ξυνὸν δὲ κακὸν πολέεσσι φέρουσι.

ταῦτα γὰρ ἀεὶ ὁρᾶτε καὶ περὶ τοιαῦτά ἐστε, ἀφ' ὧν νοῦν μὲν ἥ φρόνησιν ἥ δικαίαν διάθεσιν ἥ πρὸς 15 θεοὺς εὐδέβειαν οὐκ ἔστι κτήσασθαι, ἔοιν δὲ ἀμαθῆ καὶ φιλοτιμίαν ἄμετρον καὶ κενὴν λύπην καὶ καρδὰν ἀνόητον καὶ λοιδορίαν καὶ δαπάνην. λέγω δὲ

635 R ταῦτα οὐκ ἀποτρέπων οὐδὲ καταλύειν κελεύων τὰς τοιαύτας ψυχαγωγίας καὶ ἀπάτας τῆς πόλεως· μαινοί- 20

μην γὰρ ἄν· ἀλλ' ἀξιῶν ὑμᾶς, ὥσπερ τούτοις ἐτοίμως καὶ συνεχῶς αὐτοὺς παρέχετε, οὕτω καὶ λόγου χρηστοῦ ποτε ἀκοῦσαι καὶ τὴν ἐπὶ τῷ συμφέροντι δέξασθαι παρογησίαν· ἐπεὶ καὶ τοὺς Ἀθηναίους, ὃν μικρῷ πρότερον ἐμνήσθην, οὐ πάντως εὑρήσομεν ἀμαρτ- 25 τάνοντας· ἀλλὰ τοῦτό γε ἐκεῖνοι καὶ πάνυ καλῶς ἐποίουν, ὅτι τοῖς ποιηταῖς ἐπέτρεπον μὴ μόνον τοὺς κατ' ἄνδρας ἐλέγχειν, ἀλλὰ καὶ κοινῇ τὴν πόλιν, εἴ τι μὴ καλῶς ἐπραττον· ὥστε σὺν πολλοῖς ἐτέροις καὶ τοιαῦτα ἐν ταῖς κωμῳδίαις λέγεσθαι·

δῆμος πυκνίτης, δύσκολον γερόντιον,
ὑπόκωφον,

καὶ

τί δ' ἔστιν οὐδηναίοισι πρᾶγμα ἀπώμοτον;
 καὶ ταῦτα ἡκουοντες ἐορτάζοντες καὶ δημοκρατούμενοι,
 καὶ οὐ μόνον τῶν σφετέρων πολιτῶν, εἰ τινα ἥθελον
 5 πρὸς ὁργὴν ἀπολέσαι τῶν ταῦτα λεγόντων, κύριοι 656B
 καθεστηκότες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἔρχον-
 τες, καὶ ἔξὸν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλοντο, μηδὲν ἀηδὲς
 ἀκούειν. ὑμῖν δὲ οὔτε χρόνος ἔστι τοιοῦτος οὔτε ποιη-
 τῆς οὔτε ἄλλος οὐδείς, ὃς ὑμῖν ὀνειδιεῖ μετ' εὐνοίας
 10 καὶ φανερὰ ποιήσει τὰ τῆς πόλεως ἀρρωστήματα.
 τοιγαροῦν ὅταν ποτὲ φαίνηται τὸ πρᾶγμα, προθύμως
 δέχεσθαι δεῖ καὶ τότε νομίζειν ἐορτὴν ἄγειν, ἀλλὰ
 μὴ βαρύνεσθαι, κανὸν ἄρα, δυσωπεῖσθαι ἔξειπεν, πη-
 νίκα πάντεται; καὶ πότε εἴσεισι θαυματοποιὸς ἢ
 15 λῆρος ἢ τοιοῦτος ἔτερος; ἐκεῖνο μὲν γάρ, ὅπερ εἶπον, 657B
 ἀεὶ ὑμῖν πάρεστι, καὶ οὐ δέος μήποτε ἐπιλίπη· τῶν 363M
 δὲ τοιούτων λόγων, δι' οὓς ἄνθρωποι εὐδαιμονοῦσι
 καὶ κρείττους καὶ σωφρονέστεροι γίγνονται καὶ βέλ-
 τιον οἰκεῖν δύνανται τὰς πόλεις, οὐ πολλάκις ἀκη-
 20 κόατε· οὐ βούλομαι γάρ εἰπεῖν, ἀνήκοοί ἔστε. καὶ
 τοῦτο ἵσως οὐ δι' ὑμᾶς· δηλώσετε δέ, ἂν ἀνάσχησθε
 τῆμερον· ἀλλὰ μᾶλλον παρὰ τοὺς καλούμενους φιλο-
 σόφους. οἱ μὲν γάρ αὐτῶν ὅλως εἰς πλῆθος οὐκ
 ἵσαιν οὐδὲ θέλουσι διακινδυνεύειν, ἀπεγνωκότες
 25 ἵσως τὸ βελτίους ἂν ποιῆσαι τοὺς πολλούς· οἱ δ' ἐν
 τοῖς καλούμενοις ἀκροατηρίοις φωνασκοῦσιν, ἐν-
 σπόνδους λαβόντες ἀκροατὰς καὶ χειροήθεις ἕαντοῖς.
 τῶν δὲ Κυνικῶν λεγομένων ἔστι μὲν ἐν τῇ πόλει πλῆ-
 θος οὐκ ὀλίγον, καὶ καθάπερ ἄλλου τινὸς πράγματος
 30 καὶ τούτου φορὰ γέγονεν· οὐδὲν μέντοι γε καὶ ἀγεν-
 νὲς ἀνθρώπων οὐδέν, ὡς εἰπεῖν, ἐπισταμένων, ἀλλὰ
 χρείων τροφῆς· οὗτοι δὲ ἐν τε τριόδοις καὶ στενωποῖς 658B

καὶ πυλῶσιν ἵερῶν ἀγείρούσι καὶ ἀπατῶσι παιδάρια
καὶ ναύτας καὶ τοιοῦτον ὅχλον, σκώμματα καὶ πολ-
λὴν σπερμολογίαν συνείρουντες καὶ τὰς ἀγοραίους
ταύτας ἀποκρίσεις. τοιγαροῦν ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ἐρ-
γάζονται, κακὸν δ' ὡς οἶόν τε τὸ μέγιστον, κατα- 5
γελᾶν ἐθίζοντες τοὺς ἀνοήτους τῶν φιλοσόφων, ὕσ-
περ ἂν εἰ παῖδας τις ἐθίζοι διδασκάλων καταφρονεῖν,
καὶ δέον ἐκκόπτειν τὴν ἀγερωχίαν αὐτῶν οἱ δ' ἔτι
αὔξουσι. τῶν δὲ εἰς ὑμᾶς προϊόντων ὡς πεπαιδευμέ-
νων οἱ μὲν ἐπιδεικτικοὺς λόγους καὶ τοὺς ἀμαθεῖς *, 10
οἱ δὲ ποιήματα συνθέντες ἄδουσιν, ὡς πάνυ φιλω-
δῶν ὑμῶν κατεγνωκότες. αὐτοὶ δ' εἰ μέν εἰσι ποιη-
ταὶ καὶ δήτορες, οὐδὲν ἵσως δεινόν· εἰ δ' ὡς φιλό-
σοφοι ταῦτα πράττουσι κέρδους ἔνεκεν καὶ δόξης τῆς
έαυτῶν, οὐ τῆς ὑμετέρας ὥφελείας, τοῦτο δ' ἥδη 15
δεινόν. ὅμοιον γὰρ ὕσπερ εἴ τις ἱατρὸς ἐπὶ κάμνον-
τας ἀνθρώπους εἰσιὼν τῆς μὲν σωτηρίας αὐτῶν καὶ
^{364 M}_{359 R} τῆς θεραπείας ἀμελήσειε, στεφάνους δὲ καὶ ἑταίρας
καὶ μύρου αὐτοῖς εἰσφέροι. τινὲς δὲ ὄλιγοι παρηγορίαν
ἀγηόχασι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην ἐνδεῶς, οὐδ' ὡς ἔμ- 20
πλῆσαι τὰς ἀκοὰς ὑμῶν οὐδ' ὕστε διατελέσαι λέγον-
τες, ἀλλὰ ἐν ᾧ δύο δήματα εἰπόντες, καὶ λοιδορή-
σαντες μᾶλλον ᾧ διδάξαντες ὑμᾶς, κατὰ σπουδὴν
ἀπίασιν, εὐλαβούμενοι μὴ μεταξὺ θορυβήσητε καὶ
παραπέμψητε αὐτούς, ὕσπερ οἱ χειμῶνος ἀποτολ- 25
μῶντες εἰς τὴν θάλατταν βραχύν τινα καὶ σύντομον
πλοῦν. ἄνδρα δὲ λαβεῖν καθαρῶς καὶ ἀδόλως παρ-
ηγοριαζόμενον, καὶ μήτε δόξης χάριν μήτ' ἐπ' ἀργυ-
ρίῳ προσποιούμενον, ἀλλ' ἐπὶ εὔνοίᾳ καὶ κηδεμονίᾳ
τῶν ἄλλων, ἔτοιμον, εἰ δέοι, καὶ καταγελᾶσθαι, καὶ 30
ἀταξίαν πλήθους ἐνεγκεῖν καὶ θόρυβον, οὐ δάδιον,
ἄλλα καὶ πάνυ εὐτυχοῦς πόλεως, ἐν τοσάντῃ σπάνει

γενναίων καὶ ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἀφθονίᾳ δὲ κολάκων καὶ γοήτων καὶ σοφιστῶν. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἀπ' ἔμαυτοῦ μοι δοκῶ προελέσθαι τοῦτο, ἀλλ' ὑπὸ δαιμονίου τινὸς γνώμης. ὃν γὰρ οἱ θεοὶ προνοοῦσιν, ἐκείνοις
 5 παρασκευάζουσι καὶ συμβούλους ἀγαθοὺς αὐτομάτους καὶ λόγους ἐπιτηδείους καὶ συμφέροντας εἰρῆσθαι. καὶ τοῦτο ἥκιστα ὑμᾶς ἀπιστεῖν χοή, παρ' οἷς μάλιστα μὲν τιμᾶται τὸ δαιμόνιον, μάλιστα δὲ αὐτὸ δεῖκνυσι τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ μόνον οὐ καθ' ἐκάστην
 10 ἡμέραν διά τε χρησμῶν καὶ δι' ὀνειράτων. μὴ οὖν οἴεσθε κοιμωμένων μόνον ἐπιμελεῖσθαι τὸν θεόν, 660 R
 κατ' ἴδιαν ἐκάστῳ μηνύοντα τὸ συμφέρον, ἐγρηγορότων δὲ ἀμελεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἀθρόοις μηδὲν ἄν δεῖξαι τῶν χρησίμων. πολλάκις γὰρ ἥδη καὶ ὅπαρ ὕνησε
 15 καὶ μεθ' ἡμέραν ἐναργῶς προεῖπεν. ἵστε δήπου τὰς τοῦ Ἀπιδος φήμας ἐνθάδε ἐν Μέμφει πλησίον ὑμῶν,
 ὅτι παιδες ἀπαγγέλλουσι παιζοντες τὸ δοκοῦν τῷ θεῷ,
 καὶ τοῦτο ἀφευδὲς πέφηνεν. ὁ δὲ ὑμέτερος θεὸς οἶμαι, τελειότερος ὅν, δι' ἀνδρῶν ὑμᾶς καὶ
 20 μετὰ σπουδῆς βούλεται ὠφελεῖν, οὐ δι' ὀλίγων φημάτων, ἀλλ' ἰσχυρῷ καὶ πλήρει κληδόνι καὶ λόγῳ σαφεῖ, διδάσκοντι περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων, ἄν ὑπο-365 M
 μένητε μετὰ γνώμης καὶ πειθοῦς. καὶ πρῶτόν γε ἀπάντων, ἵνα, ὅθενπερ ἐχοῆν, ἐγγύθεν ἄρξωμαι,
 25 τοῦτο πείσθητε βεβαίως, ὅτι τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἀνθρώποις ἐπ' ἀγαθῷ πάνθ' ὁμοίως ἐστὶ δαιμόνια,
 καὶ πλέων τις ἐμπείρου τύχῃ κυβερνήτου καὶ ἔθνος
 ἡ πόλις χρηστῶν ἡγεμόνων, καὶ ἵατρὸς ἐν καιρῷ
 παραγένηται τῷ κάμνοντι, καὶ τοῦτον ἡγεῖσθαι χοὴ
 30 βοηθὸν ἥκειν παρὰ θεοῦ, καὶ λόγων τις ἀκούσῃ φρονίμων, ἐκείθεν ἐπιπεμφθῆναι. καθόλου γὰρ οὐδὲν εὔδαιμον οὐδὲ ὠφέλιμον, ὃ μὴ κατὰ γνώμην καὶ

δύναμιν τῶν θεῶν ἀφικνεῖται πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ πανταχῇ πάντων ἀγαθῶν αὐτοὶ κρατοῦσι καὶ διανέμουσι
 661 R δαψιλῶς τοῖς ἐθέλουσι δέχεσθαι· τὰ κακὰ δὲ ἀλλαχό-
 θεν, ὡς ἔξ έτέρας τινὸς πηγῆς ἔρχεται τῶν πλησίον
 οὗσης πάρ' ἡμῖν, ὥσπερ ἐπὶ τοῦδε τοῦ ὕδατος τὸ μὲν 5
 σῶζον καὶ τρέφον καὶ γόνιμον ὄντως ἄνωθέν ποθεν
 ἐκ δαιμονίου τινὸς πηγῆς κάτεισι, τοὺς δυπαροὺς
 δὲ ὀχετοὺς καὶ δυσώδεις αὐτοὶ ποιοῦμεν καὶ ἀφ' ἡμῶν
 οὗτοι ἵστανται. διὰ γὰρ ἀνθρώπων ἄνοιαν καὶ τρυ-
 φὴν καὶ φιλοτιμίαν δυσχερής ὁ βίος καὶ μεστὸς ἀπά- 10
 της, πονηρίας, λύπης, μυρίων ἄλλων κακῶν. τούτων
 δὲ ἐν Ἰαμα καὶ φάρμακον ἐποίησαν οἱ θεοὶ παιδείαν
 καὶ λόγον, ὃ διὰ βίου μέν τις χρώμενος καὶ συνεχῶς
 ἥλθε ποτε πρὸς τέλος ὑγιεῖς καὶ εὔδαιμον· οἱ δὲ σπα-
 νίως καὶ διὰ χρόνου ποτὲ περιτυχόντες

15

ἄλλοτε μὲν ξώουσ' ἐτερήμεροι, ἄλλοτε δ' αὖτε
 τεθνᾶσιν·

ὅμως δὲ ἥδη ποτὲ ἔξαισίων δεινῶν ἐπικειμένων αὐ-
 τοῖς ἀπετράπησαν. οἱ δὲ διὰ παντὸς ἄπειροι τοῦ φαρ-
 μάκου τούτου καὶ μηδέποτε σωφρονοῦντι λόγῳ τὰς 20
 ἀκοὰς ὑπέχοντες ὄλοκλήρως ἄθλιοι μηδεμίαν σκέπην
 μηδὲ προβολὴν ἔχοντες ἀπὸ τῶν παθῶν,

ἄλλ' ἐν ἀκαλύπτῳ καὶ ταλαιπώρῳ βίῳ
 χειμαζόμενοι,

καθάπερ σκάφει σαθρῷ καὶ λελυμένῳ πάντων ἐν 25
 ἀγνώμονι γνώμῃ καὶ πονηρίᾳ. συμβαίνει δὲ τοὺς
 κακίστους καὶ ἀτυχεστάτους ὡς πορρωτάτῳ φεύ-

662 R γειν ἀπὸ τοῦ λόγου καὶ μὴ ἐθέλειν ἀκούειν, μηδ' ἀν-
 366 M βιάζηται τις, ὥσπερ οἷμαι καὶ τῶν ἐλκῶν τὰ δυσ-
 χερῆ λίαν. οὐκ ἐᾶ προσάψασθαι, καὶ τοῦτο αὐτὸ ση- 30
 μεῖόν ἔστι τοῦ πάνυ πονήρως αὐτὰ ἔχειν. οἱ δὲ τοι-
 οῦτοι παρ' ἐτέρους Ἰασιν ἱατροὺς οὐχ ἐκόντες ἴσχυρο-

τέρους. διττὴ γὰρ θεραπεία κακίας καὶ πρόνοια, κα-
θάπερ τῶν ἄλλων νόσων· ἡ μὲν ἐοικυῖα διαίτη καὶ
φαρμάκοις, ἡ δὲ καύσει καὶ τομῇ, προσήκουσα μᾶλ-
λον ἄρχουσι καὶ νόμοις καὶ δικασταῖς, οἵ τὸ περιττὸν
δὴ καὶ ἀνίατον ἔξαιροῦσι. βελτίους δέ εἰσιν οἱ μὴ
ὅρδιώς αὐτὸ πράττοντες. τὴν δὲ ἑτέραν ἐπιμέλειαν
ἔργον εἶναι φημι τῶν δυναμένων διὰ πειθοῦς καὶ
λόγου ψυχὰς προαὔνειν καὶ μαλάττειν. οὗτοι δὲ σω-
τῆρες εἰσι καὶ φύλακες τῶν οἴων τε σώζεσθαι, ποὺν
10 ἐλθεῖν εἰς τέλος τὴν πονηρίαν εἰργούντες καὶ κατέχον-
τες. δεῖ μὲν οὖν ἐκατέρων ταῖς πόλεσι, πολὺ δὲ ἐπι-
εικεστέρων τῶν ἐν ταῖς ἔξουσίαις. κολάξειν μὲν γὰρ
προσήκει φειδόμενον, διδάσκειν δὲ μὴ φειδόμενον·
καὶ χορητοῦ μέν ἔστιν ἡγεμόνος συγγνώμη, φιλοσό-
φον δὲ κακοῦ μὴ πικρὸν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τῆς τιμω-
ρίας σκληρὸν ἀπόλλυσι, τὸ δὲ τοῦ λόγου πικρὸν σώ-
ζειν πέφυκε. κινδυνεύει μέντοι πολλή τις εἶναι
σπάνις ὑμῖν τῶν τὸ ὕστερον ἐπισταμένων. οὕτε γὰρ 603B
χρήματα αὐτοῖς οὕτε δύναμις περιγίγνεται διὰ τού-
20 τον, ἀλλ’ ἀπέχθεια μᾶλλον καὶ λοιδορία καὶ προπη-
λακισμός· ὃν ἵσως οὐκ ἔδει φροντίζειν. τοιγαροῦν
διὰ τὴν ἐκείνων ἀναχώρησιν καὶ σιωπὴν ἐρίδων ὑμῖν
φύεται πλῆθος καὶ δικῶν καὶ βοὴ τραχεῖα καὶ γλῶτ-
ται βλαβεραὶ καὶ ἀκόλαστοι, κατήροδοι, συκοφαντή-
25 ματα, γραφαί, ὁητόρων ὅχλος, καθάπερ οἷμαι δι’
ἐνδειαν ἱατρῶν ἢ δι’ ἀπειρίαν πλείους οἱ θάπτοντες
γίγνονται. καὶ τούτων ἐν ἀρχῇ μὲν ἥτιασάμην τοὺς
μὴ παριόντας εἰς τὸ πλῆθος μηδὲ τολμῶντας ὑμῖν
διαλέγεσθαι, ἀλλὰ σεμνοὺς μὲν εἶναι βουλομένους,
30 ἀνωφελεῖς δὲ ὁραμένους καὶ ὁμοίους τοῖς ἀγεννέσι 367M
τῶν ἀθλητῶν, οἵ τὰς παλαίστρας ἐνοχλοῦσι καὶ τὰ
γυμνάσια χειρονομοῦντες καὶ παλαίοντες, εἰς δὲ τὸ

στάδιον οὐκ ἐθέλουσιν ἵέναι, τὸν ἥλιον καὶ τὰς πληγὰς ὑφορώμενοι. τὸ μέντοι πρᾶγμα δυσχερὲς ὅντως καὶ δι' ὑμᾶς. οὐ γὰρ δάδιον ἐνεγκεῖν τοσοῦτο πλήθους θόρυβον οὐδὲ μυριάσιν ἀνθρώπων ἀπείροις 664R ἐναντίον βλέψαι χωρὶς φόδης καὶ κιθάρας. τοῦτο μὲν γὰρ ἀλεξιφάρμακόν ἔστι πρὸς τὸν δῆμον ὑμῶν, καθάπερ στέαρ φασὶν ἐνίσων ξύλων ὡφελεῖν πρός τι τῶν χαλεπῶν. ἐγὼ γοῦν, εἰ ἦν φόδικός, οὐκ ἂν δεῦρο εἰσῆλθον δίχα μέλους τινὸς ἢ ἄσματος. νῦν δὲ τούτου μὲν ἀπορῶ τοῦ φαρμάκου· θεὸς δ', ὅπερ ἔφην, θαρ- 10 φῆσαι μοι παρέσχεν,

ὅς τε καὶ ἄλιμον ἄνδρα φοβεῖ καὶ ἀφείλετο νίκης φηιδίως, τοτὲ δ' αὐτὸς ἐποτῷνει καὶ ἀνώγει. εἰ οὖν τὰ τοῦ Ἐρμοῦ ἔπη κάγὼ λέγοιμι πρὸς ὑμᾶς, ὃς ἐκεῖνος ἐν Ὁδυσσείᾳ πεποίηται Καλυψοῦ ἀπόλο- 15 γούμενος ὑπὲρ τῆς ἀγγελίας, ἣν ἀηδῆ οὐσαν ἐνόμιζε, τάχα ληρεῖν με φαίητε, φῆτέα δ' ὄμως·

Ζεὺς ἐμέ γ' ἡνώγει δεῦρο ἐλθέμεν οὐκ ἐθέλοντα· τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ ἀσπετον; οὐδέ τις ἄγκι βροτῶν πόλις. 20

ἐκεῖνος μὲν θεὸς ὅν καὶ πετόμενος δυσχεραίνει τὰ κύματα καὶ τὸ πέλαγος καὶ τὴν μεταξὺ τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐρημίαν· ἐγὼ δὲ ἀνθρωπος οὐδεὶς οὐδαμόθεν ἐν τριβωνίῳ φαύλῳ μήτε ἀδειν ἥδὺς μήτε μεῖζον ἐτέρον φθειργόμενος, οὐκ ἄρα ἔδεισα τὸν ὑμέ- 25 τερον θροῦν οὐδὲ τὸν γέλωτα οὐδὲ τὴν ὁργὴν οὐδὲ συριγμοὺς οὐδὲ τὰ σκώμματα, οἷς πάντας ἐκπλήττετε καὶ πανταχοῦ πάντων ἀεὶ περίεστε καὶ ἴδιωτῶν 368M καὶ βασιλέων; καὶ ταῦτα ἀκούων Όμήρου τε καὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ὑμνούντων ἀεὶ τὸν ὄχλον ὡς χα- 30 λεπόν τε καὶ ἀπειθῆ καὶ πρὸς ὑβριν ἐτοιμον, τοῦ μὲν οὗτοι λέγοντος·

κινήθη δ' ἀγορή, ὡς κύματα μακρὰ θαλάσσης
πόντου Ἰκαρίου, τὰ μέν τ' Ἐῦρος τε Νότος τε
ἄρδος ἐπαῖξας πατρὸς Διὸς ἐκ νεφελάων·
ἔτερον δὲ πάλιν αὖ,

5 δῆμος ἄστατον κακόν,
καὶ θαλάττῃ πάνθ' ὅμοιον ὑπ' ἀνέμον φιπίζεται.
καν γαληνὸς ὥν τύχῃ, πρὸς πνεῦμα βραχὺ κορύσ-
σεται.

665 R

καν τις αἰτία γένηται, τὸν πολίτην κατέπιεν.

10 τάχ' ἀν οὖν καὶ ὑμεῖς ἐμὲ τῷ θορύβῳ καταπίοιτε καὶ
τῇ ταραχῇ, βουλόμενον ὑμᾶς ὠφελεῖν. μείναντες δὲ
καὶ ἀκούσαντες διὰ τέλους πᾶσι θαυμαστοὶ δόξετε,
καὶ οὐ μόνον κρονιμάτων ἔμπειροι καὶ δραχμάτων,
ἀλλὰ καὶ λόγων φρονίμων, ἵνα κάμοι πρὸς τοὺς αἰ-
15 τιωμένους καὶ καταγιγνώσκοντας, ὅτι δεῦρο εἰσῆλ-
θον, ἢ δικαίως ἀπολογεῖσθαι· αἰτιάσονται γάρ, εὗ
ἴστε, καὶ φήσουσι δοξοπότου εἶναι καὶ μανόμενον,
ὅστις ἐμαυτὸν ὄχλῳ καὶ θορύβῳ παρέβαλον. ὅπως
οὖν ἔχω λέγειν ὅτι οὐ πᾶν πλῆθος ἀσελγές ἐστιν οὐδὲ
20 ἀνήκοον, οὐδὲ ἀπὸ παντὸς δεῖ τοὺς πεπαιδευμένους
φεύγειν· σαφέστερον δ' ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, διελεύ-
σομαι περὶ δήμου φύσεως, τοῦτ' ἔστι περὶ ὑμῶν αὐ-
τῶν. καὶ γὰρ ἐν τι τῶν χρησίμων ἐστὶ καὶ μᾶλλον ἦν
ὑμᾶς ὠφελήσειν ἢ περὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς εἰ λέγοιμι.

25 φημὶ δὴ δῆμον ἐοικέναι μάλιστα ἀνδρὶ δυνάστῃ καὶ
σφόδρᾳ ἴσχυρῷ, μεγάλην τινὰ ἔξουσίαν καὶ δόμην
ἔχοντι, καὶ τοσούτῳ μείζονι δυνάστῃ καὶ ἄρχοντι³⁶⁹
πλεόνων, ὅσῳπερ ἂν αὐτὸς ἢ πλείων ὁ δῆμος καὶ πό-
λεως γενναιοτέρας. ἐκείνων μὲν οὖν εἰσι βασιλεῖς,^{666B}
30 θεοὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ κοινῇ γεγονότες, κηδεμόνες ὅντως
καὶ προστάται χρηστοὶ καὶ δίκαιοι, τῶν μὲν ἀγαθῶν
ἐκούσιοι ταμίαι, τῶν δὲ χαλεπῶν σπανίως μεταδι-

δόντες καὶ κατὰ ἀνάγκην, πόσμῳ πόλεων ἡδόμενοι.
οἱ δὲ τούναντίου σκληροὶ καὶ ἄγριοι τύραννοι, χαλεποὶ
μὲν ἀκοῦσαι, χαλεποὶ δὲ συμβαλεῖν· τούτων ἡ
μὲν ὁργὴ πρὸς πάντα ἔτοιμος, ὥσπερ θηρίων ἀνημέρων,
τὰ δὲ ὅτα εἰπέφρακται, καὶ πάροδος οὐκ 5
ἔστιν εἰς αὐτὰ λόγοις ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ κολακεῖα καὶ
ἀπάτη κρατεῖ παρ' αὐτοῖς. ὅμοιως δὲ καὶ δῆμος ὁ
μέν τις εὐγνώμων καὶ πρᾶος καὶ γαληνὸς ὄντως, οἵος
γεύσασθαι παρηγέρεις καὶ μὴ πάντα ἐθέλειν τρυφᾶν,
ἐπιεικής, μεγαλόφρων, αἰδούμενος τοὺς ἀγαθοὺς καὶ 10
ἄνδρας καὶ λόγους, τοῖς νουθετοῦσι καὶ διδάσκουσι
χάριν εἰδώς· ὃν ἐγὼ τίθημι τῆς θείας καὶ βασιλικῆς
φύσεως, καὶ προσιέναι φημὶ καὶ διαλέγεσθαι τούτῳ
πρόπειν, καθάπερ ἵππον γενναῖον ἐξ ἥντιας εὐτελοῦς
πράττεις ἄγοντα, οὐδὲν δεόμενον φαλίων. οἱ δὲ πλεί- 15
ους θρασεῖς καὶ ὑπερήφανοι, δυσάρεστοι πρὸς ἄ-
παντα, ἀψίκοροι, τυράννοις ὅμοιοι καὶ πολὺ χειρόους·
οἷα δὴ τῆς κακίας αὐτῶν οὕσης οὐ μιᾶς οὐδὲ ἀπλῆς,
ἀλλὰ συμπεφροδημένης ἐκ μυρίων· ὥστε πάνυ ποικί-
λον τε καὶ δεινὸν εἶναι θηρίον, οἵα ποιηταὶ καὶ δη- 20
μιονογοὶ πλάττουσι Κενταύρους τε καὶ Σφίγγας καὶ
Χιμαίρας, ἐκ παντοδαπῶν φύσεων εἰς μίαν μορφὴν
εἰδώλου συντιθέντες. τῷ δὲ τοιούτῳ τέρατι συπλέκε-
σθαι καὶ ὅμοσε λέναι μαινομένους τινὸς ἀληθῶς ἔργον ἦ-
σφόδρα ἀνδρείου καὶ πτηνοῦ Περσέως ἢ Βελλεροφόνον- 25
τον. τὸν οὖν τῶν Ἀλεξανδρέων δῆμον τὸν ἀπειρον, ὡς
φασι, τῆς ποίας μερίδος θῶμεν; ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς τῆς
βελτίονος οὖσιν ὑμῖν παρέσχηκα ἐμαυτόν· ἵσως δὲ καὶ
ἄλλος προσαιρήσεται τῶν ἐμοῦ κρειττόνων. καὶ μὴν οὐ-
30τομδὲν ἂν ἔχοιτε θέαμα κάλλιον καὶ παραδοξότερον αὐτῶν
σωφρονούντων καὶ προσεζόντων. θεῖον γὰρ δὴ καὶ
σεμνὸν ἀληθῶς καὶ μεγαλοπρεπὲς δῆμον πρόσωπον

πρᾶον καὶ καθεστηκὸς καὶ μήτε γέλωτι σφοδρῶς καὶ ἀκολάστῳ βραττόμενον μήτε θορύβῳ συνεχεῖ καὶ ἀτάκτῳ τεταραγμένον, ἀλλ' ἀκοὴ μία τοσοῦτε πλήθους. ἵδετε δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ παρόντι καὶ ὅταν τὰ συνήθη 5 θεωρῆτε, οἵοι ἔστε. ἐμοὶ γὰρ νῦν μὲν ἀξιοθέατοι δοκεῖτε εἶναι καὶ ἴδιώταις καὶ βασιλεῦσι, καὶ οὐδεὶς ἔστιν ὃς οὐκ ἂν εἰσελθὼν καταπλαγείη τε ὑμᾶς καὶ τιμήσειεν ὥστε, εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γε ὑμῖν ὁ λόγος παρέσχηκεν οὐ μικρόν, μίαν ὥραν σωφρονῆσαι. καὶ 10 γὰρ τοῖς νοσοῦσι μεγάλη δοπὴ πρὸς σωτηρίαν μικρὸν ἡσυχάσασιν. ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις σπουδαῖς, ὅταν ὑμῖν ἐμπέσῃ τὸ τῆς ἀταξίας πνεῦμα, ὥσπερ ἂν τραχὺς ἄνεμος κινήσῃ θάλατταν ἐλυώδη καὶ ὁνταράν, ἀτεχνῶς οἷμαι καθ'. "Ομηρον ὁρᾶται ἀφρός τε καὶ 15 ἄχνη καὶ φυκίων πλῆθος ἐκχεομένων· ὥσαύτως δὴ καὶ παρ' ὑμῖν σκώμματα, πληγαί, γέλωσ. τίς ἂν οὖν τοὺς οὗτοι διακειμένους ἐπαινέσειεν; οὐ γὰρ διὰ 665 R τοῦτο καὶ τοῖς ἄοχουσιν εὐτελέστεροι φαίνεσθε; καὶ πρότερον τινα εἰρηκέναι φασί· τὸ δὲ Ἀλεξανδρέων 20 πλῆθος τί ἂν εἴποι τις, οἷς μόνον δεῖ παραβάλλειν τὸν πολὺν ἄρτον· οὗτοι γὰρ εἰρησθαι πολὺ βέλτιον· καὶ θέαν ἵππων· ὡς τῶν γε ἄλλων οὐδενὸς αὐτοῖς μέλει. οὐ γὰρ ὑμεῖς μέν, ἂν τις ἀσχημονῇ τῶν μειζόνων ἐν τῷ μέσῳ πάντων ὁρῶνταν, καταφρονήσετε 25 αὐτοῦ καὶ νομιεῖτε οὐδενὸς ἀξιον, καὶ μυριάκις ὑμῶν ἔχῃ τινὰ ἔξουσίαν, αὐτὸι δὲ δύνασθε σεμνοὶ δοκεῖν καὶ σπουδαῖοι τοιαῦτα πράττοντες. οὐκ ἔστε ὅτι ὥσπερ ἡγεμῶν καὶ βασιλεὺς ὅταν προέλθῃ, τότε σαφέστατα ὁρᾶται καὶ δεῖ μηδὲν ἀγεννὲς μηδὲ αἰσχρὸν 30 ποιεῖν· παραπλησίως καὶ δῆμος, ὅταν εἰς ταῦτα προέλθῃ καὶ ἀθρόος γένηται; χρὴ μὲν γὰρ οἷμαι καὶ 371 M τὸν ἄλλον χρόνον σωφρονεῖν ὑμᾶς· ἀλλ' ὅμως ὅτι

ἄν πράττῃ τις καθ' αὐτόν, οὐ κοινόν ἔστι τοῦτο οὐδὲ τῆς πόλεως· ἐν τῷ θεάτρῳ δὲ βλέπεται τὸ δημόσιον ἥθος. ὑμεῖς δὲ μάλιστα ἐνταῦθα ἀφυλάκτως ἔχετε καὶ προήσεσθε τὴν δόξαν τῆς πόλεως· ὥσπερ αἱ κακαὶ γυναικες, δέον αὐτάς, κανονοί μὴ σωφρονῶσιν, 5 ἔξω γε προέναι κοσμίως, αἱ δὲ μάλιστα ἐν ταῖς ὁδοῖς πλεῖστα ἀμαρτάνονται. τί οὖν; τάχα ἐρεῖ τις, τοῦτο μόνον ἀμαρτάνομεν, τὸ φαύλως θεωρεῖν; καὶ περὶ τούτου μόνου λέγεις ἡμῖν, ἄλλο δ' οὐδέν; [δέδοικα 669] τὸ ἄμα περὶ πάντων ἐπεξελθεῖν. καίτοι τάχα φήσει 10 τις ὡς πολλὰ λέγων οὐδὲν ὑμῖν συμβεβούλευναι οὐδὲ εἰρηκα σαφῶς, ἐφ' ὃ μάλιστα ἐπιτιμῶ· τοῦτο δὲ ἐργον εἶναι τοῦ διδάσκοντος.] ἔγω δὲ καὶ νῦν μὲν ἡγούμαι πολλὰ καὶ χρήσιμα εἰρηκέναι τοῖς προσέχοντοι καὶ περὶ θεοῦ καὶ περὶ δήμου φύσεως καὶ περὶ τοῦ δεῖν 15 ἀκούειν, κεὶ μὴ πείθεσθε, λόγων. [τοῦτο γὰρ οἷμαι καὶ ἀναγκαιότατον ἦν, παρασκευάσαι πρῶτον ὑμᾶς ὑπομένοντας ἀκούειν. ὥστ', εἰ μηδὲν ἄλλο παρέσχηκεν ὑμῖν μέγα ὁ λόγος, τοῦτο γοῦν ὅτι τοσοῦτον χρόνον κάθησθε σωφρονοῦντες. καὶ γὰρ τοῖς νοσοῦσι 20 μεγάλη δοπὴ πρὸς σωτηρίαν μικρὸν ἡσυχάσασι.] καὶ μὴν περὶ γε τῶν ἄλλων τὸ μὲν πάντα ἐπεξελθεῖν, καὶ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καὶ τελέως ὑμᾶς ἀναγκάσαι καταγνῶναι τῆς κακίας καὶ τῶν ἀμαρτημάτων οὐ δυνατόν.

25

οὐδ' εἰ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ', εἴεν,

φωνὴ δ' ἄρρητος, χάλκεον δέ μοι ἥτορ ἐνείη·

εἰ μὴ Ὁλυμπιάδες Μοῦσαι, Διὸς αἰγιόχοιο

θυγατέρες, μνησιάθ' ὅση κακότης παρὰ πᾶ- 30
σιν,

οὐχ ὑμῖν μόνοις.

αὐτὸ δὲ τοῦτο περὶ οὗ λέγειν ἡρξάμην, ὁδᾶτε ἥλικον
 ἐστίν. ὅπως μὲν γὰρ ἐστιασθε καθ' ἑαυτοὺς ἡ κοι-
 μᾶσθε ἡ διοικεῖτε τὴν οἰκίαν ἔκαστος οὐ πάνν δῆ-
 λός ἐστιν· ὅπως μέντοι θεωρεῖτε καὶ ποιοί τινες ἐν-
 5 θάδε ἐστὲ ἄπαντες Ἐλληνες καὶ βάρβαροι ἵσασιν. ἡ^{372M}
 γὰρ πόλις ὑμῶν τῷ μεγέθει καὶ τῷ τόπῳ πλεῖστον
 ὅσον διαφέρει καὶ περιφανῶς ἀποδέδεικται δευτέρᾳ
 τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον. ἡ τε γὰρ Αἴγυπτος [ὑμῶν], τηλι-^{670R}
 κοῦτον ἔθνος, σῶμα τῆς πόλεως ἐστι, μᾶλλον δὲ
 10 προσθήκη. τοῦ τε ποταμοῦ τὸ ἴδιον τῆς φύσεως
 καὶ παρὰ τοὺς ἄλλους ἄπαντας λόγου μεῖζον, τό τε
 θαυμαστὸν αὐτοῦ καὶ τὸ ὠφέλιμον, τὴν τε θάλατταν
 τὴν καθ' ἡμᾶς ἄπασαν ἐκδέχεσθε, κάλλει τε λιμέ-
 νων καὶ μεγέθει στόλου καὶ τῶν πανταχοῦ γιγνομέ-
 15 νων ἀφθονίᾳ καὶ διαθέσει, καὶ τὴν ἔξωθεν ὑπεροιε-
 μένην ἔχετε, τήν τε Ἑρυθρὰν καὶ τὴν Ἰνδικήν, ἣς
 πρότερον τοῦνομα ἀκοῦσαι χαλεπὸν ἦν· ὕστε τὰς ἐμ-
 πορίας οὐ νήσων οὐδὲ λιμένων οὐδὲ πορθμῶν τινῶν
 20 καὶ ἰσθμῶν, ἀλλὰ σχεδὸν ἀπάσης τῆς οἰκουμένης
 γίγνεσθαι παρ' ὑμῖν. κεῖται γὰρ ἐν συνδέσμῳ τινὶ^{671R}
 τῆς ὅλης γῆς καὶ τῶν πλεῖστον ἀπωκισμένων ἔθνῶν,
 ὕσπερ ἀγορὰ μιᾶς πόλεως, εἰς ταῦτα συνάγοντα πάν-
 τας καὶ δεικνύοντας τε ἀλλήλοις καὶ καθ' ὅσον οἶόν
 τε διοφύλους ποιοῦσα. ἶσως οὖν χαίρετε ἀκούοντες,
 25 καὶ νομίζετε ἐπαινεῖσθαι ταῦτα ἐμοῦ λέγοντος, ὕσπερ
 ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν ἀεὶ θωπευόντων ὑμᾶς· ἐγὼ δὲ
 ἐπήνεσα ὕδωρ καὶ γῆν καὶ λιμένας καὶ τόπους καὶ
 πάντα μᾶλλον ἡ ὑμᾶς. ποῦ γὰρ εἶπον ὃς ἐστε φρό-
 νιμοι καὶ σώφρουνες καὶ δίκαιοι; οὐχὶ τάνατία τού-
 30 των; ἐστι γὰρ ἀνθρώπων ἐπαινος εὐταξία, πραότης,
 διμόνια, κόσμος πολιτείας, τὸ προσέχειν τοῖς ὁρθῶς
 λέγοντι, τὸ μὴ πάντοτε ξητεῖν ἥδονάς. ἀναγωγαὶ δὲ

καὶ κατάρσεις καὶ πλήθους ὑπερβολὴ καὶ ὥνισιν καὶ
νεῶν πανηγύρεως καὶ λιμένος καὶ ἀγορᾶς ἐστιν ἐγ-
κάμιον, οὐ πόλεως· οὐδέ γε, ἀν ὕδωρ ἐπαινῇ τις,
ἀνθρώπων ἐπαινος οὗτός ἐστιν, ἀλλὰ φρεάτων· οὐδ'
ἄν περὶ εὐκρασίας λέγῃ τις, τοὺς ἀνθρώπους εἶναι 5

672 R φησιν ἀγαθοὺς, ἀλλὰ τὴν χώραν· οὐδ' ἄν περὶ ἰχ-
θύων, τὴν πόλιν ἐπαινεῖ· πόθεν; ἀλλὰ θάλατταν ἡ
λίμνην ἡ ποταμόν. ὑμεῖς δέ, ἄν ἐγκωμιάξῃ τις τὸν
373 M Νεῖλον, ἐπαιρεσθε, ὥσπερ αὐτοὶ δέοντες ἀπὸ Al-
θιοπίας. σχεδὸν δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ πλείους ἐπὶ 10
τοῖς τοιούτοις χαίρουσι, καὶ μακαρίους ἔαυτοὺς ορί-
νουσιν, ἄν οἰκῶσι καθ' "Ουηρον νῆσον δενδρήεσσαν
ἡ βαθεῖαν ἡ τινα ἡπειρον εῦβοτον, εῦμηλον, ἡ πρὸς
ὅρεσι σκιεροῦς ἡ πηγαῖς διαυγέσιν· ὃν οὐδὲν ἵδιόν
ἐστιν ἐκείνων· ἀρετῆς δὲ οὐδὲ ὄντας αὐτοῖς μέλει. 10
Ἐγὼ δὲ τούτων ἐμνήσθην οὕτε ὑμᾶς ἐπαίρων οὕτε
τοῖς συνήθως ὑμνοῦσιν αὐτὰ δρήσιν ἡ ποιηταῖς πα-
ραβάλλων ἐμαυτόν. δεινοὶ γὰρ ἐκεῖνοι καὶ μεγάλοι
σοφισταὶ καὶ γόητες· τὰ δ' ἡμέτερα φαῦλα καὶ πεξὰ
ἐν τοῖς λόγοις, οὐ μέντοι περὶ φαύλων. [τὰ μὲν γὰρ 15
λεγόμενα αὐτὰ οὐ μεγάλα, περὶ μεγίστων δὲ ὡς οἵον
τε.] καὶ νῦν εἰπον τὰ περὶ τῆς πόλεως, δεῖξαι βου-
λόμενος ὑμῖν ὡς ὅτι ἄν ἀσχημονῆτε οὐ κρύφα
γίγνεται τοῦτο οὐδ' ἐν ὀλίγοις, ἀλλ' ἐν ἄπασιν ἀν-
θρώποις. δρῶ γὰρ ἐγωγε οὐ μόνον "Ελληνας παρ' 20
ὑμῖν οὐδ' Ἰταλοὺς οὐδὲ ἀπὸ τῶν πλησίον Συρίας,
Λιβύης, Κιλικίας, οὐδὲ τοὺς ὑπὲρ ἐκείνους Alθίοπας
οὐδὲ "Αραβας ἀλλὰ καὶ Βακτρίους καὶ Σκύθας καὶ
Πέρσας καὶ Ἰνδῶν τινας, οἳ συνθεῶνται καὶ πάρεισιν
ἐκάστοτε ὑμῖν· ὥστε ὑμεῖς μὲν ἀκούετε ἐνὸς, ἄν 25
οὗτωτύχῃ, κιθαρῳδοῦ, καὶ τούτου συνήθους, ἀκούεσθε
673 R δὲ ὑπὸ μυρίων ἐθνῶν οὐκ ἐπισταμένων ὑμᾶς, καὶ

δρᾶτε μὲν τρεῖς ἢ τέτταρας ἡνιόχους, ὁρᾶσθε δὲ ὑπὸ τοσούτων μὲν Ἑλλήνων, τοσούτων δὲ βαρβάρων. τι οὖν οἰεσθε τούτους ἐπὶ γῆς πέρατα ἐλθόντας λέγειν; οὐχ ὡς πόλιν εἴδομεν τὰ μὲν ἄλλα θαυμαστὴν καὶ τῶν 5 ἀνθρωπίνων θεαμάτων πάντων ορείττον θέαμα, κόσμῳ τε ἱερῶν καὶ πλήθει πολιτῶν καὶ τῶν ἐπιτηδείων περιουσίᾳ, πάντα ἀκριβῶς διεξιόντας ὡς ἂν δύνωνται τοῖς αὐτῶν, ἃ καὶ μικρὸν ἐμπροσθεν εἶπον, τὰ τοῦ Νείλου καὶ τῆς χώρας καὶ τῆς θαλάττης καὶ τὸ 10 μέγιστον τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ θεοῦ· μαινομένην δὲ ὑπὸ φόδης καὶ δρόμων ἵππικῶν καὶ μηδὲν ἄξιον πράττουσαν ἐν τούτοις ἔαντῆς; οἱ γὰρ ἄνθρωποι θύον-^{374 M} τες μέν εἰσι μέτροι καὶ βαδίζοντες καθ' αὐτοὺς καὶ τὰλλα πράττοντες· ὅταν δὲ εἰς τὸ θέατρον εἰσέλθωσιν 15 ἢ τὸ στάδιον, ὥσπερ φαρμάκων αὐτοῖς ἐκεῖ κατορθῷγμένων, οὐδὲν οἰδασι τῶν προτέρων οὐδὲ αἰσχύνονται λέγειν ἢ ποιεῖν ὅτι ἂν αὐτοῖς ἐπέλθῃ. τὸ δὲ πάντων χαλεπώτατον, ἐσπουδακότες περὶ τὴν θέαν οὐχ ὁρῶσι καὶ ἀκούειν ἐθέλοντες οὐκ ἀκούονται, σα-²⁰ φῶς ἔξεστηκότες καὶ παρανοοῦντες, οὐκ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ παιδες καὶ γύναια. ἐπειδὴν δὲ παύσηται τὸ^{674 R} δεινὸν καὶ διαλυθῶσι, τὸ μὲν ἀκμαιότερον ἐσβεσται τῆς ταραχῆς· ἔτι δὲ ἐν τε συνόδοις καὶ στενωποῖς μένει καὶ δι' ὅλης τῆς πόλεως ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας· κα-²⁵ θάπερ ἐμπρησμοῦ μεγάλου λήξαντος ἰδεῖν ἔστι μέχρι πολλοῦ τὴν τε λιγνὺν καὶ μέρη τινὰ φλεγόμενα. καίτοι τάχα ἐρεῖ τις τῶν Περσῶν ἢ τῶν Βακτρίων, ὡς αὐτοὶ μὲν ἵσασιν ἵππεύειν καὶ σχεδὸν ἀριστοὶ δοκοῦσιν ἵππεῖς· τὸ γὰρ πρᾶγμα ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ ἐλευθερίας ἐπιτηδεύουσιν· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον οὐδὲ αὐτὸι πεπόνθασιν· ὑμεῖς δὲ οὐδεπώποτε αὐτοὶ θιγόντες οὐδὲ ἐπιβάντες ἵππων οὐ δύνασθε κατέχειν

αὐτοὺς, ἀλλ' ἐστὲ ὅμοιοι χωλοῖς ὑπὲρ δρόμου ἐρίξοντες. τοιγαροῦν δειλοὶ ὄντες καὶ ἀστράτευτοι πολλὰς ἥδη νευκήκατε ἐπομαχίας. σκοπεῖτε δὲ μὴ περὶ ὑμῶν ἀληθέστερον οὗτοι λέγωσιν η̄ περὶ τῶν Ἑλλήνων Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην φασὶν εἰπεῖν· ἐδόκει 5 μὲν γὰρ εἶναι τῶν σοφῶν· ἥκε δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα θεασόμενος οἷμαι τά τε ἔθη καὶ τοὺς ἀνθρώπους· ἔλεγεν οὖν ὡς ἐστιν ἐν ἐκάστῃ πόλει τῶν Ἑλλήνων ἀποδεδειγμένον χωρίον, ἐν ᾧ μαίνονται καθ' ἡμέραν, τὸ γυμνάσιον λέγων· ἐπειδὰν γὰρ ἐλθόντες ἀποδύ- 10 σωνται, χρίονται φαρμάκῳ. τοῦτο δὲ ἔφη κινεῖν αὐτοὺς τὴν μανίαν. εὐθὺς γὰρ οἱ μὲν τρέχουσιν, οἱ δὲ καταβάλλουσιν ἀλλήλους, οἱ δὲ τῷ κεῖσθαι ἀνατείναν- τες μάχονται πρὸς οὐδένα ἀνθρώπων, οἱ δὲ παίονται. 375 Μταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἀποξυσάμενοι τὸ φάρμακον 15 675 R αὐτίκα σωφρονοῦσι, καὶ φιλικῶς αὐτοῖς ἥδη ἔχοντες βαδίζονται κάτω ὁρῶντες, αἰσχυνόμενοι τοῖς πεπρα- γμένοις. ἐκεῖνος μὲν παιζον καὶ καταγελῶν οὐ φαύλον πράγματος, ὡς ἐγὼ δοκῶ, ταῦτα ἔλεγε. περὶ δὲ ὑμῶν τί ἄν τις ἔχοι λέγειν; καὶ γὰρ ὑμεῖς ὅταν συν- 20 ἐλθῆτε, πυκτεύετε, βοᾶτε, φίπτεῖτε, δροχεῖσθε, ποίω χρισάμενοι φαρμάκῳ; δῆλον ὅτι τῷ τῆς ἀνοίας· ὡς οὐκ ἦν ὑμῖν ἐπιεικῶς αὐτὰ δρᾶν. μὴ γὰρ τοῦτο με οἴεσθε λέγειν ὡς οὐ χρὴ καὶ τὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι ἐν ταῖς πόλεσι· χρὴ γὰρ ἵσως καὶ ἀναγκαῖόν ἐστι διὰ τὴν 25 τῶν πολλῶν ἀσθένειαν καὶ σχολήν· ἵσως δὲ καὶ τῶν βελτιόνων εἰσὶν οἱ δεόμενοι διατριβῆς τινος καὶ πα- ραμυθίας ἐν τῷ βίῳ· δεῖ δὲ μετὰ κόσμου καὶ σχήμα- τος πρέποντος ἀνθρώποις ἐλευθέροις. οὐ γὰρ παρὰ τοῦτο οὕτε τῶν ἵππων οὐδεὶς δραμεῖται βράδιον οὐδὲ 30 χεῖρον ἄσεται τις τῶν ἀδόντων, ἄν εὐσχημονῆτε ὑμεῖς. νυνὶ δὲ τὸ μὲν τῶν ἡνιόχων τινὰ ἐκπεσεῖν ἐκ τοῦ δί-

φρον δεινὸν ἡγεῖσθε καὶ συμφορὰν πασῶν μεγίστην· αὐτοὶ δὲ ἐκπίπτοντες ἐκ τοῦ κόσμου τοῦ προσήκοντος καὶ τῆς ἀξίας τῆς ἑαυτῶν οὐ φροντίζετε. καὶ μὲν ὑμῖν ὁ κιθαρῳδὸς ἐκμελῶς ἄδη καὶ παρὰ τὸν τόνον,
 5 συνίετε· αὐτοὶ δὲ παντελῶς ἔξω τῆς ἀρμονίας τῆς ^{επειδὴ} κατὰ φύσιν γιγνόμενοι καὶ σφόδρᾳ ἀμούσωσ ἔχοντες οὐδὲν διαφέρεσθε. καίτοι πόσοι διὰ ταῦθ' ὑμᾶν ἀπολάλασιν; ἀδοξοῦσι μὲν γὰρ πάντες. αἱ δὲ Σειρῆνες ἄλλο τι ἐποίουν, ὡς ὁ μῆδός φησιν, οὐκ ἀπώλ-
 10 λυον τοὺς σφόδρα ἡσθέντας αὐταῖς; ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν ἐν ἐρήμῳ ἥσαν πελάγει καὶ μακρὰν ἀπωκισμέναι καθ' αὐτὰς ἐπὶ σκοπέλου τινός, ὅπου μηδεὶς ὁράως παρέβαλλε· κάκεῖ δ' ὁ νοῦν ἔχων ἐσώθη καὶ μεθ' ἡσυχίας ἥκουσεν. οὗτοι δὲ σχεδὸν ἐν μέσῳ τῆς οἰκου-
 15 μένης ἐν τῇ πολυανθρωποτάτῃ πασῶν πόλει τοιαῦτα ἐργάζονται, μὰ Διὸς οὐδὲν τινὰ ἡδονὴν ἢ δύναμιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑμετέραν ἀβελτερίαν. διὰ τί γὰρ ἔξω παραπλησίως ἀκούονται τοῖς ἄλλοις καὶ πολ-
 20 λάκις ἀηδεῖς ἔδοξαν; μὴ τὰ ὅτα ἐπαλήλιπται τῶν ἐκεῖ;
 τί οὖν τοῦτο δείκνυσι; μὰ Διὸς οὐ μουσικῆς ἵσχυν
 οὐδὲν ὑπερβολὴν τέχνης, ἀλλ' ἀκροατῶν πονφότητα
 καὶ πόλεως ἀσθένειαν. φασὶ γοῦν ἡδη τινὰς τῶν
 ἀπολωλότων διὰ τὴν τοιαύτην πρόφασιν νεανιεύσα-
 σθαι, μὴ παρατομένους τὸν θάνατον, ἀλλὰ προσλι-
 25 παροῦντας, ὅπως ἀκούσωσιν ἐπὶ πλέον. τοῦτο δὲ
 ἐστὶ θαυμαστὸν ἐπ' ὄνειδει καὶ καταγέλωτι τῆς πό-
 λεως, εἰ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀριστεῖς καὶ τυραννο-
 κτόνοι μημονεύονται, σωτηρίας ἔνεκεν τῶν πατρίδων
 ἐπιδιδόντες αὐτούς· παρὰ δὲ ὑμῖν ὑπὲρ χορδῆς τοῦ-
 30 το πάσχοντες καὶ διὰ ἡδονὴν μικράν, μᾶλλον δὲ δόξαν
 κενήν. οὐ γὰρ ἡδόμενοι τοσοῦτον ὅσον οἰόμενοι καὶ ^{επειδὴ}
 βουλόμενοι προΐενται σφᾶς αὐτούς. τοσαύτη δὲ ἐστὶ

δυστυχία τῶν ταλαιπώρων, ὥστε ἀνδρεῖον ἥγοῦνται
 τὸ πάντων ἀνανδρότατον καὶ σεμνὸν τὸ αἰσχιστον.
 ἐλοίμην γὰρ ἢν ἔγωγε ληστεύων ἀποθανεῖν η̄ διὰ
 τοιαύτην αἰτίαν. τὸ μὲν γάρ ἐστιν ἀνδρὸς πονηροῦ
 θάνατος, τὸ δὲ ἀνδραπόδου δυστυχοῦς. κάκεῖνος μὲν
 ἀδικηθεὶς ἵσως ἐπὶ τοῦτο ἥλθεν, ὑπὲρ τοὺς νόμους
 ἀμύνασθαι προέμενος, καὶ τάχα τι καὶ γενναῖον ἐδύνατο
 πρᾶξαι μὴ τοιούτον τυχῶν δαίμονος· ὅδι δὲ κραυγῇ
 μόνον καὶ ἀνοίᾳ διὰ δυστυχῆ φθόγγον καὶ κακήν ἔγκλι-
 σιν καὶ τὰς ἐκμελεῖς καμπάς καὶ λήρους καὶ κυνισμοὺς 10
 καὶ ὀλέθρους ἀκλεῶς ἀπολλύμενος. ἐστι δὲ ὁ τοιοῦτος
 μνίας θάνατος. καὶ γὰρ ἐκείνας ὅτι ἢν γενσαμένας
 γλυκὺν φανῆ, πρὸς αὐτῷ διαφθείρονται. τί οὖν τοῦτο
 λαμπρόν, ὡς κακοδαίμονες; ὑπὲρ μὲν γὰρ δικαιοσύ-
 νης καὶ ἀρετῆς καὶ πατρῷων γερῶν καὶ νόμων καὶ 15
 χρηστοῦ βασιλέως, εἰ δέοι, πονεῖν καὶ ἀποθνήσκειν
 ἀγαθῆς ἐστι καὶ οὐ φιλοξώου ψυχῆς· ὑπὲρ δὲ τῆς ψαλ-
 τοίας ἀπάγγεσθαι, καθάρματος ἀγεννοῦς καὶ ξῆν οὐκ
 ἀξίου, πόσης αἰσχύνης; καὶ τούτους μὲν ἔάσωμεν· ἀλλ’
 ἐν αὐτῇ τῇ θέᾳ τὰ γιγνόμενα οὐκ αἰσχρὰ καὶ μεστὰ 20
 πάσης ὕβρισεως, τὸ ἀνατετάσθαι καὶ ἀποβλέπειν, μόνον
 οὐκ ἐπὶ τοῖς χείλεσι τὰς ψυχὰς ἔχοντας, καθάπερ
 οἷμαι διὰ τῶν ὥτων τὴν εὔδαιμονίαν δεχομένους,
 σωτῆρα καὶ θεὸν καλοῦντας ἄνθρωπον ἄθλιον; πόσον
 τινὰ γέλωτα τοὺς θεοὺς ὑμῶν καταγελᾶν οἴεσθε, ὅταν 25
 πάλιν ἐκείνους προσκυνοῦντες ταῦτα προσφέρησθε
 καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀναγκάξησθε τιμᾶν τὸ δαιμόνιον;
 ἀλλ’ ἐστιν εὐγνώμων ὁ θεός, ὡς θεός, οἷμαι, καὶ
 φέρει πράως τὴν τῶν πολλῶν ἄνοιαν. τοιγαροῦν ὡς
 παισὶν ὑμῖν παιδαγωγοὺς δέδωκε τοὺς φρονιμωτέ- 30
 ρούς τῆς πόλεως, μεθ’ ὃν καὶ θεωρεῖτε καὶ τὰλλα
 ἀμεινον πράττετε. ἐπεὶ πῶς ἢν ἀπείχεσθε ἀλλήλων;

καίτοι ποίους τινὰς ἂν ὑμεῖς ἡγοῖσθε ἀνθρώπους,
 οἵς ἐλευθερία μὴ συμφέρει; νὴ Δία, τὸ γὰρ πρᾶγμα
 ἔστι φύσει τοιοῦτον. οὐ γὰρ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσιν⁶⁷⁹ ή
 ἄδουσι καὶ νὴ Δία αὐλοῦσι καὶ τρέχουσι καὶ πάνθ?
 5 οὅσα γίγνεται καὶ παρ' ὑμῖν καὶ παρ' ἑτέροις τισίν;
 ἀλλ' οὐδαμοῦ τοιοῦτος ἔρως ἔστι τοῦ πράγματος οὐδὲ
 οἰστρος. ἵστε Ῥοδίους ἐγγὺς οὗτος ὑμῶν ξῶντας ἐν
 ἐλευθερίᾳ καὶ μετὰ πάσης ἀδείας· ἀλλὰ παρ' ἑκείνοις
 οὐδὲ τὸ δραμεῖν ἐν τῇ πόλει δοκεῖ μέτροιν, ἀλλὰ καὶ
 10 τῶν ξένων ἐπιπλήττουσι τοῖς εἰκῆ βαδίζουσι. τοιγαρ-
 οῦν εἰκότως εὐδοκιμοῦσι καὶ πάσης τιμῆς τυγχάνου-
 σιν. αἰδούμενοι γὰρ αὐτοὺς πρῶτον καὶ μηδὲν ἀνόη-
 τον ποιοῦντες εἰκότως οἷμαι παρά τε τῶν ἄλλων καὶ
 τῶν ἥγουμένων αἰδοῦς τυγχάνουσιν. ἐπεὶ καὶ τῶν
 15 ἄλλων εὑρόδομεν τὰ πλεῖστα ταῦτα πράττοντας τοῖς
 ἀνοήτοις τοὺς σώφρονας, οἶον ἐσθίοντας, βαδίζον-
 τας, παίζοντας, θεωροῦντας· ἡ γὰρ φύσις ἀναγκάζει
 πολλῶν ὅμοίων δεῖσθαι· διαφέρουσι μέντοι περὶ
 ταῦτα πάντα· αὐτίκα ἔστιώμενοι πρῶτον οἱ μὲν οὕτε
 20 ἀμαθῶς οὕτε ἀπρεπῶς διάγουσιν, ἀλλ' εὐσχημόνως
 ἄμα καὶ προσηνῶς, εὐωχίας, οὐ παροινίας, ἄρχοντες,
 φιλοφρονούμενοι τοὺς συνόντας, οὐ θρασυνόμενοι
 πρὸς αὐτούς· οἱ δὲ ἀπηνῶς καὶ ἀκολάστως, μετὰ βοῆς
 καὶ ἀταξίας ὀργιζόμενοι καὶ γελῶντες, πλεονεκτοῦν-
 25 τες ἀλλήλους, οὐ παρακαλοῦντες, τελευτῶντες ἀπίασι³⁷⁸
 κακόντι τοῖς συμπόταις δόντες ἡ παρ' ἑκείνων λαβόν-
 τες· οἵαν ποτὲ γενέσθαι φασὶ Κενταύρων συνουσίαν.
 καὶ τί δεῖ τἄλλα ἐπεξιέναι καθ' ἔκαστον; ἀλλὰ τὸ βα-
 δίζειν, ὃ κοινόν ἔστι καὶ ἀπλοῦν δήπουθεν, τοῦ μὲν⁶⁸⁰
 30 ἐμφαίνει τὴν ἡσυχίαν τοῦ τρόπου καὶ τὸ προσέχειν
 ἑαυτῷ, τοῦ δὲ ταραχήν, ἀναίδειαν· σπουδῇ πρόσεισι,
 φθέγγεται βαδίζων ἡ πεσών τινα ἔωσε, μάχεται πρὸς

ἔτερον. ὁμοίως καὶ περὶ τὰς θέας οἱ μὲν εἰσιν ἄπλη-
στοι καὶ λίχνοι καὶ περὶ πάντα ὁμοίως ἐπτοημένοι τὰ
τυχόντα, οἱ δὲ κοσμίως καὶ μετ' εἰρήνης μετέχουσιν.
ἄλλ' οὐχ ὑμεῖς, ἀλλ' ἐκπεπληγμένοι κάθησθε, ἀνα-
πηδᾶτε τῶν ὀρχηστῶν μᾶλλον, συντείνεσθε ὑπὸ τῶν 5
ἀσμάτων· τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἀνθρώπους ἢ μέθη
πρὸς φόδὴν τρέπει καὶ ὀρχησιν· παρ' ὑμῖν δὲ τούναν-
τίον ἔστιν. ἡ γὰρ φόδὴ μέθην ἐμποιεῖ καὶ παράνοιαν.
οἶνον μὲν οὖν τοιαύτη φύσις, τὸ μὴ δύνασθαι σωφρο-
νεῖν, ἀλλὰ πολλὰ δυσχερῆ πράττειν ἀναγκάζεσθαι 10
τοὺς σκαιῶς αὐτῷ καὶ ἀμέτρως χρωμένους· ὑπὸ δὲ
φόδης σφαλλομένους καὶ πολὺ κάπιον ἔχοντας τῶν πα-
ροινούντων εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, οὐχ ὥσπερ ἐν τῷ πο-
τῷ προϊόντας, οὐκ ἔστιν ἄλλους ἰδεῖν. παρὰ μὲν γὰρ
ἐνίοις τῶν βαρβάρων μέθην φασὶ γίγνεσθαι πραεῖαν 15
δι' ἀτμοῦ θυμιαμένων τινῶν· ἔπειτα χαίρουσι καὶ
ἀνίστανται γελῶντες καὶ πάντα ποιοῦσιν ὅσα ἀνθρω-
ποι πεπωκότες, οὐ μέντοι κακὸν οὐδὲν ἄλλήλους
ἔργαζονται· τῶν δὲ Ἑλλήνων ὑμεῖς μόνοι δι' ὧτων
καὶ φωνῆς αὐτὸ πάσχετε, μᾶλλον δὲ ληρεῖτε ἐκείνων 20
κάπιον καὶ παραφέρεσθε καὶ μᾶλλον ἐοίκατε κραιπα-
λῶσι. καίτοι τὰ τῶν Μουσῶν καὶ τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος
ἥπια δῶρα καὶ προσηνῆ. τὸν μὲν γὰρ Παιήονα καὶ
Ἀλεξίκακον προσαγορεύουσιν, ὡς ἀποτρέποντα τῶν
κακῶν καὶ ὑγίειαν ἐμποιοῦντα ταῖς ψυχαῖς καὶ σώ- 25
μασιν, οὐ νόσον οὐδὲ μανίαν· τὰς δὲ παρθένους, ὡς
ἄν αἰδονμένας τε καὶ σώφρονας. ἡ τε μουσικὴ θε-
379 θεαπείας ἔνεκα τῶν ἀνθρώπων εὐρῆσθαι δοκεῖ τῶν
παθῶν καὶ μάλιστα δὴ μεταστρέφειν ψυχὰς ἀπηνῶς
καὶ ἀγρίως διακειμένας. διὰ τοῦτο καὶ τῶν φιλο- 30
σόφων ἔνιοι πρὸς λύραν αὐτοὺς ἡρμόσαντο ἔωθεν,
ἀποπαιύοντες τῆς διὰ τῶν ὀνειράτων ταραχῆς. καὶ

θεοῖς μετὰ μέλους θύμοις, ἵνα εὕτακτοι καὶ καθεστη-
κότες ὅμεν. ἔτερος δὲ αὖτις τρόπος αὐλοῦ τε καὶ φόδης
ἐν πένθεσιν, λωμένων οἷμαι τὸ σκληρὸν καὶ ἄτεγ-
κτον τοῦ πάθους, θηλυτέραν δὲ τὴν λύπην ἐργαζο-
μένων δι’ φόδης λαυδανούσης μετὰ γόων, ὥσπερ οἱ
ἰατροὶ τὰ φλεγμαίνοντα τῶν ἐλκῶν ὑγραίνοντες καὶ
μαλακοποιοῦντες ἀνώδυνα ἔθηκαν. οὐχ ἡττον δὲ καὶ
περὶ συνουσίας ἔδοξε πρέπειν ἡ μουσικῆς δύναμις,
ἀρμονίαν καὶ τάξιν αὐτόματον ταῖς ψυχαῖς ἐπεισά-
10 γούσα καὶ τὸ σφαλερὸν τῆς ἐν οἴνῳ τέρψεως παραμυ-
θουμένη μετὰ συγγενοῦς δυνάμεως, ὥσπερ αὐτῷ ^{682 R}
συγκεραννύμενον ἐμμελὲς γίγνεται καὶ μέτριον.
ταῦτα δὴ πάντα ἀνέστραπται νῦν καὶ μεθέστηκεν εἰς
τούναντίον. οὐ γὰρ ἐκ Μουσῶν, ἀλλ’ ἐκ Κορυβάν-
15 των τινῶν κατέχεσθε, καὶ πιστὰ ποιεῖτε τὰ τῶν ποιη-
τῶν μυθολογήματα· ὡς ἐκεῖνοί γε παρεισάγουσι
Βάκχας τινὰς μαινομένας ὑπὸ μέλους καὶ Σατύρους·
οὐκοῦν ὑμῖν τὰ τῶν νεβρίδων τε καὶ θύρσων ἐνδεῖ
καὶ τὸ λέοντας φέρειν ἐν ταῖς ἀγκάλαις· τὰ δὲ ἄλλα
20 καὶ πάνυ μοι δοκεῖτε ἐοικέναι Νύμφαις καὶ Σατύροις.
Ἴλαροί τε γὰρ ἀεὶ καὶ φιλογέλωτες καὶ φιλορχησταί·
πλὴν οὐκ αὐτόματος ὑμῖν ἀναβλύει διψήσασιν ὁ οἶνος
ἐκ πέτρας ποθέν τινος ἢ νάπης, οὐδὲ γάλα καὶ μέλι
δύνασθε εὐχερῶς οὔτως ἔχειν, ἄκροις δακτύλοις δια-
25 μῶντες χθόνα· ἀλλ’ οὐδὲ τὸ ὄνδωρ ὑμῖν ἀφικνεῖται
δεῦρο αὐτόματον οὐδὲ τὴν μᾶξαν ἔχετε ἐν ἔξουσίᾳ δή-
πουθεν, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐκ τῆς τῶν κρειττόνων χει-
ρὸς λαμβάνετε· ὥστε ἵσως καιρὸς ἦν ὑμᾶς παύσα-
σθαι βακχειῶν καὶ προσέχειν μᾶλλον αὐτοῖς. νυνὶ δὲ
30 ἄν μόνον ἀκούσητε χορδῆς, ὥσπερ σάλπιγγος ἀκη-^{683 R}
κοότες, οὐκέτι δύνασθε εἰρήνην ἄγειν. ἀρά γε μὴ ^{350M}
Λακεδαιμονίους μιμεῖσθε; φασὶ γοῦν αὐτοὺς τὸ ἀρ-

χαῖον πρὸς αὐλὸν πολεμεῖν· ὑμεῖς δὲ πρὸς κιθάραν
αὐτὸ δοῦτε. η̄ βούλεσθε, ἐπειδὴ τοῖς βασιλεῦσι τοὺς
δῆμους καγὼ παρέβαλον, Νέοιν φαίνεσθαι τὴν
αὐτὴν ἔχοντες νόσον; ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνον ὕνησεν η̄
λίαν ἐμπειρία περὶ τοῦτο καὶ σπουδὴν. καὶ πόσῳ κρεῖτ- 5
τον μιμεῖσθαι τὸν νῦν ἄρχοντα παιδείᾳ καὶ λόγῳ
προσέχοντα; οὐκ ἀποθήσεσθε τὴν αἰσχρὰν ταύτην
καὶ ἄμετρον φιλοτιμίαν; οὐ φυλάξεσθε τοὺς ἄλλους
σκώπτοντες, καὶ ταῦτα ἐν ἀνθρώποις, εἰ δειπτὸν
εἶπεῖν, οὐδὲν μέγα οὐδὲ θαυμαστὸν ἔχοντιν; εἰ γὰρ 10
Ἴσμηνίας ηὔλει παρ' ὑμῖν η̄ Τιμόθεος ἥδεν ὁ παλαιὸς
η̄ Ἀρίων, ὑφ' οὗ λέγοντιν ἄδοντος ἐν τῷ πελάγει
τοὺς δελφῖνας ἀφικέσθαι πρὸς τὴν ναῦν, καὶ μετὰ
ταῦτα ἐκπεσόντα αὐτὸν κατὰ τύχην τινὰ ἀναλαβεῖν
καὶ σῶσαι, πῶς ἀν διέκεισθε; τούτων μὲν γάρ ἐστιν 15
οὐδεὶς Ἀμφίων οὐδὲ Ὁρφεὺς ὁ μὲν γάρ νιὸς η̄ Μού-
σης, οἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀμουσίας αὐτῆς γεγόνασι, διαθρύ-
ψαντες καὶ κατάξαντες τὸ σεμνὸν τοῦ μέλους καὶ
πάντα τρόπον λωβησάμενοι τὴν ἀρχαίαν μουσικήν.
τίς γὰρ αὐτῶν ὡδὴν τέλειον η̄ γενναῖον ὁνθμὸν οἶός 20
τε εἶπεῖν; ἀλλὰ ἄσματα γυναικῶν καὶ κρούματα
δοχηστῶν καὶ παροινίας τερετισμάτων ὕσπερ κακοὶ^{64 R}
καὶ περίεργοι μάγειροι συντρίψαντες τοὺς νόμους
ἰδιώτας καὶ λίγνους ἀκροστάς κινοῦσι. τοιγαροῦν οὐκ
παρ' ἄπο κύκνων οὐδὲ ἀηδόνων ὁ ἔηλος αὐτῶν ὕνδιμασται 25
παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ἀλλ', ὡς ἔοικε, κυνηγηθμοῖς καὶ ὑλα-
γμοῖς εἰκάζετε· καίτοι φιλοσόφοντας μὲν ἥδειν οὗτοι κα-
λουμένοις, κιθαρῳδοὶ δὲ Κυνικοὶ παρὰ μόνοις ὑμῖν
γεγόνασιν. ὁ μὲν οὖν Ἀμφίων πρὸς τὸ μέλος, ὡς
φασιν, ἥγειρε καὶ ἐπύργου τὴν πόλιν· οὗτοι δὲ ἀνα- 30
τρέπονται καὶ καταλύουσι. καὶ μὴν ο̄ γε Ὁρφεὺς τὰ
θηρία η̄μέρους καὶ μουσικὰ ἐποίει διὰ τῆς ὡδῆς· οὗτοι

δὲ ὑμᾶς, ἀνθρώπους ὅντας, ἀγρίους πεποιήκασι καὶ
 ἀπαιδεύτους. ἔχω δὲ καὶ ἄλλον εἰπεῖν λόγον ἀνθρώ-
 που Φρυγὸς ἀκούσας, *Αἰσώπου συγγενοῦς*, δεῦρο^{381 M}
 ἐπιδημήσαντος, ὃν εἰς Ὁρφέα καὶ ὑμᾶς ἔλεγεν. ἔστι
 5 δὲ τῶν ὑμετέρων σκωμμάτων ἀτοπώτερος καὶ μακρό-
 τερος. σκοπεῖτε οὖν, εἰ βούλεσθε ἀκοῦσαι, καὶ μὴ
 δυσχεράνητε. ἔφη τοίνυν ἐκεῖνος περὶ τε Θράκην
 καὶ Μακεδονίαν τὸν Ὁρφέα μελῶδεῖν, καθάπερ εἴρη-
 ται, κάκε τὰ ζῷα προσιέναι αὐτῷ, πολύ τι πλῆθος
 10 οἷμαι τῶν πάντων θηρίων. πλεῖστα δὲ ἐν αὐτοῖς
 εἶναι τούς τε ὄρνιθας καὶ τὰ πρόβατα. τοὺς μὲν γὰρ
 λέοντας καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν ἀγριό-
 τητα δυσπιστότερα εἶναι, καὶ τὰ μὲν οὐδέ τολμεῖ-
 ξειν, τὰ δὲ εὔθυνς ἀποχωρεῖν, οὐχ ἡδόμενα τῷ μέλει.
 15 τὰ δὲ πτηνὰ καὶ τὰ πρόβατα μᾶλλον τε προσιέναι καὶ
 μηκέτ' ἀπαλλάττεσθαι· τὰ μὲν οἷμαι διὰ τὸ εὕηθες
 καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, τῶν δὲ ὄρνιθων μουσικὸν δή-
 που τὸ γένος αὐτὸν καὶ φιλωδόν. ζῶντος μὲν οὖν Ὁρ-
 φέως συνέπεσθαι αὐτῷ πανταχόθεν ἀκούοντα αὐτοῦ
 20 ὁμοῦ καὶ νεμόμενα· καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἐν τε τοῖς ὄρεσι
 καὶ περὶ τὰς νάπας τὰ πολλὰ διατρίβειν· ἀποθανόν-
 τος δὲ ἐρημωθέντα ὀδύρεσθαι καὶ χαλεπῶς φέρειν.^{685 R}
 ὥστε τὴν μητέρα αὐτοῦ Καλλιόπην διὰ τὴν πρὸς τὸν
 οὐρανὸν εὗνοιαν καὶ φιλίαν αἰτησαμένην παρὰ Διὸς τὰ
 25 σώματα αὐτῶν μεταβαλεῖν εἰς ἀνθρώπων τύπον, τὰς
 μέντοι ψυχὰς διαμένειν, οἵαι πρότερον ἤσαν. χαλε-
 πὸν οὖν ἥδη ἔστι τὸ λειπόμενον τοῦ λόγου, καὶ δέ-
 δοικα πρὸς ὑμᾶς σαφῶς αὐτὸν εἰπεῖν. ἔλεγε γὰρ ἐξ
 ἐκείνων γένος τι φῦναι Μακεδόνων, καὶ τοῦτο αὐθις
 30 ὕστερον μετὰ Ἀλεξάνδρου διαβὰν ἐνθάδε οἰκῆσαι.
 καὶ διὰ τοῦτο δὴ τὸν τῶν Ἀλεξανδρέων δῆμον ἄγε-
 σθαι μὲν ὑπὸ ὠδῆς, ὡς οὐδένας ἄλλους, κανὸν ἀκούσωσι

κιθάρας ὁποιασοῦν, ἔξεστάναι καὶ φρίττειν κατὰ
μυήμην τὴν Ὁρφέως. εἶναι δὲ τῷ τρόπῳ κοῦφον καὶ
ἀνόητον, ὡς ἐκ τοιούτου σπέρματος· ἐπεὶ τούς γε ἄλ-
λους Μακεδόνας ἀνδρείους καὶ πολεμικοὺς γενέσθαι
περὶ καὶ τὸ ἥδος βεβαίους. ἔλεγε δὲ καὶ περὶ τῶν κιθα- 5
ρφωδῶν τῶν παρ' ὑμῖν ἔτερον τοιοῦτόν τινα λόγον. τὰ
γὰρ ξῦνα ἐν τῇ συνουσίᾳ τῇ πρὸς τὸν Ὁρφέα τὰ μὲν
ἄλλα ἥδεσθαι μόνον καὶ ἐκπεπλῆκθαι, μιμεῖσθαι δὲ
μηδὲν ἐπιχειρεῖν· τῶν κυνῶν δὲ ἐνίους, οἷα δὴ γένος
ἀναιδὲς καὶ περίεργον ἐπιθέσθαι τῇ μουσικῇ, καὶ με- 10
λετᾶν τότ' εὐθὺς ἀπιόντας καθ' αὐτοὺς καὶ τὰ εἰδή
μεταβαλόντας εἰς ἀνθρώπους διαφυλάττειν τὴν ἐπι-
μέλειαν. εἶναι δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ γένος τῶν κιθαρω-
δῶν· διὸ μὴ δύνασθαι παντάπασιν ἐκβῆναι τὴν αὐτῶν
φύσιν, ἀλλὰ μικρὸν μέν τι διασώζειν τῆς Ὁρφέως δι- 15
δασκαλίας, τὸ πολὺ δ' αὐτοῖς ἐμμένειν κύνειον τοῦ
εσερμέλους. ταῦτα μὲν ἐκεῖνος ἐπαιξεν ὁ Φούξ. ἐγὼ δὲ
ὑμῖν βούλομαι Λακεδαιμονίων ἔργον εἰπεῖν, ὡς ἐκεῖ-
νοι προσηγέρθησαν ἀνδρὶ κιθαρῳδῷ θαυμαζομένῳ
τότε ἐν τοῖς Ἑλλησιν. ὅτι γὰρ λίαν ἥδὺς ἐδόκει καὶ 20
περιττὸς εἶναι, μὰ Δί' οὐκ ἐτίμησαν αὐτόν, ἀλλ'
ἀφείλοντο τὴν κιθάραν καὶ τὰς χορδὰς ἔξετεμον,
ἀπιέναι προειπόντες ἐκ τῆς πόλεως. ἐκεῖνοι μὲν
οὖν τὸ πρᾶγμα οὕτως ὑφεωρῶντο, καὶ ἐφύλαττον τὰ
ῶτα, ὡς ἂν μὴ διαφθαρῶσιν αἱ ἀκοαὶ μηδὲ τρυφερώ- 25
τεραι γένωνται τοῦ δέοντος· ὑμεῖς δὲ οὕτως ἀγεν-
νῶς δεδούλωσθε ὑπὸ τῆς τοιαύτης ἥδονῆς. δι' ὑμᾶς
δὲ ἥδη μοι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα καὶ τῶν δητόρων ἀπεσθαι
καὶ φιλοσόφων ἐνίων· μᾶλλον δὲ τοὺς δητόρας οὐδὲ
γνῶναι δάδιον. ὡς γὰρ ὁρῶσι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν 30
περὶ τοῦτο καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, πάντες δὴ ἄδουσι καὶ
δήτορες καὶ σοφισταί, καὶ πάντα περδαίνεται δι' ὧδῆς·

ῶστ', εἰ τις παρίοι δικαστήριον, οὐκ ἀνγνοίη δαδίως πότερον ἔνδον πίνουσιν ἢ δικάζονται· καὶν σοφιστοῦ δὲ οἰκημα πλησίον ἥ, οὐκ ἔσται γνῶναι τὴν διατριβήν. δοκεῖ δέ μοι, καὶ ἐν τῷ γυμνασίῳ προϊόντες ἥδη 5 γυμνάσονται πρὸς μέλος καὶ τοὺς κάμνοντας λάσονται. περὶ γὰρ τῆς τέχνης καὶ νῦν ἡμῖν διαλέγονται ἄδοντες. κινδυνεύει δ' ὁ βίος σχεδὸν ἀπας γεγονέναι κῶμος εἴς, οὐχ ἥδὺς οὐδὲ πρᾶος, ἀλλ' ἄγριος καὶ χαλεπός, ἀμα ὁρχονμένων, τερετιζόντων, μιαιφονούν-^{383M} 10 των. οἱ δ' οὗν Λακεδαιμόνιοι πλεῖστον ὅσον ὑμῶν διέφερον, περὶ ταῦτα, ὡς ἔφην, εὐλαβῶς ἔχοντες. οἱ μὲν γὰρ ἄρχειν ἥσαν ἴκανοί, καὶ τῶν μὲν Ἑλλήνων προεστησαν πολλὰ ἔτη, τοὺς δὲ βαρβάρους ἐνίκων ἀεὶ πάντας· ὑμεῖς δὲ οὐδὲ ἄρχεσθαι καλῶς ἐπίστασθε.^{687R} 15 τοιγαροῦν εἰ μὴ τῶν προεστηκότων ἐτύχετε, χαλεπῶς ἀν οἷμαι καὶ ἐσώξεσθε. τεκμήριον δὲ τὰ τελευταῖα συμβάντα περὶ ὑμᾶς. ὅτε γὰρ καθ' αὐτοὺς ἦτε, οὐχ ὁ μὲν βασιλεὺς ὑμῶν περὶ αὐλησιν ἡσχολεῖτο καὶ μόνω τούτῳ προσεῖχεν, ὑμεῖς δὲ πρὸς ἐκεῖνον μὲν 20 ἀπεχθῶς, πρὸς ἀλλήλους δὲ στασιαστικῶς διέκεισθε, χωρὶς ἕκαστοι καὶ καθ' αὐτοὺς διαφθείροντες τὰ πράγματα,* Σιμάριστοι καὶ τοιαῦθ' ἐτερα ἐταιρειῶν ὄνόματα· ὃστε φυγεῖν αὐτὸν ἡναγκάσατε καὶ μετὰ ταῦτα κατιέναι πολέμῳ καὶ διὰ Ρωμαίων; καὶ τέλος 25 ἐκεῖνος μὲν αὐλῶν, ὑμεῖς δὲ ὁρχούμενοι τὴν πόλιν ἀπωλέσατε. καὶ νῦν οὕτως ἐπιεικεῖς ἔχοντες ἡγεμόνας εἴς ὑποφίαν αὐτοὺς καθ' ὑμῶν αὐτῶν ἡγάγετε, ὃστε ἐπιμελεστέρας κρηῆς φυλακῆς ὡήθησαν ἥ^{688R} πρότερον· καὶ τοῦτο εἰργασθε δι' ἀγερωχίαν, οὐκ 30 ἐπιβουλεύοντες. ὑμεῖς γὰρ ἀν ἀποσταίητέ τινος; πολεμήσατε δ' ἀν ὑμεῖς μίαν ἡμέραν; οὐκ ἐν τῇ γενομένῃ ταραχῇ μέχρι σκωμμάτων ἐθρασύνοντο οἱ πολ-

λοί, τινὲς δὲ ὀλίγοι βάλλοντες ὅ, τι ἔτυχον ἄπαξ ή δίς,
 ὥσπερ οἱ καταχέοντες τῶν παριόντων, κατέκειντο
 εὐθὺς ἄδοντες, οἱ δὲ ἐπὶ τοὺς ὄφους ἤσαν ὥσπερ
 ἐν ἑορτῇ πιούμενοι. καὶ μὴν ἐκεῖνο μέμνησθε τὸ γε-
 λοῖον ὡς ὁ βέλτιστος ὑμῖν Κόνων ἔχογέσατο προελ- 5
 θῶν, οὗ μάλιστα τὸ πλῆθος ὑμῶν συνειστήκει, καὶ
 δεῖξας τινὰ τόπον βραχὺν προηγόρευεν ὡς εἰ μὲν
 αὐτὸς ἐκεῖ προέλθοι, νενικηώς εἶη καὶ δέοι ὑμᾶς
 ἀπαλλάττεσθαι καθ' αὐτοὺς καὶ παραχωρεῖν· εἰ δὲ
 ὑμεῖς, ἔφη, τέτταρα η̄ πέντε βήματα νικᾶτε, κάγὼ 10
 βαδιοῦμαι· ταῦτα δὲ ἔλεγε, φειδόμενος ὑμῶν καὶ
 καταγελῶν καὶ καθάπερ παισὶ προσπαίξων. ἐπεὶ τὸ
 στρατευμα ἐφειστήκει κάκεῖνος οὐδένα εἴα ἄπτεσθαι,
 γυμνοὺς ἄπαντας ὁρῶν καὶ ἐτοίμους ἀπόλλυσθαι. τί
 οὖν; ἐβιάσαντο μετὰ ταῦτα οἱ προπετεῖς καὶ ἀκόλαστοι 15
 καὶ ἐπίτηδες ἀνατρέψαι καὶ συγχέαι πάντα ἐπιβου-
 λεύσαντες, καὶ οὐ πρότερον ὑμᾶς ἀνῆκαν ἔως ἐγεύ-
 σασθε πολέμου καὶ τὸ δεινὸν ἄχρι πείρας προῆλθε.
 τί δὴ καὶ τούτων ἐπεινήσθην; ὅπως εἰδῆτε τὰ φυό-
 μενα ἐκ τῆς περὶ τὸν βίον ταῦτης ἀταξίας. οὐ γὰρ 20
 ἔστι τοὺς οὕτως ἐπτοημένους περὶ τὰ μικρὰ καὶ μη-
 δενὸς ἄξια, φαύλως καὶ ἀκρατῶς ἔχοντας ἐν τούτοις
 ἢ πράττουσι καθ' ἡμέραν, τἄλλα σωφρονεῖν καὶ περὶ
 τῶν μειζόνων ὁρθῶς βουλεύεσθαι. η̄ γὰρ τῶν τρό-
 πων πουφότης καὶ τὸ ἀλόγιστον οὐκ ἔä μένειν ἐπὶ 25
 τοῖς ἐλάττοσιν οὐδὲ ἔχει μέτρον οὐδὲν η̄ ἄνοια τῶν
 ἀμαρτημάτων, ἀλλ᾽ ἐπὶ πᾶν ὁμοίως πρόεισι καὶ παν-
 τὸς ἄπτεται μετὰ τῆς ἴσης εὐχερείας. μὴ οὖν οἰεσθε
 περὶ μικρῶν εἶναι τὸν λόγον, ὅταν τις ὑμῖν διαλέγη-
 ται περὶ τῶν ἐν τοῖς θεάτροις θορύβων. οὐ γὰρ 30
 οὕτως η̄ πενία ταχὺ πέφυκε συμβαίνειν διὰ τὰς κατ'
 ὀλίγον ξημίας, ὡς η̄ κακία πρόεισιν ἐκ τῶν κατὰ μέρος

τούτων ἀμαρτημάτων καὶ τελευταῖον ἐπ' αὐτὸ τὸ πέρας καὶ τὸν ὅλεθρον αὐξηθεῖσα ἥγαγε. καὶ ταῦτα ^{690 R} μὲν δὴ τὰ περὶ τὸ θέατρον. ἀλλ' ὅταν εἰς τὸ στάδιον ἔλθητε, τίς ἂν εἰπεῖν δύναιτο τὰς ἐκεῖ κραυγὰς καὶ θόρυβον καὶ ἀγωνίαν καὶ σχημάτων μεταβολὰς καὶ χρωμάτων καὶ βλασφημίας οἵας καὶ ὅσας ἀφίετε; εἰ γὰρ μὴ τοὺς ἵππους ἐωρᾶτε ἀμιλλωμένους καὶ τούτους συνήθεις, αὐτοὶ δ' ὑπὸ μαστίγων ἡλαύνεσθε τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις, οὐκ ἂν οὕτω χαλεπῶς ¹⁰ διέκεισθε. αὐτὸν γὰρ οἶμαι τὸν Ἱξίονα λῆρον ἀποφαίνετε τὸν ἐν τῷ τροχῷ παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐνδεδεμένον καὶ κολαξόμενον διὰ τοιαύτην τινὰ ἀσέβειαν. φέρε οὖν, εἰ μεταξὺ θεῶν τις ὑμῖν ἐπιστὰς εἴποι διατεινάμενος,

¹⁵ δαιμόνιοι, μαίνεσθε καὶ οὐκέτι κεύθετε θυμῷ βρωτὸν οὐδὲ ποτῆτα.

385 M

τί σφόδρα οὕτω κυκᾶσθε; τίς ἡ σπουδὴ; τίς ὁ ἄγων; οὐ γὰρ Πέλοψ ἔστιν ὁ διώκων, οὐδὲ Οἰνόμαος οὐδὲ Μυρτίλος, ὁ μὲν δεύτερος ἀπὸ Λιὸς γεγονώς, ὁ δὲ Ἐρημοῦ παῖς, οὐδὲ περὶ βασιλείας οὐδὲ γυναικὸς οὐδὲ ^{691 R} θανάτου πρόκειται κρίσις, ἀλλ' ἔστιν ὁ ἄγων ἀνδρα- πόδων ὑπὲρ τοῦ τυχόντος ἀργυρίου, νῦν μὲν ἡττωμένων, νῦν δὲ νικώντων, ἀεὶ τῶν αὐτῶν. εἰ λέγοι ταῦτα, τί ἐρεῖτε; ἢ δῆλον ὅτι οὐδὲ ἀκούσεσθε παρ' ἐκεῖνον τὸν καιρόν, οὐδὲ ἂν αὐτὸς ὑμῖν ὁ τοῦ Πέλοπος διαλέγηται πρόγονος; τίνα οὖν εὔρη τις ἐπικονιρίαν ἢ τίνα ἔξιλάσασθαι δεῖ δαιμόνων; ἔστιν Ὁλυμπίασι κατὰ μέσον τὸν ἵπποδρομὸν Ταραξίππου Ποσειδῶνος βωμός, ἐνθα μάλιστα συνέβαινε τοὺς ἵππους πτοεῖσθαι καὶ πλεῖστα διαφθείρεσθαι τῶν ἀρμάτων. ἔδοξεν οὖν τοῖς Ἡλείοις ὡς δαιμονίου τινὸς ὄντος ἴδρυσασθαι βωμόν. καὶ τὸ λοιπόν φασιν

ἀπ' ἐκείνου γεγονέναι τὸν τόπον ἀσφαλῆ. πολὺ δὴ μᾶλλον ἔγωγε ὑμῖν συμβούλεύω τὸν θεὸν τοῦτον ἔξι-
λάσασθαι καὶ βαμὸν ἵδρυσασθαι τὸν αὐτόν, μὰ Διὸν
οὐχ ὑπὲρ τῶν ἵππων, ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν, ὅπως
μὴ ταράττησθε μηδὲ ἐκπίπτητε τῆς τάξεως. μὴ γὰρ 5
δαιμόνια πάντ' οἵ τα τοιαῦτα καὶ μείζονος δεόμενα
ἀποτροπῆς. φασὶν ἀρχαίαν βασιλίδα ἐν Κρήτῃ τῶν
Ἡλιαδῶν ἐρασθῆναι ταύρουν, καὶ συγγενομένην χα-
λεπόν τι καὶ μέγα τεκεῖν τέρας. δέδοικα δὴ κάγὼ τὸν
ἱππικὸν τοῦτον ἔρωτα τῆς πόλεως, μή τι δυσχερὲς 10
ὑμῖν καὶ ξένον ἐνέγκῃ τῷ χρόνῳ. πάλιν δὲ ἐτέραν
παρθένον ποταμοῦ τινος ἐρασθεῖσαν ὀσημέραι φοι-
τᾶν ἐπὶ τὸ ὁρεῦμα, καὶ τόν τε ἀφρὸν ἐντίθεσθαι ταῖς
ἀγκάλαις καὶ τὸ ὄδωρο ὑποδέχεσθαι τοῖς κόλποις.
Ἀθήνησι δὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ ξῶον ἀγαπηθῆναι τὸ καὶ 15
παρ' ὑμῖν εὐδοκιμοῦν· καὶ νῦν ἐστιν ἐν τῇ πόλει
τόπος οὗτος καλούμενος Ἰππουν καὶ κόρης ἄβατον. ὁ
γὰρ πατὴρ συγκαθεῖσε τὴν παῖδα τῷ ἵππῳ, καὶ φα-
ζειμοιν οὗτος διαφθαρῆναι τὴν κόρην. σκοπεῖτε δὲ μὴ
καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιθυμίας ἀπόλησθε. 20
ποῖος γὰρ Ὁμηρος η̄ τίς ἀνθρώπων δύναται τὰ συμ-
βαινοντα εἰπεῖν; οὐ γὰρ οὗτος ἐκεῖνός φησι τὰ ἀρ-
ματα ταπεινὰ γλγνεσθαι μεταξὺ καὶ σφόδρα ὑψηλὰ
κατὰ τὸν δρόμον, ὡς τὰς ὑμετέρας ψυχὰς ἰδεῖν ἐστι
πασχούσας. φησὶ δ' οὗτος, ἵν' ὑμῖν καὶ χαρίσωμαί 25
τι μικρόν.

ἄρματα δ' ἄλλοτε μὲν χθονὶ πίλνατο πουλυβο-
τελοη,

ἄλλοτε δ' ἀτέξασκε μετήρος, τοὶ δ' ἐλατῆρες
ἔστασαν ἐν δίφροισι, πάτασσε δὲ θυμὸς ἐκάστου 30
νίκης λεμένων, κέκλοντο δὲ οἴσιν ἐκαστος
ἵπποις.

ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἡνιόχους πεποίηκεν ἀγωνιστὰς καὶ φιλοτιμουμένους, τοὺς δὲ θεατὰς καθ' ἡσυχίαν θεωροῦντας, ὥσπερ καὶ προσῆκε. μόνον δ' ἐπὶ τῷ τέλει ^{693 R} φησὶν Αἴαντα τὸν Λοκρὸν ὅραν ἀπρεπέστερον καὶ ⁵ λοιδορεῖσθαι Ἰδομενεῖ περὶ τῶν ἵππων τῶν Εὔμήλου. οὗτος μέντοι ἔστιν ὁ περὶ τὴν Ἀθηνᾶν αὐθις ἀσεβήσας ἀλισκομένης τῆς Τροίας, καὶ αὐτός τε διὰ τοῦτο κεραυνωθεὶς καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς ναυαγίας τοῖς πᾶσιν αἴτιος γενόμενος. ὁ γὰρ ἐν τοιούτοις θρασὺς ¹⁰ καὶ προπετῆς οὐδὲ τἄλλα εἶναι δύναται σώφρων, ὥσπερ καὶ εἶπον ἡδη. τοῦτο μὲν οὖν τοιοῦτον παράδειγμα κακίας καὶ ἀνοίας ὄμοιος ἐκ τῶν τοιούτων ἄνθρωπος τοῖς παρ' ὑμῖν, πλὴν ὅτι μάχεσθαι γε οὐδεὶς ἴκανός ἔστιν οὐδὲ ἀριστεύειν οὐδὲ αἰρεῖν πόλεις, ¹⁵ ὃς ἐκεῖνος. ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἐν τῇ θέᾳ καθέστηκεν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον πέτεσθε τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡνιόχων, καὶ γελοίως ἐλαύνετε καὶ ἡνιοχεῖτε καὶ διώκετε καὶ ἡγεῖσθε καὶ πίπτετε. τοιγαροῦν οὐ κακῶς τις παρεποίησε τῶν σαπρῶν τούτων ποιητῶν.

²⁰ ἄρματα δ' ἄλλοτε μὲν χθονὶ πίλνατο πουλνβο-^{387 M} τείρῃ,

ἄλλοτε δ' ἀτέξασκε μετήροα· τοὶ δὲ θεαταὶ θώκοις ἐν σφετέροις οὕθ' ἔστασαν οὔτε κάθηντο, ²⁵ χλωροὶ ὑπαὶ δείους πεφοβημένοι, οἱ δ' ὑπὸ νίκης ἀλλήλοισί τε κεκλόμενοι καὶ πᾶσι θεοῖσι χεῖρας ἀνίσχοντες μεγάλ' εὐχετόωντο ἔκαστοι. ἡῦτε περὶ κλαγγὴ γεράνων πέλει ἡὲ κολοιῶν, ³⁰ αἵτ' ἐπεὶ οὖν ξῦθόν τ' ἔπιον καὶ ἀθέσφατον οἶνον, κλαγγὴ ταὶ γε πέτονται ἀπὸ σταδίοιο κελεύθουν. ^{694 R} οἱ δ' ὥστε ψαρῶν νέφοις ἔρχεται ἡὲ κολοιῶν οὐλον κεκλήγοντες, ὅτε προΐδωσιν ἰόντα ἵππον, ὃς ἀνθρώποισι φόνον φέρει ἡλιθίοισιν.

ώς οἱ κεκλήγοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐπιπτον.

ώς δ' ἄνεμος ἄχνας φορέει ἵερὰς κατ' ἀλωάς,
ώς δ' ἀναμαιμάει βαθές ἄγκεα θεσπιδαὶς πῦρ,
πάντη τ' εἴλυφόων ἄνεμος φέρει, οἱ δέ τε θάμνοι
πρόρροιξοι πίπτουσιν ἐπειγόμενοι πυρὸς ὁρμῇ.

ώς οἱ μὲν μάρναντο πυρὸς δέμας· οὐδέ τε φαίης
οὔτε ποτ' ἡέλιον σόουν ἔμμεναι οὔτε σελήνην.
οἵηπερ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν,
ἀνδρῶν κουφονόων, φιλαοιδοτάτων, ἀγερῶχων.
ἡχὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' αἰθέρα καὶ Διὸς αὐλάς.

ῳδε δέ τις εἴπεσκεν ἰδὼν ἐς πλησίον ἄλλον·
οἶνοβαρές, κυνὸς ὅμιματ' ἔχων, πραδίην δ' ἐλά-
φοιο,

τί πτώσσεις; τί δ' ὀπιπτεύεις κατὰ ὄρμ' ἐν ἀγῶνι;
εἰ δ' ἄγε νυν πείσησαι, ἵνα κναφθεῖς ἀποτίνῃς.
τὸν δ' αὖθ' Ἰπποκόων ἀπαμειβόμενος προσέειπε·
τέττα, σιωπῇ ἥσο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ·
ἡπεδανὸς δέ νύ τοι θεράπων, βραδέες δέ τοι ἵπποι.
τὸν δ' ἄρ' ὑπὸ ξυγόφι προσέφη πόδας αἰόλος
ἵππος.

οὐχ δράμας οἶος κάγω καλός τε μέγας τε;
ἄλλ' ἐπὶ τοι κάμοι θάνατος καὶ μοῖρα πραταιή.
αἷ γάρ πως ὑμᾶς γε καὶ αὐτοὺς ἐνθάδε πάντας
ὄπλήντας ἔθηκε θεὰ λευκώλενος Ἡρη,
ώς μή τοι τρούξητε καθῆμενοι ἄλλοθεν ἄλλος.

ώς ἔφαθ'· οἱ δ' εὔχοντο Διὸς Κρονίωνι ἄνακτι.

ταῦτα μὲν ὑμῖν ἀπὸ πολλῶν καὶ φαύλων ὀλίγα, ὅπως
μὴ μόνοι δοκήτε εἶναι γελοῖοι. καὶ μὴν αἰσχρόν ἐστιν,
ἄνδρες Ἀλεξανδρεῖς, τοὺς πυνθανομένους περὶ τῆς
πόλεως τὰ μὲν ἄλλ' ἀκούειν θαυμαστὰ οἴα, περὶ δὲ
ὑμῶν αὐτῶν μηδὲν σεμνὸν λέγεσθαι μηδ' ἄξιον ξή-
λον, τούναντίον δὲ ως φαύλους τοὺς ἀνθρώπους δια-

βεβλησθαι, μέμους καὶ γελωτοποιὸν μᾶλλον, οὐκ ἄνδρας ἐρωμένους, ὡς τῶν κωμικῶν ἔφη τις ἐπὶ^{389M} τοῖς τοιούτοις.

ἀκόλαστος ὅχλος ναυτική τ' ἀταξία.

5 ἔστι γὰρ ὅμοιον ὥσπερ εἰς οἰκίαν μέν τις ἵδοι πάνυ καλήν, τὸν δὲ δεσπότην αὐτὸν ἀνδράποδον μηδὲ θυ-
ρωρεῖν ἔξιον. τῷ παντὶ γὰρ κρείττον ἐρημίαν καθο-
ρᾶν καὶ δέκα ἡ πέντε ἀνθρώπους εὐπόρους ἢ πλῆθος
ἀνήριθμον ἀνθρώπων ἀθλίων καὶ μαινομένων, ὥσ-
10 περ τινὰ κόπον βαθεῖαν ἐν ταύτῳ νενημένην ἐκ παντοδαπῶν λυμάτων. οὐδὲ γὰρ πόλιν εἶποι τις ἀν ὁρθῶς τὴν ἐκ τοιούτων, οὐδέ γε χρὸν τὸν διόποιος δήποτε συνελθόντας, οὐδὲ στρατόπεδον πάντα ὅχλον.
οὐδὲ γὰρ τὸ τοῦ Ξέρξου στράτευμα λαμπρὸν ἦν, πλὴν
15 εἰ μή τι διορύττειν ἢ διασκάπτειν ἢ τοιοῦτον ἔτερον^{696R}
ἔργον πράττειν· οὐδὲ ἡ τῶν Τρώων πόλις εὔδαιμων,
ὅτι πονηρῶν καὶ ἀκολάστων ὑπῆρξε πολιτῶν. καίτοι μεγάλη τε καὶ ἔνδοξος ἦν· ἀλλ' ὅμως δὲ τῆς Ἰθάκης πολίτης ἐπόρθησεν αὐτὴν, δὲ τῆς μικρᾶς καὶ ἀδόξου 20 σφόδρα οὖσαν εὐρύχωρον. φοβοῦμαι δὴ μὴ καὶ ὑμεῖς ἀπόλησθε ἐκείνοις παραπλησίως, εἰ καὶ ψυχρότερον ἔστιν εἰπεῖν ὅτι κάκείνην ὑπὸ ἵππου τινὸς φθαρῆναι λέγεται· πλὴν οἱ μὲν ἵσως ὑφ' ἐνός, ὑμεῖς δὲ ὑπὸ πλειόνων ἑαλώκατε. μὴ γὰρ τοῦτο μόνον ἡγεῖσθε 25 ἄλωσιν εἶναι πόλεως, ἀντιτινεῖς τὸ τεῖχος καταβαλόντες ἀποσφάττωσι τὸν ἀνθρώπους καὶ τὰς γυναικας ἀπάγωσι καὶ τὰς οἰκίας κατακάσσουν· αὕτη μὲν ἵσως τελευταῖα καὶ πρὸς δλίγον γιγνομένη καὶ μᾶλλον ἐλεεῖσθαι τὸν παθόντας ἢ καταγελᾶσθαι παρασκευά-
30 ξουσα· παρ' οἷς δ' ἂν ἢ πάντων ἀμέλεια τῶν καλῶν, ἐνός δὲ πράγματος ἀγεννοῦς ἐρως, καὶ πρὸς μόνον τοῦτο ἀποβλέπωσι καὶ περὶ τοῦτο διατρίβωσι πηδῶν-

τες καὶ μαινόμενοι καὶ παίοντες ἀλλήλους καὶ ἀπόρ-
 οητα λέγοντες καὶ τοὺς θεοὺς αὐτοὺς πολλάκις λοιδο-
 ροῦντες καὶ τὰ ὅντα ὁπτοῦντες καὶ γυμνοὶ βαδίζον-
 τες ἀπὸ τῆς θέας ἐνίστε, τοῦτ' ἔστιν αἰσχρὰ πόλεως
 390 καὶ ἐπονείδιστος ἄλωσις. καὶ γὰρ ἀνθρώπους ἑαλο-
 697 R κέναι φαμὲν οὐχ ὑπὸ ληστῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑταίρας
 καὶ γαστρὸς καὶ ἄλλης τινὸς φαύλης ἐπιθυμίας. αἰχμά-
 λωτος οὖν γενέσθαι καλῶς ἂν λέγοιτο καὶ ἀνὴρ καὶ πό-
 λις, ἥτις ἂν τῶν πρειτόνων ἐπιτηδευμάτων ἀφεμένη
 καὶ μήτε δρῶσα μηδὲν μήτε ἀκούουσα τῶν φερόντων 10
 εἰς σωτηρίαν, ἀλλ᾽ αἰρεθεῖσα ὑπὸ μέθης ἥψιδῆς γυναι-
 κῶν ἥ ἀρμάτων ἄγηται καὶ φέρηται καὶ πᾶσα δι' ὅλης
 θορυβῆται περὶ τοῦτο καὶ ἐκφρονῇ· καὶ νὴ Δία ἑαλωκέ-
 ναι λέγοιτ' ἂν καὶ κατὰ πράτος ὃς οὕτως ἐάλωκε καὶ
 περιηγκωνίσθαι. οὐ γὰρ ἂν μὲν τὸ σῶμά τινος κρα-
 τῆται καὶ περιέχηται δεσμοῖς τισιν ἥ φρουροῖς, τὰ
 δυσχερῆ δεῖ ταῦτα νομίζειν, αἰχμαλωσίαν καὶ δου-
 λείαν καὶ ἀπαγωγὴν, τῆς δὲ ψυχῆς ἡνδραποδισμένης
 καὶ ἀπολωλνίας εἰρωνεύεσθαι καὶ ὑποτιμᾶσθαι. καί-
 τοι δεινὰ μέν που καὶ ἐφ' ἐνάστων τὰ τοιαῦτα, τῷ 20
 παντὶ δὲ αἰσχρίῳ δημοσίᾳ φαινόμενα. καὶ γὰρ αἱ λοι-
 παὶ νόσοι μέχρι μὲν τῶν καθ' ἔνα εἰσὶν οὐ μεγάλης
 698 R οὐδὲ φοβερᾶς προσηγορίας τυγχάνουσιν· ὅταν δὲ
 κοινὸν γένηται τὸ πρᾶγμα, τότε λοιμὸς καλεῖται. καθό-
 λον γὰρ πάντα ἀμαρτήματα εῦροι τις ἂν πανταχοῦ, 25
 καὶ οἰνόφλυγες καὶ πόδονοι καὶ γυναιμανεῖς ἐν πάσαις
 εἰσὶ ταῖς πόλεσιν· ἀλλ' οὐδὲν τοῦτο χαλεπὸν οὐδὲ
 ὑπερβάλλον· ὅταν δὲ ἐπικρατῇ τὸ πάθος καὶ βλέπη-
 ται κοινόν, τότε ἐπίσημον καὶ μέγα καὶ δημοσίᾳ γίγνε-
 ται. ποία γὰρ πόλις ἔστι τῶν μὴ σφόδρα ἐφῆμων καὶ
 μικρῶν, ἐν ᾧ μὴ καθ' ἡμέραν τις πυρεττει πάντως·
 ἀλλὰ Καυνίους μόνον παρείληφε κάκείνων ἔστι τὸ

ὄνειδος, ὅτι πάντες αὐτὸς πάσχουσιν· ὥσπερ καὶ ἀπὸ τῶν βελτιόνων τινὲς ἐθαυμάσθησαν καὶ δόξαν ἔσχον. πόσον γὰρ οἴεσθε Ἀθηναίων ἢ Μεγαρέων ἢ Κορινθίων τὰ σώματα ἀσκεῖν καὶ ξῆν φιλοπόνως; πολλοὺς δῆλον ὅτι καὶ ταῦθ' ὅτ' ἀναγκαῖον ἦν αὐτοῖς ἄνδρας³⁹¹ ἀγαθοὺς ὑπὲρ τῶν πατρίδων γίγνεσθαι. τί οὖν μόνοι Λακεδαιμόνιοι τοῦτ' ἔσχον τὸ ὄνομα καὶ τῆς δόξης ἀπολαύοντες εἶτι καὶ νῦν; ὅτι κοινῇ ἐκτήσαντο τὴν φιλοτιμίαν. τοὺς δὲ Ἀθηναίους τὰ περὶ τοὺς λόγους μᾶλλον ἐπιτηδεύοντας καὶ ποίησιν καὶ χοροὺς ἐπὶ τούτοις αὐτοῦτ' ἐποίησε θαυμάζεσθαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. σκοπεῖτε δὲ μὴ ὑμεῖς οὐχ ὁμοίας μεταλάβητε⁶⁹⁹ δόξης τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐτέροις τισίν· οὐ βούλομαι γὰρ ὀνομάσαι. ὅπερ 15 γὰρ ἡδη πολλάκις εἶπον, αἰσχίω τὰ αἰσχρὰ καὶ καταγέλαστα μᾶλλον, ὅταν ἢ περὶ τὰς πόλεις. ὥσπερ ἐν ταῖς κωμῳδίαις καὶ διασκευαῖς Καρίωνα μὲν εἰσάγοντες μεθύοντα καὶ Διῶν οὐ σφόδρα κινοῦσι γέλωτα· τὸν δὲ Ἡρακλέα τοιοῦτον δῷσι γελοῖον δοκεῖ, παρα-20 φερόμενον, καὶ καθάπερ εἰώθασιν, ἐν κροκωτῷ. παραπλησίως καὶ δῆμος οὗτος μέγας μινυρίζων διὰ βίου καὶ πάλιν ἡνιοχῶν χωρὶς ἵππων αἰσχρὸν γίγνεται καὶ καταγέλαστον. αὐτὸς γὰρ τοῦτο Εὐριπίδης τὸν Ἡρακλέα φησὶ παθεῖν μαινόμενον.

25 ἐκ τοῦτο βαίνων ἄρματ' οὐκ ἔχων ἔχειν ἔφασκε, δίφρου δ' εἰσέβαινεν ἄντυγας, καθεινε κέντρον δῆθεν ὡς ἔχων χερί.

μὴ οὖν καὶ ὑμεῖς κατὰ ξῆλον τὸν ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ· καὶ γὰρ αὐτὸς ἔλεγε Διὸς νέος εἶναι. μᾶλλον δ' ἵσως οὐχ⁷⁰⁰ Ἡρακλεῖ προσέοικεν ὑμῶν ὁ δῆμος, ἀλλὰ Κενταύρῳ τινὶ ἢ Κύκλωπι πεπωκότι καὶ ἐρῶντι, τὸ μὲν σῶμα ἴσχυρῷ καὶ μεγάλῳ, τὴν δὲ διάνοιαν ἀμαθεῖ. πρὸς

τοῦ Διὸς οὐχ ὁρᾶτε ὅσην ὁ αὐτοκράτωρ ὑμῶν πεποίηται τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν; οὐκοῦν χρὴ καὶ ὑμᾶς ἀντιφιλοτιμεῖσθαι καὶ τὴν πατρίδα κρείττω ποιεῖν, μὰ Διὸν οὐ κρήναις οὐδὲ προπυλαίοις· εἰς ταῦτα μὲν γάρ οὐ δύνασθε ὑμεῖς ἀναλίσκειν οὐδὲ ἂν ὑπερβάλοισθέ·
 392 μποτε οἶμαι τὴν ἐκείνου μεγαλοψυχίαν· ἀλλ’ εὐταξία,
 κόσμῳ, τῷ δεικνύειν ὑμᾶς αὐτὸὺς σώφρονας καὶ βεβαιούς.
 οὗτοι γὰρ ἂν οὕτ’ ἐπὶ τοῖς γεγονόσι μετανοήσειε καὶ
 πλείονα ὑμᾶς ἀγαθὰ ἐογάσεται. καὶ ἵσως ἂν αὐτῷ
 καὶ τῆς ἐνθάδε ἀφίξεως παράσχοιτε πόθον. οὐ γάρ 10
 οὕτω τὸ κάλλος τῶν οἰκοδομημάτων προσάγειν αὐτὸν
 δύναται· πάντα γὰρ κρείττω καὶ πολυτελέστερα ἔχει
 τῶν ὅπου δήποτε· ἀλλ’ ὅταν ἀκούσῃ τοὺς ὑποδεξομένους αὐτὸν εὔνοίας καὶ πίστεως ἀξίους καὶ τῶν πεμπομένων ἔκαστος καὶ διοικούντων ὑμᾶς προτιμήσῃ. μὴ 15
 γάρ οἰεσθε ὑμᾶς μὲν πυνθάνεσθαι περὶ τῶν καταπλεόντων, ὃποιοί τινες τυγχάνουσιν ὄντες, καὶ τοιαύτην ἔχειν γνώμην εὐθὺς πρὸς αὐτούς, οἷας ἂν μετάσχητε τῆς φήμης, ἐκείνους δὲ περὶ ὑμῶν μὴ πολυπραγμούεῖν, ὃποιος ὁ τῶν Ἀλεξανδρέων δῆμος. οὐκοῦν 20
 ἂν ἀκούσωσιν ὅτι φρόνιμος, ἀλλ’ οὐχ οἵα τὰ νῦν λεγόμενα, ὡς ἐπτοημένος, ὡς εὐχερῆς, τὰ μικρὰ θαυμάζων, ἥτινα τοῦ τυχόντος πράγματος, ἐραστὴς ἥνιορχων καὶ κιθαρῳδῶν, οὐκ ἄδηλον ὅπως ἔξουσι. Θεόφιλόν φασι παρ’ ὑμῖν γενόμενον ἄνδρα σοφὸν σιωπάν 25
 πρὸς ὑμᾶς καὶ μηδὲν ἐθέλειν διαλέγεσθαι. καίτοι τίνα γνώμην νομίζετε αὐτὸν ἔχειν; πότερον ὡς σοφοὺς ὑμᾶς καὶ μὴ δεομένους θεραπέας; ἢ μᾶλλον ὡς ἀνιάτων ἀπεγνωκέναι; παραπλήσιον γάρ, ὥσπερ εἴ τις τῶν ἐμπόρων πολλὰ καὶ τίμια ἔχων καταπλεύσειεν 30
 εἰς πόλιν, ἐπειδὴ ὑπ’ ἀνέμων τινῶν ἢ τύχης ἄλλης κρατούμενος καὶ διατρίβων ἔκει χρόνον συχνὸν μήτε

προσθείη τῶν ὡνίων μηδὲν μήτε δεῖξειε μηδέποτε· δῆλον γὰρ ὡς ἐσχάτην τινὰ αὐτῶν πενίαν κατεγνω-
 πώς η̄ ἀπορίαν οὐκ ἀν θέλοι μάτην ἐνοχλεῖσθαι, σα-
 φῶς εἰδὼς ὅτι οὗτός ἂν ὡνήσαιτο τῶν ἀνθρώπων τού-
 των οὐδεὶς οὗτός ἂν ἵσως προσέλθοι. καὶ Θεόφιλος^{702R}
 τούνυν πολλὰ ἔχων καὶ μεγάλα ἔνδον ὕνια παρ' αὐτῷ
 ταῦτα, συνειδῶς ὑμῖν τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν, οὐ χρη-
 μάτων, ἀλλὰ νοῦ καὶ συνέσεως. τοιγαροῦν τέθνηκε^{393M}
 κατασιωπήσας ὑμῶν τὴν πόλιν, [τοῦτό ἔστι καταδικάσας
 10 αὐτήν,] καὶ ὑμεῖς τοῦ δεῖνος μὲν πολλάκις ἀκηκόατε
 καὶ διαμέμνησθε τῶν σκωμμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν τοῦ
 δεῖνος ἀσμάτων, Θεοφίλου δὲ οὐκ οἶδα εἴ ποτε ἥκου-
 σατε· ὕσπερ ἔφη τις τοὺς ἐν τῇ Ἀττικῇ κανθάρους,
 τοῦ καθαρωτάτου μέλιτος ὄντος, τοῦ μὲν μηδέποτε
 15 γεύσασθαι, μηδ' ἂν ἐκχέηται, τῆς δὲ ἐτέρας τροφῆς.
 ἀλλ' ἔστε ἵλαροὶ καὶ σκῶψαι πάντων δεινότατοι, οὐ^{703R}
 δῆμον τὸ ἐπιτήδευμα· πόθεν; οὐδὲ πόλεως, ἀλλὰ
 Θεορίτου τινός· αὐτὸν γοῦν ἐκεῖνον εἴρηκεν "Ομηρος
 ἐν τοῖς πᾶσιν" Ελλησιν ἀφικέσθαι γελωτοποιόν·

20. ἀλλ' ὅτι οἱ εἴσαιτο γελοίον Ἀργείοισιν
 ἔμμεναι.

ἀλλ' οὐ τὸ γελοῖον ἀγαθόν ἔστιν οὐδὲ τίμιον, ἀλλὰ·
 τὸ χαίρειν· ἀπορίᾳ δὲ καὶ ἀγνοίᾳ χαρᾶς ἀνθρώποι
 διώκουσι γέλωτα. τὴν γοῦν βοτάνην ἀκηκόατε τὴν
 25 σαρδόνιον καλουμένην, ἣ γέλωτα μὲν ποιεῖ, χαλεπὸν
 δὲ τοῦτον καὶ ἐπ' ὀλέθρῳ. μὴ οὖν σφόδρα οὕτω πε-
 φιέχεσθε τούτου, μηδὲ ἀμούσους καὶ φορτικὰς καὶ
 ἀμαθεῖς ποιεῖτε τὰς Χάριτας, ἀλλὰ μᾶλλον Εὐφοιτί-
 δην μιμεῖσθε οὕτω λέγοντα·

30. μὴ πανσαίμην τὰς Χάριτας
 Μούσαις ἀναμιγνύς, ἀδίσταν συζυγίαν·
 ἵνα μὴ τὸ Μουσεῖον ὑμῖν ἄλλως εἶναι δοκῆ τόπος ἐν

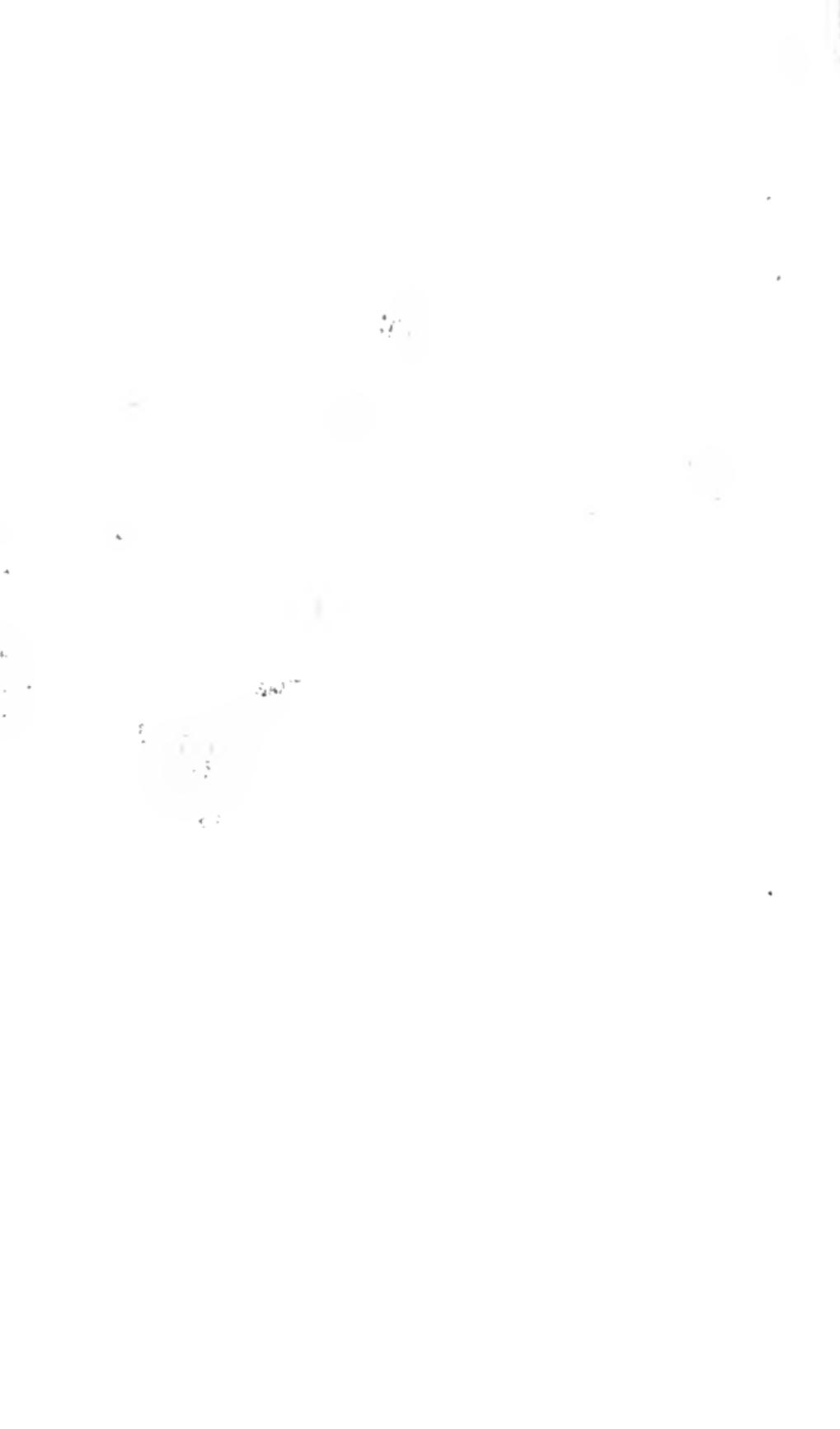
τῇ πόλει, καθάπερ οἶμαι καὶ ἄλλοι τόποι μάτην προσ-
αγορεύονται, τὸ πρᾶγμα μὴ ἔχοντες μετὰ τοῦ ὀνόμα-
τος. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ κάμοὶ συμβέβηκεν ὅ φασιν
Ἀλγυπτίων τινὶ τῶν σφόδρα ἀρχαίων μουσικῶν. ἐκεί-
νῳ γὰρ τὸ δαιμόνιόν ποτε προειπεῖν καθ' ὑπνον ὡς 5
704 REIΣ ὅνου ὥτα ἄσεται. καὶ δὴ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὐ
προσεῖχεν οὐδὲ ἐφρόντιζε τοῦ ὀνείρατος, ὡς οὐδενὸς
ὅντος. ἐπεὶ δὲ ὁ τύραννος τῶν Σύρων ἦκεν εἰς Μέμ-
φιν, ἐκπληγτομένων αὐτὸν τῶν Αλγυπτίων, ἐκάλεσεν.
ἐπεδείκνυτο οὖν πάσῃ προθυμίᾳ καὶ τάχοιβέστερα 10
τῆς τέχνης· ὁ δέ, οὐ γὰρ ἦν οἱ σύνεσις μουσικῆς, ἐκέ-
λευτε παύσασθαι αὐτὸν ἀτιμάσας. ὁ δὲ ἀναμνησθεὶς
394 M ἐκείνου τοῦ ὀνείρατος, Τοῦτ' ἦν ἄρα, ἐφη, τὸ εἰς
ὅνου ὥτα ἄδειν. ὁ δὲ τύραννος ἀκούσας τῶν ἐρμηνέων
οἷα ἔλεγεν ἔδει καὶ ἐμαστίγου τὸν ἄνδρα, καὶ τοῦτο 15
πολέμου λέγουσιν αἴτιον γενέσθαι.

222-12-2-11-73
222-12-2-11-73
222-12-2-11-73

2

22

PA Dio Cocceianus, Chrysostomus
3965 of Prusa
D2 Diōnos tou Chrusostomen
1857 Logoi
v.1

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
